

EX-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013

Závěrečná zpráva

Prosinec

2016

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Zadavatel:

Ministerstvo zemědělství ČR
Těšnov 65/17
110 00 Praha – Nové Město

Zpracovatel:

EKOTOXA, s. r. o.
IREAS centrum, s. r. o.

Prosinec 2016

Praha

Zdroj fotografií: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/uspesne-projekty-prv/fotogalerie-uspesnych-projektu-prv/>

Obsah

Seznam tabulek	10
Seznam obrázků.....	17
Seznam grafů	18
Seznam zkratk.....	20
Popis klíčových výrazů	23
Shrnutí	25
Summary	29
1 Úvod	32
1.1 Účel zprávy	32
1.2 Struktura zprávy.....	32
2 Souvislosti hodnocení.....	33
2.1 Kontextuální informace o programu.....	33
2.1.1 Socioekonomický vývoj ve společnosti	34
2.1.2 Vývoj v zemědělství	38
2.1.3 Obyvatelstvo a vývoj v rozvoji venkova	41
2.1.4 Rozvoj venkova a životní prostředí.....	42
2.1.5 Související vnitrostátní politiky	44
2.2 Sociální a hospodářské potřeby zdůvodňující podporu	45
2.3 Stanovení příjemců nebo jiných cílových skupin	50
2.4 Stručné shrnutí předchozích hodnocení souvisejících s programem	56
2.5 Analýza a vyhodnocení výstupů průběžných a střednědobého hodnocení a srovnání s navrhovanými metodami v Ex-post hodnocení.....	58
2.5.1 Osa I.....	58
2.5.2 Osa II.....	62
2.5.3 Osa III.....	66
2.5.4 Osa IV	68
2.5.5 Technická pomoc.....	70
3 Metodický přístup	71
4 Popis programu, opatření a rozpočtu	72
4.1 Provádění programu	72

4.1.1	<i>Zapojené subjekty</i>	72
4.1.2	<i>Institucionální souvislosti</i>	74
4.2	Složení programu, popis priorit a opatření.....	75
4.3	Intervenční logika jednotlivých opatření	81
4.3.1	<i>Osa I</i>	81
4.3.2	<i>Osa II</i>	84
4.3.3	<i>Osa III</i>	92
4.3.4	<i>Osa IV</i>	98
4.3.5	<i>Průřezové hodnotící otázky</i>	99
5	Rozpočet PRV	109
5.1	Předpokládaný rozpočet na celé programové období.....	109
5.2	Čerpání a skutečně vyčerpaný rozpočet	109
6	Odpovědi na hodnotící otázky	111
6.1	111 Další odborné vzdělávání a informační činnost (I.3.1).....	111
6.1.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	111
6.1.2	<i>Výsledky a dopady</i>	115
6.1.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	118
6.1.4	<i>Závěry a doporučení</i>	120
6.2	112 Zahájení činnosti mladých zemědělců (I.3.2).....	121
6.2.1	<i>Výstupy</i>	121
6.2.2	<i>Výsledky a dopady</i>	122
6.2.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	132
6.2.4	<i>Závěry a doporučení</i>	135
6.3	113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (I.1.3)	136
6.3.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	136
6.3.2	<i>Výsledky a dopady</i>	138
6.3.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	147
6.3.4	<i>Závěry a doporučení</i>	149
6.4	114 Využívání poradenských služeb zemědělci a držitelé lesů (I.3.4).....	150
6.4.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	150
6.4.2	<i>Výsledky a dopady</i>	156
6.4.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	158
6.4.4	<i>Závěry a doporučení</i>	160

6.5	121 Modernizace zemědělských podniků (I.1.1.1)	161
6.5.1	Naplnění opatření – výstupy	161
6.5.2	Výsledky a dopady	164
6.5.3	Zodpovězení hodnotících otázek	167
6.5.4	Závěry a doporučení	169
6.6	122 Zvyšování hospodářské hodnoty lesů (I.1.2.1)	171
6.6.1	Naplnění opatření – výstupy	171
6.6.2	Výsledky a dopady	173
6.6.3	Zodpovězení hodnotících otázek	179
6.6.4	Závěry a doporučení	180
6.7	123 Přidávání hodnoty zemědělským, potravinářským a lesnickým produktům (I.1.2.2, I.1.3.1)	181
6.7.1	Naplnění opatření – výstupy	181
6.7.2	Výsledky a dopady	185
6.7.3	Zodpovězení hodnotících otázek	189
6.7.4	Závěry a doporučení	192
6.8	124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství a potravinářství (I.1.1.2, I.1.3.2)	193
6.8.1	Naplnění opatření – výstupy	193
6.8.2	Výsledky a dopady	196
6.8.3	Zodpovězení hodnotících otázek	199
6.8.4	Závěry a doporučení	202
6.9	125 Infrastruktura související s rozvojem a přizpůsobením zemědělství a lesnictví	203
6.9.1	6.9.1 Naplnění opatření – výstupy	203
6.9.2	Výsledky a dopady	205
6.9.3	Zodpovězení hodnotících otázek	209
6.9.4	Závěry a doporučení	210
6.9.5	Naplnění opatření – výstupy	211
6.9.6	Výsledky a dopady	213
6.9.7	Zodpovězení hodnotících otázek	216
6.9.8	Závěry a doporučení	217
6.10	142 Seskupení producentů (I.2.1)	218
6.11	211, 212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (II.1.1)	219

6.11.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	219
6.11.2	<i>Kontext</i>	219
6.11.3	<i>Výstupy</i>	220
6.11.4	<i>Výsledky a dopady</i>	220
6.11.5	<i>Závěry a doporučení</i>	225
6.12	213 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (II.1.2)	226
6.12.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	226
6.12.2	<i>Výsledky a dopady</i>	226
6.12.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	227
6.12.4	<i>Závěry a doporučení</i>	230
6.13	214 Agroenvironmentální opatření (II.1.3)	231
6.13.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	231
6.13.2	<i>Výsledky a dopady</i>	232
6.13.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	234
6.13.4	<i>Závěry a doporučení</i>	255
6.14	221 Zalesňování zemědělské půdy (II.2.1)	257
6.14.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	257
6.14.2	<i>Výsledky a dopady</i>	258
6.14.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	262
6.14.4	<i>Závěry a doporučení</i>	263
6.15	224 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (II.2.2)	264
6.15.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	264
6.15.2	<i>Výsledky a dopady</i>	265
6.15.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	268
6.15.4	<i>Závěry a doporučení</i>	269
6.16	225 Lesnicko-environmentální platby (II.2.3)	270
6.16.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	270
6.16.2	<i>Výsledky a dopady</i>	271
6.16.3	<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	274
6.16.4	<i>Závěry a doporučení</i>	275
6.17	226, 227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (II.2.4)	276
6.17.1	<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	276

6.17.2	Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření (226) ..	276
6.17.3	Výsledky a dopady.....	278
6.17.4	Zodpovězení hodnotících otázek	282
6.17.5	Závěry a doporučení.....	283
6.17.6	227 Neproduktivní investice v lesích (II.2.4.2)	283
6.17.7	Naplnění opatření – výstupy.....	284
6.17.8	Výsledky a dopady.....	284
6.17.9	Zodpovězení hodnotících otázek	288
6.17.10	Závěry a doporučení.....	289
6.18	Odpovědi na otázky na úrovni OSY II	290
6.19	311 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1)	294
6.19.1	Naplnění opatření – výstupy.....	294
6.19.2	Výsledky a dopady.....	296
6.19.3	Zodpovězení hodnotících otázek	300
6.19.4	Závěry a doporučení.....	301
6.20	312 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (III.1.2)	302
6.20.1	Naplnění opatření – výstupy.....	302
6.20.2	Výsledky a dopady.....	304
6.20.3	Zodpovězení hodnotících otázek	308
6.20.4	Shrnutí.....	309
6.21	313 Podpora cestovního ruchu (III.1.3).....	309
6.21.1	Naplnění opatření – výstupy.....	309
6.21.2	Výsledky a dopady.....	310
6.21.3	Zodpovězení hodnotících otázek	314
6.21.4	Shrnutí.....	315
6.22	321 a 322 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (III.2.1)	315
6.22.1	322 Obnova a rozvoj vesnic (III.2.1.1)	316
6.22.2	321 Občanské vybavení a služby (III.2.1.2.).....	324
6.23	323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (III.2.2)	332
6.23.1	Naplnění opatření – výstupy.....	332
6.23.2	Výsledky a dopady.....	334
6.23.3	Zodpovězení hodnotících otázek	337
6.23.4	Závěry a doporučení.....	338

6.24	331	Vzdělávání a informace (III.3.1)	340
6.24.1		<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	340
6.24.2		<i>Výsledky a dopady</i>	342
6.24.3		<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	344
6.24.4		<i>Závěry a doporučení</i>	345
6.25	341	Získávání dovedností, animace a provádění (III.4.1).....	346
6.25.1		<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	347
6.25.2		<i>Výsledky a dopady</i>	348
6.25.3		<i>Zodpovězení hodnotících otázek</i>	350
6.25.4		<i>Závěry a doporučení</i>	351
6.26		Odpovědi na otázky na úrovni OSY III	352
6.27	431	Místní akční skupina (IV.1.1).....	356
6.27.1		<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	356
6.27.2		<i>Výsledky a dopady</i>	358
6.28	411, 412, 413	Realizace místní rozvojové strategie (IV.1.2.)	360
6.28.1		<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	360
6.28.2		<i>Výsledky a dopady</i>	362
6.29	421	Realizace projektů spolupráce (IV.2.1.)	365
6.29.1		<i>Naplnění opatření – výstupy</i>	365
6.29.2		<i>Výsledky a dopady</i>	366
6.29.3		<i>Zodpovězení hodnotících otázek opatření Osy IV</i>	368
6.29.4		<i>Závěry a doporučení</i>	369
6.30		Odpovědi na otázky na úrovni OSY IV	371
6.31		Průřezové otázky.....	373
6.31.1		<i>Otázka 1: Do jaké míry PRV přispělo k růstu celé ekonomiky venkova?</i>	373
6.31.2		<i>Otázka 2: Do jaké míry PRV přispělo k růstu zaměstnanosti?</i>	376
6.31.3		<i>Otázka 3: Do jaké míry PRV přispělo k ochraně a zlepšení přírodních zdrojů a krajiny, včetně druhové rozmanitosti a HNV zemědělství/lesnictví?</i>	381
6.31.4		<i>Otázka 4: Do jaké míry PRV přispělo k produkci obnovitelných zdrojů energie?</i>	389
6.31.5		<i>Otázka 5: Do jaké míry PRV přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?</i>	393
6.31.6		<i>Otázka 6: Jakým způsobem přispěla opatření PRV k restrukturalizaci sektoru mléka?</i>	404
6.31.7		<i>Otázka 7: Do jaké míry PRV přispělo k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu? ...</i>	412

6.31.8	Otázka 8: Do jaké míry PRV přispělo k lepšímu managementu vody (kvalita, užití, kvantita)?	416
6.31.9	Otázka 9: Do jaké míry PRV přispělo ke zlepšení kvality života na venkově a podpoře diverzifikace na venkově?.....	419
6.31.10	Otázka 10: Do jaké míry PRV přispělo k povzbuzení inovačních aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví?	423
6.31.11	Otázka 11: Do jaké míry PRV podpořilo přístup k širokopásmovému internetu?	428
6.31.12	Otázka 12: Do jaké míry Celostátní síť pro venkov přispěla k naplnění cílů PRV?.....	431
6.31.13	Otázka 13: Do jaké míry technická pomoc přispěla k naplnění cílů PRV?.....	445
6.31.14	Otázka 14: Jak efektivně byly zdroje PRV využity ve vztahu k dosažení zamýšlených výsledků?	449
7	Závěry a doporučení.....	458
7.1	Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007-2013: plnění cílů	459
7.2	Indikátory dopadu PRV 2007 - 2013	460
7.3	Dosažení cílů PRV dle jednotlivých os: závěry a doporučení	464
8	Seznam zdrojů.....	467
9	Přílohy – v samostatném dokumentu	471

Seznam tabulek

Tabulka 2.1.2.1: Vývoj zemědělství 2007-2014.....	38
Tabulka 4.3.1: Struktura postupu odpovídání na evaluační otázku	81
Tabulka 4.3.1.1: Přehled intervenčních logik	82
Tabulka 4.3.1.2: Intervenční logika souboru opatření I.1.	82
Tabulka 4.3.1.3: Intervenční logika pro skupinu opatření I.3.....	83
Tabulka 4.3.2.1: Přehled intervenčních logik	84
Tabulka 4.3.2.2: Intervenční logika Opatření 211/212.....	84
Tabulka 4.3.2.3: Intervenční logika opatření 213.....	85
Tabulka 4.3.2.4: Matice titulů a cílů AEO	86
Tabulka 4.3.2.5: Intervenční logika - podopatření A	88
Tabulka 4.3.2.6: Intervenční logika - podopatření B	88
Tabulka 4.3.2.7: Intervenční logika - podopatření C	89
Tabulka 4.3.2.8: Intervenční logika – zalesňování zemědělské půdy.....	89
Tabulka 4.3.2.9: Intervenční logika – Natura 2000 v lesích.....	90
Tabulka 4.3.2.10: Intervenční logika – Lesnicko-environmentální platby.....	90
Tabulka 4.3.2.11: Intervenční logika – Obnova lesního potenciálu po kalamitách.....	91
Tabulka 4.3.2.12: Intervenční logika – Neproduktivní investice v lesích	92
Tabulka 4.3.3.1: Přehled intervenčních logik	92
Tabulka 4.3.3.2: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 311	93
Tabulka 4.3.3.3: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 312	94
Tabulka 4.3.3.4: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 313	95
Tabulka 4.3.3.5: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 322	96
Tabulka 4.3.3.6: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 323	97
Tabulka 4.3.3.7: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 331	97
Tabulka 4.3.3.8: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 341	98
Tabulka 4.3.4.1: Přehled intervenční logiky u Osy IV	98
Tabulka 4.3.4.2: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření IV1.1 (431), IV.1.2 (411, 412, 413) a IV.2.1 (421)	98
Tabulka 4.3.5.1: přehled přístupu k zodpovězení hodnotících otázek na úrovni programu.....	99
Tabulka 5.1.1: Finanční plán pro programové období pro PRV (EUR)	109
Tabulka 4.3.5.1: Finanční čerpání programu (EUR) (včetně výdajů HC).....	109
Tabulka 4.3.5.2: Vyplacené prostředky závazků HRDP z rozpočtu PRV (2007-2013) – tis. EUR	110
Tabulka 6.1.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	112
Tabulka 6.1.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	112
Tabulka 6.1.1.3: Výstupové charakteristiky dle záměrů (v %).....	113
Tabulka 6.1.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	113
Tabulka 6.1.1.5: Výstupové charakteristiky dle zaměření akcí	114
Tabulka 6.1.1.6: Výstupové a výsledkové indikátory (projekty, hodiny, účastníci) dle záměrů.....	115
Tabulka 6.1.1.7: Účastníci s osvědčením dle záměrů a cílových skupin.....	115
Tabulka 6.1.2.1: Stupeň dosažení výsledků v podpoře	115

Tabulka 6.1.2.2: Dotazníkové šetření - důvody účasti na akcích.....	117
Tabulka 6.1.2.3: Dotazníkové šetření - adicionalita veřejné podpory.....	118
Tabulka 6.2.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	121
Tabulka 6.2.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	121
Tabulka 6.2.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	122
Tabulka 6.2.2.1: Věková struktura příjemců v roce předložení ŽOD.....	124
Tabulka 6.2.2.2: Věková struktura příjemců v roce 2013.....	124
Tabulka 6.2.2.3: Věková struktura vedoucích pracovníků v zemědělství podniků FO i PO a zastoupení žadatelů v rámci opatření 112 v roce 2013	125
Tabulka 6.2.2.4: Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků v odvětví zemědělství v roce 2007 a u žadatelů (%)	125
Tabulka 6.2.2.5: Výše realizovaných investic a proplacených výdajů	126
Tabulka 6.2.2.6: Vyhodnocení účinnosti preferenčních kritérií	127
Tabulka 6.2.2.7: Kombinace čerpání podpory z jiných opatření u příjemců ze 112	128
Tabulka 6.2.2.8: Výpočet HPH za roky 2012 a 2014 (tis. Kč)	129
Tabulka 6.2.2.9: Kumulativní výpočet HPH v opatření I.3.2 (tis. EUR) (součet efektů zjištěných po dvou letech).....	129
Tabulka 6.2.2.10: Vývoj produktivity práce v sektoru a u podpořených podniků	130
Tabulka 6.2.2.11: Přehled výstupových a výsledkových indikátorů pro opatření 112 (finanční hodnoty v tis. EUR).....	132
Tabulka 6.3.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	136
Tabulka 6.3.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně - 1. 1. 2007 – 31. 12. 2015) ...	137
Tabulka 6.3.1.3: Souhrn administrace závazků PRV (kumulativně od 1. 1. 2007 - 31. 12. 2015)	137
Tabulka 6.3.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	138
Tabulka 6.3.2.1: Vlastnická forma příjemců a nabyvatelů (tříděno dle roku podání PŽP).....	140
Tabulka 6.3.2.2: Kombinace čerpání z opatření 113 a 112	140
Tabulka 6.3.2.3: Počet nabyvatelů, kteří před nabytím nehosподаřili na žádné zemědělské půdě ..	141
Tabulka 6.3.2.4: Počet nabyvatelů, kteří 3 roky před nabytím nehosподаřili na žádné zemědělské půdě.....	142
Tabulka 6.3.2.5: Velikostní struktura převáděného zemědělského podniku postupitele	142
Tabulka 6.3.2.6: Velikostní struktura sloučeného zemědělského podniku nabyvatele	143
Tabulka 6.3.2.7: Změna velikosti sloučeného zemědělského podniku nabyvatele	144
Tabulka 6.3.2.8: Změna struktury užití půdy zemědělského podniku nabyvatelů před a po sloučení	144
Tabulka 6.3.2.9: Věková struktura příjemců podpory v roce předložení PŽP	145
Tabulka 6.3.2.10: Věková struktura nabyvatelů v roce předložení PŽP	145
Tabulka 6.3.2.11: Věková struktura nabyvatelů v roce 2013	146
Tabulka 6.3.2.12: Věková struktura nabyvatelů v roce 2013	146
Tabulka 6.3.2.13: Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků v odvětví zemědělství v roce 2007 a u postupitelů a nabyvatelů (%).....	147
Tabulka 6.3.2.14: Přehled výstupových a výsledkových indikátorů pro opatření 113 (finanční hodnoty v tis. EUR).....	147
Tabulka 6.4.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	150
Tabulka 6.4.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	151
Tabulka 6.4.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	151

Tabulka 6.4.1.4: Účast zemědělců na opatření 114 ve velikostní struktuře	151
Tabulka 6.4.1.5 Regionální rozložení účasti zemědělců na opatření 114	153
Tabulka 6.5.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR))	161
Tabulka 6.5.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	161
Tabulka 6.5.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	162
Tabulka 6.5.1.4: Výstupové charakteristiky dle výrobního zaměření – opatření 121 (v %)	163
Tabulka 6.5.1.5: Struktura nákladů na projekty	164
Tabulka 6.5.2.1: Výsledky opatření za příjemce a dopad na celé zemědělství	167
Tabulka 6.6.1.1: Alokace finančních prostředků za opatření v rámci osy a PRV (EUR)	171
Tabulka 6.6.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	172
Tabulka 6.6.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	172
Tabulka 6.6.1.4: Struktura příjemců (%)	173
Tabulka 6.6.2.1: Odhad stavu a stáří lesní techniky používané vlastníky/nájemci lesů ve vlastní režii v r. 2005	174
Tabulka 6.6.2.2: Rozložení příjemců podpory podle velikosti	176
Tabulka 6.6.2.3: Podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví (%)	178
Tabulka 6.7.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	181
Tabulka 6.7.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	182
Tabulka 6.7.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	182
Tabulka 6.7.1.4: Výstupové charakteristiky dle oborového zaměření opatření 123b (%)	184
Tabulka 6.7.1.5: Struktura nákladů na projekty	185
Tabulka 6.7.2.1: Výsledky kontrafaktuální analýzy pro opatření 123a (I.1.2.2)	186
Tabulka 6.7.2.2: Poměr investičního deficitu a podpor ke spotřebě fixního kapitálu (SFK)	188
Tabulka 6.8.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis EUR)	193
Tabulka 6.8.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	194
Tabulka 6.8.1.3: Výstupové charakteristiky dle podopatření	194
Tabulka 6.8.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	195
Tabulka 6.8.1.5: Výstupové charakteristiky dle sektorového zaměření	195
Tabulka 6.8.1.6: Výstupové charakteristiky dle sektorového zaměření	196
Tabulka 6.8.2.1: Stupeň dosažení výsledků v podpoře	197
Tabulka 6.8.2.2: Dotazníkové šetření – dlouhodobé dopady (celkem 30 respondentů)	198
Tabulka 6.9.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)	203
Tabulka 6.9.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	204
Tabulka 6.9.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	204
Tabulka 6.9.1.4: Struktura příjemců (%)	205
Tabulka 6.9.2.1: Typy projektů	206
Tabulka 6.9.2.2: Náklady na údržbu lesních cest (všech tříd)	206
Tabulka 6.9.2.3: Podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví (%)	209
Tabulka 6.9.5.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR) (konec roku 2015)	212
Tabulka 6.9.5.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR, ke konci roku 2015)	212
Tabulka 6.9.5.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	212

Tabulka 6.9.6.1: Přehled rozsahu geodetických prací a vybudovaných společných zařízení.....	214
Tabulka 6.9.8.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	218
Tabulka 6.11.3.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	220
Tabulka 6.11.3.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře znevýhodněných oblastí horských (LFA H) a znevýhodněných oblastí jiných než horských (LFA J), počty podpořených podniků a ploch	220
Tabulka 6.12.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	226
Tabulka 6.12.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně - 1. 1. 2007 – 31. 12. 2015) .	226
Tabulka 6.12.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře zemědělského hospodaření v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě (1. 1. 2007 – 31. 12. 2015).....	226
Tabulka 6.13.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	231
Tabulka 6.13.1.2: Úroveň čerpání prostředků (v tis. EUR)	232
Tabulka 6.13.1.3: Stupeň dosažení cílů a výstupů v AEO	232
Tabulka 6.13.2.1: Stupeň ohrožení zemědělské půdy vodní erozí v ČR	233
Tabulka 6.13.3.1: Indikace maximálních dávek dusíku pro jednotlivé tituly podopatření B (ošetřování travních porostů)	236
Tabulka 6.13.3.2: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti ZOD v roce 2012	240
Tabulka 6.13.3.3: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti ZOD v roce 2013	240
Tabulka 6.13.3.4: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v roce 2012.....	241
Tabulka 6.13.3.5: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v roce 2013.....	242
Tabulka 6.13.3.6: Poměr zastoupení výměry podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v letech 2012 a 2013.	242
Tabulka 6.13.3.7: Zastoupení výměry zemědělské půdy potenciálně způsobilé pro podporu v titulu C1 v rámci zájmové oblasti silně a mírně ohrožených ploch v letech 2012 a 2013.	243
Tabulka 6.13.3.8: Výměra podpořené zem. půdy (orné půdy) v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v roce 2012.....	243
Tabulka 6.13.3.9: Výměra podpořené zem. půdy (orné půdy) v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v roce 2013.....	244
Tabulka 6.13.3.10: Přehled typů přírodních stanovišť a druhů rostlin a živočichů vybraných pro analýzu.....	245
Tabulka 6.13.3.11: Srovnání potenciálu AEO k ošetření hrozeb a tlaků na vybraných indikátorových stanovištích.....	246
Tabulka 6.13.3.12: Míra pokrytí tlaku/hrozby příslušným titulem/managementem AEO ve vazbě na relevanci daného stanoviště.....	247
Tabulka 6.13.3.13: Zatravňování orné půdy (C1) – redukce emisí N ₂ O	250
Tabulka 6.13.3.14: Biopásy (C3) – redukce emisí N ₂ O	250
Tabulka 6.13.3.15: Ošetřování travních porostů (B) – redukce emisí N ₂ O.....	251
Tabulka 6.13.3.16: Zatravňování orné půdy (C1) – redukce emisí CO ₂ v důsledku změny užívání.....	251
Tabulka 6.14.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	258
Tabulka 6.14.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře zalesňování zemědělské půdy	258
Tabulka 6.14.2.1: Výměra zalesnění a úroveň sekvestrace CO ₂ (Gg) v jednotlivých letech.....	260

Tabulka 6.15.1.1:	265
Tabulka 6.15.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře platby v rámci Natura 2000 v lesích	265
Tabulka 6.16.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	271
Tabulka 6.16.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Lesnicko - environmentální platby	271
Tabulka 6.17.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	276
Tabulka 6.17.2.1: Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů	277
Tabulka 6.17.2.2: Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů	277
Tabulka 6.17.2.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Obnova lesního potenciálu po kalamitách	278
Tabulka 6.17.7.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)	284
Tabulka 6.17.7.2: Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů	284
Tabulka 6.17.7.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů.....	284
Tabulka 6.17.10.1: Přehled dosažení výsledkových ukazatelů pro Osu II	291
Tabulka 6.19.1.1: Struktura schválených/proplacených žádostí podle jednotlivých záměrů	295
Tabulka 6.19.1.2: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	295
Tabulka 6.19.1.3: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)	295
Tabulka 6.19.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	295
Tabulka 6.19.1.5: Přehled výsledkových a dopadových indikátorů pro opatření III.1.1 (finanční hodnoty v tis. EURO)	296
Tabulka 6.19.2.1: Indikátor dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty – indikátor R7	298
Tabulka 6.19.2.2: Indikátor dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty – indikátor R8	299
Tabulka 6.19.2.3: Výsledky dopadových indikátorů opatření III.1.1	299
Tabulka 6.20.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	303
Tabulka 6.20.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR).....	303
Tabulka 6.20.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	304
Tabulka 6.20.2.1: Očištění hodnot indikátoru R7.....	307
Tabulka 6.20.2.2: Očištění hodnot indikátoru R8.....	307
Tabulka 6.20.2.3: Dopadové indikátory – shrnutí	308
Tabulka 6.21.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	310
Tabulka 6.21.1.2: Přehled vývoje výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)	310
Tabulka 6.21.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	310
Tabulka 6.21.2.1: Očištění hodnot indikátoru R7.....	313
Tabulka 6.21.2.2: Očištění hodnot indikátoru R8.....	313
Tabulka 6.21.2.3: Dopadové indikátory – shrnutí	314
Tabulka 6.22.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	316
Tabulka 6.22.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR).....	316
Tabulka 6.22.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	317
Tabulka 6.22.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře v přepočtu na vybrané hodnoty	317
Tabulka 6.22.2.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	325
Tabulka 6.22.2.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR).....	325
Tabulka 6.22.2.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	325

Tabulka 6.22.2.4: Stupeň dosažení cílů vybraného výsledku v podpoře v přepočtu na vybrané hodnoty	325
Tabulka 6.22.2.5: Přepočtená čistá pracovní místa na plný pracovní úvazek – opatření III.2.1.2 (kód 321).....	329
Tabulka 6.23.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	333
Tabulka 6.23.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR).....	333
Tabulka 6.23.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	333
Tabulka 6.23.2.1: Výsledky dopadového indikátoru opatření III.2.2 (323)	335
Tabulka 6.23.2.2: Výpočet pravděpodobnosti realizace projektů bez podpory opatření III.2.2 (323).....	337
Tabulka 6.24.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	340
Tabulka 6.24.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR).....	340
Tabulka 6.24.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře	341
Tabulka 6.24.1.4: Výdaje na vzdělávací aktivity	341
Tabulka 6.25.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	347
Tabulka 6.25.1.2: Přehled vývoje výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)	347
Tabulka 6.25.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře	347
Tabulka 6.27.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	356
Tabulka 6.27.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)	357
Tabulka 6.27.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře	357
Tabulka 6.27.1.4: Realizace akcí z podpory opatření 431:	357
Tabulka 6.28.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	360
Tabulka 6.28.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)	361
Tabulka 6.28.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře	361
Tabulka 6.28.2.1: Přepočtená čistá pracovní místa na plný pracovní úvazek – opatření IV.1.2	364
Tabulka 6.28.2.2: Výsledky dopadových indikátorů opatření IV.1.2	365
Tabulka 6.29.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR).....	366
Tabulka 6.29.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)	366
Tabulka 6.29.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře	366
Tabulka 6.30.1: Alokace jednotlivých opatření osy IV:.....	371
Tabulka 6.31.1.1: Vybrané výsledkové indikátory ve vazbě na ekonomiku venkova	375
Tabulka 6.31.2.1: Výsledky dopadového indikátoru opatření 311, 312, 313, 321, 322, 323.....	379
Tabulka 6.31.4.1: Instalovaný tepelný a elektrický výkon, objem vyrobené elektrické energie v podporovaných BPS v období 2007-2015.....	391
Tabulka 6.31.5.1: Podíl jednotlivých opatření na rozpočtu Osy I (současně vazba mezi českými a Evropskými kódy – zelená pole)	395
Tabulka 6.31.5.2: Vazby mezi opatřeními Osy 1	396
Tabulka 6.31.5.3: Změny podpory lesnických opatření 122 a 125 a změny THFK bez těchto podpor	398
Tabulka 6.31.5.4: Efektivnost užití podpor Osy 1 v 15 letém působení ve stálých cenách 2010.....	403
Tabulka 6.31.6.1: Přehled vývoje sektoru mléka	407
Tabulka 6.31.6.2: Rozložení projektů se sektorovým zaměřením na skot podle oblastí a velikosti ...	408
Tabulka 6.31.6.3: Odhad rozsahu podpořených investic v oblasti produkce mléka	408
Tabulka 6.31.6.4: Odhad investičních aktivit přímo mířících na restrukturalizaci sektoru produkce mléka	409

Tabulka 6.31.6.5: Rozložení účasti podniků v oboru zpracování mléka v opatření 123b Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	409
Tabulka 6.31.6.6: Realizace dodatečných prostředků Health Check	410
Tabulka 6.31.9.1: Výsledky dopadových indikátorů opatření III.1.1, III.1.2, III.1.3	421
Tabulka 6.31.10.1: Příspěvek opatření k inovačním aktivitám v zemědělství, lesnictví a potravinářství.	424
Tabulka 6.31.10.2: Typy inovací prováděné příjemci v zemědělství, lesnictví a potravinářství v rámci realizace opatření PRV.	425
Tabulka 6.31.10.3: Prostředky PRV (tis. EUR), které přispívaly k inovačním aktivitám u příjemců podpor a v odvětví zemědělství, lesnictví a potravinářství a jejich uplatnění podle typu inovací s interním a externím dopadem.	427
Tabulka 6.31.12.1: Opatření V.2 Zřízení a provoz CSV (kumulativně od 1. 1. 2007 – 31. 12. 2014) ...	432
Tabulka 6.31.12.2: Vývoj projektů a čerpání rozpočtu v rámci opatření V2 - CSV.....	432
Tabulka 6.31.12.3: Naplnění projektů a objem finančních prostředků za období:.....	433
Tabulka 6.31.12.4: Statistika výstupů CSV.....	434
Tabulka 6.31.12.5: Rozsah plnění cílů Sítě (NAVIGA 4, 2012)	442
Tabulka 6.31.12.6: Plnění cílů v jednom z regionů.....	443
Tabulka 6.31.13.1: Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu („Technická pomoc“).....	446
Tabulka 6.31.13.2: Zaregistrované žádosti a způsobilé výdaje dle zaměření projektů (%).....	446
Tabulka 6.31.13.3: Struktura výdajů na opatření/osy	448
Tabulka 6.31.14.1: Přehled naplnění cílů na ukazatelích výstupů na úrovni opatření.....	450
Tabulka 6.31.14.2: Přehled naplnění cílů na ukazatelích výsledů na úrovni Os.....	451
Tabulka 6.31.14.3: Kvalitativní posouzení ekonomické efektivity jednotlivých opatření (skóre efektivity: 1=neefektivní; 10=velmi efektivní)	452
Tabulka 7.1.1: Dosažení cílů dle priority v trvale udržitelném využívání zemědělské a lesní půdy (zvýšení rozlohy v ha):	459
Tabulka 7.2.1: Dopady (celkové cíle Programu) / kvantifikace	460

Seznam obrázků

Obrázek 4.1.2.1: Institucionální souvislosti.....	74
Obrázek 6.2.2.1: Geografické rozložení a vyhodnocení úspěšnosti žadatelů z opatření I.1.2 dle četnosti a podílu podpořené výměry z. p. při zahájení činnosti na celkové výměře okresu.....	123
Obrázek 6.3.2.1: Geografické rozložení a vyhodnocení úspěšnosti žadatelů z opatření I.1.3 dle četnosti a podílu podpořené výměry z. p. při předání hospodářství na celkové výměře okresu	139
Obrázek 6.4.1.1: Rozložení projektů a prostředků podle intenzity služeb poradců na ha zemědělské půdy, odchylky od národního průměru.....	155
Obrázek 6.20.1.1: Geografické rozložení žadatelů opatření III.1.2	303
Obrázek 6.22.1.1: Geografické rozmístění příjemců v opatření III.2.1.1 (kód 322) – podíl příjemců na jejich celkovém počtu (v %) a v grafech podíl vůči neúspěšným žadatelům dle okresů (LAU I)	318
Obrázek 6.22.2.1: Geografické rozmístění příjemců v opatření III.2.1.2 (kód 321) – podíl příjemců na jejich celkovém počtu (v %) a v grafech podíl vůči neúspěšným žadatelům dle okresů (LAU I)	326
Kartodiagram č. 6.22.2.1 ilustruje rozmístění příjemců v rámci okresů (LAU I) v ČR a to z hlediska procentního podílu příjemců na jejich celkovém počtu. V grafech jsou znázorněny podíly příjemců a neúspěšných žadatelů na celkovém počtu žadatelů dle jednotlivých okresů. V rámci tohoto opatření nebyly vůbec pokryty některé příhraniční okresy a ostatní periferní oblasti (kromě několika výjimek, např. Osoblažska, Frýdecko-Místecká či některých částí Jihočeského kraje). Naopak zřetelný je vysoký podíl počtu přijatých projektů ve vnitrozemí státu, zejména okresy od tzv. Zahrady Čech (Lounsko, Litoměřicko, Mělnicko), přes severní okresy Středočeského kraje (např. Nymbursko) až po okresy Královehradeckého kraje (Jičínsko). Ještě silnější je pás okresů vyskytujících se na tzv. vnitřní periférii státu, tj. okresy Benešov, Kutná Hora, Chrudim a Svitavy. Dále lze vymezit velmi úspěšné okresy Třebíč a Jihlava z hlediska počtu přijatých projektů v opatření III.2.1.2 (kód 321). S ohledem na nízkou finanční alokaci pro toto opatření lze hodnotit výsledné geografické rozmístění poskytnutých dotací za adekvátní ve vazbě na venkovský charakter příslušných oblastí.	326

Seznam grafů

Graf 2.1.1.1: Domácnosti s internetem 2004 – 2014 v ČR (v %)	36
Graf 2.1.1.2: Vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005 – 2014 (v %).....	37
Graf 2.1.2.1: Vývoj hrubé přidané hodnoty (HPH) a tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK).....	39
Graf 2.1.2.2: Indexy vývoje ČPH a tvorby čistého fixního kapitálu (TČFK)	39
Graf 2.1.2.3: Produktivita práce (HPH/AWU) a celková produktivita faktorů (TFP)	40
Graf 2.1.2.4: Cenový vývoj.....	40
Graf 6.1.2.1: Tematické rozložení vzdělávacích a informačních akcí podle projektů a účasti	116
Graf 6.2.2.1: Věcné zaměření projektů v opatření 112	128
Graf 6.2.2.2: Dopad podpor opatření 112 na národní hospodářství	131
Graf 6.2.2.3: Multiplikátory dopadu podpor opatření 112 ve vztahu k národnímu hospodářství	131
Graf 6.3.2.1: Kombinace čerpání opatření 113 a 112	141
Graf 6.3.2.2: Podíl převáděné výměry na celkové výměře nabyvatele po převzetí.....	143
Graf 6.4.1.1: Frekvence využívání podpory.....	152
Graf 6.4.1.2: Rozložení projektů a prostředků podle intenzity služeb poradců.....	156
Graf 6.4.2.1: Změny zaměření tematického poradenství.....	157
Graf 6.4.2.2: Změny zaměření tematického poradenství.....	158
Graf 6.6.2.1: Struktura nákladů na projekty.....	174
Graf 6.6.2.2: Srovnání pořízené nové lesní techniky s odhadem jejího stavu v r. 2005.....	175
Graf 6.6.2.3: Celkové výdaje projektů na ha lesní půdy (tis. EUR/ha).....	177
Graf 6.6.2.4: Intenzita podpořených investic (celkové výdaje projektů na ha lesní půdy, tis. EUR-ha)	178
Graf 6.7.1.1: Struktura investičních aktivit podopatření 123a (I.1.2.2).....	183
Graf 6.7.2.1: Vztah mezi produktivitou práce a podporami podopatření 123b.....	189
Graf 6.9.2.1: Náklady na km lesních cest v závislosti na jejich délce (tis. EUR).....	207
Graf 6.9.2.2: Vývoj spotřeby a tvorby fixního kapitálu odvětví lesnictví.....	208
Graf 6.9.5.1: Průběh počtů projektu a čerpání rozpočtu za programovací období 2007 – 2013	213
Graf 6.11.4.1: Vývoj čisté přidané hodnoty v Kč na AWU	221
Graf 6.11.4.2: Vývoj pracovních sil podle LFA (AWU/100 ha z. p.)	222
Graf 6.11.4.3: Vývoj hustoty hospodářských zvířat podle LFA (VDJ/ha z. p.).....	222
Graf 6.11.4.4: Podíl dotací na tvorbě ČPH (%).....	223
Graf 6.11.4.5: Vývoj důchodu ze zemědělské činnosti (Kč/ha)	223
Graf 6.12.2.1: Indikace nárůstu výměry zařazené, resp. podpořené v jednotlivých letech programového období.....	227
Graf 6.13.3.1: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na travních porostech při scénáři aplikace a neaplikace příslušného podopatření B.	237
Graf 6.13.3.2: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na zemědělské půdě při scénáři aplikace a neaplikace příslušného titulu podopatření C (Zatravnění zemědělské půdy).....	238
Graf 6.13.3.3: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na zemědělské půdě při scénáři aplikace a neaplikace příslušného titulu podopatření C (Biopásy).	239

Graf 6.13.3.4: Poměr zastoupení výměry zemědělské půdy (orné půdy) podpořené v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v letech 2012 a 2013.	244
Graf 6.13.3.5: Simulace vývoje ukládání uhlíku v rámci titulu AEO Zatravňování orné půdy (a jiného opatření PRV – Zalesňování zemědělské půdy).....	252
Graf 6.16.2.1: Plošné zastoupení jednotlivých kategorií navýšení podílu MZD převyšující stanovený minimální podíl v %	273
Graf 6.17.3.1: Složení zalesnění dle dřevin (ze vzorku studovaných žádostí)	279
Graf 6.17.8.1: Rozdělení jednotlivých projektů do skupin dle typu	285
Graf 6.17.8.2: Přehled příjemců podpory.....	286
Graf 6.31.3.1: Potenciál snížení vstupů dusíkatých hnojiv v rámci AEO v programovém období.....	383
Graf 6.31.3.2: AEO-Zatravňování orné půdy - Statistiky kategorií dlouhodobého průměrného smyvu půdy v t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹ v roce 2009.....	384
Graf 6.31.3.3: AEO-Zatravňování orné půdy - Statistiky kategorií dlouhodobého průměrného smyvu půdy v t.ha ⁻¹ .rok ⁻¹ v roce 2009.....	385
Graf 6.31.3.4: Míra příspěvku jednotlivých opatření PRV k sekvestraci oxidu uhličitého	386
Graf 6.31.3.5: Index ptáků zemědělské krajiny.	387
Graf 6.31.5.1: Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK) bez podpor Osy I na hrubé přidané hodnotě (HPH) odvětví (index) ve srovnání s vývojem HPH příslušných odvětví v období realizace investičních opatření Osy 1.	397
Graf 6.31.5.2: Relativní efekty investičních podpor Osy I na NH.	402
Graf 6.31.5.3: Multiplikátory dopadu podpor opatření 121 ve vztahu k národnímu hospodářství ...	402
Graf 6.31.6.1: Tržní produkce mléka a její rozdělení.....	405
Graf 6.31.12.1: Vývoj počtů projektů opatření V.2 v letech 2008 až 2015	433
Graf 6.31.12.2: Vývoj čerpání rozpočtu za opatření V.2 – CSV v letech 2008 - 2015.....	433
Graf 6.31.12.3: Struktura Sítě.....	435
Graf 6.31.14.1: Skóre stupně naplnění cílů jednotlivých os PRV.....	453
Graf 7.6.31.14.1: Struktura vynaloženého rozpočtu PRV.....	458

Seznam zkratek

Zkratka	Plný název
AEO	Agroenvironmentální opatření
AFCOS	Anti-fraud Coordinating Structure
AFOLU	Agriculture, Forestry, and Other Land Use
AK ČR	Agrární komora ČR
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
ASZ	Asociace soukromého zemědělství
ATT	Average treatment on treated
AWU	Annual Work Unit
BP	Bezpečnost práce
BPS	Bioplynová stanice
C	Uhlík
CAP	Common Agricultural Policy
CEQ	Common Evaluation Question
CpKP	Centrum pro komunitní práci
CMEF	Common monitoring and evaluation Framework
CRF	Common Reporting Format
CRV	Ceny rostlinných komodit
CZV	Ceny zemědělských výrobců
CSV	Celostátní síť pro venkov
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČPH PPS	Čistá přidaná hodnota ve standardu kupní síly
ČPPM	Čistý počet pracovních míst
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTÚ	Český telekomunikační úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EEN	European Evaluation Network (for Rural Development Programmes)
EQ	Evaluační otázka (<i>Evaluation Question</i>)
ERP	European Recovery Plan
ERV	Evropská pojišťovna
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZOZF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FADN	Farm Advisory Data Network (Zemědělská účetní datová síť)
FO	Fyzická osoba
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (Dobrý zemědělský a environmentální stav)

Zkratka	Plný název
GAMS	General Algebraic Modelling System
GHG	Greenhouse gas (skleníkový plyn)
GIS	Geografické informační systémy
HC	Health check
HDP	Hrubý domácí produkt
HNV	Oblasti s vysokou přírodní hodnotou
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HPPM	Hrubý počet pracovních míst
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
HS	Hospodářský soubor
ICT	Informační a komunikační technologie
I-O model nebo IOM	Input – output model
IPCC	Inter-governmental Panel on Climate Change
IRENA	Indicator Reporting on the Integration of Environmental Concerns into Agriculture Policy
IS	Informační systém
IS VaVal	Informační systém výzkumu, experimentálního vývoje a inovací
IS SFIF	Informační systém SZIF
ISC	Index spotřebitelských cen
ISÚ	Integrovaná strategie území
KMAS	Koordinační MAS
KPÚ	Komplexní pozemkové úpravy
LEADER	Liason entre les actions de développement économique rural
LFA	Less Favoured Areas
LHO	Lesní hospodářská osnova
LHP	Lesní hospodářský plán
LPIS	Veřejný registr půdy
LULUCF	Land Use, Land Use Change and Forestry
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZD	Meliorační a zpevňující dřeviny
MTR	Mid Term Review
MZe	Ministerstvo zemědělství
N	Dusík
N ₂ O	Oxid dusný
N2000	Natura 2000
NACE	Klasifikace ekonomických činností
NIR	Národní inventarizační zpráva (National Inventory Report)
NS	Národní síť
NS MAS	Národní síť MAS
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program

Zkratka	Plný název
OP RVMZ	Operační program rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PESERA models	Pan European Soil Erosion Risk Assessment (modely)
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PK ČR	Potravinářská komora ČR
PO	Právnícká osoba
POR	Prostředky na ochranu rostlin
POV	Program obnovy venkova
PPS	Purchasing Power Standard
PRV	Program rozvoje venkova
PSM	Propensity score matching
PUPFL	Pozemek určený k plnění funkcí lesa
PUZČ	Předčasné Ukončení Zemědělské Činnosti
PŽOP	První žádost o proplacení
RDP	Rural Development Programme
RO	Regionální odbor
ŘO	Řídící orgán
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova (<i>Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development</i>)
SCLLD	Strategie Komunitně vedeného místního rozvoje
SIOT	Symetrické input-output tabulky
SIL	Souhrnné informace o stavu lesů (databáze)
SMO	Svaz marginálních oblastí
SPL	Strategický plán Leader
SVOL	Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TBE	Theory Based Evaluation (Hodnocení založené na teorii)
TFP	Total Factor Productivity
TČFK	Tvorba čistého fixního kapitálu
THFK	Tvorba hrubého fixního kapitálu
TI	Technické inovace
TP	Travní porost
UAA	Utilised Agricultural Area
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VDJ	Velká dobytčí jednotka
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
WFD	Water Framework Directive
ŽOD	Žádost o dotaci
ŽP	Životní prostředí

Popis klíčových výrazů

Adicionalita podpor: princip doplňkovosti, zdroje EU nemají nahrazovat národní rozpočty, ale doplňovat je. V této zprávě je pojem používán v širším smyslu, tj. že EU zdroje doplňují také soukromé zdroje.

Kontrafakturální analýza: Analýza postavená na porovnání skupiny beneficentů a ne-beneficentů tak, aby obě skupiny byly natolik podobné v co nejvíce ukazatelích, aby bylo možné efekt programu přisoudit jen programu. Umožní to sestavit příčinné vazby mezi intervencemi programu a pozorovanými efekty.

Relevance: Program je cílen na nejdůležitější potřeby v oblasti programu.

Účelnost: Operace/opatření/program směřuje k vytyčeným cílům (a dosahuje je v různé míře), operace naplňuje svůj účel.

Účinnost: Za vynaložené prostředky je dosaženo co největšího naplnění cílů (jednotek cílového ukazatele na 1 Kč vynaloženou nebo dosažení jednotky cílového ukazatele za jaký objem Kč).

Výsledky: Přímé a bezprostřední efekty nástroje politiky programu, které lze vypočítat/odhadnout na úrovni beneficenta.

Dopady programu (opatření...): Příspěvek programu ke změně ve sledované programové oblasti. Efekty programu, které trvají středně až dlouhodobě a představují efekty, jdoucí za bezprostřední úroveň beneficentů. Mají vazbu na širší cíle programu.

Faktory úspěchu a selhání: Faktory, které přispívají k naplnění cílů programu, nebo naopak brání jeho dosažení, které jsou zdrojem poznání pro příští návrh programu.

Intervenční logika: Metodologický nástroj, který konstruuje logické vazby mezi cíle programu a předpokládané akce. Ukazuje konceptuální vazbu mezi vstupy intervence na následné výstupy, následně na výsledky a dopady. Důležité pro dosažení cílů jsou: koherence (souvislost/spojitost), robustnost a relevance jako kvality intervenční logiky.

Externí faktory: Vnější vlivy, které mohou ovlivnit (a v mnoha případech ovlivňují) rozsah dopadu spolu s intervencí. Dle charakteru intervence se tyto dají do jisté míry očistit a stanovit čistý dopad vyvolaný programem (opatření s dostatkem číselných podkladů, umožňující odstínění externích vlivů, jako jsou dopady investičních opatření). V některých případech je toto obtížné bez vynaložení často neobhájitelného objemu finančních prostředků (např. dopady všech operací Agroenvironmentálního opatření bez dlouhodobého cíleného rozsáhlého biomonitoringu).

Hodnotící otázky: Nástroj, který směřuje, strukturuje a řídí hodnocení tím, že navodí spojitost – vazbu – mezi intervenční logiku a CMEF, prostřednictvím kterého je program hodnocen.

Hodnotící kritéria: Definují specifickým způsobem dosažení úspěchu (jak se pozná, že úspěchu bylo dosaženo).

Indikátory v hodnocení: Jedná se o ukazatele, které poskytují důkazy o úspěchu/neúspěchu programu/opatření, neboli pomocí kterých je úspěch měřen. Základem jsou CMEF společné ukazatele a specifické ukazatele, odpovídající zvláštním potřebám specifických akcí/dopadů programu atd. Typy ukazatelů jsou: kontextové, výchozí (baseline), vstupů, výstupů, výsledků a dopadů.

Nepřímé dopady programu: Jedná se obvykle o efekty odvozené od přímých efektů programu na mikro úrovni (efekty mrtvé váhy, pákový efekt) i makro nebo regionální úrovni.

Efekty mrtvé váhy: Nastávají v případě, pokud by subjekt prováděl podporovanou aktivitu i bez podpory (investice, cílové chování/management atd.).

Pákové efekty: Jedná se o sklon veřejných výdajů indukovat soukromé výdaje u přímých beneficentů.

Efekty obecné rovnováhy: Nastává, pokud program ovlivňuje také ty, kteří na programu neparticipovali. Jedná se např. o: multiplikační efekty, efekty substituce a efekty vytěsnění.

Hodnocení postavené na teorii (TBE): Poskytuje explicitní příčinný řetěz (teorii změny) spojující intervenci se specifickými efekty. Jednotlivé kroky kauzálního řetězce poskytují vedení ve sběru důkazů, analýze příčinných příspěvků intervence stanovením a testováním hypotéz pomocí kritického porovnávání.

Hrubá přidaná hodnota: Jedná se o ekonomický ukazatel, definovaný produkcí mínus mezispotřeba. Neboli hodnota produkováného zboží/služeb po odečtení všech vstupů a surovin.

Konkurenceschopnost: Schopnost firem/sektoru/země prodávat na daných trzích svoje produkty.

Zemědělský a lesní ekosystém vysoké hodnoty: Obecná definice – koncept zachycující faremní systémy, které představují nejvyšší druhovou různorodost v Evropě. Každý členský stát si definuje geograficky svoje oblasti, které reprezentují tento koncept.

Shrnutí

Předkládaná závěrečná zpráva představuje přehled výsledků Ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova za období 2007-2013.

Dokument přináší vykreslení ekonomických, sociálních a environmentálních kontextových informací, které charakterizují hodnocené programové období. Tento přehled sloužil k zasazení argumentů pro hodnotící soudy do reálného prostředí, což umožnilo správnou interpretaci výsledků analýz.

Ex-post evaluace navazuje na průběžné a střednědobé hodnocení. Zjištění a závěry těchto hodnocení jsou v dokumentu prezentovány a také je provedeno stručné posouzení rozdílů mezi použitými metodami v předchozích hodnoceních a v ex-post evaluaci. Pro velký rozsah zprávy je přehled metod uveden v příloze.

Pro posouzení efektů, vyjádřených dopadovými ukazateli, jsou nároky na data a metody hodnocení vyšší. Tam, kde to dovoluje dostupnost a kvalita dat, byla sestrojena robustní kontrafaktuální analýza (např. u investičních opatření Osy I, u investičních opatření Osy III a některých podopatření v Ose II). Kvalitativních analýz bylo využíváno tam, kde nebylo možné sestrojení kontrafaktuální analýzy. Práce s ukazateli se opírala o statistické analýzy. Pro posouzení plošných opatření bylo využíváno také GIS analýz, které umožnily hodnotit vliv intervencí z hlediska specifických podmínek vázaných na určité území, či specifické podmínky stanoviště (např. prevence rizik eroze na svažitých půdních blocích u některých podopatření Osy II).

Pozornost je ve zprávě věnována také popisu sběru a zpracování dat (dílčí detaily jsou pak dále uvedeny v příloze závěrečné zprávy). Zpráva prezentuje pro každé opatření a příslušný zdroj dat i způsob jejich sběru, včetně identifikace dostupnosti nebo kvality dat. Hlavním výchozím zdrojem byly informační systémy SZIF/MZe. Dalším zdrojem byly veřejně dostupné databáze (např. z ČSÚ, data odborných institucí) nebo databáze dostupné na trhu (Magnusweb/Albertina). Významným zdrojem dat byly výsledky monitoringu, předchozích hodnocení nebo studií odborných organizací (např. předchozí hodnotitelé, ÚZEI). Pokud nebyla data dostupná, tak bylo evaluátorem provedeno empirické šetření (např. dotazníkové a telefonické šetření, řízené rozhovory, fokusní skupiny) a několik případových studií s cílem doplnit kvantitativní i kvalitativní analýzy.

Další část textu zprávy představuje popis programu. Je uvedena struktura programu, rozpočet, subjekty, které byly do jeho zavádění a provádění zapojeny, a intervenční logika jednotlivých opatření nebo skupin opatření.

V příloze dokumentu jsou prezentovány detailní analýzy především těch opatření, jejichž rozsah by příliš navyšoval velikost hlavního dokumentu této závěrečné zprávy.

V kapitole 7 provedeno shrnutí působení celého programu (včetně kvantifikace a interpretace dopadových indikátorů) a uvádí zásadní doporučení, která se zpravidla týkají větší části programu.

Shrnutí výsledků hodnocení

Osa I do značné míry dosahovala cílů posilovat konkurenceschopnost českého zemědělství/potravinářství a lesnictví. Zejména podpořila výrazně modernizaci, zvýšení nákladové efektivity produkce, přičemž má jistou rezervu v posilování produktivity práce. Posílila také obměnu technologie a dokázala přitáhnout značné soukromé prostředky (značná adicionalita). Podpora často vedla ke stabilizaci pracovních míst. Přenos znalostí byl dostatečně využíván a oceněn zejména v případě cross-compliance. Osa měla řadu pozitivních efektů na složky životního prostředí a pohodu zvířat. Alokované zdroje byly využity efektivně s jistými rozdíly mezi opatřeními.

Doporučení

- Věnovat pozornost distribuci podpor, např. podpořit větší účast malých zemědělců;
- Nepodporovat závislost na investičních dotacích (nadměrné čerpání některými podniky), ale směřovat podporu tam, kde se řeší konkrétní problém;
- Podporovat více formy šíření inovací podporovaných z veřejných prostředků.

Osa II, která měla jako hlavní cíl zlepšování životního prostředí a krajiny, dosahovala svých cílů zejména tím, že překročila cíle dané plochou, na které jsou zajištěny postupy hospodaření chránící vodu, půdu, druhovou různorodost a podporující mitigaci klimatické změny. I u dopadových ukazatelů bylo vykázáno jistého stupně dosažení cílů (např. bilance živin), zcela zastavit negativní trend poklesu ptáků zemědělské krajiny se však nepodařilo. Vzhledem k rozsahu dosažených cílů a typu podpory byly zdroje využity efektivně.

Doporučení (zejména na agroenvironmentální opatření)

- Zvážit preciznější cílení některých titulů.
- Zvážit rozšíření nadstavbových titulů do všech ploch Natura 2000 a obecně se více soustředit na cenná stanoviště
- Zvážit revizi sazeb tam, kde je nízká účast žadatelů.
- Zvážit podporu péče o krajinné prvky.
- Zvážit opatření na omezování znečištění vod živinami a erozí (např. zpřístupnit více zatravnění).
- U všech opatření se doporučuje detailněji sledovat klíčové ukazatele pro snadnější hodnocení.
- Propagovat mezi potenciálními žadateli ta opatření, v kterých by bylo žádoucí zvýšit jejich účast (např. u opatření v lesích).
- Zvážit těsnější provázání lesnických opatření na fLPIS.
- Zavést administrativní systém umožňující elektronizaci podávání žádostí a zpřesnění podkladových materiálů.

Osa III měla za cíl ve třech prioritách posílit kvalitu života ve venkovských oblastech a diversifikovat hospodářství venkova. Překročila cíl v hospodářské diversifikaci venkova, i když převažujícím byl

hlavně jeden záměr – výstavba bioplynové stanice, který se však ekonomicky stal pro dotčené podniky významným. Většina příjemců byla schopna rozšířit svoje podnikatelské aktivity a najít nové zdroje příjmů a značná část by bez podpor projekty často s novými technologiemi nezačala. Opatření také významně podpořily stabilizaci pracovních míst, vybavenost obcí, kulturní život v obcích. Všechny tyto aktivity podpořily zvýšení kvality života na venkově. Alokované zdroje byly využity efektivně.

Doporučení

- Vytvářet podmínky pro pomoc zemědělským subjektům při získávání prostředků na spolufinancování investičních projektů formou odborných školení v oblasti dotačního managementu nejen v průběhu realizace projektů, ale také v období jejich udržitelnosti;
- Více podpořit proces využívání příkladů dobré praxe a výměny zkušeností pro opakovatelnost projektů.
- Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat spolupráci obcí mezi sebou.
- Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat zavedení povinného hodnocení vzdělávacích kurzů samotnými účastníky.

Osa IV naplňovala zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Počet projektů a cílová skupina příjemců byly výrazně překročeny. MAS měla silnou orientaci na veřejný sektor, přičemž účast zemědělců a dalších podnikatelů byla spíše vůči opatření rezervovaná. Implementace principu LEADER byla silně ovlivněna trendem zvyšování participace veřejnosti. Nejlépe byly implementovány principy spolupráce, rozhodování na místní úrovni a princip SPL, hůře pak principy inovativnosti a víceodvětvových přístupů.

Doporučení

- Pro implementaci principů Leader je vhodné poskytovat projektům takou výši podpory, která bude motivovat příjemce spolupracovat na místní úrovni (při vysoké podpoře byla motivace nižší, lze předpokládat, že by i příliš nízká podpora měla tento vliv).
- Motivovat MAS k většímu zapojení zemědělců a dalších podnikatelů.
- Umožnit i nadále MAS svobodně rozhodovat o oblastech, kam je třeba směřovat podporu.

Obecně pro celé PRV se objevovala doporučení ohledně sledování dat v průběhu řízení PRV, která by umožnila efektivněji hodnotit program v průběhu i v rámci ex-post (např. některé operace sledovat ve větším detailu a držet rozlišení/kódování dat po celé období stejné).

V programu nebyly identifikovány zásadní rozpory mezi působením opatření, naopak opatření se ve svých cílech zpravidla doplňovala, často měla pozitivní vedlejší efekt na cíle ostatních opatření/Os (doloženo na úrovni Os).

Vzhledem k hlavním potřebám byla struktura PRV vcelku vyvážená a hlavní doporučení byla spíše na úrovni jednotlivých opatření, jejich implementace a řízení. Více než polovina cílů PRV byla naplněna (výstupové a výsledkové) a překročena a jen ojediněle bylo dosaženo úrovně pod 50 % cíle opatření v programu.

Summary

This final report on Ex-post evaluation of RDP represents overview of results of Ex-post evaluation of Rural Development Plan 2007-2013.

The document presents description of economic, social, and environmental context information, characterizing the evaluated time period. The information served as context for placement of arguments to real situation and supported right interpretation of conclusions.

Ex-post evaluation followed the ongoing and mid-term evaluation. Findings and conclusions of MTR are presented in the document and in also brief comparison of evaluation method used in previous evaluations with evaluation methods used in ex-post evaluation. Because of size of document, methods description, rich analyses, and/or not reduced evaluation of particular measures were collected in separate Annex documents.

For RDP effects assessment, the contra factual analysis was constructed, where data availability and nature of the measures/intervention allowed that (especially in Axis I, III, and IV, but also in some measures of Axis II). Qualitative analysis was used to complement quantitative assessment or as an alternative to missing opportunity to use quantitative assessments. The evaluation relied also on statistical analyses and where feasible also on GIS analyses (it enabled to assess the site specificity of the interventions as soil erosion in Axis II).

Attention is paid to a description of data collection and processing (partial details are included in the Annex of the Final Report). The report presents in case of each measure the source of data and the ways in which these were collected, including the identification of the data availability and quality. The key source of data was information system of Paying Agency and Managing Authority. Another resources were publicly available databases and studies of research institutions (e.g. Czech statistical office) or databases available on the market of data (e.g. Magnusweb/Albertina). If the data was not available, then evaluator conducted an empirical investigation (e.g. questionnaires and telephone surveys, structured interviews, focus groups) and several case studies to supplement the quantitative and qualitative analysis.

The sections in report show the RDP description, its structure, budget, actors involved in implementation and delivery, and also intervention logic of each measure or groups of measures.

In the Annex the results of detailed analyses and case studies are presented in order to reduce the size of the main document.

Chapter 7 sums up the effects of the program (including the quantification and interpretation of impact indicators) and provides key recommendations, which typically covers a broader issues of the program.

Summary of RDP evaluation results

Axis I achieved objectives in competitiveness of the Czech agriculture and forestry to a significant degree. Especially strong modernisation was achieved, improvement of costs productivity, but there is still some space for increase of productivity as a result of the support. The Axes I measures supported also replacement of technologies and were able to attract additional financial resources (additionality). The support frequently stabilised workplaces. Knowledge transfer was well used and especially on cross-compliance was appreciated. Axis I generated several positive effects on environment and animal welfare. The financial resources were rather effectively used while there are some differences between particular measures.

Suggestions

- Pay attention to support distribution, for example increase support of small farmers;
- Do not support the dependency on investment support (intensive support for some farms), but target the support to the issues where actual problem should be resolved;
- Support dissemination of innovations which are supported from public funds.

Axis II, with its main objective in Improvement of environment and landscape, achieved its targets by increasing areas under management which was targeted to the main priorities for this Axis. These were management targeted at water and soil protection, biodiversity protection, and climate change mitigation. Also impact indicators showed the targets were achieved (e.g. nutrient balance). But the negative trend in farmland birds was not utterly stopped. From this point of view the funds were used with high effectivity.

Suggestions

- Consider more precise targeting of measures.
- Consider to spread all high level schemes to most of the valuable habitats such as Natura 2000 and in general more focus on valuable sites
- Extensivity as part of commitments should be more linked to actual location of particular scheme, because if linked to the whole area the targeting is compromised.
- Consider review the support level in case of some schemes where uptake is low.
- Consider supporting landscape features management.
- Consider schemes for water pollution prevention by nutrients and by erosion (e.g. more attractive conversion of arable land to grassland)
- For all measures it is suggested to collect regularly data on implementation/delivery in order to ease evaluation.
- Promote those measures/schemes among potential applicants where the uptake still has some potential for increase (e.g. in case of forest schemes).

Axis III was focused on three priorities in order to improve the Quality of life in rural areas and to diversify rural economy. The target in diversification in rural areas was more than achieved. One type

of project was prevailing – biogas station support. These became economically very important for beneficiaries. Most of beneficiaries were able to extend their business activities with support and to find new financial resources to complement the public ones. Great part of beneficiaries would not start replacement of technologies without public support. The measures significantly supported stabilisation of work places, village facilities, and cultural life in villages. All these activities increased quality of life in rural areas. Allocated financial resources were used effectively.

Suggestions:

- Help farmers in getting additional funds to complement the public support of investments by training also to those who are in project sustainability period;
- More support of sharing the best practice and experience exchange in order to support repeating the project;
- For increase of effectiveness of measures it would be useful to attract villages cooperation;
- For increase of effectiveness of measures it would be useful to introduce compulsory self-valuation for attendees of the training courses.

Axis IV aimed at Improvement of management and mobilisation of natural internal potential of rural areas. The target number of projects and target group of beneficiaries was more than achieved. LAGs were oriented on public sector, while participation level of farmers and other business people was not so high. Implementation of LEADER principle was significantly influenced by increase of public participation which is the trend currently. The principles of cooperation, local decision making and SPL principle were implemented best. Less successfully were implemented principles of innovations and interdisciplinary approaches.

Suggestions

- Better tune the level of support for Leader principle implementation, because too much or too little does not motivate beneficiaries to cooperation on local level.
- Motivate LAGs for higher involvement of farmers and other entrepreneurs.
- Allow to LAGs freely chose areas, where to aim the support.

In general on RDP level there were frequent suggestions concerning long term planning of data collection from beneficiaries for future RDP evaluation.

There were no substantial conflicts of measures, in contrary several measures at the same time supported goals of other measures (complementarity reported on measures level of evaluation).

With regard to the main needs, the structure of the RDP was rather balanced. The most of the suggestions are related to particular measure, and related frequently to implementation and delivery of the measures.

1 Úvod

1.1 Účel zprávy

Ex-post hodnocení umožňuje vzhledem ke svému načasování shrnout výsledky průběžného a střednědobého hodnocení a především posoudit dopady a přidanou hodnotu intervencí PRV.

Účel:

- Představit, co PRV dosáhl.
- Obhájit vynaložený rozpočet a tím také prokázat účinnost jeho vynaložení v II. pilíři SZP EU veřejnosti a daňovým poplatníkům.
- Prokázat, do jaké míry byl PRV správně navržen a zaveden a zda reagoval na odpovídající potřeby.
- Hodnocení podporuje institucionální učení, neboť umožňuje napříště zlepšit návrh a implementaci politiky v budoucnosti tím, že hodnocení poukáže na faktory úspěchu i neúspěchu.

1.2 Struktura zprávy

Struktura zprávy se opírá o doporučenou osnovu obsaženou ve smlouvě mezi MZe a konsorciem hodnotitelů.

V úvodu zpráva představuje stručně účel hodnocení. Ve druhé kapitole jsou uvedeny souvislosti hodnocení. Jedná se především o kontextuální informace (vývoj základních parametrů společnosti a zemědělství, životního prostředí, rozvoje venkova, odpovídajících politik, atd.), které umožňují stanovit závěry plynoucí z odpovídajících analýz. Dále jsou v této kapitole přehledy příjemců podpor, popis procesu hodnocení a proveden přehled předchozích hodnocení s tím, že je provedeno porovnání přístupů dosud zvolených s uvažovanými pro ex-post hodnocení.

Kapitola 3 je věnována přehledu metodického přístupu a byla přesunuta do přílohy. Čtvrtá kapitola se věnuje popisu hodnoceného programu, a to ve struktuře: provádění programu (zapojené subjekty a institucionální souvislosti provádění programu), skladba programu, včetně priorit a opatření a intervenční logika jednotlivých opatření. Pátá kapitola představuje předpokládaný a skutečně čerpaný rozpočet programu.

V šesté kapitole jsou prezentovány výsledky hodnocení a odpovědi na hodnotící otázky u jednotlivých opatření a na průřezové otázky. Poslední sedmá kapitola představuje shrnutí působení celého programu (včetně kvantifikace a interpretace dopadových indikátorů) a uvádí zásadní doporučení, která se zpravidla týkají větší části programu.

Přílohy zahrnují popis metod hodnocení a hodnocení opatření s analýzami, které by rozsahem snižovaly přehlednost hlavní zprávy (proto ne všechna opatření jsou zastoupena v přílohách).

2 Souvislosti hodnocení

2.1 Kontextuální informace o programu

Implementace a provádění programu rozvoje venkova je zasazeno do prostředí, které má mnohdy zásadní význam pro výsledné efekty programu. Prostředí je značně různorodé a mezi jinými jsou zde klíčovými priority Evropského společenství i ČR a odpovídající nástroje politiky, dále ekonomický vývoj společnosti, přírodní prostředí, vývoj na venkově atd.

Společná zemědělská politika (SZP) je rozdělena do dvou hlavních pilířů: Pilíř I směřující především na podporu konkurenceschopnosti a Pilíř II, který směřuje na podporu konkurenceschopnosti, ale také na ochranu životního prostředí a podporu rozvoje venkova.

V průběhu programového období 2007-2013 byla SZP reformována s cílem posílit konkurenceschopnost podporou inovací, přípravou na klimatickou změnu a posílením zaměstnanosti a růstu ve venkovských oblastech.

Priority EU rozvoje venkova pro programové období 2007–2013

Priorita 1: Zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Priorita 2: Zlepšování životního prostředí a krajiny

Priorita 3: Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářství venkova

Priorita 4: Budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci

Priorita 5: Zajištění soudržnosti programování

Priorita 6: Doplnkovost nástrojů EU

V rámci Health check (HC) byla SZP reformována, což se promítlo i do cílů politiky rozvoje venkova. Klíčové právní předpisy ohledně HC byly vydány v r. 2009. Jednalo se o Nařízení Rady (ES) č. 72/2009 O úpravách Společné zemědělské politiky; NR (ES) č. 73/2009 kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých plateb v rámci SZP a NR (ES) č. 73/2009, kterým se mění NR o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

Priority Health Check (povinnost zavést v PRV od 1.2.2010):

- a. Změna klimatu.
- b. Obnovitelné zdroje energie.
- c. Management vody.
- d. Druhá různorodost.
- e. Opatření podporující restrukturalizaci sektoru produkce mléka.
- f. Inovace s vazbou na priority v bodech a) až d).

Program rozvoje venkova ČR 2007-2013

Program rozvoje venkova (PRV 2007- 2013) vycházel z Národního strategického plánu rozvoje venkova a úspěšně navazoval na předcházející programové dokumenty: OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v ČR, Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004–2006, SAPARD a Leader ČR.

Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, o financování Společné zemědělské politiky, a rozhodnutí Komise č. 2006/144/ES, o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007 - 2013).

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vycházel z hlavních strategických priorit EU pro období 2007–2013 s důrazem na zvyšování ekonomického růstu, vytváření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj. NSPRV zajišťoval vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova a cíli rozvoje venkova ČR, odpovídajícími „evropským strategickým směrům“, třem strategickým rozvojovým osám (ochrana životního prostředí a krajiny, diverzifikace venkovského života, konkurenceschopnost) a reflektoval také závěry summitů v Lisabonu a Göteborgu.

Existence a realizace Programu rozvoje venkova ČR přispívala k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program dále napomáhal vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních potravinářských komoditách. Program také podporoval rozšiřování a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit sounáležitost obyvatel na venkově.

Opatření Programu rozvoje venkova byla koncipována tak, aby přispívala k naplňování cílů Lisabonské strategie ve všech jejích oblastech, tj. Společnost založená na znalostech, Vnitřní trh a podnikatelské prostředí, Trh práce a Udržitelný rozvoj.

2.1.1 Socioekonomický vývoj ve společnosti

Česká republika je vnitrozemským středoevropským státem, vznikla rozdělením Československa k 1. lednu 1993. Od 1. května 2004 je členem Evropské unie. Mezi 28 státy Evropské unie je s rozlohou 78 865 km² na 15. místě, počtem obyvatel 10 553 tis. (k 31. 12. 2015) na 12. místě a hustotou zalidnění 134 obyvatel na 1 km² zaujímá 8. místo. Pokud jde o průměrnou hustotu obyvatelstva, v průběhu programového období 2007 - 2013 mírně stoupla, a to ze 131 na téměř 134 obyvatel na km². Česká republika patří v rámci Evropské unie mezi „středně“ rozvinuté státy¹ – v roce 2014 dosáhl průměr HDP na obyvatele podle standardu kupní síly České republiky 83,6 % průměru

¹ Zdroj: MMR (2013): Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 – 2020, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, verze duben 2013, str. 7. Pozn. dílčí statistiky aktualizovány dle dat ČSÚ (www.czso.cz).

EU (v roce 2010 dosáhl údaj 81,4 %, v roce 2005 pak 80,2 %).² Na východě a severovýchodě sousedí se Slovenskou a Polskou republikou, na jihu s Rakouskem a nejdelší hranici má na severozápadě až jihozápadě se Spolkovou republikou Německo.

Dle soustavy NUTS je ČR členěna na 8 regionů NUTS 2 a dále pak na 14 samosprávných celků – krajů na úrovni NUTS 3. Tyto celky byly vymezeny především z hlediska historického vývoje správního členění území ČR, tzn. že z hlediska přírodních nebo ekonomických podmínek, které jsou důležité pro rozvoj zemědělství a venkova, mají tyto regiony v podstatě velmi podobný charakter. Z hlediska přírodních ani ekonomických podmínek neexistují výrazné rozdíly, a tedy ani důvod pro návrh regionálních Programů rozvoje venkova.³

Země je považována za vysoce urbanizovanou, více než 73 % obyvatel žije v městských oblastech, což představuje 2,8 milionu lidí, kteří žijí naopak v oblastech venkovských. Převážně městské oblasti mají hustotu osídlení 224 obyvatel/km², zatímco hodnota v případě venkovských území je těsně pod hodnotou 93 obyvatel/km². Pokud jde o úroveň příjmů domácností, neexistuje žádný významný rozdíl mezi hustě obydlenými a venkovskými oblastmi. Průměrný příjem domácnosti na osobu ve městech představuje 240 533 Kč (v roce 2013), zatímco v případě venkova se jedná o hodnotu 208 136 Kč.⁴

Na území ČR se nachází 6 253 obcí (k 31. 12. 2015). Spolu s takto vysokým počtem obcí (jako nejnižších územně správních jednotek) se ČR vyznačuje velmi rozdrobenou velikostní strukturou obcí a má tak odlišnou strukturu osídlení v porovnání s ostatními členskými zeměmi. Obce v ČR mají nejnižší průměrný počet obyvatel (1 640 obyvatel na obci) a zároveň se jedná o jedny z nejmenších obcí (průměrná velikost území je 13 km²). Velikostní kategorie obce výrazně souvisí s generační strukturou obyvatelstva obce – nejmenší obce (do 100 obyvatel) se vyznačují nejnižším podílem obyvatel v produktivním věku (66,5 %), se zvětšující se velikostí podíl obyvatelstva v produktivním věku narůstá téměř k 70 %. Obecně je věková struktura venkovských oblastí v podstatě podobná struktuře městských oblastí, pro obojí platí trend stárnutí obyvatelstva. Postupně se snižuje zastoupení obyvatelstva v nejmladší věkové skupině populace (0-14 let) a střední věkové skupině (15-64 let), a naopak narůstá podíl nejstarší věkové skupiny (65 a více). Stárnutí obyvatel se spolu s trendem stěhování mladých lidí do měst stalo dlouhodobým problémem úbytku venkovské populace. Podle statistik se sice v posledních letech vylidňování venkova výrazně zpomalilo, nicméně to je způsobeno masivní výstavbou rodinných domů v okolí velkých měst a vznikem husté satelitní zástavby v těchto oblastech.⁵ Významným prvkem venkovského rozvoje jsou místní akční skupiny, které se za období 2004-2013 rozrostly na počet cca 180 MAS a svou působností pokrývají téměř celé území ČR.

² Vlastní výpočet dle dat ČSÚ (2015), dostupné on-line: <https://www.czso.cz/csu/czso/makroekonomika>

³ Zdroj: MZe (2014): Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020. Ministerstvo zemědělství, verze 12/05/2015, str. 15

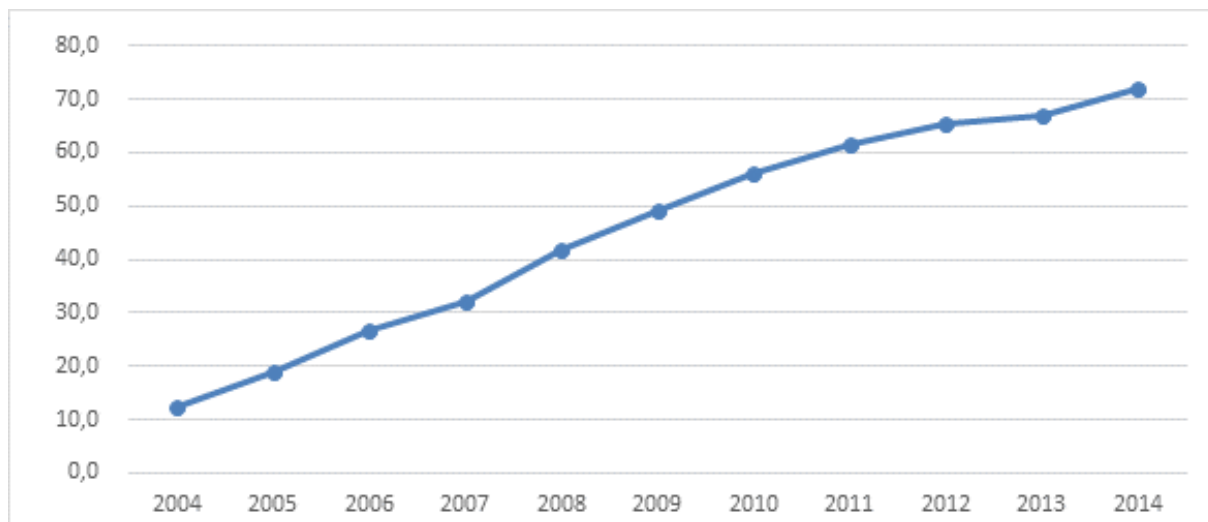
⁴ Volně převzato z dokumentu KPMG (2015): *Druhá dílčí průběžná zpráva o hodnocení*, Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013, verze 5. října 2015, kap. 2.1, str. 19

⁵ Zdroj: MZe (2014): Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020. Ministerstvo zemědělství, verze 12/05/2015, str. 70

Co se týče dostupnosti připojení k internetu, 73 % domácností v České republice má přístup k internetu, což je hodnota jen mírně pod úrovní EU 28 (79 %) – viz také následující graf.⁶

Graf 2.1.1.1: Domácnosti s internetem 2004 – 2014 v ČR (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2015)⁷

Makroekonomický vývoj, HDP, ceny, inflace, zaměstnanost, spotřeba

Ekonomický růst byl v dlouhodobém vývoji ovlivňován měnícími se vnějšími i vnitřními podmínkami. Po dvou letech recese v roce 1997 a 1998, zaviněné finanční nestabilitou, se v dalších letech růst obnovil. Do roku 2006 převažovaly příznivé vnitřní podmínky, zejména vysoký objem přímých zahraničních investic, růst zaměstnanosti, zvýšená investiční aktivita a v jejím důsledku růst produktivity práce. Od roku 2007 tempo růstu postupně zvolňovalo a vyústilo ve významný pokles HDP v roce 2009. V následujících dvou letech byl růst obnoven, i když se snižující se dynamikou.⁸ K opětovnému poklesu došlo v roce 2012 o 0,9 % a v roce 2013 o 0,5 %. V roce 2014 již ČR zaznamenala ve statistikách růst HDP o 2 %.⁹ Míra inflace se vyjma roku 2008 (6,3 %) a 2012 (3,3 %) udržovala v průběhu celého programového období 2007 – 2013 na velmi nízké úrovni kolem 1,5 %.¹⁰ Teprve od roku 2014 začala ČR postupně čelit deflačním tlakům, které postupně začala vyvažovat uvolněnou měnovou politikou, tj. zejména prostřednictvím devizových intervencí a udržování

⁶ MŽP (2013): Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje ČR. Ministerstvo životního prostředí ČR, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2013, str. 115

⁷ Viz také ČSÚ (2015), dostupné on-line: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-vybrane-ukazatele-narodniho-hospodarstvi->

⁸ MŽP (2013): Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje ČR. Ministerstvo životního prostředí ČR, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2013, str. 50

⁹ Viz také ČSÚ (2015), dostupné on-line: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-vybrane-ukazatele-narodniho-hospodarstvi->

¹⁰ Viz také ČSÚ (2015), dostupné on-line: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-vybrane-ukazatele-narodniho-hospodarstvi->

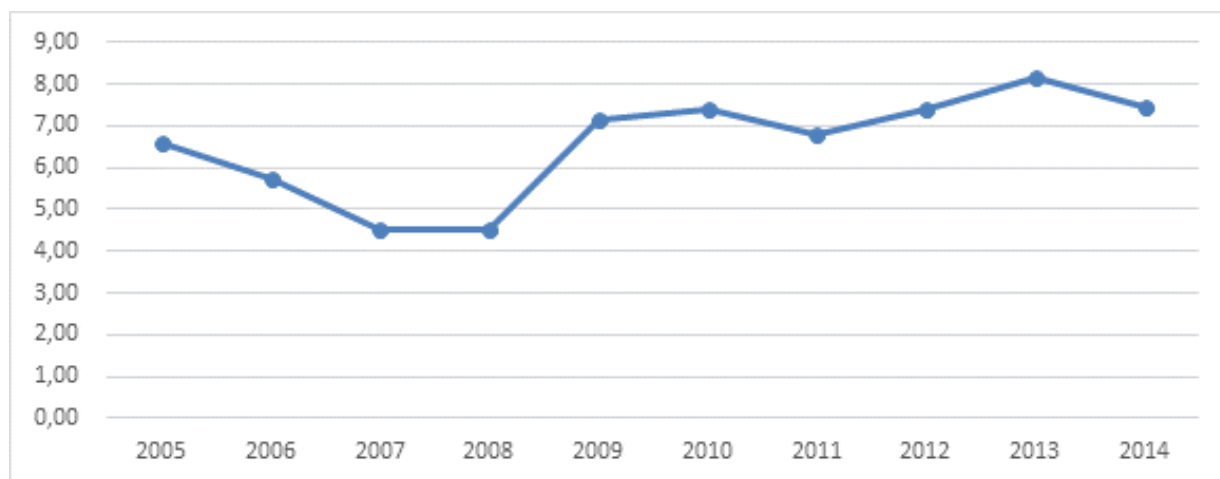
závazku měnového kurzu na úrovni 27 CZK/EUR. Výdaje na konečnou spotřebu domácností měly v meziročním vývoji vyjma let 2007 a 2008 stagnující charakter.

I přes mírný růst, konkurenceschopnost hospodářství ČR zaostává za průměrem zemí OECD; Česká republika zaujímá 75. místo žebříčku "snadnosti podnikání" sestavovaném Světovou bankou. Mezi hlavní oblasti HDP patří služby s 60,3 %, následuje průmysl 37,3 %, přičemž odvětví zemědělství představuje zhruba 2,4 %. I přes relativně nízký podíl na HDP představuje zemědělství stále významnou úlohu z hlediska rozvoje venkovských oblastí a udržení úrovně venkovského obyvatelstva, která je též potvrzena prostřednictvím PRV 2007-2013.¹¹

Míra nezaměstnanosti dosahovala na počátku programového období 2007 – 2013 hodnoty přibližně 4,5 až 5 % (viz také následující graf) a odpovídala předkrizovému vývoji v makroekonomické situaci ČR. K jejímu dramatickému zvýšení došlo v roce 2009 a 2010 na úroveň téměř dvojnásobnou, tj. 7,4 % a po mírném oživení v roce 2011 následovalo opětovné zvýšení míry nezaměstnanosti, která následovala vývoj v úrovni HDP až k více než 8 % v roce 2013.

Region hlavního města je charakterizován nejnižší úrovní nezaměstnanosti (3,1 %), zatímco Střední Morava (8 %), Severovýchod (8,3 %), Severozápad (9,6 %) a Moravskoslezský kraj (9,9 %) reprezentují území s vyšší mírou nezaměstnanosti, než je celostátní průměr. Je důležité zmínit, že míra nezaměstnanosti mladých lidí je výrazně vyšší, s celostátním průměrem okolo 19 % (ale stále nižší než průměr EU 28, jenž představuje 23,5 %).¹²

Graf 2.1.1.2: Vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005 – 2014 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2015)¹³

¹¹ Tato část je volně převzata z dokumentu KPMG (2015): *Druhá dílčí průběžná zpráva o hodnocení*, Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013, verze 5. října 2015, kap. 2.1, str. 19

¹² Tato část je volně převzata z dokumentu KPMG (2015): *Druhá dílčí průběžná zpráva o hodnocení*, Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013, verze 5. října 2015, kap. 2.1, str. 19

¹³ Viz také ČSÚ (2015), dostupné on-line: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-vybrane-ukazatele-narodniho-hospodarstvi->

Podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie je vyšší než 11 % (od roku 2012), zatímco cílová hodnota EU 2020 nastavena pro ČR je 13 %. Nicméně v dané oblasti je možné v posledních letech pozorovat viditelný pokrok (v roce 2007 byl podíl obnovitelných zdrojů 7,4 %). Kromě posílení energetické účinnosti podporuje několik opatření PRV 2007-2013 rovněž využívání obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím financování výstavby a nákupu potřebného vybavení.

2.1.2 Vývoj v zemědělství

Ve sledovaném období (tj. období realizace RDP 2007-2013) české zemědělství víceméně stagnovalo. Objem produkce osciloval s meziročními výkyvy ± 7 % k průměru a HPH ve stálých cenách vykazovala větší relativní výkyvy ± 13 %. Čistá přidaná hodnota představuje odměnu (důchod) faktorů použitých produkcí. I ta vykazovala stagnaci významnými výkyvy ± 20 %. Výraznější trend vykazovala zaměstnanost do roku 2012 celkem signifikantní pokles a následně stagnaci, jak ukazuje Tabulka 2.1.2.1.:

Tabulka 2.1.2.1: Vývoj zemědělství 2007-2014

Položka		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Prum (2007-2011)	Prum (2012-2015)
Produkce	mil. Kč	105121	110670	106098	97938	106357	98763	103411	112768	105688	105237	105157
HPH	mil. Kč	30603	37811	36235	29572	38005	30499	35149	39944	36986	34445	35644
ČPH	mil. Kč	18356	25370	23986	17198	25112	17485	21757	26199	23021	22004	22115
AWU Zemědělství	tis.	133	127	121	115	109	106	106	105	104	124	106

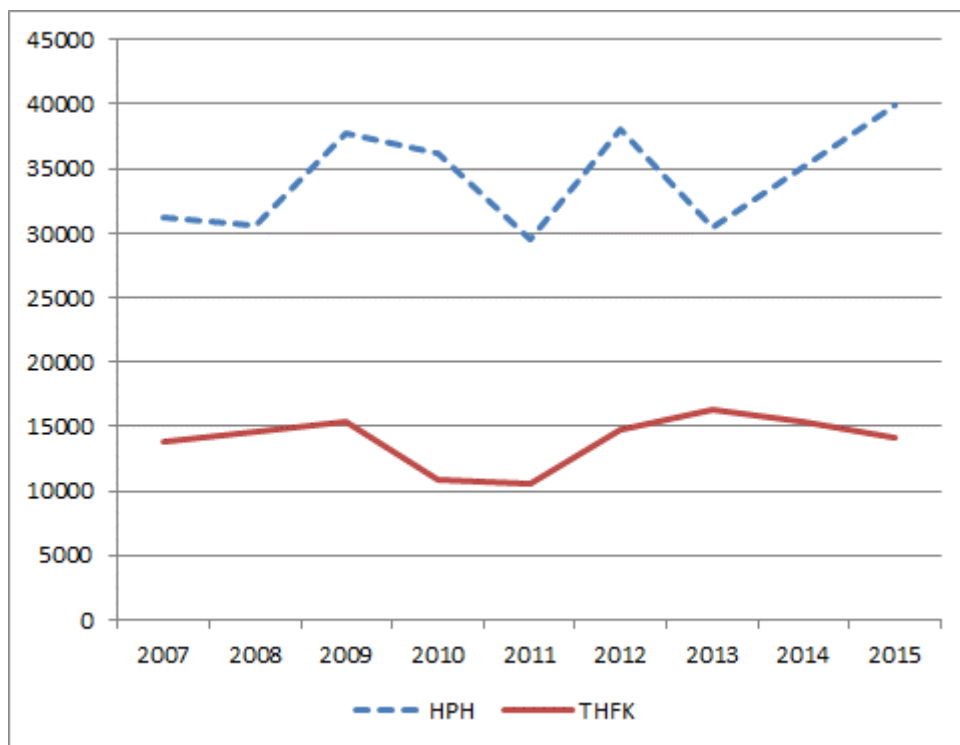
Zdroj: ČSÚ, *Souhrnný zemědělský účet a Zaměstnanost podle odvětví (NACE)*

Je zřejmé, že jsou meziroční výkyvy důchodů dány náhodnými vlivy, jako je počasí (to např. potvrzuje velmi těsná korelace mezi produkcí a HPH nebo ČPH ve stálých cenách). Pokud rozdělíme vývoj na dvě etapy: do a po roce 2011 a uděláme průměry za každé období, náhodné výkyvy alespoň částečně eliminujeme. Změny mezi obdobími jsou zjevně málo významné až na zaměstnanost, která, jak jsme řekli, klesala, což nejspíše souvisí s tlakem na efektivnost výroby (produktivitu práce) a finančním stresem v období ekonomického útlumu.

HPH vytváří zdroje pro tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice). Jak ukazuje Obrázek 2.1.2.1., variabilita meziročních změn obou indikátorů je velká a mezi oběma veličinami jsou tyto změny nezávislé, a to i když uvažíme časovou prodlevu jednoho roku. Tudíž není možno ukázat, že tvorba fixního kapitálu měla souvislost s tvorbou důchodu v zemědělství.

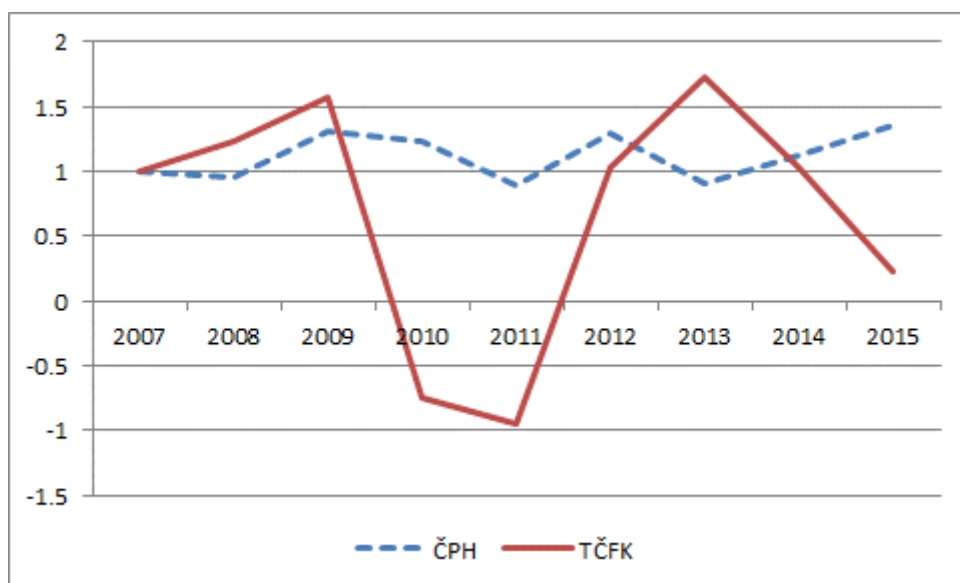

Graf 2.1.2.1: Vývoj hrubé přidané hodnoty (HPH) a tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK)

Podobně je možno ukázat, že čisté investice (TČFK) do zemědělství významně nesouvisí s tvorbou důchodu (ČPH) a v zásadě konstatovat, že propad investic v letech 2010 a 2011 byl spíše přehnanou reakcí sektoru na ekonomickou krizi.

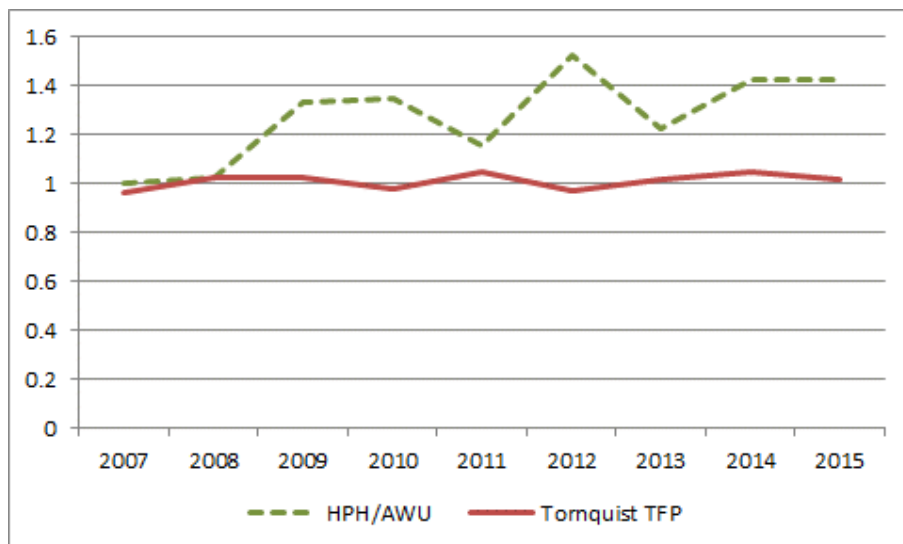
Graf 2.1.2.2: Indexy vývoje ČPH a tvorby čistého fixního kapitálu (TČFK)

Protože produkce, HPH a ČPH stagnovaly, produktivita práce měřena těmito veličinami na přepočítaného pracovníka v zemědělství (AWU) rostla (Obrázek 2.1.2.3).

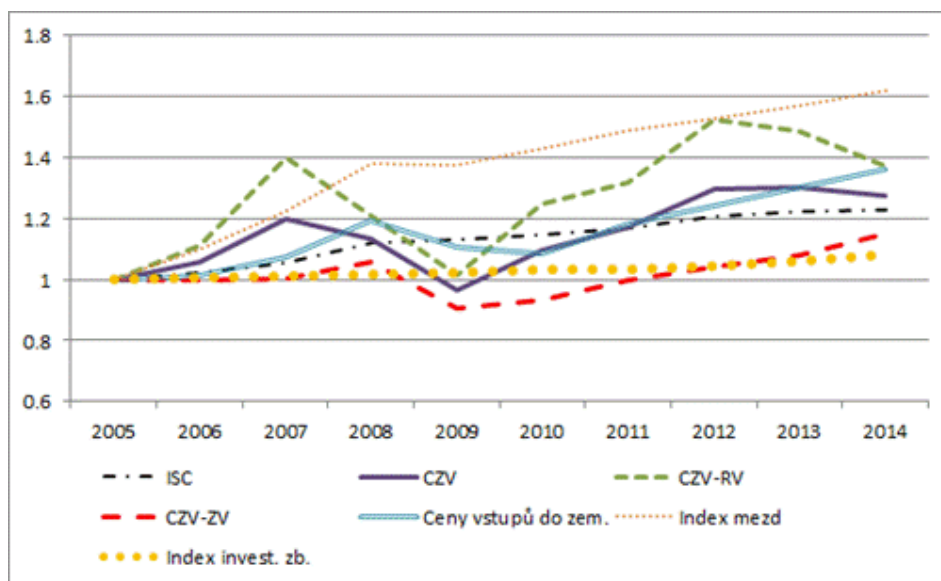
Graf 2.1.2.3: Produktivita práce (HPH/AWU) a celková produktivita faktorů (TFP)

Zdroj: vlastní výpočet na základě údajů ČSÚ

Lepší využití práce však nebylo sledováno lepším využitím ostatních vstupů (provozního a fixního kapitálu a půdy) a celková produktivita faktorů (TFP), měřená Tornquistovým indexem spíše stagnovala (Obrázek 2.1.2.3).

Graf 2.1.2.4: Cenový vývoj

Zdroj: ČSÚ

Obecně bylo období 2007 až 2013 ve znamení velmi nízké inflace (index spotřebitelských cen, ISC) zejména ve své druhé polovině, jak ukazuje Obrázek 2.1.2.4. Index cen vstupů do zemědělství a index cen zemědělských výrobců (CZV) sledovaly víceméně inflační trend. Ovšem s tím rozdílem, že ceny rostlinných komodit (CRV) požívaly velký růst, zatímco ceny živočišných komodit (CŽV) se jen pomalu vzpamatovávaly z propadu v počátku období. Zajímavý je velký růst indexu mezd v zemědělství, svědčící jednak o tlaku národního hospodářství (pracovního trhu) na zemědělství a jednak o schopnosti zemědělství (dostatku příjmů) na tento tlak reagovat. Na rozdíl od práce, ceny kapitálu, tj. jak ceny investičního zboží (velmi malý vzrůst) tak úrokové sazby (pokles), se vyvíjely pro zemědělství příznivě.

2.1.3 Obyvatelstvo a vývoj v rozvoji venkova¹⁴

Saldo migrace je jednou z možných kvantifikací geografické mobility obyvatel a představuje též významnou hnací sílu demografické redistribuce. Negativní saldo migrace venkovských obcí bývá spojeno s omezením pracovních příležitostí, zhoršenou dopravní obsluhou, vč. dosažitelnosti zdravotních, sociálních i kulturních služeb. Tento tradiční pohled je v posledních letech rozostřován procesy suburbanizace a selektivním rozvojem obcí v příhraničí.

Ke konci roku 2015 čítaly „venkovské obce“ do 2000 obyvatel v ČR bezmála 2,85 mil. obyvatel. Těchto obcí bylo celkem 5564, tj. cca 90 % z celkového počtu obcí v ČR. Rurální typ osídlení je nejvýrazněji zastoupen v kraji Středočeském (43 % obyvatel ve venkovských obcích), na Vysočině, Pardubicku a Olomoucku, opačný pól představují Ústecko, Karlovarsko a Moravskoslezsko (mezi 17-19 %). Počet obyvatel venkova v Česku (v územním a velikostním vymezení ke konci r. 2012) vzrostl od roku 2001 o bezmála o desetinu, ve městech celkově stagnoval (významněji rostl jen v Praze a středních Čechách). O čtvrtinu se rozrostla venkovská populace ve středních Čechách, o desetinu na S a SZ Čech, nejnižší dynamiku za poslední desetiletí sledujeme na Vysočině, střední a JV Moravě (3-4 %). Migrační přírůstky na obyvatele se v ČR příliš neliší dle populační velikosti venkovské obce, v posledním desetiletí nejvíce zvyšovaly migrační atraktivitu obce do 200 obyvatel. Venkov v ČR roste z více jak 90 % díky migraci, neboť teprve v roce 2007 (o rok později než v celé republice) bylo možné zaznamenat relativně skromný přirozený přírůstek. Regionální rozdíly přirozeného přírůstku obyvatel jsou na rozdíl od migrace malé, nejlepší postavení má (i díky stále silnému přílivu mladých migrantů) kraj Středočeský, existují však oblasti, kde venkov přirozenou měnou nadále vymírá (Zlínsko a dále vnitrozemský periferní venkov).

Obrácení migrační bilance město-venkov ve prospěch venkova, které započalo v druhé polovině 90. let, je v posledních letech stále výraznější, byť se zdá, že od roku 2008 již došlo ke stabilizaci (venkov získává z měst každoročně 25 tis. obyvatel). V době vrcholící konjunktury (2007-8) tvořily na venkově třetinu migračního přírůstku osoby z ciziny, i tak však venkov ukrojil pouze šestinu republikového přírůstku zahraničním stěhováním. Cizinci se stále nejvíce stěhují do velkých měst, občané ČR do jejich zázemí, především ve Středočeském kraji. Do zvyšujícího se přílivu migrantů na venkov se v letech 2005-7 vedle suburbanizačních procesů a zahraniční migrace promítlo i stále častější

¹⁴ MŽP (2013): Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje ČR. Ministerstvo životního prostředí ČR, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2013, str. 105 - 106

stěhování cizinců v rámci ČR. Pohyb cizinců se výrazně odrazil v poklesu počtu přistěhovaných i celkového salda migrace na venkově v době recese, z republikového zisku zahraničním stěhováním zůstala venkovu méně než desetina. Na recesi reagoval i objem vnitřního stěhování, byť s výrazně menší razancí (mezi roky 2007 a 2012 zeslábl o desetinu). Z vnitřního stěhování profitoval venkov ve všech krajích, v zázemí měst, v příhraničí, jakož i vnitrozemské obce s periferní polohou (s horší dostupností krajského města). Migrace si však zachovává selektivní charakter, což platí zejména na mikroregionální úrovni. V letech 2009-2012 proto ztrácela vnitřní migrací obyvatelstvo bezmála třetina venkovských obcí v ČR; na Olomoucku a v příhraničí s Rakouskem či Polskem téměř 40 %. Vyšší migrační atraktivitou disponují venkovské obce s dobrou dostupností i dostatkem pracovních míst v místě či blízkém okolí (viz vazba migračního salda a nezaměstnanosti). Zatímco zisky krajů a typologicky vymezených regionů dle polohy zůstávají v případě vnitřní migrace v posledních letech poměrně stabilní (migrační zisky až do roku 2010 posilovaly v zázemí měst), dříve významné přírůstky zahraničním stěhováním se vlivem recese téměř zastavily a v letech 2009-2012 byly významněji soustředěny jen v Praze a jejím blízkém okolí.

2.1.4 Rozvoj venkova a životní prostředí

Zemědělské hospodaření v České republice je významným faktorem ovlivňujícím všechny složky životního prostředí, a to od vzhledu krajiny jako fundamentálního prostředí pro lidský život až po biologickou rozmanitost agro-ekosystémů. Zemědělsky obhospodařované plochy obsahují významné prvky biologické rozmanitosti důležité pro zajištění produkce potravy, fungování ekosystémů a bezpečný život fauny i flóry. Udržitelné využívání je zásadním předpokladem pro zachování biodiverzity zemědělských ekosystémů.

Relativně vysoký podíl půd v České republice vykazuje míru ohrožení různými typy degradace. Degradací půdy lze ze zemědělského hlediska chápat jako ztrátu produkční schopnosti. Z hlediska environmentálního je však degradace půdy uvažována jako ztráta schopnosti plnit přírodní funkce. Obecné příčiny degradace půd vyvolané člověkem vyplývají především z jejího nevhodného užívání. V ČR lze identifikovat šest hlavních typů degradace ohrožujících zemědělsky využívanou půdu. Jsou to eroze, debazifikace a acidifikace, degradace fyzikální (degradace půdní struktury, kompakce), degradace znečištěním a kontaminací, úbytky organické hmoty (humusu) a degradace biologická. Problém se stává komplexním zejména proto, že se velmi často jednotlivé způsoby degradace kombinují a probíhají současně.

Území České republiky se vyznačuje velkou diverzitou krajiny i vysokou diverzitou stanovišť. K jejímu zvýšení v minulosti značně přispělo právě samotné zemědělství. V posledních padesáti letech však zemědělství přispívalo spíše ke snížení diverzity venkovské krajiny. Významnou měrou se na poklesu diverzity krajiny a biologické různorodosti podílí nejen intenzifikace sektoru a využívání nových technologií, ale také vysoká míra používání agrochemikálií a syntetických hnojiv. Za éry komunismu docházelo ke scelování pozemků do velkých půdních bloků (průměrná plocha pozemků v roce 1948 činila 0,23 ha), které často nerespektovaly reliéf terénu. Tyto kroky nesou dodnes určitou vinu za narušené odtokové poměry, znečišťování vod, snížení schopnosti retence vody v krajině a úbytek ekostabilizačních krajinných prvků.

V dnešní zemědělské krajině se negativně projevuje zejména malý počet stanovišť pro planě rostoucí druhy rostlin a úkrytů, resp. potravních základů pro volně žijící živočichy.

Dle údajů Ministerstva životního prostředí činí rozloha zemědělského půdního fondu na území Natura 2000 25,6 % z celkové plochy území soustavy Natura 2000. Soustava Natura 2000 zaujímá 13,5 % rozlohy České republiky. Zbytek travních porostů je představován zcela přeměněnými intenzivně obhospodařovanými travníky s chudým druhovým složením. Nejčastější příčinou degradace travních společenstev je celková eutrofizace lokalit z důvodů zvýšeného hnojení. Další příčinou je opakované kosení travních porostů v přibližně stejném časovém a vegetačním období, kterým dochází k neustálému ochuzování lučních společenstev o některé druhy bylin s pozdějším termínem kvetení. Vzhledem k silné vazbě entomofauny na fytocenózy pak degradující trendy probíhají i v této složce ekosystému. Biodiverzita luk tak postupně klesá, ve společenstvech začínají převažovat druhy snášející intenzivní a uniformní způsob hospodaření.

Specifická část biotopů byla poškozena opačným trendem – ústupem pravidelného obhospodařování, zejména pak ústupem od pastvy nebo kosení. Taková travinná společenstva následně podléhají zarůstání náletem dřevin, šíření invazních druhů, popř. jsou zalesněna, čímž dotčené biotopy zanikají.

Přes uvedené silně negativní trendy došlo v posledním desetiletí k částečnému snížení intenzity narušování přírodních zdrojů. Výrazný pokles spotřeby hnojiv a prostředků na ochranu rostlin znamenal menší tlak na životní prostředí, který se částečně odrazil v mírném zvýšení početnosti některých druhů savců a ptáků. Odvrácenou stranou této tendence je pokles konkurenceschopnosti řady zemědělců, zejména v produkčně nepříznivých oblastech. Z tohoto důvodu Program rozvoje venkova ČR 2007-2013 čelil tomu, že téměř 7 % zemědělské půdy bylo ohroženo opuštěním a s tím souvisejícími procesy degradace druhově pestrých částí zemědělského ekosystému. Také z tohoto důvodu ČR poskytuje podpory za přírodní a jiná znevýhodnění, přičemž platby jsou zaměřeny právě na zajištění odpovídající úrovně příjmů, vedoucí ke stabilizaci venkovského obyvatelstva tak, aby nedocházelo k opuštění půdy v důsledku nevýhodnosti hospodaření v těchto oblastech.

Šetrné hospodaření v oblastech s vysokou přírodní hodnotou (HNV) bylo podporováno v letech 2004 – 2006 v rámci HRDP v opatření Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními a v Agroenvironmentálních opatřeních. Podpora zaměřená právě na HNV pokračuje kontinuálně i v rámci tohoto programu.

2.1.5 Související vnitrostátní politiky

Zemědělská politika se vyvíjela v ČR částečně pod vlivem SZP a dle odpovídajících pravidel.

Vnitrostátní zemědělská politika představovala zavedení specifických národních nástrojů zemědělské politiky v oblastech, v kterých SZP nenabízí odpovídající možnosti pokrýt potřeby českého zemědělství.

K přímým platbám v rámci SZP byly v zemědělství podniky podporovány z národních zdrojů v rámci tzv. Národní doplňkové platby (TOP-UP), které byly zaměřené zejména na podporu citlivých komodit.

Nástroje vnitrostátní politiky¹⁵

Dotace na udržování a obnovu kulturního dědictví venkova:

Dotace dle zákona 252/1997 Sb. o zemědělství ve znění pozdějších předpisů, dotace se poskytují dle Zásad vypisovaných pro každý rok (příklad vypsaných Zásad v roce 2013):

- 1.D. Podpora včelařství.
- 1.I. Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách.
- 1.R. Podpora restrukturalizace ovocných sadů.
- 2.A. Udržování a zlepšování genetického potenciálu vyjmenovaných hospodářských zvířat.
- 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin.
- 5. Podpora zemským hřebčínům Písek a Tlumačov.
- 6. Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství.
- 8. Nákazový fond.
- 9. Poradenství a vzdělávání.
- 9.E. Školní závody.
- 9.F. Podpora poradenství v zemědělství.
- 9.H. Podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí.
- 9.I. Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybářství.
- 10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací.
- 10.E. Podpora technologických platforem v působnosti rezortu MZe.
- 13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu.
- 15. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků.

Subvence v rámci PRGLF: podpora úroků z investičních a neinvestičních úvěrů (např. Program Půda a Zemědělec), podpora pojištění plodin a hospodářských zvířat.

¹⁵ ÚZEI: Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2013 „Zelená zpráva“ ÚZEI, Praha 2014.

Ostatní výdaje MZe v roce 2013:

- Odbahňování rybníků Zásady MZe č. j. 3553/2001-6000 a rozpočtová opatření.
- Ochrana lesních porostů Platby podle NV č. 505/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.
- Povodně 2009, 2010, 2013 na základě usnesení vlády č. 670 ze dne 31. 5. 2006.
- Kontrola ekologického zemědělství.
- Příspěvek Vinařskému fondu.
- Výdaje na propagaci.

Ostatní národní podpory institucí MZe a jiných rezortů:

- Podpory cenového zvýhodnění záruk, zvýhodněných úvěrů a příspěvků na úhradu úroků z bankovních úvěrů (Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání - potravinářský průmysl).
- Vratka spotřební daně (nafta).
- Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary podle NV č. 353/2003 Sb.
- Výdaje na monitoring cizorodých látek.
- Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců) a výdaje spojené s BSE. 160 160.
- Subvence úroků půjček u prodeje státní půdy.
- Subvence úroků půjček u převodu majetku státu (zemědělství).
- Programy MŽP, SFŽP ČR Program „Revitalizace říčních systémů“ a „Program péče o krajinu“.
- Pozemkové úpravy: výdaje MZe (pozemkových úřadů), vč. podpor na základě NV č. 1304/2006 Sb. Výdaje PF ČR, Ministerstva dopravy, MŽP.
- Ochranná pásma vodních zdrojů. Kompenzace za hospodaření v ochranných pásmech vodních zdrojů.

2.2 Sociální a hospodářské potřeby zdůvodňující podporu

Osa I

Programový dokument PRV 2007-2013 identifikoval jako zásadní silnou stránku zemědělství a venkova bohatou tradici zemědělské výroby prakticky ve všech regionech ČR, včetně regionů s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské produkce, která pramení z relativně vysoké podpory zemědělské výroby v uplynulých desetiletích. V souvislosti liberalizací trhu, zejména pak při jejím vyústění do připojení se do jednotného trhu EU, došlo k opouštění výroby v některých komoditách. Nadále však existuje řada zemědělských, zejména rostlinných komodit, které jsou konkurenceschopné, a to i na světovém trhu. Ve vazbě na výrobní kapacity byla vytvořena základní síť technické a sociální infrastruktury a systémy dopravní obslužnosti venkovských oblastí. Mezi slabými stránkami českého zemědělství dominuje úbytek pracovních příležitostí ve venkovských obcích, což souvisí s ukončením neperspektivních výrob lokalizovaných zde v rámci centrálně plánované ekonomiky. Programový dokument dále konstatoval, že přestože existuje řada

zemědělských podniků s konkurenceschopnou výrobou, většina z nich se potýkala s odbytovými problémy a podléhala tlaku obchodních řetězců v důsledku nedostatečné integrace s ostatními zemědělskými producenty a navazujícím zpracovatelským průmyslem. Tento problém byl shledán zejména palčivým v oblasti produkce a zpracování mléka. Relativně nevýhodné postavení zemědělců bylo ještě umocněno převládajícím hospodařením na pronajaté půdě.

Zemědělské podniky obecně a produkce mléka zvláště byly ve velké míře ještě stále vybaveny zastaralými nebo neúplnými technologiemi, které se vyznačovaly vysokými provozními náklady a nebyly schopny zaručit kvalitu požadovanou spotřebiteli na počátku 21. století. To značně ohrožovalo jejich konkurenceschopnost a výhled na přežití. Za další a s předchozím těsně související překážku růstu konkurenceschopnosti byl identifikován pomalý přenos znalostí a rozvoj inovačních aktivit jak v oblasti produktivity a efektivnosti, tak ve vztahu k životnímu prostředí (zejména k potřebě aktivně naplňovat environmentální standardy a regulace).

Tyto problémy měly za následek odchod mladých a kvalifikovaných pracovních sil do atraktivnějších míst s větší a pestřejší nabídkou pracovních příležitostí a vyššími platy.

Nedostatečná modernizace technologií je mimo jiné důsledkem podinvestovanosti v době transformace; před vstupem do EU byly čisté investice v zemědělství negativní (nedosahovalo se tedy ani obnovy fixního kapitálu). Přitom přechod k moderním technologiím a budování konkurenceschopnosti nezávisí pouze na investiční aktivitě; technologie jsou především znalosti a pro jejich adopci nestačí fyzický kapitál, ale jsou nutní lidé, kteří potřebné znalosti akumulují a jsou hotovi je používat v praxi a tyto znalosti je třeba přenášet jak ze znalostních center, tak mezi zemědělci samotnými.

Osa II

Z pohledu rozvoje zemědělství ve vazbě na životní prostředí lze i v současnosti vysledovat nepříznivé vlivy zemědělského hospodaření na půdu, přírodu a krajinu, a to zejména v intenzivních produkčních oblastech. V minulosti došlo k narušení struktury krajiny, která v dostatečné míře neposkytuje vhodné životní podmínky pro planě rostoucí druhy rostlin a volně žijící živočichy a omezuje tím biodiverzitu. Zejména palčivý je pak tento problém na druhově cenných stanovištích a oblastech vysoké ekologické hodnoty. V důsledku tohoto nepříznivého působení některých typů hospodaření se pak snižuje ekologická stabilita krajiny a dochází k nespojitě fragmentaci ÚSES.

Vodní režim zemědělské krajiny byl v řadě oblastí (v souvislosti s intenzivní zemědělskou výrobou) pozměněn, což má nepříznivý dopad na kvalitu povrchových i podzemních vod, rychlost odtoku a riziko vzniku povodní.

Neméně významným problémem je však v oblasti kvality vod i stoupající spotřeba průmyslových hnojiv, z nichž nejmarkantnější nárůst spotřeby je patrný u dusíkatých hnojiv. Na druhou stranu se zanedbává vyvážená výživa plodin jinými prvky, což však vede k nastavení limitů využitelnosti i vlastního dusíku, který pak ve formě dusičnanové či amonné způsobuje znečištění povrchových či podzemních vod, anebo ve formě emisí zvyšuje příspěvek zemědělství k emisím skleníkových plynů.

Obecně lze říci, že chemizace zemědělství (nejen hnojiva, ale i pesticidy) v celoevropském měřítku je jedním z významných zdrojů znečištění složek životního prostředí.

Nelze však rovněž pominout fakt, že v důsledku nízké mozaikovitosti krajiny, změněného vodního režimu zemědělské půdy a hospodaření na relativně velkých polních celcích, se zvyšuje i riziko vodní eroze a jiných způsobů degradace půdy.

Riziko představují pro venkov i změny klimatu a v důsledku toho čtenější výskyt extrémních povětrnostních situací, který ohrožuje zemědělskou produkci i majetek obyvatel venkova. Program tato rizika zohledňuje a v rámci řady opatření naplňuje cíle, které vychází z Národního programu na zmírnění dopadu změny klimatu. V rámci Osy II je naplňován cíl ve zvyšování propadů emisí skleníkových plynů (zakládání nových lesních porostů).

U lesních porostů je pak třeba řešit problém ochuzené prostorové a věkové struktury a nevhodně pozměněné druhové skladby lesů. Neméně významným problémem je i potřeba obnovy antropogenně poškozených lesů a degradace lesních a zemědělských půd.

Relativně vysoký podíl zemědělské půdy se však nachází v oblastech s nepříznivými podmínkami pro vlastní zemědělské hospodaření a v důsledku tohoto pak některé oblasti čelí fenoménu opouštění půdy, což by mohlo vést k nevratnému znehodnocení a snížení kulturního rázu krajiny a snížení druhově bohatých lokalit v důsledku zarůstání těchto enkláv agresivními a dominantními druhy.

Osa III¹⁶

Dle vstupních analýz programového dokumentu Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 vyplynulo, že hrubá přidaná hodnota ve venkovských regionech (dle klasifikace OECD) tvořila v roce 2004 76,8 % z celkové HPH vytvořené v ČR, přičemž největší podíl na tvorbě HPH měl terciární sektor (56 %) s nejvyšším podílem zaměstnanosti (53,2 %), sekundární sektor se na tvorbě HPH podílel 40,4 % (zaměstnanost v sekundárním sektoru činí 42 %) a terciární sektor 3,6% (zaměstnanost 4,9 %). Ve venkovských regionech bylo zaměstnáno 87,2 % z celkového počtu zaměstnaných v ČR.

Problémem venkova již nebylo jen zachování zemědělství, ale také stabilizace obyvatelstva na venkově. Podíl pracovníků v zemědělském sektoru nebyl dostatečně stabilizujícím faktorem venkovského osídlení. Z tohoto důvodu byla nutná změna hospodářské struktury venkova a vytvoření atraktivního prostředí pro bydlení a podnikání, včetně podmínek pro malé podnikatele, tj. podpořit tvorbu nových pracovních míst diverzifikací činností mimo zemědělství a zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech. Bariérou pro zakládání mikropodniků na venkově zůstávala obava z podnikatelského rizika a nedostatek vstupního kapitálu.

Struktura ekonomických aktivit ve venkovských oblastech byla mnohem chudší než celostátní průměr. Jinou ziskovou činností než zemědělství vykazovalo jen 18,8 % zemědělců. Markantní byla situace zejména u tržních služeb, včetně poradenství pro podnikání. Tyto činnosti se soustředily ve městech a celostátní průměry výrazně zvyšovala Praha.

¹⁶ Zpracováno a volně převzato dle analýzy uvedené v textu programového dokumentu PRV 2007 – 2013, kap. 3.1.

V České republice rovněž nebyla plně rozvinuta venkovská turistika a nebyl využit potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Turistická infrastruktura a propagace v této oblasti neodpovídala standardům Evropské unie a doprovodné služby (ubytovací, stravovací, informační) měly nízkou úroveň. Venkov v České republice měl vysoký potenciál přírodního i kulturního dědictví. Na mnoha místech byl tento potenciál nedoceněn a nevyužitý.

Připravenost vesnic pro novou výstavbu byla malá. Některé vesnice měly neupravená veřejná prostranství s nízkým zastoupením veřejné zeleně, jiné obsahovaly neorganické budovy nebo stavby, které ztratily svůj účel. Z hlediska vybavenosti venkovských obcí občanskou a technickou infrastrukturou disponovala většina venkovských obcí (cca 62 %) základní občanskou vybaveností. Vybavenost venkovských obcí technickou infrastrukturou se kontinuálně zlepšovala, avšak zdaleka nedosahovala dostatečné úrovně. Rozvody veřejné vodovodní sítě byly v roce 2004 ve více než 80 % obcí (63,7 % ve velikostní kategorii do 199 obyvatel). Podíl obcí s kanalizační sítí zakončenou čistírnou odpadních vod se zvýšil na 26,1 % (v nejmenších obcích na 7,7 %). Stav místních komunikací byl velmi nepříznivý. Zhoršená dopravní dostupnost ve spojení s nedostatečnou vybaveností omezovala další rozvoj bydlení a podnikání v odlehlých obcích. Česká republika byla dobře pokryta vysokorychlostním internetem (90 % území v roce 2005), nicméně připojení k němu na venkově využívalo jen 3,8 % z celkové populace. Minimální počet sídel disponoval energiemi založenými na obnovitelných zdrojích.

Osa IV¹⁷

Venkovský prostor se vyznačuje zejména slabou ekonomickou situací jednotlivých venkovských obcí a velmi slabou koordinací společných aktivit řízených shora. K dosažení lepších výsledků z hlediska dopadu i efektivity existuje u obcí a venkovských subjektů potřeba vzájemně si pomáhat. Tato potřeba vede k navazování spolupráce obcí v rámci venkovských území a ke vzniku místních partnerství subjektů, které na venkově působí. Program obnovy venkova od roku 1998 obrátil orientaci k rozvoji spolupráce obcí. Rozvojové strategie venkovských mikroregionů jsou v ČR již osvědčeným způsobem koncipování, realizace a správy činností, vedoucích k sociálnímu a hospodářskému rozvoji určité oblasti. Již před vstupem ČR do EU umožnil program SAPARD 2000 - 2003 přípravu a realizaci 210 místních rozvojových strategií.

Prvních 29 místních akčních skupin od roku 2004 a 2005 získalo zkušenosti v rámci podopatření LEADER+ Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a národního Programu LEADER ČR. Do začátku programového období 2007 – 2013 pokrývalo území působnosti místních akčních skupin (katastrální území obcí, které leží v území MAS) zapojených do metody Leader celkem 12 414 km², tj. 15,7 % území ČR a žilo v nich 743 000 obyvatel, tj. 7,3 % obyvatel ČR. V roce 2006 bylo přijato 7 dalších místních akčních skupin.

Realizace rozvoje venkova s využitím metody Leader využívala aktivity regionálního managementu v krajích. Implementace metody Leader mohla rovněž stavět na historicky tradiční spolupráci obcí a na zkušenostech s rozvojem metody Leader, která se začala rozvíjet po vstupu ČR do EU v roce 2004

¹⁷ Zpracováno a volně převzato dle analýzy uvedené v textu programového dokumentu PRV 2007 – 2013, kap. 3.1.

a zapojovala zejména zemědělce do iniciativy Leader+. Na českém venkově rovněž existoval a stále existuje rozvinutý spolkový život se silnou tendencí si vzájemně pomáhat. Spolu s dovedností s přípravou a realizací místních rozvojových strategií jde o významný předpoklad pro aplikaci metody Leader založené na vzájemné spolupráci různých subjektů z venkovského prostředí.

Osa IV Leader má především za cíl zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově.

Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkova zvlášť dobrou metodou, neboť vedou k pozitivním efektům plynoucím ze spojení různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí. Místní akční skupiny využívající principu Leaderu, nejsou protikladem k místní samosprávě, ale vhodně ji doplňují v úsilí o obnovu a rozvoj obcí a přispívají i k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu.

Významné jsou mnohaleté zkušenosti obcí, svazků obcí a místních akčních skupin s programováním rozvoje a s přípravou a realizací projektů (POV, SAPARD, LEADER ČR, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství).

Pozitivním poznatkem z programů, které dosud využívaly metody Leader, je skutečnost, že místní akční skupiny si plně uvědomují nezbytnost vytváření zásobníků kvalitních projektů v zájmu využití a náležitého zhodnocení místních specifik jako přípravy na programové období EU 2007 - 2013 a reálné využití Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova jako nástroje Společné zemědělské politiky EU.

Zkušenosti s metodou Leader jak v ČR, tak zejména v zahraničí, ukázaly, že se jedná o jedinečnou metodu s mimořádným přínosem pro rozvoj venkovských mikroregionů. Metoda Leader je určitou protiváhou k centrálnímu způsobu řízení venkova, který byl uplatňován v minulosti.

2.3 Stanovení příjemců nebo jiných cílových skupin

Osa I

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121)

Zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba, který podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Podnikatelský subjekt, který je z převážné většiny vlastněn zemědělskými prvovýrobci a předmětem jeho činnosti je poskytovat práce, výkony nebo služby, které souvisejí výhradně se zemědělskou výrobou a při kterých se využijí prostředky nebo zařízení sloužící zemědělské výrobě.

Pro potřeby zvýhodnění vyšší mírou podpory z titulu mladých zemědělců může být příjemcem:

- fyzická osoba, která:
 - nedosáhla ke dni podání Žádosti věku 40 let,
- právnická osoba, která:
 - je řízena mladým zemědělcem, který splňuje definici příjemce dotace – fyzické osoby,
 - mladý zemědělec řídí, tj. plní funkce statutárního orgánu a zároveň se podílí na základním jmění z více než 50% minimálně po dobu vázanosti realizace projektu.

Žadatelem nemůže být:

- sdružení vzniklé podle § 829 zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- subjekt, který nebyl založen nebo zřízen za účelem podnikání (viz Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů),
- státní podnik,
- zahraniční fyzická osoba, která nemá trvalé bydliště na území ČR, ani zahraniční právnická osoba, která nemá sídlo na území ČR,
- subjekt založený s účastí obcí.

Pro pod-opatření I.1.1.1 (121) dále platí, že z kategorie příjemců podpory jsou vyloučeny producentské organizace definované Nařízením Rady (ES) č. 1234/2007.

Pro pod-opatření I.1.1.2 (124) dále platí, že příjemce (zemědělský podnikatel, podnikatelský subjekt), spolupracuje s výrobcí potravin nebo surovin, nebo s výzkumnými institucemi a aplikuje výsledky spolupráce při výzkumu a vývoji.

I.1.2 Investice do lesů

I.1.2.1 (122)

Fyzická nebo právnická osoba, obec nebo jejich sdružení hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení, nebo jsou ve vlastnictví obcí nebo jejich sdružení.

I.1.2.2 (123)

Fyzické nebo právnické osoby podnikající v lesnictví nebo souvisejícím odvětví, které mají méně než 10 zaměstnanců a jejichž roční obrát je nižší než 2 mil. € (dle doporučení Komise 2003/361/ES).

I.1.2.3 (125)

Fyzická nebo právnická osoba, obec nebo jejich sdružení hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení, nebo jsou ve vlastnictví obcí nebo jejich sdružení.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům.

I.1.3.1 (123)

Výrobce potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, který splňuje definici drobného, malého nebo středního podniku. Podpořit lze výrobce potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, které definuje zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů, a zároveň jsou uvedeny v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu. Výrobce krmiv, který splňuje definici drobného, malého nebo středního podniku. Podpořit lze výrobce krmiv, které definuje zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů a zároveň jsou uvedeny v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu. Zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba provozující zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku, který vyrábí potraviny nebo suroviny určené pro lidskou spotřebu, definované zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů, a zároveň uvedené v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu, a splňuje definici drobného, malého nebo středního podniku, popř. má méně než 750 zaměstnanců nebo obrát nepřesahující korunový ekvivalent částky 200 mil. EUR.

Za drobného, malého a středního podnikatele se považuje samostatný podnikatel, pokud splňuje kritéria doporučení Komise č. 2003/361/EC.

Z kategorie příjemců podpory jsou vyloučeny producerské organizace definované Nařízením Rady (ES) č. 1234/2007.

I. 1.3.2 (124)

Výrobce potravin nebo surovin, který spolupracuje se zemědělskými podnikateli nebo s výzkumnými institucemi a aplikuje výsledky spolupráce při výzkumu a vývoji. Výrobce potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu definovaných zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů, a zároveň uvedených v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu.

Výrobce krmiv, která definuje zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů a zároveň jsou uvedeny v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu.

Zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba provozující zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku, který vyrábí potraviny nebo suroviny určené pro lidskou spotřebu definované zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, nebo zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, ve znění pozdějších předpisů, a zároveň uvedené v Příloze I Smlouvy o založení ES, s výjimkou produktů rybolovu.

I.1.4 Pozemkové úpravy (125)

Státní pozemkový úřad - pobočky krajských pozemkových úřadů

I.2.1 Seskupení producentů (142)

Nebylo realizováno, část rozpočtu byla alokována na závazky z minulého období.

I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)

Fyzická nebo právnická osoba, která má vzdělávání v předmětu činnosti.

Z kategorie příjemců podpory jsou vyloučeny producentské organizace definované Nařízením Rady (ES) č. 1234/2007.

Konečnými příjemci (uživateli) dotace na Další odborné vzdělávání a informační činnost jsou zemědělci, potravináři a osoby hospodařící v lesích.

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)

Zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku, který nedosáhl věku 40 let a zahajuje zemědělskou činnost poprvé. V případě, že mladý zemědělec zahajuje činnost v rámci právnické osoby, musí tento podnik řídit a zároveň se podílet na základním jmění z více než 50 %.

Z kategorie příjemců podpory jsou vyloučeny producentské organizace definované Nařízením Rady (ES) č. 1234/2007.

I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (113)

A. Postupitel (příjemce) zemědělského podniku (může být pouze fyzická osoba):

- musí být zemědělským podnikatelem (tzn. fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku) a ukončí veškerou podnikatelskou činnost v zemědělství,
- ke dni převodu hospodářství dosahuje věku alespoň 55 let, ale nedosahuje ještě věku potřebného pro nárok na starobní důchod, anebo nesmí být o více než deset let mladší, než je běžný věk odchodu do důchodu,
- po dobu alespoň 10 kalendářních let před podáním žádosti provozoval jako podnikatel zemědělskou výrobu, z toho nejméně poslední 3 kalendářní roky vlastním jménem a na vlastní odpovědnost v převáděném zemědělském podniku.

B. Nabyvatel zemědělského podniku může být fyzická nebo právnická osoba, která je

- a) příjemcem dotace z opatření I.3.2. Zahájení činnosti mladých zemědělců nebo
- b) zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku a převezme zemědělské hospodářství od převodce za účelem jeho zvětšení. V případě fyzické osoby se jedná o osobu, která nedosáhla věku 40 let.

Nabyvatel se musí zavázat, že bude nejméně po dobu 5 let podnikat v zemědělství (včetně obhospodařování zemědělských pozemků) na zemědělském podniku převedeném od postupitele (žadatele) a že nepřevéde tento zemědělský podnik (včetně zemědělských pozemků) po dobu minimálně pěti let, s výjimkou vyšší moci.

I.3.4 Využívání poradenských služeb

Zemědělský podnikatel, tzn. fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku, právnická osoba podnikající v zemědělství.

Fyzická nebo právnická osoba hospodařící v lesích, které jsou ve vlastnictví soukromých osob nebo jejich sdružení, nebo ve vlastnictví obcí nebo jejich sdružení.

Osa II

Následující opatření mají stejnou definici příjemce:

II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (211, 212)

II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/ES(WFD), (213)

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, obhospodařuje evidovanou zemědělskou půdu, splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky pro poskytnutí podpory. Příjemcem může být i nepodnikající osoba s právní subjektivitou.

II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)

Příjemcem podpory na zalesnění zemědělské půdy, ochranu za účelem zajištění (po dobu 5-ti let) a náhradu ztráty příjmů z důvodu ukončení zemědělské výroby (po dobu 15-ti let) je vlastník nebo nájemce zemědělské půdy, spoluvlastník zemědělské půdy nebo sdružení s právní subjektivitou vlastníků nebo nájemců zemědělské půdy.

Dotace na péči o lesní porost a náhrada za ukončení zemědělské výroby se neposkytne státnímu podniku, obci, sdružení obcí, kraji, sdružení krajů, sdružení obcí a krajů, státu a jimi zřízeným příspěvkovým organizacím a organizačním složkám a veřejným výzkumným institucím. Dotace na péči o lesní porost a náhrada za ukončení zemědělské výroby se neposkytne rovněž právnické osobě, v níž mají osoby uvedené ve větě první alespoň 50% majetkovou účast.

II.2.2 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (224)

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba, která vlastní lesní pozemek, splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky pro poskytnutí podpory.

II.2.3 Lesnicko-environmentální platby (225)

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba (včetně obcí a školních statků), hospodařící v lesích soukromých osob nebo jejich sdružení nebo obcí a jejich sdružení, splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky pro poskytnutí podpory.

II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (226, 227)

Příjemcem podpory je fyzická nebo právnická osoba, která vlastní, má pronajatý, v pachtu nebo ve výpůjčce pozemek určený k plnění funkcí lesa, splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky pro poskytnutí podpory.

Osa III

III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské výroby (311)

Fyzická nebo právnická osoba nebo skupina fyzických či právnických osob, bez ohledu na právní status, který skupině nebo jejím členům uděluje vnitrostátní právo, která vykonává zemědělskou činnost v zemědělském podniku v době využití podpory, s výjimkou zemědělských pracovníků. V případě, že „člen zemědělského hospodářství“ je právnická osoba nebo skupina právnických osob, musí tento člen vykonávat zemědělskou činnost v zemědělském podniku v době žádosti o podporu. V případě projektů zaměřených na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie nemůže být příjemcem pomoci mikropodnik.

III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (312)

Příjemci podpory mohou být fyzické a právnické osoby (i bez historie), které splňují podmínky pro zařazení do kategorie mikropodniků. V případě, že je žadatelem podnikatel v zemědělství, může být příjemcem podpory pouze u projektů zaměřených na výstavbu decentralizovaných zařízení pro využití obnovitelných zdrojů paliv a energie.

III.1.3 Podpora cestovního ruchu (313)

Příjemcem podpory může být zemědělský podnikatel - fyzická i právnická osoba, nezemědělský podnikatel pouze pokud činnost zahajuje nebo má kratší než dvouletou historii a neziskové organizace (včetně zájmových sdružení a spolků) s právní subjektivitou.

III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (322)

III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic: Obce, sdružení obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou, včetně církví a jejich organizací, zájmová sdružení právnických osob.

III.2.1.2 Občanské vybavení a služby: Obce, sdružení obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou, včetně církví a jejich organizací, zájmová sdružení právnických osob.

III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (323)

Obce, sdružení obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou, včetně církví a jejich organizací, zájmová sdružení právnických osob.

III.3.1 Vzdělávání a informace (331)

Obce, sdružení obcí, neziskové organizace s právní subjektivitou. Uživatel: fyzické nebo právnické osoby se zájmem o zahájení nebo rozšíření podnikání nebo působení na venkově v rámci osy III.

III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění (341)

Žadatelé mohou být místní partnerství (obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení či zájmová sdružení právnických osob) nepodpořená v rámci opatření IV.1.1 Místní akční skupina.

Osa IV

IV.1.1 Místní akční skupina (431)

V rámci opatření IV.1.1 byly oprávněným příjemcem Místní akční skupiny Leader, které musely mít právní formu neziskové organizace (obecně prospěšná společnost, občanské sdružení, zájmové sdružení právnických osob, spolek, nebo ústav) a splňovat podmínky pro MAS.

IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie (411, (412), 413)

Příjemci podpory byli specifikováni ve Strategickém plánu Leader Místní akční skupiny. S ohledem na to, že se jedná o průřezové opatření, mohli být oprávněnými příjemci všichni ti, kteří byli oprávněni v ostatních osách I – III.

IV.2.1 Realizace projektů spolupráce (421)

V rámci opatření IV.2.1 byly oprávněným příjemcem Místní akční skupiny Leader, které musely mít právní formu neziskové organizace (obecně prospěšná společnost, občanské sdružení, zájmové sdružení právnických osob, spolek, nebo ústav) a splňovat podmínky pro MAS.

Technická pomoc

V.1 Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu

Příjemcem je Státní zemědělský intervenční fond a MZe

V.2 Zřízení a provoz Celostátní sítě pro venkov

Příjemcem je Ministerstvo zemědělství.

2.4 Stručné shrnutí předchozích hodnocení souvisejících s programem

Pro programové období 2007-2013 proběhla následující hodnocení:

EX-ante hodnocení:

Účelem předběžného hodnocení bylo ověřit vhodnost navrhované strategie, priority a opatření, včetně finančních alokací, a to v rámci přípravy programového dokumentu. Předběžné hodnocení Programu rozvoje venkova provedlo pracoviště Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, zpracovatelé Prof. Ing. František Střeleček, CSc., Prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., konzultant Morten Kvistgaard, Dánsko. Hodnocení bylo strukturováno v souladu s požadavky čl. 84 a 85 Nařízení Rady o podpoře rozvoje venkova 1698/2005.

Průběžné hodnocení:

V období od začátku 2010 až do roku 2013 probíhalo průběžné hodnocení, přičemž v roce 2010 proběhlo hodnocení formou samostatné zprávy obsahující hodnocení v polovině období. Toto průběžné i střednědobé hodnocení bylo provedeno týmem evaluátorů Sdružení DHV CR, spol. s r.o. a TIMA Liberec, s.r.o.

Přehled vypracovaných zpráv:

- Vstupní zpráva (2/2010).
- Zpráva střednědobého hodnocení (říjen 2010).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 1. průběžná zpráva (duben 2010).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 2. průběžná zpráva (říjen 2010).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 3. průběžná zpráva (duben 2011).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 4. průběžná zpráva (říjen 2011).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 5. průběžná zpráva (květen 2012).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 6. průběžná zpráva (prosinec 2012).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 7. průběžná zpráva (květen 2013).
- Průběžné hodnocení – programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013: 8. průběžná zpráva (prosinec 2013).

Průběžné a ex-post hodnocení:

Hodnocení bylo započato firmou KPMB v roce 2014 a bylo ukončeno v roce 2015.

Přehled vypracovaných zpráv:

- Úvodní zpráva o hodnocení: Ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013 (září 2014).

- První dílčí průběžná zpráva o hodnocení: Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 (červen 2015).
- Druhá dílčí průběžná zpráva o hodnocení: Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 (říjen 2015).

Ex-post hodnocení:

V roce 2016 bylo započato Ex-post hodnocení konsorciem EKOTOXA s.r.o. a **IREAS centrum, s. r. o.** a ukončeno v prosinci 2016.

Přehled vypracovaných zpráv:

- Ex-post hodnocení programu rozvoje venkova: úvodní zpráva.
- Ex-post hodnocení programu rozvoje venkova: závěrečná zpráva

2.5 Analýza a vyhodnocení výstupů průběžných a střednědobého hodnocení a srovnání s navrhovanými metodami v Ex-post hodnocení

2.5.1 Osa I

Střednědobé hodnocení potvrdilo u opatření Osy I zaměřených na produktivní investice (121, 122 a 123) pozitivní vliv na konkurenceschopnost podpořených podniků z hlediska zvýšení efektivity výroby a produktivity práce. Prostředky směřované prostřednictvím opatření 125 významnou měrou přispěly k fyzické realizaci pozemkových úprav. Třetí typ aktivit, které cílily na posílení lidského kapitálu prostřednictvím opatření 112 a 113, přispěl ke změně vzdělanostní a věkové struktury. Na druhou stranu potenciál opatření 111 a 114 nebyl v době uzavření střednědobého hodnocení plně využit.

Závěry předchozích hodnocení:

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)

Z pohledu střednědobého hodnocení opatření významně přispělo k zavádění nových produktů a/nebo technologií (u produktů je míra obměny zhruba poloviční než v případě technologií). Tento trend byl obecně vysoký a rostl s velikostí podniku. Šetření poukázalo na významný pozitivní vliv podpořených investic na výrobní faktory z hlediska snížení energetické a materiální náročnosti a náročnosti na lidskou práci. Investice významně pomohly příjemcům udržet si současné odběratele a zlepšit jejich vyjednávací pozici. Benefity v získání nových odběratelů na tuzemském trhu byly pouze částečné, v případě otevření zahraničních trhů dosahovaly nízké míry. Díky finanční podpoře bylo žadatelům umožněno ve větší míře využít stávajících staveb a byl zaznamenán pozitivní vliv na trvalou udržitelnost zemědělských hospodářství. Podopatření I.1.1.2 Spolupráce při vývoji a aplikaci

nových postupů či produktů zemědělské výroby nebylo v průběžném hodnocení pro nulový zájem beneficiantů hodnoceno.

I.1.2 Investice do lesů (122, 123, 125)

Investice v rámci podopatření I.1.2.1 Lesnická technika přispěly k diverzifikaci produkce z hlediska zavedení nových produktů a/nebo služeb zhruba u poloviny podpořených subjektů, u stejného podílu byly doprovázené zlepšením přístupu na trh ziskem nových odběratelů. Investice přispěly u podpořených subjektů významnou měrou ke zlepšení udržitelného obhospodařování lesů. Přestože si podpořené podniky zatím nevytvořily prostor pro investice, lze u nich identifikovat zvýšení efektivity výroby. Výsledkem opatření tak může být mírné zvýšení podílu lesů, v nichž se hospodář s technikou šetrnou k lesnímu ekosystému. Přínos opatření pro zavádění zpracování potěžebních zbytků na biomasu pro energetické účely byl však velmi malý. V případě podopatření I.1.2.2 Technické vybavení provozoven nebyl potenciál při ukončení střednědobého hodnocení plně rozvinut kvůli nízké míře čerpání, a tudíž i plnění výstupových indikátorů. Nicméně analýza dat z dotazníkového šetření poukázala na možné výrazné zvýšení efektivity výroby podpořených podniků, které může vést ke zvýšení konkurenceschopnosti. Podopatření I.1.2.3 Lesnická infrastruktura pozitivně přispělo k rozvoji fyzického potenciálu lesů. V době střednědobého hodnocení především prostřednictvím zlepšení přístupu do větší části lesních porostů a zpřístupnění lesa pro lesnickou techniku.

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123, 124)

Podopatření I.1.3.1 bylo ze všech podopatření Osy I zaměřených na produktivní investice hodnoceno nejvíce kladně. Velmi významně přispělo k zavádění nových produktů a/nebo technologií především u mikro a malých podniků. K obdobnému závěru došel evaluátor i v dopadu na zvyšování kvality produkce a produktivity práce podpořených podniků, konkrétně snížením náročnosti výroby na spotřebu materiálu, energií, případně služeb. Původně nízký zájem ze strany cílové skupiny ztěžoval robustní střednědobé vyhodnocení podopatření I.1.3.2, neboť drtivá většina projektů buďto ještě nebyla ukončena nebo se nacházela ve stádiu testovacího provozu nové technologie. Od sedmého kola se však podařilo aktivovat efektivní absorpční kapacitu. Ukázalo se, že realizace opatření spolupráce má výrazný potenciál posílit ekonomický růst podpořených podniků. Na základě kvalitativní analýzy je zřejmé, že realizované projekty přispívají nebo mají potenciál přispívat k upevnění (udržení) pozice na trhu, zvýšení podílu na trhu, zavedení nového výrobku na trh s garantovanou poptávkou (odběrem) zlepšení pověsti a reputace podniku na trhu.

I.1.4 Pozemkové úpravy (125)

Výrok průběžného hodnocení potvrzuje, že opatření I.1.4 výrazným způsobem přispělo k rozvoji fyzického potenciálu prostřednictvím investic do realizace společných zařízení pozemkových úprav. Kvantifikovat dopad na konkurenceschopnost a životní prostředí se hodnocení nepodařilo. Evaluace opatření prokázala přínos opatření k akceleraci pozemkových úprav v ČR, a to zejména v oblasti jejich fyzické realizace. Opatření se tedy významnou měrou podílí na tom, aby se zmenšoval podíl

pozemkových úprav, které sice byly naplánovány, vyměřeny a zapsány do katastru nemovitostí, ale v důsledku nedostatečných finančních prostředků nebyla fyzicky realizována společná zařízení.

I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)

Alokovaná finanční podpora v rámci opatření přispěla ke zvýšení vzdělanosti a informovanosti, a tím ke zlepšení udržitelného hospodaření s půdou a využívání přírodních zdrojů u subjektů působících zejména v oblasti zemědělství, lesnictví, ale i potravinářství. Dle střednědobého hodnocení lze sledovat významný vliv odborného vzdělávání, informování a šíření vědeckých poznatků a inovačních postupů u prvků související s konkurenceschopností v zemědělství, potravinářství a lesnictví. Finanční podpora určená na vzdělávání úzce koresponduje s aktuálními požadavky a potřebami konečných recipientů. S odkazem na výsledky dotazníkového šetření lze sledovat pozitivní vliv na produktivitu práce. Nadpoloviční míra beneficentů konstatuje, že získané informace a znalosti napomohly ke zvýšení produktivity práce v jejich podnicích.

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)

Střednědobé hodnocení konstatovalo, že nabídka prostředků směřovaná na odborné vzdělávání a informační činnost se setkala s vysokým zájmem ze strany cílové skupiny. Vysoký převis poptávky nad možnostmi opatření s sebou přinesl i relativně velké množství neuspokojených žadatelů. Přímý efekt opatření byl potvrzen prostřednictvím průzkumu u třetiny příjemců podpory. Zhruba ve dvou třetinách případů spadají příjemci do kategorie osob, které svoji zemědělskou činnost zahajují tzv. na zelené louce. Celá řada z nich však svoji zemědělskou činnost zahájí a provozuje i bez podpory. Skupina s podporou zaznamenala výrazně lepší vývoj než skupina srovnávací. Produkce těchto podniků ve sledovaném období expandovala spolu s osobními náklady, avšak neutrální vývoj výkonové spotřeby situaci podniků stabilizoval. Podpořená investice mohla těmto podnikům mladých začínajících zemědělců napomoci v osvojení životaschopné produkční funkce a ve vytvoření dostatečného polštáře hrubé přidané hodnoty nad úrovní osobních nákladů.

I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (113)

Průběžné hodnocení obsahuje závěr, že opatření v dostatečné míře přispívá ke strukturálním změnám v hospodářstvích. Strukturální změny, ke kterým díky opatření dochází, probíhají zejména v podobě zvětšení rozlohy obhospodařovaného území, rozšíření činností nabyvatele (např. rostlinné či živočišné výroby na výrobu smíšenou), omlazení věkové struktury, zlepšení vzdělanosti struktury.

I.3.4 Využívání poradenských služeb (114)

Střednědobé hodnocení konstatuje, že podpora směřovaná na zpřístupnění poradenských služeb se ukázala efektivní v otázce zavádění požadavků cross-compliance do praxe hospodaření zemědělských podniků a dá se předpokládat, že mělo pozitivní vliv ve smyslu předcházení neplnění těchto podmínek. To bylo ovšem podle závěru v drtivé většině případů jediným pozorovatelným příspěvkem opatření ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských podniků. V důsledku nastavení podmínek poskytování podpory z opatření 114 je zřejmé, že největší příspěvek opatření ke zlepšení řízení a hospodářské výkonnosti je možné sledovat v oblasti bezpečnosti práce a norem kvality. Rovněž je možné v relevantních typech poradenství sledovat určitý vliv opatření ve smyslu zavádění nových technologií nebo úpravy těch stávajících. Naopak ve vztahu ke konkurenceschopnosti zemědělských podniků ve smyslu zkvalitňování lidského potenciálu v zemědělství, optimalizace způsobu hospodaření na dané podmínky, zvyšování znalostí a implementace moderních trendů v hospodaření se zemědělskou půdou a hospodářskými zvířaty opatření přispělo dle výroku hodnocení ve velmi malé míře.

Použité metody

Střednědobá a průběžná hodnocení jsou založena na osmi technikách sběru dat: i) individuální rozhovory, ii) skupinové rozhovory, iii) dotazníkový průzkum, iv) expertní škálování, v) komunitní setkání, vi) případové studie, vii) analýza sekundárních dat a viii) obsahová analýza dokumentace. Pokud to bylo možné, byly údaje vyhodnoceny statisticky, v ostatních případech byly použity jednoduché počty (podíly) odpovědí. Kontrafaktuální analýza byla použita v omezeném pojetí tak, že se vybrané ukazatele sledovaly na podpořené a kontrolní skupině. Ovšem podobnost skupin nebyla dostatečně ověřena – podpořené a nepodpořené podniky nebyly k sobě přiřazeny podle jejich podobnosti, ale pouze zařazeny do skupiny podpořených či nepodpořených podniků podle toho, zda podporu obdržely či nikoliv. Tento postup provedení zpravidla vede k nadhodnocení výsledného efektu, protože podpořené podniky oproti nepodpořeným patří do skupiny výrazně větších podniků.

Silnou stránkou střednědobého a průběžného hodnocení byla dotazníková šetření. Otázky v nich byly kladeny tak, aby šetření postihla v maximální míře Obecné evaluační otázky (CEQ), problémy, které nastaly v implementaci opatření, i mrtvou váhu.

Společnost KPMG použila také modelu vstupů a výstupů (I-O model).

Ex-post hodnocení opatření pro zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví v rámci Osa I následuje v mnoha aspektech metodiku ze střednědobého hodnocení a z průběžných zpráv.

Podstatné odlišnosti metod v tomto hodnocení spočívají v následujících aspektech a detailu datových zdrojů:

i) Formalizovaná aplikace přístupu založeného na teorii (TBE) jako výchozího i finálního integrujícího kroku prakticky pro všechna opatření a podopatření Osy I. Na rozdíl od postupu aplikovaného ve střednědobém a průběžném hodnocení, TBE jasně sleduje intervenční logiku, specifikuje, co se mělo

opatřeními změnit (s odkazem na specifické podmínky v jednotlivých kolech implementace opatření), zda ke změnám došlo a v jakém rozsahu. S oporou této logiky a využitím expertního posouzení na základě kauzality a expertního posouzení vyvozuje výsledek a dopad na obecnější úrovni.

ii) Posílení kontrafaktuální analýzy použitím metod přiřazování ke každé podpořené jednotce jednotky co nejpodobnější z kontrolní skupiny nepodpořených (např. podle skóre náchylnosti). To se týká především investičních podpor v zemědělství, potravinářství a lesnictví.

iii) Použití modelu vstupů a výstupů (I-O model) na národní úrovni pro hodnocení dopadů investičních opatření (případně dalších, kde jde dobře definovat změnu finální spotřeby v důsledku realizace opatření) v podobě investičního a přizpůsobovacího efektu. Tento model je odvozen z Leontieových rovnic a jejich modifikací. Tyto rovnice říkají, že změna finální spotřeby implikuje (lineárně) změnu produkce a následně i změnu odměny faktorů (HPH v cenách faktorů). Pokud politika míří na změnu finální spotřeby, pak nutně produkuje změnu výstupu a následně změnu přidané hodnoty, jako odměny výrobních faktorů a i změnu v zaměstnanosti (obojí celkově i podle odvětví). Protože investiční podpory míří na navýšení investic (tj. finální spotřeby investičního zboží) lze z I/O modelu odvodit socioekonomické dopady této politiky. Vedle toho lze také implementovat i přizpůsobovací efekt, tj. pokud investice vedou k rozšíření produkce nebo zvýšení produktivity (změna technického koeficientu) v podpořených odvětvích. Prosté rozšíření produkce se přitom realizuje jako proporcionální nárůst finální spotřeby produkce daného odvětví (v našem případě zemědělství). Pro odhad nárůstu produkce lze použít výsledky kontrafaktuální analýzy. Souběh investičního a přizpůsobovacího efektu dá celkový efekt na výstupu (produkci) a promítne se i do dopadů na příjmy faktorů (mzdy, kapitálové renty, HDP).

iv) Využití individuálních dat ekonomických dat o podpořených podnicích a kontrolní skupině z databáze Albertina, doplněná o individuální údaje IS VaVal a dílčí agregáty z šetření o inovacích v podnicích a šetření o výzkumu a vývoji prováděných ČSÚ. V odůvodněných případech byla sekundární data doplněna o výstupy již provedených či provedených dotazníkových šetření (např. vzdělávací aktivity, poradenství) či aplikace případových studií (např. pozemkové úpravy).

2.5.2 Osa II

Dle střednědobého hodnocení byla opatření osy II hodnocena jako opatření s vysokou mírou využití potenciálními žadateli a byla potvrzena jejich základní intervenční logika směřující k zachování udržitelných systémů zemědělského a lesnického hospodaření z hlediska ochrany přírody a krajiny.

II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA), (211,212)

Závěry střednědobého hodnocení:

Vyrovňovací platby pokrývají v téměř plném rozsahu předpokládaný rozsah cílových hodnot ploch podporované zemědělské půdy v horských a jiných LFA oblastech, čímž přispívají v obecné rovině k nepřetržitému využívání půdy v těchto oblastech. Rovněž je třeba zmínit skutečnost, že opatření

vykazuje nejen vysokých hodnot vůči stanoveným cílům, ale i vysokou míru průniku celkové půdy způsobilé k podpoře a půdy skutečně podpořené.

Vyrovňovací příspěvky dále velkou měrou přispívají k udržení životaschopnosti zemědělských subjektů prostřednictvím vyrovnání rozdílů ve výsledku zemědělského hospodaření mezi oblastmi LFA a příznivějšími produkčními oblastmi. Toto vyrovnání výsledků hospodaření zajišťují příspěvky plně pro oblasti H a S, v případě kategorie O provozní ztráta podniků v této oblasti dosahuje takové míry, že současná výše plateb LFA nepokrývá vyrovnání handicapů plně. Výše uvedeným působením předchází platby opouštění hospodaření v těchto oblastech a přispívají k udržení pracujících v tomto sektoru jako součást společenství na venkově.

Použité metody:

Evaluátoři použili pro hodnocení porovnání vývoje užívání půdy ve znevýhodněných oblastech a úroveň pokrytí ztrát v těchto oblastech podporami. Na základě ekonomických analýz opírajících se o FADN, které provedlo ÚZEI, bylo také provedeno posouzení ekonomických efektů podpor v LFA, které se promítá do stupně využití půdy v těchto oblastech.

Další metodou bylo posouzení překryvů podpor v LFA s ostatními opatřeními, které mají za cíl péči o krajinu (např. AEO) s tím, že bylo posouzeno spolupůsobení těchto opatření.

II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/50/ES(WFD), (213)

Předchozí střednědobé hodnocení konstatovalo, že vlastní nastavení opatření nemá přímý vliv na ochranu životního prostředí – tento aspekt vychází z obecně platného legislativního rámce. Prostřednictvím extenzivního managementu travních porostů však na bezmála 90 % způsobilých ploch zabezpečovalo základní ošetření travních porostů (sekání, spásání).

Míra, kterou platby opatření přispívaly k ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000, byla posuzována v kontextu poměru půdy podpořené a celkové zemědělské půdy příjemců. U právnických osob bylo průměrné zastoupení podporovaných ploch v rozsahu 7,8 % celkové rozlohy zemědělské půdy žadatele, u fyzických osob poměr dosahoval 20,5 %. V tomto ohledu se značně lišila důležitost opatření z pohledu jeho účinku ve vztahu k ochraně a zachování hospodaření v těchto oblastech.

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)

U agroenvironmentálních opatření jako nejvýznamnějších opatření osy II hodnotitelé konstatovali pozitivní vliv na ochranu biologické rozmanitosti (zejména ve vztahu k vysokému potenciálu opatření snižovat vstupy N hnojiv na trvalých travních porostech). Z provedených analýz byl patrný pozitivní vliv některých opatření na sekvestraci uhlíku a tudíž zvyšování podílu organických složek půdy a rovněž zamezení šíření invazních druhů. Ze srovnání dopadů na jednotlivé skupiny organismů hodnotitel soudil, že příznivější dopady mají jednotlivá opatření na rostliny (na které byl původně design titulů na travních porostech navržen), než na hmyz nebo ptačí populace.

Z hlediska vlivu opatření na kvalitu vody jsou významná podopatření nebo tituly, které se podílejí na snižování vstupů do zemědělské půdy. Z modelových analýz vyplývá, že odhad potenciálu těchto opatření na snižování vstupů dusíku se pohyboval za hodnocené období v řádu 25,7 tis. tun N v čistých živinách oproti situaci bez implementovaných opatření.

AEO ochraňují taktéž půdu před vodní erozí – v hodnoceném období se jednalo o cca 392 tis. tun zeminy v hodnotě 78,2 mil. Kč.

Navíc oproti sledovaným ukazatelům mohou AEO působit v oblasti změny klimatu (zejména v oblasti redukce emisí z nakládání s hnojivy). Potenciál opatření k redukci N_2O emisí se pohyboval ve sledovaném období v řádu 266,5 Gg CO_2 eq. V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na trvalé travní porosty) byl odhadován příspěvek opatření k redukci CO_2 emisí v řádu 138,5 Gg CO_2 za hodnocené období oproti scénáři bez implementace opatření.

Použité metody:

Agroenvironmentální opatření (214) a opatření Natura 2000 (213)

Hodnocení agroenvironmentálních opatření (dále jen „AEO“) a opatření Natura 2000 na zemědělské půdě (dále jen „opatření Natura 2000“) do značné míry vycházejí metodicky ze střednědobého hodnocení a z průběžného hodnocení. V tomto ohledu se hodnocení zaměřilo na kvantifikaci působení jednotlivých titulů AEO a opatření Natura 2000 (v míře kterou umožnily dostupné podkladové údaje). Cílem hodnocení tedy nebylo jen zhodnotit naplňování administrativně technických cílů – formou výstupových indikátorů (jako např. výměry zapojené do jednotlivých managementů AEO), ale hodnocení se snažilo jít za tento základní rámec a prostřednictvím specificky zaměřených výsledkových indikátorů pak indikovat rozsah možného příspěvku k dopadům celého programu v oblasti ochrany životního prostředí. V tomto ohledu však ambice hodnocení opatření Natura 2000 nebyla na stejné úrovni jako AEO, vzhledem k charakteru tohoto opatření.

Ve světle výše uvedeného se využívalo jak metod kontrafaktuálního porovnání stavu indikátorových hodnot – tzn., že hodnotitel kvantifikoval stav věci v porovnání scénáře bez implementace příslušných opatření s reálným působením jednotlivých opatření/titulů v konkrétním rozsahu a za specifických podmínek (v míře odpovídající dostupnosti dat pro takový postup).

Vedle kvantifikovaných metod a odhadů míry působení jednotlivých titulů bylo u AEO a opatření Natura 2000 nezbytně nutné použít i kvalitativní způsoby hodnocení, a to zejména v případech, kdy nebyla dostatečná datová základna pro kvantifikaci působení intervence, nebo v případech, kdy z podstaty věci je vhodnější spíše popisný způsob hodnocení. Součástí těchto metod byly i analýzy geografického charakteru, díky nimž bylo možné posoudit např. cílenost příslušných opatření do oblastí zvláštního zájmu.

II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)

Ze závěrů střednědobého hodnocení vyplývá, že se předpokládalo, že nebudou naplněny stanovené indikátory a také finanční pokrok byl na velmi nízké úrovni. V roce 2008 se opatření podílelo na meziročním zvýšení plochy lesů v ČR z 30 % a v roce 2009 již z 55 %. Dále byl potvrzen mírný pokles, nicméně stabilní míra ročního zalesnění zemědělské půdy. Z hlediska celkových dopadů opatření na

zvýšení plochy lesů je míra tohoto opatření významná spíše na regionální úrovni. Z hlediska naplnění cílů uvedených v ex-post hodnocení je situace lepší, došlo však ke snížení cílového indikátoru. Jediným indikátorem vztahujícím se k zlepšení životního prostředí je indikátor změny klimatu.

Použité metody hodnocení

Byly hodnoceny počty žádostí (zaregistrováno, proplaceno), porovnání celkové míry zalesnění a zalesnění z opatření, podíl zalesnění v oblastech Natura 2000 a LFA, expertní odhad ukládání CO₂, analýza snížení eroze půdy a dotazníkové šetření mezi příjemci opatření.

V průběžném a ex-post hodnocení byly navíc provedeny řízené rozhovory s experty v oblasti lesnictví.

Hodnocení tohoto opatření probíhalo obdobným přístupem, to znamená, že byla využita databáze PRV, monitorovací zprávy, IS SZIF a výstupy z obou výše uvedených hodnocení a dalších zdrojů např. Zelená zpráva o stavu lesa, LPIS pro výpočet snížení eroze v důsledku zalesnění zemědělské půdy. Navíc byla zorganizována fokusní skupina s odborníky.

II.2.2 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (224)

II.2.2.1 Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu

V předchozím, střednědobém a průběžném hodnocení se uvádí nízký počet žádostí a jak vyplývá z ex-post hodnocení počet hospodářství nedosahoval předpokládaných cílových hodnot ani později, (. Obecně nižší zájem na celonárodní úrovni je pak kompenzován místní významností realizace těchto závazků.

V otázce míry přispění tohoto opatření ke zvýšení udržitelnosti obhospodařování lesů je třeba zdůraznit, že se veškeré projekty řídí národními pravidly (zákon o lesích) Z tohoto pohledu je u realizovaných projektů zajištěna stálost udržitelného obhospodařování lesních porostů i v oblastech Natura 2000.

Použité metody hodnocení

Pro vyhodnocení bylo navázáno na výstupy střednědobého a následně průběžného hodnocení (výroční zprávy, IS SZIF), dále byly provedeny strukturované rozhovory s experty v oblasti lesnictví (MZe, SZIF, ÚHÚL).

Na základě výstupů předchozích hodnocení bylo hodnoceno naplnění cílů PRV. Bylo provedeno dotazníkové šetření mezi žadateli a sestaven panel odborníků (MZe, ÚHÚL, VÚLHM, univerzity) pro kvalitativní vyhodnocení dopadů (zorganizována fokusní skupina).

II.2.3 Lesnicko-environmentální platby (225)

II.2.3.1 Zlepšování druhové skladby lesních porostů

Výstupy střednědobého hodnocení lze využít pouze částečně, jelikož opatření bylo spuštěno až v roce 2009, takže žádosti byly pouze ve fázi „zaregistrovaných“. Bylo jich celkem 30, o rozloze 2 609 ha.

Celková podpořená plocha činila k 31.12.2014 2760 ha. Dle hodnocení toto opatření přispělo k zmírnění změny klimatu, zlepšení biodiverzity a zvýšení kvality půdy.

Použité metody hodnocení

Pro hodnocení tohoto opatření byly využívat výstupy analýz, bylo provedeno statistické hodnocení výstupů a pro kvalitativní hodnocení byl sestaven panel odborníků z oblasti lesnictví, který byl podpořen dotazníkovým šetření u úspěšných žadatelů.

II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (226, 227)

Opatření je rozděleno na dvě podopatření: 1) Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření, které obsahuje dva záměry: a) Obnova lesního potenciálu po kalamitách a b) Zavádění preventivních opatření v lesích a odstraňování škod způsobených povodněmi. Druhým podopatřením jsou 2. Neproduktivní investice v lesích.

Již v střednědobém hodnocení došlo k poměrně velkému pokroku, v roce 2009 bylo vyčerpáno 30% alokace a 182 schválených projektů odpovídá plnění cíle. Toto podopatření, zejména záměr a), je hodnoceno velice kladně a má nepopíratelný vliv na rychlejší a kvalitnější provedení sanace kalamitní situace a zalesnění ploch po kalamitách, zvláště pokud jde o kalamity většího rozsahu. Z dotazníkového šetření vyplývá, že dotace pomohla při existenčních problémech způsobených rozsáhlou kalamitou. Tento trend byl s ohledem na výskyt kalamitních situací v jednotlivých letech potvrzen i v rámci průběžného a ex-post hodnocení.

O podopatření Neproduktivní investice v lesích dle závěrů byl ve střednědobém hodnocení velký zájem. Neproduktivní investice mají vliv na zachování nebo zvýšení společenské hodnoty lesů.

Metody hodnocení:

Hodnocení bylo prováděno statistickými metodami (IS SZIF, Výroční zprávy, ročenky ČSÚ), osobními a telefonickými rozhovory. Současné hodnocení bude provedeno obdobným způsobem. Na základě studia žádostí byla provedena analýza, přičemž projekty byly rozděleny dle typů investic. Chybějící informace byly doplněny dotazováním vzorku žadatelů. Záměr b) byl hodnocen formou rozhovorů se vzorkem podpořených žadatelů, zaměřených na jejich motivace a priority při rozhodování, zda vstoupit do opatření a důvody výběru konkrétního opatření.

2.5.3 Osa III

Dle střednědobého hodnocení PRV 2007 – 2013 vyplynulo celkové zjištění, že ačkoliv některé dopady realizovaných akcí přímo nevedly k naplňování stanovených cílů, tak lze považovat jejich příspěvek za

významný k naplnění celkového cíle osy III, tj. zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a podpora různorodosti venkovské ekonomiky.

Z hlediska zlepšení kvality života ve venkovských oblastech bylo ve střednědobém hodnocení patrné velmi vysoké čerpání alokovaných částek v opatřeních 321 (tj. Občanské vybavení a služby - III.2.1.2) a 322 (tj. Obnova a rozvoj vesnic - III.2.1.1). Výrazného příspěvku ke zvyšování kvality života dosahovaly provedené akce zejména v poskytovaných službách. Významná část širokého spektra realizovaných akcí v rámci 321 (tj. Občanské vybavení a služby - III.2.1.2) byla sice zaměřena na akce v oblasti kultury a společenského života, avšak spektrum dalších podporovaných akcí bylo dostatečně široké a vyrovnané. Realizované akce přispívaly ke zlepšování vybavenosti a využívání různorodosti poskytovaných služeb na venkově. Vliv intervence na zastavení vylidňování venkova se nedal jednoznačně prokázat, nicméně evaluátor ve střednědobém hodnocení konstatoval růst počtu obyvatel v dotčených oblastech.

Příspěvek na zkvalitňování života na venkově v opatření 322 (tj. Obnova a rozvoj vesnic - III.2.1.1) se jevil jako uspokojivý zaměřením realizovaných aktivit především na základní obecní infrastrukturu, která dávala předpoklad dalšího rozvoje občanské vybavenosti. Obnovou a zachováním kulturního dědictví venkova v rámci opatření 323 (tj. Ochrana a rozvoj dědictví venkova - III.2.2) docházelo k pozitivním kvalitativním změnám, ze kterých měli přímý užitek obyvatelé dotčených obcí, ale i návštěvníci oblastí, kde proběhla intervence. Nejvýznamnější příspěvek byl v obnově nevyužívaných objektů a budov a řešení havarijních stavů objektů kulturního dědictví venkova.

Realizované intervence se nerovnoměrně podílely na tvorbě pracovních míst, která jsou považována za jeden ze základních předpokladů pro uchování atraktivity venkovského prostoru. Evaluátor střednědobého hodnocení zdůraznil, že původní předpokládané cílové hodnoty příspěvku intervencí k tvorbě nových pracovních míst nelze při zachování trendu dosáhnout. Opatření 312 (tj. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje - III.1.2) bylo z hlediska tehdejšího stavu i potenciálu tvorby pracovních míst v PRV ČR nejvýznamnější.

Podpora různorodosti venkovské ekonomiky u podpořených hospodářských subjektů v opatřeních 311 (tj. Diverzifikace činností nezemědělské povahy - III.1.1) a 312 (tj. Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje - III.1.2) se ve sledovaném období neprojevila ve zvýšení přidané hodnoty vytvořené nezemědělskou činností. Přes významný propad nezemědělské přidané hodnoty se podpořené podniky s hospodářskou krizí vyrovnávaly lépe než podniky nepodpořené. Pozitivním aspektem realizace opatření byl také významný příspěvek intervence k diverzifikaci nezemědělských aktivit. Podíl nezemědělských činností u příjemců měl rostoucí tendenci.

Použité metody:

Předchozí hodnocení PRV, zejména střednědobé hodnocení, využívala následujících dat a metod:

1) Opatření III.1.1 (311), III.1.2 (312) a III.1.3 (313):

- Výroční zprávy PRV.
- Monitorovací systém IS SZIF.
- ČSÚ.

- Dotazníkové šetření.
- Doplnkové telefonické šetření na vzorku projektů.
- Srovnávací skupina.
- Expertní škálování.

2) Opatření III.2.1.1 (322), III.2.1.2 (322), III.2.2 (323) a III.3.1 (331):

- Monitorovací systém IS SZIF.
- Výroční zprávy PRV ČR.
- Data ČSÚ.
- Dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory.
- Expertní škálování.

3) V případě opatření III.4.1 (341) nebyly použity žádné metody, neboť v době realizace střednědobého hodnocení PRV 2007 – 2013 nebylo toto opatření implementováno a nebylo tudíž hodnoceno.

V rámci ex-post evaluace PRV 2007 – 2013 byly využity podobným způsobem některé metody, jež byly aplikovány v rámci střednědobého hodnocení. Jedná se zejména o využití základních dat IS SZIF, dotazníkového průzkumu mezi příjemci podpory, doplňkových telefonických rozhovorů a srovnávací skupiny. Rozdílem však byla míra použití těchto metod, které byly v ex-post hodnocení použity spíše v rozšířené podobě. Např. doplňkové telefonické šetření bylo provedeno u všech hodnocených opatření a metoda kontrafaktuální evaluace (tj. srovnávací skupiny) byla provedena navíc také v opatřeních III.2.1. Naopak v ex-post evaluaci se neplánovalo použití škálování s pomocí expertního panelu.

Mezi další metody, které nebyly použity ve střednědobém hodnocení a byly využity nejen ve sběru dat a údajů, ale i hodnocení v ose III, patří zejména využití statistické databáze Magnusweb v opatřeních III.1.1, III.1.2 a III.1.3. V případě opatření III.2.1 se pak jedná o statistické vyhodnocení dat z IS SZIF (podpoření i neúspěšní) a provedení komparativní analýzy s vybranými socioekonomickými daty ČSÚ, dostupnými na úrovni obcí, a dále daty Centrálního registru dotací (<http://cedr.mfcr.cz>) z hlediska míry atribuce případných dalších dotací realizovaných na území podpořených obcí. Zcela nově bylo zpracováno hodnocení opatření III.4.1.

2.5.4 Osa IV

V rámci střednědobého hodnocení bylo konstatováno, že Osa IV má pozitivní vliv na rozvoj venkova ČR. Působí v souladu s prioritami tematických Os I a zejména III. Jeho souhrnný vliv však nelze určit, neboť je překryt působením aktivit jiných subjektů, a nemohl se dosud plně projevit ani kvůli opoždění výsledků a dopadů za realizací projektů. Osa IV téměř neprodukuje nová pracovní místa, pozitivní výsledky jsou v oblasti vzdělávání a informování. Dílčím způsobem napomáhá k uvolnění vnitřního potenciálu venkovských oblastí a k víceodvětvovému navrhování a provádění projektů na místní úrovni. Obojí je však dosud neuspokojivé. Přístup Leader a výsledky činnosti MAS zatím nejsou integrovány do vertikálního systému řízení rozvoje venkovských oblastí.

Opatření Osy podstatným způsobem podpořilo spolupráci MAS. Prokazatelný výskyt předávání osvědčených postupů je však velmi malý.

PRV je rozhodujícím faktorem rozšíření a využití přístupu Leader na území ČR. Chybí však mechanismus, který by zajistil, aby všechny podpořené MAS plně pracovaly metodou Leader. Z principů Leaderu se jako ne zcela dořešené jeví otázky samostatnosti, odpovědnosti a pravomocí MAS při realizaci SPL, otázka partnerství na projektové úrovni a otázky integrovaného postupu a inovativnosti na úrovni SPL i projektů.

Díky podpoře PRV došlo k výraznému zvýšení kapacit 112 podpořených MAS. Další rozvoj vnitřních kapacit MAS však naráží na bariéry plynoucí z pravidel PRV (administrativní a kontrolní postupy platební agentury) a na nedostatečnou podporu dalších, v PRV dosud nepodpořených, maximálně třinácti aktivních MAS.

PRV nepracuje s Leaderem jako s metodou, kterou se mají implementovat opatření Os I – III. Samotná Osa IV neplní svou horizontální roli a přístup Leader není v postavení hlavní metody, jíž by se realizovaly rozvojové záměry ve venkovských oblastech. Je navrhována řada opatření ke zlepšení plnění cílů Osy IV a k lepšímu dosažení očekávaných dopadů.

Použité metody:

Pro opatření Místní akční skupina (431), Realizace místní rozvojové strategie (411, 412, 413) a Realizace projektů spolupráce (421), předchozí hodnocení PRV, zejména střednědobé hodnocení, využívala následujících dat a metod:

- Telefonické rozhovory se zástupci 7 krajů a 15 obcí s rozšířenou působností;
- Skupinové rozhovory se členy pracovní skupiny Leader NS MAS a Výboru NS MAS;
- Dotazníkové šetření v 89 MAS;
- Dotazníkové šetření ve 137 obcích;
- Dotazníkové hodnocení práce MAS 98 členy MAS a zástupci organizací v okolí 7 MAS;
- Databáze a informace MZe/SZIF;
- Výroční zprávy PRV;
- Rešerše programových dokumentů;
- Konzultace;
- Různá dokumentace EU a MAS, Internet.

Ex-post hodnocení PRV využívalo při hodnocení Osy IV prakticky všechny výše uvedené metody a přístupy, s výjimkou telefonických rozhovorů se zástupci krajů a obcí s rozšířenou působností. Dotazníkovým šetřením pak byly osloveny všechny MAS, a to i nepodpořené v rámci opatření IV.1.1. Hodnocení práce MAS ze strany členů MAS bylo provedeno s omezením na 6 MAS, která byla podrobena hloubkovému šetření. Nad rámec metod a zdrojů dat, která byla využita ve střednědobém hodnocení, byly při ex-post hodnocení PRV využito i ex-post hodnocení Strategického plánu Leader, které zpracovávaly jednotlivé MAS.

Dále bylo uvažováno vypracování případových studií metodou Outcome Harvesting (Wilson-Grau, R.; Britt, H.: Outcome harvesting, 2012), která se jevila jako vhodná kvalitativní deskriptivní metoda pro

hodnocení zkoumané problematiky v širším kontextu. Detaily metodického postupu hodnocení Osy IV jsou uvedeny v příloze této zprávy. Evaluátor nad rámec nabídky ex-post hodnocení zakomponoval do metodiky Úvodní zprávy zpracování ministudií s využitím metodiky Outcome Harvesting (dále jen OH) v případě MAS, které byly vybrány k hloubkovým rozhovorům. Metodika OH, kterou evaluátor úspěšně aplikoval v předchozích evaluacích u šetření standardních projektů podpořených např. z ERDF nebo ESF, se však ukázala v případě MAS jako nevhodná. Cílem metody je identifikovat konkrétní nezamýšlené přínosy určitého projektu, pomocí nichž lze komplexně zhodnotit projekt a jeho zasazení do prostředí. V případě MAS se nejednalo o klasické projekty, nýbrž o soustavnou činnost, která byla velice různorodá. Nebylo proto možné identifikovat neplánované konkrétní přínosy těchto činností, neboť aktivity MAS byly zaměřeny na všestranný rozvoj území, nikoli na jeden konkrétní cíl. Stejně tak i podpora byla poskytnuta nikoli na konkrétní projekt, ale na činnost MAS, případně na celé portfolio různých projektů v případě opatření IV.1.2. Ministudie s využitím metodiky Outcome Harvesting tak nebylo možné realizovat. Evaluátor tudíž zpracoval v příloze této zprávy případové studie hodnotící činnost MAS ve standardní struktuře (tj. základní údaje, popis aktivit MAS, členské základny, SPL, projekty spolupráce a uvedení případných dalších informací). Celkově se jednalo o vzorek 7 místních akčních skupin, které byly podpořeny v rámci osy IV LEADER PRV. Výběr MAS byl proveden tak, aby byly pokryty všechny regiony soudržnosti NUTS2 v ČR. Na základě hloubkových šetření byly zpracovány případové studie na tyto MAS.

2.5.5 Technická pomoc

Hodnocení tohoto opatření proběhlo v rámci střednědobého hodnocení, které konstatovalo, že „Technická podpora PRV do značné míry zvýšila kapacitu řídicího orgánu a dalších partnerů podílejících se na provádění, řízení, kontrolování a hodnocení tohoto programu“. Hodnocení bylo kvalitativní a vycházelo mimo obvyklé monitorovací statistiky také z rozhovorů se zástupci státní správy. Tento přístup bude využit také při ex-post hodnocení.

V rámci hodnocení V1 bylo konstatováno, že „schválené projekty technické pomoci mají přímou vazbu na zajištění správného provádění, řízení, kontrolování/monitorování a hodnocení PRV“.

Pro hodnocení opatření V2 Celostátní síť pro venkov bude navíc využita studie provedená jako zakázka MZe, která technickou pomoc hodnotila. Tato studie konstatovala, že CSV se daří plnit stanovené cíle v Akčním plánu a aktivity byly vzhledem k cílům adekvátní a relevantní, i když nelze stanovit míru dosažení, neboť cíle nebyly kvantifikovány. Zpracovatel zprávy doporučil odstranit faktory bránící v dosažení všech stanovených cílů v plném rozsahu, a to zejména ve fázi plánování, realizace a monitoringu/hodnocení (doporučil celý systém opatření).

V obou případech bylo využito dotazování klíčových respondentů (jak státní správy, tak i vybraných partnerů Celostátní sítě pro venkov) na úroveň naplnění očekávání, které bylo vyjádřeno Likertovou stupnicí.

3 Metodický přístup

Metodický přístup byl s cílem redukovat velikost hlavní zprávy uveden v příloze.

4 Popis programu, opatření a rozpočtu

4.1 Provádění programu

4.1.1 Zapojené subjekty

Za účinné a správné řízení a provádění Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 - 2013 v rámci EZFRV zodpovídá řídicí orgán. Řídicím orgánem je Ministerstvo zemědělství, Těšnov 17, 117 05 Praha 1.

Řídicí orgán zajišťuje, aby operace byly vybírány podle kritérií platných pro PRV; dále zajišťuje existenci elektronického systému pro záznam a uchovávání statistických údajů o provádění Programu, který vyhovuje i účelům monitorování a hodnocení, které má být provedeno v souladu se společným rámcem ve stanovených lhůtách dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005. ŘO řídí monitorovací výbor a zajišťuje informovanost a publicitu podle čl. 76 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005; vypracovává výroční zprávy o pokroku a předkládá je Komisi. ŘO také zajišťuje přípravu národních obecně závazných předpisů, na základě kterých bude platební agentura provádět jednotlivá opatření a zajišťuje jejich metodický výklad. Některé činnosti realizace Programu Řídicí orgán deleguje smluvní formou na Platební agenturu.

Další důležitou organizací je **Platební agentura** - Státní zemědělský intervenční fond (dále SZIF), která mj. zajišťuje administraci žádostí, kontrolu plnění opatření a platbu všech opatření PRV. Tam, kde je to žádoucí pro správné provádění kontrol, pověřuje SZIF vybrané organizace kontrolou.

Kompetentní orgán se zřizuje v rámci struktury Ministerstva financí na základě usnesení vlády č. 603/2006 ze dne 24. května 2006 k finančním tokům Společné zemědělské politiky a Společné rybářské politiky v České republice pro období let 2007 až 2013, je kompetentní vydat nebo odebrat akreditaci platební agentuře.

Certifikační subjekt byl zřízen v rámci struktury Ministerstva financí na základě ustanovení kompetentním orgánem. Tento orgán ověřuje účty Platební agentury - SZIF, pokud jde o jejich pravdivost, úplnost a přesnost, s přihlédnutím k zavedenému systému řízení a kontroly.

Kontaktní bod AFCOS: Centrálním bodem AFCOS je Nejvyšší státní zastupitelství, které je odpovědné v boji proti podvodům. Kontaktním bodem AFCOS za oblast EZOF, EZZF, ERV, EZFRV je Ministerstvo zemědělství.

Pro provádění PRV je klíčovým orgánem **Monitorovací výbor**, který dává podněty např. k úpravě implementace Programu atd. Monitorovací výbor je složen ze zástupců MZe, SZIF a hlavních partnerů.

Hlavní partneři MZe pro konzultaci PRV:

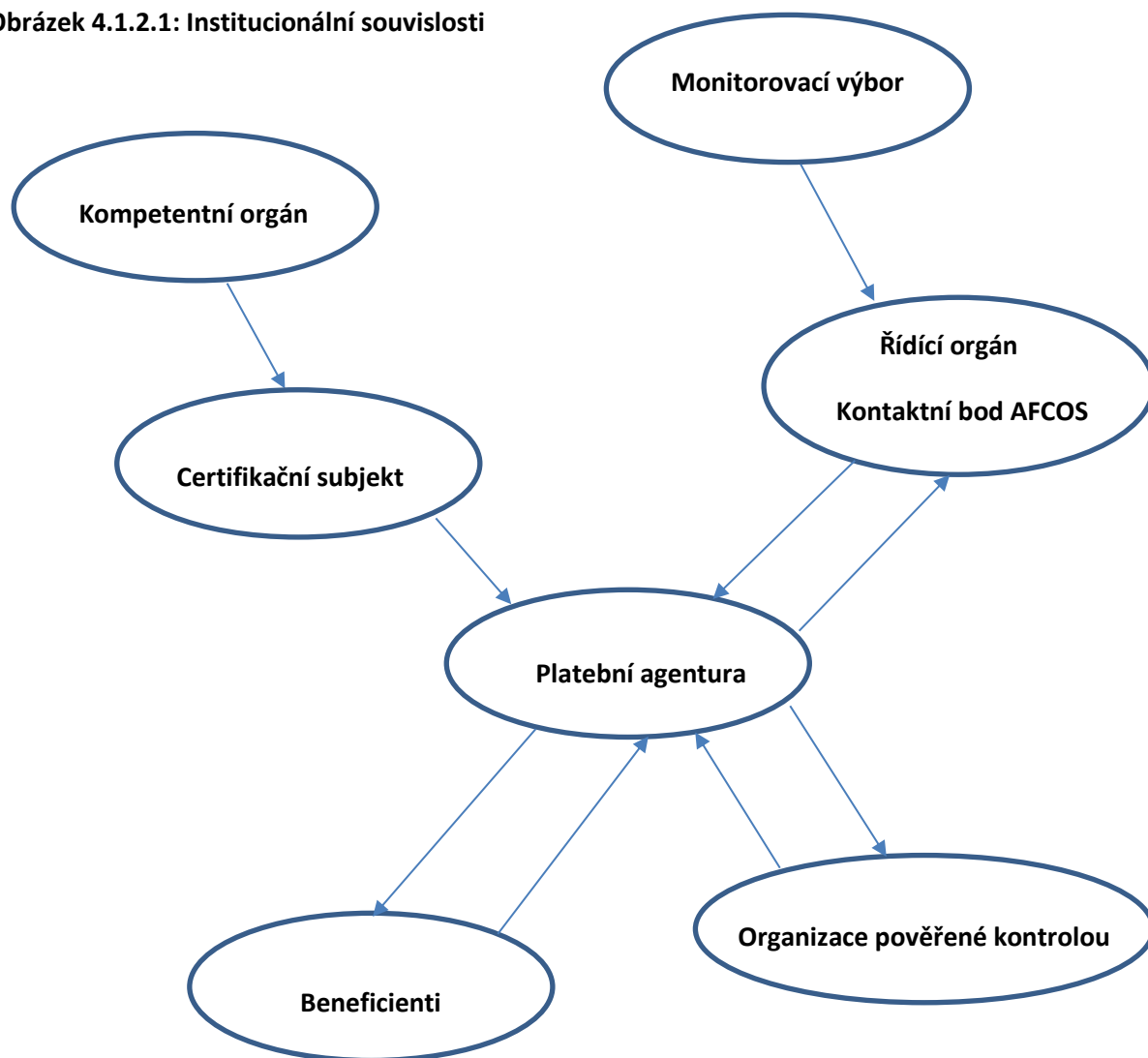
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR ČR),
- Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP ČR),
- Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO ČR),
- Ministerstvo kultury ČR (MK ČR),
- Ministerstvo financí ČR (MF ČR) a
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR). Dále
- Český statistický úřad (ČSÚ),
- Krajské samosprávy
- Agrární komora ČR (AK ČR), (Sdružuje 71 okresních agrárních komor a 59 profesních organizací).
- Potravinářská komora ČR (PK ČR)
- Asociace soukromého zemědělství (ASZ)
- Společnost mladých agrárníků ČR
- Svaz soukromých vlastníků zemědělské půdy
- Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů
- Zemědělský svaz ČR
- PRO-BIO – Svaz ekologických zemědělců
- Agentura ochrany přírody a krajiny
- Svaz měst a obcí ČR
- Spolek pro obnovu venkova
- Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska
- Centrum pro komunitní práci (CpKP)
- ECEAT CZ je profesní sdružení pro ekoagroturistiku a národní koordinátor pro podnikatele v oblasti venkovské turistiky v ČR.
- Místní akční skupiny v rámci metody Leader (LEADER+, LEADER ČR)
- Platforma Duha pro venkov
- Svaz marginálních oblastí (SMO)
- Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR (SVOL)
- Hnutí DUHA
- Národní síť Místních akčních skupin České republiky, o.s.

4.1.2 Institucionální souvislosti

Systém institucí umožňuje zavedení a řízení/provádění PRV. Jejich vazby a toky informací a rozhodování zásadně ovlivňují průběh provádění PRV.

Obrázek 4.1.2.1: Institucionální souvislosti

Legenda:

Kompetentní orgán zřizuje **Certifikační subjekt**, který vydává/odebírá certifikaci **Platební agentuře**.

Monitorovací výbor navrhuje úpravy PRV **Řídícímu orgánu**.

Řídící orgán pověřuje smluvně **Platební agenturu** k provádění PRV.

Platební agentura přijímá a administruje žádosti od **beneficientů**, kontroluje plnění opatření a platí **beneficientům**. Také pověřuje **Organizace pověřené specifickou kontrolou** (např. ÚHÚL, ÚKZÚZ), které předávají výsledky kontrol **Platební agentuře**. Poskytuje data pro monitoring průběhu implementace a provádění PRV **Řídícímu orgánu**.

4.2 Složení programu, popis priorit a opatření

PRV je složen ze čtyř os, které měly odrazet do značné míry odlišné cíle v rámci zemědělství a rozvoje venkova:

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

OSA IV – LEADER

OSA V – Technická pomoc

Osa I

S cílem přispívat k naplňování lisabonských a göteborgských cílů je snahou této osy o zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví. Prostředky jsou posíleny fyzického i lidského kapitálu a zlepšení produktivity a efektivity s tím, že současně bude zlepšení dopadů na životní prostředí a pohody zvířat.

Priority a opatření OSY I:

Priorita I.: Modernizace. Urychlit modernizaci zemědělství a přenos znalostí do praxe.

Skupina opatření I.1:

I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)

I.1.2 Investice do lesů (122, 123, 125)

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123, 124)

I.1.4 Pozemkové úpravy (125)

I.2.1 Seskupení producentů (142)

Priorita II.: Přenos znalostí. Zintenzivnit přenos znalostí a zlepšit lidský kapitál

Skupina opatření I.2:

I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)

I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)

I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské (113)

I.3.4 Využívání poradenských služeb (114)

Osa I rozeznává dvě prioritní oblasti: Priorita I je zaměřena na modernizaci fyzického kapitálu v zemědělství a potravinářství a Priorita II se soustřeďuje na podporu přenosu znalostí, především jejich zakomponováním do/budováním lidského kapitálu. Nutno podotknout, že v praktické realizaci obou priorit je podpořena i komponenta budování společenského kapitálu prostřednictvím stimulace spolupráce a síťováním (tato pak nachází reflexi především v síti rozvoje venkova)

Primárním obecným cílem Osy I je dosáhnout větší produktivity z faktorů (práce - půda - kapitál) a větší ekonomické efektivity (jak technické tak alokační) v zemědělství, lesnictví a potravinářství. Sekundárním, ale neméně důležitým cílem, je zlepšovat vztah mezi zemědělstvím, lesnictvím na jedné straně a životním prostředím na straně druhé, mezi moderní živočišnou výrobou a pohodou zvířat.

Opatření navržená a realizovaná se mezi prioritami liší, tak jak se liší specifické a operační cíle pod jednotlivými prioritami: pro Prioritu I jsou specifickými cíli modernizace fyzického kapitálu, přidávání hodnoty zemědělským, lesnickým a potravinářským produktům a rozvoj spolupráce zejména se znalostními centry a tím stimulace inovačních aktivit v zemědělství a potravinářství. Pro Prioritu II jsou specifickými cíli jednak přímo přenos znalostí a jednak generační obměna zemědělských manažerů s předpokladem, že mladší generace je více otevřena přijímání nových poznatků a hospodářských praktik.

Opatření nejvýznamnější z hlediska alokace finančních prostředků je I.1.1 Modernizace zemědělských podniků. Opatření je svým zaměřením určeno na podporu modernizace zemědělských podniků, kde je nedostatečná úroveň investic, jak stavebních tak technologických. Dalšími významnými opatřeními jsou pozemkové úpravy, které jsou mířeny na úpravu pozemkové držby, zemědělskou infrastrukturu a budování ostatních společných zařízení (např. pro ochranu půdy a vody). Opatření zvyšování přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům také přispívá ke zlepšení konkurenceschopnosti.

Tato opatření zároveň specifickými operacemi napomohou zmírnění negativních vlivů zemědělství na změnu klimatu, vodní hospodářství či napomohou restrukturalizaci odvětví mléka.

Podporován je také transfer znalostí a zdokonalování lidského potenciálu, či zlepšení věkové struktury v zemědělství (opatření Předčasný odchod do důchodu).

Osa II

Tato osa je zaměřena především na ochranu a zlepšování složek životního prostředí a z hlediska rozpočtu je nejvýznamnější osou PRV.

Prioritami jsou Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín, Ochrana vody a půdy a Zmírňování klimatických změn.

Opatření OSY II:

II.1.1. (211, 212) Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) mají za cíl podporou kompenzovat handicap dané oblasti a tím snižovat riziko opouštění hospodaření, marginalizace oblastí a tím i ztráty přírodních hodnot.

II.1.2. (213) Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (nebylo zavedeno) platbou kompenzují omezení hospodaření v oblastech Natura 2000 a tím působí jako prevence proti opuštění hospodaření na dotčených plochách.

II.1.3. (214) Agroenvironmentální opatření je svým působením velmi pestré. Specifická podopatření cílí na ochranu/zlepšování druhové různorodosti (např. podpora Ekologického a integrovaného zemědělství a Ošetřování travních porostů), jiná na ochranu půd a vody (např. podpora zatravnění orné půdy).

II.2 Skupina opatření zaměřená na udržitelné využívání lesní půdy

II.2.1 (221) Zalesňování zemědělské půdy – Opatření zahrnuje jedno podopatření - První zalesnění zemědělské půdy. Opatření je zaměřeno na možnost diverzifikovat zemědělskou výrobu prostřednictvím zalesnění. Zároveň se tímto snižuje podíl zemědělské půdy, aniž by došlo k jejímu opouštění, zalesněním erozně ohrožených pozemků dochází k zlepšení vodního režimu krajiny a snížení eroze a zlepšení kvality půdy. Tato podpora umožňuje využití z hlediska produkce méně vhodných půd a současně zajišťuje mitigační efekt v podobě fixace uhlíku.

II.2.2. (224) Platby v rámci Natura 2000 v lesích

Toto opatření zahrnuje jedno podopatření - Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu. Opatření podporuje zachování současné optimální druhové skladby lesních porostů nebo hospodářského tvaru lesa. Aby opatření mělo smysl, je potřeba 20 leté období pro splnění odpovídajících cílů.

II.2.3. (225) Lesnicko-environmentální platby

V opatření je zahrnuto jedno podopatření - Zlepšování druhové skladby lesních porostů, které je realizováno prostřednictvím zvyšování podílu MZD. MZD jsou dřeviny s vyšší tolerancí ke škodlivým činitelům, podporují stabilitu lesních porostů a zlepšují kvalitu lesní půdy.

II.2.4. (226, 227) Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů představuje dvě podopatření s odlišnými cíli. V případě abiotických kalamit je obnova lesa podpořena tak, aby bylo zabráněno degradaci půd a šíření škůdců v lese. V případě podpory společenských funkcí lesů jsou podporovány různé projekty, které mají za cíl snížit rizika úrazů návštěvníků lesů a současně snížit také rizika poškození ekosystémů lesa zvýšenou návštěvností lesa. Jedná se o velkou škálu různých aktivit, které mají dopad i na biologickou rozmanitost, kulturní a přírodní památky.

Osa III

Osa III podporovala rozvoj životních podmínek ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově. Mezi hlavní priority patřily: tvorba pracovních příležitostí, podpora využívání obnovitelných zdrojů energie, zlepšení podmínek kvality života ve venkovských oblastech, včetně vzdělávání a informování hospodářských subjektů a v neposlední řadě ochrana kulturních památek.

Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (311)

Opatření bylo zaměřeno na výstavbu, modernizaci, nákup budov, strojů, technologie a zařízení sloužící k diverzifikaci činnosti zemědělských podnikatelů směrem k nezemědělským činnostem včetně výstavby decentralizovaných zařízení pro využití obnovitelných zdrojů paliv a energie (bioplynové stanice, kotelny na biomasu, zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv).

Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (312)

Oblastí podpory byla drobná výroba, řemesla a služby pro hospodářství a obyvatelstvo. Dále byla podpora zaměřena na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů.

Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu (313)

Podpora byla určena na vybudování ubytovacích zařízení včetně stravování, sportovních zařízení, půjčoven sportovních potřeb a další turistické infrastruktury v obcích do 2000 obyvatel.

Příjemcem podpory mohl být zemědělský podnikatel, nezemědělský podnikatel s kratší než dvouletou historií podnikání v oblasti cestovního ruchu, nestátní nezisková organizace a zájmové sdružení právnických osob.

Opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (322)

Opatřením byly podporovány investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí a ostatní technické infrastruktury. Dále bylo podporováno budování a obnova místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, zlepšení občanské vybavenosti a pořizování územních plánů. Projekty na výstavbu vodovodů, kanalizací a ČOV mohly být realizovány v obcích do 2000 obyvatel, ostatní projekty v obcích do 500 obyvatel.

Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (323)

Podporovány byly investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví, jako například kulturních památek, památkově významných území, kulturních prvků vesnic a venkovské krajiny, včetně historických parků, historických zahrad a alejí. Dále bylo podporováno budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu.

Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace (331)

Podpora byla určena na vzdělávání a informování fyzických a právnických osob, které měly vážný zájem zahájit nebo rozšířit podnikání, případně jiné působení, na venkově v rámci aktivit podporovaných v ose III (tzn. v oblastech diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoje mikropodniků, venkovského cestovního ruchu, obnovy a rozvoje vesnic, občanského vybavení a služeb a ochrany a rozvoje kulturního dědictví venkova).

Opatření III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění (341)

Podpora byla určena místním partnerstvím na přípravu Integrované strategie území, na pořádání informačních, vzdělávacích a propagačních akcí.

Osa IV

Účelem Osy IV bylo především zvýšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Osa IV se dělila na celkem 3 opatření.

IV.1.1 Místní akční skupina (431)

Smyslem tohoto opatření bylo podpořit vznik a rozvoj Místních akčních skupin, které rozvíjely spolupráci jednotlivých regionálních hráčů při rozvoji daného regionu, na jehož území MAS působila. Cílem opatření byl růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky. Dále bylo cílem zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova a uplatnění principů Leader.

Podporu bylo možné poskytnout těm MAS, které splnily kritéria přijatelnosti posuzovaná SZIF a následně byly vybrány k podpoře. Osa Leader byla uplatněna pro opatření Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013, s výjimkou nárokové podpory v rámci Osy II a opatření Osy I: Předčasné ukončení zemědělské činnosti a Seskupení producentů.

Podpora byla MAS poskytována na:

- Animace, informační a osvětovou činnost pro žadatele a veřejnost o území a Strategickém plánu Leader (např. semináře, propagační prezentace).
- Výdaje na běžnou činnost MAS.
- Administrativní činnost v souvislosti s výběrem a realizací projektů.
- Získávání dovedností a vzdělávání.
- Aktualizaci, případně tvorbu Strategického plánu Leader pro další období, včetně studií o území.

IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie (411, 412, 413)

Toto opatření se zaměřilo na podporu projektů uvedených ve Strategickém plánu Leader dané MAS, a které byly současně v souladu s podmínkami EU. Tyto projekty vybírala na základě předem stanovených kritérií příslušná MAS prostřednictvím své výběrové komise, přičemž povinným výběrovým kritériem bylo uplatňování inovačních přístupů. Cílem opatření byl růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky. Dále bylo cílem zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova a uplatnění principů Leader.

Podpora mohla být poskytnuta na projekty žadatelů, kteří působí na území dané MAS, jejichž projekty byly v souladu s platnou právní úpravou a Strategickým plánem Leader, a na které nebyla čerpána podpora z jiných zdrojů financování EU. Žadatel musel rovněž splňovat další podmínky stanovené MAS. Žadatelé mohli tímto způsobem žádat o podporu svých projektů až do výše 2 mil. Kč způsobilých výdajů.

Vybrané projekty byly následně schváleny a financovány z PRV prostřednictvím SZIF.

IV.2.1 Realizace projektů spolupráce (421)

V rámci tohoto opatření byly podporovány projekty spolupráce mezi jednotlivými MAS, a to jak MAS podpořenými v rámci opatření IV.1.1, tak i mezi nepodpořenými z tohoto opatření. Realizace projektů spolupráce umožňovala významně posílit efektivnost osy Leader zaměřením na využití příkladů nejlepší praxe, inovace a přenos znalostí. Podpora byla poskytována na projekty spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo nadnárodní spolupráce s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí. Smyslem tohoto opatření je využití příkladů nejlepší praxe k posílení inovačních postupů a přenosu znalostí.

Cílem opatření je rozvoj a propagace spolupráce a nejlepších výsledků a projektů, dále potom zavedení místní rozvojové strategie do systémů programů rozvoje venkova a uplatnění principů Leader.

Příjemci podpory byly jednotlivé MAS, které v rámci projektů spolupráce vystupovaly buď jako koordinační MAS, nebo jako partnerské MAS.

Technická pomoc

Opatření se skládá ze dvou podopatření. Samotná Technická pomoc (V1) je zaměřena na podporu návrhu, řízení (včetně informování), monitoringu a hodnocení programu a má tak zvyšovat kapacity Řídícího orgánu PRV provádět a tím i přispět naplnění cílů PRV. Druhé podopatření představuje zřízení Celostátní sítě pro venkov (V2) a zajišťování odpovídajících aktivit, které jsou implementovány dle Akčního plánu, a které mají naplnit cíle CSV a tím i PRV. Jedná se např. o budování partnerství, šíření informací (s cílem podpořit implementaci PRV), zavedení systému poradenství pro venkov a šíření příkladů dobré praxe.

4.3 Intervenční logika jednotlivých opatření

Intervenční logika odráží logické vazby mezi cíli a odpovídajícími akcemi v programu (tyto vazby musí být koherentní – jednoznačně související). Cíle musí odpovídat potřebám, které se odrážejí ve SWOT analýze.

Posouzení této koherence bude převážně kvalitativní a bude odpovídat např. na otázky – Existuje jasná vazba mezi potřebami a cíli? Jsou cíle definovány jasně (např. dle konceptu SMART)? Je návaznost hierarchie cílů zřejmá a vede naplnění dílčích cílů k naplnění hlavních cílů? Odpovídají cíle národním i EU prioritám? Vede naplnění opatření k naplnění cílů? Existují v odpovídajících teoriích argumenty pro konstrukci intervenční logiky pro každou ze čtyř Os a odpovídající typy akcí (např. rozdílná logika pro posílení lidského kapitálu/konkurenceschopnosti, jiná pro poskytování veřejných statků v rámci Osy II a odlišná pro opatření v Ose III/IV)? Existují argumenty pro rozhodnutí o odpovídajících intervencích? Jak byly cíleny rozdílné skupiny beneficentů? Jaká poučení vyplývají ze zjištění o přiměřenosti intervenčních logik?

Odpovědi na evaluační otázky se budou opírat o hodnotící kritérium a zjištěné hodnoty indikátorů (primárně CMEF, pokud bude nutné, tak i doplňkové). Pro posílení argumentace na podporu definovaných odpovědí na EQ budou uvedeny zdroje dat a způsob jejich sběru/zpracování.

Pro jednotný přístup generování odpovědí bude využita jednotná tabulka – příklad:

Tabulka 4.3.1: Struktura postupu odpovídání na evaluační otázku

Hodnotící kritérium	
Indikátory	
Zdroje dat, způsob jejich sběru a analýzy	
Odpověď na evaluační otázku	

4.3.1 Osa I

Intervenční logika je zabudována do hodnocení založeném na teorii, jak bylo vysvětleno shora.

Tabulka 4.3.1.1: Přehled intervenčních logik

Opatření	Primární intervenční logika	Vedlejší intervenční logika
Opatření 111 – 114 Podpora získávání znalostí a zdokonalování lidského potenciálu	Ekonomický výkon	Netržní statky - pozitivní a negativní /Kvalita života
Opatření 121-126 Modernizace zemědělských podniků apod.	Ekonomický výkon	Netržní statky - pozitivní a negativní /Kvalita života
Opatření 131-133, 142 Kvalita zemědělské produkce a produktů a seskupení producentů	Ekonomický výkon	Kvalita života
Opatření 141 Částečně soběstačná hospodářství	Ekonomický výkon	Kvalita života

Intervenční logika skupiny opatření I.1. (121, 122, 123, 124, 125), a I.2 (142), (Priorita I.1)

Smyslem opatření v rámci této priority bylo posílit konkurenceschopnost zemědělství. Opatření mířila na slabá místa českého zemědělství (např. podporou modernizací, inovací, zvyšování síly na trhu). Skupina těchto opatření představovala z hlediska velikosti rozpočtu i významem jednu z hlavních priorit PRV.

Tabulka 4.3.1.2: Intervenční logika souboru opatření I.1.

EU cíle Potřeby ČR	Přispět k ekonomickému růstu, k růstu produktivity a zaměstnanosti (Lisabonské cíle 1 a 2)		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit	Dopady	Zvýšení hrubé a čisté přidané hodnoty, zvýšení produktivity práce sektoru
Cíle osy I	2. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství.	Výsledky	Změna HPH, změna produktivity práce a celkové produktivity v podpořených podnicích ve srovnání s ostatními podniky)
Cíle souboru opatření I.1 a I.2	3. Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.	Výstupy	Výstupy (počet podpořených podniků, počet podpořených akcí spolupráce...)
		Podopatření např. I.1.1.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství	
		Rozpočet- vstupy	
		Cílení	

Detaily pro jednotlivá opatření jsou ve shora uvedených tabulkách. Intervenční logika je zabudována do hodnocení založeném na teorii, jak bylo vysvětleno shora.

Intervenční logika skupiny opatření – I.3 (111, 112, 113, 114), (Priorita I.2)

Tato skupina opatření také mířila na zvyšování konkurenceschopnosti, avšak současně byla svým působením i průřezová, neboť přispívala k naplňování řady dalších priorit PRV (např. zlepšování životního prostředí). Prostředkem byla především podpora přenosu informací a znalostí v rámci sektoru a generační obnovy, které měly podpořit konkurenceschopnost posilováním např. pomocí vzniku a přenosu know-how a inovací a také zdokonalením řízení podniků.

Tabulka 4.3.1.3: Intervenční logika pro skupinu opatření I.3.

EU cíle Potřeby ČR	Přispět k ekonomickému růstu, k růstu produktivity a zaměstnanosti (Lisabonské cíle 1 a 2)		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit	Dopady	Zvýšení hrubé a čisté přidané hodnoty, zvýšení produktivity práce
Cíle osy I	2. Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství.	Výsledky	Počet proškolených pracovníků v prioritních rovinách (řízení podniků, inovace, udržitelné zemědělství)
Cíle souboru opatření I.3	3. Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.	Výstupy	Výstupy (počet podpořených podniků, počet vzdělávacích akcí, počet absolventů školení ...)
		Podopatření např. I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost, atd.“	
		Rozpočet- vstupy	
		Cílení	

Detaily pro jednotlivá opatření jsou ve shora uvedených tabulkách. Intervenční logika je zabudována do hodnocení založeném na teorii, jak bylo vysvětleno shora.

4.3.2 Osa II

Tabulka 4.3.2.1: Přehled intervenčních logik

Opatření	Primární intervenční logika	Vedlejší intervenční logika
Opatření 211, 212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech	Netržní statky – pozitivní a negativní	-
Opatření 213, 224 Platby v rámci oblastí Natura 2000 (zemědělství / les) a Rámcové směrnice pro vodní politiku	Dodržování právních předpisů	-
Opatření 214 a 225 Agroenvironmentální a Lesnicko environmentální opatření	Netržní statky - pozitivní a negativní	Ekonomický výkon
Opatření 226 a 227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	Netržní statky - pozitivní a negativní	Kvalita života
Opatření 221 a 226 Obnovitelné využívání lesní půdy	Ekonomický výkon	Netržní statky - pozitivní a negativní

Intervenční logika opatření II.1.1 - 211/212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)

Cílem opatření je prevence opouštění hospodaření na půdě/marginalizaci území a následných škod na složkách životního prostředí z nedostatku péče o půdu v oblastech s významným znevýhodněním zemědělského hospodaření.

Tabulka 4.3.2.2: Intervenční logika Opatření 211/212

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit opouštění od hospodaření ve znevýhodněných oblastech)		
Cíle PRV	1. Zlepšení životního prostředí a krajiny	Dopady	Změna v trendu při snižování druhové různorodosti (např. změna „indexu ptáků“)
Cíle osy	2. Trvale udržitelné využití půdy	Výsledky	Oblast s úspěšným hospodařením s půdou přispívající k druhové různorodosti a kde je zamezena marginalizace a opouštění půdy
Cíle opatření	3. Přispět k zemědělskému využívání půdy ve znevýhodněných oblastech	Výstupy	Počet podporovaných podniků ve znevýhodněných oblastech Podporovaná plocha ZP v LFA
		Podpora v LFA	
		Rozpočet	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.1.2.1. - 213 Podpora v rámci oblastí Natura 2000

Opatření je zaměřeno na podporu zemědělců hospodařících v oblastech Natura 2000 a současně v 1. zónách národních parků a chráněných krajinných oblastí, s cílem přispět k zachování venkovské krajiny a podpořit systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí za současného zajištění odpovídající úrovně příjmů pro zemědělce.

Cíle podopatření

- Ochrana biodiverzity (populací ptactva, lokalit s vysokou přírodní hodnotou).
- Trvale udržitelné využívání zemědělské půdy ochraňující přírodní zdroje.

Tabulka 4.3.2.3: Intervenční logika opatření 213

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	1. Ochrana biodiverzity: ptactva, ZPF s vysokou přírodní hodnotou a druhové skladby porostů Trvale udržitelné využívání ZP a ochrana ostatních přírodních zdrojů (zejména vodních zdrojů)	Dopady	Zvýšení biodiverzity, zlepšení a ochrana kvality vody
Cíle osy	2. Trvale udržitelné využití zemědělské půdy	Výsledky	Oblast s úspěšným hospodařením s půdou přispívající k druhové různorodosti a kde je zamezena marginalizace a opouštění půdy
Cíle opatření	3. Pomoc zemědělcům při řešení specifického znevýhodnění vyplývajícího z implementace evropských směrnic pro soustavu Natura 2000	Výstupy	Počet podporovaných podniků ve znevýhodněných oblastech Podporovaná plocha ZP v Natura 2000
		Podpora v oblastech Natura 2000	
		Rozpočet	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.1.3 - 214 Agroenvironmentální opatření

Intervenční logika agroenvironmentálních opatření Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 a její zacílení byla s drobnými doporučeními již potvrzena jak v rámci Ex ante hodnocení, tak v rámci Mid-term a průběžného hodnocení. V tomto ohledu i Ex-post hodnocení konstatuje, že základní intervenční logika opatření smysluplně směřuje k naplňování stanovených cílů, ačkoliv v některých případech je problematické kvantifikovat přínosy bez vyšší míry nejistoty.

Agroenvironmentální opatření v zásadě neprošly razantním předdefinováním hlavního zaměření působení jednotlivých podopatření a titulů. V tomto směru je nutno zdůraznit, že kromě hlavního zacílení jednotlivých titulů lze vypočítat i řadu vedlejších dopadů intervence titulů a managementů, jak indikuje níže uvedená tabulka. Značka „o“ označuje opatření a indikátory, které jsou v rámci pravidelných hlášení (v monitorovacích tabulkách) reportovány Evropské Komisi. Nad rámec tohoto základního zaměření lze identifikovat i vedlejší vlivy a výsledky některých opatření na vybrané indikátory výsledků, ačkoliv primární zaměření titulů nebylo v tomto směru při jejich tvorbě

zohledňováno (označeny „x“). Tabulka je mj. prezentována proto, aby demonstrovala vysokou míru komplexity působení tohoto opatření.

Tabulka 4.3.2.4: Matice titulů a cílů AEO

	Tituly AEO ve vztahu k očekávaným příspěvkům v CMEF														
	A1	A2	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	C1	C2	C3	
Zlepšení biologické rozmanitosti															
ochrana volně žijících druhů a jejich skupin	x	x	x	x	x	o	o	o	x	x	x			o	
zachování nebo navrácení vyšší diverzity pěstovaných zemědělských plodin															
zachování ohrožených plemen zvířat a odrůd rostlin															
Zlepšení kvality vod															
snížení koncentrací živin, fosfátů a/nebo pesticidů	x	x										x	x		
omezení užívání průmyslových hnojiv			o	o	o	x	x	x	x	x	x	x			
snížení zatížení hospodářskými zvířaty									o	o	o	o			
zlepšení rovnováhy dusičnanů												x	x		
omezení znečištění podzemních vod												x	x		
Zmírňování změny klimatu			x	x	x		x	x	x	x	x	x			
Zlepšení kvality půdy															
omezení eroze (voda / vítr / obdělávání půdy)												x	o	x	
snížení podmaččení															
omezení nebo prevence chemické kontaminace (nižší užívání rostlinných výživ / hnoje, ochranných látek, atd.)															
stabilizace a posilování úrovně organických hmot v půdě prostřednictvím užívání vhodných zdrojů stabilní organické hmoty a, kde je to vhodné, snižování obdělávání půdy	x											x	x	x	
Předcházení marginalizace a opouštění půdy															

Z hlediska nastavení vlastní hierarchie cílů se intervenční logika agroenvironmentálních opatření zaměřuje následujícím způsobem.

Cíle opatření dle PRV:

- Integrace agroenvironmentálních postupů v zemědělství.

- Trvale udržitelné využití zemědělské půdy.
- Zlepšení životního prostředí a krajiny.

Cíle podopatření A: Postupy šetrné k životnímu prostředí:

- Podpora komplexních způsobů hospodaření na zemědělské půdě šetrných ke složkám životního prostředí a poskytujících základ pro produkci kvalitních surovin zabezpečujících nejvyšší požadavky na bezpečnost potravin.

Cíle podopatření B: Ošetřování travních porostů:

- Podpořit a zachovat příznivou extenzifikaci na travních porostech využívaných pro zemědělskou produkci v rámci celého zemědělského podniku, které jsou ohroženy jak růstem intenzity hospodaření, tak degradací v důsledku opuštění hospodaření,
- zajistit údržbu kulturní krajiny zejména pastevním chovem zvířat,
- podpořit biologickou různorodost na cenných stanovištích,
- udržet a zvýšit populaci vybraných ptačích druhů vytvořením vhodných hnízdních podmínek a dalších podmínek nezbytných pro existenci těchto cenných druhů prostřednictvím titulu ptačí lokality na travních porostech – hnízdiště bahňáků, popřípadě hnízdiště chřástala polního.

Cíle Podopatření C: Péče o krajinu:

- Zpomalení povrchového odtoku vod na orné půdě, což povede k minimalizaci sezónních nedostatků vody a zabránění krátkodobému zvýšení průtoků v tocích,
- snížení rizika eroze půdy,
- zvýšení potravní nabídky a tím podpora rozvoje především ptačích společenstev, ale i ostatních živočišných druhů vázaných na polní stanoviště a ekosystémy spojené s polními lokalitami,
- zvyšování biologické různorodosti a ekologické stability krajiny.

214 Agroenvironmentální opatření: Podopatření A Postupy šetrné k životnímu prostředí

Tabulka 4.3.2.5: Intervenční logika - podopatření A

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiversity)		
Cíle PRV	1. Změna trendu při snižování biodiversity, Zlepšení a ochrana kvality vody (pokles bilance)	Dopady	Zvýšení biodiversity, zlepšení a ochrana kvality vody
Cíle osy	2. Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, které přispívá ke: zlepšení biodiversity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst plochy, nárůst podílů ploch s IP a EZ
Cíle opatření	3. Podpora komplexních způsobů hospodaření na zemědělské půdě šetrných ke složkám životního prostředí a poskytujících základ pro produkci kvalitních surovin zabezpečujících nejvyšší požadavky na bezpečnost potravin	Výstupy	Výstupy (počet podpořených podniků, plocha podpořená v podopatření)
		Podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“	
		Rozpočet- vstupy	
		Cílení	

214 Agroenvironmentální opatření B: Podopatření ošetřování travních porostů

Tabulka 4.3.2.6: Intervenční logika - podopatření B

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiversity)		
Cíle PRV	1. Míra zacílení hrozeb a tlaků ohrožujících biodiverzitu 2. Změna trendu při snižování vstupů 3. Změna trendu při snižování emisí	Dopady	Zachování a zvýšení biodiversity na TP, snižování vstupů (zejména hnojiv) do agro-ekosystémů a snižování emisí GHG
Cíle osy	2. Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, které přispívá ke: zlepšení biodiversity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst plochy, nárůst podílů ploch se závazkem na celkové ploše způsobilé potenciálně pro podporu
Cíle opatření	3. Podpora zachování příznivé extenzifikace TP, údržba kulturní krajiny, podpora biologické různorodosti na cenných stanovištích, udržet a zvýšit populaci bahňáků a chřástala polního	Výstupy	Výstupy (počet podpořených podniků, plocha podpořená v podopatření)
		Agroenvironmentální opatření-OTP	
		Rozpočet – vstupy	
		Cílení	

214 Agroenvironmentální opatření C: Podopatření péče o krajinu

Tabulka 4.3.2.7: Intervenční logika - podopatření C

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	1. Změna trendu při snižování vstupů 2. Změna trendu při snižování emisí/zvyšování propadů 2. Změna trendu při snižování eroze	Dopady	Snižování vstupů (zejména hnojiv) do agro-ekosystémů, snižování emisí/zvyšování propadů CO ₂ , snižování smyvu půdy
Cíle osy	2. Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke: zlepšení biodiverzity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst plochy, nárůst podílů ploch se závazkem na celkové ploše způsobil potenciálně pro podporu
Cíle opatření	3. Podpora zachování příznivé extenzifikace TP, údržba kulturní krajiny, podpora biologické různorodosti na cenných stanovištích, udržet a zvýšit populaci bahňáků a chřástala polního	Výstupy	Výstupy (počet podpořených podniků, plocha podpořená v podopatření)
		Agroenvironmentální opatření – péče o krajinu	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.2.1 - 221 – Zalesňování zemědělské půdy

Opatření bylo směřováno na plochy zemědělské půdy méně vhodné k zemědělskému využívání (např. svažité plochy) s tím, že jejich zalesnění přináší řadu přínosů pro složky životního prostředí včetně fixace uhlíku nebo prevence eroze na svažitých půdách.

Tabulka 4.3.2.8: Intervenční logika – zalesňování zemědělské půdy

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	1. Změna trendu při snižování vstupů 2. Změna trendu při snižování emisí/zvyšování propadů CO ₂ 2. Změna trendu - snižování eroze	Dopady	Snižování emisí/zvyšování propadů CO ₂ , snižování smyvu půdy
Cíle osy	2. Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke: zlepšení biodiverzity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst zalesněné plochy
Cíle opatření	3. Rozšíření lesních porostů na zemědělské půdě	Výstupy	Výstupy (plocha zalesněné půdy, počet příjemců)
		Zalesňování zemědělské půdy	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.2.2 - 224 – Platby v rámci Natura 2000 v lesích

Opatření podporuje zachování příznivé druhové skladby v oblastech Natura 2000 v lesích a tím podporuje zachování druhové různorodosti.

Tabulka 4.3.2.9: Intervenční logika – Natura 2000 v lesích

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	1. Zachování trvalé udržitelného využití lesní půdy Zachování optimální druhové skladby lesa a ekosystémů s vazbou na ně (stanoviště, fauna, flóra)	Dopady	Zachování druhové různorodosti
Cíle osy	2. zachování plochy území se způsobem hospodaření, které přispívá ke: zlepšení biodiverzity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Zachovaná plocha s původní druhovou skladbou
Cíle opatření	3. zachování lesních porostů s optimální druhovou skladbou	Výstupy	Výstupy (podpořená plocha v oblastech Natura 2000, počet příjemců)
		Platby v rámci Natura 2000 v lesích	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.2.3 - 225 – Lesnicko environmentální platby

Opatření podporuje zvýšený podíl MZD v lesích a tím i zvýšení ekologických funkcí lesů (např. posílení druhové různorodosti, stabilita lesa, ochrana půdy).

Tabulka 4.3.2.10: Intervenční logika – Lesnicko-environmentální platby

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	Zlepšení životního prostředí a krajiny	Dopady	Zvýšení druhové různorodosti. Zlepšení vodního režimu v lese, zvýšení stability lesních porostů
Cíle osy	2. zvýšení plochy území se způsobem hospodaření, které přispívá ke: zlepšení biodiverzity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst podílu plochy s vyšším zastoupením MZD
Cíle opatření	3. zvýšení environmentální hodnoty lesů, Trvale udržitelné využití lesní půdy	Výstupy	Výstupy (podpořená plocha v rámci lesnicko environmentálních plateb, počet příjemců - lesních podniků)
		Lesnicko environmentální platby	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.2.4, 226 a 227 – Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření

Opatření zvyšuje schopnost lesních podniků obnovovat lesy po kalamitách a tím předcházet následným škodám na složkách životního prostředí.

Tabulka 4.3.2.11: Intervenční logika – Obnova lesního potenciálu po kalamitách

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	Zlepšení životního prostředí a krajiny	Dopady	Zabránění následným škodám na půdě, vodě a lesním porostu po kalamitách, prevence škod vyvolaných povodněmi
Cíle osy	2. zvýšení plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke: zlepšení biodiverzity, zlepšení kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy	Výsledky	Nárůst podílu plochy obnovené plochy po kalamitě z podpory
Cíle opatření	3. Obnova lesního potenciálu po kalamitě, zavedení preventivních opatření Trvale udržitelné využití lesní půdy, neproduktivní investice v lesích, zlepšení životního prostředí a krajiny	Výstupy	Výstupy (počet realizovaných preventivních a/nebo obnovovacích aktivit, počet podpořených lesnických podniků, podpořená plocha lesa, celkový objem investic)
		Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

Intervenční logika opatření II.2.4, 227 – Neproduktivní investice v lesích

Podopatření působí jako prevence škod na složkách životního prostředí, vyvolaných návštěvníky lesů a současně slouží i jako ochrana těchto návštěvníků.

Tabulka 4.3.2.12: Intervenční logika – Neproduktivní investice v lesích

EU cíle Potřeby ČR	2. zlepšovat životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou Kontext, potřeby (např. bránit dalšímu poklesu biodiverzity)		
Cíle PRV	Zlepšení životního prostředí a krajiny	Dopady	Zabránění škod na půdě, zachování biologické rozmanitosti a zvýšení bezpečnosti pro návštěvníky lesa
Cíle osy	2. zvýšení plochy území se způsobem hospodaření, které přispívá ke zlepšení biodiverzity	Výsledky	Nárůst počtu neproduktivních investic v lese a typů akcí
Cíle opatření	3. usměrňování návštěvnosti lesa, Eliminace dopadu návštěvnosti na lesní prostředí, Budování objektů k zajištění bezpečnosti návštěvníků	Výstupy	Výstupy (počet podpořených lesnických podniků, celkový objem investic, počet aktivit)
		neproduktivní investice v lesích	
		Rozpočet - vstupy	
		Cílení	

4.3.3 Osa III

Tabulka 4.3.3.1: Přehled intervenčních logik

Opatření	Primární intervenční logika	Vedlejší intervenční logika
Opatření 311 – 313 Diverzifikace	Ekonomický rozvoj	Rezilience/Kvalita života
Opatření 321 – 323 Občanské vybavení a služby	Kvalita života	Rezilience/Ekonomický výkon
Opatření 331, 341, Kvalita života	Kvalita života	Rezilience/Ekonomický výkon

Intervenční logika opatření 311, 312, 313

Podpora byla zaměřena na diverzifikaci činností zemědělských subjektů směrem k nezemědělským činnostem zejména z oblasti těžby a úpravy vybraných nerostných surovin, zpracovatelského průmyslu, stavebnictví, obchodu, oprav motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost, řemeslných činností (např.: truhlářství, tesařství, kovářství, výroba keramiky, pletení košíků, sklářská výroba, rukodělné činnosti a dále zednické práce, zámečnictví, čalounictví, opravy strojů a zařízení, maloobchod apod.). Dále byla podpora zaměřena na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů. Přednostně bylo podporováno využití existujících budov a ploch a prosazování inovačních přístupů.

Tabulka 4.3.3.2: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 311

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit		Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky, zajistit naplnění závazků ČR v oblasti využití OZE
Cíle osy	2. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE		Zvýšení zemědělské HPH v podpořených podnicích Hrubý počet vytvořených pracovních míst Celkový objem vyrobené elektrické energie
Cíle opatření	3. Různorodost zemědělských aktivit ve směru zemědělské produkce, rozvoj zemědělské produkce a podpora zaměstnanosti; různorodost venkovské ekonomiky; zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit; zmírnit negativní změny klimatu podporou využívání obnovitelných zdrojů energie		Výstupy Počet příjemců podpory Celkový objem investic Počet projektů na bioplynové stanice
		Opatření III.1.1 Diverzifikace činností zemědělské povahy	
		Rozpočet	
		Cílení	

Opatření 312 má obdobný charakter jako opatření III.1.1, nicméně je zaměřeno na podporu dvou tematických oblastí. Za prvé se jedná o podporu zakládání nových a rozvoje existujících zemědělských mikropodniků (tj. podniků do 10 zaměstnanců s ročním obrátem do 2 mil. EUR) v oblasti řemesel a služeb pro venkovské hospodářství a obyvatelstvo. Za druhé bylo možné i v tomto opatření podporovat výstavbu jednotek tvrdé infrastruktury pro zpracování a využívání OZE. Z tohoto důvodu byla i u tohoto opatření stanovena geografická způsobilost pro lokalizaci intervence v obcích do 2000 obyvatel vyjma projektů zaměřených na OZE, které mohly být realizovány na území celé ČR mimo Hl. m. Prahu.

Tabulka 4.3.3.3: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 312

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit		Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky, zajistit naplnění závazků ČR v oblasti využití OZE
Cíle osy	2. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE		Zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích Hrubý počet vytvořených pracovních míst Celkový objem vyrobené elektrické energie
Cíle opatření	3. Různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit. Zmírnit negativní změny klimatu podporou využívání obnovitelných zdrojů energie		Výstupy Počet podpořených mikropodniků Počet projektů na bioplynové stanice
			Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje
			Rozpočet
			Cílení

Podpora v rámci opatření 313 byla zaměřena na rozvoj doplňkové infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Dostupné analýzy a podkladové informace k tomuto opatření ukazují, že většina realizovaných projektů (84%) byla zaměřená na investiční záměry ve smyslu výstavby či rekonstrukce penziónů a ubytovacích kapacit a jen v omezené míře byly podporovány pěší trasy, vinařské stezky apod. (nejčastěji se jednalo o naučné stezky). Obecně toto opatření mělo snahu podpořit různorodost ekonomických aktivit formou rozvoje nezemědělské produkce a podpořit zaměstnanost. Ve výsledku mělo dojít k zatraktivnění venkovských oblastí a tím ke zvýšení kvality života na venkově.

Tabulka 4.3.3.4: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 313

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit		Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky, zajistit naplnění závazků ČR v oblasti využití OZE
Cíle osy	2. Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE		Nárůst počtu turistů Hrubý počet vytvořených pracovních míst
Cíle opatření	3. Podpora je určena na vybudování rekreační infrastruktury a rekreačních zařízení. Různorodost zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, rozvoj nezemědělské produkce a podpora zaměstnanosti. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit		Výstupy Počet podpořených nových prvků turistické infrastruktury Celkový objem investic
		Opatření III.1.2 Podpora cestovního ruchu	
		Rozpočet	
		Cílení	

Intervenční logika opatření 322

Opatření byly podporovány investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí a ostatní technické infrastruktury. Dále se podporovalo budování a obnova místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, zlepšení občanské vybavenosti a pořizování územních plánů. Projekty na výstavbu vodovodů, kanalizací a ČOV mohly být realizovány v obcích do 2000 obyvatel, ostatní projekty v obcích do 500 obyvatel. Toto opatření bylo rozděleno do dvou podopatření.

Opatření 322 (tj. podopatření III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic) bylo z hlediska finanční alokace druhé nejvýznamnější v Ose III. Byla zde podporována základní vodohospodářská infrastruktura a finančně méně náročné projekty budování či obnovy místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, např. úprava veřejných prostranství, a pořízení územních plánů a příslušné dokumentace). Z hlediska geografické způsobilosti byly podporovány:

- 1) Obce do 500 obyvatel
 - Projekty budování a obnovy dopravní infrastruktury (místní komunikace).
 - obnova či výstavba technické infrastruktury (mimo vodohospodářskou infrastrukturu).
 - zlepšení vzhledu obcí – úprava veřejných prostranství.
 - územně plánovací dokumentace.
- 2) Obce do 2000 obyvatel (aglomerace do 2000 E.O.)
 - Vodohospodářská infrastruktura, ČOV, kanalizace.

Opatření 322 Občanské vybavení a služby financovalo projekty pouze v obcích do 500 obyvatel, zejména zajištění a rozvoj chybějícího občanského vybavení a služeb, které není možné financovat v rámci tzv. mandatorních výdajů ze strany státu (např. školství, zdravotnictví, sociální, pečovatelské služby o seniory, obchodní infrastrukturu, objekty pro sportovní či kulturní aktivity, školící centra s využíváním ICT apod.). Specificky pak byla rovněž podporována infrastruktura spojená se zavedením vysokorychlostního internetu.

Tabulka 4.3.3.5: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 322

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - rozdílná úroveň vybavenosti, rozsahu a dostupnosti základní infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Posílit atraktivitu venkova k životu včetně zlepšení podmínek pro hospodářský růst realizací opatření zaměřených převážně na diverzifikaci ekonomických (nezemědělských) aktivit	←	Pro udržení kvality života by měly být realizovány prostřednictvím zkvalitňování venkovské infrastruktury a služeb, vč. rozšiřování využití informačních a komunikačních technologií.
Cíle osy	2. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace	←	- Počet osob využívajících kvalitnější služby, - Zvýšený počet osob s přístupem k internetu, - Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
Cíle opatření	3. Zlepšení základních služeb a rozvoj investic zajistí vyšší atraktivitu venkovských oblastí, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit	←	Výstupy - Počet podpořených obcí/akcí, - Celkový objem investic
	Opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby		
	Rozpočet		
	Cílení		

Intervenční logika opatření 323

Podpora v rámci opatření 323 byla určena na vypracování studií obnovy a využití kulturního dědictví a zejména na investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví. Základním smyslem dle intervenční logiky bylo podpořit investice zajišťující vyšší atraktivitu venkovských oblastí a tím přispět ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a další diverzifikaci ekonomických aktivit.

Tabulka 4.3.3.6: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 323

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit	←	zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu a diverzifikace ekonomických činností nezemědělského charakteru,
Cíle osy	2. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	←	Počet osob využívajících zkvalitněné služby
Cíle opatření	3. Rozvoj investic zajišťujících vyšší atraktivitu venkovských oblastí	←	Výstupy - Počet podpořených aktivit ochrany dědictví venkova - Celkový objem investic
		Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj dědictví venkova	
		Rozpočet	
		Cílení	

Intervenční logika opatření 331

Toto opatření bylo určeno pro vzdělávání a informování hospodářských subjektů, které působí nebo hodlají působit na venkově. Vzdělávání bylo zaměřeno na možnosti diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoj mikropodniků, možnost uplatnění ve venkovském cestovním ruchu, ve službách pro obyvatelstvo a možnostech rozvoje dědictví venkova. Cílem bylo posílit lidský potenciál jako základní podmínku pro místní ekonomiku a zajištění zlepšení místních služeb, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

Tabulka 4.3.3.7: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 331

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit	←	Zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu a diverzifikace ekonomických činností nezemědělského charakteru,
Cíle osy	2. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	←	Úspěšnost školení v nezemědělských oborech/počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
Cíle opatření	3. Posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro diverzifikaci místního hospodaření a zajištění místních služeb	←	Výstupy - Počet účastníků podporovaných aktivit - Celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům
		Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace	
		Rozpočet	
		Cílení	

Intervenční logika opatření 341

Podpora v rámci tohoto opatření byla zaměřena na místní partnerství, která získávala dovednosti pořádáním informačních a propagačních akcí a vzděláváním svých zaměstnanců, partnerů a členů orgánů. Opatření bylo také zaměřeno na tvorbu integrovaných rozvojových strategií formou komunitního plánování a na poradenství a služby spojené s jejich tvorbou. Cílem tohoto opatření bylo zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova a posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb.

Tabulka 4.3.3.8: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření 341

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit	←	zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu, rozvoj místní ekonomiky a zajištění místních služeb
Cíle osy	2. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	←	Není definováno
Cíle opatření	3. Zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova a posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb	←	Výstupy Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí Počet podpořených místních partnerství Počet účastníků na akcích
		Opatření III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění	
		Rozpočet	
		Cílení	

4.3.4 Osa IV

Tabulka 4.3.4.1: Přehled intervenční logiky u Osy IV

Opatření	Primární intervenční logika	Vedlejší intervenční logika
Opatření 41, 421, 431 Kvalita života a Leader	Kvalita života	Rezilience/Ekonomický výkon

Podpora byla zaměřena na aktivizaci různých typů subjektů k vytváření místních akčních skupin, které měly za cíl vytvářet a realizovat místní rozvojové strategie. Podpořené MAS pak získaly prostředky na podporu projektů, které zahrnovaly průřezově téměř všechny oblasti podporované ostatními osami PRV. Smyslem osy bylo aktivizovat subjekty působící ve venkovském prostoru k vytváření a realizaci strategií a rozvojových aktivit směrem odspoda nahoru (bottom-up).

Tabulka 4.3.4.2: Zjednodušený přehled intervenční logiky opatření IV1.1 (431), IV.1.2 (411, 412, 413) a IV.2.1 (421)

EU cíle Potřeby ČR	3. Kvalita života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace Kontext, potřeby - tvorba nových pracovních míst v netradičních odvětvích na zajištění náhrady za očekávané úbytky pracovních příležitostí v zemědělství a potravinářském sektoru a zkvalitňování venkovské infrastruktury.		
Cíle PRV	1. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit		Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství
Cíle osy	2. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova.		- Celkový počet nově vzniklých pracovních míst vlivem metody LEADER - Počet úspěšných aktivit vzdělávacích aktivit
Cíle opatření	3. Vytvoření MAS založených na funkčním partnerství různých subjektů, vznik místních rozvojových strategií, podpora rozvojových projektů a realizace projektů spolupráce mezi jednotlivými MAS.		Výstupy - Počet MAS - Celkový rozsah území pokrytých MAS - Celková populace na území pokrytém MAS - Počet projektů financovaných v rámci MAS - Počet podpořených projektů spolupráce - Počet spolupracujících MAS - Počet podpořených projektů spolupráce MAS
		Opatření IV.1.1 Místní akční skupina Opatření IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie Opatření IV.2.1 Realizace projektů spolupráce	
		Rozpočet	
		Cílení	

4.3.5 Průřezové hodnotící otázky

Tabulka 4.3.5.1: přehled přístupu k zodpovězení hodnotících otázek na úrovni programu

	CEQ	Hodnotící kritéria	CMEF dopadový indikátor	Specifický indikátor
Rozvoj venkovského prostoru na základě trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí, snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, podpora rozšiřování a diverzifikace ekonomických aktivit ve venkovském prostoru.	1. Do jaké míry PRV přispělo k růstu celé ekonomiky venkova?	Prokazatelný růst ekonomiky Prokazatelný růst produktivity práce	Hospodářský růst Produktivita práce, Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS (EUR)	Hrubá přidaná hodnota v podporovaných hospodářstvích/podnicích (EUR) Nezemědělská hrubá přidaná hodnota v podporovaných podnicích (EUR) Hrubý počet vytvořených pracovních míst Populace venkovských oblastí, která má prospěch ze zlepšených služeb Čistý počet pracovních míst na plný úvazek

	CEQ	Hodnotící kritéria	CMEF dopadový indikátor	Specifický indikátor
Zvýšení zaměstnanosti v rámci venkovského prostoru a diverzifikace zemědělských činností	2. Do jaké míry PRV přispělo k růstu zaměstnanosti?	Prokazatelný nárůst pracovních míst	Tvorba počtu pracovních míst	Hrubá pracovní místa Čistá pracovní místa Míra vlivu intervencí PRV na růst pracovních míst (dle výsledků dotazníkových šetření)
Změna trendu při snižování biodiverzity Udržení zemědělských a lesních oblastí s vysokou přírodní hodnotou Zlepšení a ochrana kvality vody Příspěvek v boji proti klimatickým změnám	3. Do jaké míry PRV přispělo k ochraně a zlepšení přírodních zdrojů a krajiny, včetně druhové různorodosti a HNV zemědělství/lesnictví?	Prokazatelné zachování případně zlepšení přírodních zdrojů, včetně HNV a druhové různorodosti	Index ptáků zemědělské krajiny Rozsah HNV zemědělství a lesnictví Kvalita vody	Míra, kterou řeší tituly tlaky a hrozby stanovišť a indikátorových druhů v HNV Snížení tlaku vstupů (N) hnojiv Míra zacílení opatření snižujících tlaky vstupů Míra zacílení opatření snižujících tlaky eroze půdy
Podporu zmírnění a adaptace na klimatické změny	4. Do jaké míry PRV přispělo k produkci obnovitelných zdrojů energie?	Prokazatelný nárůst objemu produkce obnovitelných zdrojů energie	Nárůst produkce obnovitelných zdrojů energie	Zvýšení energetické účinnosti Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích v projektech na BPS Celkový objem vyrobené elektrické energie subjektů podpořených projektů
Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	5. Do jaké míry PRV přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?	Prokazatelný nárůst konkurenceschopnosti	Hospodářský růst (HPH) Produktivita práce (HPH/pracovníka)	
Zmírnění a přizpůsobení se změně klimatu a podpora výroby energie z obnovitelných zdrojů	7. Do jaké míry PRV přispělo k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu?	Prokazatelné zvýšení fixace C. Prokazatelné změny v hospodaření snižující dopady klimatické změny	Fixace C Plochy s prokazatelnou funkcí v mitigaci dopadů klimatické změny	Produkce obnovitelné energie, Potenciál snižování emisí skl. plynů ze zemědělství a příspěvek k propadům Plocha zalesněná, zatravněná a plocha meziplodin (mitigace).
Zlepšení a ochrana kvality voda	8. Do jaké míry PRV přispělo k lepšímu managementu vody (kvalita, užití, kvantita)?	PRV prokazatelně přispělo ke zlepšení kvality vody, k jejímu efektivnějšímu užívání a zadržení vody v krajině	Pokles bilance živin	Nové plochy se sníženým únikem živin do vod. Nové plochy zadržující vodu v krajině

	CEQ	Hodnotící kritéria	CMEF dopadový indikátor	Specifický indikátor
Podpora hospodářské diverzifikace venkova	9. Do jaké míry PRV přispělo ke zlepšení kvality života na venkově a podpoře diverzifikace na venkově?	Prokazatelné zvýšení kvality života na venkově prostřednictvím vybudování základní infrastruktury a diverzifikace ekonomických aktivit ve venkovských oblastech (tj. nezemědělských činností, cestovního ruchu, zakládání a rozvoj mikropodniků)	Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích Počet osob využívajících zkvalitněné služby Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek Zvýšený počet osob s přístupem k internetu
Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví	10. Do jaké míry PRV přispělo k zavádění inovativních přístupů?	Prokazatelný nárůst nově zaváděných inovací	Počet podniků zavádějících nové produkty nebo nové technologie	Počet inovativních přístupů aplikovaných v rámci diverzifikace nezemědělských činností Přenos dobré praxe a sdílení zkušeností mezi jednotlivými MAS Zlepšení řízení ve venkovských oblastech
Všechny hlavní cíle programu	12. Do jaké míry Celostátní síť pro venkov přispěla k naplnění cílů PRV?	Prokazatelně přispěla: Nedostatečně Dostatečně Do značné míry		Počet vytvořených sítí a diskusních fór. Počet akcí šířících dobrou praxi. Kvalitativní hodnocení - škála
Všechny hlavní cíle programu	13. Do jaké míry technická pomoc přispěla k naplnění cílů PRV?	Prokazatelně přispěla: Nedostatečně Dostatečně Do značné míry		Zajištění administrace PRV a dalších kompetencí ŘO a PA vzhledem k PRV Kvalitativní hodnocení - škála
Všechny hlavní cíle programu	14. Jak efektivně byly zdroje PRV využity ve vztahu k dosažení zamýšlených výsledků?	Efektivita byla prokazatelná: Neefektivně Efektivně Velmi efektivně		Kvalitativní hodnocení - škála

Způsob zodpovězení průřezových otázek

Do jaké míry PRV přispělo k růstu celé ekonomiky venkova?

Zdroj dat:

- Dotazníkové šetření na úrovni příjemců i nepodpořených subjektů (kontrafaktuální výpočty).
- Databáze Magnusweb.
- Socioekonomické ukazatele na úrovni obcí dle dat ČSÚ.

Metoda hodnocení

Agregace hodnocení vypočtených indikátorů:

- Hrubá přidaná hodnota v podporovaných hospodářstvích/podnicích.
- Nezemědělská hrubá přidaná hodnota v podporovaných podnicích.
- Hrubý počet vytvořených pracovních míst.
- Populace venkovských oblastí, která má prospěch ze zlepšených služeb.
- Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS (EUR).
- Čistý počet pracovních míst na plný úvazek.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (313)
- III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (321, 322)

Do jaké míry PRV přispělo k růstu zaměstnanosti?

Zdroj dat:

- Dotazníkové šetření na úrovni příjemců i nepodpořených subjektů (kontrafaktuální výpočty).
- Databáze Magnusweb.

Metoda hodnocení

Agregace hodnocení vypočtených indikátorů:

- Hrubá pracovní místa.
- Čistá pracovní místa.
- Míra vlivu intervencí PRV na růst pracovních míst (dle výsledků dotazníkových šetření).

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (313)
- III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (321, 322)

**Do jaké míry PRV přispělo k ochraně a zlepšení přírodních zdrojů a krajiny, včetně druhové
různorodosti a HNV zemědělství/lesnictví?**

Zdroj dat:

- Výroční zprávy PRV.
- Monitorovací systém IS SZIF.
- LPIS (identifikace dílů půdních bloků).
- Výsledky studií a monitorovacích projektů prováděných v rámci opatření OSY II.
- Data erozní ohroženosti.
- Cenové mapy půdního fondu.
- Hodnotící zprávy o stavu a vývoji evropsky významných přírodních fenoménů z hlediska ochrany evropsky významných druhů a typů přírodních stanovišť v ČR za období 2004-2006.
- Data Agentury ochrany přírody a krajiny (vrstva mapování biotopů České republiky a nálezová databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR).
- Dotazníková šetření.
- Případové studie.

Metoda hodnocení:

Agregace výsledků hodnocení řady opatření a podopatření s velmi pestrým přehledem dopadů, které byly hodnoceny nejprve odděleně a v následujícím kroku posouzeny z hlediska jejich spolupůsobení a to z hlediska jednotlivých složek životního prostředí a následně z hlediska hodnocených vybraných přírodních zdrojů jako celku.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (211, 212)

II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/ES(WFD) (213)

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214): Z hlediska ochrany půdy před erozí byly posuzovány dotační tituly podopatření Péče o krajinu – Zatravňování orné půdy, Meziplodiny a Biopásy a došlo ke kvantifikaci objemu půdy ochráněné před splavením (erozí). Ve vztahu k biologické rozmanitosti hodnotitel kvantifikoval překryv vrstvy mapování biotopů České republiky s vrstvou půdních bloků LPIS s příslušným závazkem AEO OTP. Výstup hodnocení ilustroval míru zohlednění hrozeb a tlaků pro jednotlivé indikátorové skupiny a míru pokrytí AEO daných lokalit z pohledu potenciálu AEO řešit/reagovat na tyto hrozby a tlaky. Analytická část byla doplněna o některá zjištění z *in situ* monitoringu dopadů podopatření. Údržba kulturní krajiny byla hodnocena primárně přes výsledkové indikátory CMEF s kvalitativním popisem.

II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)

II.2.2 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (224)

II.2.3 Lesnicko environmentální platby (225)

II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (226, 227)

Do jaké míry PRV přispělo k produkci obnovitelných zdrojů energie?

Zdroj dat:

- Energie vyrobená v rámci podpořených BPS - od ERÚ (data poskytnuta evaluátorovi v elektronické podobě od zadavatele).

Metoda hodnocení

Agregace výsledků hodnocení nárůstu produkce z OZE - podpořené BPS. Jedná se o všechna data od roku 2009.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)
- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy 311
- III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (312)

Do jaké míry PRV přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?

Zdroj dat:

FADN, Albertina, ČSÚ, Informační základna ÚHUL, Data IS SZIF, Dotazníkové šetření, případové studie.

Metoda hodnocení

Souhrnné posouzení ukazatelů: HPH, produktivita faktorů, ukazatelé efektivnosti, návratnost kapitálu, zadluženost bankovními úvěry, počty účastníků na školeních, změny velikostí podniků, počty podniků používající poradenství v odpovídajících oborech.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)
- I.1.2 Investice do lesů (122, 123, 125)
- I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123, 124)
- I.1.4 Pozemkové úpravy (125)
- I.2.1 Seskupení producentů (142)
- I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)
- I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)
- I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (113)
- I.3.4 Využívání poradenských služeb (114)

Do jaké míry PRV přispělo k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu?

Zdroj dat:

- Monitorovací systém IS SZIF.
- LPIS (identifikace dílů půdních bloků).
- CRF za relevantní roky (Common Reporting Format) dle pravidel IPCC.
- Národní inventarizační zprávy (NIR) dle pravidel IPCC.
- Statistiky Českého statistického úřadu.

Zdroje poskytnou pro příslušná opatření podklady pro stanovení jejich dopadů, zejména v oblasti mitigací.

Metoda hodnocení

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření :

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214) (Ošetřování travních porostů, Zatravňování zem. půdy, Pěstování mezipločin) a II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221). Agregace byla provedena součtem jak redukováných úrovní emisí vycházejících zejména ze snížené aplikace N hnojiv (tzn. NO_x) v přepočtu na CO₂ eq. a zároveň zvýšené sekvestrace uhlíku v důsledku přeměny způsobů hospodaření na zem. půdě, rovněž nakonec vyjádřená v CO₂ eq.

Do jaké míry PRV přispělo k lepšímu managementu vody (kvalita, užití, kvantita)?

Zdroj dat:

- Monitorovací systém IS SZIF.
- LPIS (identifikace dílů půdních bloků).
- Data zranitelných oblastí nitráty.
- Data propustnosti půdních profilů.
- Balance živin.

Metoda hodnocení

Posouzení snížení tlaku na jakost vody v podobě snížení vstupů do půdy.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123)

Opatření mělo vliv na jakost vod především budováním/modernizací čistíren odpadních vod.

I.1.4 Pozemkové úpravy (125)

Na zlepšování managementu vod se podílelo opatření zejména budováním společných zařízení, z nichž mnohá byla právě cílena na ochranu vod a jejich zadržení v krajině.

Opatření, která neměla primárně cílení na ochranu vod, ale měla pro ochranu vod význam:

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)

Z hlediska vlivu opatření na kvalitu vody jsou významná podopatření nebo tituly, které se podílejí na snižování vstupů na zemědělskou půdu. Především se jedná o Ošetřování travních porostů,

Zatravňování orné půdy a Biopásky. U výše uvedených opatření pak byla zpracována kontrafaktuální porovnání úrovně vstupů (zejména vstupů dusíkatých látek v hnojivech) ve scénářích s a bez aplikace těchto opatření v příslušném rozsahu. Analýza byla doplněna o porovnání lokalizace relevantních opatření vůči oblastem zvláštního zájmu – jmenovitě překrytí s vrstvou nitrátů zranitelných oblastí a rovněž s vrstvou propustnosti horninových podloží.

II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)

Hlavním mechanismem působení zalesňování v ochraně vod je zadržení vody v krajině

321 a 323 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby. Opatření přispěly k zlepšení jakosti vody podporou budování kanalizací a čistíren odpadních vod.

Do jaké míry PRV přispělo ke zlepšení kvality života na venkově a podpoře diverzifikace na venkově?

Zdroj dat:

- Dotazníkové šetření na úrovni příjemců i nepodpořených subjektů (kontrafaktuální výpočty).
- Databáze Magnusweb.

Metoda hodnocení

- Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích.
- Počet osob využívajících zkvalitněné služby.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (313)
- III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (321, 322)

Do jaké míry PRV přispělo k zavádění inovativních přístupů?

Zdroj dat:

- Dotazníkové šetření v rámci příjemců MAS.
- Telefonické šetření v rámci Osy IV.

Metoda hodnocení

- Přenos dobré praxe a sdílení zkušeností mezi jednotlivými MAS.
- Zlepšení řízení ve venkovských oblastech.

Agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123, 124)
- I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)
- I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)
- I.3.4 Využívání poradenských služeb (114)
- Opatření Osy IV – LEADER (zejména IV.2.1 Realizace projektů spolupráce – 421)

Do jaké míry Celostátní síť pro venkov přispěla k naplnění cílů PRV?

Zdroj dat:

Informační systém SZIF, provedená hodnotící studie, dotazy státní správě a členům sítě.

Metoda hodnocení

Posouzení potenciálu provedených akcí naplňovat cíle PRV v rámci posouzení tohoto opatření (mimo posouzení výstupových ukazatelů půjde především o kvalitativní hodnocení).

Do jaké míry technická pomoc přispěla k naplnění cílů PRV?

Zdroj dat:

Informační systém SZIF, dotazy státní správě.

Metoda hodnocení

Posouzení potenciálu provedených akcí naplňovat cíle PRV v rámci posouzení tohoto opatření (mimo posouzení výstupových ukazatelů půjde především o kvalitativní hodnocení).

Jak efektivně byly zdroje PRV využity ve vztahu k dosažení zamýšlených výsledků?

Zdroj dat:

Datové zdroje nezbytné pro vyhodnocení jednotlivých opatření/os (uvedeny výše).

5 Rozpočet PRV

5.1 Předpokládaný rozpočet na celé programové období

Tabulka 5.1.1: Finanční plán pro programové období pro PRV (EUR)

Osa	Alokace veřejných prostředků
Osa I	874 425 686
Osa II	1 988 706 712
Osa III	589 820 064
Osa IV	199 591 725
Technická pomoc	14 000 032
Celkem	3 666 544 219

Zdroj: programový dokument PRV (MZe 2015)

5.2 Čerpání a skutečně vyčerpaný rozpočet

Tabulka 4.3.5.1: Finanční čerpání programu (EUR) (včetně výdajů HC)

Osa/ opatření	název opatření/podopatření	kumulativní platby 2007–2015 (EUR)
111	I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost	11 907 380
112	I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců	55 672 685
113	I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti	36 428 027
114	I.3.4 Využívání poradenských služeb	12 842 660
121	I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků	368 986 065
122	I.1.2.1 Lesnická technika	26 832 386
123	I.1.2.2 Technické vybavení provozoven	116 274 043
	I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	
124	I.1.1.2 Spolupráce na vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství	41 710 651
	I.1.3.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství	
125	I.1.2.3 Lesnická infrastruktura	195 870 054
	I.1.4 Pozemkové úpravy	
142	I.2.1 Seskupení producentů	8 798 477
OSA I celkem		875 322 428
211	II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech	430 668 679
212	II.1.1 Platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech	371 276 843
213	II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)	3 438 068

Osa/ opatření	název opatření/podopatření	kumulativní platby 2007–2015 (EUR)
214	II.1.3 Agroenvironmentální opatření	1 085 049 628
221	II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy	20 145 871
224	II.2.2 Platby v rámci NATURA 2000 v lesích	360 304
225	II.2.3 Lesnicko-environmentální platby	535 353
226	II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření	22 580 120
227	II.2.4 Neproduktivní investice v lesích	4 646 914
OSA II celkem		1 938 701 779
311	III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy	140 023 675
312	III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	87 018 161
313	III.1.3 Podpora cestovního ruchu	58 929 313
321	III.2.1.2 Občanské vybavení a služby	49 553 631
322	III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic	194 405 695
323	III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	54 606 377
331	III.3.1 Vzdělávání a informace	2 353 703
341	III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění	905 512
OSA III celkem		587 796 066
411	IV.2.1 Realizace místní rozvojové strategie	14 308 792
412	IV.2.1 Realizace místní rozvojové strategie	235 450
413	IV.2.1 Realizace místní rozvojové strategie	132 753 782
421	IV.2.1 Provádění projektů spolupráce	19 300 498
431	IV.1.1 Místní akční skupina	31 909 272
OSA IV celkem		198 507 795
Technická pomoc	V.1 Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci Programu	13 920 603
	V.2 Zřízení a provoz Celostátní sítě pro venkov	
Program celkem		3 614 248 672

Zdroj: RDIS Annual Financial Implementation – V1.3.2 ve Výroční zprávě implementace Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 za rok 2015.

Tabulka 4.3.5.2: Vyplacené prostředky závazků HRDP z rozpočtu PRV (2007-2013) – tis. EUR

Osa/opatření	Proplaceno
Osa I	
113	13 689
142	8 798
Osa II	
211 a 212	50
214	1 099 594
221	5 542
Celkem	1 003 719

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV 2007-2013 za 2015 (2016)

6 Odpovědi na hodnotící otázky

Osa I

Opatření v Ose I reagují na výsledky SWOT analýzy. Opatření na přenos znalostí (Další odborné vzdělávání a informační činnost a Využívání poradenských služeb) reagovaly zejména na nedostatečnou úroveň vzdělání v politice SZP a zaměřovaly se např. na cross-compliance, méně již na inovace, které byly také identifikovány jako slabá stránka. Na inovace byly zaměřeny zejména opatření 123,124, a také je podporovala opatření modernizace zemědělských podniků (121) a investice do lesů.

Významnou slabou stránkou českého zemědělství a potravinářství je nízká produktivita, konkurenceschopnost, zastaralá technika, nízký podíl produkce s vyšší přidanou hodnotou, zadluženost podniků, což bylo reflektováno ve všech opatřeních Osy I s tím, že stěžejní byly Modernizace zemědělských podniků, Investice do lesů a Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům.

Předčasné ukončení činnosti a zahájení činnosti mladých zemědělců reagovaly na slabou stránku, kterou je zejména nepříznivá věková struktura v zemědělství, nepřímo i nedostatečná úroveň vzdělání.

Nedostatečná infrastruktura a nízká dostupnost krajiny se odrazily v cílech opatření Pozemkové úpravy a Investice do lesů.

Zaměření opatření Osy I odpovídají závažnosti a struktuře slabých stránek identifikovaných ve SWOT analýze a jsou dobrým předpokladem pro intervenční logiku odpovídající potřebám českého zemědělství a lesnictví.

6.1 111 Další odborné vzdělávání a informační činnost (I.3.1)

6.1.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 111 (pod českým kódem I.3.1) - Další odborné vzdělávání a informační činnost - se zaměřuje na investice do lidského kapitálu, konkrétně zajišťuje vzdělávání a znalosti v technické i ekonomické oblasti, posiluje připravenost a informovanost v oblastech vedoucích jak ke zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, tak k žádoucí diverzifikaci zemědělské činnosti. Opatření má průřezový charakter. Podpora má formu informačních a vzdělávacích projektů zaměřených na získávání a prohlubování znalostí k jednotlivým opatřením PRV a k cílům Společné zemědělské politiky.

Tabulka 6.1.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření 111	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	11 943	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,3	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2016)

Tabulka 6.1.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	EUR (tis.)
Zaregistrované	1 020	22 344
Proplacené	526	11 907

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Opatření 111 bylo implementováno v sedmi výzvách k předkládání žádostí o poskytnutí dotace (ve 2., 4., 7., 10., 13., 15. a 18. kole). V nich bylo kumulativně zaregistrováno 1 020 projektových návrhů. Z tohoto objemu bylo schváleno a vyplaceno 526 projektů (52 %) s celkovými uskutečněnými výdaji 11 907 tisíc EUR. Míra podpory přitom představovala 100 %. Ve 2. kole počet schválených projektů čtyřnásobně překročil počet nedoporučených projektů a ukončených administrací. Počínaje 7. kolem již ale druhá skupina projektů početně dominovala s tím, jak v pozdějších kolech postupně narůstal zájem žadatelů. Největší převis poptávky byl registrovaný v 15. kole. Mezi koly je relativně nízká variabilita průměrných uskutečněných nákladů na projekt bez zjevného trendu. Projekty obsahují pouze neinvestiční náklady. Poměr nepřijatelných a přijatelných nákladů je rovněž bez zjevného trendu mezi koly, nepřijatelné tvoří od 8 do 13 %.

V prvních dvou výzvách opatření nebylo formálně členěno na záměry, nicméně s využitím ŽOD je možné odlišit charakter a) informačních akcí; b) odborného vzdělávání. Poměr schválených projektů dle záměrů (a:b) zpočátku dosahoval 1:4, od 13. kola se ale snížil a počet projektů vzdělávacích akcí zůstal zhruba dvojnásobný (poměr 1:2). Právě od 13. kola totiž mezi projekty s ukončenou administrací jednoznačně převládaly vzdělávací akce. V souhrnu všech kol počet schválených projektů informačních akcí zůstává asi třetinový oproti vzdělávacím akcím. Z poměru ukončených projektů lze odvodit větší převis poptávky po prostředcích na vzdělávací akce. U informačních akcí je mírně vyšší podíl nepřijatelných výdajů - 14 % (oproti 10 % u vzdělávání). V jednotkových nákladech na projekt se obě skupiny (informační akce a vzdělávání) aktivit liší jen drobně.

Tabulka 6.1.1.3: Výstupové charakteristiky dle záměrů (v %)

	Počet projektů	Celkové výdaje	Podíl nepřijatelných nákladů na celkových nákladech (%)
Ukončení administrace (%)	48	46	
<i>V tom: informační akce (%)</i>	<i>19</i>	<i>18</i>	
<i>V tom: vzdělávací akce (%)</i>	<i>81</i>	<i>82</i>	
Schváleno, proplaceno (%)	52	54	10
<i>V tom: informační akce (%)</i>	<i>29</i>	<i>32</i>	<i>12</i>
<i>V tom: vzdělávací akce (%)</i>	<i>71</i>	<i>68</i>	<i>10</i>

Zdroj: IS SZIF, 2016

Největší počet schválených projektů byl v Jihomoravském kraji. V případě informačních akcí ale jednoznačně dominoval Zlínský kraj, který zaznamenal výraznou odchylku od jinak běžné převahy vzdělávacích akcí. Z pohledu jednotkových nákladů na projekt mezi kraji existují zjevné odlišnosti, s minimem u jediného projektu z Karlovarského kraje (11 tis. EUR) a maximem v Plzeňském kraji (31,6 tis. EUR). V regionech s nejvíce projekty se ale náklady pohybují blízko průměrným hodnotám (25,5 tis. EUR s odchylkou zhruba 10 %).

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.1.1.4. Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	Počet účastníků školení	Počet dnů školení
Cíl	119 000	140 000
Dosažení	133 885	111 451
Dosažení (v %)	113	80

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Prostřednictvím opatření 111 bylo plánováno podpořit 119 tis. účastníků, přičemž tento cíl byl naplněn 13 % nad rámec závazku, a to ve výši necelých 134 tis. účastníků v rámci dosud realizovaných 526 informačních či vzdělávacích projektů (Tab. 6.1.1.4). Fyzické osoby se častěji zapojují do b) odborného vzdělávání, zatímco u a) informačních akcí zůstává jejich podíl zanedbatelný. Vyrovnané jsou pak dvě nejsilnější skupiny ostatních forem a právnických osob, a to bez ohledu na typ aktivity. Ostatní právní formy příjemců mají bez ohledu na typ aktivity nejmenší jednotkové výdaje na projekt.

Z hlediska tematického obsahu aktivit lze nalézt odlišnosti mezi informačními akcemi a vzděláváním. Zatímco na problematiku řízení a administrativy cílilo 20 % vzdělávacích akcí, též aktivitě bylo věnováno jen 7 % informačních projektů. Obdobně kvalita produkce byla výrazně častěji předmětem vzdělávání. Naopak 37 % informačních akcí mělo jiné zaměření než výčet témat v tabulce níže (Tab. 6.1.1.5), totéž platilo pro 22 % vzdělávacích projektů. Bez ohledu na rozlišení záměru akcí (informační vs. vzdělávací) patřila mezi nejfrekventovanější obsah aktivit kvalita produkce,

následovaná jiným než níže specifikovaným zaměřením. Významný podíl akcí směřoval také na problematiku udržitelného rozvoje. Naopak informační a komunikační technologie byly řešeny jednoznačně s nejnižší četností¹⁸. V případě řízení a udržitelného rozvoje se jednalo o projekty s nižším průměrným počtem účastníků (beneficiantů; cca 150), zatímco akce s jiným zaměřením směřovaly v průměru k bezmála 300 účastníkům.

Tabulka 6.1.1.5: Výstupové charakteristiky dle zaměření akcí

Účastníci celkem	Projekty (n=534)	Účastníci	Dny
Řízení, administrativa	79	12 359	1 157
ICT	31	6 095	426
Nové technologie	77	16 412	618
Nové směrnice	69	13 816	800
Kvalita produkce	156	28 940	1 493
Udržitelný rozvoj	99	15 100	937
Jiné	138	40 229	1 323
Celkem	524	132 951	6 754

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Podle zacílení na tři základní skupiny příjemců - zemědělce, potravináře a lesníky - jsou projekty rozděleny přibližně v poměru 60, 29 a 11 %. Vzhledem k větší masovosti akcí cílených na zemědělce je jejich zastoupení mezi účastníky 75 %, na další dvě skupiny připadá 20 % a 5 % účastníků. Rozdělení třech skupin beneficiantů dle zaměření akcí vystupuje z popsaného vzorce zejména u ICT (17 % lesníci), nových technologií (89 % zemědělci), nových směrnic (94 % zemědělci), kvality produkce (62 % potravináři) a udržitelného rozvoje (18 % lesníci). Alternativní tematické okruhy uvedené v ŽOD ukazují, že projekty současně kombinovaly více než dvě ze stanovených zaměření. Tři čtvrtiny schválených projektů cílily na zvýšení efektivity, zhruba 40 % pak také na zákonné požadavky, přidávání hodnoty či zavádění nových výrobků. Naopak diverzifikace činností byla začleněna pouze do 15 % projektů.

Hodnocení výstupových ukazatelů znesnadňuje fakt, že v prvních dvou výzvách nebyly formálně odlišeny informační a vzdělávací akce, a navíc sledovány jiné charakteristiky. Jediným průnikovým ukazatelem, který je v poskytnutých datech k ŽOP dostupný, je počet účastníků v rámci aktivit opatření 111 (I.3.1). Další odborné vzdělávání a informační činnost, dosáhly téměř hodnoty 134 tis., čímž byla naplněna cílová hodnota indikátoru (119 tis.) na úrovni 125 %. Proto je třeba soustředit se na strukturu účastníků podle cílových skupin a věkových kategorií, především do 40ti let.

¹⁸ Zaměření akcí mohlo být i vícečetné, proto součet všech kategorií (649) přesahuje počet akcí, k nimž byla dostupná data (524 z celkového počtu 534 schválených projektů).

Tabulka 6.1.1.6: Výstupové a výsledkové indikátory (projekty, hodiny, účastníci) dle záměrů

	Informační akce (%)	Odborné vzdělávání (%)	Celkový počet
Počet projektů	29	71	526
Suma hodin *	20	80	39 382
Suma účastníků	48	52	132 345
Suma studentohodin*	24	76	2 513 205
Počet vzdělávacích akcí**	36	64	1 052

* ŽOD, počínaje 7. kolem; ** ŽOD pro 2. a 4. kolo

Zdroj: IS SZIF 2016.

Tabulka 6.1.1.7: Účastníci s osvědčením dle záměrů a cílových skupin

Cílová skupina	Informační akce	Odborné vzdělávání	Celkem
Všichni účastníci	67 045	66 810	133 855
Účastníci s osvědčením (%)	93,2	95,7	94,4
z toho zemědělci (%)	87,4	59,4	73,2
z toho potravináři (%)	10,7	31,6	21,3
z toho lesníci (%)	1,9	9,0	5,5
Účastníci s osvědčením do 40 let	32,9	47,5	40,3

Zdroj: IS SZIF, 2016.

6.1.2 Výsledky a dopady

Co se týká výsledkového ukazatele, počet účastníků úspěšně absolvujících vzdělávací akce (v PRV dokumentu uváděno jako školení v oblasti zemědělství a lesnictví - úspěšnost je deklarována osvědčením) dosáhl hodnoty téměř 44 tis., což více než čtyřnásobně převyšuje původní cílovou hodnotu. Pro informační akce a vzdělávání v oblasti potravinářství cílová hodnota stanovena nebyla.

Tabulka 6.1.2.1: Stupeň dosažení výsledků v podpoře

	Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili školení v oblasti zemědělství a lesnictví
Cíl	9 500
Dosažení	43 752
Dosažení v %	460,55

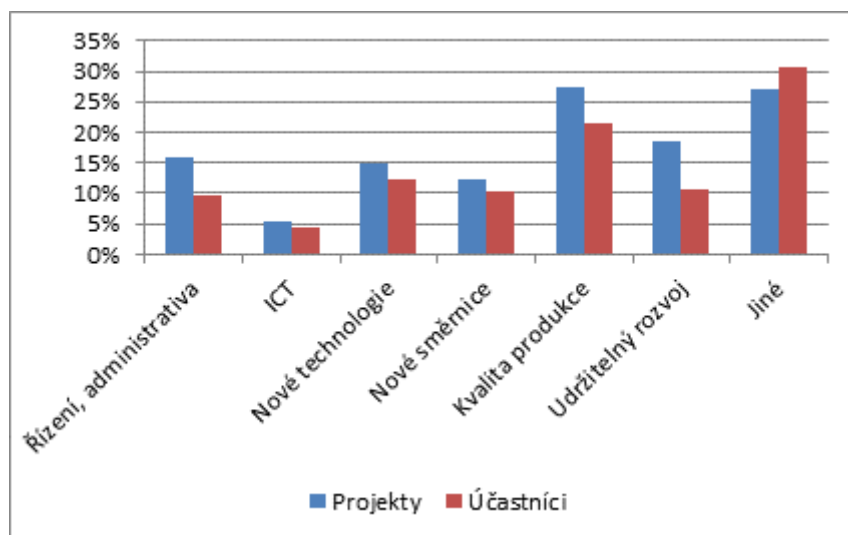
Zdroj: IS SZIF, 2016.

Z grafu 6.1.2.1 vyplývá, že největší pozornost jak organizátorů, tak účastníků získalo téma kvality produkce. To zejména platí o potravinářství, kde se polovina akcí zaměřovala na toto téma a zúčastnilo se jich 2/3 všech účastníků vzdělávacích akcí v potravinářství. Zemědělské vzdělávání

bylo více tematicky vyvážené až na téma informačních technologií (ICT). Téměř třetina akcí v zemědělství však byla na jiná témata, v potravinářství a lesnictví to bylo mezi pětinou až čtvrtinou akcí (ovšem s výrazně menší účastí). Tento v celku velký podíl indikuje zájem (především v zemědělství) o informace a znalosti i v dalších oblastech, jako situace na trzích a jejich vývoj apod.

Graf 6.1.2.1: Tematické rozložení vzdělávacích a informačních akcí podle projektů a účastí

Zdroj: založeno na Tab. 6.1.7

Dotazníkové šetření mezi realizátory akcí svědčí ve prospěch efektivity nastavení podpůrných mechanismů. Ze 141 příjemců podpory (zhruba v polovině se jedná o vícečetné příjemce) se podařilo kontaktovat 109 subjektů. Celkem 40 obdržených odpovědí představuje responsi 36,7 % z kontaktovaných. Informovanost o podmínkách výzev a požadavcích na předkládané projekty považuje za dostatečnou 83 % respondentů. S opačnou situací často úzce souvisely komplikace při realizaci projektů. Ty spočívaly podle respondentů v nejednotnosti kontrolních přístupů a požadavků od různých orgánů SZIF či ve změnách pravidel v průběhu administrace. Téměř polovina z odpovědí však indikuje omezené možnosti zaměřovat akce na vysoce aktuální témata, jejichž relevance s časem klesá, a to z důvodu časového prodlžení mezi vyhlášením výzvy a zahájením realizace projektu.

Organizátoři vzdělávání prakticky bez výjimky spolupracují s externími experty či jimi doplňují svůj vlastní tým lektorů. Účastníci akcí se rekrutují nejčastěji prostřednictvím osobních kontaktů nebo z řad dřívějších klientů (obojí 73 %). Významný rekrutační kanál představují také profesní organizace a inzerce včetně internetu. U nemalé části organizátorů se však objevuje kombinace všech uvedených kanálů.

Dle 63 % respondentů se významný podíl příjemců účastnil opakovaně více informačních a vzdělávacích akcí s odlišným zaměřením. S tím také souvisí vyvážené zařazení obou typů aktivit (informačních i vzdělávacích) u 60 % respondentů, a rovněž nevýrazná specializace nabízených tematických okruhů - jejich zastoupení u respondentů se pohybovalo od 35 % do 58 % a odvíjelo se také od aktuálních potřeb a požadavků klientů. Na druhou stranu specializace akcí ve smyslu cílených

aktivit ukazuje na silné zastoupení udržitelného rozvoje a kvality produkce zejména na úkor informačních technologií (pouze 10 % respondentů uvedlo toto zacílení u jimi pořádaných akcí). Tematické okruhy a cílené aktivity byly podle 63 % organizátorů vzdělávání voleny primárně v reakci na poptávku ze strany beneficentů, přičemž tato poptávka byla dopředu zjišťována.

Zařazení tematických okruhů a cílených aktivit ze strany organizátorů akcí velmi úzce koresponduje s vnímanou poptávkou konečných beneficentů. Nejvyšší odchylka byla zaznamenána u zavádění nových výrobků a technologií, kde zájem beneficentů zaostává za nabídkou lektorů. I další odpovědi nasvědčují, že zájem beneficentů je tlačěn spíše potřebou vyhovět legislativním požadavkům a zvyšovat efektivitu hospodaření, než invencí v podobě zavádění nových výrobků či diverzifikace činností.

Tabulka 6.1.2.2: Dotazníkové šetření - důvody účasti na akcích

Jaký byl podle Vašich zkušeností hlavní důvod účasti na informačních/vzdělávacích akcích?	Absolutně	Relativně
Potřeba zvýšení kompetencí v souvislosti se zavedením nových produktů či technologií	18	45 %
Potřeba doplnění znalostí před plánovaným rozšířením či změnou aktivit podniku	14	35 %
Potřeba vyhovět novým legislativním požadavkům	26	65 %
Snaha zlepšit efektivitu či udržitelnost hospodaření	26	65 %
Snaha informovat se na možnosti čerpání finančních prostředků z PRV	11	28 %

Zdroj: šetření mezi příjemci

Zpětná vazba účastníků vzdělávacích a informačních akcí nebyla systematicky sledována organizátory a SZIF po skončení akcí. Nicméně podpoření organizátoři informačních a vzdělávacích akcí ve třech čtvrtinách případů odhadují, že získané poznatky byly rozhodně z velké části využity beneficenty v praxi a v polovině případů rozhodně přispěly ke zlepšení odbornosti cílové skupiny beneficentů s přímou vazbou na jejich konkurenceschopnost (produktivita, technologie aj.). Nepatrně nižší účinnost akcí je reportována v oblastech, které s konkurenceschopností bezprostředně nesouvisí (legislativní požadavky, ekologie aj.), kde převažují odpovědi odkazující na příspěvek v dílčích aspektech. Pro střednědobé hodnocení bylo provedeno šetření mezi účastníky vzdělávacích a informačních akcí: zpráva sděluje, že 97 % respondentů uvádí, že poznatky získané na seminářích uplatnilo v praxi. Pro ex-post hodnocení nebylo podobné šetření provedeno pro velkou časovou prodlevu mezi skončením akcí a šetřením, a tím možnosti zkreslení odpovědí.

Reflexe adicionality veřejných prostředků v podobě očekávané existence poptávky po informačních či vzdělávacích akcích i při výrazném snížení míry podpory podává nejednoznačné výsledky. Odpověď, že by poptávka dosahovala zlomku poptávky při plném financování z PRV či zcela zanikla, zvolilo 31 % respondentů. Robustnost poptávky i přes její znatelný pokles označilo rovných 50 % respondentů. Pětina respondentů však uvedla, že poptávka by snížením míry podpory neutrpěla. Tomu napovídá také stávající situace, kdy tři čtvrtiny reagujících subjektů organizují obdobné informační či vzdělávací akce i bez využití prostředků PRV.

Tabulka 6.1.2.3: Dotazníkové šetření - adicionalita veřejné podpory

Existovala by po aktivitách poptávka i v případě snížené míry podpory?	Absolutně	Relativně (%)
Rozhodně ano, poptávka by snížením míry podpory neutrpěla	8	20
Spíše ano, poptávka by ale znatelně poklesla	20	50
Spíše ne, poptávka by dosahovala zlomku poptávky při plném financování z PRV	11	28
Rozhodně ne, poptávka by zanikla	1	3

Zdroj: šetření mezi příjemci

Ze shrnujících komentářů je patrné rozporuplné hodnocení činnosti SZIF, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu. Zjevně se tedy jedná o určitou nevyrovnanost přístupu či kompetencí jednotlivých pracovníků. Zdůrazněno bylo nejednoznačné a nejednotné rozhodování kontrolních orgánů v průběhu konání projektu, složitá administrativa spojená s realizací projektu a rigidita navrženého řešení - při podávání žádosti o podporu se do žádosti vyplňuje přesný počet účastníků, na jakém místě a v jaký den i hodinu bude za rok či déle seminář probíhat. Pozitivní aspekt opatření, na kterém se shodlo hned několik respondentů, spočíval v nad očekávání vysokém zájmu o informační či vzdělávací akce. Na opakovaných akcích se vytvořily dokonce komunity účastníků, kteří vzájemně sdílejí své zkušenosti i po ukončení předmětných projektů.

Podle rozhovorů s některými lektory, na základě jejich pozorování vzdělávací akce přispívaly také k síťování, tedy posilování sociálního kapitálu. Účastníci s podobnými zájmy nebo problémy v podnikání se setkávali na tematických vzdělávacích akcích a vyměňovali si zkušenost ve formálních i neformálních diskusích. Akce také mnohdy přispěly ke kontaktu mezi výzkumem a praxí.

6.1.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry přispělo opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti příjemců podpor v zemědělství, potravinářství a lesnictví?		
Relevance	Specifické charakteristiky pracovní síly v zemědělství, potravinářství a lesnictví nepříznivě ovlivňují produktivitu práce i konkurenceschopnost odvětví jako takového. Vysoké nároky na modernizaci produkce i soulad praktik s legislativními požadavky vyžadují konstantní investice do lidského kapitálu v podobě informačních a vzdělávacích aktivit. Proto lze relevanci opatření vůči potřebám v programové oblasti hodnotit jako vysokou.	
Hodnotící kritérium	Účast na vzdělávacích projektech, které jsou správně zaměřené na získávání a prohlubování znalostí a šíření informací, posiluje připravenost cílových skupin a jejich kompetence v oblastech klíčových pro konkurenceschopnost v zemědělství, potravinářství a lesnictví.	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Zvýšení konkurenceschopnosti (kvalitativně) I
	Výsledkový	Počet účastníků s osvědčením o úspěšném ukončení vzdělávání
	Doplňkový výsledkový	Počet účastníků s osvědčením zvláště v zemědělství, potravinářství a lesnictví
	Doplňkový výsledkový	Podíl účastníků, u kterých se očekává uplatnění poznatků v praxi s efekty s přímou vazbou na konkurenceschopnost
Odpověď na evaluační otázku: V rámci opatření bylo plánováno zajistit informační a vzdělávací aktivity pro 119 tisíc účastníků, přičemž hodnota indikátoru byla naplněna 25 % nad rámec závazku. Ze 134 tisíc účastníků akcí naprostá většina úspěšně ukončila vzdělávání, což bylo podloženo osvědčením (126 tis., tj. 94 %). Ve skupině účastníků s osvědčením převládali výrazně zemědělci (93 tis.), s odstupem následování potravináři (27 tis.) a lesníci (7 tis.). Organizátoři informačních a vzdělávacích		

akcí, kterým byla alokována podpora, ve třech čtvrtinách případů odhadují, že získané poznatky v polovině případů rozhodně přispěly ke zlepšení odbornosti cílové skupiny beneficiantů s přímou vazbou na jejich konkurenceschopnost (produktivita, technologie aj.).

S odkazem na kombinaci monitorovacích dat a provedené dotazníkové šetření lze považovat dopad akcí na zvýšení informovanosti a vzdělanosti u cílové skupiny beneficiantů za významně pozitivní. Vliv vzdělávání na zvýšení efektivity práce po absolvování vzdělávání se jeví spíše nepřímý a doplňkový k dalším opatřením Osy I (což reflektuje charakter předmětného opatření). Hlavním přínosem je viditelně relativně instantní a snadný přístup k informacím či znalostem, který umožňuje beneficiantům koncentrovat své úsilí na jádrové aktivity, nikoliv na vyhledávání dotyčných faktů. Dá se předpokládat, že příjemci investičních podpor se zúčastňovali vzdělávacích a informačních akcí tj. že byli mezi 133 tis. účastníky alespoň jednou. Protože, jak šetření v Střednědobém hodnocení, tak názory poskytovatelů - příjemců v aktuálním šetření potvrzují převod poznatků do praxe ve velkém rozsahu, jsou efekty vzdělávacích a informačních akcí implicitně zahrnuty do efektů ostatních opatření Osy 1.

Kvalitativní posouzení efektivnosti opatření (provedené hodnotitelem) na škále (1=neefektivní; 10=velmi efektivní) bylo na základě analýz stanoveno na 8.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Zvyšující se požadavky spotřebitelů a společnosti na kvalitu produkce a na udržitelné hospodaření s přírodními zdroji (zejména pak půdou a vodou) kladou vysoké nároky na informovanost a znalostní vybavenost pracovníků v zemědělství, potravinářství a lesnictví. Vedle naplňování legislativních požadavků spotřebitelé a komunity žádají další příspěvky ke zlepšení udržitelnosti užívání zdrojů a uchování biodiverzity. Reakce na tyto potřeby se neobejde bez paralelních investic do lidského kapitálu v podobě informačních a vzdělávacích aktivit. Při této snaze je vhodné specifickou pozornost věnovat mladým pracovníkům, neboť právě ti v dlouhodobém horizontu představují klíčový faktor změny. Proto lze relevanci opatření vůči potřebám v programové oblasti hodnotit jako vysokou.	
Hodnotící kritérium	Vzdělávací projekty zaměřené na získávání a prohlubování znalostí a šíření informací představují významné investice do lidského kapitálu a posilují připravenost cílových skupin a jejich kompetence v oblastech klíčových pro udržitelné hospodaření s přírodními zdroji, zejména s půdou.	
Ukazatele	Výsledkový	Počet účastníků s osvědčením o úspěšném ukončení vzdělávání
	Doplňkový výsledkový	Podíl účastníků s osvědčením ve věku do 40 let
	Doplňkový výsledkový	Zaměření na právní předpisy, životní prostředí (kvalitativně)

Odpověď na evaluační otázku:

Z cílové skupiny beneficiantů úspěšně absolvovalo vzdělávání celkem 126 tisíc účastníků, tedy 125 % cílové hodnoty indikátoru, s relativně vyrovnaným zastoupením obou hlavních záměrů - informačních akcí (45 %) i odborného vzdělávání (55 %). Mezi účastníky s osvědčením tvoří minoritní skupinu lidé do 40 let věku (51 tis., tj. 40 %). Jejich přítomnost na odborném vzdělávání (64 % účastníků) tedy výrazněji převyšuje zájem o informační akce, čímž vystupují z obecného trendu.

Z hlediska tematického obsahu aktivit lze nalézt odlišnosti mezi informačními akcemi a vzděláváním. Zatímco na problematiku řízení a administrativy cílilo 20 % vzdělávacích akcí, téže aktivitě bylo věnováno jen 7 % informačních projektů. Obdobně kvalita produkce byla výrazně častěji předmětem vzdělávání. Bez ohledu na rozlišení záměru akcí (informační vs. vzdělávací), patřila mezi nejběžněji využívanější obsah aktivit kvalita produkce. Významný podíl akcí směřoval také na problematiku udržitelného rozvoje. Rovněž v dotazníkovém šetření se potvrdila nevýrazná specializace nabízených tematických okruhů - jejich zastoupení u respondentů se pohybovalo od 35 do 58 % a odvíjelo se také od aktuálních potřeb a požadavků klientů. Na druhou stranu specializace akcí ve smyslu cílených aktivit ukazuje na silné zastoupení udržitelného rozvoje a kvality produkce. K vysoké relevanci přispěl rovněž fakt, že tematické okruhy a cílené aktivity byly podle 63 % organizátorů vzdělávání voleny primárně v reakci na poptávku ze strany beneficiantů, přičemž tato poptávka byla dopředu zjišťována.

Ve srovnání s dopady na produktivitu byly uváděné přínosy do oblasti bez přímé vazby na konkurenceschopnost (tj. legislativní požadavky, ekologie ad.) mírně nižší, přesto velmi významné. Aktivity podle respondentů dotazníkového šetření vedly v 96 % ke zlepšení odbornosti cílové skupiny v této oblasti z velké části či aspoň v dílčích aspektech. Přímá uplatnitelnost v praxi se očekává zhruba od tří čtvrtin zúčastněných.

S odkazem na kombinaci monitorovacích dat a provedené dotazníkové šetření lze považovat dopad akcí na zvýšení informovanosti a vzdělanosti u cílové skupiny beneficiantů za mírně pozitivní. Proto lze očekávat pozitivní efekt vzdělávání ve smyslu udržitelného hospodaření s přírodními zdroji zejména v případě, že získané znalosti byly doplněny o další (investiční) impulsy ke změně dosavadní praxe. Rovněž podpora dlouhodobé udržitelnosti hospodaření ve smyslu

zacílení na mladé zemědělce reflektuje zastoupení této podskupiny v cílové populaci.

6.1.4 Závěry a doporučení

Vysoká poptávka po účasti na informačních či vzdělávacích akcích svědčí ve prospěch potřeby těchto aktivit. Z pohledu poptávky by ovšem snížení míry veřejné podpory neznamenal výraznější pokles zájmu, zato by mělo významný dopad na efektivitu vynaložených prostředků.

Alokovaná finanční podpora v rámci opatření přispěla ke zvýšení vzdělanosti a informovanosti, a tím ke zvýšení konkurenceschopnosti (viz např. zájem o kvalitu produktů) a zlepšení udržitelného hospodaření s přírodními zdroji u subjektů působících v oblasti zemědělství, potravinářství i lesnictví. Zejména v zemědělství se dá předpokládat, že podstatná část technických a řídicích pracovníků byla proškolená alespoň jednou, většinou však několikrát během období. Finanční podpora i tematické zaměření vzdělávacích akcí úzce koresponduje s aktuálními požadavky a potřebami konečných recipientů (v souladu se střednědobým hodnocením).

Mezi cíli a potřebami existuje zjevná vazba, cíle opatření jsou jasně definovány a v kontextu realizace dalších opatření přispívají k naplnění cílů programu. Průřezový charakter opatření zaměřeného na informační a vzdělávací činnost determinuje, že jeho přínosy se očekávají zejména v součinnosti s dalšími aktivitami Osy I a Osy II. Koherence intervenční logiky ukazuje jednoznačně související aktivity směřující k dosažení zvolených cílů. Cíle samotné odpovídají potřebám identifikovaným při přípravě programu.

Doporučení:

Hlavní problém hodnocení spočívá v tom, že nebyla sledována reakce účastníků ani z jakých skupin pracovníků v zemědělství, potravinářství a lesnictví se rekrutovali a jak často se akcí zúčastňovali. Doporučuje se to zavést v dalším období a informace centrálně shromažďovat a vyhodnocovat.

6.2 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců (I.3.2)

Současná věková struktura v zemědělství není příznivá, což má vliv na konkurenceschopnost, neboť lze předpokládat, že mladší zemědělci jsou otevřenější k inovacím a častěji se učí novým přístupům v hospodaření i v podnikání. Opatření se zaměřuje na podporu rozvoje dynamického podnikání u zemědělců v nižší věkové kategorii, a tím nastává příznivé ovlivňování věkové struktury zemědělců.

Mechanismus působení

Opatření působí proti odchodu mladých pracovníků ze zemědělství a mělo by zlepšovat míru zaměstnanosti ve venkovských oblastech. Dotace je zaměřena na investice v zemědělské výrobě a je určena mladým začínajícím zemědělským podnikatelům a má motivovat mladé zemědělce nejen v zemědělství zůstat, ale také rozvíjet svoje podnikání. Dotace je vyplácena formou taxativní částky určené k zahájení a rozvoji podnikatelské činnosti a realizaci podnikatelského plánu ve dvou splátkách.

6.2.1 Výstupy

Tabulka 6.2.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 112	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	55 683	874 425	3 666 544
V procentech (%)	1,5	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.2.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	V tis. EUR
Zaregistrované	3 606	142 299
Proplacené	1 364	54 903

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci opatření 112 bylo plánováno podpořit celkem 1 500 subjektů v průběhu programovacího období. Celkem bylo k 31. 12. 2015 podpořeno 1 364 mladých zemědělců, cíl byl tedy z 91 % naplněn (kompletně zrealizovaných podnikatelských plánů s vyplacenými oběma splátkami dotace bylo 1 356). Zájem o zemědělskou činnost byl ze strany mladých osob v ČR vysoký. To dokládá trvale výrazný 2,6 násobný převis žádostí o dotaci nad finančními možnostmi jednotlivých kol výzev a uspokojivé průběžné plnění indikátorů.

Tabulka 6.2.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O3 - Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory	O4 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	1 500	55 090
Dosažení	1 364	94 984
Dosažení v %	91	172

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016

Celkové investice vyvolané podporou z PRV u schválených projektů dosáhly výše cca 95 mil. EUR, což ve srovnání s plánovanou hodnotou cca 55 mil. EUR znamená výrazné překročení cílů. K této výši investic přispěl vhodně zvolený systém preferenčních kritérií, který zvýhodnil podnikatele, kteří se větší měrou podíleli na podnikatelském plánu svými vlastními prostředky.

6.2.2 Výsledky a dopady

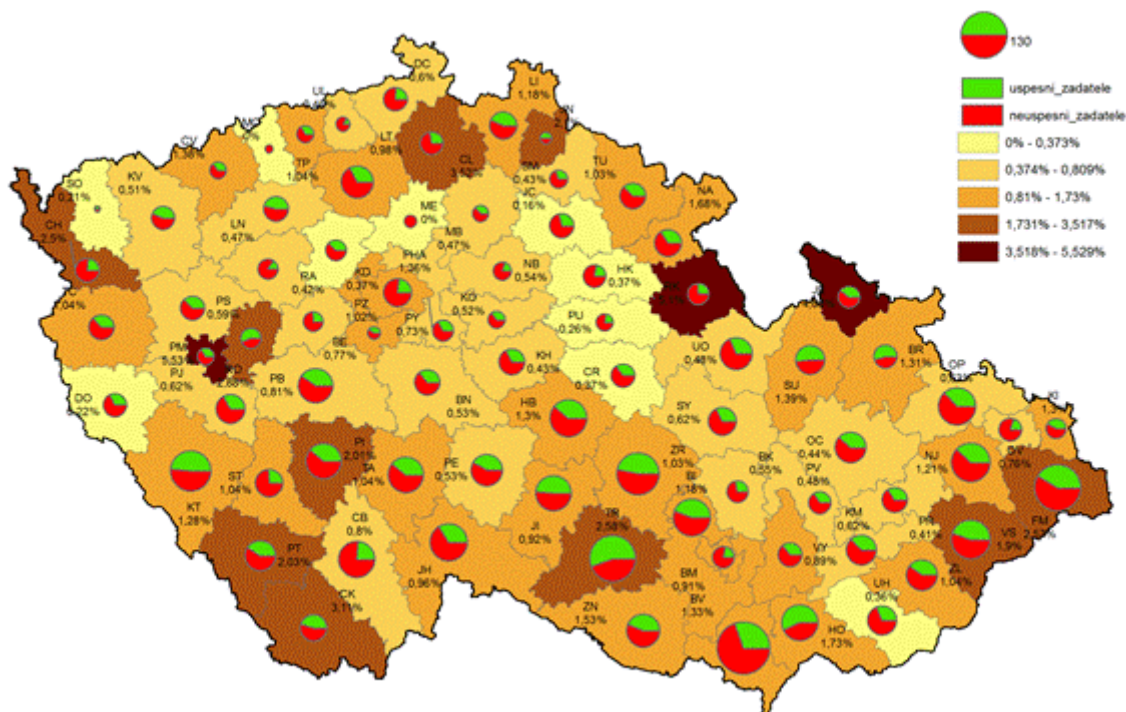
Následující analýzy byly realizovány na 1 364 schválených a proplacených projektech, k nimž byly získány údaje z IS SZIF, MZe, údaje o výměře a struktuře obhospodařované půdy z registru LPIS a dále údaje o počtu a struktuře chovaných hospodářských zvířat z integrovaného registru zvířat. Dále bylo zajištěno výběrové šetření na 170 respondentech, z nichž 160 bylo úspěšných žadatelů - příjemců.

Většina příjemců opatření 112 jsou fyzické osoby, pouze v 83 případech (tj. v 6 %) za uplynulé období 2008-2013 se jedná o právnické osoby – pouhé 2 a.s. a zbývajících 81 připadá na společnosti s ručením omezeným, které se svým charakterem spíše blíží nikoliv velkým kapitálovým firmám, ale spíše menším rodinným hospodářstvím.

V první části analýzy opatření 112 byly v prostředí geografických informačních systémů (GIS) vyhodnoceny geografické nerovnoměrnosti a prostorové rozložení podpořených projektů a také diferenciací úspěšných a neúspěšných žadatelů a jejich poměr v jednotlivých okresech (NUTS IV) a podíl výměry zemědělské půdy úspěšných žadatelů v roce zahájení na obhospodařované výměře zemědělské půdy v jednotlivých okresech. Nejvyšší absolutní poptávka po dotacích z opatření 112 byla zaznamenána v okresech Třebíč, Frýdek-Místek, Břeclav, Žďár nad Sázavou a Klatovy – tedy spíše jižnější regiony ČR. Rozdíly mezi okresy existovaly také z hlediska míry úspěšnosti (viz kartodiagram). Počet úspěšných žadatelů částečně také předurčuje podíl obhospodařované půdy v roce zahájení činnosti na celkové výměře zemědělské půdy v okrese, ale mezi okresy s nejvyšším podílem patří Jeseník, Rychnov nad Kněžnou a Plzeň-město.

Obrázek 6.2.2.1: Geografické rozložení a vyhodnocení úspěšnosti žadatelů z opatření I.1.2 dle četnosti a podílu podpořené výměry z. p. při zahájení činnosti na celkové výměře okresu

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat SZIF

Téměř dvě třetiny mladých začínajících zemědělců fyzických osob tvoří muži a jsou o cca 6 p. b. častěji zastoupeni v podnicích s.r.o. než u podnikatelů FO. Přibližně jedna pětina mladých začínajících zemědělců navazuje svou činností na předané hospodářství v rámci opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti. Téměř třetina hospodaří plně nebo částečně - od 9. kola (rok 2010) pouze plně v ekologickém režimu. Co se týká zaměření zemědělských podniků, pak převažujícím typem odvětví podnikání zůstává smíšená rostlinná a živočišná výroba, polní plodiny a dále pasoucí se hospodářská zvířata. Minimální zájem začínajících podnikatelů je o samostatný chov prasat a drůbeže, odvětví mléka či o zahradnictví, což koresponduje s celkovou situací v zemědělství v ČR.

Věková struktura a pohlaví příjemců

Z opatření mohou žádat osoby, které ke dni zaregistrování Žádosti o dotaci dosáhly minimálně 18 a nejvýše 40 let věku. Z dat informačního systému vyplývá, že jednotlivé skupiny věkových kategorií jsou poměrně vyrovnané, ale s nejvyšší počet příjemců (cca 362) je mezi 25 a 29 lety se 27 % podílem. Osoby starší 30 let tvoří cca 47 % vzorku, osoby mladší 25 let 26 %. Není bez zajímavosti, že ženy jsou v průměru o cca 3 roky starší, a to setrvale napříč všemi koly.

Tabulka 6.2.2.1: Věková struktura příjemců v roce předložení ŽOD

Věk	1. kolo		3. kolo		6. kolo		9. kolo		12. kolo		16. kolo		1.-16.kolo					
	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži		Celkem	
	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	%	počet	%	počet	%
19-24 vč.	10	43	13	51	23	66	18	50	16	31	8	23	88	25%	264	75%	352	26%
25-29 vč.	14	40	31	51	31	69	20	35	16	28	8	19	120	33%	242	67%	362	27%
30-34 vč.	21	20	30	31	43	60	31	37	20	27	10	16	155	45%	191	55%	346	25%
35-40 vč.	19	14	34	24	39	28	44	34	23	14	12	19	171	56%	133	44%	304	22%
Počet celkem	64	117	108	157	136	223	113	156	75	100	38	77	534	39%	830	61%	1364	100%
	35%	65%	41%	59%	38%	62%	42%	58%	43%	57%	33%	67%						
	181		265		359		269		175		115		1364					
Prům. věk	30,9	27,4	31,2	27,8	30,6	27,9	31,4	28,6	30,6	27,8	30,2	28,7	30,9		28,0		29,1	
	28,7		29,2		28,9		29,8		29,0		29,2							
	29,1																	

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k 31. 12. 2015

Pro posouzení dopadu opatření 112 na změnu věkové struktury vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství byla přepočtena věková struktura žadatelů na rok 2013 tak, aby bylo možné srovnat údaje se zastoupením v jednotlivých věkových kategoriích s údaji ze Strukturálního šetření v zemědělství za rok 2013.

Tabulka 6.2.2.2: Věková struktura příjemců v roce 2013

Věk	Ženy		Muži		Celkem		
	počet	%	počet	%	počet	počet	%
19-24 vč.	51	29%	126	71%	177	880	15%
25-29 vč.	86	26%	240	74%	326		24%
30-34 vč.	136	36%	241	64%	377		43%
35-39 vč.	166	52%	155	48%	321	484	19%
40-45 vč.	95	58%	68	42%	163		13%
Celkem	534	39%	830	61%	1364	1364	100%

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k 31. 12. 2015

Žadatelé participující v opatření 112 v celkovém počtu 1 364 se podílejí na celkovém počtu vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství ve výši 5,2 %. Příspěvek opatření k omlazení věkové struktury je poměrně významný, protože nejmladší žadatelé ve věku do 35 let v počtu 880 tvořili v roce 2013 poměrně významný 28 % podíl na všech vedoucích hospodářích v celém sektoru této věkové kategorie. Zbývající část nabyvatelů ve věkové kategorii od 35 do 45 let v počtu 484 tvořila v příslušné věkové kategorii dle FSS 2013 (tj. od 35 do 54 let) na celkovém počtu 3,8 %. Je tedy možné shrnout, že se projevil příznivý dopad opatření do změny věkové struktury, a to zejména přílivem nejmladších vedoucích hospodářů do 35 let.

Tabulka 6.2.2.3: Věková struktura vedoucích pracovníků v zemědělství podniků FO i PO a zastoupení žadatelů v rámci opatření 112 v roce 2013

	Počet vedoucích pracovníků	Podíl na celkovém počtu (%)	Počet žadatelů	Podíl žadatelů na počtu vedoucích prac. v sektoru (%)
méně jak 35 let	3 150	12,0	880	27,9
od 35 do 54 let	12 600	48,0	484	3,8
55 let a více	10 763	41,0	-	-
celkem	26 250	100	1 364	5,2

Zdroj: Eurostat – FSS 2010 a 2013, Key farm variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by agricultural size of farm (UAA) and age of manager [ef_kvage]; IS SZIF, vlastní výpočty

Vzdělanostní struktura příjemců

Na základě provedeného šetření na příjemcích podpory bylo zjištěno, že vzdělanostní struktura příjemců je na vyšší úrovni oproti průměrné vzdělanostní struktuře vedoucích pracovníků v případě podniků FO na základě dat FSS 2007¹⁹. Podniky FO tvoří 94 % příjemců opatření 112.

Tabulka 6.2.2.4: Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků v odvětví zemědělství v roce 2007 a u žadatelů (%)

	FSS 2007		Respondenti příjemci PO	Respondenti příjemci FO
	Podniky PO	Podniky FO		
základní (vč. nedokonč., resp. bez vzdělání)	0	23,8	4,3	2,5
středoškolské vzdělání bez maturity	18,3	53,8	19,2	27,3
středoškolské s maturitou	29,3	15,2	33,6	36,0
vysokoškolské (vč. vyššího odborného)	52,4	7,2	42,9	34,2
celkem	100	100	100	100

Zdroj: Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, ČSÚ 2008; vlastní šetření 2015

Příjemci z řad FO ve srovnání se vedoucími pracovníky v podnicích FO mají výrazně vyšší zastoupení vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných s maturitou – o cca 27 resp. 20,8 p. b. Naopak v případě středoškolského vzdělání bez maturity je tento podíl o cca 27 p. b. nižší a obdobně v případě základního vzdělání je tento podíl výrazně nižší o více jak 21 p. b. V případě příjemců z řad podniků PO je zastoupení vysokoškolsky vzdělaných sice o 10 p. b. nižší, ale je zde vyšší podíl vedoucích s úplným středním vzděláním o téměř 5 p. b.

Na základě výsledků výběrového šetření bylo zjištěno, že 60 % respondentů mělo praxi před podáním žádosti, a to největší podíl z nich více jak jedna třetina respondentů měla praxi delší jak 10 let,

¹⁹ Pozdější údaj o vzdělanostní struktuře podle typu vzdělání není dostupný po roce 2007.

následovaná 30 % ve skupině 1-3 roky a 15 % ve skupině 4-6 let. Na zbývající skupiny (do 1 roku a 7-9 let) připadá na každou 10 %.

Výsledky šetření tedy potvrzují, že nastupující mladá generace žadatelů vykazuje významně vyšší stupeň vzdělání, než je průměr populace (více vysokoškolsky vzdělaných) a byla hodnocena jako kvalitní lidský kapitál (včetně předchozí praxe).

Investiční činnost a navazující využití podpůrných opatření

Celkové výdaje (investice) příjemci realizují z různých vlastních i cizích zdrojů a způsobilé výdaje z prostředků dotace. Žadatelé při přípravě projektů zpracovávali podnikatelský plán, ve kterém závazně uváděli nejen výdaje určené ke spolufinancování z PRV, ale též další výdaje, které budou realizovat s využitím jiných finančních zdrojů. Realizace dodatečných výdajů byla ve všech kolech (s výjimkou 1.) předmětem bodového hodnocení v rámci preferenčních kritérií (viz níže).

Tabulka 6.2.2.5: Výše realizovaných investic a proplacených výdajů

kolo	počet	Celkové výdaje projektu ZOP = Objem celkových investic		Celkové způsobilé výdaje projektu		Výše proplacených výdajů (dotace)		Celkové výdaje ZOP na projekt	Celkové způsobilé výdaje na projekt	Proplacené výdaje na projekt	poměr I/J	poměr H/J
		EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	EUR	EUR	poměr	poměr
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
01. kolo	181	10 134 844	11%	8 616 302	11%	7 239 500	13%	55 994	47 604	39 997	1,19	1,40
03. kolo	265	15 518 055	16%	13 138 128	17%	10 929 900	20%	58 559	49 578	41 245	1,20	1,42
06. kolo	359	21 735 293	23%	17 210 906	22%	14 334 515	26%	60 544	47 941	39 929	1,20	1,52
09. kolo	269	20 369 206	22%	17 480 757	22%	10 769 698	20%	75 722	64 984	40 036	1,62	1,89
12. kolo	175	16 554 769	18%	14 097 892	18%	7 031 279	13%	94 599	80 559	40 179	2,01	2,35
16. kolo	115	9 880 052	10%	8 976 930	11%	4 598 237	8%	85 913	78 060	39 985	1,95	2,15
CELKEM	1364	94 192 220	100%	79 520 914	100%	54 903 129	100%	69 056	58 300	40 252	1,45	1,72

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k 31. 12. 2015

Většina projektů (cca 61 %), které v rámci všech kol předložily žádost o proplacení, měla celkové způsobilé výdaje v rozmezí 40 000 až 60 000 EUR. Není ovšem bez zajímavosti, že tento údaj se v průběhu času vyvíjí směrem ke zvyšování objemu žádostí – zatímco v prvním kole předložilo žádost s dotací převyšující 60 tis. EUR pouze 11 % žadatelů, ve dvanáctém a šestnáctém kole už tito žadatelé tvořili více než 93 %. Rovněž se zcela pochopitelně zvyšuje průměrná výše způsobilých výdajů, a to z cca 48 000 v prvních třech kolech až na téměř 81 000 EUR ve 12. kole a stejně tak se zvyšuje průměrná výše celkových výdajů, a to z cca 58 000 až na téměř 95 000 EUR.

Kritérium „celková výše investičních výdajů“ z hlediska vyhodnocení objemu výdajů připadající na celkový objem preferenčních kritérií a bodového zisku získaly nejvyšší ohodnocení – 1. pořadí z hlediska objemu celkových výdajů přiřazených těmto preferenčním kritériím napříč všemi koly a 2. pořadí z hlediska absolutní hodnoty získaných bodů a staly se tak významným zdrojem adicionality

vyplácených prostředků. Adicionalita je vyjádřena poměrem proplacených výdajů vůči způsobilým či celkovým výdajům a která dosahuje hodnoty v průměru 1,45 resp. 1,72. Nejvyšších hodnot dosahuje u žadatelů ve 12. kole a to ve výši 2,01 resp. 2,35.

Tabulka 6.2.2.6: Vyhodnocení účinnosti preferenčních kritérií

Podíly preferenčních kritérií na získaných bodech či celkových výdajích za preferenční kritéria	body	pořadí	celkové výdaje	pořadí
1. Adresa trvalého bydliště žadatele	17,8%	1.	16,3%	2.
2. Ekologický podnikatel	17,4%	3.	15,8%	3.
3. Projekt využívá a obnovuje existující budovy a/nebo stavby	13,8%	4.	12,6%	4.
4. Nedošlo v souvislosti s projektem k vyjmutí parcel	6,7%	6.	7,5%	6.
5. Míra nezaměstnanosti	5,5%	8.	5,0%	8.
6. Celkové investiční výdaje	17,6%	2.	20,5%	1.
7. Min. 50 % půdy nebo VDJ dle podnikatelského plánu	1,5%	10.	1,7%	10.
8. Žadatel příjemcem podpory nebo min. 30% tržeb z prvovýroby	6,3%	7.	6,4%	7.
9. Převzetí podniku od staršího zem. podnikatele (>55 let)	9,5%	5.	10,0%	5.
10. Projekt v regionu se soustředěnou podporou státu	0,1%	12.	0,2%	12.
11. Projekt podán v elektronické podobě	0,5%	11.	0,4%	11.
12. Žádost zaslána v elektronické podobě	3,2%	9.	3,5%	9.
Celkem	100%	-	100%	-

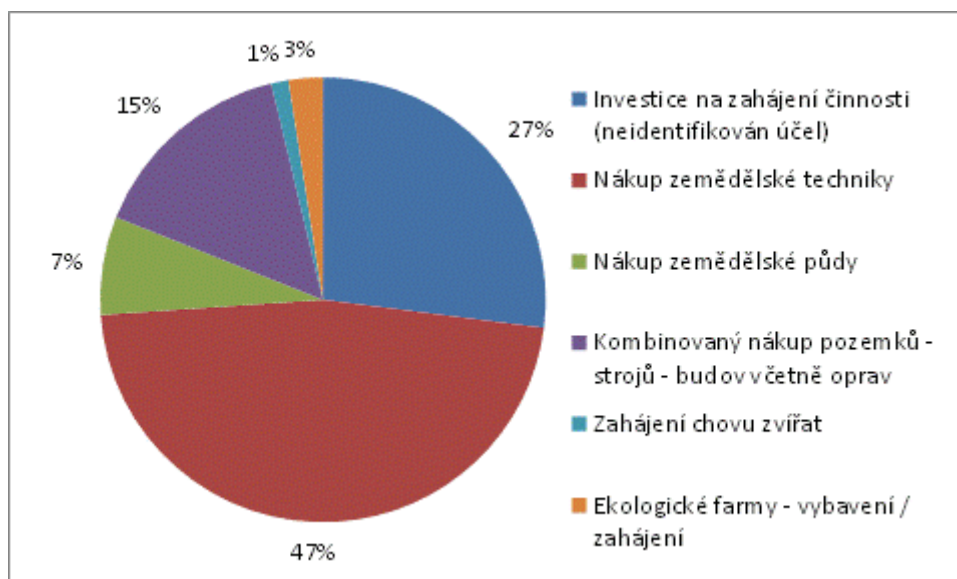
Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k 31. 12. 2015

Preferenční kritérium celkových investičních výdajů je logicky mezi vítězi vzhledem k trvalosti v seznamu preferenčních kritérií (kromě 1. kola), ale také vysokým počtem bodů, i když v průběhu období bodový zisk kolísá. Naproti tomu preferenční kritérium – Adresa trvalého bydliště žadatele shodující se s místem realizace projektu, se kterým se střídají Celkové investiční výdaje na 1. a 2. místě – nabývá téměř dvoutřetinových hodnot, se ale vyskytuje v 83 % projektů a u Celkových investičních výdajů v 68 %. Vyhodnocení preferenčních kritérií včetně jejich popisu je uvedeno v příloze.

Mladí začínající farmáři využívají při svém zahájení podpory zejména na nákup zemědělské techniky (téměř polovina projektů), dále je realizovaný kombinovaný nákup pozemků a strojů v 15 % a 7 % je realizováno čisté pořízení zemědělské půdy.

Graf 6.2.2.1: Věcné zaměření projektů v opatření 112

Zdroj: vlastní zpracování na základě žádosti o dotaci

Primárním cílem opatření 112 je usnadnit zahájení činnosti mladých zemědělců k pořízení prvotního kapitálu. Dále se podniky v následujících letech ucházejí i o ostatní podpůrná opatření sloužící k rozvoji jejich hospodářství a přispívají k růstu jejich životaschopnosti a konkurenceschopnosti.

Tabulka 6.2.2.7: Kombinace čerpání podpory z jiných opatření u příjemců ze 112

	Počet žadatelů		Frekvence žádání v daném opatření							Suma Celkových výdajů za opatření	% podíl na celkových výdajích 112	Suma poskytnutých dotací za opatření	% podíl na celkových dotacích 112
	Počet	%	1	2	3	4	5	6		EUR	%	EUR	%
121-Modernizace zem. podniků	336	25%	226	76	23	6	2	3		42 371 376	45%	17 307 086	32%
122-Lesnická technika	72	5%	45	19	3	3	2	0		2 195 066	2%	773 488	1%
123-Technické vybavení provozoven	6	0%	5	0	0	0	1	0		412 664	0%	150 740	0%
123-Přidávání hodnoty zem.a potr.	24	2%	22	2	0	0	0	0		4 168 699	4%	1 486 084	3%
124-Spolupráce při vývoji nových pro	1	0%	1	0	0	0	0	0		203 980	0%	88 113	0%
311-Diverzifikace	30	2%	26	3	0	1	0	0		9 143 231	10%	3 875 930	7%
313-Cestovní ruch	44	3%	40	3	1	0	0	0		13 622 129	14%	5 666 728	10%
CELKEM (112)										94 192 220	100%	54 903 129	100%
Poradenství	535	39%	222	139	97	62	13	2		2 196 625	2%	1 496 050	3%

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k 31. 12. 2015

Následným nejvýznamnějším opatřením je 121-Modernizace zem. podniků, kdy čtvrtina žadatelů alespoň jednou či opakovaně získala podporu z tohoto opatření a získaná podpora se podílí na původní hodnotě celkových investic ve výši 45 % a přispívá tak poměrně nejvýznamněji k následujícímu rozvoji firem. Toto opatření je následováno podle významnosti opatření 313-

Podpora cestovního ruchu se 14 % a 311 Diverzifikace činností nezemědělské povahy podílejí se 10 % na celkových uznatelných výdajích hodnoceného opatření.

Analýzy zaměřené na následný rozvoj nově založených hospodářství jsou uvedeny v příloze.

Následný rozvoj hospodářství se projevuje také v dosahovaných ekonomických výsledcích, který je reprezentován hrubou přidanou hodnotou. Následující tabulka ukazuje zvýšení HPH mezi roky 2012 a 2014 jak v souboru proplacených žadatelů, tak v celém zemědělství. Dynamika růstu HPH je v souboru žadatelů výrazně vyšší (nárůst o 423 %) než v celém zemědělství (nárůst o 21,5 %). Kromě příznivých vlivů výnosů zemědělských plodin a užitkovosti hospodářských zvířat na dynamický nárůst působil i rychlý růst mladých začínajících zemědělců v prvních letech jejich hospodaření.

Tabulka 6.2.2.8: Výpočet HPH za roky 2012 a 2014 (tis. Kč)

tis. Kč	2012	2014	Index 2014/2012
HPH u podpořených podniků	10 433	54 562	523,0
HPH zemědělství celkem	33 991 400	41 287 200	121,5

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016

Poznámka: HPH zemědělství celkem je vypočtena z dat účtu výroby (běžné ceny) Souhrnného zemědělského účtu. Za rok 2012 jsou uvedena definitivní data, za rok 2014 jsou uvedena semi-definitivní data.

Kumulativní nápočet HPH zemědělského odvětví v opatření 112 uvádí následující tabulka.

Tabulka 6.2.2.9: Kumulativní výpočet HPH v opatření I.3.2 (tis. EUR) (součet efektů zjištěných po dvou letech)

	Čistá změna HPH v roce vůči roku podpory					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Změna HPH 2010 – 2008	983	1 476	1 712	1 944	2 052	2 174
Změna HPH 2011 – 2009	x	1 421	2 136	2 476	2 812	2 968
Změna HPH 2012 – 2010	x	x	1 914	2 876	3 334	3 786
Změna HPH 2013 – 2011	x	x	x	2 199	3 305	3 832
Změna HPH 2014 – 2012	x	x	x	x	1 731	2 600
Kumulativně	983	2 898	5 761	9 495	13 233	15 360

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016, vlastní výpočty

Z uvedeného vyplývá, že opatření podpořilo mladé zemědělce, kteří byli schopni s podporou dosáhnout významně většího navýšení HPH, než tomu bylo v odvětví zemědělství. Totéž dokládá střednědobé hodnocení, které navíc prokázalo, že tito podnikatelé vykázali větší navýšení HPH než kontrolní skupina i v době hospodářské krize.

Pro zhodnocení příspěvku opatření k celkové změně produktivity práce v sektoru zemědělství byl zjištěn vývoj produktivity práce na podpořených příjemcích z 9. a 12. kola, pro něž byly zjišťovány podklady pro zajištění vývoje indikátoru HPH.

Tabulka 6.2.2.10: Vývoj produktivity práce v sektoru a u podpořených podniků

	2011	2012	2013	2014	Prům. 2011-14	2014 / b.r.
Produktivita práce (HPH/AWU) - odvětví zemědělství	13,194	13,068	14,025	15,153	13,860	1,15
Produktivita práce (HPH/AWU) - žadatelé 2010	11,794	15,071	14,342	16,376	14,396	1,39
Produktivita práce (HPH/AWU) - žadatelé 2011		12,015	13,214	18,718	14,649	1,56
Podíl produktivity žadatelů 2010 vůči odvětví	89%	115%	102%	108%	104%	-
Podíl produktivity žadatelů 2011 vůči odvětví		92%	94%	124%	103%	-

Pozn.: b. r. – bazický rok

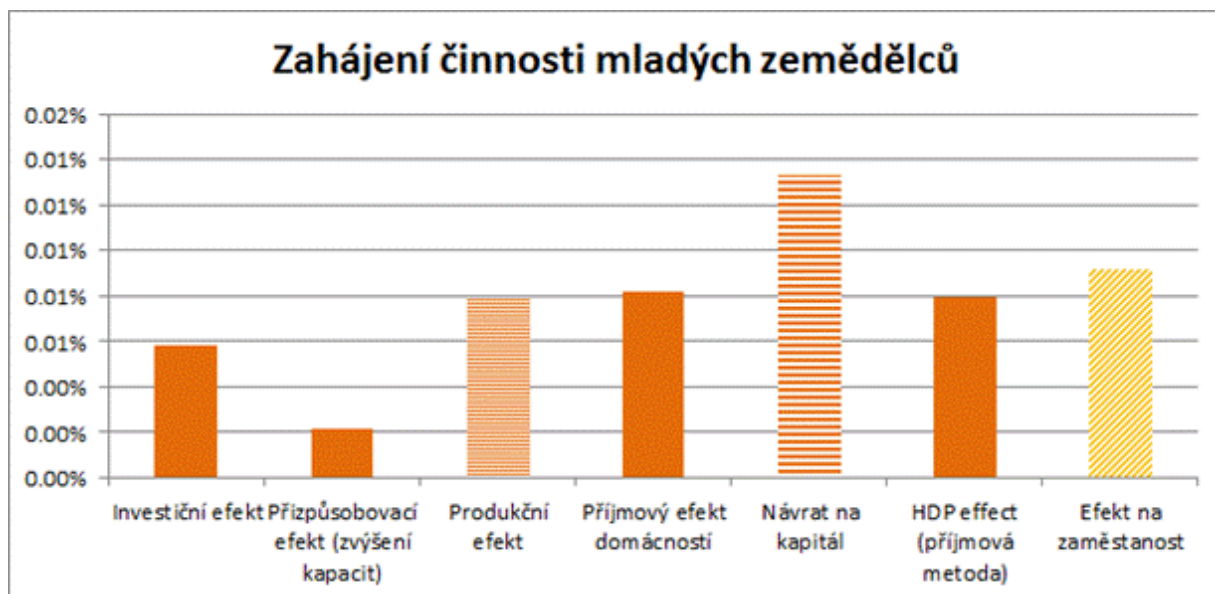
Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF, ČSÚ

Z výsledků je patrné, že produktivita práce je u podpořených podniků nižší v prvních letech od zahájení a vyšší v letech následujících. Je tedy možné na základě průměrného podílu vygenerované HPH u podpořených podniků na celkového HPH sektoru ve výši 2,7 % a průměrného růstu produktivity odvětví zemědělství mezi obdobím let 2006-2008 a 2013-2015 ve výši 150,1 % odvodit podíl opatření na tomto nárůstu, který činí 4,1 p.b.

Pro posouzení dopadů opatření 112 na národní hospodářství byl použit input output model (IOM) pro ČR. Input – output (I-O) model, který je jednoduchý lineární model obecné rovnováhy odvozený z národních účtů. Pro konstrukci I-O modelu byla využita symetrická input-output tabulka národních účtů pro rok 2010. Model byl očištěn pro rok 2010 od podpory PRV v tomto roce. Scénáře opatření zahrnovaly jen podpory PRV (z národních zdrojů a EZFRV), strukturu investičních výdajů odvozenou ze způsobilých výdajů realizovaných projektů a elasticitu výstupu odvozenou z kontrafaktuální analýzy. Multiplikátory efektů modelu se pohybují v rozmezí 1,6 až 2 pro zemědělství a lesnictví a kolem 2,2 pro potravinářské odvětví. Tyto multiplikátory odpovídají poměru (přímý+ nepřímý efekt)/přímý efekt. V textu je však nevyužíváme. Místo nich používáme jako multiplikátor poměr (změna efektu)/podpora (nebo taky vyjádřeno $\Delta \text{efektu} / \Delta \text{investic}$). U produkce se multiplikátory více méně shodují, v ostatních případech aplikované indikátory říkají, jak se podpora promítla do efektu. Však platí tzv. ceteris paribus, te dy aniž by se ostatní věci změnily. Na základě modelu se dá konstatovat, že se podpora opatření 112 (za celé programové období) projevila na domácí produkci vzrůstem o 0,06%. Odpovídající multiplikátor výstupu je přibližně 3, což znamená, že jedno euro investic se proměnilo na 2 eura produkce NH. Podpora opatření 112 se též promítla do růstu HDP o 0,06% (multiplikátor 0,9). Lze též ukázat, že 1 milion CZK (38 tis. EUR) vytvořil 1,46 pracovního místa v NH. Hodnoty relativní změny oproti základnímu scénáři (rok 2010 očištěný o podpory PRV) a multiplikátory jsou znázorněny v následujících grafech.

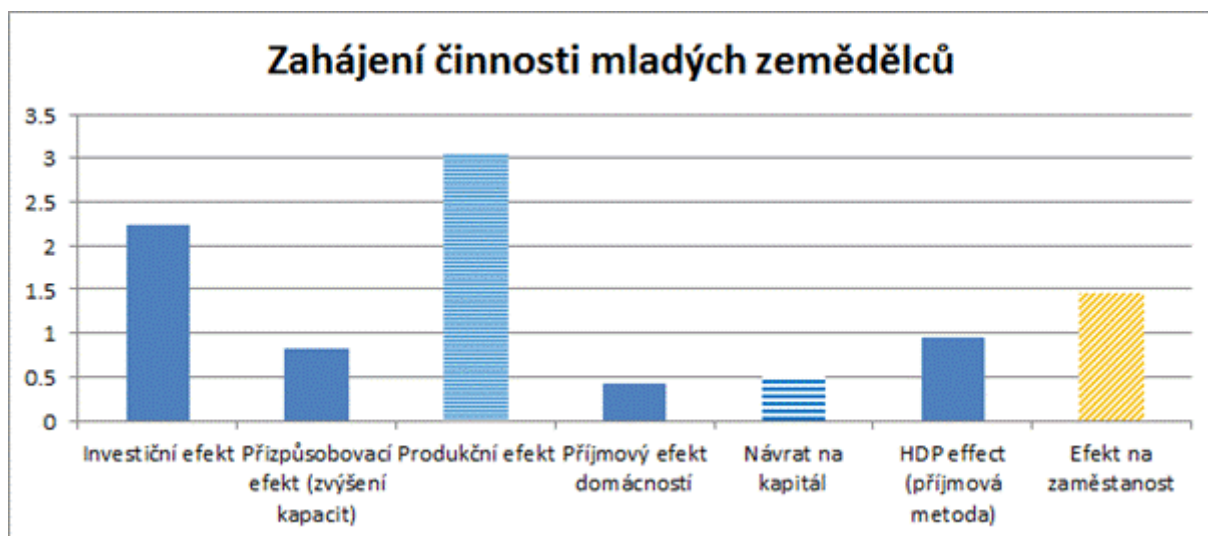

Graf 6.2.2.2: Dopad podpor opatření 112 na národní hospodářství

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ a IS SZIF 2016

Graf 6.2.2.3: Multiplikátory dopadu podpor opatření 112 ve vztahu k národnímu hospodářství

Pozn. model pracuje v CZK, což má vliv pouze na multiplikátor zaměstnanosti (efekt 1 mil. CZK na vytvoření „x části“ pracovního místa)

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ a IS SZIF 2016

Tabulka 6.2.2.11: Přehled výstupových a výsledkových indikátorů pro opatření 112 (finanční hodnoty v tis. EUR)

Indikátor		Cílová hodnota	Dosažený stav	Míra plnění v %
Výstup	Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory	1 500	1 364	91
	Celkový objem investic (tis. EUR)	55 090	94 984	172
Výsledek	Zvýšení zemědělské HPH v podpořených podnicích (tis. EUR)	18 000	15 360	85

Zdroj: cílové hodnoty: PRV ČR 2007-2013, září 2015, aktualizovaná verze programového dokumentu schváleného EK v prosinci 2015, dosažené hodnoty: Výroční zpráva PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016, vlastní šetření

6.2.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15.a Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků?		
Relevance	Vzhledem k neuspokojivé věkové struktuře v zemědělství a potřebě zvyšovat konkurenceschopnost je opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelný nárůst počtů mladých zemědělců, nárůst objemu investic a pozitivní vliv na ekonomické ukazatele jejich podnikání	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) v přepočtu na pracovníka,
	Výsledkový	Změna HPH u podpořených podniků ve srovnání s odvětvím zemědělství
	Výstupový	Počet nových mladých zemědělců – úspěšných žadatelů
	Výstupový	Celkový objem investic (tis. EUR)
	Doplňkový výstupový	Změna velikosti podniku (počet ha, počet VDJ, počet nových pracovních míst)
	Doplňkový výstupový	Podíl podpořených investic na celkových investicích v sektoru zemědělství
Odpověď na evaluační otázku:		
Nejdůležitější strukturální změnou, na kterou působí toto opatření je omlazení věkové struktury zemědělců a zlepšení vzdělanostní struktury, dále zvětšování rozlohy obhospodařovaného území a nárůst počtu chovaných zvířat.		
Většina příjemců opatření 112 jsou fyzické osoby, pouze v 6 % případů se jedná o právnické osoby – pouhé 2 a.s. a zbývajících 81 připadá na společnosti s ručením omezeným, které se svým charakterem spíše blíží nikoliv velkým kapitálovým firmám, ale spíše menším rodinným hospodářstvím. Přibližně jedna pětina mladých začínajících zemědělců navazuje svou činností na předané hospodářství v rámci opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti. Téměř třetina hospodářů plně nebo částečně v ekologickém režimu. Co se týká zaměření zemědělských podniků, pak převažujícím typem odvětví podnikání zůstává smíšená rostlinná a živočišná výroba, polní plodiny a dále pasoucí se hospodářská zvířata. Minimální zájem začínajících podnikatelů je o samostatný chov prasat a drůbeže, odvětví mléka či o zahradnictví, což koresponduje s celkovou situací v zemědělství v ČR.		
Zahájení činnosti je doprovázeno následným rozvojem, a to v podobě nárůstu obhospodařované zemědělské půdy a i změnou struktury druhů obhospodařovaných pozemků. V důsledku realizace podpory v roce zahájení začali mladí zemědělci hospodařit v souhrnu na ploše větší jak 31 tis. ha z. p. (1 % veškeré obhospodařované plochy) a v roce 2015 činila tato plocha již téměř 81 tis. (tj. 2,3 %). Přitom průměrná velikost při zahájení činnosti u podniků FO dosahovala 18,4 ha a průměrný nárůst velikosti hospodářství do roku 2015 u podpořených podniků činil navýšení o 202 % tj. na 55,7 ha. U podniků PO, kde v téměř 80 % jsou hospodářství již založená či funkční, a dochází tak ke změně ve vedení podniku, nárůst obhospodařované půdy		

vykázal při násobně vyšší průměrné výměře 119 ha na začátku růst již jen o 55 % na 184 ha. V průběhu následujících let dochází i ke změně struktury hospodářství spočívající zejména ve snižování podílu orné půdy ve prospěch zvyšování podílu trvalých travních porostů.

V případě hospodářských zvířat je dynamika změny opačná mezi formami podnikání, protože u podniků FO je nárůst ve sledovaném období let 2010 a 2015 nižší o 10 p. b. Zároveň je téměř shodný podíl podniků zabývajících se chovem zvířat mezi oběma formami, který představuje cca 2/3. S růstem počtu hospodářských zvířat dochází také ke změnám průměrného zatížení zemědělské půdy přezvýkavci, a to v průměru o 30 %. Nejdynamičtěji se rozvíjejícím druhem zvířat jsou krávy bez tržní produkce mléka, a to v jak u podniků FO tak i PO. Ty jsou v případě FO následovány prasaty, ovci a kozami a na závěr ostatním skotem. Dále 18 % respondentů uvedlo, že v důsledku podpory vznikla nová pracovní místa, které je možné dopočítat na celkový počet žadatelů a činí celkem 417 rozdělené na muže a ženy v poměru 60:40.

Podpora z PRV představuje významnou položku v cizích zdrojích začínajících zemědělců. Zdroje mimo PRV tvoří na celkových výdajích podpořených projektů cca 41,7 % (tj. rozdíl mezi celkovými výdaji a podporou). Zároveň je možné pozorovat nárůst tohoto podílu v čase, kdy žadatelé byli úspěšně motivováni k vyšší míře spolufinancování s využitím preferenčních kritérií. Celkový objem investic generovaný tímto opatřením ve výši 94 mil. EUR se podílí na celkovém objemu investic realizovaných v sektoru zemědělství za dobu vyplácené podpory ve výši 2,7 %.

Z analýzy součinnosti je patrná synergie s dalšími opatřeními, čímž dochází ke zvyšování konkurenceschopnosti (u opatření 121 - zvyšování kapitálu, diverzifikace a příjmové situace – opatření 311 a 313), což může eliminovat mzdovou disparitu zemědělství a zvyšovat atraktivitu zemědělství pro mladé zemědělce. Tyto nejvýznamnější opatření se podílejí na celkovém součtu celkových realizovaných investic s podporou a to 25 % u opatření modernizace, 5 % u Diverzifikace nezemědělských činností a 8 % u Podpory cestovního ruchu. Na opatření 121 se podílí 25 % příjemců a z nich další třetina získala podporu více než jednou. Dále jsou nabyvateli hospodářství využívány poradenské služby (opatření 114), celkem 22,4 % nabyvatelů využívá toto opatření. Tato synergie se v jednotlivých letech zvyšuje.

O opatření byl značný zájem, který v objemu investic přesáhl rozpočtové možnosti PRV (cíl byl výrazně překročen). Počet žadatelů byl přitom takřka naplněn ve srovnání s cílovou hodnotou. Zemědělci, kteří získali dotaci, vykazovali výrazně lepší vývoj HPH než hodnocené odvětví zemědělství, což se prokázalo i v době hospodářské krize.

Pro zhodnocení příspěvku opatření k celkové změně produktivity práce v sektoru zemědělství byl zjištěn vývoj produktivity práce na podpořených příjemcích, pro něž byly zjišťovány podklady pro zajištění vývoje indikátoru HPH. Z výsledků vyplývá, že produktivita práce je u podpořených podniků nižší v prvních letech od zahájení a vyšší v letech následujících. Je tedy možné na základě průměrného podílu vygenerované HPH u podpořených podniků na celkového HPH sektoru ve výši 2,7 % a průměrného růstu produktivity odvětví zemědělství mezi obdobími let 2006-2008 a 2013-2015 ve výši 150,1 % odvodit podíl opatření na tomto nárůstu, který činí 4,1 p.b.

Podpoření investic u mladých začínajících zemědělců zřetelně pomohlo k posílení jejich životaschopnosti a konkurenceschopnosti.

Vzhledem k efektivnosti investic, zvýšení konkurenceschopnosti a dalším ukazatelům byla hodnotitelem kvalitativně stanovena efektivita opatření na škále 1-10 (1=neefektivní; 10 =velmi efektivní) ve výši 8.

15.b Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků?

Relevance	Vzhledem k neuspokojivé věkové struktuře v zemědělství a potřebě zvyšovat konkurenceschopnost je opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelný nárůst počtů mladých zemědělců, nárůst objemu investic a pozitivní vliv na ekonomické ukazatele jejich podnikání	
Ukazatele	Doplňkový výstupový	Podíl mladých začínajících zemědělců na celkovém počtu vedoucích pracovníků ve věkových kategoriích do 35 let a do 55 let
	Doplňkový výstupový	Věková struktura příjemců
	Doplňkový výstupový	Vzdělanostní struktura příjemců

Odpověď na evaluační otázku:

Podpora jednoznačně přispívá k zahájení zemědělské činnosti osob obou pohlaví, ovšem v poměru mužů a žen, které získaly podporu z opatření I.3.2 činí 61 % mužů a 39 % žen. Taktéž podmínky pro zahájení činnosti jako právnické a fyzické osoby jsou zcela identické, právnické osoby mezi příjemci přesto tvoří pouze cca 7 %.

Žadatelé získávají podporu průměrně v 28-29 letech. Muži jsou ovšem v průměru o cca 3 roky mladší než ženy. Opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců navazuje na cíle opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti. V případech, kdy došlo k dodržení podmínek obou opatření (20 % příjemců bylo zároveň nabyvateli v opatření 113), je možné sledovat pozitivní účinky v aktivitách převodu podniků na mladé zemědělce, kterým se tím nabídla příležitost zasahovat do vedení společnosti a možnost uplatnit inovativní přístupy a nápady v praxi.

Na základě údajů FSS za rok 2013 vyplývá, že žadatelé participující na opatření 112 se podílejí na celkovém počtu vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství ve výši 5,2 %. Příspěvek k omlazení věkové struktury je poměrně významný, protože nejmladší žadatelé ve věku do 35 let tvořili v roce 2013 významný 28 % podíl na všech vedoucích hospodářích v celém sektoru této věkové kategorie. Zbývající část nabyvatelů ve věkové kategorii od 35 do 45 let tvořila v příslušné věkové kategorii dle FSS 2013, tj. od 35 do 45 let, na celkovém počtu 3,8 %. Je tedy možné shrnout, že se projevil příznivý dopad opatření do změny věkové struktury, a to zejména přílivem nejmladších vedoucích hospodářů do 35 let.

Příjemci z řad FO ve srovnání s vedoucími pracovníky v podnicích FO mají výrazně vyšší zastoupení vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných s maturitou – o cca 27 resp. 20,8 p.b. Naopak v případě středoškolského vzdělání bez maturity je tento podíl o cca 27 p.b. nižší a obdobně v případě základního vzdělání je tento podíl výrazně nižší o více jak 21 p.b. V případě příjemců z řad PO je zastoupení vysokoškolsky vzdělaných sice o 10 p.b. nižší, ale je zde vyšší podíl vedoucích s úplným středním vzděláním o téměř 5 p.b.

Výsledky šetření tedy potvrzují, že nastupující mladá generace žadatelů vykazuje významně vyšší stupeň vzdělání, než je průměr populace (více vysokoškolsky vzdělaných) a byla hodnocena jako kvalitní lidský kapitál (včetně předchozí praxe).

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)??

Relevance	Relevantnost opatření je vysoká. Problémy byly správně formulovány, vychází z provedených analýz potřeb venkova (SWOT analýza) a reflektují je.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelná ochota zemědělců ke změně výrobní technologie, participace na alternativních způsobech hospodaření a postupný rozvoj hospodářství, který vedl ke vzniku nově vytvořených pracovních míst	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Počet nově vytvořených pracovních míst
	Doplňkový výstupový	Podíl příjemců podpory plánující zavedení nových technologií či postupů
	Doplňkový výstupový	Podíl příjemců podpory participujících na opatření ekologického zemědělství

Odpověď na evaluační otázku:

Mladí lidé jsou otevření k přijímání nových přístupů a vnímání klimatické změny, welfare zvířat, jsou ochotni častěji participovat v opatřeních zlepšujících environmentální aspekty hospodaření a dalších kvalitativních prvků hospodaření. Z celkového počtu podpořených podniků participuje 30 % na ekologickém zemědělství, zatímco tento podíl participujících zemědělců v ČR činí 12 % (2014). Obdobně podíl obhospodařované výměry v režimu ekologického zemědělství činil u podpořených podniků na celkové jimi obhospodařované výměře zemědělské půdy 26 %, zatímco tento podíl v ČR činí 11,7 %.

V rámci výběrového šetření při ex-post hodnocení odpovědělo na otázku, zda v blízké budoucnosti plánují zavedení nových technologií/postupů 27 % respondentů, že s tímto tvrzením rozhodně souhlasí a dalších 51 % respondentů spíše souhlasí. Celkem tedy výrazně převažující počet oslovených respondentů (3/4) s tímto tvrzením souhlasil.

S následujícím rozvojem založeného zemědělského podniku došlo k vytvoření nových pracovních míst, a to v případě 18 % respondentů výběrového šetření ex-post hodnocení, kdy v průměru bylo vytvořeno 1,73 pracovního místa. V přepočtu na celý soubor podpořených podniků se na tvorbě nových pracovních míst podílelo celkem 241 podpořených žadatelů a bylo tedy celkem vytvořeno 417 nových pracovních míst ve struktuře: 168 míst pro ženy a 249 míst pro muže (tedy v poměru žen vůči mužům 40 : 60). Celkový počet nově vytvořených pracovních míst se tedy podílel 20,7 % na celkovém cílové počtu nově vytvořených pracovních míst.

6.2.4 Závěry a doporučení

Z hodnotícího procesu vyplynulo, že opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců přispělo významným způsobem k přílivu mladých lidí s vyšší úrovní vzdělání. Dále poskytlo díky synergickým efektům z ostatních opatření zejména 121 – Modernizace zemědělských podniků, 313 – Podpora cestovního ruchu a 311 – Diverzifikace nezemědělských činností sektoru zemědělství významné investiční zdroje pro jejich rozvoj. Zájem o zemědělskou činnost je ze strany mladých osob v ČR vysoký. To dokládá trvale výrazný převis žádostí o dotaci nad finančními možnostmi jednotlivých kol výzev a uspokojivé průběžné plnění indikátorů. Celkové investice vyvolané podporou z PRV u schválených projektů dosáhly výše cca 95 mil. EUR, což ve srovnání s plánovanou hodnotou cca 55 mil. EUR znamená výrazné překročení cílů. Spolu s ostatními investicemi z ostatních opatření se ve výši 166,3 mil. EUR podílely na celkové hodnotě investic do sektoru zemědělství ve výši 4,7 %. K této výši investic přispěl vhodně zvolený systém preferenčních kritérií, který zvýhodnil podnikatele, kteří se větší měrou podíleli na podnikatelském plánu svými vlastními prostředky.

Ze závěrů střednědobého hodnocení vyplynulo, že část žadatelů nakonec zahajuje svoji zemědělskou činnost i bez přiznání dotace. Což se potvrdilo i ve výběrovém šetření zrealizovaného hodnotitelem, kdy se ukazovalo, že část zemědělců by podnikání začalo i bez podpory ve stejném časovém horizontu (40 %) a někteří začali, i když podporu nezískali. Přibližně čtvrtina respondentů by však projekt nerealizovala vůbec a 21 % v čase do dvou let a 17 % ve výhledu do 5 let. To potvrzují i odpovědi respondentů, že podpora je motivem pro zahájení činnosti pouze u 62 % z nich a dále 90 % respondentů potvrdilo, že podpora jim usnadnila zahájení a 100 % usnadnila provedení strukturálních změn. Je to částečně také dáno výší podpory, která může pokrýt jen skutečně malou část pořizovacích nákladů spojených se zřízením nového hospodářství. Mrtvou váhu opatření je tedy možné expertně odhadnout na úrovni 20 %.

Zhruba 2/3 příjemců začínají svoji činnost na zelené louce. Nejvíce žadatelů jsou chovatelé hospodářských zvířat na pastvě a zemědělci se smíšenou výrobou. Více než polovina žadatelů má v podnikatelském plánu i další investice, které nejsou součástí způsobilých výdajů a žadatelé se spoluúčastní na investicích významným způsobem – v průměru ze 42 %. Poměr celkové investice vůči podpoře dosahuje u 10 % příjemců s nejvyšší hodnotou tohoto poměru dokonce hodnoty 2,9, což znamená, že vlastní dotace se na celkové investici podílí jen 34,5 %. Šetření ukázalo, že nastupující mladá generace žadatelů vykazuje vyšší vzdělání, než je průměr populace (více vysokoškolsky vzdělaných) a byla hodnocena jako kvalitní lidský kapitál (včetně předchozí praxe).

Z uvedených výsledků vyplývá, že opatření podpořilo mladé zemědělce, kteří byli schopni s podporou dosáhnout významně většího navýšení HPH, než tomu bylo v odpovídajícím odvětví (potravinářství i zemědělství). Totéž dokládá střednědobé hodnocení, které navíc prokázalo, že tito podnikatelé vykázali větší navýšení HPH než kontrolní skupina i v době hospodářské krize.

Doporučení:

V této části je věnována pozornost hlavním zjištěním, která vyplynula z provedených šetření a analýz, a na která lze navázat doporučením ke zvýšení účinnosti opatření:

- Bylo by vhodné zachovat nastavení v preferenčních kritériích, kdy jsou oceněny vyšším bodovým ohodnocením projekty s vyššími celkovými výdaji, než je samotná dotace. Tento princip vede k vyšší adicionalitě finanční zdrojů a vede k vyšší odpovědnosti žadatele o podporu k budoucí udržitelnosti hospodářství.
- Z hlediska prací s údaji získanými od žadatelů preferovat co největší podíl informací získávaných v podobě elektronických formulářů – žádosti o dotaci, žádosti o platbu, monitorovací zprávy tak, aby byly snadno transformovatelné do informačního systému, což v konečném důsledku zvyšuje využitelnost získaných dat a také rychlost zpracování při různých hodnocení.
- Překvapivě některé projekty měly poměrně málo ambiciózní plány ve vztahu ke svému rozvoji, což by v novém programovém období měla zajistit minimální vyžadovaná velikost podniku v okamžiku jeho zahájení. Ta je však nastavena tak, aby zajistila dostatečné živobytí – tedy příjem pro jednoho pracovníka, ale je již tato velikost požadovaná před zahájením činnosti. To však může vést k tomu, že opatření nebude primárně sloužit k podpoře zahájení činnosti, ale spíše plnit funkci rozvoje již existujících podniků, nebo těch, které jsou právě přebírány v rámci generační obměny. Tento typ podpory je však zajišťován opatřením 121 – Modernizace zemědělských podniků. Bylo by tedy vhodné snížit požadovaný velikostní limit tak, aby žadatel zajistil generování dostatečného příjmu do 2-4 let po zahájení činnosti.

6.3 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (I.1.3)

6.3.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 113 Předčasné ukončení zemědělské činnosti bylo implementováno pod národním kódem I.3.3. Tímto opatřením je řešen problém nepříznivé věkové struktury zemědělců a nízký příliv mladých pracovníků do zemědělství obdobně jako u opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců. Opatření motivuje starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a předat (postoupit) svůj podnik mladším zemědělcům, což může přispět k posílení ekonomické a sociální dimenze trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova.

Tabulka 6.3.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 113	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	37 019	874 425	3 666 544
V procentech (%) z rozpočtu PRV	1	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Tabulka 6.3.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně - 1. 1. 2007 – 31. 12. 2015)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	642	2 720
Proplacené	577	2 720

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Tabulka 6.3.1.3: Souhrn administrace závazků PRV (kumulativně od 1. 1. 2007 - 31. 12. 2015)

	Celkem		
	počet žádostí	počet uvolněných ha	Veřejné výdaje (tis. EUR)
Schválené první žádosti o proplacení	642	30 957	2 720
Schválené žádosti o proplacení	2 839	x	20 188
PŽOP ke schválení (v administraci)	0	0	0
ŽOP ke schválení (v administraci)	3	x	0
Proplacené PŽoP	577	30 957	2 720
Proplacené ŽoP	2 839	x	20 188

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Opatření, které motivovalo starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a vytvořit tak prostor pro nástup mladších zemědělců, bylo otevřeno v rámci kontinuální výzvy pro příjem žádostí a jeho podpora měla formu jedné roční dotace v rámci první žádosti o dotaci (dále jen „PŽoP“) následované v následujících letech Žadostí o proplacení (dále jen „ŽoP“), a to každoročně vždy do 15. 2. daného roku účasti v opatření. Z celkového rozpočtu alokovaného na toto opatření, jenž představoval 37 043 tis. EUR, bylo k 31. 12. 2015 zazávazkováno 36 597 tis. EUR (tj. 98,8 %). Z rozpočtu PRV jsou hrazeny i závazky z minulého programového období z HRDP, které byly vyplaceny včetně let 2008-2015 z rozpočtu PRV ve výši 13 689 tis. EUR a zbývající závazky z PRV 2007-2013 byly vyplaceny ve výši 22 908 tis. EUR za roky 2008-2015.

Z podmínek opatření 113 plyne, že postupitelé mohli pobírat roční podporu vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu převedených hektarů zemědělské půdy násobených sazbou 4 700 Kč, přičemž horní hranice počtu hektarů zahrnutých do výpočtu byla 30. Dle monitorovacích tabulek k 31. 12. 2015 činila celková postoupená půda 30 957 ha, přičemž průměrná velikost převedené výměry zemědělské půdy byla dle datových podkladů 48,2 ha.

Příjem žádostí probíhal průběžně mezi lety 2008-2013. Vzhledem k naplnění cílů a zároveň vzhledem k naplnění závazků odpovídajících výši rozpočtu alokovaného na toto opatření v rámci Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 došlo k ukončení příjmu žádostí v opatření. Poslední žádosti o dotaci byly podány do 1. 10. 2013, PŽoP byly podány do 1. 11. 2013 a Dohody o poskytnutí dotace byly podepsány do 30. 12. 2013.

Z databáze příjemců byly identifikovány celkem podané žádosti od 669 subjektů, přičemž k 31. 12. 2015 byla schválena první žádost o proplacení 642 subjektům, které byly fakticky podpořeny, a byla jim vyplacena minimálně jedna platba. S proplacenou první žádostí o platbu bylo celkem 577 žadatelů²⁰.

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci opatření 113 (I.3.3) na období 2007–2013 bylo plánováno podpořit celkem 250 subjektů, které převedou cca 19 tis. ha zemědělské půdy. Počet 642 podpořených příjemců a počet uvolněných hektarů ve výši 30 957 vzrostl oproti plánované hodnotě více než dvojnásobně. Při srovnání věkových kategorií je zřejmé, že podporováni jsou pouze zemědělci mladší 64 let, mezi podpořenými výrazně převažují muži (576 oproti 76 ženám). Značný rozdíl mezi hodnotami počtu žen a mužů koresponduje s historickým vývojem v odvětví zemědělství.

Ačkoli tato čísla reprezentují značný zájem ze strany zemědělců a jeví se tak jako pozitivní, interpretace nemusí být jednoznačná. Do této hodnoty mohou vstupovat i případy pouze administrativních převodů zemědělské půdy mezi rodinnými příslušníky, u nichž však nedošlo k reálnému postoupení podniků, které byly zmiňovány v průběhu rozhovorů se zainteresovanými stranami.

Tabulka 6.3.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	05 - Počet příjemců	07 - Počet uvolněných hektarů
Cíl	250	19 000
Dosažení	642	30 957
Dosažení v %	257	163

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

6.3.2 Výsledky a dopady

Opatření ve velké míře umožňuje převzetí hospodářství mladší osobou s vyšším inovačním potenciálem. Ve značném množství případů přebírá podnik osoba, která již sama hospodaří nebo disponuje zemědělským majetkem (např. půdou, stádem, strojním vybavením), tzn. díky opatření dochází k rozšiřování a zvětšování obhospodařované plochy a majetku jednotlivých hospodářů.

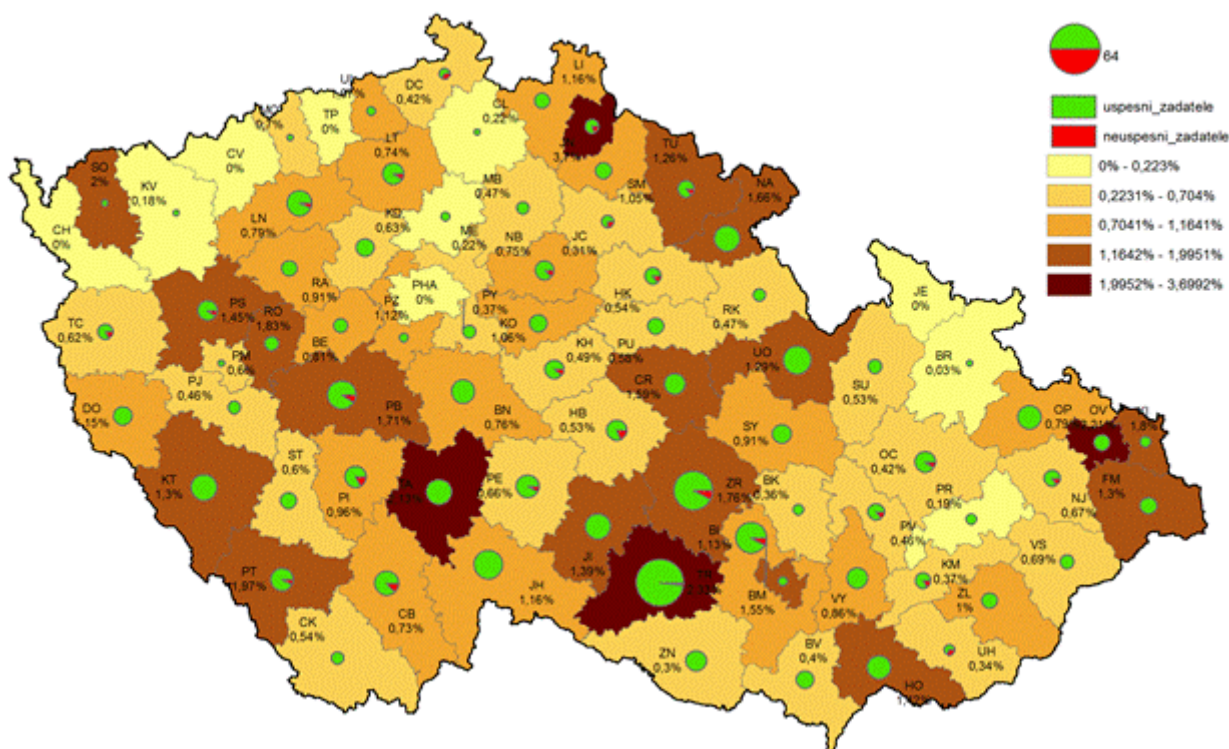
V první části analýzy opatření 113 byly v prostředí geografických informačních systémů (GIS) vyhodnoceny geografické nerovnoměrnosti a prostorové rozložení podpořených projektů a také diferenciací úspěšných a neúspěšných žadatelů a jejich poměr v jednotlivých okresech (NUTS IV) a podíl výměry zemědělské půdy úspěšných žadatelů v roce postoupení hospodářství z postupitele na nabyvatele na obhospodařované výměře zemědělské půdy v jednotlivých okresech. Nejvyšší

²⁰ U 65 žadatelů byla podána první žádost o proplacení na konci roku, kdy již nemohla být vyplacena a první platba byla vyplácena až v roce následujícím v podobě další žádosti o platbu.

absolutní poptávka po dotacích z opatření 113 byla zaznamenána v okresech Třebíč, Žďár nad Sázavou, Brno-venkov a Jindřichův Hradec – tedy opět spíše jižnější regiony ČR. Míra úspěšnosti je ve většině okresů 100 %, pouze u 1/3 okresů se pohybuje v rozpětí od 67 do 98 % s průměrnou hodnotou 86 % (viz kartodiagram). Nejvyšší podíl obhospodařované půdy v roce předání hospodářství na celkové výměře zemědělské půdy v okrese se vyskytl u okresů Jablonec nad Nisou, Třebíč, Ostrava-město, Tábor a Sokolov, kde jsou větším podílem zastoupeny podniky PO – společnosti s ručením omezeným a podniky FO s větší převáděnou výměrou zemědělské půdy.

Obrázek 6.3.2.1: Geografické rozložení a vyhodnocení úspěšnosti žadatelů z opatření I.1.3 dle četnosti a podílu podpořené výměry z. p. při předání hospodářství na celkové výměře okresu

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat SZIF

Následující analýza byla realizována na 636 projektech, které měly schválenou první žádost o proplacení výdajů a současně u nich nedošlo k porušení podmínek a následné vratce (to byl případ 6 žadatelů). Výsledky hodnocení jsou významně ovlivněny skutečností, že k 1. 10. 2013 došlo k ukončení příjmu žádostí v opatření 113, a to z důvodu dosažení cílů stanovených pro toto opatření i naplnění závazků odpovídajících alokaci opatření.

Většina nabyvatelů hospodářství jsou fyzické osoby, pouze ve 12 případech za uplynulé období 2008 – 2013 se jedná o právnické osoby – společnosti s ručením omezeným. Z celkového počtu 622 nabyvatelů přebírali nabyvatelé hospodářství od 2 žadatelů ve 12 případech a od 3 žadatelů pouze jeden krát. Vícenásobná převzetí byla realizována pouze nabyvateli z řad fyzických osob.

Tabulka 6.3.2.1: Vlastnická forma příjemců a nabyvatelů (tříděno dle roku podání PŽP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Postupitelé (Příjemci) FO	61	149	123	112	146	45	636
Nabyvatelé FO	61	143	112	108	140	45	609
Nabyvatelé PO	0	3	6	2	2	0	13
Nabyvatelé FO + PO	61	146	118	110	142	45	622

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k prosinci 2015

Analýza prokázala velmi malé průniky příjemců podpory z opatření 113 (tj. postupitelé hospodářství) s příjemci v opatření 121 (I.1.1.1) – bylo zaznamenáno pouze osm příjemců podpory z opatření 113, kteří v minulosti rovněž čerpali podporu z opatření 121. Čtrnáct dalších příjemců v opatření 113 o investiční podporu z opatření 121 žádalo (jeden z nich dokonce čtyřikrát, další dvakrát), ovšem vždy neúspěšně.

Mezi lety 2008 a 2013 byl zaznamenán téměř jednoznačný trend meziročního nárůstu souběžného využívání opatření 113 a opatření 112 o zhruba 10 procentních bodů s výjimkou roku 2012, kdy poklesl na 40 %. Za celé období kombinovalo obě opatření v průměru 38 % projektů předčasného ukončení zemědělské činnosti spolu s opatřením 112.

Tabulka 6.3.2.2: Kombinace čerpání z opatření 113 a 112

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Nabyvatelé op. 113 při souběhu s op. 112	10	43	48	53	57	28	239
Celkem	61	146	118	110	142	45	622
Podíl	16 %	29 %	41 %	48 %	40 %	62 %	38 %

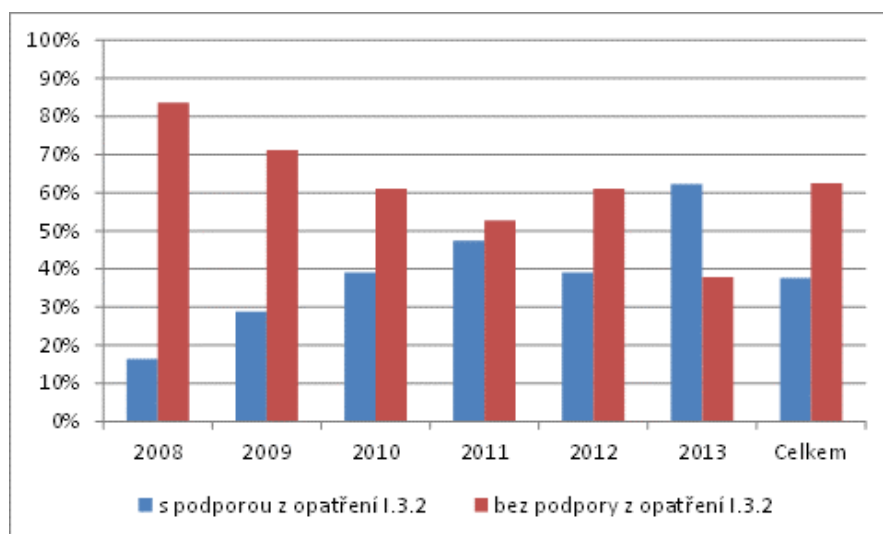
Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k prosinci 2015

Průběh podílu projektů při souběhu schválených projektů zmíněných opatření znázorňuje graf níže.

Graf 6.3.2.1: Kombinace čerpání opatření 113 a 112

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF k prosinci 2015

Analýza vlivu opatření na velikostní strukturu podniku byla realizována na vzorku 636 podpořených projektů. U zhruba jedné třetiny (36 %) nabyvatelů se plocha po nabytí shoduje s plochou převáděného zemědělského podniku postupitele. Tito nabyvatelé tedy před převzetím hospodářství od postupitele nehospodařili na žádné zemědělské půdě.

Zde je ovšem nutné zdůraznit, že se jedná spíše o formální kalkulaci na základě dat, která nabyvatelé zanášejí do systému LPIS. Ve velké většině případů nabyvatelé na zemědělské půdě reálně hospodaří, jde ovšem kupříkladu o rodinnou farmu, v jejímž rámci je hospodaření administrativně vykazováno na staršího člena rodiny, který tímto projektem podpořeným z opatření 113 předává mladšímu. V každém případě ovšem nedochází v těchto případech ke změně struktury hospodaření. V průběhu času ovšem dochází spíše ke snižování podílu těchto případů – jak ukazuje následující tabulka.

Tabulka 6.3.2.3: Počet nabyvatelů, kteří před nabytím nehospodařili na žádné zemědělské půdě

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Počet nabyvatelů	25	65	42	33	46	13	224
před nabytím (%)	41%	45%	36%	30%	32%	29%	36%

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Pokud podmínku existence hospodářství přesuneme na 3 roky před rokem převzetí, tak 472 nabyvatelů (v průměru 76 %) v té době nehospodařilo a s postupem času byl větší podíl nabyvatelů, kteří řídili vlastní hospodářství s delší zkušeností více než 3 roky – v roce 2008 žádný a na konci období již 60 % nabyvatelů.

Není rovněž bez zajímavosti, že cca 31 % nabyvatelů obhospodařuje již před převzetím větší rozlohu (v průměru 142,2 ha), než předávající (v průměru 38,2 ha), což je v těchto případech 3,7 krát více.

Tabulka 6.3.2.4: Počet nabyvatelů, kteří 3 roky před nabytím nehospodařili na žádné zemědělské půdě

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Celkem
Počet nabyvatelů	61	124	95	78	96	18	472
3 roky před nabytím (%)	100%	85%	81%	71%	68%	40%	76%

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Z tabulky velikostní struktury převáděného zemědělského podniku postupitele je vidět, že nejčastěji zastoupena je kategorie 10-49,99 ha a to až 75 %. Druhou nejčetnější kategorií je 50-99,99 ha (cca 16 %), tyto dvě velikostní kategorie představují cca 91 % všech převáděných podniků. Převáděné podniky s obhospodařovanou rozlohou nižší než 10 ha představují zcela marginální podíl (cca 1 %).

Tabulka 6.3.2.5: Velikostní struktura převáděného zemědělského podniku postupitele

Rozloha v ha	0-4,99	5-9,99	10-49,99	50-99,99	100-499,99	500+	celkem
Počet postupitelů (08-13)	1	5	479	104	46	1	636
Počet postupitelů v %	0,2%	0,8%	75,3%	16,4%	7,2%	0,2%	100,0%
2008	0	0	42	13	6	0	61
2009	0	2	113	24	10	0	149
2010	1	1	95	20	6	0	123
2011	0	2	93	12	5	0	112
2012	0	0	108	23	14	1	146
2013	0	0	28	12	5	0	45

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Je logické, že procesem sloučení hospodářství postupitelů a nabyvatelů došlo ke změně struktury výměry sloučených zemědělských podniků (tj. k jejímu zvýšení). I v této skupině je významně zastoupena velikostní kategorie 10-49,99 ha, pod kterou ovšem spadá již pouze cca 35 % podniků. Po sloučení došlo k přesunu řady podniků do kategorií s vyšší výměrou obhospodařované plochy. Kategorie 50-99,99 ha je zastoupena také více než 35 % podniků a nárůst zaznamenala i kategorie 100-499,99 ha, pod kterou spadá cca 27 % všech sloučených zemědělských podniků nabyvatelů. Tyto údaje dokládá tabulka níže.

Tabulka 6.3.2.6: Velikostní struktura sloučeného zemědělského podniku nabyvatele

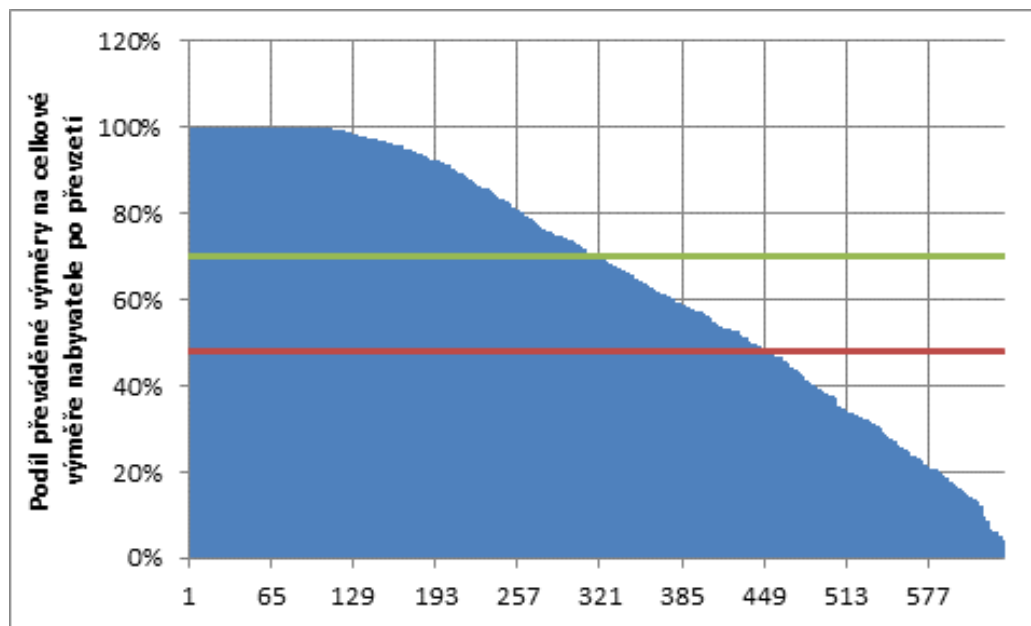
Rozloha v ha	0-4,99	5-9,99	10-49,99	50-99,99	100-499,9	500+	celkem
Počet nabyvatelů (08-13)	1	4	220	221	166	10	622
Počet nabyvatelů v %	0,2%	0,6%	35,4%	35,5%	26,7%	1,6%	100%
2008	0	0	16	22	22	1	61
2009	0	2	61	54	29	0	146
2010	1	0	39	44	30	4	118
2011	0	2	37	38	31	2	110
2012	0	0	53	43	44	2	142
2013	0	0	14	20	10	1	45

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Průměrná výměra hospodářství nabyvatele před převzetím podniku činila 50,41 ha. Průměrná rozloha sloučených hospodářství dosahovala 98,62 ha. To dokumentuje zvětšení rozlohy zemědělské půdy nabyvatelů po sloučení o 95,6 % původní velikosti postupitelů. V grafu níže je uvedena distribuce podílu převáděné výměry na celkové výměře nabyvatele po převzetí hospodářství, ze které vyplývá, že podniky jsou přebírány ze dvou třetin menšími podniky, než je velikost převáděného hospodářství, protože tento podíl činí více jak 50 %.

Graf 6.3.2.2: Podíl převáděné výměry na celkové výměře nabyvatele po převzetí

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Po sloučení pozemků nabyvatele s pozemky postupitele dochází ke zvětšení obhospodařované výměry, čímž se vytváří předpoklady pro vyšší konkurenceschopnost a dává prostor pro růst, což ilustrujeme růstem velikosti obhospodařované výměry měřenou v roce 2015 vztaženou k roku podání první žádosti o proplacení. V průměru došlo k následnému zvětšení výměry o dalších 12 %. Přirozeně největší zvětšení proběhlo u podniků s prvními žádostmi podanými v roce 2008 a to o dalších 23 %.

Tabulka 6.3.2.7: Změna velikosti sloučeného zemědělského podniku nabyvatele

	Prům. velikost po převzetí (ha)	Prům. velikost v roce 2015 (ha)	Nárůst velikosti do roku 2015 (%)
2008	108,2	132,9	23%
2009	78,9	92,5	17%
2010	105,9	122,8	16%
2011	102,9	109,8	7%
2012	99,3	107,8	9%
2013	117,5	121,1	3%
Průměr 2008 - 2013	98,6	110,9	12%

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Rozšíření hospodářství v důsledku postoupení vedlo u nabyvatelů, kteří před sloučením hospodařili na nějaké výměře zemědělské půdy, ke změně struktury druhů pozemků, které obhospodařovali po sloučení. Nejvýznamnější změny jsou v případě podílu orné půdy, která se snížila o více než 10 p. b. ve prospěch trvalých travních porostů.

Tabulka 6.3.2.8: Změna struktury užití půdy zemědělského podniku nabyvatelů před a po sloučení

	Před nabytím	Po nabytí
Orná půda	79,1%	68,8%
Trvalé travní porosty	20,3%	30,2%
Vinice	0,0%	0,2%
Chmelnice	0,1%	0,1%
Sady	0,2%	0,6%
Zemědělská půda	100,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Věková struktura a pohlaví příjemců

V opatření 113 je významná převaha mužů, a to i mezi příjemci i mezi nabyvateli hospodářství. Tento rozdíl se navíc u příjemců v průběhu času zvětšuje: zatímco v roce 2008 tvořily ženy cca 23 % všech příjemců dotace (tedy postupitelů), v roce 2013 to již bylo pouze cca 7 %. U nabyvatelů je ovšem možné vidět zcela opačný trend: zatímco v roce 2008 tvořily ženy pouze cca 9 % nabyvatelů, v roce 2013 již jejich podíl dosahuje 20 %. Celkově potom tvoří ženy u postupitelů cca 12 % a u nabyvatelů 14 %.

Tabulka 6.3.2.9: Věková struktura příjemců podpory v roce předložení PŽP

Věk	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2008 - 2013					
	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy		Muži		Celkem	
	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	%	počet	%	počet	%
55	3	4	4	17	4	15	3	11	2	18	1	6	17	19%	71	81%	88	14%
56	3	16	7	17	4	16	4	25	5	37	1	6	24	17%	117	83%	141	22%
57	7	6	8	25	3	13	0	9	4	26	0	5	22	21%	84	79%	106	17%
58	1	6	0	17	3	20	0	11	3	12	0	6	7	9%	72	91%	79	12%
59	0	5	1	15	1	12	3	12	0	10	1	5	6	9%	59	91%	65	10%
60	0	2	0	14	0	10	0	12	0	10	0	7	0	0%	55	100%	55	9%
61	0	3	0	12	0	9	0	12	0	12	0	2	0	0%	50	100%	50	8%
62	0	5	0	11	0	12	0	10	0	7	0	3	0	0%	48	100%	48	8%
63	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0%	4	100%	4	1%
Celkem	14	47	20	129	15	108	10	102	14	132	3	42	76	12%	560	88%	636	100%
	61		149		123		112		146		45							
Prům. věk převodce	56,4	57,7	56,4	58,1	56,5	58,2	56,6	58,2	56,6	57,5	56,7	58,3	56,5		58,0		57,8	
	57,4		57,9		58,0		58,1		57,5		58,2							
	57,8																	

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Zatímco mezi postupiteli jsou ženy v průměru o 1,5 roku mladší než muži, mezi nabyvateli je tomu naopak, a ženy jsou o 1,3 roku starší než muži. Podrobné údaje o věku mužů žen – postupitelů i nabyvatelů – uvádí následující tabulky.

Tabulka 6.3.2.10: Věková struktura nabyvatelů v roce předložení PŽP

Věk	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2008-2013					
	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži		Celkem		
	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	%	počet	%	počet	%
19-24 vč.	1	7	2	20	0	19	3	12	7	17	0	5	13	14%	80	86%	93	15%
25-29 vč.	1	12	5	30	1	24	4	21	7	33	2	10	20	13%	129	87%	149	24%
30-34 vč.	1	28	7	56	7	40	5	44	10	50	5	13	35	13%	230	87%	265	43%
35-40 vč.	2	7	3	24	5	24	5	16	3	18	2	8	20	17%	96	83%	116	19%
Počet celkem	5	54	17	129	13	106	17	93	27	117	9	36	88	14%	534	86%	622	100%
	59		146		119		110		144		45		622					
Prům. věk nabyvate	31,5	30,7	30,7	30,1	30,5	30,7	32,2	30,4	32,6	29,3	33,0	30,7	31,5		30,2		30,3	
	30,9		30,2		30,6		30,5		29,6		30,9							
	30,3																	

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Pro posouzení dopadu opatření 113 na změnu věkové struktury vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství byla přepočtena věková struktura nabyvatelů na rok 2013 tak, aby bylo možné srovnat údaje se zastoupením v jednotlivých věkových kategoriích s údaji ze Strukturálního šetření v zemědělství za rok 2013.

Tabulka 6.3.2.11: Věková struktura nabyvatelů v roce 2013

Věk	Ženy		Muži		Celkem		
	počet	%	počet	%	počet	počet	%
19-24 vč.	7	16%	36	84%	43	365	15%
25-29 vč.	17	14%	101	86%	118		24%
30-34 vč.	27	13%	177	87%	204		43%
35-39 vč.	28	14%	179	86%	207	257	19%
40-45 vč.	9	18%	41	82%	50		13%
Celkem	88	14%	534	86%	622	622	100%

Pozn.: nabyvatelé přebírající více hospodářství od více postupitelů jsou zahrnuti v rámci analýzy pouze do roku s žádostí prvního postupitele

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat IS SZIF a LPIS k prosinci 2015

Žadatelé (postupitelé) participující v opatření 113 v celkovém počtu 642 se podílejí na celkovém počtu vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství ve výši 2,4 % a 4,3 % na počtu pracovníků v příslušné věkové kategorii nad 55 let. Příspěvek opatření k omlazení věkové struktury je poměrně významný, protože nejmladší postupitelé ve věku do 35 let v počtu 365 tvořili v roce 2013 poměrně významný 30% podíl na všech vedoucích hospodářích v celém sektoru této věkové kategorie. Zbývající část nabyvatelů ve věkové kategorii od 35 do 45 let v počtu 257 tvořila v příslušné věkové kategorii dle FSS 2013 tj. od 35 do 54 let na celkovém počtu 2,5 %. Je tedy možné shrnout, že se projevil příznivý dopad opatření do změny věkové struktury, a to zejména přílivem nejmladších vedoucích hospodářů do 35 let.

Tabulka 6.3.2.12: Věková struktura nabyvatelů v roce 2013

	Počet vedoucích pracovníků v sektoru zemědělství	Podíl na celkovém počtu (%)	Počet postupitelů	Podíl postupitelů na celk. počtu vedoucích prac. v sektoru	Počet nabyvatelů sloučených podniků	podíl nabyvatelů na počtu vedoucích prac. v sektoru
méně jak 35 let	3 150	12,0%	-	-	365	11,6%
od 35 do 54 let	12 600	48,0%	-	-	257	2,0%
55 let a více	10 763	41,0%	642	6,0%	-	-
Celkem	26 250	100%	642	2,4%	622	2,4%

Zdroj: Eurostat – FSS 2013, Key farm variables: area, livestock (LSU), labour force and standard output (SO) by agricultural size of farm (UAA) and age of manager [ef_kvage]; IS SZIF, vlastní výpočty

Vzdělanostní struktura postupitelů a nabyvatelů:

Na základě provedeného šetření na příjemcích podpory a nabyvatelů bylo zjištěno, že vzdělanostní struktura příjemců (postupitelů) je na vyšší úrovni oproti průměrné vzdělanostní struktuře vedoucích

pracovníků v případě podniků FO na základě dat FSS 2007. Podniky FO tvoří 98 % příjemců opatření 113.

Tabulka 6.3.2.13: Vzdělanostní struktura vedoucích pracovníků v odvětví zemědělství v roce 2007 a u postupitelů a nabyvatelů (%)

	FSS 2007		Respondenti postupitelé	Respondenti nabyvatelé
	Podniky PO	Podniky FO		
základní (včetně nedokončeného, resp. bez vzdělání)	0	23,8	7,8	2,6
středoškolské vzdělání bez maturity	18,3	53,8	39,2	25,6
středoškolské s maturitou	29,3	15,2	32,4	41,0
vysokoškolské (vč. vyššího odborného)	52,4	7,2	20,6	30,8
celkem	100	100	100	100

Zdroj: Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, ČSÚ 2008; vlastní šetření

Nabyvatelé ve srovnání s příjemci mají vyšší zastoupení vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných s maturitou – v obou případech o cca 10 p. b. Naopak v případě středoškolského vzdělání bez maturity je tento podíl o cca 14 p. b. nižší v případě nabyvatelů a obdobně v případě základního vzdělání je tento podíl o cca 5 p. b. nižší.

Tabulka 6.3.2.14: Přehled výstupových a výsledkových indikátorů pro opatření 113 (finanční hodnoty v tis. EUR)

Indikátor		Cílová hodnota	Dosažený stav	Míra plnění v %
Výstup	Počet příjemců	250	642	257
	Počet uvolněných hektarů	19 000	30 957	163
Výsledek	Zvýšení zemědělské HPH v podpořených podnicích (tis. EUR)	Není relevantní pro postupitele, v případě nabyvatelů není možné hodnotit		

Zdroj: cílové hodnoty: PRV ČR 2007-2013září 2015, aktualizovaná verze programového dokumentu schváleného EK v prosinci 2015, dosažené hodnoty: Výroční zpráva PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016, vlastní šetření

6.3.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo konkurenceschopnosti podpořených podniků?		
Relevance	Došlo ke změně průměrné velikosti podniků nabyvatelů a/nebo ve využití uvolněné plochy a/nebo změně v sektorovém zaměření podniku, případně k jiné změně v dosavadní struktuře hospodářství.	
Hodnotící kritérium	Realizací převodů hospodářství došlo ke zvýšení výkonnosti nástupnických podniků.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) na přepočteného pracovníka (připadající podíl změny v produktivitě práce v zemědělství na podíl odcházejících ze sektoru) (ostatní ukazatele hodnoceny na

		úrovni Osy I)
	Doplňkový výstupový	Změna velikosti nástupnického podniku (ha)
	Výstupový	Počet převáděných hektarů (ha)
	Doplňkový výstupový	Průměrná velikost převáděného podniku (ha)
	Doplňkový výstupový	Podíl převáděné půdy na původní výměře nástupnického podniku (%)

Odpověď na evaluační otázku:

Podporou měl být řešen problém nepříznivé věkové struktury zemědělců a nízký příliv mladých pracovníků do zemědělství. Obdobně jako u opatření 112 má toto opatření za cíl zlepšit věkovou strukturu zemědělců a přispět k vyšší výkonnosti zemědělských podniků a intenzivnějšímu zavádění inovací. Záměrem tohoto opatření je též zvětšování rozlohy obhospodařovaného území. Po sloučení pozemků nabyvatele s pozemky postupitele dochází ke zvětšení obhospodařované výměry, čímž se může zvýšit konkurenceschopnost změnou způsobu hospodaření zemědělského podniku.

Podle dostupných dat činila celková postoupená půda 30 957 ha (tj. 0,87 % veškeré obhospodařované zemědělské půdy v ČR), přičemž průměrná velikost převedené plochy zemědělské půdy byla 48,2 ha. Průměrná výměra hospodářství nabyvatele před převzetím podniku činila 50,4 ha a průměrná rozloha sloučených hospodářství dosahuje 98,62 ha. Po sloučení pozemků nabyvatele s pozemky postupitele dochází k téměř dvojnásobnému zvětšení oproti původní obhospodařované výměře, čímž se může zvýšit konkurenceschopnost nebo způsob řízení a hospodaření zemědělského podniku. V přibližně jedné třetině případů je potom hospodářství předáno nabyvateli, který prozatím nehospodaří na žádné zemědělské půdě. Naproti tomu 31,1 % nabyvatelů obhospodařuje již před převzetím větší rozlohu (v průměru 142,2 ha), než předávající (v průměru 38,2 ha), což je v těchto případech 3,7 krát více a přispívá tak k zvětšení výměry podniku v průměru o 27 %.

Rozšíření hospodářství v důsledku postoupení vedlo u nabyvatelů, kteří před sloučením hospodařili na nějaké výměře zemědělské půdy, ke změně struktury druhů pozemků, které obhospodařovali po sloučení. Nejvýznamnější změny jsou v případě podílu orné půdy, která se snížila o více než 10 p. b. ve prospěch trvalých travních porostů.

Pokud bychom vycházeli ze stanovené hypotézy, že ke zvýšení konkurenceschopnosti dochází prostřednictvím zvětšování rozlohy obhospodařované plochy, pak je možné interpretovat výsledky jako pozitivní trend směřující k naplnění stanovených cílů. Je však opět potřeba zohlednit negativní aspekty zmiňované během rozhovorů se stakeholdery v opatřeních 112 a 113, a to umělé navyšování postupované rozlohy prostřednictvím administrativních převodů půdních bloků mezi rodinnými příslušníky.

Efekt mrtvé váhy vykazuje střední úroveň, protože v přibližně třetině převodů je převáděná půda jediným vkladem do začínajícího podniku, a indikuje tak převod v rámci rodiny, a tudíž generační obměnu, ke které by stejně dříve nebo později došlo. Současně je třeba zmínit, že ve více jak 82 % případů dochází k převodům v rámci rodiny, což zvyšuje mrtvou váhu opatření. Na druhou stranu je však třeba říci, že bez podpory tímto opatřením by nedocházelo k podpoře motivace zástupců vyšší věkové kategorie k předčasnému odchodu do důchodu, a tím ani k realizaci převodů pozemků a zemědělských podniků – 75 % respondentů totiž odpovědělo, že by neukončila svou činnost přibližně ve stejném období bez podpory. V 60 % případů byly hlavním motivem pro ukončení činnosti rodinné důvody, tedy urychlení nástupnictví, vlastní podpora ve více jak třetině dotázaných a v 5 % zdravotní stav převodce. Ve zmíněných 75 % případů, kdy by nástupnictví nebylo ukončeno ve stejném období, odpovídá průměrná doba trvání závazků 11,2 let, kdy by teoreticky k převodu nejpravděpodobněji došlo.

Pro ověření, stanovených závěrů byly realizovány rozhovory se zainteresovanými stranami v opatřeních 112 a 113. Pozitivní výsledky byly částečně rozporovány tím, že v průběhu implementace docházelo k umělému navyšování postupované rozlohy prostřednictvím administrativních převodů půdních bloků mezi rodinnými příslušníky.

Potenciální dopad opatření 113 na celkovou změnu produktivity práce v zemědělství měřenou hrubou přidanou hodnotou na přepočteného pracovníka byl vyjádřen podílem růstu produktivity práce v sektoru vyvolaného poklesem počtu pracovníků v sektoru zemědělství v důsledku předčasného odchodu na celkovém poklesu pracovníků. Produktivita práce vyčíslená jako 3 letý průměr pro období 2006-2008 nabývala hodnoty 9 060 €/AWU a pro období 2013-2015 hodnoty 13 600 €/AWU. Zaznamenala tedy růstu o 4 540 €/AWU tedy o 50,1 % při celkovém poklesu počtu pracovníků v zemědělství ve výši 22 tis. AWU. Potom počet postupitelů, kteří opustili zemědělství, se podíleli na celkovém poklesu počtu pracovníků ve výši tří procent a přispěli tak z průměrného 50% růstu produktivity práce v sektoru celkem 1,38 procentními body.

Vzhledem k výsledkům analýz efektivnosti investic, zvýšení produktivity práce a dalším ukazatelům, byla hodnotitelem stanovena efektivita opatření na škále 1-10 (1=neefektivní; 10=velmi efektivní) ve výši 8.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance		
Hodnotící kritérium	Předčasný odchod do důchodu vedl k převzetí hospodářství mladšími a/nebo vzdělanějšími osobami s vyšším potenciálem rozvoje. Opatření přispělo k transferu hospodářství mladým začínajícím zemědělcům.	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Podíl postupitelů na celkovém počtu vedoucích pracovníků ve věkové

		kategorii nad 55 let, podíl nabyvatelů na celkovém počtu vedoucích pracovníků ve věkové kategorii do 35 let a do 55 let
	Doplňkový výstupový	Věková struktura nabyvatelů
	Doplňkový výstupový	Věková struktura příjemců
	Doplňkový výstupový	Vzdělanostní struktura nabyvatelů
	Doplňkový výstupový	Vzdělanostní struktura příjemců
Odpověď na evaluační otázku: Opatření 113 souvisí s cíli opatření 112 Zahájení činnosti mladých zemědělců. V případech, kdy došlo k dodržení podmínek obou opatření, je možné sledovat pozitivní účinky v aktivitách převodu podniků na mladé zemědělce, kterým se tím nabídla příležitost zasahovat do vedení společností a možnost uplatnit inovativní přístupy a nápady v praxi. Opatření přispívá k omlazení vlastníků zemědělských hospodářství – průměrný věk postupitelů je téměř 58 let, zatímco nabyvatelé mají v okamžiku převzetí hospodářství v průměru cca 30 let. U nabyvatelů i postupitelů výrazně převažují muži (86 % resp. 88 %) nad ženami, podíl žen u nabyvatelů je ovšem o cca 2 % vyšší (14 % resp. 12 %), tudíž v důsledku opatření dochází k velmi mírnému zvyšování podílu žen mezi vlastníky zemědělských hospodářství. Nabyvateli hospodářství jsou v drtivé většině případů (98 %) fyzické osoby. Na základě údajů FSS za rok 2013 vyplývá, že žadatelé (postupitelé) participující v opatření 113 se podílejí 4,3 % na počtu pracovníků v příslušné věkové kategorii nad 55 let. Příspěvek opatření k omlazení věkové struktury je poměrně významný, protože nejmladší postupitelé ve věku do 35 let tvořili v roce 2013 významný 30% podíl na všech vedoucích hospodářích v celém sektoru této věkové kategorie. Zbývající část nabyvatelů ve věkové kategorii od 35 do 45 let tvořila v příslušné věkové kategorii, tj. od 35 do 54 let na celkovém počtu 2,5 %. Je tedy možné shrnout, že se projevil příznivý dopad opatření do změny věkové struktury, a to zejména přílivem nejmladších vedoucích hospodářů do 35 let. Celkový efekt opatření na změnu věkové struktury je ale spíše menšího rozsahu vzhledem k počtu nabyvatelů na celkovém počtu vedoucích pracovníků ve věku 2,4 %. Z hlediska vzdělanostní struktury nabyvatelů ve srovnání s příjemci mají vyšší zastoupení vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných s maturitou – v obou případech o cca 10 p. b. Naopak v případě středoškolského vzdělání bez maturity je tento podíl o cca 14 p. b. nižší v případě nabyvatelů a obdobně v případě základního vzdělání je tento podíl o cca 5 p. b. nižší.		

6.3.4 Závěry a doporučení

Všechny cíle výstupů opatření 113 (počet příjemců podpory, rozsah převáděné výměry) byly dosaženy, v obou případech výrazně překročeny. V důsledku opatření došlo ke zdvojnásobení velikosti převáděných hospodářství a podniky byly přebírány ze dvou třetin menšími podniky, než je velikost převáděného hospodářství, což napomohlo dalšímu rozvoji nástupnických podniků a vykazali další růst velikosti po převzetí. Cílem opatření bylo převádění řídicích pravomocí v rámci podniku na zástupce mladší věkové kategorie, čímž se do vedení hospodářských podniků dostávali mladí zemědělci s lepší vzdělanostní strukturou. Pokud bychom vycházeli pouze z analýzy monitorovacích indikátorů, byla tato hypotéza potvrzena. Z hloubkových rozhovorů se členy MV, zástupci PA, ŘO a dalšími stakeholdery a odborníky rovněž vyplynulo, že v případech, kdy došlo k dodržení podmínek obou opatření, bylo možné sledovat pozitivní účinky v aktivitách převodu podniků na mladé zemědělce s vyšším potenciálem rozvoje.

Koncept tohoto opatření naráží nejen v České republice ale celé EU na politiku zvyšování věku odchodu do důchodu, a proto toto opatření není součástí nového programového období. Možnost získat finanční prostředky za předčasný odchod do důchodu nekoresponduje s obecnými vládními záměry důchodové reformy. Proto je tedy vhodnějším nástrojem pro generační obměnu opatření zaměřené na podporu zahájení činnosti mladých zemědělců.

Jelikož se však jedná o specifický nastavbový záměr, je v tomto případě nutné hodnotit účinky zmiňovaných opatření jako ucelený soubor pozitivních efektů, které PRV 2007-2013 přináší do venkovského prostoru, což je v souladu s dlouhodobou strategií dalších národních i evropských

programů a opatření. Přitom tyto pozitivní efekty je možné spatřovat v žádoucích změnách v hospodářstvích. Strukturální změny, ke kterým díky opatření dochází, probíhají zejména v podobě zvětšení rozlohy obhospodařovaného území, rozšíření činností nabyvatele (např. rostlinné či živočišné výroby na výrobu smíšenou), omlazení věkové struktury a v neposlední řadě i zlepšení vzdělanosti struktury nabyvatelů nově založených či rozšířených hospodářství.

6.4 114 Využívání poradenských služeb zemědělci a držiteli lesů (I.3.4)

6.4.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 114 (pod českým kódem I.3.4) bylo jedním z nástrojů k naplnění „Koncepce poradenského systému Ministerstva zemědělství na léta 2009 – 2013“ (Koncepce poradenství). Východiskem této koncepce je Nařízení Rady (EU) č. 1782/2003. Toto opatření společně s opatřením 111 do značné míry umožnilo naplňování cílů Koncepce poradenství a je hlavním implementačním nástrojem třetího stupně poradenství „Individuální poradenství“. Opatření 114 plynule navazuje na podporu poradenství v zemědělství dříve financovanou z národních zdrojů. Ta byla v souvislosti se startem PRV 2007 – 2013 v roce 2006 ukončena. Opatření 114 tak tvoří součást komplexního programu podpory poradenství v zemědělství a lesnictví, který v ČR funguje cca od roku 1998. Nedílnou součástí Koncepce je systém akreditace poradců v zemědělství a lesnictví. ÚZEI pro MZe vede Registr poradců, přičemž akreditace poradce (zápis v Registru a pravidelná školení) je podmínkou pro financování projektu z tohoto opatření. Podobná podpora nebyla v předchozím HRDP zahrnuta.

Tabulka 6.4.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 114	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	12 843	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,3	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Opatření bylo realizováno v 7 kolech příjmu žádostí. Od 11. kola byly podporované poradenské služby rozděleny do dvou skupin: Základní poradenskou službu a Tematickou poradenskou službu. Základní poradenská služba reflektovala požadavek Nařízení Rady (ES) č. 73/2009, aby poradenství podpořilo naplňování požadavků křížové podmíněnosti. Základní poradenská služba se v průběhu času měnila tak, jak se rozšiřovaly požadavky křížové podmíněnosti.

Tabulka 6.4.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	Požadovaná finanční podpora (v tis EUR)
Zaregistrované	12 123	15 386
Proplacené	9 795	12 830

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Asi čtvrtina podaných žádostí nebyla schválena z různých administrativních důvodů, ale i z důvodů odstoupení žadatele (16 % nerealizovaných žádostí). To jsou nezanedbatelné podíly. Jedním z důvodů je nepochybně pochopení žadatelů účelu a podmínek podpory. U důvodu pro odstoupení žadatele se jednalo jak o další administrativní náročnost vzhledem k očekávanému efektu poradenské služby, tak o časovou prodlevu mezi potřebou poradenství a získání podpory.

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.4.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O8 - Počet podporovaných zemědělců	O9 - Počet podporovaných držitelů lesů
Cíl	7 000	500
Dosažení	4 140	562
Dosažení (v %)	59	110

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Opatření se zúčastnilo něco více než 4 000 zemědělských podniků, což znamená, že cíl 7 000 účastníků byl naplněn z necelých 60 % (Tab. 6.4.1.3). Toto číslo také představuje asi jednu desetinu všech registrovaných zemědělských podniků s výměrou větší než 5 ha. Důvodem pro tyto nízké hodnoty je, že opatření nezasáhlo významně skupinu malých podniků do 50 ha. Přestože skupina do 50 ha zahrnuje 36 % podíl příjemců podpory poradenství (114) představuje to jen 4 % farem s rozlohou mezi 5 a 50 hektary (Tab. 6.4.1.4). Asi 4 % příjemců mělo rozlohu menší než 5 ha.

Tabulka 6.4.1.4: Účast zemědělců na opatření 114 ve velikostní struktuře

Zemědělské podniky	Podíl na všech příjemcích		Podíl na národní struktuře *)
	na počtu	na podpoře	
≤50ha	36%	29%	4%
50ha ≤ 500ha	37%	35%	17%
500ha ≤ 1000ha	11%	14%	33%
>1000ha	16%	22%	43%
Celkem			9%

*Pozn: *) struktura farem s rozlohou větší než 5 ha.*

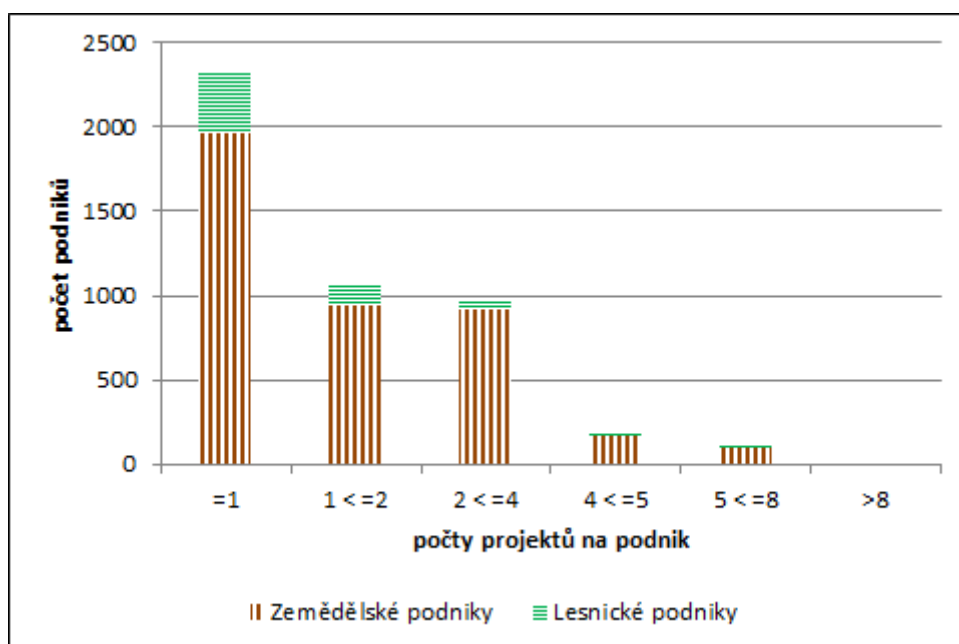

Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF (2015), LPIS (stav v r. 2013) a Zprávy o stavu českého zemědělství za rok 2013.

Naproti tomu 43 % podniků s výměrou nad 1 000 ha využilo podpory poradenství. Ostatní strukturní detaily viz Tab. 6.4.1.4.

Spíše malý zájem o podporu poradenství v lesnictví (původní cíl byl naplněn jen na 16 %) byl ovlivněn specifickou situací v lesnictví, kde je vlastník lesa (nehlédě na velikost) povinen zajišťovat hospodaření v součinnosti s odborným lesním hospodářem. Odborný lesní hospodář zabezpečuje vlastníkově lesa odbornou úroveň hospodaření v lese podle Zákona č. 289/1995 Sb. a právních předpisů vydaných k jeho provedení. Tento má k této činnosti licenci udělenou orgánem státní správy lesů. Fakt, že ze zhruba 350 tisíc vlastníků lesa je pouze 614 sdruženo v zájmové organizaci Svaz vlastníků obecních a soukromých lesů SVOL a že ti představují nejaktivnější nestátní lesní hospodáře, indikuje, že cílová hodnota 3 500 poradenských projektů byla značně nadsazena. A i v případě, že uvažíme, že SVOL zastupuje dalších asi 600 vlastníků, tedy celkově něco přes 1 200 vlastníků. Proto byl cíl později upraven na realistických 500 lesních hospodářů a byl zcela naplněn.

Graf 6.4.1.1: Frekvence využívání podpory

Zdroj: vlastní výpočet na základě IS SZIF

Téměř polovina zemědělských příjemců a dvě třetiny příjemců z řad vlastníků lesa využily podporu poradenství právě jednou, necelá čtvrtina zemědělských podniků a vlastníků lesa dvakrát a 28 % respektive 10 % více než dvakrát. To indikuje celkem velký zájem u podstatné části především zemědělských podnikatelů.

Tabulka 6.4.1.5 Regionální rozložení účasti zemědělců na opatření 114

		Zemědělské podniky		Lesnické podniky		Celkem	
		počet	tis. EUR	počet	tis. EUR	počet	tis. EUR
CZ010	Hlavní město Praha	0	0	0	0	0	0
CZ020	Středočeský kraj	742	1 006	175	247	917	1 253
CZ031	Jihočeský kraj	951	1 285	80	112	1 031	1 397
CZ032	Plzeňský kraj	826	1 134	58	83	884	1 217
CZ041	Karlovarský kraj	138	191	5	7	143	198
CZ042	Ústecký kraj	679	937	39	55	718	992
CZ051	Liberecký kraj	256	358	21	30	277	388
CZ052	Královéhradecký kraj	347	452	53	71	400	522
CZ053	Pardubický kraj	667	857	17	22	684	879
CZ063	Kraj Vysočina	936	1 252	138	199	1 074	1 451
CZ064	Jihomoravský kraj	893	1 235	5	7	898	1 242
CZ071	Olomoucký kraj	581	740	18	25	599	765
CZ072	Zlínský kraj	397	524	164	237	561	760
CZ080	Moravskoslezský kraj	1 064	1 025	35	52	1 099	1 076
Celkem		8 477	10 994	808	1 147	9 285	12 141
Vysv.	Počty čerpání	<50	50-100	>100			
	Vybarvení						

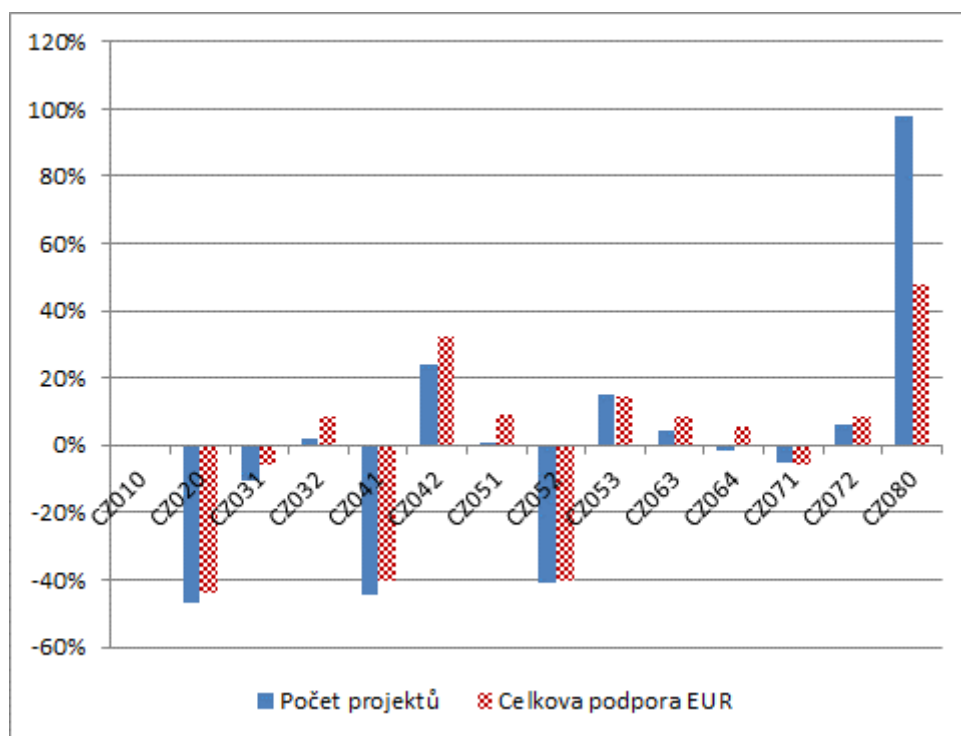
Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF.

Účast podle krajů²¹ na opatření 114 je značně nevyrovnaná (Tab. 6.4.1.5). Nejvíce podporovaných poradenských služeb (1 064 projektů) bylo poskytnuto v Moravskoslezském kraji, zatímco v Karlovarském kraji jich byla realizována asi jen osmina tohoto rozsahu. Podobně vysoké realizace jako v Moravskoslezském kraji můžeme vidět v krajích Jihočeském a Vysočina. Velmi vysoké počty podporovaných služeb jsou v Jihomoravském a Plzeňském kraji. V těchto pěti krajích jsou také nejvyšší čerpání prostředků na podporu poradenství. Čerpání prostředků ovšem není nejvyšší v Moravskoslezském kraji, ale v Kraji Vysočina. To je dáno rozdílnými náklady na poradenský projekt, a jak uvidíme později, podílem jednoduchých a komplexních poradenských služeb. Detailní pohled na využívání podporovaných poradenských služeb je uveden v mapě v dělení na okresy v příloze.

²¹ V příloze je možno najít mapu počtů projektů a čerpání podle okresů.

Graf 6.4.1.1: Rozložení projektů a prostředků podle intenzity služeb poradců na ha zemědělské půdy, odchylky od národního průměru

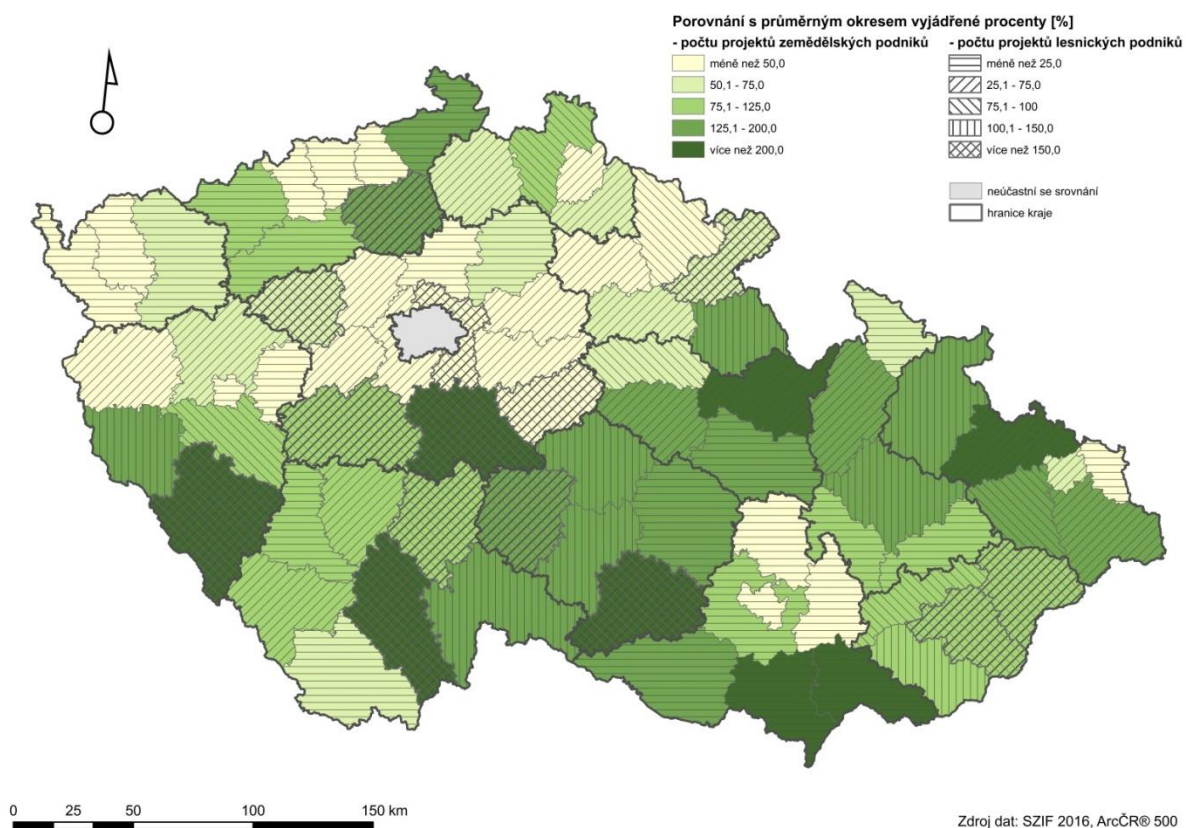
Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF

Kraje nejsou samozřejmě stejně velké a také rozsah zemědělské výroby v jednotlivých krajích není stejně velký. Toto je zohledněno v indikátoru intenzity využívání opatření 114 (tj. počtu nebo poskytnutá podpora na ha zemědělské půdy) a ukázáno v Grafu 6.4.1.2 Moravskoslezský kraj vykazuje výrazně vyšší intenzitu využívání opatření 114. Bylo zde téměř dvojnásobek (1,9x) průměru počtu projektů na hektar zemědělské půdy a podpory bylo vyplaceno na hektar o 50 % více než v průměru. Rozdíl mezi intenzitou počtu projektů a intenzitou vyplacené podpory, který je právě v Moravskoslezském kraji markantní, vyplývá z různých nákladů na poradenské projekty. V Moravskoslezském kraji je podíl projektů čerpajících podporu menší než polovina maximální částky (1 500 EUR) největší – přibližně třetinový.

Tři kraje (Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Královéhradecký kraj) jsou výrazně deficitní ve využívání opatření 114 v zemědělství. Otázkou je, zda je to malým zájmem ze strany zemědělců nebo nedostatečným pokrytím těchto oblastí poradenskými službami (poradci).

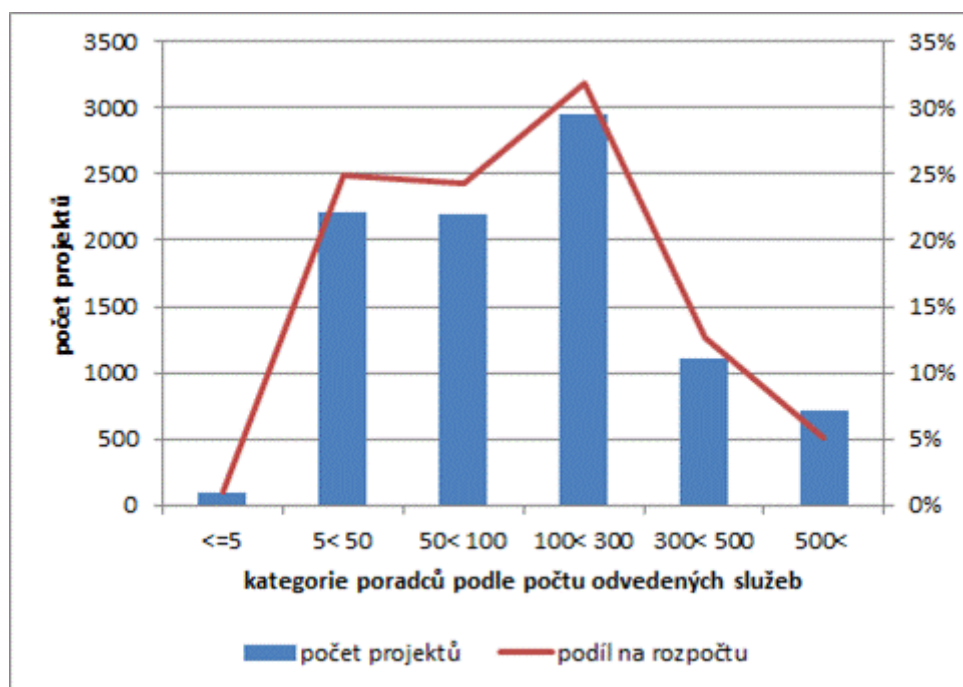

Obrázek 6.4.1.1: Rozložení projektů a prostředků podle intenzity služeb poradců na ha zemědělské půdy, odchylky od národního průměru

Graf 6.4.1.2: Rozložení projektů a prostředků podle intenzity služeb poradců

Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF

Poradenské služby podpořené opatřením 114 poskytlo celkem za celé období 207 akreditovaných poradců. Mezi poradci je značně velký rozdíl v intenzitě účasti: pětina akreditovaných poradců poskytla své služby méně než 5x za celé období, v průměru jen dvakrát; 4 poradci poskytli více než 300 poradenských služeb podporovaných opatřením 114, z toho jeden 710. Rozložení je ilustrováno v Grafu 6.4.1.3. Něco více než desetina poradců (23) pokryla 52 % potřeb a čerpala polovinu celého rozpočtu.

Vysoká intenzita poradenských služeb v Moravskoslezském kraji byla zabezpečena ze 77 % jednou poradenskou firmou s dvěma akreditovanými poradci. Přičemž poskytnuty byly jak komplexní, tak jednodušší služby. Evidentně jde o vytvoření dobrých vztahů mezi firmou a zemědělci, ke které přispěl PRV. Z tohoto hlediska by mohlo jít o případ dobré praxe. Varující je ale množství služeb na jednoho poradce (např. 250 v jednom kole), což může negativně ovlivnit kvalitu služeb.

Z dotazníkového šetření (215 respondentů v celkem proporcionálním rozložení podle krajů) vyplynulo, že v 60 % byly podniky osloveny poradci a ve 40 % se zajímali sami podnikatelé (zemědělci i vlastníci lesa dohromady). To podporuje myšlenku, že územní nevyrovnanost vyplývá do velké míry z absence aktivních akreditovaných poradců v deficitních krajích. Motivací požádat o podporu bylo ve více jak v 50 % naplňování křížové podmíněnosti (viz také níže).

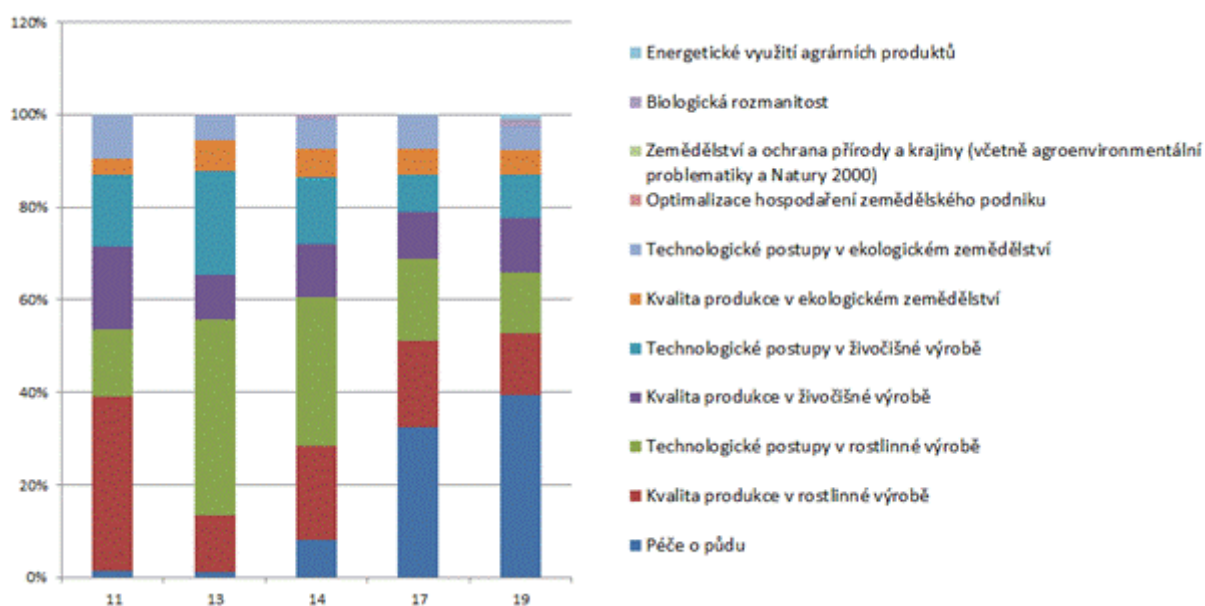
6.4.2 Výsledky a dopady

Cílem opatření bylo dle programového dokumentu usnadnit orientaci a podpořit zavádění nových výrob, výrobních metod a technologií, které jsou zároveň slučitelné se zájmy zachování a zlepšení

krajiny a ochrany životního prostředí. Jak již bylo řečeno, od 11. kola bylo povinnou součástí podporovaného projektu poradenství k naplňování norem podmíněnosti (legislativy EU) a dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES, angl. GAEC). To fakticky posunulo cíle opatření 114 k naplňování křížové podmíněnosti. Nicméně i v prvních dvou kolech (4. a 6.) byly poradenské služby především poskytovány na hospodaření a dodržování zásad společné zemědělské politiky, jak uvádí střednědobé hodnocení. I přes možnost začlenění jednoho nebo více témat tzv. tematického poradenství zůstávalo naplňování křížové podmíněnosti klíčovým zájmem příjemců podpory. Podle šetření mezi poradci v průběžném hodnocení (8. Průběžná zpráva) respondenti odhadují, že se věnují problematice norem ve svých službách z 85 – 90 %. Tematické poradenství (viz Graf 6.4.2.1) je velmi často také navázáno na plnění některé normy křížové podmíněnosti. Vazba na nutnost naplňování křížové podmíněnosti se také projevila v odpovědi na otázku v šetření mezi příjemci (215), zda by respondenti spolupracovali s poradcem i bez podpory. Výrazně nadpoloviční počet respondentů (61 %) odpověděla kladně.

Graf 6.4.2.1: Změny zaměření tematického poradenství

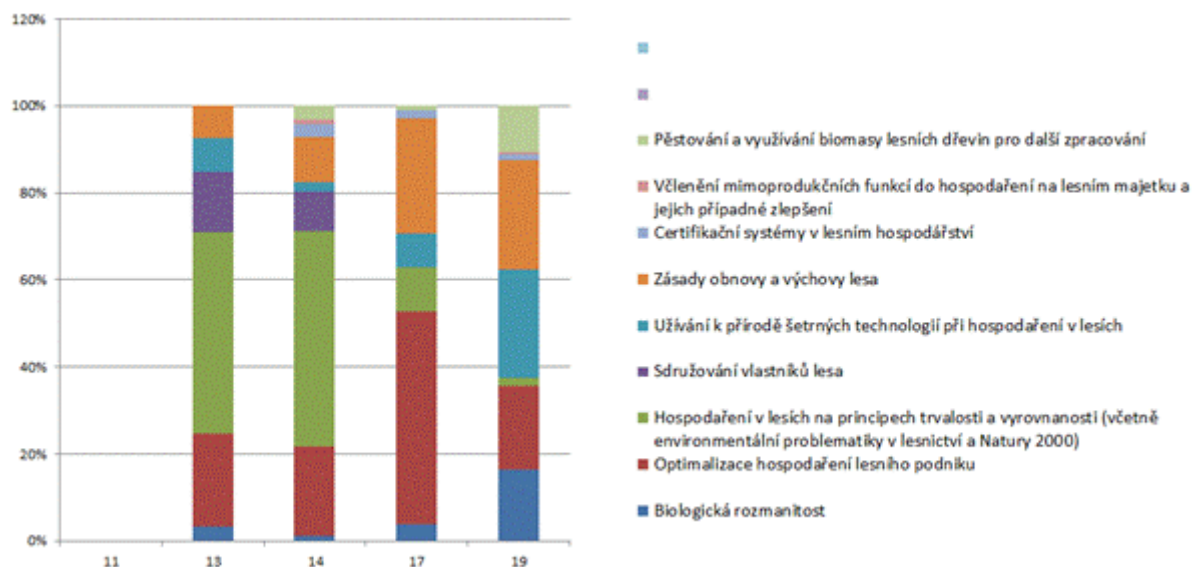
Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF

Graf 6.4.2.1 ukazuje strukturu zaměření tematického poradenství pro zemědělské podniky a její změnu mezi 11. a 19. kolem. Témata poradenských služeb vázaných ke křížové podmíněnosti (Péče o půdu, Kvalita produkce v rostlinné výrobě, Technologické postupy v rostlinné výrobě, Kvalita produkce v živočišné výrobě, Technologické postupy v živočišné výrobě) tvoří 87 % podporovaných poradenských tematických služeb po celé období. Dochází však nárůstu podílu tématu péče o půdu (ruku v ruce s nároky křížové podmíněnosti, zejména DZES) na téměř 40 % a k poklesu podílu témat vázaných na produkci pod 50 %. Tato data dovolují i interpretaci, že dochází k odklonu od cíle krátkodobé konkurenceschopnosti k udržitelnosti produkce v dlouhém horizontu – především s ohledem na uchování produkční schopnosti půdy. Témata Optimalizace zemědělské produkce,

ochrany přírody, biologické rozmanitosti a krajiny a energetického využití agrárních produktů nepožívala velkého zájmu zemědělských podnikatelů (celkově jen do 3 %).

Graf 6.4.2.2: Změny zaměření tematického poradenství

Zdroj: vlastní výpočty na základě IS SZIF

Graf 6.4.2.2 ukazuje strukturu zaměření tematického poradenství pro zemědělské podniky a její změnu mezi 11. a 19. kolem. Témata poradenských služeb pokrývala jak potřebu zlepšování konkurenceschopnosti, tak vztah mezi lesnictvím a životním prostředím s mírnou převahou směrem k udržitelnosti. I v čerpání je možno pozorovat spíše vyrovnanost mezi konkurenceschopností a udržitelností.

V dotazníkovém šetření dodaném MZe s referencí k KPMG (viz příloha 114), ve kterém poskytlo odpovědi 220 zemědělských a lesnických podniků, byla převážně volena odpověď mírného zlepšení výsledků hospodaření (kolem 60 % respondentů, pro něž byla otázka relevantní), zatímco odpovědi významný efekt a žádný efekt byly voleny poměrně vyrovnaně jednou pětinou respondentů (pro něž byla otázka relevantní). Devadesát procent respondentů potvrdilo, že došlo k přenosu znalostí, z toho více jak polovina soudila, že k významnému.

6.4.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti příjemců?		
Relevance	Řešení naplňování norem křížové podmíněnosti a řešení problémů hospodaření přispívá ke zvyšování konkurenceschopnosti. K tomu je potřeba specifické znalosti.	
Hodnotící kritérium	Rozsah poradenství, týkající se jak počtu oslovených podniků a problémů, tak tematicky přenosu znalostí do zemědělství a lesnictví, ovlivňuje konkurenceschopnost	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Změna konkurenceschopnosti a produktivity práce (kvalitativně)
	Výsledkový	Počet podpořených poradenských služeb – základních a tematických služeb (rozložení)
	Doplňkový výsledkový	Podíl zemědělců využívajících podporu pro poradenství na celkovém počtu

		zemědělských podniků, strukturované podle velikosti a právní formy
	Doplňkový výsledkový	Počet podporovaných poradenských služeb v oblasti technologií a inovací u podniků, které se současně účastnily v opatření I.1.1.2 Spolupráce ... (124)
	Doplňkový výsledkový	Teritoriální rozložení podporovaných služeb (pokrytí potřeb)

Odpověď na evaluační otázku:

Uvážíme-li, že naplnění křížové podmíněnosti norem je základní podmínkou možnosti produkce a přístupu na jednotný trh se zemědělskými produkty a potravinami, pak poradenství, které slouží k zavádění těchto norem do praxe, nutně přispívá ke konkurenceschopnosti odvětví. Tematické poradenství bylo navíc silně technologicky zaměřeno, i když též vázáno na křížovou podmíněnost. Z tohoto hlediska a rozsahu, který pokrývá poradenstvím střední a větší producenty (nad 50 ha) z 22 %, je možno konstatovat, že opatření přispělo k posilování konkurenceschopnosti českého zemědělství. Tento příspěvek bychom mohli nazvat spíše pasivním.

Pasivní příspěvek opatření 114 by bylo možné považovat do značné míry za mrtvou váhu, protože by dříve či později musel k zavedení a naplnění norem podmíněnosti dojít. To potvrzuje i šetření mezi příjemci; 61 % uvádí, že by spolupracovali s poradci i bez podpory. Nicméně proces byl opatřením urychlen a podpora pokryla některé důležité náklady zavádění norem/legislativy Evropského společenství, jež by mohly být pro menší zemědělce limitující.

Co se týká aktivního příspěvku, definice ani implementace opatření 114 inovace a aktivní transfer technologií významně nepovzbuzovaly. To lze také doložit tím, že při celkem významné účasti v opatření 114 (více jak 4 tisíce zemědělských podniků) zájem o opatření spolupráce za účelem vývoje a zavádění nových produktů a postupů (124) byl marginální (celkem jen 13 podniků). Polovina zemědělských účastníků v opatření 124 (I.1.1.2), tj. šest, požádala o podporu poradenství.

Překryv mezi podporou poradenství a podporou investic (121 Modernizace zemědělských podniků) je významnější: 1 450 podniků (tj. přibližně 60 % účastníků v opatření 121 a 30 % v opatření 114) se zúčastnilo obou opatření.

V oblasti lesnictví, podporované poradenství nepochybně podpořilo zlepšení hospodaření v lesích. Jak již bylo zmíněno, podporu využívali aktivní lesní hospodáři, a tedy účast určitě není možno poměřovat k celkovému počtu vlastníků lesa. Avšak se dá odhadovat, že podpořené poradenství pokrylo 10 % rozlohy nestátních lesů.

V průběhu programového období došlo k růstu produktivity práce v zemědělství, tento růst však není možno přičíst vlivu poradenství (jak z důvodu jeho zaměření na naplňování křížové podmíněnosti, tak i na základě odpovědí, že jen v 50 % se řízení podniku a efektivita alespoň mírně zlepšily). V témže úvodu ukazujeme, že index celkové produktivity stagnoval. To znamená, že i přes určité využití poradenství v technologických oblastech a oblastech řízení a při souběhu s podporou investic pro modernizaci (opatření 121), nedošlo k výraznému posílení konkurenceschopnosti odvětví. To je v zásadě v souladu subjektivními odpověďmi respondentů v šetření mezi příjemci, že jim poradenské služby zlepšily významně konkurenceschopnost a efektivnost výroby jen ve 12 % případů.

Závěr: přínos opatření byl pozitivní v oblasti zvyšování konkurenceschopnosti a přínosy byly vnímány podnikateli převážně jako mírně až významně přínosné pro konkurenceschopnost podniků, což odpovídá prioritnímu zaměření poradenství.

Na škále 1 až 10 (1=neefektivní;10=velmi efektivní, kvalitativní hodnocení provedené hodnotitelem), hodnocení efektivnosti opatření je 7. Především proto, že opatření významně přispělo k naplňování křížové podmíněnosti, avšak jinak ke zlepšení hospodaření příliš nepřispívalo a minulo oblast inovací.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Řešení naplňování norem křížové podmíněnosti a řešení problémů hospodaření přispívá k zlepšování vztahu k životnímu prostředí	
Hodnotící kritérium	Rozsah poradenství jak co do počtu oslovených podniků a problémů, které se vázaly na environmentální problémy zejména v souvislosti se zmírňováním klimatické změny, managementem hospodaření s vodou a ochranou ŽP	
Ukazatele	Výsledkový	Počet podporovaných poradenských služeb ve vztahu k ŽP, případně přímo AEO, nebo pohoda zvířat (především kvalitativně)
	Doplňkový výsledkový	Teritoriální rozložení podporovaných služeb.

Odpověď na evaluační otázku:

Ačkoliv témata zmírňování klimatické změny, kvality managementu hospodaření s vodou, ochrany ŽP byla podporována v tematické části implementace opatření 114 (v zásadě ve všech kolech soutěže, přímo pak od 11. kola), byla realizována v poradenských službách jen sporadicky (méně než 3 % poradenských služeb).

Co se týká lesnictví, podporované poradenství nepochybně podpořilo zlepšení hospodaření v lesích z hlediska

udržitelnosti. Jak již bylo naznačeno, podporu využívali aktivní lesní hospodáři (soukromí vlastníci a obce), kteří samozřejmě pokrývají jen část lesních ploch. Bohužel IS SZIF nevedl evidenci velikosti, tudíž není možno stanovit rozsah. Dá se jen odhadovat, že to není více než 10 %.

V souhrnu obou skupin hospodářů (zemědělců a vlastníků lesa) to znamená, že dopad opatření 114 na zmírňování klimatické změny, na kvalitu managementu hospodaření s vodou a na ochranu ŽP mohl být jen omezený. Výjimku tvoří požadavky na ochranu složek životního prostředí v rámci cross-compliance, šíření odpovídajících znalostí bylo účinné.

6.4.4 Závěry a doporučení

Nehledě na naplnění cíle účasti zemědělských podniků v opatření 114 jen z 59 procent, opatření významně podpořilo implementaci křížové podmíněnosti (legislativy EU a DZES). Podporované poradenské služby podporující křížovou podmíněnost se dostaly k pětina zemědělských podniků větších než 30 ha. Naplnění křížové podmíněnosti je základním předpokladem pro setrvání podniků na trhu a v podnikání.

Podporované poradenské služby do značné míry míjely další výzvy, jako jsou inovace (přenos nejnovějších technologií a znalostí), aktivní příspěvek životnímu prostředí (slabé především v zemědělském poradenství) a zmírňování klimatické změny a přizpůsobování se změnám klimatu.

Teritoriální pokrytí podporovanými poradenskými službami je nevyrovnané. Tři kraje jsou výrazně deficitní. To silně omezuje dopad opatření na odvětví zemědělství. Na druhé straně existuje i dobrá praxe (např. v Moravskoslezském kraji).

V průběhu programového období došlo k růstu produktivity práce v zemědělství, jak je uvedeno v úvodu v kapitole k vývoji zemědělství. Vzhledem k naprosto dominantnímu zaměření poradenství na naplňování křížové podmíněnosti, není možno růst produktivity práce přisoudit vlivu poradenství. V témže úvodu ukazujeme, že index celkové produktivity stagnoval. To znamená, že i přes určité využití poradenství v technologických oblastech a v oblastech řízení a při souběhu s podporou investic pro modernizaci (opatření 121), nedošlo k výraznému posílení konkurenceschopnosti odvětví. To je v zásadě v souladu subjektivními odpověďmi respondentů v šetření mezi příjemci, že jim poradenské služby zlepšily konkurenceschopnost a efektivnost výroby alespoň mírně jen v polovině případů a významně dokonce jen ve 12 % případů

Doporučení:

- Zaměřit podporované poradenství více do oblasti inovací a podpořit aktivní přenos znalostí.
- Zabezpečit teritoriální vyrovnanost poskytnutých podporovaných služeb. Zaměřit se na deficitní regiony.

6.5 121 Modernizace zemědělských podniků (I.1.1.1)

6.5.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 121– Modernizace zemědělských podniků – bylo implementováno jako podopatření: I.1.1.1 Opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků. Druhé podopatření v této skupině pod národním kódem I.1.1.2 bylo zaměřeno na spolupráci při vývoji nových produktů a postupů v zemědělství (součást opatření 124).

Vedle posílení konkurenceschopnosti mělo opatření 121 také přispět k naplňování priorit EU doplněných v průběhu „Kontroly zdravotního stavu“ (Health Check, ERP/HC): Zmírnění změny klimatu a Podpora restrukturalizace odvětví mléka a mléčných výrobků.

Tabulka 6.5.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR))

	Opatření č. 121	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	363 731	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	10	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.5.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	10 106	712 735
Proplacené	4 757	366 631

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Podopatření 121 (I.1.1.1) proběhlo v 8 výzvěch k předkládání žádostí o poskytnutí dotace. V průměru bylo podáno 1 268 žádostí v jednom kole, nejvíce ve 22. kole (2 669), nejméně v kole 18. (495). Průměrná úspěšnost byla o něco menší než poloviční (47 %); ovšem ve 13. kole byla extrémně nízká (jen 14 %). Důvodem bylo vysoký počet neschválených (189) nebo nedoporučených (890) projektů. Situace nebyla dobrá také ve 22. kole, kdy úspěšnost dosáhla jen 38 %.

V žádostech i ve schválených projektech bylo zastoupeno 13 ze 14 krajů, výjimkou bylo hlavní město Praha. Regionem s největším počtem schválených projektů byl Jihočeský kraj, následovaný Krajem Vysočina, Středočeským a Plzeňským krajem (detaily jsou v příloze).

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci opatření 121 (I.1.1.1) bylo naplánováno podpořit celkem 3 155 podniků s celkovou výší investic 822 374 tis. EUR. K 31.12.2015 bylo podpořeno 2 493 podniků, které realizovaly 4 757 projektů v celkové výši investice 1 178 627 tis. EUR (Tab. 6.5.1.3). Proplacena byla dotace ve výši 366 631 tis. EUR. To znamená, že investiční cíl byl naplněn 1,4krát, zatímco účast dosáhla necelých 80 procent. Jak bude vidět později, příčinou je, že program oslovil relativně málo malých zemědělských podniků.

Tabulka 6.5.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O11 - Počet podniků, které obdržely investiční podporu	O12 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	3 155	822 374
Dosažení	2 493	1 178 627
Dosažení v %	79	143

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Z hlediska velikostní struktury byly největší skupinou příjemců zemědělské podniky nad 1 000 ha. Ty představovaly 35 % příjemců podpor opatření 121. Tyto podniky současně představují 64 % všech podniků v této velikostní kategorii a 52,3 % plochy ZP v ČR²² (v národní struktuře). Velké zemědělské podniky čerpaly necelou polovinu podpor a vytvořily víc než polovinu podpořených investic. Druhou nejpočetnější skupinou byly podniky s 50 až 500 ha zemědělské půdy (31 %), ovšem svoji kategorii v národní struktuře pokrývaly jen z 10 %. Tyto podniky čerpaly něco víc než pětinu podpor. Malé podniky do 50 ha tvořily jen asi pětinu příjemců a zbylá kategorie podniků s 500 až 1 000 hektary zemědělské půdy představovala necelých 12 % příjemců.

Třicet procent příjemců opatření 121 tvořily ekologické farmy, protože jsou však v průměru menší a extenzivnější, nepodílely se na podporách a vytvořených investicích třiceti procenty, ale menším dílem (tj. 18 %, resp. 15 %). Preferenční kritérium a možnost vyšší podpory z titulu realizace projektu v méně příznivých oblastech bylo uplatněno u 64 % projektů, v nichž se čerpalo 59 % podpor. Preferenční kritérium „mladý zemědělec“ a možnost čerpání vyšší podpory bylo uplatněno v 34 % projektů, které čerpaly 30 % podpor.

Z hlediska výrobního zaměření projektů (Tab. 6.5.1.4) nejvíce schválených projektů a celkových nákladů se koncentrovalo na produkci skotu, jak mléčného, tak masného (s podíly 61 % na počtu a 55 % na rozpočtu opatření 121). Z tabulky (Tab. 6.5.1.4) je také patrné, že projekty zaměřené na živočišnou výrobu naprosto dominovaly 77 % projektů a tři čtvrtiny rozpočtu opatření 121 směřovaly do projektů zaměřených na živočišnou výrobu.

²² Zdroj: Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2013 „Zelená zpráva“.

Podobný obrázek dostaneme i z analýzy způsobilých výdajů (Tab. 6.5.1.5).

V prvních čtyřech výzvách byly také v rámci opatření 121 financovány projekty zaměřené na energetické využití biomasy: převážně kotelny na spalování biomasy, peletovací a briketovací stroje. Investice do energetického využití biomasy (označeno jako OZE) jsou ovšem velmi malé ve srovnání s investicemi do tradiční zemědělské výroby (jen kolem 0,5 procenta v obou tabulkách Tab. 6.5.1.4 a Tab. 6.5.1.5).

Tabulka 6.5.1.4: Výstupové charakteristiky dle výrobního zaměření – opatření 121 (v %)

Sektorové zaměření projektů	Počet	Celkové výdaje projektu	Veřejná podpora
ŽV_Skot	60,9	54,3	54,7
ŽV_Prasata	7,4	11,1	11,1
ŽV_Drůbež	3,8	7,3	7,9
ŽV_Koně	2,4	1,0	1,2
ŽV_Ovce	2,3	0,6	0,8
ŽV_Kozy	0,4	0,2	0,2
RV_Obiloviny	6,8	11,1	10,5
RV_Zahrad	1,1	0,9	0,9
RV_Víno	1,9	0,6	0,5
RV_Chmel	1,4	1,1	1,0
RV_Ovoce a zelenina	6,9	6,4	6,4
RV_OZE	0,3	0,5	0,4
OS	2,5	3,0	2,4
ŽV	77,2	74,5	75,9
RV	20,4	22,6	21,8

* Do výpočtů nebylo zahrnuto 3. kolo, pro něž nebyly odpovídající informace.

Pozn. Přibližně 100 příjemců označilo víc než jedno zaměření.

Zdroj: IS SZIF 2016

Struktura způsobilých výdajů u schválených projektů (Tab. 6.5.1.5) napovídá, že podniky převážně investovaly do stájí (30 % projektů, 35 % výdajů a podpor) a v této kategorii především do stájí pro skot. Stavby a zařízení na skladování a zpracování kejdy a hnoje jsou druhou nejvýznamnější položkou. Třetí nákladově nejvýznamnější položkou jsou investiční aktivity v oblasti produkce ovoce a zeleniny. Poznamenejme, že mimo jiné se zde podporovala zařízení na předcházení důsledků klimatické změny.

Tabulka 6.5.1.5: Struktura nákladů na projekty

Investiční směr	Počet investičních aktivit	Uznatelné náklady	Podpora
ŽV - Stáje skot	24,7	20,4	20,8
ŽV - Technologie skot	10,1	9,8	9,3
ŽV - Stáje prasata	1,7	6,6	6,5
ŽV - Stáje ostatní	3,4	8,0	8,4
ŽV - Jímky, hnojiště, zpracování kejdy,...	10,2	15,1	14,6
ŽV - Stavby jiné	5,2	9,5	10,0
ŽV - Technologie jiná	7,8	5,9	5,5
ŽV - Chov včel	0,1	0,0	0,0
ŽV - Genetika (býci, kanci, ...)	0,4	0,2	0,3
RV - ovoce, zelenina, trvalé kultury, zahradnictví	6,2	12,8	12,7
RV - ostatní (obiloviny, olejniny,...)	4,7	9,8	9,5
OZE - bioplyn, pelety, kotle, ...	0,5	0,4	0,4
Ostatní - dokumentace, a další náklady	25,0	1,5	1,5
ŽV	63,6	75,5	75,4
RV	1,0,9	22,6	22,2

Zdroj: IS SZIF 2016

6.5.2 Výsledky a dopady

Použité metody:

- kontrafaktuální analýza založená na přiřazování podobných podniků z kontrolní skupiny (podniků, které nedostaly žádnou investiční podporu z Osy I v průběhu celého programového období) k podnikům podpořeným. Počítán průměrný efekt ošetření (podpor) na ošetřených (podpořených) s uplatněním rozdílu z rozdílu (d-i-d). Analýza byla provedena pro všechna následná léta včetně posledního roku období uvažovaných podpor opatření 121 (tj. 2007 až 2010, 2007 až 2011, 2007 až 2012, 2007 až 2013). Hodnocené indikátory: hrubý příjem, hrubá přidaná hodnota, návratnost kapitálu, bankovní zadluženost, produktivita práce a celková produktivita faktorů (TFP).
- analýza distribučních efektů (objem prostředků a intenzita jejich čerpání) podle skupin příjemců v členění velikosti, frekvence čerpání investičních podpor a geografickém členění
- srovnávací analýza, tj. srovnání objemu podpor a podpořených investic s odvětvovými údaji (SZÚ). Význam podpor na tvorbě fixního kapitálu (indikace mrtvé váhy). Dopočet ČPH v PPS za celé opatření a období.
- dotazníkové šetření o implementaci a působení podpor (ekonomické a neekonomické přínosy, mrtvá váha)

- Input – output (I-O) model, který je jednoduchý lineární model obecné rovnováhy odvozený z národních účtů. Pro konstrukci I-O modelu byla využita symetrická input-output tabulka národních účtů pro rok 2010. Model byl očištěn pro rok 2010 od podpory PRV v tomto roce. Scénáře opatření zahrnovaly jen podpory PRV (z národních zdrojů a EZFRV), strukturu investičních výdajů odvozenou ze způsobilých výdajů realizovaných projektů a elasticitu výstupu odvozenou z kontrafaktuální analýzy. Multiplikátory efektů modelu se pohybují v rozmezí 1,6 až 2 pro zemědělství a lesnictví a kolem 2,2 pro potravinářské odvětví. Tyto multiplikátory odpovídají poměru (přímý+ nepřímý efekt)/přímý efekt. V textu je však nevyužíváme. Místo nich používáme jako multiplikátor poměr (změna efektu)/podpora (nebo taky vyjádřeno $\Delta \text{efektu} / \Delta \text{investic}$). U produkce se multiplikátory více méně shodují, v ostatních případech aplikované indikátory říkají, jak se podpora promítla do efektu. Však platí tzv. ceteris paribus, tedy aniž by se ostatní věci změnily. Dále je třeba poznamenat, že I-O model se nedá použít pro posouzení změn v produktivitě práce, neboť technické koeficienty jsou fixní. Naopak, je nutno mít na paměti, že právě fixní technické koeficienty (tedy absence možnosti substituce mezi prací a kapitálem) generují velké efekty v přírůstku pracovních míst.

Kontrafaktuální analýza (více v příloze) ukázala statisticky signifikantní efekty, co se týká hrubých příjmů²³, hrubé přidané hodnoty a mobilizace externího kapitálu a částečně i u návratnosti kapitálu. Investiční podpora vede ke zvýšeným příjmům v následujících letech (počínaje posledním rokem období investiční podpory), s výjimkou roku 2011 a následujícího investičního období 2007 - 2010. Ukazují se i rostoucí mezní efekty (ve vztahu k času), které jsou patrné pro investiční období 2007 - 2010, zatímco v dalších dvou obdobích (2007 - 2011 a 2007 - 2012) mezní efekt klesá. Rozdílný vývoj příjmového efektu může indikovat, že farmy, které obdržely podporu v roce 2011 a 2012 zvýšily svůj příjem více než farmy investující v prvním zvažovaném období. Je pravděpodobné, že některých efektů bylo dosaženo poté, co byla realizována komplementární investice, protože mnoho podpořených podniků v období –2007 – 2010 získalo dodatečnou podporu v následujících letech (2011 a 2012). Tyto závěry do značné míry podporují i odpovědi v dotazníkovém šetření.

Pokud bereme v úvahu druhý indikátor, farmám se podařilo zlepšit přidanou hodnotu (HPH) v důsledku investiční podpory opatření 121, ale efekt (att) se v čase nezlepšil (změna je smíšená, nahoru a dolů, na konci období není lepší než v počátečním roce). Porovnání vývoje indikátorů Příjem a HPH naznačilo, že podpořeným podnikům neustále rostla produkce v důsledku podpor, zatímco se jim podařilo zlepšit jejich efektivnost (tj. také snížit náklady) pouze krátce po realizaci předmětu investice (s výjimkou investic do roku 2010, kde sehrála roli krize).

Průměrný efekt investičních podpor opatření 121 (att) na návratnosti kapitálu je v letech 2010 až 2013 mírný a klesající. Ve skutečnosti kladné efekty (atts) jsou dány propadem návratnosti kapitálu na kontrolním vzorku farem (významně negativní), zatímco návratnost kapitálu v podpořených farmách více či méně stagnovala a byla blízko 0. To se dá interpretovat tak, že bez investiční podpory by návratnost kapitálu byla horší, nebo že podniky, které investovaly s podporou, se více řídily i návratností investic.

²³ tržeb/ produkce

Převaha zadluženosti bankovními úvěry příjemci podpory opatření 121 nad kontrolní skupinou je interpretována jako větší mobilizace externího (bankovního) kapitálu. Ovšem po roce 2011 tato převaha zadluženosti klesala. Vysvětlení spočívá v pozvolně klesajících úrokových sazbách a tak větší dostupnosti relativně levných komerčních úvěrů pro kontrolní skupinu.

Zvláštní pozornost v kontrafaktuální analýze byla věnována produktivitě práce a celkové produktivitě faktorů (Total Factor productivity TFP). Pro soubor všech farem jsou efekty pozitivní ovšem statisticky nesignifikanční až na výjimky. Na podsouboru podniků s vyšší intenzitou živočišné výroby ($VDJ/ha \geq 0,2$) jsou efekty dokonce proměnlivé (pozitivní i negativní) a statisticky nesignifikanční ($\alpha=0,05$). V podstatě se tedy v analýze neprokázalo, že by se produktivita práce a všech faktorů významně zlepšila v důsledku podpor opatření 121. To trochu kontrastuje s faktem, že v 95 % projektů se uvádí jako jeden z cílů investičních záměrů zvýšení produktivity práce. Tyto závěry z kvantitativní analýzy jsou v protikladu k výsledkům šetření mezi příjemci podpor (viz příloha), v němž 88 % respondentů tvrdí, že zvýšilo efektivitu své produkce. Ovšem je důležité poznamenat, že produktivitu práce ani TFP jsme nemohli sledovat přímo u modernizovaných provozů, tedy např. v produkci mléka nebo obilovin, ale jen na celých farmách a to ještě v objemu nákladů na pracovní sílu²⁴, kde se nemusel nutně projevit efekt v krátkém čase; např. pracovníci přešli jinam a zůstali (neefektivní) v podniku, nebo se sice uvolnila pracovní síla bez kvalifikace, ale byla nahrazena sice menším počtem pracovníků, zato kvalifikovaných s vyššími příjmy.

Z výsledků kontrafaktuální analýzy byl spočten celkový efekt opatření 121 na produkci a přidanou hodnotu a jeho relace k těmto indikátorům za odvětví. Opatření pokrylo asi 45 % zemědělské půdy v ČR (výměra podniků účastnících se v opatření). Tabulka (Tab. 6.5.2.1) ukazuje výsledky podle odhadů efektů investic v čase: první skupina jsou efekty spočtené na farmách, jež investovaly jen do roku 2010, druhá na farmách, které investovaly až do r. 2011 a třetí na farmách, jež investovaly až do roku 2012. Odhady efektů se nepochybně liší, nicméně nikoliv řádově. Nejrelevantnější je odhad na vzorku farem, které investovaly až do roku 2012. V tomto případě měly efekty investic podíl 3 % na produkci a 2,3 % na HPH celého odvětví (jak je zaznamenáno v SZÚ).

Vytvořená reálná čistá přidaná hodnota v standardu kupní síly²⁵ se pohybuje mezi 27 až 50 miliony EUR. Opět za nejlépe vypovídající považujeme hodnotu pro investiční období do 2012.

S využitím těchto odhadů můžeme odhadnout i celkový efekt za období vyjádřen ČPH v standardu kupní síly. Pro výpočet jsme vyšli ze souhrnného zemědělského účtu, použili jsme odhadnutý efekt na HPH ve výši 2,3 %. Dále odečteme ekvivalent odpisů a odvodíme ČPH v nominální hodnotě. Indexem cen pak dospějeme k reálné hodnotě ČPH s bází k roku 2010. Index PPS k roku 2010 je 1.385 (Eurostat). Z toho odvodíme, že podpory v nominální výši 336 631 tis. EUR vytvořily za období 2007 až 2015 reálnou čistou přidanou hodnotu v zemědělství v standardu kupní síly (PPS) ve výši 246 209 tis. EUR. Tato hodnota je srovnatelná na úrovni členských států, nikoliv však k nominální hodnotě vložených prostředků. Proto pro posouzení efektivnosti je se třeba vrátit k nominálnímu vyjádření efektu opatření 121 na ČPH. Tento efekt dosáhl za období 2007 až 2015 výše 140 022 tis. EUR. Za předpokladu, že efekty budou následovat ještě dalších 7 let (tj. 132 716 tis. EUR ČPH), vytvoří investiční podpory ve výši 336 631 tis. EUR čistou přidanou hodnotu v celkové výši 272 738 EUR.

²⁴ deflovaná hodnota, tedy jak v konstantních cenách.

²⁵ protože vše je počítáno v reálné hodnotě 2010, používáme koeficient pro rok 2010, 1.384 (viz Eurostat).

Z této kalkulace vyplývá, že účinnost investiční podpory opatření 121 je 0,8. Nízká účinnost odpovídá celkovému stavu odvětví: stagnující HPH a celková produktivita faktorů (TFP) - viz přehled vývoje odvětví. Poznamenejme, že v souhrnném hodnocení Osy I – příspěvku ke zvýšení konkurenceschopnosti (Kap. 6.31.) uvádíme modelové odhady ČP a efektivity opatření. Z modelových simulací docházíme k ještě nižšímu odhadu efektivity.

Tabulka 6.5.2.1: Výsledky opatření za příjemce a dopad na celé zemědělství

Investice proběhla do (2010, 2011, 2012)	Ukazatel	2010-13	2011-13	2012-13
Efekt opatření na účastnících průměr. roční efekt na podnik v tis. EUR	Produkce	73	277	135
	HPH*	47	65	35
Efekt na ha zemědělské půdy (průměr 2007 až 2013, prům. vel. 1 700 ha ve výběru) v tis. EUR	Produkce	0,044	0,163	0,076
	HPH	0,028	0,038	0,020
Rozšířený efekt na všechny podpořené v tis. EUR (prům. podíl plochy opatření 121 na UAA = 45 %)	Produkce	70 417	261 265	121 624
	HPH	45 245	60 829	31 309
Efekt opatření 121 relativně k celému zemědělství (v %)	Produkce	1,75	6,48	3,01
	HPH	3,37	4,53	2,33
Čistá přidaná hodnota v PPS	ČPH v PPS	33202	49849	26730

* Hrubá přidaná hodnota

Zdroj: Vlastní výpočty hodnotitele.

Tabulka 6.5.2.1 ukazuje roční efekty vzniklé výsledkem podpor u produkce a HPH, a pro porovnání je ukázána rozdílná hodnota dle toho, v kterém časovém horizontu byla investice realizována. Každý časový interval reprezentuje vzorek farem, na kterém byl vypočten efekt celého opatření 121. Vzorek farem, které investovaly do roku 2012 ze vzorků nevíce odráží podpory v celém období (zahrnuje nejdelší část období). Vzhledem k tomu, že odhady efektů na produktivitu nebyly průkazné, nemohl tento efekt být spočten pro celé opatření.

Detaily analýz jsou zpracovány v příloze.

6.5.3 Zodpovězení hodnotících otázek

Pro přehlednost jsou odpovědi na otázku 15 rozděleny do dvou částí: vliv na příjemce podpor a vliv na odvětví

15.1 Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků?		
Relevance	Ke zlepšení konkurenceschopnosti podniků a odvětví vedou dvě základní cesty: buď zefektivnit výrobní procesy a snížit tak náklady na výrobu, nebo přidat výrobkům další atributy (včetně zavádění nových produktů), které zákazníci ocení. Opatření 121 podporovalo především první cestu.	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně zvýšilo konkurenceschopnost	
Ukazatele	Výsledkový	Změna velikosti výkonů/tržeb a hrubé přidané hodnoty (HPH) u příjemců
	Doplňkový výsledkový	Změna ukazatele efektivity
	Doplňkový výsledkový	Změna indikátorů mobilizace kapitálu – úvěrové zadluženosti

Odpověď na evaluační otázku:

Naprostá většina realizovaných projektů byla zaměřena na zefektivnění výrobních procesů a snížení nákladů na výrobu komodity; ¾ projektů a podpor mířily do živočišné výroby. Z toho 60 % projektů a 55 % veřejné podpory bylo realizováno v oblasti chovu skotu. To také korespondovalo s vysokým podílem projektů ve znevýhodněných oblastech, a to téměř ve shodných poměrech (62 %, resp. 57 %). Také regiony s velkým podílem znevýhodněných oblastí a/nebo zaměřením na produkci skotu čerpaly podpory nejintenzivněji. Výrazně pokryta byla kategorie podnikatelů s rozlohou větší než 1 000 ha (představuje 64 % podniků této velikostní kategorie v rámci národní struktury).

Kontrafaktuální analýza (metodou přiřazování, tj. porovnávání podniků se stejnými charakteristikami) potvrdila pozitivní vliv podpor na zvyšování kapacit a tvorbu přidané hodnoty u příjemců podpory, mobilizaci externího kapitálu (zvýšení úvěrové zadluženosti) u podpořených podniků a částečně na návratnost kapitálu. Zvyšování kapacit v důsledku podpor bylo také nalezeno v 63 % odpovědí respondentů dotazníkového šetření. Mobilizace bankovních prostředků (úvěrů) podporuje názor, že došlo k adicionalitě (investicím nad rámec běžného investování), a tudíž se dá usoudit, že mrtvá váha opatření je spíše nízká.

Z analýzy dat není možno udělat závěr o pozitivním vlivu podpor opatření 121 na růst produktivity práce a efektivnosti užití výrobních faktorů u podpořených podniků. V předkládaných projektech (95 % projektů) však bylo zvýšení produktivity práce a efektivnosti užití výrobních faktorů deklarováno jako cíl a 88% respondentů v dotazníkovém šetření mezi příjemci zhodnotilo, že opatření přispělo ke zvýšení efektivnosti produkce (příloha). Údaje za odvětví ukazují, že došlo k růstu produktivity práce, ale nedošlo k růstu celkové produktivity faktorů.

Kontrafaktuální analýza dále ukázala, že došlo k růstu přidané hodnoty u podpořených podniků v důsledku podpor. V kontextu předchozích zjištění se dá usuzovat, že vzrostla díky expanzi kapacit, nikoliv tolik díky efektivnosti. To ovšem nechává podpořené podniky značně zranitelné v závislosti na negativních výkyvech trhu. Tento problém je diskutován u otázky restrukturalizace sektoru produkce a zpracování mléka. Tam se uvádí, že k posílení konkurenceschopnosti došlo při realizaci komplexnějších řešení v podnicích (včetně diverzifikace do komplementárních výroby). Lze předpokládat, že s postupující restrukturalizací odvětví bude také růst efektivnost podpor.

Závěrem je možno konstatovat, že díky opatření došlo u příjemců k výrazné modernizaci výroby, která však, podle kontrafaktuální analýzy, nebyla dostatečně využita k zefektivnění výroby. Posílení konkurenceschopnosti podpořených podniků bylo viditelné, avšak nedosáhlo svého potenciálu.

Posouzení ekonomické efektivity dle výsledků analýz uvedených výše (hodnocení na škále 1=neefektivní;10=velmi efektivní) bylo hodnotiteli přisouzena hodnota 6.

15.2 Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvyšování konkurenceschopnosti odvětví zemědělství?

Relevance	Ke zlepšení konkurenceschopnosti podniků a odvětví vedou dvě základní cesty: buď zefektivnit výrobní procesy a snížit tak náklady na výrobu, nebo přidat výrobkům další atributy (včetně zavádění nových produktů), které zákazníci ocení. Opatření 121 se zaměřilo především na první cestu.	
Hodnotící kritérium	Na základě struktury podpořených podniků ve vztahu k podnikatelské struktuře odvětví aproximovat dopad podpor na odvětví – růst přidané hodnoty, produktivity práce a posilování krátkých dodavatelských řetězců.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) na přepočteného pracovníka v sektoru v závislosti na podporách. Čistá přidaná hodnota ve standardu kupní síly.
	Výsledkový	Vývoj hrubé a čisté přidané hodnoty za odvětví
	Doplňkový výsledkový	Rozložení příjemců podpor ve vztahu k podnikatelské struktuře odvětví
	Doplňkový výsledkový	Geografické rozložení podpor ve vztahu k rozložení zemědělské produkce

Odpověď na evaluační otázku: Analýzy jsou provedeny v příloze. V programovém období 2007 až 2013 (2015) produkce zemědělství více méně stagnovala. Podobně přidaná hodnota za odvětví oscilovala kolem pomyslného bodu stagnace, a to i přes fakt, že do odvětví přicházely postupně podpory Pilíře 1. Investice podpořené opatřením 121 se realizovaly od roku 2008 do roku 2015. Podíl podpor opatření dosahoval v letech 2009 až 2011 12 % na hrubé tvorbě fixního kapitálu odvětví. Vysoký podíl necelých 10 % byl také v roce 2015. V těchto letech byl i vysoký podíl podpor přímo na hrubých investicích, až 45 %. Pro období 2009 a 2010 se dá argumentovat, že v období krize by byl propad ještě větší, a tudíž, že prostředky PRV podržely alespoň jistou úroveň obnovy kapitálu. Propad hrubých investic do zemědělství byl 31 - 33 % oproti roku 2008. Bez podpor by mohl klesnout až na 40 - 45%. V roce 2015 se propadly zemědělské ceny a rovněž objem produkce výrazně poklesl. Podpory v tomto roce vytvořily prakticky celé čisté investice. Adicionality bylo dosaženo ve shora diskutovaném smyslu. To koresponduje i s převahou odpovědí v dotazníkovém šetření, že by příjemci museli stejně dříve nebo později investovat (dodáváme především do obnovy a omezeného rozvoje). Podpory tak snížily prodlevu a v zásadě podržely restrukturalizační procesy v odvětví (např. v sektoru produkce mléka). Jak jsme uvedli při hodnocení efektů u příjemců, zvýšení úvěrové zadluženosti svědčí o určité úrovni mobilizace externího kapitálu (i v dobách krize), a tak lze tvrdit, že mrtvá váha opatření byla spíše nízká (což je v souladu se zjištěními KPMG, které stanovilo mrtvou váhu pro opatření 121 na 14%).

Vysoké podíly podpořených investic na THFK však upozorňují na závislost rozvoje zemědělství na investičních podporách. Z výsledků kontrafaktuální analýzy byl spočten celkový efekt opatření 121 na produkci a přidanou hodnotu a jeho relace k těmto indikátorům za odvětví. Na základě odhadu efektů na produkci a HPH ze vzorku farem, které investovaly až do

roku 2012, a současně při zohlednění skutečnosti, že výměra podniků účastnících se v opatření pokryla asi 45 % zemědělské půdy v ČR, se odvodily efekty investic na národní úrovni: 3% podíl na produkci a 2,3 % podíl na HPH celého zemědělského odvětví (jak je zaznamenáno v SZÚ). Pokud se uvedený indikátor v programovém dokumentu - 18 mil. EUR nárůstu HPH u podpořených podniků za celou Osu I - vztahuje k ročnímu efektu, pak jen v důsledku opatření 121 roční efekt na HPH (při konci období) odpovídající 2,3 % byl 31 mil. EUR. To by představovalo překročení cílové hodnoty o 73 %. Lze ukázat, že podpory opatření 121 v nominální výši 336 631 tis. EUR vytvořily za období 2007 až 2015 reálnou čistou přidanou hodnotu v zemědělství v standardu kupní síly (PPS) ve výši 246 209 tis. EUR, což je v nominální hodnotě 140 022 tis. EUR. Za předpokladu, že efekty budou následovat ještě dalších 7 let (tj. 132 716 tis. EUR ČPH), vytvoří investiční podpory ve výši 336 631 tis. EUR čistou přidanou hodnotu v celkové výši 272 738 EUR. Z této kalkulace vyplývá, že účinnost investiční podpory opatření 121 je 0,8.

Protože kontrafaktuální analýza nepotvrdila efekty na produktivitě práce, není možno změny v produktivitě práce v odvětví přisuzovat opatření 121.

Téměř dvě třetiny respondentů v šetření mezi příjemci uvedlo, že díky opatření 121 zavedli novou technologii nebo i nový produkt. Při celkovém počtu 2493 podniků by to znamenalo, že 1 570 z nich zavedlo nové technologie nebo produkty. To by znamenalo, že jen v rámci opatření 121 cíl za celou osu I byl překročen pětinasobně.

Pozitivem je, že opatření využili v 34 % projektů mladí zemědělci. Z Input-output modelu lze odvodit, že opatření 121 se mohlo za celé období promítnout do produkce národního hospodářství 0,15 %, a to jak skrze spotřebu investičního zboží, tak díky expanzi vlastní produkce. Podobně se 0,24 % promítlo do HDP a potenciálně každý mil. CZK (asi 33 tis. EUR) podpor vytvořil 0,78 pracovního místa v NH.

Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 6 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Investice spojené s přidáváním hodnoty jsou spojené s pokrokem v technologiích, což má potenciál s sebou nést efekty na různé skupiny příjemců, na životní prostředí a pohodu zvířat – proto je relevantní.	
Hodnotící kritérium	Rozdílný vliv podpor investic na skupiny příjemců podpor a na životní prostředí	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Rozdílné efekty na skupiny příjemců (kvalitativně)
	Doplňkový výsledkový	Vliv investic na životní prostředí (kvalitativně)

Odpověď na evaluační otázku:

Již z principu nových investic lze s jistotou předpokládat, že nové technologie přináší pozitivní efekty zejména na šetření přírodními zdroji, jako je voda (snižování spotřeby, snižování emisí viz 6.31.8 k managementu vody) a snižování úniků znečišťujících látek do ovzduší (např. výstavba jímek – 15 % rozpočtu – viz 6.31.7 ke zmírňování klimatické změny). Dalším efektem bylo snižování ztrát (např. nové silážní žlaby, moderní skladovací prostory), což je zvláště důležité v kontextu příspěvku ke globální potravinové bezpečnosti.

Opatření 121 také přispělo mimořádně ke zlepšení pohody zvířat, zejména v sektoru chovu skotu (35 % rozpočtu bylo vynaloženo na podporu investic do stájí, 21 % na ustájení skotu a 6,5 % na ustájení prasat, něco více jak 8 % do ostatních stájí).

6.5.4 Závěry a doporučení

Z hodnotícího procesu vyplynulo, že opatření 121 Modernizace zemědělských podniků poskytlo zemědělství významné zdroje pro rozvoj; v době ekonomického útlumu tyto zdroje představovaly až 12 % investičních prostředků v odvětví a dohromady podpořené investice dosahovaly až 45% podílu. Celkově podpořené podniky pokrývaly asi 45 % obhospodařované zemědělské půdy (UAA). Většina podniků, účastnících se opatření patří do skupiny velkých podniků, což sice odpovídá velikostní struktuře zemědělských podniků v ČR, ale je zde evidentně prostor pro větší podporu středních a menších podniků.

Nesporným pozitivem je, že 34 % projektů podali zemědělci mladší 40 let. (Opatření pomohlo výrazně modernizovat zemědělství (63 respondentů v šetření mezi příjemci uvedlo, že díky opatření 121 zavedli novou technologii nebo i nový produkt), umožnilo koncentraci produkce do velkých kapacit (ustájení skotu, skladovací kapacity v živočišné i rostlinné produkci). To je právě případ větších

podniků, zatímco nové způsoby výroby a prodeje ve větší interakci se spotřebiteli byly osloveny méně. U příjemců podpory prokazatelně vzrostla kapacita pro produkci a s ní přidaná hodnota. Pokud se uvedený indikátor v programovém dokumentu - 18 mil. EUR nárůstu HPH u podpořených podniků za celou Osu vztáhne k ročnímu efektu, pak jen v důsledku opatření 121 roční efekt na HPH (při konci období) odpovídající 2,3 % by byl 31 mil. EUR. To by představovalo překročení cílové hodnoty o 73 %. Ačkoliv bylo dominantním záměrem schválených projektů zlepšení produktivity práce a efektivnosti využití faktorů, efekty v tomto ohledu se kontrafaktuální analýzou prokázat nepodařilo. To ovšem může souviset s tím, že proces restrukturalizace zemědělství není zdaleka dokončen. Jsou patrné trendy ke zvyšování specializace podniků, což postupně může vést zvýšení efektivnosti (zejména z dlouhodobého pohledu).

Co se týká celkové produktivity, závěry kvantitativní analýzy jsou v protikladu k výsledkům šetření, v němž 88 % respondentů tvrdí, že zvýšili efektivitu své produkce. Zřejmě platí totéž, co pro práci, efekty se nejspíš dostavily u modernizovaných provozů, ale nepromítly se ještě do úrovně podniků. Použijeme-li princip triangulace, tak můžeme odvodit, že produktivita poroste po investicích s časovým zpožděním.

Zároveň se podniky stávají zranitelnějšími (nebo se alespoň situace nezlepšuje). Dosvědčuje to mj. současná krize v sektoru mléka a přetrvávající problémy v sektoru produkce vepřového masa. (Více je diskutováno při hodnocení průřezové otázky k restrukturalizaci sektoru produkce mléka).

Zásadní otázkou je, zda došlo k dodatečnosti (adicionality) podpor, tj. zda alespoň podpory vytvořily dodatečné zdroje pro financování rozvoje odvětví a posilování jeho konkurenceschopnosti. V příloze ukazujeme, že v letech krize 2009 až 2010 podíly podpořených investic na celkové hrubé tvorbě fixního kapitálu byly velmi vysoké. V těchto letech byl i vysoký podíl podpor přímo na hrubých investicích. Dá se argumentovat, že v období krize by byl propad ještě větší, a tudíž, že prostředky PRV podržely alespoň jistou úroveň obnovy kapitálu (viz hodnocení průřezové otázky konkurenceschopnost). Propad hrubých investic do zemědělství byl v letech krize 31- 33 % oproti roku 2008. Bez podpor, by mohl klesnout až na 40 až 45 %. V roce 2015 se propadly zemědělské ceny a výrazně poklesl i objem produkce.

Adicionality bylo dosaženo ve shora diskutovaném smyslu. To koresponduje i s dominancí odpovědí v dotazníkovém šetření, že by příjemci museli stejně dříve nebo později investovat (dodáváme především do obnovy a omezeného rozvoje). Podpory tak snížily prodlevu a v zásadě podržely restrukturalizační procesy v odvětví (např. v sektoru produkce mléka). Jak jsme uvedli při hodnocení efektů u příjemců, zvýšení úvěrové zadluženosti svědčí o určité úrovni mobilizace externího kapitálu (i v dobách krize), a tak je možno tvrdit, že mrtvá váha opatření byla spíš nízká (dle KPMG 14 %).

Vysoké podíly podpořených investic na THFK však upozorňují na závislost rozvoje zemědělství na investičních podporách. Velký podíl velkých podniků, které žádaly a dostaly podporu několikrát (sice jen 4 % podniků realizoval více než 4 projekty, ale ty čerpaly 25 % rozpočtu).

Opatření 121 přispělo mimořádně ke zlepšení pohody zvířat, zejména v sektoru chovu skotu a k zmírňování klimatické změny (to je diskutováno při hodnocení průřezové otázky).

Doporučení:

- i) Věnovat pozornost distribuci podpor, zejména podpořit větší účast malých zemědělců

6.6 122 Zvyšování hospodářské hodnoty lesů (I.1.2.1)

6.6.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 122 Zvyšování hospodářské hodnoty lesů je v ČR implementováno jako podopatření I.1.2.1 Lesnická technika.

Opatření sledovalo strategický cíl zlepšení konkurenceschopnosti lesnictví, zejména se zaměřilo na podporu rozvoje podnikání v lesnictví, vyšší výkonnosti lesnických podniků, na restrukturalizaci lesnického sektoru a zlepšení ochrany lesních ekosystémů. Podporované akce měly řešit problematické oblasti, jako nízkou úroveň investic v lesnickém sektoru a zastaralé a technicky nevyhovující vybavení lesnických podniků.

Podopatření 122 (I.1.2.1) je zaměřeno na pořízení strojů a zařízení pro hospodaření v lesích a prvotní zpracování dřeva.

Tabulka 6.6.1.1: Alokace finančních prostředků za opatření v rámci osy a PRV (EUR)

	Opatření č. 122	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	27 346	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,7	24	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.6.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	3 569	50 964
Proplacené	2 083	26 911

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Podopatření 122 (I.1.2.1) proběhlo v 7 výzvěch k předkládání žádostí o poskytnutí dotace. V průměru bylo podáno 511 žádostí v jednom kole, nejvíce v 17. kole (832) nejméně v 22. kole (120). V 17. kole bylo také přijato nejvíce projektů, ovšem nejvíce veřejných prostředků bylo čerpáno v 2. kole. Průměrná úspěšnost byla o něco větší než poloviční (52 %).

Regionem s největším počtem schválených projektů byl Jihočeský kraj, následovaný Krajem Vysočina; z nich byla přijata téměř polovina všech projektů, které se podílely 38 % na čerpání rozpočtu. Nejméně bylo čerpáno v Libereckém a Karlovarském kraji.

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci podopatření 122 (I.1.2.1) bylo plánováno podpořit celkem 1 000 vlastníků a nájemců lesa s celkovou výší investic 58 000 tis. EUR. K 31.12. 2015 bylo podpořeno 1 431 vlastníků/nájemců, kteří realizovali 2 083 projektů v celkové výši investice 79 614 tis. EUR (Tab. 6.6.1.3). Proplacena byla dotace ve výši 26 911 tis. EUR. To znamená, že participační i investiční cíl byl naplněn shodně více než 1,4 krát.

Tabulka 6.6.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O11 - Počet subjektů, které obdržely investiční podporu	O12 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	1 000	58 000
Dosažení	1 431	79 614
Dosažení v %	143	145

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Nejvíce projektů uskutečnily fyzické osoby (57 %), což se přibližuje podílu fyzických osob na výměře lesů v nestátním vlastnictví. Čerpaly však jen 31 % rozpočtu opatření. Shodným dílem jsou zastoupeny obecní a městské lesy a právnické osoby (22 %). Z hlediska velikostní struktury byli největší skupinou příjemců vlastníci/nájemci do 10 ha lesa. Ti se podíleli na souboru příjemců podpor opatření 122 jednou třetinou, avšak čerpali jen necelých 6 % rozpočtu opatření 122 (Tab. 6.6.1.4).

Tabulka 6.6.1.4: Struktura příjemců (%)

Forma příjemce	Počet projektů	Celkové výdaje	Veřejné zdroje	Zastoupení v národní struktuře
Fyzické osoby	56,5	30,6	31,4	48
Obecní a městské lesy	21,9	18,6	18,5	42
Právníkové osoby	21,6	50,8	50,1	10

Zdroj: IS SZIF 2016

6.6.2 Výsledky a dopady

Použité metody

- Kontrafaktuální analýza založená na přiřazování podobných podniků z kontrolní skupiny (podniků, které nedostaly žádnou investiční podporu z opatření 122 v průběhu celého programového období) k podnikům podpořeným.
- Analýza distribučních efektů (objem prostředků a intenzita jejich čerpání) podle skupin příjemců v členění velikosti
- Analýza obnovy techniky (srovnání s výchozí věkovou strukturou strojů)
- Srovnávací analýza, tj. srovnání objemu podpor a podpořených investic s odvětvovými údaji (SZÚ). Význam podpor na tvorbě fixního kapitálu (indikace mrtvé váhy). Dopočet ČPH v PPS za celé opatření a období.
- Případové studie
- Expertní fokusní skupina, využití metody MAPP (Method for Appraisal of impacts of Projects and Programmes), Fokusní skupina pracuje ve 4 krocích –i) obecný vývoj studované oblasti, ii) analýza trendů indikátorů, iii) sestavení matice vlivů opatření na indikátory a iv) sestavení profilu vývoje a dopadu (hodnocení)
- Input – output (I-O) model, který je jednoduchý lineární model obecné rovnováhy odvozený z národních účtů. Pro konstrukci I-O modelu byla využita symetrická input-output tabulka národních účtů pro rok 2010. Model byl očištěn pro rok 2010 od podpory PRV v tomto roce. Scénáře opatření zahrnovaly jen podpory PRV (z národních zdrojů a EZFRV), strukturu investičních výdajů odvozenou ze způsobilých výdajů realizovaných projektů a elasticitu výstupu odvozenou z kontrafaktuální analýzy. Multiplikátory efektů modelu se pohybují v rozmezí 1,6 až 2,0 pro zemědělství a lesnictví a kolem 2,2 pro potravinářské odvětví. Tyto multiplikátory odpovídají poměru (přímý + nepřímý efekt)/přímý efekt. V textu je však nevyužíváme. Místo nich používáme jako multiplikátor poměr (změna efektu)/podpora (nebo taky vyjádřeno $\Delta \text{efektu} / \Delta \text{investic}$). U produkce se multiplikátory více méně shodují,

v ostatních případech aplikované indikátory říkají, jak se podpora promítla do efektu. Však platí tzv. *ceteris paribus*, tedy aniž by se ostatní věci změnily. Dále je třeba poznamenat, že I-O model se nedá použít pro posouzení změn v produktivitě práce, neboť technické koeficienty jsou fixní. Naopak, je nutno mít na paměti, že právě fixní technické koeficienty (tedy absence možnosti substituce mezi prací a kapitálem) generují velké efekty v přírůstku pracovních míst.

Ve zprávě pro MZe z roku 2005 („Posouzení stavu vozového parku v lesním hospodářství ČR a jeho obnova v letech 2006, 2007 až 2013 s využitím státního příspěvku“) je uveden odhad počtu a průměrného stáří strojů používaných vlastníky a nájemci lesů ve vlastní režii (Tab. 6.6.2.1).

Tabulka 6.6.2.1: Odhad stavu a stáří lesní techniky používané vlastníky/nájemci lesů ve vlastní režii v r. 2005

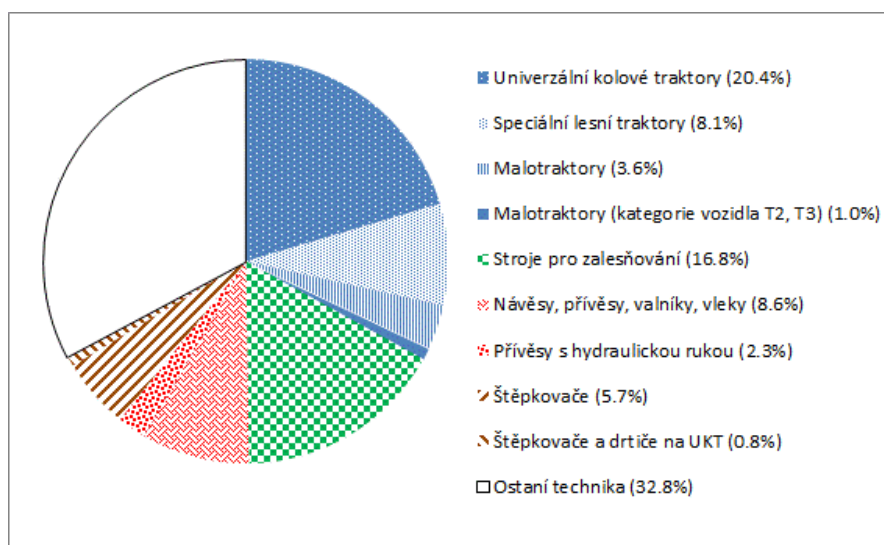
	Univerzální kolové traktory	Speciální kolové traktory	Odvozní soupravy	Štěpkovače a drtiče
Stáří	10,1	10,6	5,4	7
Počet	1 059	189	500	176

Zdroj: Dvořák (2005)

Vidíme, že situace byla před zahájením Programu rozvoje venkova na období 2007 až 2013, co se týká stáří, nejhorší u univerzálních a speciálních kolových traktorů.

Struktura způsobilých výdajů u schválených projektů (Graf 6.6.2.1) napovídá, že podniky významně investovaly do traktorů (33 % výdajů a podpor). Stroje a zařízení pro zalesňování jsou druhou největší kategorií výdajů. Třetím nákladově nejvýznamnějším směrem jsou návěsy a valníky.

Graf 6.6.2.1: Struktura nákladů na projekty

Zdroj: IS SZIF 2016

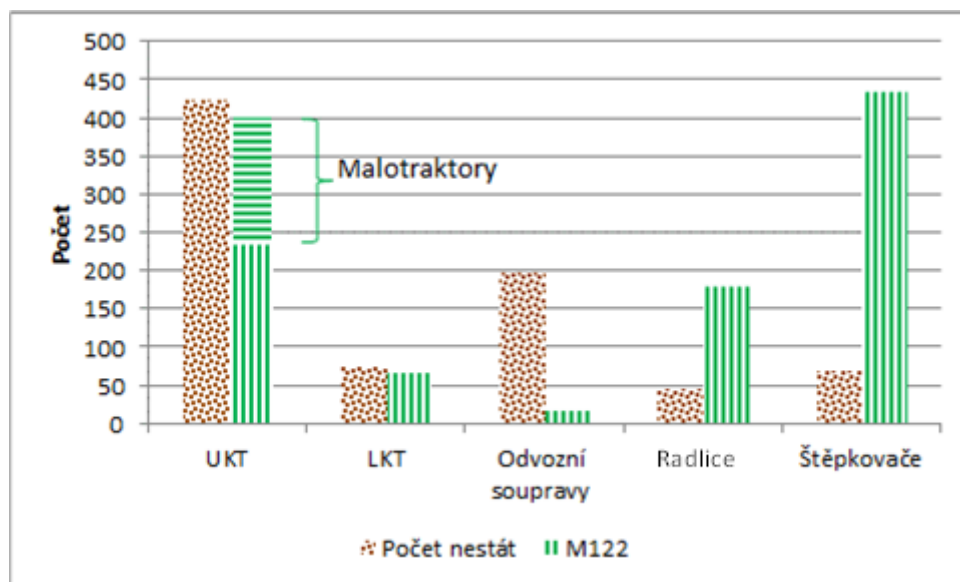
Jak je vidět z grafu (Graf. 6.6.2.1), v rámci opatření 122 byly financovány také projekty zaměřené na energetické využití biomasy - na produkci dřevní štěpky.

Zpráva pro MZe (Dvořák, 2005) uvádí stavy za celé lesnictví, tj. včetně státních lesů. Pokud upravíme čísla podle poměru lesní plochy pro nestátní vlastníky, můžeme alespoň zhruba posoudit význam investičních podpor opatření 122 a stavy strojů a jejich průměrné stáří.

Poměr nově pořízených univerzálních kolových traktorů (UKT) k odhadu stavu v r. 2005 je 56 %, pokud připočteme ještě 166 malotraktorů pořízených za podpory opatření 122, pak tento poměr dosáhne téměř 100 %. U lesních kolových traktorů (LKT) je poměr 90 %. Jen asi 10 % dosahují nové odvozní soupravy. Zato nově pořízené drtiče a štěpkovače převyšují stav z r. 2005 asi šestkrát. Je možné předpokládat (a v dalším textu to bude ještě potvrzeno), že u traktorů došlo k především k obnově. Výsledkem je u traktorů výrazný pokles jejich průměrného stáří - na 8 let UKT a na 4,8 let u LKT.

Případová studie (viz příloha) nabízí vhled do určité strategie větších městských podniků (správců městských lesů), kdy podpory jsou využívány k rychlé obnově strojního parku. To umožňuje udržovat (a případně rozvíjet) strojní park ve vysokém standardu jak z hlediska výkonnosti, tak ve vztahu k ochraně lesních ekosystémů a bezpečnosti práce. To se týká především traktorů. Případová studie také vysvětluje jeden z důvodů pořizování štěpkovačů a drtičů.

Graf 6.6.2.2: Srovnání pořízené nové lesní techniky s odhadem jejího stavu v r. 2005

Zdroj: Dvořák (2005), IS SZIF 2016, vlastní výpočty

Pozn.: radlice představují techniku na úpravu lesních cest

Struktura výdajů, a tím i zaměření investic, odpovídá současné situaci, kdy vlastníci/nájemci lesa provádějí pěstební práce, ale samotnou těžbu dřeva ve větší míře neprovádějí – ta je zajišťována specializovanými subjekty jako služba. To znamená, že se investice jen okrajově týkaly finální činnosti

a tudíž jejich dopad na tržby a náklady spojené s těžbou a dopravou dřeva může být jen velmi omezený. Nicméně typy investičních aktivit mohly vést ke zvyšování hodnoty lesa z ekonomického (kapitálového), ale i mimoprodukčního hlediska. Bohužel, tyto činnosti nejsou zahrnuty do výkonů v účetnictví a ani vzniklá hodnota lesa se účetně netransformuje do fixního kapitálu, a tak účetní výkonnostní data podniků lesního hospodářství (např. z databáze Albertina) nemohou být použita k hodnocení efektů opatření 122 (oproti našemu původnímu předpokladu, že provedeme kontrafaktuální analýzu).

Smysluplné nicméně zůstalo sledovat, zda se v důsledku přijetí podpory opatření 122 zvýšila úvěrová zadluženost příjemců. Pro malý počet podpořených podniků v souboru Albertina, které by se v souboru nacházely po celé programové období (mezi 15 a 46), podle časové hranice participace (tj. do 2010, do 2011 atd.), nebylo možno spolehlivě provést přiřazování. Při pouhém srovnání průměrů mezi příjemci a kontrolní skupinou nebyly shledány statisticky významné rozdíly mezi skupinami, ani nebyly difference systematicky kladné (vyšší úvěrová zadluženost u podpořených) nebo záporné.

Z pohledu distribuce podpor je důležité nejen sledovat, jak jsou jednotlivé velikostní skupiny zastoupeny v projektech a čerpání podpory (Tab. 6.6.2.2), ale také intenzitu čerpání.

Tabulka 6.6.2.2: Rozložení příjemců podpory podle velikosti

Kategorie příjemců	Podíl na počtu projektů (%)	Podíl na celkových výdajích (%)	Podíl na podpoře z veřejných zdrojů (%)
1 až 10 ha lesa	32,6	5,5	5,8
11 až 50 ha lesa	17,1	4,3	4,2
51 až 500 ha lesa	19,5	24,3	23,7
500 až 2000 ha lesa	7,7	19,9	21,0
nad 2000 ha lesa	4,0	13,5	14,0
Neuvedeno	19,1	32,4	31,4

Zdroj: IS SZIF 2016

V grafu níže (viz Graf. 6.6.2.3) je pro každou velikostní kategorii vynesena odhad uskutečněných investic na hektar lesní půdy, přičemž pro každou kategorii je použita střední hodnota z intervalu výměry lesního majetku. Z grafu je vidět, že největší počet podpořených projektů vykazuje kategorie nejmenších vlastníků lesa.. Samozřejmě to znamená, že tito příjemci také dostávali největší veřejnou podporu přepočtenou na 1 ha. Z grafu je dobře vidět, že intenzita investování na hektar za podpory opatření 122 rychle klesá s velikostí vlastníků/nájemců. Ve vyšších kategoriích se klesání pak zpomaluje. Nejmenší intenzitu vykazují největší podniky.

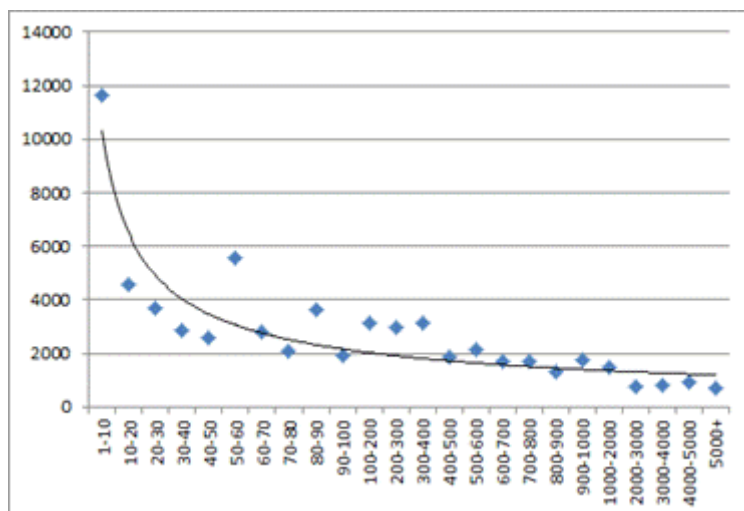

To nás vede ke dvěma úvahám:

- i) Může být, že malé podniky nad běžnou míru investují do techniky potřebné pro menší lesy.
- ii) Že malí vlastníci/nájemci lesa doplňují nejvíce investiční deficit.

Expertní fokusní skupina potvrdila, že tito vlastníci/nájemci nevyužitou část kapacity strojů využívají pro poskytování služeb pro ostatní vlastníky lesů. Navíc působil sám proces výběru projektů, který kladl důraz na efektivnost využití techniky (velikost investice posouzena vůči velikosti obhospodařované půdy), a tudíž měl vyloučit zjevně nepřiměřené projekty.

Graf 6.6.2.3: Celkové výdaje projektů na ha lesní půdy (tis. EUR/ha)

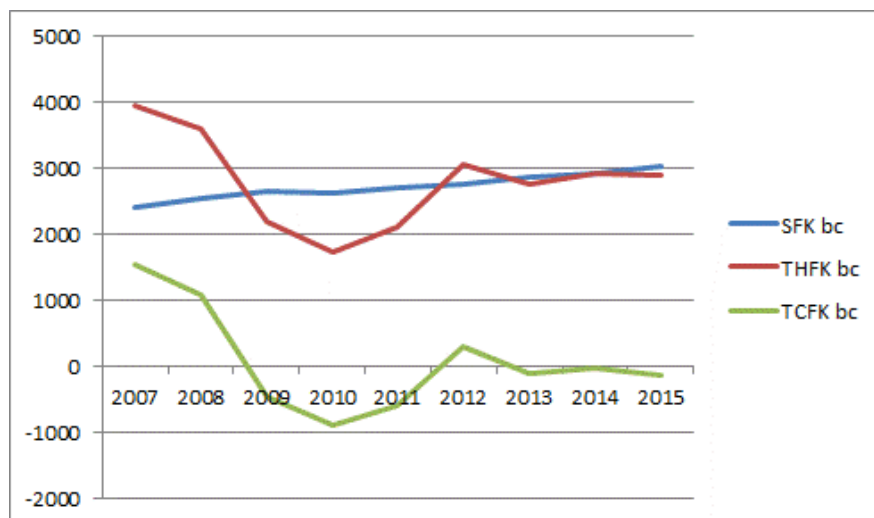
Zdroj: vlastní odhady na základě IS SZIF 2016

Opatření 122 z pohledu odvětví lesnictví

Jak je vidět z grafu (Graf 6.6.2.4), spotřeba fixního kapitálu převyšuje jeho tvorbu po většinu období fungování PRV 2007 až 2013, prakticky až do roku 2015. Záporné čisté investice představují nedostatečnou obnovu fixního kapitálu, což obvykle svědčí o nedobré ekonomické situaci v odvětví. Jak jsme rekapitulovali v úvodu hodnocení opatření 122, „podporované akce měly řešit problematické oblasti, jako nízkou úroveň investic v lesnickém sektoru a zastaralé a technicky nevyhovující vybavení lesnických podniků“. Nedostatečná obnova, jak ukazuje zmíněný graf, vede nutně k zastarávání kapitálu v tomto případě lesní techniky. Z tohoto pohledu bylo opatření 122 evidentně relevantním k vzniklému problému. Z grafu je také patrné, že propad investic koresponduje s finanční a ekonomickou krizí v letech 2009 až 2011.

Graf 6.6.2.4: Intenzita podpořených investic (celkové výdaje projektů na ha lesní půdy, tis. EUR-ha)

Zdroj: ČSÚ, národní účty 2016.

V tabulce (Tab. 6.6.2.3) je uveden podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví ve dvou způsobech. První (horní polovina tabulky) je uveden ve vztahu k datům za celé odvětví. Pro druhý pohled jsme snížili SFK a THFK proporcionálně k rozloze obhospodařované nestátními vlastníky, tedy na 40 %. To lépe odpovídá okruhu žadatelů v opatření 122, neboť státní podniky se ho prakticky zúčastnit nemohly.

Tabulka 6.6.2.3: Podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví (%)

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podpory opatření 122	na SFK	3,7	3,8	3,9	3,8	3,8	3,0	1,4	2,0
Podpořené Investice	na SFK	11,4	11,3	11,0	11,0	11,4	9,0	4,3	5,7
Podpory opatření 122	na THFK	2,6	4,6	5,9	4,8	3,4	3,1	1,5	2,0
Podpořené Investice	na THFK	8,0	13,7	16,7	14,2	10,3	9,3	4,4	5,9
SFK, THFK - proporcionálně k podílu soukromého vlastnictví (40%)									
Podpory opatření 122	na upravené SFK	9,1	9,3	9,7	9,3	9,5	7,4	3,6	4,8
Podpořené Investice	na upravené SFK	28,2	28,0	27,1	27,2	28,2	22,3	10,7	14,1
Podpory opatření 122	na upravené THFK	6,4	11,3	14,7	12,0	8,5	7,7	3,6	5,0
Podpořené Investice	na upravené THFK	19,8	33,9	41,3	35,1	25,4	23,1	10,8	14,7

Zdroj: ČSÚ a IS SZIF 2016, vlastní výpočty.

Pozn.: Podpory podopatření 122 představují veřejné zdroje, Podpořené investice představují veřejné zdroje + soukromé zdroje

V druhém případě jsou podíly podpor a podpořených investic poměrně vysoké. Zvláště pak na upravených investicích (THFK), v letech 2009 až 2011 dosahovaly podpory až téměř 15 % a podpořené investice tvořily více než třetinu investic.

Za použití IO modelu lze ukázat, že spolu s opatřením 125a (I.1.2.3 Investice do lesní infrastruktury)²⁶ se podpořené investice promítly do růstu produkce národního hospodářství o 0,04 % (multiplikátor 0,62). To odpovídá tomu, že investice měly spíše neproduktivní/netržní charakter (v krátkém horizontu). Podpory měly podobně marginální vliv na HDP a na tvorbu pracovních míst NH (také 0,04 %). Nicméně 1 mil. CZK (38 tis. EUR) pomohl vytvořit 0,9 pracovního místa²⁷, tedy asi 247 pracovních míst v NH v jednom roce. To jsou ale pracovní místa především v odvětvích dodávajících investiční zboží a služby (zpracovatelský průmysl a stavebnictví). Pomocí I-O modelu byla stanovena ČPH PPS spojená s podporou ve výši 19 092 tis. EUR, což ve srovnání s investicí do lesnictví v rámci obou opatření (122 a 125a) představuje nízkou efektivitu investic. Expertní skupina MAPP se shodla na tom, že vliv na tvorbu pracovních míst byl spíše malý, ale že se podařilo pracovní místa udržet.

6.6.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků (a zhodnocení lesního majetku)?		
Relevance	Nedostatečná obnova vede nutně k zastarávání kapitálu v tomto případě lesní techniky. Z tohoto pohledu bylo opatření 122 relevantní k vzniklému problému.	
Hodnotící kritérium	Jak přispěly podpořené investice k obnově a rozvoji kapitálu v lesním hospodářství.	
Ukazatele	Dopadový	Zvýšení přidané hodnoty u podpořených podniků, která se následně kapitalizuje do hodnoty lesa lesních podniků, čistá přidaná hodnota (ČPH, hodnocena více na úrovni Osy I)
	Doplňkový výsledkový	Podíl podpořených investic na tvorbě hrubého fixního kapitálu
	Doplňkový výsledkový	Intenzita investování versus možnost využití
Odpověď na evaluační otázku: V průběhu realizace opatření byl investiční cíl naplněn více než 1,4 krát. Přesto odvětví nedosahovalo v době fungování programu ani obnovy fixního kapitálu. Podíl investičních podpor opatření na hrubé tvorbě fixního kapitálu odpovídající nestátním vlastníkům lesa překračoval 10% v letech ekonomické krize, v nejhorším roce tj. 2010 dosáhl až 15 %. Tyto podpory na sebe vázaly až 40 % investic. Malí vlastníci lesa čerpali jen 5 % rozpočtu, ale jejich podpořené investice přepočtené na 1 hektar lesa byly mnohem vyšší než u středních a velkých vlastníků. Většina podpořených investic není přímo svázána s těžbou a dopravou dřeva, ale spíše s pěstováním lesů. Proto není možno očekávat výrazný dopad na tržby a příjmy, spíše by se podpory do techniky měly kapitalizovat ve vyšší hodnotě lesního majetku (viz expertní skupina MAPP). Toto zhodnocování lesa však není v účetnictví zaneseno ani ve výkonech, ani v tvorbě fixního kapitálu. To omezuje ekonomické hodnocení přínosů opatření. Aplikace IO modelu potvrdila, že investice měly spíše neproduktivní/netržní charakter (v krátkém horizontu), multiplikátor produkce je 0,62 a vliv na produkci NH byl zanedbatelný. Opatření vedlo spíše než k tvorbě k udržení pracovních míst (zejména v době ekonomické krize). Vytvořená ČPH PPS dosáhla výše 19 092 tis. EUR pro toto opatření a pro opatření 125a (spojeno pro velký překryv podniků). Opatření, i když nevedlo k rozvoji investic, přispělo k obnově technického parku (u traktorů významně se snížením jejich průměrného stáří) a posílení vybavení v některých činnostech (kultivace, drčení zbytků po kácení), což ať již přímo či nepřímo vedlo k zvýšení hodnoty lesního majetku. Experti fokusní skupiny MAPP to také potvrdili; zdůraznili mimo jiné pozitivní vliv opatření na produkci právě ve smyslu kultivace a na nákladovou efektivnost. Tyto efekty je potřeba hodnotit pozitivně. Na škále 1 až 10, je hodnocení ekonomické efektivity hodnoceno 7 body. Důvodem byly výše uvedené ukazatele, na jedné straně vysoké dosažení investičního cíle a zvýšení nákladové efektivnosti, na druhé straně nebylo možné očekávat		

²⁶ jedná se o více méně stejné subjekty, tudíž bylo vhodné sloučit obě opatření, aby byly efekty patrnější. I tak jsou velmi malé, protože sektor i podpory jsou velmi malé.

²⁷ IO model také nadhodnocuje tvorbu míst, protože neumožňuje substituci mezi prací a kapitálem.

např. významný vliv na tržby (kvalitativní hodnocení provedl hodnotitel).

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Investice spojené s přidáváním hodnoty jsou spojené s pokrokem v technologiích, což má potenciál s sebou nést efekty na různé skupiny příjemců a životní prostředí, proto je relevantní.	
Hodnotící kritérium	Rozdílný vliv podpor investic na skupiny příjemců podpor a na životní prostředí	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Rozdílné efekty na skupiny příjemců (kvalitativně)
	Doplňkový výsledkový	Vliv investic na životní prostředí (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku:		
Lesy samotné zdarma poskytují řadu společenských funkcí. Řada vlastníků lesa tyto funkce podporuje a částečně tomu i podřizuje výběr techniky (např. s ohledem na škody v lese při těžbě a dopravě dřeva). Deklarují to např. obecní lesy, které často sociální a environmentální funkci lesa dokonce preferují před ekonomickou (viz případové studie). Totéž platí již méně o menších soukromých vlastních lesů, i když i v jejich případě nové stroje jsou šetrnější vůči lesním ekosystémům.		
Pořízení strojů a zařízení v mnoha případech umožňuje využívat obnovitelné zdroje energie (např. štěpku), čímž snižuje využívání neobnovitelných zdrojů energie a představuje prostředek mitigace klimatické změny.		

6.6.4 Závěry a doporučení

V průběhu realizace opatření investiční cíl byl naplněn více než 1,4 krát. Přesto odvětví nedosahovalo v době fungování programu ani obnovy fixního kapitálu. Podíl investičních podpor opatření na hrubé tvorbě fixního kapitálu odpovídající nestátním vlastníkům lesa překračoval 10 % v letech ekonomické krize, v nejhorším roce tj. 2010, dosáhl až 15 %. Tyto podpory na sebe vázaly až 40 % investic.

Malí vlastníci lesa čerpali jen 5 % rozpočtu, ale jejich podpořené investice přepočtené na 1 hektar byly mnohem vyšší než u středních a velkých vlastníků.

Většina podpořených investic není přímo svázána s těžbou a dopravou dřeva, ale spíš s pěstováním lesů. Proto není možno očekávat výrazný dopad na tržby a příjmy (viz též MAPP), spíš by se podpory do techniky měly kapitalizovat ve vyšší hodnotě lesního majetku. Toto zhodnocování lesa však není v účetnictví zaneseno ani ve výkonech, ani v tvorbě fixního kapitálu. To omezuje ekonomické hodnocení přínosů opatření. Nicméně expertní fokusní skupina MAPP (viz příloha) potvrdila, že opatření 122 zlepšilo nákladovou efektivnost, produkci a produktivitu (obojí posledně jmenované ve smyslu skutečné – nikoliv účetní – hodnoty, jako je přírůstek dřeva, zvýšení stability lesních porostů apod.).

Ze simulací IO modelu plyne, že spolu s opatřením 125a (I.1.2.3 Investice do lesní infrastruktury) se podpořené investice promítly do růstu produkce národního hospodářství o 0,04 % . To odpovídá tomu, že investice měly spíš neprodukční/netržní charakter (v krátkém horizontu). Podpory měly podobně marginální vliv na HDP a na tvorbu pracovních míst v NH.

Opatření, i když nevedlo k rozvoji investic, přispělo k obnově technického parku (především u traktorů, kde nové stroje představovaly 57 až 99 % odhadovaného stavu v r. 2005, což mělo za následek snížení průměrného stáří na 8 až 5 let podle kategorie) a posílení techniky v některých oblastech (kultivace, drcení/štěpkování zbytků po těžbě). To vedlo přímo či nepřímo k zvyšování skutečné hodnoty lesů. To je potřeba hodnotit pozitivně.

Podle expertů fokusní skupiny MAPP, opatření 122 mělo i pozitivní environmentální dopad – snížení emisí.

Doporučení:

- i) Věnovat pozornost efektivnosti využití podpořených investic u malých příjemců, hledat optimální řešení
- ii) Deficity jak ve vybavenosti technikou, tak v infrastruktuře jsou značné, zvážit proto navýšení prostředků a s tím i zvýšení míry podpory, aby se dosahovalo i rozvoje, nejen obnovy. Nicméně je nutno cílit podpory na skupiny potřebných (deficitních).

6.7 123 Přidávání hodnoty zemědělským, potravinářským a lesnickým produktům (I.1.2.2, I.1.3.1)

6.7.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 123 Přidávání hodnoty zemědělským, potravinářským a lesnickým produktům bylo implementováno ve dvou podopatřeních: 123a Technické vybavení (lesnických) provozoven (národní kód I.1.2.2) a 123b Přidávání hodnoty potravinářským produktům (I.1.3.1). Obě podopatření se shodně zaměřují na restrukturalizaci a rozvoj technického potenciálu, s cílem ve zvýšení konkurenceschopnosti prostřednictvím modernizace provozů a zaváděním postupů, které vedou k vyšší přidané hodnotě lesnických a zemědělských a potravinářským produktům. Jedná se o investiční podporu, uznatelné náklady zahrnují však i technickou a projektovou dokumentaci. Vedle posílení konkurenceschopnosti mělo podopatření 123b také přispět k naplňování priorit EU doplněných v průběhu „Kontroly zdravotního stavu“ (Health Check, ERP/HC): Účinné využívání vodních zdrojů, Zmírnění změny klimatu a Podpora restrukturalizace odvětví mléka a mléčných výrobků.

Tabulka 6.7.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	123a (I.1.2.2)	123b (I.1.3.1)	123 celkem	Osa I	PRV
Alokace	8 586	108 670	117 256	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,2	3,0	3,2	24	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.7.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	123a (I.1.2.2)		123b (I.1.3.1)		123 celkem	
	Žádosti (ks)	V tis. EUR.)	Žádosti (ks)	V EUR (tis.)	Žádosti (ks)	V tis. EUR
Zaregistrované	523	27 088	2 077	215 208	2 600	242 296
Proplacené	179	8160	1 069	106 784	1 248	114 944

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Podopatření 123a (I.1.2.2) bylo spuštěno v 6 a podopatření 123b (I.1.3.1) v 7 výzvách k předkládání žádostí o dotaci (v odlišných kolech pro jednotlivá podopatření). Opatření 123a, mělo pomalý náběh, v první výzvě (2. kolo) bylo předloženo jen 18 projektů, z nichž 8 bylo vyřazeno z různých administrativních důvodů. Situace se sice pomalu zlepšovala, nicméně malá úspěšnost podání přetrvávala. Příznivější situace panovala v podopatření 123b (I.1.3.1) jak bude diskutováno později.

Regionem s největším počtem schválených projektů byl Jihomoravský kraj, následovaný Středočeským (detaily jsou v následujícím odstavci a v příloze).

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci podopatření 123a (I.1.2.2) bylo plánováno podpořit celkem 167 podniků s celkovou výší investic 23 000 tis. EUR. K 31. 12. 2015 bylo podpořeno 158 podniků, které realizovaly 181 projektů v celkové výši investic 21 579 tis. EUR (Tab. 6.7.1.3). Proplacena byla dotace ve výši 7 854 tis. EUR. To znamená, že cíl byl téměř naplněn (94/95 %). Podotkněme, že 100 % cíle nebylo mimo jiné dosaženo též kvůli skutečnosti, že v 17. kole byla velmi malá úspěšnost; u téměř poloviny žádostí (140) byla ukončena administrace z důvodů porušení Pravidel.

V rámci podopatření 123b bylo záměrem podpořit 750 podnikatelů v oblasti zpracování potravin s celkovým objemem podpořených investic v hodnotě 220 316 tis. EUR (Tab. 6.7.1.3). Počet podniků byl sice naplněn jen z 83 %, nicméně celkový objem investic překonal výrazně očekávání (o 40 %). Podpora činila v souhrnu 33 % celkových investic.

Tabulka 6.7.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	123a (I.1.2.2)		123b (I.1.3.1)	
	O15 - Počet podporovaných podniků	O16 - Celkový objem investic (tis. EUR)	O15 - Počet podporovaných podniků	O16 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	167	23 000	750	220 316
Dosažení	158	21 579	622	308 815
Dosažení v %	95	94	83	140

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

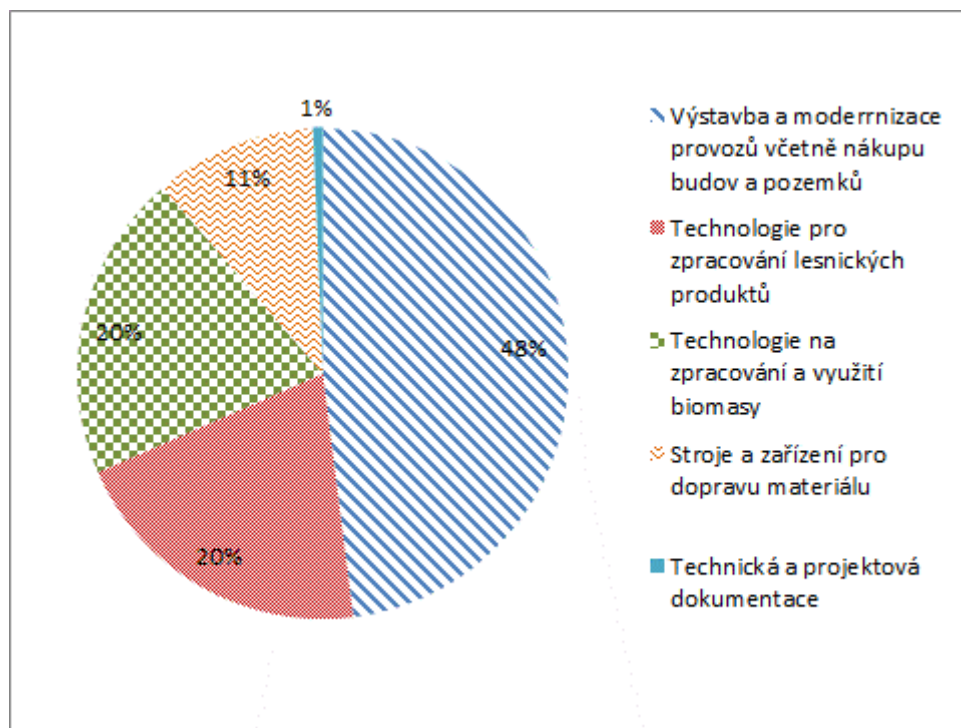

Opatření 123a (I.1.2.2)

Cílem tohoto podopatření bylo především zachovat a podpořit rozvoj malého podnikání v oblasti předprůmyslového zpracování dřeva. A vykryt tak určitou mezeru v podpoře podnikání na venkově při využití typického materiálového zdroje na venkově – dřeva a dřevní hmoty. Dominantními příjemci v opatření 123a byly fyzické osoby s podílem 62 %. Fyzické osoby zaujímaly dokonce větší podíl (68 %) na žadatelích o podporu v podopatření 123a, avšak jejich úspěšnost byla méně než třetinová (31 %) na rozdíl od právnických osob, které uspěly ve 40 %.

Struktura investičních aktivit (Graf 6.7.1.1) byla vytvořena na základě údajů o způsobilých výdajích projektů. Rozeznává 5 kategorií, které dobře ilustrují zájem příjemců a potenciál podpořených investic. Téměř polovina výdajů podpořených investičních projektů (přesněji jejich způsobilých výdajů) byla využita na výstavbu nebo modernizaci provozů včetně nákupu budov a pozemků. Tyto aktivity mohly podpořit expanzi podnikatelů, nebo vytvářely vhodné podmínky pro výrobu, samy o sobě však nevedly k přidávání nových atributů produktům nebo novým produktům. V podobné pozici pak stojí i stroje a zařízení pro dopravu materiálu. K tomu přispívaly spíše investice do technologií, které tvořily 40 %; shodným dílem technologie pro zpracování biomasy (jako OZE) a technologie pro zpracování lesnických produktů. Asi 1 % tvořily projektové technické dokumentace.

Graf 6.7.1.1: Struktura investičních aktivit podopatření 123a (I.1.2.2)

Zdroj: IS SZIF 2016

Opatření 123b (I.1.3.1)

Dominantními příjemci v opatření 123b byly právnické osoby; ty představovaly 62 % v počtu, na projektech měly podíl 69 % a z titulu velikosti čerpaly 85 % prostředků veřejné podpory (ve stejném poměru vytvořily i celkovou hodnotu investic.

Podniky s 50 až 250 zaměstnanci (35 % v počtu) čerpaly 50 % podpory, podniky s 10 až 50 zaměstnanci (34 % v počtu) 35 % a podniky s méně než 10 zaměstnanci (31 % v počtu) 14 % podpor. Podrobnější rozbor velikostní struktury je v příloze.

Potravinářské podniky představovaly asi 60 % příjemců, zemědělské podniky 35 % a zbytek byly podniky smíšené či jiné (nedefinováno). Potravinářské podniky patrně z důvodu větší velikosti čerpaly přibližně 71 % podpory a stejný díl mají na vytvořených investicích.

Z hlediska oborového zaměření příjemců (Tab. 6.7.1.4) nejvíce schválených projektů a celkových nákladů se koncentrovalo v oborech zpracování masa, mléka a výroby vína, následují zpracování ovoce a zeleniny. Celkem zanedbatelně bylo projektů v oblasti výroby krmiv. Z tabulky (Tab. 6.7.1.4) je patrné, že projekty v oborech masa a vína, byly spíše menší a projekty v oborech zpracování mléka zeleniny větší.

Tabulka 6.7.1.4: Výstupové charakteristiky dle oborového zaměření opatření 123b (%)

Oborové zaměření podniků	Počet projektů	Celkové výdaje	Veřejná podpora
Maso	34.0	30.6	29.7
Mléko	15.9	20.4	21.6
Obiloviny	5.2	8.7	8.0
Ovoce	8.5	7.1	7.0
Zelenina	8.5	10.0	10.1
Víno	14.7	9.3	9.2
Olejniny	1.3	1.1	1.2
Houby, káva, čaj, kořen	0.0	0.0	0.0
Krmiva	2.2	2.8	3.0
Smíšené	6.0	5.9	5.8
Ostatní	3.7	4.0	4.5

* Do výpočtů nebylo zahrnuto 2. Kolo, pro něž nebyly odpovídající informace.

Zdroj: IS SZIF, 2016

Struktura způsobilých výdajů u schválených projektů (Tab. 6.7.1.5) napovídá, že podniky převážně investovaly do výrobních technologií a souvisejících staveb, významnou položkou je i oblast výrobu tj. jeho vývoje nebo finalizace (příčemž vývoj produktu byl zanedbatelnou položkou). Naprosto zanedbatelné byly investice do marketingu a elektronického obchodu (tento fakt bude interpretován později v souvislosti s výsledky a dopady).

Tabulka 6.7.1.5: Struktura nákladů na projekty

Investiční směr	počet	Podpora
Technická a projektová dokumentace, ostatní náklady	23%	0,3%
Investice do zařízení na čištění odpadních vod vznikajících ve zpracovatelském provozu	1%	0,5%
investice spojené s marketingem, výdaje na vytvoření elektronického obchodu	0,1%	0,02%
Investice související s finalizací nebo vývojem produktů	15%	19%
Investice do skladů, produktů, surovina a druhotných produktů/surovin	14%	9%
Investice do staveb (nákup, výstavba, modernizace)	11%	22%
Investice do výrobních technologií	36%	50%

Zdroj: IS SZIF, 2016

6.7.2 Výsledky a dopady

Použité metody

- Kontrafaktuální analýza založená na přiřazování podobných podniků z kontrolní skupiny (podniků, které nedostaly žádnou investiční podporu z opatření 122 v průběhu celého programového období) k podnikům podpořeným.
- Analýza distribučních efektů (objem prostředků a intenzita jejich čerpání) podle skupin příjemců v členění velikosti
- Analýza obnovy techniky (srovnání s výchozí věkovou strukturou strojů)
- Srovnávací analýza, tj. srovnání objemu podpor a podpořených investic s odvětvovými údaji (SZÚ). Význam podpor na tvorbě fixního kapitálu (indikace mrtvé váhy). Dopočet ČPH v PPS za celé opatření a období.
- Případové studie
- Expertní fokusní skupina, využití metody MAPP (Method for Appraisal of impacts of Projects and Programmes), Fokusní skupina pracuje ve 4 krocích – i) obecný vývoj studované oblasti, ii) analýza trendů indikátorů, iii) sestavení matice vlivů opatření na indikátory a iv) sestavení profilu vývoje a dopadu (hodnocení)
- Input – output (I-O) model, který je jednoduchý lineární model obecné rovnováhy odvozený z národních účtů. Pro konstrukci I-O modelu byla využita symetrická input-output tabulka národních účtů pro rok 2010. Model byl očištěn pro rok 2010 od podpory PRV v tomto roce. Scénáře opatření zahrnovaly jen podpory PRV (z národních zdrojů a EZFRV), strukturu investičních výdajů odvozenou ze způsobilých výdajů realizovaných projektů a elasticitu výstupu odvozenou z kontrafaktuální analýzy. Multiplikátory efektů modelu se pohybují

v rozmezí 1.6 až 2 pro zemědělství a lesnictví a kolem 2.2 pro potravinářské odvětví. Tyto multiplikátory odpovídají poměru (přímý+ nepřímý efekt)/přímý efekt. V textu je však nevyužíváme. Místo nich používáme jako multiplikátor poměr (změna efektu)/podpora (nebo taky vyjádřeno $\Delta \text{efektu} / \Delta \text{investic}$). U produkce se multiplikátory více méně shodují, v ostatních případech aplikované indikátory říkají, jak se podpora promítla do efektu. Však platí tzv. ceteris paribus, tedy aniž by se ostatní věci změnily. Dále je třeba poznamenat, že I-O model se nedá použít pro posouzení změn v produktivitě práce, neboť technické koeficienty jsou fixní. Naopak, je nutno mít na paměti, že právě fixní technické koeficienty (tedy absence možnosti substituce mezi prací a kapitálem) generují velké efekty v přírůstku pracovních míst.

123a:

V databázi Albertina bylo nalezeno 22 podniků, které získaly dotaci pro 25 projektů opatření 123a (I.1.2.2 Technické vybavení provozoven) – tj. 14 % z celkového počtu 181 projektů. Ovšem jen 9 podniků bylo v databázi alespoň v období 2008 až 2014. Abychom neztratili zbývající pozorování, provedli jsme měření efektů jen v rozsahu změn mezi rokem před investicí a rokem po investici, a to vždy pro každý pár podpořený a kontrolní podnik ve stejných letech. Přiřazení kontrolních podniků k ošetřeným jsme museli provést ručně. Srovnáním podpořených a kontrolních podniků jsme spočetli průměrný efekt z ošetření na ošetřených (att) pro výkony, HPH, EBIT, produktivitu (HPH/osobní náklady (ON)) a úvěrovou zadluženost. Podobnost podpořených a kontrolních podniků jsme určili na základě pětimístného NACE kódu, počtu zaměstnanců a velikosti celkových aktiv a samozřejmě, oba podniky musely mít údaje v příslušných letech. Výsledky jsou shrnuty v Tab. 6.7.2.1.

Tabulka 6.7.2.1: Výsledky kontrafaktuální analýzy pro opatření 123a (I.1.2.2)

	Výkony	HPH	EBIT	HPH/ON	Úvěrová zadluženost
Pozitivní změna	59 %	55 %	41 %	36 %	9 %
att (tis. EUR)	426,9	23,2	-15,7	-2,1	-2,1
Sm. Odch. (tis. EUR)	1 330,5	142,7	66,1	9,8	9,8

Zdroj: vlastní výpočet na základě IS SZIF 2016 a Albertina databáze.

Převážně pozitivní změna u podpořených subjektů byla pozorována jen u výkonů a HPH. V ostatních případech dominovaly změny nekladné (nulové nebo záporné). Také výkony a HPH vykazují pozitivní průměrný efekt. Ovšem ani pozitivní a ani negativní efekty nejsou statisticky signifikantní. Jak je vidět z tabulky (Tab. 6.7.2.1), směrodatné odchylky jsou příliš velké. Z kvantitativní analýzy tedy není možno učinit žádný silný závěr o vlivu podpor 123a na podpořené dřevozpracující provozovny/podniky.

Z dat v IS SZIF vyplývá, že necelá polovina (88 příjemců) zavedla skrze podporu novou technologii. Z dotazníkového šetření se dá předpokládat, že to byly především technologie na zpracování dřevní

biomasy pro energetické účely. Z těchto 88 podniků 18 (10 %) navíc zavedlo nový produkt. Typ racionalizace výroby ale nebyl uveden u 80 projektů.

Ze zmíněných projektů (88 příjemců) vedoucích k nové technologii se jednalo u 66 projektů o jednu nebo dvě technologie (rozdělení vyrovnané). Maximální počet nových technologií na projekt byl 7.

Z 18 projektů vedoucích k novému produktu se přesně u dvou třetin jednalo o jediný produkt. Zbýlá jedna třetina projektů vedla ke dvěma novým produktům.

Částečně je zlepšení přístupu na trh potvrzeno v šetření, jak přímo, tak i tím, že tři čtvrtiny z respondentů poukazují na nárůst zisku v souvislosti s realizací projektu. Z šetření vyplývá, příslušný zisk byl bezezbytku reinvestován do podnikatelské činnosti.

Ukazuje se, že podpory z PRV v opatření 123a (I.1.2.2) nepůsobí nejsilněji na urychlení plánovaných investic - v tomto případě by 45 % respondentů realizovalo investici ve stejném časovém horizontu i bez podpory z PRV. Naopak, silnější efekt je v šetření reportován ve smyslu navýšení rozsahu projektu (adicionality s pákovým efektem) - ve stejném rozsahu by projekt bez podpory realizovalo jen 30 % respondentů.

Obdobný význam veřejné podpory byl vnímán respondenty i v případě technologické úrovně. Do této technologie by i přes neobdržení podpory investovalo jen 45 % respondentů.

Na základě input-output modelu (popis výše) bylo možno posoudit dopad tohoto podopatření na národní hospodářství. Rozsahem malé podopatření 123a se projevilo na domácí produkci jen velmi nepatrně a způsobilo růst HDP o 0,01 %. Dále je možno konstatovat, že 1 mil. CZK (38 tis. EUR) vytvořil 0,8 pracovního místa v NH. To znamená, že opatření mohlo vytvořit asi 160 pracovních míst.

123b:

Potravinářské odvětví (NACE 10.1 a 10.2) procházelo v čase působení PRV 2007 až 2013 obdobím stagnace až mírného poklesu, podobně jako ostatní odvětví národního hospodářství.

Význam podpor opatření 123b pro potravinářství lze dobře ilustrovat jejich poměrem ke spotřebě fixního kapitálu (jež současně odpovídá potřebě investic pro jeho obnovu). Tento poměr byl za období 2008 až 2015 2.2 % a obdobný poměr podpořených investic dosáhl 6.7 %. Podíl podpořených investic na tvorbě hrubého fixního kapitálu se v programovém období (až do r. 2015) pohyboval mezi 0.8 až 3.3 %. To znamená, že podpora podopatření 123b nemohla zásadně ovlivnit celkový rozvoj potravinářského odvětví, mohla však ovlivnit některé aspekty jeho rozvoje. Zvláště pak hrála důležitou roli v období ekonomické deprese odvětví v letech 2010 až 2013, kdy investice v odvětví nedosahovaly ani úrovně obnovy.

Zásadní otázkou je, zda došlo k dodatečnosti (adicionality) podpor, tj. zda alespoň podpory vytvořily dodatečné zdroje pro financování rozvoje odvětví a posilování jeho konkurenceschopnosti. Relace k tvorbě čistého fixního kapitálu (tedy čistým investicím) je problematická, neboť tyto byly záporné v letech 2010 až 2013. Lze tedy alespoň konstatovat, že deficit by byl o 1.2 až 2.8 procentního bodu vyšší (vzhledem ke spotřebě fixního kapitálu).

Tabulka 6.7.2.2. Poměr investičního deficitu a podpor ke spotřebě fixního kapitálu (SFK)

%	2010	2011	2012	2013
deficit v poměru k SFK	15,5	5,1	2,8	4,3
podpora k SFK	2,8	2,7	2,8	1,2

Zdroj: ČSÚ a IS SZIF, vlastní zpracování

V průběhu programového období došlo jen k neparnému růstu produktivity práce v potravinářství, měřeno HPH ve stálých cenách na přepočteného pracovníka. Výraznější byl růst efektivnosti práce (poměr mezi HPH v běžných cenách a pracovními náklady v běžných cenách). Nicméně v případě efektivnosti je velká meziroční variabilita indikátoru.

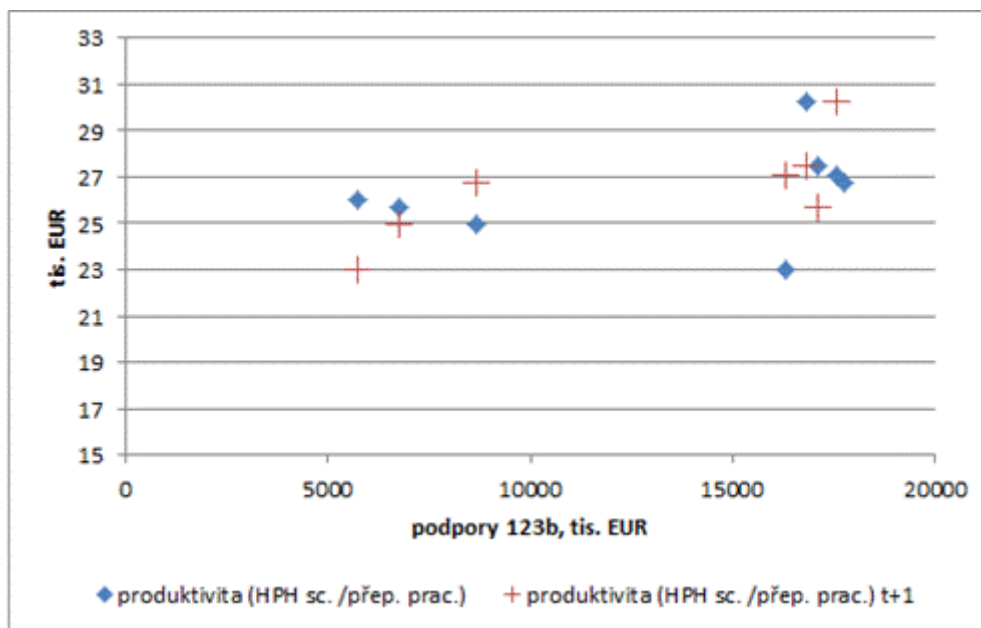
Z analýz provedených ÚZEI (Špička, Náglová, Mezera 2013) vyplývá, že podpora v rámci 123b přinesla značný nárůst přidané hodnoty na podpořených podnicích, avšak srovnatelnost skupin porovnávaných podniků do výsledků vnášela nejistotu. Při použití normalizované hodnoty HPH na celková aktiva byl reportován pozitivní efekt ve výši 2 %.

Výsledky kvantitativních analýz o efektech podpor opatření 123b, provedených hodnotitelem na produktivitu práce jsou však i) nejednoznačné, ii) i kdybychom tyto efekty přijali, není zcela jasné, zda současně nedošlo k jiným změnám, které vedly buď k podobným efektům, nebo šly proti nim. Ani kvalitativní analýzy zcela nepotvrzují jednoznačný pozitivní efekt opatření na produktivitu práce.

Analýza na úrovni potravinářského sektoru dává určitý vhled do efektů podopatření 123b. Modré kosočtverce v grafu (Graf 6.7.2.1) neindikují žádný přímý vztah mezi podporami podopatření 123b a produktivitou práce. Avšak při uvažování zpožděného vlivu podpor (o jeden rok) na produktivitu práce, je možno již potenciální vztah pozorovat. Dá se i statisticky prokázat na hladině významnosti 10 % , s vysvětlením variability až 40 %. Ovšem, je potřeba vzít v úvahu, že jde o jednoduchou analýzu, při níž nebyly vzaty v úvahu další vlivy – a tudíž je výsledek třeba považovat jen za indikativní.

Graf 6.7.2.1: Vztah mezi produktivitou práce a podporami podopatření 123b

Zdroj: ČSÚ (2016) a IS SZIF (2016)

Pro analýzu efektů na úrovni odvětví, jsme dále použili I-O model. Tento model na základě empirických dat o národním hospodářství a jeho sektorech v kombinaci s teoretickými předpoklady dovoluje simulovat efekty investičních podpor. Tyto efekty jsou ceteris paribus, to znamená, že jsou potlačeny jiné vlivy na odvětví a národní hospodářství. Co se týká výstupu (produkce), rozeznáváme investiční efekt a efekt v důsledku přizpůsobení kapacit (zvýšení kapacit v sektoru realizace investic). Zdroje PRV (zde opatření 123b) jsme vzaly jako dodatečné.

Za těchto předpokladů můžeme říci, že se podpora podopatření 123b projevila 0.35 % na produkci potravin a 0.05 až 0.1 procenty na produkci odvětví poskytujících investiční zboží a služby. Celkově na se na domácí produkci podpora projevila 0.03 %. I tato malá čísla mají určitou váhu, neboť multiplikátor výstupu je 1.35, což znamená, že jedno euro investic se proměnilo na 1.35 eura produkce NH. Podpora podopatření 123b se též promítla do růstu HDP o 0.04 % (multiplikátor 0.16). Dále je možno konstatovat, že 1 milion CZK (38 tis EUR) vytvořil 0.5 pracovního místa v NH.

6.7.3 Zodpovězení hodnotících otázek

123a

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení přístupu lesních podniků na trh a jejich podílu na trhu, včetně odvětví, jako je např. odvětví obnovitelné energie?	
Relevance	Ke zlepšení konkurenceschopnosti podniků a odvětví vedou dvě základní cesty: buď zefektivnit výrobní procesy a snížit tak náklady na výrobu, nebo přidat výrobkům další atributy (včetně zavádění nových produktů), které zákazníci ocení. Opatření 123 nabízí podporu oběma cestám.
Hodnotící kritérium	Nakolik se zvýšily se tržby u podpořených podniků.

Ukazatele	Doplňkový dopadový	Zvýšení produktivity práce u příjemců
	Doplňkový výsledkový	Zlepšení přístupu na trh a. Zpracování biomasy. (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku: Cílem tohoto podopatření bylo především zachovat a podpořit rozvoj malého podnikání v oblasti předprůmyslového zpracování dřeva. A vykrýt tak určitou mezeru v podpoře podnikání na venkově při využití typického materiálového zdroje na venkově – dřeva a dřevní hmoty. Z předchozích analýz a z dotazníkového šetření vyplývá, že se podpořeným podnikům zlepšil přístup na trh. K tomu přispěla i povzbuzená větší orientace na zpracování biomasy pro energetické účely. Kontrafaktuální analýza naznačila, že efekty opatření 123a byly spíše ve zvýšení kapacity a přidané hodnoty (nárůst HPH o 55 %, ve výši 23,2 tis. EUR), než v oblasti produktivity. Nicméně kontrafaktuální analýza je nepotvrdila jako statisticky významné, pro velký rozptyl výsledků. Nepotvrdila se ani představa, že by podpory stimulovaly výraznější mobilizaci externího, především bankovního kapitálu. Při posuzování dodatečné ČPH PPS pomocí I-O modelu patří toto opatření mezi ta, která vykazovala pozitivní efekt investovaných prostředků. Při posouzení spolu s opatřením 124 bylo dosaženo ukazatele 1,32, který je dán poměrem mezi ČPH a investovanými prostředky (detailněji posuzováno na úrovni Osy I v průřezové otázce č. 5). Z dotazníkového šetření vyplynulo, že podpora nepůsobila nejsilněji na urychlení plánovaných investic (45 % respondentů by realizovalo investici ve stejném časovém horizontu i bez podpory opatření 123a), nýbrž to spíše bylo navýšení rozsahu projektu - ve stejném rozsahu by projekt bez podpory realizovalo jen 30 % respondentů Na základě input-output modelu je možno posoudit dopad tohoto podopatření na národní hospodářství. Rozsahem malé podopatření 123a se projevilo na domácí produkci jen velmi nepatrně a způsobilo růst HDP o 0,01 %. S přihlédnutím k dosažení cílů a výsledkům analýzy včetně kvalifikovaného posouzení mrtvé váhy je možné na škále 1-10 přiznat tomuto podopatření hodnotu 8 v efektivitě (škálování provedl hodnotitel).		

123b

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků?		
Relevance	Ke zlepšení konkurenceschopnosti podniků a odvětví vedou dvě základní cesty: buď zefektivnit výrobní procesy a snížit tak náklady na výrobu, nebo přidat výrobkům další atributy (včetně zavádění nových produktů), které zákazníci ocení. Opatření 123 nabízí podporu oběma cestám.	
Hodnotící kritérium		
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) na přepočteného pracovníka
	Výsledkový	Změna velikosti hrubé přidané hodnoty (HPH)
	Doplňkový výsledkový	Změna ukazatele efektivnosti
	Doplňkový výsledkový	Podíl aktivit (způsobilých výdajů na celkových výdajích) zaměřených na finalizaci výrobků a inovaci výrobků (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku: Z 1069 proplacených projektů byla naprostá většina zaměřena na zefektivnění výrobních procesů a snížení nákladů na výrobu-výrobky; jen 15 % projektů s podílem 19 % na veřejné podpoře (též celkové investiční hodnotě) se týkalo finalizace výrobků, případně jejich inovací a 0.11 % projektů bylo v přímé spojitosti s marketingem. To také potvrzuje kvantitativní analýza pro sektor zpracování mléka – signifikantní snížení výrobní spotřeby, a tak nákladů na výrobky. Kontrafaktuální analýza (PSM) a regresní analýza potvrdily vliv podpor na mobilizaci externího kapitálu (zvýšení úvěrové zadluženosti) u podpořených podniků. To podporuje názor, že došlo k adicionalitě (investicím nad rámec běžného investování) a tudíž se dá usoudit, že mrtvá váha opatření je spíše nízká. To v zásadě potvrzují i odpovědi v dotazníkovém šetření. Sice jen 13 % dotázaných by projekt nerealizovalo vůbec, ale většina zbylých by jej buď realizovala v menším rozsahu (54%) nebo v delším časovém horizontu (64%). Naproti tomu není možno udělat jednoznačný závěr, co se týká růstu přidané hodnoty a produktivity práce. Rané analýzy (použité v střednědobém průběžných hodnocení), které indikovaly až 10% nárůst produktivity práce za období 2007 až 2010 v důsledku podpor podopatření 123b, nezohledňují dostatečně fakt, že skupiny příjemců a kontrolní skupina jsou nesourodé, co do velikosti a pravděpodobně i co se týká oborů. Porovnáním HPH s celkovými aktivy ukazoval v analýzách ÚZEI (Špička a kol 2013) nárůst HPH o 2 %. V pozdější (data až do r. 2013) analýze podniků zpracovávajících maso a mléko byl zjištěn vliv podpor na produktivitu práce u větších středních podniků zpracovávajících maso, u ostatních středních a malých podniků v tomto oboru pozitivní vliv podpor potvrzen nebyl a nebyl ani u podniků zpracovávajících mléko. Změna produktivity práce se nepodařila statisticky prokázat. I když šetření mezi podniky (včetně toho dělaného při střednědobém hodnocení) indikují větší podíl inovací produktů (nových produktů) u příjemců podpory podopatření 123b, není možno toto jednoznačně přiřknout vlivu těchto podpor, neboť jen velmi málo podpořených investicemi směřovalo na finalizaci produktů a do vývoje produktů (jak řečeno shora). Za validní lze považovat zjištění, která poukazují na významnou modernizaci provozů a procesů u příjemců a s tím spojené		

lepší naplňování povinných i dobrovolných standardů. Případová studie zemědělského podniku vyrábějícího masné výrobky ukazuje, že možnost investiční podpory dovolila renovaci provozu a tím podržení této produkce a zachování pracovních míst. Táž případová studie ovšem též ukazuje, jak může taková investice zůstat vzdálená jejímu plnému promítnutí do příjmu podniku, když absentuje marketingová strategie a uplatnění marketingového mixu. Podobně i druhá případová studie ilustruje zúžené využití podpory, když ta vede jen k modernizaci provozu/výroby, zatímco produkt a marketing zůstanou nedotčeny.

Závěrem je možno konstatovat, že díky opatření došlo u příjemců k výrazné modernizaci výroby, která však byla nedostatečně využita na trhu, zejména díky malému uplatnění marketingových technik (viz případové studie v Příloze a průřezová otázka č. 10).

I když příspěvek opatření k růstu výkonnosti a produktivity u podpořených podniků nebyl dostatečně prokazatelný, dá se ukázat souvislost mezi poskytnutými podporami v jednotlivých letech a produktivitou práce s ročním zpožděním. Výsledek je ovšem třeba interpretovat opatrně, protože do regresní analýzy nebyly zahrnuty další možné vlivy.

S použitím input output modelu je možno ukázat, že se podpora podopatření 123b projevila 0.7 % na produkci potravin a 0.05 až 0.15 procenty na produkci odvětví poskytujících investiční zboží a služby v roční perspektivě. Celkově se na domácí produkci podpora projevila 0.03 % v jednom roce a za celé období pak 0.22 %. I tato malá čísla mají určitou váhu, neboť multiplikátor výstupu je 7.9. Podpora podopatření 123b se též promítla do růstu HDP o 0.13 % za celé období realizace PRV, tj. 2007 až 2015 (multiplikátor 1.5). Dále je možno konstatovat, že 1 milion CZK (38 tis EUR) vytvořil díky nepřímým efektům 2,5 pracovního místa v NH.

Kvalitativně je možné ohodnotit úroveň mrtvé váhy na 30 %. Na jedné straně byla indikovaná adicionalita podpor, na druhé straně proti mluví i) velká participace větších středních podniků, které by měly vytvářet dostatečné fondy pro obnovu a být schopné financovat rozvoj prostřednictvím komerčních úvěrů; ii) nedostatečné zaměření projektů na inovaci a řešení otázek produkce a spotřeby ve vztahu k ŽP (udržitelnosti) – které pro svoje náročnosti soukromý sektor obvykle financuje méně.

Na škále 1 až 10 (1=neefektivní;10=velmi efektivní), je možno přiznat efektivitě opatření hodnotu 7 s ohledem na výše uvedené analýzy (ve stejném smyslu jako v hodnocení předchozí otázky), škálování provedl hodnotitel.

Celé opatření 123:

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Investice spojené s přidáváním hodnoty jsou spojené s pokrokem v technologiích, což má potenciál s sebou nést efekty na různé skupiny příjemců a životní prostředí, proto je relevantní.	
Hodnotící kritérium	Rozdílný vliv podpor investic na skupiny příjemců podpor a na životní prostředí	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Rozdílné efekty na skupiny příjemců (kvalitativně), tvorba pracovních míst (kvalitativně)
	Doplňkový výsledkový	Vliv investic na životní prostředí (kvalitativně)

Odpověď na evaluační otázku:

Podopatření 123 a: tři čtvrtiny projektů sledovalo jako jeden z cílů úsporu energií a 60% z nich jí skutečně dosáhlo (dotazníkové šetření). 35 % respondentů byla předmětem projektu investice do technologie na: zpracování zůstatkové biomasy (zpracování potěžebních zbytků), jiní zvýšili produkci biomasy a další vyměnili starou za novou techniku na zpracování potěžebních zbytků na biomasu (všechny případy pro energetické účely).

U podniků, které odpovídaly na dotazníkové šetření 73 % z těch, které modernizovaly technologie, vytvářely nová pracovní místa u ostatních typů projektů se jednalo o 66 %.

Podopatření 123 b: Skupina malých producentů, jež ke konci programového období představovala již 80 % všech potravinářských producentů se podílela na opatření jen v rozsahu 5%. Tento počet pak představoval 30 % příjemců podpory a 14 % rozpočtu podopatření 123b. Naproti tomu se opatření zúčastnilo 20 % podniků větších, tj. s počtem pracovníků vyšším než 10 přepočtených pracovníků (z národní struktury). Ty představovaly téměř 70 % příjemců a čerpaly 86% rozpočtu podopatření 123b. Právě malé podniky vytvářejí krátké dodavatelské řetězce, a jejich větší podpora mohla přinést pozitivní efekt spotřebiteli, a to i na lokální úrovni.

Nejvíce podpor (123b) bylo sice poskytnuto v Středočeském a Jihomoravském kraji, ovšem ve vztahu k rozsahu intenzivního zemědělství to bylo někde kolem průměru ČR (podpory vztaženy na 1 ha orné půdy). V tomto smyslu totiž byl rozpočet nejvíce poskytnut do potravinářského sektoru Kraje Vysočina a Libereckého kraje.

Je možno konstatovat, že 1 milion CZK (38 tis EUR) investovaný v tomto opatření vytvořil 2,5 (123a) a 0,1 (123b) pracovního místa v NH (výsledek I-O modelu).

Již z principu nových investic a inovací lze s jistotou předpokládat, že nové technologie přinášejí pozitivní efekty zejména na šetření přírodními zdroji, jako je voda (snižování spotřeby) a snižování úniků znečišťujících látek do ovzduší (efektivnější zařízení, šetření energiemi).

6.7.4 Závěry a doporučení

Obě podopatření měla za cíl povzbudit konkurenceschopnost prostřednictvím přidávání hodnoty výrobků. Většina projektů to však činila nepřímou cestou skrze zlepšení technologie, zatímco produktové inovace, nebo v případě 123b i finalizace výrobků a marketingové aktivity, byly uplatněny v podstatně menší míře. I když šetření mezi podniky indikují větší podíl inovací produktů (nových produktů) u příjemců podpory podopatření 123b, není možno toto jednoznačně přiřknout vlivu těchto podpor.

Podpora modernizace provozů v předprůmyslovém zpracování dřeva v rámci podopatření 123a – určitého sice malého sektoru, ale velmi integrovaného do venkovské ekonomiky, byla z hlediska rozvoje venkova a vytvoření, nebo alespoň zachování pracovních míst velmi relevantní. Tvorbu pracovních míst potvrdilo dotazníkové šetření. Kvantitativní analýza sice indikovala vliv opatření na posílení kapacit (statisticky ale neprůkazný), nicméně pozitivní vliv na produktivitu práce a mobilizaci externího kapitálu prokázán nebyl (tedy žádný pákový efekt).

Kvantitativní analýza potvrdila vliv podpor na mobilizaci externího kapitálu (zvýšení úvěrové zadluženosti) u podniků podpořených v opatření 123b. To podporuje názor, že došlo k adicionalitě (investicím nad rámec běžného investování) a tudíž se dá usoudit, že mrtvá váha opatření je spíš nízká. To v zásadě potvrzují i odpovědi v dotazníkovém šetření. Sice jen 13 % dotázaných by projekt nerealizovalo vůbec, ale většina zbylých by jej buď realizovala v menším rozsahu (54 %) nebo v delším časovém horizontu (64 %).

Přestože analýzy použité v střednědobém a průběžných hodnocení poukazovaly na růstu HPH a produktivity práce, v pozdějších rigoróznějších analýzách využívajících data až do roku 2013 byl zjištěn vliv podpor na produktivitu práce jen u větších středních podniků zpracovávajících maso, u ostatních středních a malých podniků v oboru zpracování masa ani u podniků zpracovávajících mléko potvrzen nebyl. To neumožňuje udělat jednoznačný závěr, co se týká růstu těchto indikátorů. Avšak na úrovni odvětví se dá ukázat souvislost mezi poskytnutými podporami v jednotlivých letech a produktivitou práce s ročním zpožděním.

Za validní lze považovat zjištění, která poukazují na významnou modernizaci provozů a procesů u příjemců a s tím spojené lepší naplňování povinných i dobrovolných standardů.

I přes ekonomickou krizi odvětví došlo k výraznému nárůstu velmi malých producentů potravin (tj. s méně než 10 zaměstnanci). Skupina malých producentů představovala 80 % všech potravinářských producentů, podílela se na opatření jen v rozsahu 5 %. Tomuto počtu odpovídalo čerpání 14 % rozpočtu. Naproti tomu se opatření zúčastnilo 20 % (na národní struktuře) podniků větších, tj. s počtem pracovníků vyšším než 10 přepočtených pracovníků. Ty představovaly téměř 70 % příjemců a čerpaly 86 % rozpočtu podopatření 123b.

Podíl investičních podpor opatření 123b na spotřebě fixního kapitálu byl v průměru za období 2008 až 2015 2,2 % a obdobný poměr podpořených investic dosáhl 6,7 %. Podíl podpořených investic na tvorbě hrubého fixního kapitálu se v programovém období (až do r. 2015) pohyboval mezi 0,8 až 3,3 %. To znamená, že podpora podopatření 123b nemohla zásadně ovlivnit celkový rozvoj potravinářské odvětví, mohla však ovlivnit některé aspekty jeho rozvoje. Zvláště pak hrála důležitou

roli v období ekonomické deprese odvětví v letech 2010 až 2013, kdy investice v odvětví nedosahovaly ani úrovně obnovy.

Za použití input output model (I-OM, postup popsán výše) byly zhodnoceny dopady celého opatření 123. Dá se konstatovat, že se podpora opatření 123 projevila na domácí produkci vzrůstem o 0,03 %. Odpovídající multiplikátor výstupu je přibližně 1,5, což znamená, že jedno euro investic se proměnilo na 1,5 eura produkce NH. Podpora obou částí opatření 123 se též promítla do růstu HDP o 0,06 % (multiplikátor 0,19). Lze též ukázat, že 1 mil. CZK (38 tis. EUR) vytvořil 0,56 pracovního místa v NH. Tyto čisté (teoretické efekty) nejsou nutně plně pozorovatelné v odvětví a NH, neboť jiné faktory, které měly za následek depresi odvětví v letech 2009 až 2013, pozitivní efekt podpor zastínily. Ovšem také platí, že substituce mezi vstupy a faktory umožněné investicemi ne nutně vedou v praxi k lepším výsledkům podniků a sektorů v krátkodobém horizontu (na rozdíl od předpokladu modelu), a to v důsledku výkyvu cen.

Doporučení

Výsledky hodnocení naznačují, že je prostor pro podporu budování krátkých dodavatelských řetězců a lokální produkce pomocí překonání překážek pro účast malých producentů na opatření (úpravou výběrových kritérií, poradenstvím).

6.8 124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství a potravinářství (I.1.1.2, I.1.3.2)

6.8.1 Naplnění opatření – výstupy

Aktivity na podporu spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (opatření 124) jsou v PRV implementovány ve dvou podopatřeních, zvláště pro zemědělství (I.1.1.2) a potravinářství (I.1.3.2). Obě podopatření se shodně zaměřují na intenzivnější využívání tržních příležitostí díky inovacím, podpoře inovační procesů, restrukturalizace a rozvoje technického potenciálu, s cílem zvýšení konkurenceschopnosti, ať už jako součásti modernizace zemědělských podniků, nebo přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Podpora má formu investic spojených s významnými technologickými (produktovými a procesními) inovacemi založenými na spolupráci podniků s výzkumnou sférou.

Tabulka 6.8.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis EUR)

	I.1.1.2	I.1.3.2	124 celkem	Osa I	PRV
Alokace	3 377	38 473	41 850	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,1	1	1,1	24	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.8.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	I.1.1.2		I.1.3.2		124 celkem	
	Žádosti (ks)	V tis. EUR	Žádosti (ks)	V tis. EUR	Žádosti (ks)	V tis. EUR
Zaregistrované	47	17 231	122	68 309	169	85 540
Proplacené	13	3 375	55	38 335	68	41 710

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

V podopatření I.1.1.2 proběhlo pět kol příjmu žádostí a v podopatření I.1.3.2 celkem devět kol příjmu žádostí. Projekty v zemědělství i potravinářství se vyznačují vysokou variabilitou nákladů i v relativně malém počtu (od 3 mil. do 124 mil. Kč). U schválených projektů lze vysledovat trend nárůstu výdajů na projekt v pozdějších kolech. Větší míra spolufinancování nekoresponduje s vyšší úspěšností projektů.

Poměr schválených projektů dle podopatření ukazuje převahu spolupráce v potravinářství co do počtu projektů (čtyřnásobek), ale zejména nákladů (desetinásobek). Tento poměr však rámcově odpovídá alokaci na obě podopatření. Z poměru ukončených projektů lze odvodit větší převis poptávky po prostředcích na spolupráci v zemědělství, kde poptávka téměř čtyřnásobně přesáhla nabídku, a to i přes mizivý zájem v úvodních výzvách. Svoji roli hrála také odborná Hodnotitelská komise, která posuzovala kritérium inovativnosti a ukončovala administraci těm, kteří jej nesplnili. Obdobně jako v zemědělství, účastníci potravinářských projektů se nejčastěji rekrutují ze skupiny právnických osob.

Tabulka 6.8.1.3: Výstupové charakteristiky dle podopatření

	Počet projektů	Celkové výdaje (v tis. EUR)	Způsobilé výdaje (%)
Ukončení administrace	101	124 327	
I.1.1.2	34	36 703	
I.1.3.2	67	87 624	
Schváleno, proplaceno	68	109 626	97,5
I.1.1.2	13	9 875	84,3
I.1.3.2	55	99 751	98,8
Celkem	169	233 953	

Zdroj: IS SZIF 2016

Regionem s největším počtem schválených projektů byl Jihomoravský kraj, následovaný Středočeským (zde převážně zemědělské projekty) a Jihočeským (pozitivní extrém v potravinářství při schválení sedmi z devíti projektů).

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.8.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	Počet podpořených iniciativ spolupráce		
	I.1.1.2	I.1.3.2	Celkem
Cíl	140	140	280
Dosažení	13	55	68
Dosažení v %	9	39	24

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Prostřednictvím dvou podopatření na podporu spolupráce bylo plánováno podpořit v souhrnu 280 iniciativ, přičemž tento cíl byl naplněn pouze ze 24 % závazku, a to ve výši 68 projektů, ovšem při kompletním vyčerpání alokace. Pouze 3 ze 68 schválených projektů jsou realizovány v ekologickém režimu, objemem výdajů na projekt ale výrazně zaostávají za aktivitami v konvenčním zemědělství či potravinářství²⁸. U podopatření I.1.3.2 převažující výrobní zaměření podniku ukazuje na silné zastoupení potravinářství, pouze se dvěma výjimkami. Podniky tak realizují spolupráci na inovacích v oblasti své převažující činnosti.

Sektorové zaměření příjemců v zemědělství se z pohledu počtu schválených projektů a celkových nákladů koncentruje na zahradnictví, skot, ovoce a zeleninu. V potravinářství podopatření jednoznačně dominují provozy zaměřené na zpracování mléka a masa.

Tabulka 6.8.1.5: Výstupové charakteristiky dle sektorového zaměření

I.1.1.2			I.1.3.2		
Sektorové zaměření	Počet projektů	Způsobilé výdaje (%)	Sektorové zaměření	Počet projektů	Způsobilé výdaje (%)
Zahradnictví	3	34	Mléko	18	46
Skot	3	18	Maso	18	37
Ovoce a zelenina	2	24	Ovoce	4	4
Ostatní	2	13	Smíšené	3	3
Víno	1	5	Ostatní	3	3
Prasata	1	4	Víno	2	5
Biomasa	1	2	Zelenina	2	2
Celkem	13	100	Celkem*	50	100

** Data jsou dostupná pouze pro uvedený (nekompletní) počet projektů.*

Zdroj: IS SZIF 2016

Většinovým typem inovace u zemědělských podniků byla nová technologie, ve dvou případech v kombinaci s novým produktem. Projekty v potravinářství, dle níže uvedených dat, ukazují výrazně vyšší výstupy ve formě modernizace produktu. Počty nových produktů či technologií v rámci jednoho

²⁸ Data však v tomto směru nejsou kompletní a u devíti projektů není režim k dispozici.

projektu se dostávají až na čísla 20 (resp. 10), což je násobně více než u projektů v zemědělství, kde maximální počet inovací dosáhl 2.

Tabulka 6.8.1.6: Výstupové charakteristiky dle sektorového zaměření

Typ racionalizace (inovace)	I.1.1.2		I.1.3.2	
	Počet projektů	Způsobilé výdaje (%)	Počet projektů	Způsobilé výdaje (%)
Nové produkty = 0	11	86,9	4	4,9
Nové produkty = 1	2	13,1	15	50,2
Nové produkty = 2 a více			17	45,5
Nové technologie = 0	1	6,7	5	10,1
Nové technologie = 1	11	88,8	13	49,2
Nové technologie = 2 a více	1	4,5	18	40,7
Kombinace inovace produktu a technologie	2	13,1	28	87,2
Ani inovace produktu, ani technologie	1	6,7	1	1,6
Celkový součet*	13		36	

* Data jsou dostupná pouze pro uvedený (nekompletní) počet projektů.

Zdroj: IS SZIF 2016.

V jednotlivých kolech příjmu žádostí byla definována maximální a minimální výše způsobilých výdajů, které musely být určeny na spolupráci. Struktura způsobilých výdajů u schválených projektů napovídá, že samotná spolupráce na výzkum a vývoj tvořila v rozpočtech projektů minoritní prvek – v průměru 10 % v zemědělství a 4 % v potravinářství. Naprosto dominantní pak bylo přejímání a přizpůsobení existujících řešení v podobě investic do nových technologií či postupů, v případě potravinářství doplněné o modernizaci výrobních prostor.

6.8.2 Výsledky a dopady

Použité metody

- Dotazníkové šetření dodané MZe a provedené KPMG v r. 2015
- Případové studie

Co se týká výsledkového ukazatele, který je naplňován současně všemi opatřeními priority I.1 Modernizace, inovace a kvalita, je velice obtížné vyhodnotit příspěvek dvou podopatření k jeho naplnění. Na realizaci projektů v obou podopatřeních se podílelo celkem 50 neopakujících se příjemců (řešících 68 projektů). Maximální příspěvek podopatření I.1.1.2 a I.1.3.2 k naplnění výsledkového indikátoru tedy byl na úrovni 17,86 %.

Tabulka 6.8.2.1: Stupeň dosažení výsledků v podpoře

	Počet podniků zavádějících nové produkty nebo nové technologie
Cíl	280 souhrnně pro obě podopatření I.1.1.2 a I.1.3.2
Dosažení	50 unikátních příjemců dle ŽOP v podopatřeních I.1.1.2 a I.1.3.2
Dosažení v %	17,86

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Dotazníkové šetření, na rozdíl od monitorovacích dat, poskytuje jednoznačnější obrázek o efektivitě nastavení podpůrných mechanismů. Ze 68 podpořených projektů (zhruba ve čtvrtině se jedná o vícečetné příjemce) se podařilo kontaktovat 65 subjektů. Celkem 30 obdržených odpovědí představuje míru návratnosti 46,2 % z kontaktovaných. Pouze desetina obdržených odpovědí pochází od příjemců opatření I.1.1.2. Tyto odpovědi nevystupují z obecného vzorce, proto jsou obě podopatření hodnocena jako celek s výjimkou případů, kde se odpovědi ze zemědělství a potravinářství rozcházejí.

Tři čtvrtiny příjemců měly zajištěno spolufinancování z vlastních zdrojů, a proto je spolufinancování neomezovalo. Celkem 73 % podniků by projekt realizovalo i bez finanční podpory PRV, ať už z toho důvodu, že k inovacím je tlačily podmínky a konkurence v odvětví, nebo proto, že pokrok patří k filozofii podniku. Nicméně jen polovina z těchto 73 % respondentů by realizovala projekt ve stejném rozsahu. Důležitou informací nese odpověď, že 27 % z téže skupiny by v případě absence podpory PRV realizovala projekt bez spolupráce se subjektem podílejícím se na výzkumu a vývoji. Naopak pro druhou skupinu podniků, které jednoznačně podmiňují realizaci projektu veřejnou podporou, jsou základním důvodem finanční omezení. Podle jednoho z komentářů podpora z EU umožňuje investovat i do méně návratných projektů, které by jinak nebyly realizovatelné.

Mezi faktory, které ovlivnily výběr partnerského subjektu podílejícího se na výzkumu/inovacích, vyvstává důležitost předchozí spolupráce na těchto aktivitách. Z toho je rovněž patrné, že pro 57 % respondentů, kteří označili tuto odpověď, nemá podpora iniciační charakter, ale přispívá k rozvoji již existující spolupráce. Důvěra ve formě osobních kontaktů a doporučení třetí strany patří mezi další důležité parametry. Z jiných vlivů na spolupráci často respondenti připomínali jako problém nutnost vybírat subjekt skrze výběrové řízení.

Podle 90 % respondentů bylo výsledkem projektu podstatné zlepšení minimálně jednoho nebo více produktů či služeb. U této skupiny měla inovace ve dvou třetinách případů charakter výrobku/služby nové pro trh, na kterém podnik působí. Nešlo tedy pouze o inovaci pro samotný podnik. U ještě dominantnějšího podílu projektů (97 %) byla výsledkem inovace procesu či technologie výroby/zpracování. Kombinace obou žádoucích výsledků, tedy jak inovace produktu, tak služby, byla uvedena u 87 % respondentů. Rovněž ochota pokračovat ve spolupráci se subjektem podílejícím se na vývoji/inovacích je dle respondentů bezvýhradná, u tří čtvrtin z nich dokonce bez podmínky podpory z veřejných zdrojů.

Bezprostřední ekonomické dopady (v období 3 let po ukončení projektu) s realizací projektu v obou předmětných podopatřeních spojují v průměru tři čtvrtiny účastníků. Nejsilnější vliv je indikován pro nárůst objemu produkce. Naopak u ziskovosti jsou přínosy pozitivních efektů nižší a téměř třetina projektů zůstala v tomto směru bez efektu. Ačkoliv nízký počet odpovědí ze sektoru zemědělství (podopatření I.1.1.2) omezuje možnost činit jednoznačné závěry, výsledky projektů ve smyslu četnosti inovací produktů i procesu, ale rovněž míra indikovaných ekonomických a environmentálních přínosů, v průměru převyšují hodnoty u stejných otázek v případě potravinářství. Odpovědi tří čtvrtin respondentů ukazují na alespoň dílčí nárůst všech tří ekonomických ukazatelů současně (objem produkce, produktivita práce a zisk).

Obdobná charakteristika přínosů projektů pro otevření nových trhů ukazuje nižší hodnoty. Indikuje buď dílčí přínosy (60 % respondentů), nebo zanedbatelný vliv. Pro 47 % respondentů je nárůst objemu produkce současně podpořen růstem produktivity práce i vstupem na nové trhy. Desetina projektů vedla k extenzivnímu růstu v podobě vstupu na nové trhy, aniž by byla zvýšena produktivita práce. Vůbec nejslabší bezprostřední dopady jsou sledovány z pohledu vlivu podniku na životní prostředí. Zde jednoznačně dominují odpovědi bez vlivu, čtvrtina projektů vyvolala alespoň dílčí přínosy. Pokud projekt přinesl benefity ve smyslu omezení dopadu podniku na životní prostředí, byl velmi často spojen i s otevřením nových trhů.

Pozitivní očekávání v podobě dlouhodobých efektů realizovaných projektů, ať už ve smyslu zlepšení ekonomické výkonnosti podniku, či lepšího využívání tržních příležitostí díky inovacím, indikuje jasná většina respondentů. Vyšší hodnoty, než u bezprostředních dopadů ukazují, že realizované aktivity se do hospodaření podniků promítají v průměru s větším než tříletým zpožděním.

Tabulka 6.8.2.2: Dotazníkové šetření – dlouhodobé dopady (celkem 30 respondentů)

Realizace projektu povede ve víceletém horizontu (nad rámec výše označených odpovědí) ...	Absolutně	Relativně
Ke zlepšení ekonomické výkonnosti vašeho podniku	27	90 %
K lepšímu využívání tržních příležitostí díky inovacím	25	83 %

Zdroj: Zpracovatel, z dat z dotazníkového šetření KPMG.

Z pohledu adicionality veřejných prostředků je zajímavé, že 70 % respondentů odpovědělo pozitivně na otázku, zda je projekt financovaný z PRV součástí komplexnějšího rozvojového záměru. To podporuje i fakt, že dvoutřetinová většina respondentů nepochybuje o významu výzkumu a inovací pro konkurenceschopnost jejich hospodaření. U další třetiny subjektů byl vlivem realizace projektu tento dojem ještě posílen a ve většině reflektován také faktickým zvýšením výdajů na inovační aktivity.

Podpora z PRV umožnila 93 % respondentů realizovat další rozvojové aktivity, z této skupiny se ve 43 % případů jednalo o investice bezprostředně navazující na projekt v podopatření I.1.1.2 nebo I.1.3.2. V 57 % případů veřejné prostředky umožnily uspořít zdroje, které byly investovány jinde, bez přímé souvislosti s aktivitami hodnocených projektů. Stejný podíl, tedy 93 % respondentů, má rovněž kapacity pro realizaci dalších projektů obdobného charakteru při zachování míry podpory, přičemž

nevýrazná majorita by byla schopna investovat i do rozsáhlejších projektů ve srovnání s těmi, které realizovali v podopatřeních I.1.1.2 nebo I.1.3.2.

K lepšímu pochopení procesu spolupráce přispěly čtyři případové studie (podrobnosti viz příloha). Ve třech případech primární zájem spočíval v investici do provozu, pro kterou se nehodilo z nějakého důvodu jiné opatření. Spolupráce se znalostní institucí, která je zde povinná, byla druhotným zájmem, a i přes úspěch v prvních dvou případech, náklady na ni byly považovány v těchto případech za vysoké (v rozsahu minimálně 40²⁹ tis. EUR/80 tis. EUR, pokud byla investice vyšší). Nicméně spolupráce vedla k inovacím, a to jak v provozu (ve třech případech) a k inovaci produktu (ve třech případech). Výběr partnera byl různý: v prvním případě náhodný, obrátili se na nejbližší výzkumnou instituci, v ostatních případech existovala nějaká vazba. Buď vlastní zkušenost, nebo zprostředkovaně přes jiné výzkumníky. V prvním případě panovala skepse, že výzkum může prospět praxi, v druhém a čtvrtém případě iniciátor poměrně dobře věděl, co od výzkumu očekává. Ve třetím případě iniciátor spoléhal na zkušenosti a znalosti výzkumu a přenášel je do praxe. Ve čtvrtém případě se šíří znalost o nových možnostech využití lněné slámy. Všechny případy se objevily na Evropské síti pro venkov, druhý byl také prezentován na stránkách Celostátní sítě pro venkov (CSV). U tří případů k dalšímu šíření pozitivní zkušenosti ze spolupráce s výzkumem v zásadě nedošlo, přestože u všech byla zkušenost pozitivní. Ve vztahu k výzkumu projekty spolupráce zásadní změny znalostním institucím nepřinesly (třetí případ je ovšem netypický, zde funguje letitá spolupráce s výzkumem).

6.8.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků?		
Relevance	Úloha inovací spočívá v přínosech pro produktivitu podniku, kvalitnější využívání tržních příležitostí a v důsledku posílení konkurenceschopnosti podniku. Relevance opatření a jeho zařazení do priority cílící na modernizaci podniků v zemědělství a potravinářství je tedy vysoká.	
Hodnotící kritérium	Přínosy inovací mohou mít bezprostřední charakter v podobě zvýšení produktivity podniku, nárůstu produkce, otevření nových trhů nebo např. snížení dopadů provozu na životní prostředí. Zpoždění, se kterým se uskutečnění investice projeví na hospodaření podniku, jsou specifická v závislosti na typu produkce, ale především na charakteru dané inovace. Proto je vedle bezprostředních přínosů nutné sledovat dlouhodobé ekonomické behaviorální efekty realizované spolupráce na inovacích.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) na přepočteného pracovníka (AWU) (kvalitativně)
	Výsledkový	Počet podniků zavádějících nové produkty nebo nové technologie
	Doplňkový výsledkový	Počet iniciativ spolupráce, jejichž účastníci deklarují bezprostřední ekonomické přínosy realizovaných projektů
	Doplňkový výsledkový	Počet iniciativ spolupráce, jejichž účastníci deklarují ve víceletém horizontu zlepšení ekonomické výkonnosti vlivem realizace projektu
	Doplňkový výsledkový	Počet iniciativ spolupráce, jejichž účastníci deklarují ve víceletém horizontu lepší využívání tržních příležitostí vlivem realizace projektu
Odpověď na evaluační otázku:		
Bezprostřední ekonomické dopady (v období 3 let po ukončení projektu) s realizací projektu v obou podopatřeních spojují v průměru tři čtvrtiny účastníků. Nejsilnější vliv je indikován v nárůstu objemu produkce, naopak u ziskovosti jsou přínosy pozitivních efektů nižší a téměř třetina projektů zůstala v tomto směru bez efektu. Produktivita práce se dle respondentů zvýšila u 76 % příjemců podpory. Ačkoliv nízký počet odpovědí ze sektoru zemědělství (podopatření I.1.1.2) omezuje možnost činit jednoznačné závěry, výsledky projektů ve smyslu četnosti inovací produktů i procesu, ale rovněž míra indikovaných ekonomických a environmentálních přínosů v průměru převyšuje hodnoty u stejných otázek v případě potravinářství. Odpovědi tří čtvrtin respondentů ukazují na alespoň dílčí nárůst všech tří ekonomických ukazatelů		

²⁹ V závislosti na kurzu.

současné (objem produkce, produktivita práce a zisk). Obdobná charakteristika přínosů projektů pro otevření nových trhů ukazuje nižší hodnoty a vykazuje buď dílčí přínosy (60 % respondentů), nebo zanedbatelný vliv. Pro 47 % respondentů je nárůst objemu produkce současně podpořen růstem produktivity práce i vstupem na nové trhy. Desetina projektů vedla k extenzivnímu růstu v podobě vstupu na nové trhy, aniž by byla zvýšena produktivita práce. Pozitivní očekávání v podobě dlouhodobých efektů realizovaných projektů, ať už ve smyslu zlepšení ekonomické výkonnosti podniku, či lepšího využívání tržních příležitostí díky inovacím udává jasná většina respondentů. Vyšší hodnoty než u bezprostředních dopadů indikují, že realizované aktivity se do hospodaření podniků promítají v průměru s větším než tříletým zpožděním. Po zvážení výsledků analýz hodnotitel kvalitativně přisoudil u efektivity tohoto opatření na škále 1-10 tomuto opatření hodnotu 7.

15.a Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvyšování spolupráce na inovačních aktivitách v zemědělství/potravinářství?

Relevance	Komplexnost problémů, na které se inovačními aktivitami snaží zemědělské či potravinářské podniky reagovat, přirozeně navozuje potřebu řešit tyto problémy ve spolupráci se specializovanými institucemi. Inovace představují hlavní cestu k modernizaci zemědělských podniků prostřednictvím restrukturalizace a rozvoje fyzického kapitálu. Proto lze relevanci opatření vůči potřebám v programové oblasti hodnotit jako vysokou.	
Hodnotící kritérium	Podpora spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství a potravinářství je všeobecně vnímána jako efektivní cesta pro dosažení žádoucích inovací. Intenzivnější využívání tržních příležitostí díky inovacím a rozvoji technického potenciálu vede ke zvýšení konkurenceschopnosti.	
Ukazatele	Výsledkový	Počet podniků zavádějících nové produkty nebo nové technologie
	Doplňkový výsledkový	Počet podpořených iniciativ spolupráce
	Doplňkový výsledkový	Počet podniků, které deklarují pokračování spolupráce na vývoji/inovacích i po ukončení projektu

Odpověď na evaluační otázku:

O podporu z podopatření I.1.1.2 byl v úvodních výzvách zaznamenán velice nízký zájem žadatelů, následkem čehož byly počínaje rokem 2012 upraveny podmínky a zvýšena atraktivita podopatření. Příznivější situace panovala v podopatření I.1.3.2, kde byl již ke konci roku 2014 zazávazován celý rozpočet. Nicméně vzhledem k finanční náročnosti projektů nebude cílová hodnota 140 projektů spolupráce naplněna. V podopatřeních I.1.1.2 a I.1.3.2 bylo kumulativně obdrženo 169 projektových návrhů. Z tohoto objemu bylo schváleno a proplaceno 68 projektů (40,2 %) s celkovými uskutečněnými výdaji 2 813 mil. Kč, přičemž 55 projektů v potravinářství díky téměř trojnásobné jednotkové velikosti koncentruje celých 92 % nákladů. Souhrnně 68 realizovaných projektů výrazně zaostává za cílovou hodnotou indikátoru (280 iniciativ spolupráce), kterou se tak podařilo naplnit pouze z 24 %.

Poměr schválených projektů dle podopatření ukazuje převahu spolupráce v potravinářství co do počtu projektů (čtyřnásobek), ale zejména nákladů (desetinásobek). Tento poměr však rámcově odpovídá alokaci na obě podopatření. Z poměru ukončených projektů lze odvodit větší převis poptávky po prostředcích na spolupráci v zemědělství, kde poptávka téměř čtyřnásobně přesáhla nabídku, a to i přes mizivý zájem v úvodních výzvách. Nutnost dílčích subdodávek spolupráce narážela na časová a administrativní omezení při vypisování výběrových řízení.

Mezi faktory, které ovlivnily výběr partnerského subjektu podílejícího se na výzkumu/inovacích, vyvstává důležitost předchozí spolupráce na těchto aktivitách. Z toho je rovněž patrné, že pro 57 % respondentů, kteří označili tuto odpověď, nemá podpora iniciační charakter, ale přispívá k rozvoji již existující spolupráce. Důvěra ve formě osobních kontaktů a doporučení třetí strany patří mezi další důležité parametry. Ochota pokračovat ve spolupráci se subjektem podílejícím se na vývoji/inovacích je dle respondentů velice vysoká, u tří čtvrtin z nich dokonce bez podmínky podpory veřejných zdrojů. S tím úzce koreluje i informace o adicionalitě veřejné podpory ve vztahu ke spolupráci, kdy 27 % respondentů, kteří by realizovali projekt i bez podpory PRV, by se v tomto případě do spolupráce se subjektem podílejícím se na výzkumu nezapojila.

Co se týká výsledkového ukazatele, který je naplňován současně všemi opatřeními priority I.1 Modernizace, inovace a kvalita, je velice obtížné vyhodnotit příspěvek dvou předmětných opatření k jeho naplnění. Na realizaci projektů v obou podopatřeních se podílelo celkem 50 neopakujících se příjemců (řešících 68 projektů).

15.b Do jaké míry podpořená a realizovaná spolupráce vedla k uplatnění inovačních řešení v zemědělství/potravinářství?

Relevance	Spolupráce na výzkumu se stává efektivním nástrojem posílení konkurenceschopnosti pouze v situaci, že jejím výsledkem jsou inovace produktu, procesu či netechnických atributů podniku. Spolupráce

	představuje tedy pouze prostředek pro dosažení cíle v podobě inovací uplatněných na trhu.	
Hodnotící kritérium	Rozsah přínosů se může významně odlišovat na základě toho, zda výsledkem projektu je inovace nová pouze pro daný podnik, nebo inovace nová pro celé odvětví či trh, na kterém podnik působí. Z toho důvodu jsou specificky sledovány investiční náklady, jejichž část je směřována do nákupu technologií (inovace pro podnik), a náklady na samotnou spolupráci na výzkumu, která by měla vyústit v radikálnější povahu inovací.	
Ukazatele	Výsledkový	Počet podniků zavádějících nové produkty nebo nové technologie
	Doplňkový výsledkový	Podíl projektů s výsledkem v podobě inovace produktu, procesu/technologie či jejich kombinace
	Doplňkový výsledkový	Podíl způsobilých výdajů (na celkových výdajích) směřovaných dle kategorií výdajů 001 - Spolupráce na vývoji a aplikaci nových technologií, 002 - Spolupráce na vývoji nových produktů, 003/004 - Spolupráce na výzkumu a vývoji nových způsobů zvyšování nebo monitorování kvality/dohledatelnosti původu
	Doplňkový výsledkový	Podíl iniciativ spolupráce dle následujících kategorií označených v žádosti: Inovace pouze pro předkladatele projektu; Inovace pro dané odvětví v ČR; Vývoj zcela nového výrobku/technologie, balení/technologie, zpracování surovin

Odpověď na evaluační otázku:

V 68 realizovaných projektech podopatření I.1.1.2 a I.1.3.2 byla většinovým typem racionalizace u zemědělských podniků nová technologie, ve dvou případech v kombinaci s novým produktem. Projekty v potravinářství, u kterých jsou k dispozici data, ukazují výrazně vyšší výstupy ve formě modernizace produktu. Počty nových produktů či technologií v rámci jednoho projektu se dostávají až na čísla 20 (resp. 10), což je násobně více než u projektů v zemědělství, kde maximální počet inovací dosáhl dvou. V obou případech je v pokrytých datech jeden projekt, kdy nedošlo ani k uvedení nového produktu, ani technologie.

Dotazníkové šetření, na rozdíl od monitorovacích dat, poskytuje jednoznačnější obrázek o efektivitě nastavení podpůrných mechanismů. Podle 90 % respondentů bylo výsledkem projektu podstatné zlepšení minimálně jednoho nebo více produktů či služeb. U této skupiny měla inovace ve dvou třetinách případů charakter výrobku/služby nové pro trh, na kterém podnik působí. Nešlo tedy pouze o inovaci pro samotný podnik. U ještě dominantnějšího podílu projektů (97 %) byla výsledkem inovace procesu či technologie výroby/zpracování. Kombinace obou žádoucích výsledků, tedy jak inovace produktu, tak služby, byla uvedena u 87 % respondentů.

Struktura způsobilých výdajů u schválených projektů napovídá, že samotná spolupráce na výzkumu a vývoji tvořila v rozpočtech projektů minoritní prvek – v průměru 10 % v zemědělství a 4 % v potravinářství. Naprosto dominantní pak bylo přejímání a přizpůsobení existujících řešení v podobě investic do nových technologií či postupů, v případě potravinářství doplněné o modernizaci výrobních prostor. Podpora má tedy formu investic spojených s technologickými (produktovými a procesními) inovacemi založenými většinou na pořízení technologií či jejich přizpůsobení pro cílový podnik. Zpětná vazba od respondentů ale naznačuje, že podniky vnímají většinu inovací založených na spolupráci podniků s výzkumnou sférou jako inovace nové pro trh, přestože struktura výdajů to přímo nereflektuje.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Investice spojené s přidáváním hodnoty jsou spojené s pokrokem v technologiích, což má potenciál s sebou nést efekty na různé skupiny příjemců a životní prostředí, proto je relevantní.	
Hodnotící kritérium	Rozdílný vliv podpor investic na skupiny příjemců podpor a na životní prostředí	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Rozdílné efekty na skupiny příjemců a sociální efekty (kvalitativně)
	Doplňkový výsledkový	Vliv investic na životní prostředí (kvalitativně)

Odpověď na evaluační otázku:

Vůbec nejslabší bezprostřední dopady jsou sledovány z pohledu vlivu podniku na životní prostředí. Zde jednoznačně dominují odpovědi respondentů, že projekt byl bez vlivu na životní prostředí, čtvrtina projektů vyvolala alespoň dílčí přínosy. Pokud projekt přinesl benefity ve smyslu omezení dopadu podniku na životní prostředí, byl velmi často spojen i s otevřením nových trhů. Z výsledků šetření a analýzy proplacených projektů vyplývá, že v zemědělských podnicích byl pozitivní efekt na životní prostředí větší než v potravinářství. Celkově však inovační projekty na životní prostředí výrazně orientovány nebyly.

Již z principu nových investic a inovací lze však s jistotou předpokládat, že nové technologie přinášejí pozitivní efekty zejména na šetření přírodními zdroji, jako je voda (snižování spotřeby) a snižování úniků znečišťujících látek do ovzduší (efektivnější zařízení, šetření energiemi).

Spolupráce má výrazný sociální vliv. Jak ukazují průzkumy (dotazníkové šetření v příloze), důvěra byla jedním z důležitých faktorů, ovlivňujících stupeň spolupráce. A při tom důvěra je součástí tzv. sociálního kapitálu a roste se zkušeností (dobrou), proto podpora spolupráce přispívá k budování sociálního kapitálu. Na druhé straně z hodnocení vyplývá, že nízká důvěra je jednou z bariér rozvoje spolupráce, a to nejen mezi zemědělci a výzkumnými organizacemi. Z případových studií je také zřejmé, že šíření inovací nebo dobré praxe bylo spíše omezené. Jednou z příčin je zřejmě charakter sítí a povaha interakcí v nich.

6.8.4 Závěry a doporučení

Celkem 73 % podniků by projekt realizovalo i bez finanční podpory PRV. Ať už z důvodu, že k inovacím je tlačily podmínky a konkurence v odvětví, nebo proto, že pokrok patří k filozofii podniku. Polovina z těchto 73 % respondentů by realizovala projekt ve stejném rozsahu. Vzhledem k přesvědčení respondentů (36 % v plném rozsahu), že by realizovali inovaci i bez podpor je zřejmé, že si plně neuvědomovali hodnotu i náročnost inovace a mrtvá váha tedy bude výrazně nižší.

Se závěry střednědobého hodnocení lze souhlasit v částech, které odkazují na dlouhodobé bariéry spolupráce podniků s výzkumnými institucemi, které v Česku objektivně existují. Nejistota pozitivních dopadů projektu na hospodaření podniku a vysoká míra spolufinancování mohou odrazovat od realizace rozvojových aktivit, do kterých nejsou podniky přímo tlačeny okolnostmi či podmínkami na trhu. Vysoká administrativní náročnost spojená se samotným projektem, ale i se souvisejícími výběrovými řízeními rovněž snižuje atraktivitu těchto podopatření a zvyšuje pravděpodobnost, že do přípravy projektu i jeho pozdější administrace jsou zapojeny externí poradenské firmy. Respondenti případových studií uváděli rozpor mezi potřebou spolupráce všech partnerů v inovaci již při vytváření a podání projektu a tím, že později musí být tito partneři vybráni ve výběrovém řízení.

I přes výše uvedené faktory je třeba zdůraznit, že i přes značnou sezónnost a gradaci v pozdějších výzvách, poptávka vysoce převyšovala alokaci obou podopatření.

Většina podpor byla směřována do investic, výrazně menší část do spolupráce samotné. Relevance podopatření vzhledem k cílům programu je vysoká i vzhledem k rostoucí úloze technologického pokroku zprostředkovaného inovacemi a spoluprací v současné ekonomice, na pozadí nárůstu ceny základních výrobních faktorů.

Doporučení

Jedním z problémů spolupráce v potravinářském průmyslu bylo omezené výzkumné zázemí v ČR a mnohé firmy se proto pro vývoj nových postupů a produktů obracejí do zahraničí. Na to by bylo potřeba reagovat při vytváření opatření, buď takovou přeshraniční spoluprací podporovat, nebo podporovat spolupráci tam, kde má Česko konkurenční potenciál s výzkumným zázemím.

Preferenční podmínka držení značky kvality Klasa pro nějaký výrobek se nezdá zcela relevantní (viz též Střednědobé hodnocení). Je na strategii podniku, jaký marketing pro své produkty volí. To nijak nesignalizuje, že nemůže řešit problémy, které trápí nejen jeho, ale i další podnikatele v odvětví a jeho inovace (pokud je šířena) může přispět obecně např. ke zlepšení vztahu k ŽP. Málo se kladl důraz na šířitelnost podpořené inovace. Pro financování z veřejných prostředků není zcela obhajitelné, jestli inovace vytvářela konkurenční výhodu nějakému subjektu na trhu (platí zejména v potravinářském

průmyslu). Doporučuje se klást tedy důraz na uvedení významu inovace pro obor nebo jinak definovanou potenciální skupinu podnikatelů a jak bude inovace šířena v žádosti o podporu.

6.9 125 Infrastruktura související s rozvojem a přizpůsobením zemědělství a lesnictví

125a Lesnická infrastruktura (I.1.2.3)

6.9.1 6.9.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 125a Infrastruktura související s rozvojem a přizpůsobením zemědělství a lesnictví je v ČR implementováno jako rovněž jako podopatření I.1.2.3. s názvem Lesnická infrastruktura - v hodnocení používáme označení 125a.

Opatření sledovalo strategický cíl zlepšení konkurenceschopnosti lesnictví, zejména se zaměřilo na podporu rozvoje podnikání v lesnictví, vyšší výkonnosti lesnických podniků, na restrukturalizaci lesnického sektoru a zlepšení ochrany lesních ekosystémů. Podporované akce měly napomoci řešit problémy spojené s nedostatečnou infrastrukturou v lesnictví.

Tabulka 6.9.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 125a	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	39 656	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	1,1	24	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.9.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	1 272	106 547
Proplacené	497	39 586

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Podopatření 125a (I.1.2.3) bylo spuštěno v 6 výzvách k předkládání žádostí o poskytnutí dotace. V průměru bylo podáno 212 žádostí v jednom kole, nejvíce ve 14. kole (263) nejméně ve 2. kole (121). V 17. kole bylo přijato nejvíce projektů (111), ovšem nejvíce veřejných prostředků bylo čerpáno v 5. kole (kde bylo ovšem podobně přijatých žádostí jako v 17. kole). Největší průměrné projekty byly v 5. kole. Průměrná úspěšnost byla nízká (39 %).

Regionem s největším počtem schválených projektů byl Jihočeský kraj, následovaný Krajem Vysočina, Zlínským a Středočeským krajem; z nich bylo přijato 69 % všech projektů a podílely se ze 72 % na čerpání rozpočtu. Zanedbatelně se čerpalo v Ústeckém, Libereckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji (dohromady jen 17 %).

Stupeň dosažení cílů výstupů

V rámci opatření 125a (I.1.2.3) bylo plánováno podpořit celkem 450 vlastníků lesa s celkovou výší investic 58 000 tis. EUR. K 31. 12. 2015 bylo podpořeno 497 projektů v celkové výši investice 69 683 tis. EUR (Tab. 6.9.1.3). Proplacena byla dotace ve výši 39 585 tis. EUR. To znamená, že participační cíl byl naplněn na 110 % a realizované investice překročily investiční cíl 1,34 krát.

Tabulka 6.9.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O11 - Počet podniků, které obdržely investiční podporu	O12 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	450	52 000
Dosažení	497	69 683
Dosažení v %	110	134

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Nejvíce projektů uskutečnily fyzické osoby (48 %), což odpovídá podílu fyzických osob na ploše nestátních lesů. Fyzické osoby čerpaly o něco méně v proporci, tj. 38 % rozpočtu opatření. Podobným dílem jsou zastoupeny obecní a městské lesy (29 %) a právnické osoby (23 %). Tento podíl neodpovídá jejich podílu na ploše nestátních lesů, což je způsobeno rozdílným přístupem odvětvové statistiky.

Z hlediska velikostní struktury byly největší skupinou příjemců vlastníci do 10 ha lesa. Ti se podíleli na skupině příjemců podpor opatření 125a jednou třetinou, avšak čerpali jen necelých šest procent rozpočtu opatření 125a.

Tabulka 6.9.1.4: Struktura příjemců (%)

Forma příjemce	Počet projektů	Celkové výdaje	Veřejné zdroje	Zastoupení v národní struktuře.
Fyzické osoby	48,0	38,2	37,7	48
Obecní a městské lesy	28,7	35,0	33,8	42
Právnícké	23,3	26,8	28,5	10

Zdroj: IS SZIF 2016

6.9.2 Výsledky a dopady

Použité metody

- Kontrafaktuální analýza založená na přiřazování podobných podniků z kontrolní skupiny (podniků, které nedostaly žádnou investiční podporu z opatření 122 v průběhu celého programového období) k podnikům podpořeným.
- Analýza nákladů rozsahu cest a nákladů
- Srovnávací analýza, tj. srovnání objemu podpor a podpořených investic s odvětvovými údaji (SZÚ). Význam podpor na tvorbě fixního kapitálu (indikace mrtvé váhy). Dopočet ČPH v PPS za celé opatření a období.
- Expertní fokusní skupina, využití metody MAPP (Method for Appraisal of impacts of Projects and Programmes), Fokusní skupina pracuje ve 4 krocích –i) obecný vývoj studované oblasti, ii) analýza trendů indikátorů, iii) sestavení matice vlivů opatření na indikátory a iv) sestavení profilu vývoje a dopadu (hodnocení)
- Dotazníkové šetření mezi příjemci podpory
- Input – output (I-O) model, který je jednoduchý lineární model obecné rovnováhy odvozený z národních účtů. Pro konstrukci I-O modelu byla využita symetrická input-output tabulka národních účtů pro rok 2010. Model byl očištěn pro rok 2010 od podpory PRV v tomto roce. Scénáře opatření zahrnovaly jen podpory PRV (z národních zdrojů a EZFRV), strukturu investičních výdajů odvozenou ze způsobilých výdajů realizovaných projektů a elasticitu výstupu odvozenou z kontrafaktuální analýzy. Multiplikátory efektů modelu se pohybují v rozmezí 1.6 až 2 pro zemědělství a lesnictví a kolem 2.2 pro potravinářské odvětví. Tyto multiplikátory odpovídají poměru (přímý+ nepřímý efekt)/přímý efekt. V textu je však nevyužíváme. Místo nich používáme jako multiplikátor poměr (změna efektu)/podpora (nebo taky vyjádřeno $\Delta \text{efektu} / \Delta \text{investic}$). U produkce se multiplikátory více méně shodují,

v ostatních případech aplikované indikátory říkají, jak se podpora promítla do efektu. Však platí tzv. ceteris paribus, tedy aniž by se ostatní věci změnily. Dále je třeba poznamenat, že I-O model se nedá použít pro posouzení změn v produktivitě práce, neboť technické koeficienty jsou fixní. Naopak, je nutno mít na paměti, že právě fixní technické koeficienty (tedy absence možnosti substituce mezi prací a kapitálem) generují velké efekty v přírůstku pracovních míst.

V rámci opatření 125 byly financovány dva hlavní typy projektů: „Zpřístupnění pozemků (lesní cesty)“, které naprosto dominovalo (kolem 80 % ve všech ohledech), a infrastrukturní projekty v oblasti vodního hospodářství (10 % projektů a 14 % nákladů a rozpočtu podpor).

Tabulka 6.9.2.1: Typy projektů

Typ projektu	Počet projektů	Celkové výdaje	Veřejné zdroje
Zpřístupnění pozemků (lesní cesty)	82,5	80,0	79,8
vodohospodářské stavby v lesích	10,4	14,3	14,6
Ostatní stavby pro plnění funkcí lesa	7,0	5,7	5,7

Zdroj: IS SZIF 2016

Typy projektů a struktura způsobilých nákladů téměř přesně korespondují. Vedle převažujících investic do lesních cest a do retenčních nádrží můžeme rozlišit i provádění lesotechnických meliorací v lesích (0,3 %), opravy dalších infrastrukturních objektů a zařízení sloužících lesnímu hospodářství, dále nákup pozemků (0,3 %) a technickou a projektovou dokumentaci (1,4 %)

Délka podpořených lesních cest dosahuje přibližně 760 km. Vyjdeme-li z toho, že je v ČR asi 38 200 km lesních cest 1. a 2. třídy, a že podíl nestátních lesů na celkové rozloze dosahuje přibližně 40 %, a že hustota lesních cest je 14,1 m/ha, pak můžeme odhadnout, že 760 km podpořených cest představuje 5 % cest 1. a 2. třídy v nestátních lesích a 2 % v celém rozsahu lesů v ČR.

Podle Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství za rok 2014 a za rok 2007 lze odvodit průměrné náklady na opravu cest.

Tabulka 6.9.2.2: Náklady na údržbu lesních cest (všech tříd)

Údržba lesních cest	náklad na ha (CZK)	hustota m/ha	CZK/km	EUR/km
Státní lesy	992	14,51	68 367	2 629
Nestátní lesy	440	14,51	30 324	1 166

Zdroj: Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství za r. 2014 a za r. 2007

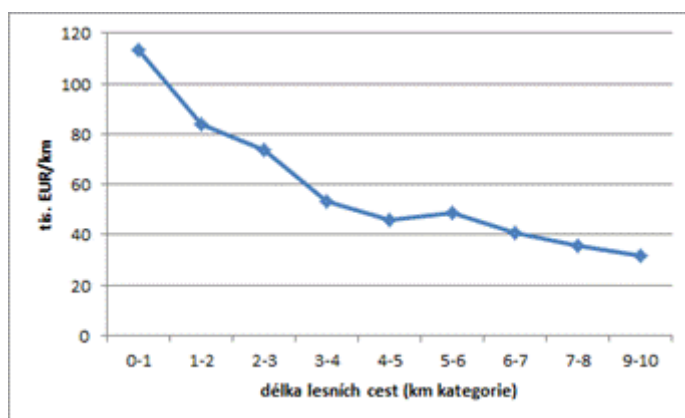
V grafu níže (viz Graf. 6.9.1.2) jsou vyneseny náklady na 1 km lesních cest v závislosti na délce (přesněji délkové kategorii). Z grafu je vidět, že nejdražší jsou krátké lesní cesty. S délkou cest investiční náklady po přepočtu na 1 km klesají. To nás vede ke dvěma úvahám

- i) Podpora je využívána pro technicky náročnější úseky lesních cest
- ii) Že náklady na 1 km lesní cesty s narůstající délkou klesají (vlivem fixních nákladů).

K tomu výroční zpráva za r. 2014 uvádí: „Protože střednědobé hodnocení poukázalo na neúměrné finanční náklady na rekonstrukce lesních cest oproti vývoji indexu cen stavebních prací, bylo i návazné průběžné hodnocení zaměřeno na posouzení efektivity vynaložených prostředků. Vzhledem k doporučením hodnotitele byla zpracována odborná studie stanovující předpokládané náklady podle kategorie lesní cesty a druhu povrchu vozovky. Limity stanovené ve studii pak byly využity v rámci 17. kola příjmu žádostí o dotaci. Při porovnání průměrné částky dotace na 1 km u projektů proplacených v 17. kole (0,78 mil. Kč, 29 tis. EUR) vůči průměrné částce dotace v kolech předchozích (1,57 mil. Kč, 60 tis. EUR) je patrný pokles o cca 50 %, pokles u průměrných celkových výdajů na 1 km činí 35 %. Pro podrobnější posouzení nákladovosti je třeba zohlednit i typ rekonstrukce a míru doprovodných prvků. U některých dříve realizovaných projektů byly tyto doprovodné prvky, které sloužily zejména k lepšímu odvodnění lesních cest a zabránění zvyšování eroze (budování či oprava propustků, svodnic, podkládání geotextilií, čištění a opevňování příkopů) zahrnuty ve větší míře, což navyšuje náklady.“

Pravděpodobně jde o kombinaci těchto fenoménů s jejich individuálním rozložením v jednotlivých případech.

Graf 6.9.2.1: Náklady na km lesních cest v závislosti na jejich délce (tis. EUR)

Zdroj: vlastní odhady na základě IS SZIF

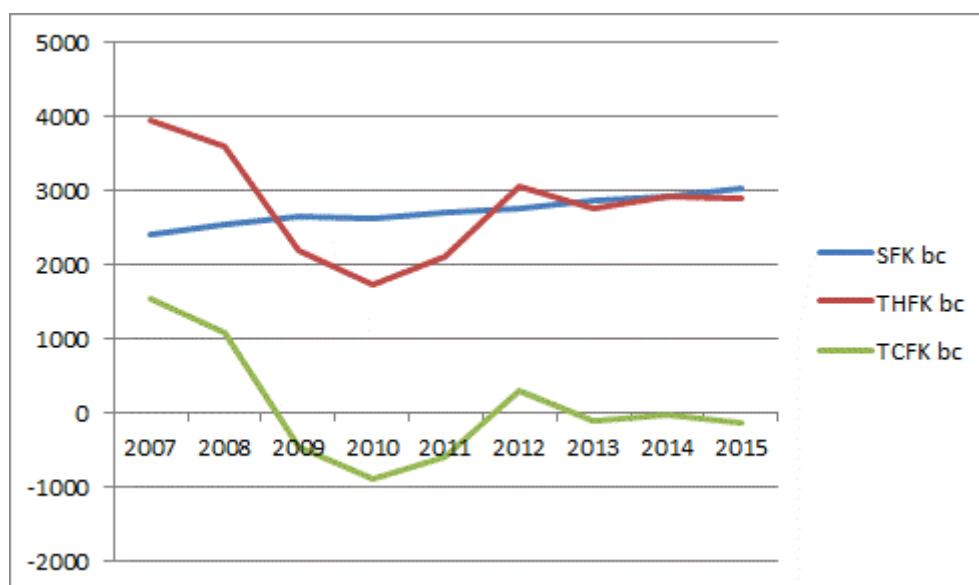
Respondenti dotazníkového šetření mezi příjemci opatření 125a (35) indikují ve valné většině výrazně zlepšený přístup k lesním pozemkům a také dosti podstatné využití cest turisty (viz příloha).

Opatření 125a z pohledu odvětví lesnictví

Jak je vidět z grafu (Graf. 6.9.2.3), spotřeba fixního kapitálu převyšuje jeho tvorbu po většinu období fungování PRV 2007 až 2013, prakticky až do roku 2015. Záporné čisté investice svědčí o nedobré ekonomické situaci v odvětví. Jak jsme rekapitulovali v úvodu hodnocení opatření 125, podporované akce měly řešit neuspokojivou situaci v lesní infrastruktuře. Nedostatečná obnova, jak ukazuje zmíněný graf, vede nutně k degradaci fixního kapitálu, jako jsou cesty, retenční nádrže nebo meliorační díla. Z tohoto pohledu bylo opatření 125a zřetelně relevantním k vzniklému deficitu v obnově fixního kapitálu. Z grafu je také patrné, že dramatický propad investice spadá do období finanční a ekonomické krize v letech 2009 až 2011.

Graf 6.9.2.2: Vývoj spotřeby a tvorby fixního kapitálu odvětví lesnictví

Zdroj: ČSÚ, národní účty

V tabulce (Tab. 6.9.2.2) je uveden podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví ve dvou způsobech. První (horní polovina tabulky) je uvedena ve vztahu k datům za celé odvětví. Pro druhý pohled jsme snížili SFK a THFK proporcionálně k rozloze obhospodařované nestátními vlastníky, tedy na 40 %. Tento údaj lépe odpovídá okruhu žadatelů v pro hodnocení vlivu opatření 125a (I.1.2.3), neboť státní podniky se ho prakticky zúčastnit nemohly.

Tabulka 6.9.2.3: Podíl podpor a podpořených investic na spotřebě fixního kapitálu (SFK) a na tvorbě hrubých investic (THFK) odvětví lesnictví (%)

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podpory opatření 125a	na SFK	4,2	7,1	6,2	5,4	6,1	5,2	2,3	0,7
Podpořené Investice	na SFK	6,5	11,0	10,3	10,0	12,9	12,2	6,3	1,8
Podpory opatření 125a	na THFK	2,9	8,6	9,5	6,9	5,5	5,4	2,4	0,8
Podpořené Investice	na THFK	4,6	13,3	15,6	12,9	11,6	12,6	6,4	1,9
SFK, THFK - proporcionálně k podílu nestátního. vlastnictví (40 %)									
Podpory opatření 125a	na SFK	10,3	17,5	15,4	13,3	15,2	13,0	5,8	1,9
Podpořené Investice	na SFK	16,0	27,2	25,4	24,8	32,0	30,2	15,6	4,4
Podpory opatření 125a	na THFK	7,3	21,2	23,5	17,2	13,7	13,5	5,8	1,9
Podpořené Investice	na THFK	11,3	33,0	38,7	32,0	28,8	31,3	15,8	4,6

Zdroj: ČSÚ a IS SZIF, vlastní výpočty

Ve druhém případě jsou podíly podpor a podpořených investic poměrně vysoké. Zvláště pak na upravených investicích (THFK), v letech 2009 až 2012 dosahovaly podpory až téměř 15 % a podpořené investice tvořily 30 až 40 % THFK.

Za použití IO modelu se dá ukázat, že spolu s opatřením 125a (I.1.2.1 Lesnická technika) se podpořené investice promítly do růstu produkce národního hospodářství o 0,04 %. To odpovídá skutečnosti, že investice do infrastruktury nemají v krátkém horizontu přímý tržní efekt. Podpory měly podobně marginální vliv na HDP a na tvorbu pracovních míst. Expertní skupina MAPP se shodla na tom, že vliv opatření 125a na tvorbu pracovních míst byl spíše malý (vedlejší efekt opatření).

6.9.3 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořených podniků a zhodnocení lesního majetku?		
Relevance	Nedostatečná obnova vede nutně k degradaci infrastruktury. Z tohoto pohledu bylo opatření 125a (I.1.2.3) relevantním k dlouhodobému problému.	
Hodnotící kritérium	Jak přispěly podpořené investice k obnově a rozvoji infrastruktury (cesty, malá vodní díla) v lesním hospodářství.	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Podíl opravených lesních cest na potřebě (na rozsahu problému)
	Doplňkový Výsledkový	Podíl podpořených investic na tvorbě hrubého fixního kapitálu
	Doplňkový výsledkový	Délka opravených lesních cest
Odpověď na evaluační otázku: V průběhu realizace opatření investiční cíl byl naplněn více než 1,34 krát. Přesto odvětví nedosahovalo v době fungování programu ani obnovy fixního kapitálu. Podíl investičních podpor opatření na hrubé tvorbě fixního kapitálu odpovídající nestátním vlastníkům lesa překračoval 13 % v letech ekonomické krize, nejhorším roce tj. 2010, dosáhl až 23 %. Tyto podpory na sebe vázaly až 38 % investic. Většina podpořených investic se týkala lesních cest. Nejvíce byly podporovány opravy cest do 2 km, které dosahovaly nejvyšších nákladů přepočtených na 1 km lesní cesty. Opatření přispělo k obnově infrastruktury, ale jak se shodli experti fokusní skupiny MAPP, prostředků na obnovu infrastruktury by bylo potřeba více. Prostředky vlastníků lesů byly značně limitované v době ekonomické krize, neboť více než polovina investic (THFK) se vázala na podpory opatření 125a a 122. Na škále 1 až 10 (1 neefektivní, 10 zcela efektivní), je hodnocení ekonomické efektivity ve výši 7 bodů. Na jedné straně		

byl překročen investiční cíl a opatření přispělo k obnově infrastruktury, na druhé straně však nebylo dosaženo dostatečného efektu. Odhadujeme, že projekty podpořené opatřením 125a tvořily 23 % prostředků u nestátních vlastníků na obnovu 5 % délky cest. Při zjevně velkém podfinancování obnovy a údržby lesních cest se nezdá zcela adekvátní podporovat investice do nákladově náročnějších krátkých úseků cest, především pokud byl cíl zlepšit přístup k lesnímu majetku.

Ze závěrů dotazníkového šetření (příloha 9) vyplývá, že podopatření mělo velmi pozitivní vliv na přístup k lesním pozemkům a ke snížení nákladů na přibližování a odvoz dřeva. Poměrně významné účinky podopatření byly zjištěny i u vlivu projektu k ochraně půdy, vody a úpravě vodního režimu. To potvrdila i expertní skupina MAPP. Rekonstrukce lesních cest má rovněž významný potenciál k podpoře cestovního ruchu a zpřístupnění nových lokalit pro turistiku. To dokládá i případová studie, (primárně k opatření 122, Příloha 5).

Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 7 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Investice do lesní infrastruktury mají pozitivní vliv životní prostředí, proto je opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Charakter investic a podíl investic přímo do ochrany přírodních zdrojů	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Zlepšení přístupu do lesa pro rekreační účely
	Doplňkový výsledkový	Vliv investic na životní prostředí (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku:		
Budování cestní sítě také představuje přínos pro ochranu půdy, neboť tyto jsou konstruovány tak, aby snižovaly riziko poškozování lesní půdy pohybem strojů (i lidí), erozí a napomáhaly bezpečnému odvodu přívalových srážek. Vedle toho 10 % projektů a téměř 15 % veřejných zdrojů bylo věnováno přímo na zlepšení vodního režimu v krajině (plyne z dotazníkového šetření i expertní fokusní skupiny MAPP)		
Současné cestní síť představuje pro návštěvníky zjednodušení přístupu do lesa za účelem rekreace (2/3 respondentů v dotazníkovém šetření mezi příjemci (viz příloha 9) uvádí, že více jak 40 % cest je využito i pro turistické účely a 83 % se domnívá, že investice do lesní infrastruktury zvýší turistiku).		

6.9.4 Závěry a doporučení

V průběhu realizace opatření investiční cíl byl naplněn více než 1,34 krát. Přesto odvětví nedosahovalo v době fungování programu ani obnovy fixního kapitálu. Podíl investičních podpor opatření na hrubé tvorbě fixního kapitálu odpovídající nestátním vlastníkům lesa překračoval 13 % v letech ekonomické krize, nejhorším roce tj. 2010 dosáhl až 23 %. Tyto podpory na sebe vázaly až 38 % investic.

Většina podpořených investic se týkala lesních cest. Nejvíce byly podporovány opravy cest do 2 km, které dosahovaly nejvyšších nákladů přepočtených na 1 km lesní cesty.

Aplikace IO modelu potvrdila, že investice do lesní infrastruktury měly velmi malý vliv na produkci i přidanou hodnotu NH (počítáno společně s opatřením 122 viz 6.6).

Opatření přispělo k obnově infrastruktury, ale jak se shodli experti fokusní skupiny MAPP prostředků na obnovu infrastruktury by bylo potřeba více. Prostředky vlastníků lesů byly značně limitované v době ekonomické krize, neboť více jak polovina investic (THFK) se vázala na podpory opatření 125s a 122.

Doporučení

- i) Věnovat pozornost nákladům v závislosti na rozsahu, hledat optimální velikosti projektů.
- ii) Povzbudit větší zájem o řešení dalších infrastrukturních deficitů, zejména v oblasti vodního režimu.

125b Pozemkové úpravy (I.1.4)

6.9.5 Naplnění opatření – výstupy

Pozemkové úpravy jsou jedním z klíčových faktorů pro rozvoj venkova. Prostřednictvím tohoto opatření je řešena problematika vlastnických vztahů, nedostatečná zemědělská infrastruktura či absence prvků ekologické stability krajiny.

Cíle opatření:

- Zlepšení infrastruktury včetně zlepšení přístupnosti pozemků.
- Restrukturalizace pozemků a rozvoj půdního potenciálu.
- Vývoj rozsahu realizovaných KPÚ.
- Zvýšení konkurenceschopnosti.
- Zlepšení životního prostředí a krajiny včetně udržitelnosti vodního hospodářství.

Mechanismus působení je značně pestrý. Vliv na konkurenceschopnost je nepřímý, a to zjednodušením vlastnických vztahů (vliv je dlouhodobý), zpřístupnění půdních bloků – případně shromáždění bloků do jednoho místa, které snižuje náklady na přejezdy atd., budování nebo rekonstrukce cest přináší usnadnění přepravy s potenciálem úspory paliv a času a v neposlední řadě i ušetření části půdy před devastací (v době mokra jezdí často mechanizace po krajích polí místo po polní cestě). V případě ostatních společných zařízení jsou efekty také velmi různorodé, a to v oblasti ochrany půd (např. protierozní ochrana), vod (taktéž protierozní ochrana, neškodné odvedení přívalových dešťů atd.) a druhové různorodosti a stability krajiny (výsadba zeleně, zatravnění orné půdy atd.). Návrhy jsou prováděné projekčními firmami. Při hodnocení opatření 125b se tedy vycházelo z předpokladu, že všechny návrhy v rámci pozemkových úprav s sebou nesou vysoký stupeň jistoty očekávaného efektu.

Zdroje dat: využity byly především: Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015, databáze IS SZIF, 3 případové studie v rámci SPÚ Brno, zaměřené na studium vybraných projektových dokumentací a rozhovory se zemědělci a zástupci obcí ohledně přínosů KoPÚ, a konzultace se zástupci státní správy (případně emailové dotazy) jak z vlastního, tak i ze šetření firmy KPMG (20 rozhovorů se členy MV, zástupci PA, ŘO a dalšími stakeholdery a odborníky a 12 rozhovorů s příjemci podpory, včetně zástupců SPÚ). S jedním zemědělcem a projektantem byla provedena konzultace ohledně způsobu využívání nezpevněných a zpevněných cest. Dle vyjádření pracovníka SZIF nejsou dostupná data o rozsahu dílčích opatření v rámci společných zařízení, ale jen

ve skupinách, což značně omezuje možnost cíleněji hodnotit jejich dopad. Např. protierozní opatření mají velmi různou podobu (od zatravnění až po terénní úpravy, jako jsou meze) a jejich efekty jsou velmi rozdílné.

Vzhledem k pestrosti opatření a místní specifitě jejich efektů bylo možné posuzovat kvantitativně především výsledkové ukazatele, avšak dopadové zpravidla jen kvalitativně.

Výstupy a stupeň dosažení odpovídajících cílů

Tabulka 6.9.5.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR) (konec roku 2015)

	Opatření č. 125	Osa I	PRV
Alokace finančních prostředků	158 142	874 425	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	4	24	100

Zdroj: Programový dokument PRV (2015), Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015

Tabulka 6.9.5.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR, ke konci roku 2015)

	Žádosti (ks)	V tis. EUR
Zaregistrované	1 064	201 241
Proplacené	866	157 751

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015

Tabulka 6.9.5.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	Podpořených žádostí (ks)	Objem investic (EUR)
Cíl	810	159 033
Dosažení	866	192 325
Dosažení v %	107	121

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015

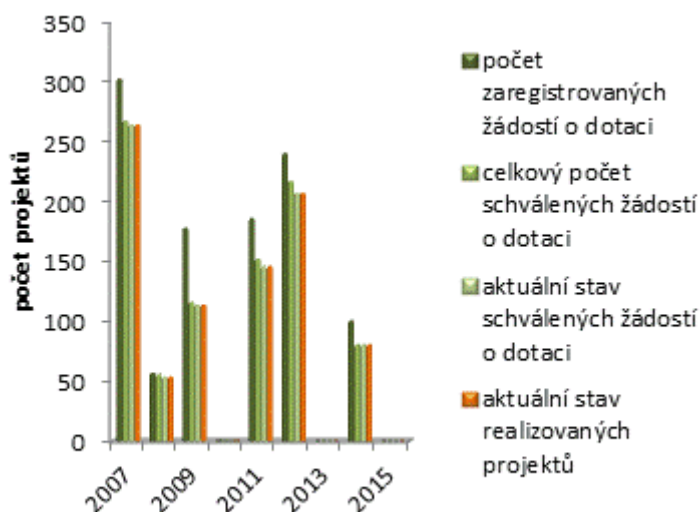
Z uvedeného vyplývá, že cíle v počtu podpořených žádostí i v objemu investic byly splněny na více než 100% (107 % respektive 121 %).

Naprostá většina (93 %) projektů byla realizována v rámci záměru d), který představuje finančně náročnější projekty společných zařízení. (Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015).

Mezi žadatele spadají pouze pozemkové úřady, přičemž hlavní přínosy jsou mířeny na zemědělské subjekty a obyvatele obcí.

Graf 6.9.5.1: Průběh počtů projektu a čerpání rozpočtu za programovací období 2007 – 2013

Zdroj: výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015, stav k 31.12. 2015

Graf ukazuje průběh implementace opatření v jednotlivých letech, poměr schválených projektů a zaregistrovaných, a dokládá, že schválené projekty byly realizovány.

6.9.6 Výsledky a dopady

Jako specifický výsledkový indikátor byl zvolen nárůst plochy s realizovanými pozemkovými úpravami. V roce 2015 činil rozsah ukončených pozemkových úprav 29,22 % výměry ZPF, nárůst oproti roku 2007 tak dosáhl 16,8 p.b. (Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015), což představuje více než dvojnásobné překročení plánovaného 8 % nárůstu. Naprostá většina rozpočtu byla věnována samotné realizaci KoPÚ (94 %) a jen menší část geodetickým pracím (zdroj dat IS SZIF).

Geodetické práce (zaměření území, vytýčení a vyměření ploch) jsou předpokladem pro každý návrh a následně i provedení pozemkové úpravy a nenesou sice bezprostředně přímý efekt, ale jsou pro poskytnutí efektů nezbytné.

Vodohospodářská opatření prokazatelně zajišťují bezpečný odtok přívalových dešťů (příkopy, propustky, zpevněné dráhy soustředěného odtoku, suché nádrže) a tím také zabraňují škodám na krajině a majetku způsobených povodněmi.

Opatření na ochranu přírody a krajiny (např. výsadba zeleně), zvyšují ekologickou stabilitu krajiny, jsou rozšířením stanovišť pro volně žijící organismy, které jsou zejména v některých regionech v nedostatku (např. Jihomoravský kraj).

Řada opatření navíc prokazatelně přispívá k prevenci klimatické změny, neboť váží CO₂ (zatravněné plochy, výsadba dřevin atd.). Ale vzhledem k nedostatku dat o dílčích opatřeních nebylo možné tyto dopady kvantifikovat přesně, ale jen jako kvalifikovaný odhad.

Jako hlavní pozitivní účinek pozemkových úprav byla ze strany příjemců zmiňována podpora racionálního hospodaření na půdě, uspořádání vlastnických práv k pozemkům, obnova katastrálního operátu, ochrana a zúrodnění půdy, stabilizace vodohospodářské struktury krajiny, rozvoj místní dopravní infrastruktury, ochrana a tvorba stabilní krajiny, vytváření podmínek pro výstavbu významných veřejných staveb dopravní a vodohospodářské infrastruktury (Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova 2007 – 2013 za rok 2015).

Tabulka 6.9.6.1: Přehled rozsahu geodetických prací a vybudovaných společných zařízení

Operace	Rozsah
Zaměření území – plocha (ha)	33 082
Vytýčení ploch - počet nových	3 761
Vytýčení ploch - plocha nových (ha)	2 917
Vyměřování-počet vyměřených	20 822
Vyměřování-plocha vyměřených (ha)	13 394,5
Zpřístupnění - nově vybudovaná komunikace (km)	8 855,7
Zpřístupnění - rekonstruovaná komunikace (km)	6 264,1
Protierozní opatření (ha)	588,1
Vodohospodářská opatření (ha)	228,5
Opatření k ochraně ŽP (ha)	1 116,6

Zdroj: IS SZIF

Dosažený rozsah geodetických prací (zaměření území, vytýčení ploch a vyměřování pozemků) byl z hlediska podílu plochy zemědělské půdy v ČR významný. Jsou základem pro racionalizaci půdní držby a realizace investic/společných zařízení.

Pro úsporu nákladů na jízdy na rekonstruovaných/nových komunikacích ve srovnání s polními nezpevněnými cestami je možné provést kvalifikovaný odhad. Jedno použití (jeden přejezd) nových nebo rekonstruovaných polních cest ušetří v ČR přibližně 300 tis. Kč, přičemž polní cesty jsou používány dle odhadu zemědělce přibližně 28krát v roce (zdroj: hodnota odhadnuta na základě projektované rychlosti pohybu na zpevněných komunikacích, cen dopravy a intenzity využívání polních cest v podnicích s živočišnou výrobou, zdroj podkladů: Agronormativy 2016 a konzultace se zemědělcem). Celková roční úspora na těchto cestách by potom činila přibližně 8,4 mil. Kč. Zemědělci a pracovníci SPÚ také zmiňovali časté objíždění některých úseků nezpevněných polních cest po souvratích polí (např. po deštích), což vede k silnému utužení.

Racionalizace půdní držby nevedla dle výsledků případových studií k zásadnímu zjednodušení agendy zemědělců při jednání s vlastníky (podrobnosti viz příloha), neboť se ukázalo, že zemědělci již tuto agendu zvládli natolik, že změny spíše chápali jako nutnost provést úpravy, ale neuspokojovalo jim to dle jejich názorů čas ani jiné náklady spojené s jednáním s vlastníky (zdroj: případové studie, viz příloha).

Protierozní opatření bylo realizováno na ploše 588,1 ha, což může představovat značné snížení rizika eroze na dotčených plochách. V každém případě lze předpokládat, že navrhovaná opatření budou mít projektovaný efekt a můžeme tvrdit, že i prokazatelný (byť ne měřitelný pro celé opatření). Efekt lze prokázat např. na případové studii (podrobnosti viz příloha), kde navrhovaná opatření vedla k redukci eroze o 115,4 t/rok (katastr Ořechov) nebo dokonce o 1 080,6 t/rok (katastr Popovice). Efekt snížení eroze je současně příspěvkem k zachování konkurenceschopnosti. Současně je protierozní ochrana vodohospodářským opatřením.

Na většině z navrhovaných protierozních opatření je provedeno zatravnění, což znamená vázání CO₂ v travním porostu. Navíc na těchto plochách dojde k redukci emisí následkem snížení používání vstupů (hnojiv, POR).

Vodohospodářská opatření jsou zaměřována na prevenci zrychleného odtoku vody z krajiny a tím i prevenci záplav. Současně částečně opatření zadržují vodu v povodí a zlepšují vodní bilanci (část přechází do podpovrchového odtoku)

Opatření na obnovení ekologické stability krajiny (např. ÚSES) prokazatelně již svojí existencí představují přínos, neboť rozčleňují krajinu, obohacují ji o další prvky, které jsou novým stanovištěm pro volně žijící organismy. V rámci pozemkových úprav bylo vybudováno 1 116,6 ha přírodních prvků v krajině, které zvýšily atraktivitu krajiny. Výsadby dřevin představují již z povahy opatření prevenci proti klimatické změně, neboť ukládají CO₂, současně přispívají k úpravě mikroklimatu na místní/regionální úrovni. Současně podporují nové krajinné prvky malý oběh vody.

Dříve provedené studie potvrdily, že dlouhodobě jsou realizace např. protierozních opatření zpravidla ekonomicky efektivní (Trantinová, Peterková, 2016), přičemž jejich efektivita do jisté míry závisí např. na závažnosti škod na půdě (vyvolaných např. erozí) v místě zřízení odpovídajících společných zařízení.

Případové studie potvrdily, že zemědělci i zástupci obcí oceňují vyjasnění vlastnictví, vznik digitálních map katastru a u obcí navíc možnost plánování dalších akcí v krajině. Pozitivně jsou přijímány také nové zpevněné cesty, u kterých zemědělci vyslovili názor, že by byly vhodnější bez asfaltového povrchu. Dotazovaní se většinou shodli na přínosu protierozních opatření. Úspora času způsobená zpevněnými cestami byla na úrovni dotazovaných podniků malá (závislá na délce cest).

6.9.7 Zodpovězení hodnotících otázek

15. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti příjemců?		
Relevance	Opatření je relevantní neboť: Opatření míří na problematiku vlastnických vztahů, nedostatečnou zemědělskou infrastrukturu, úpravy v krajině, také míří na absenci prvků ekologické stability, nedostatečnou ochranu půdy a vod integrovaným/projektovým přístupem	
Hodnotící kritérium	Prokazatelný příspěvek ke konkurenceschopnosti a k ochraně složek životního prostředí	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Úspory v nákladech, redukce eroze a rizik škod na složkách životního prostředí (hodnoceno kvalitativně)
	Doplňkový (resp. specifický) výsledkový	Vývoj rozsahu realizovaných KoPÚ: Nárůst ploch dokončených pozemkových úprav
Odpověď na evaluační otázku: Cíle výstupové i výsledkové byly splněny a opatření naplnilo svůj účel. V roce 2015 činil rozsah ukončených pozemkových úprav 29,22 % výměry ZPF, nárůst oproti roku 2007 tak dosáhl 16,8 p.b., což představuje více než dvojnásobné překročení plánovaného 8 % nárůstu. Opatření vedlo u zemědělců k prokazatelným úsporám nákladů zejména vybudováním cestní sítě, odhadem se jedná o 8,4 mil. Kč/rok, přičemž bude tato úspora působit desítky let. Zemědělci a další aktéři oceňovali nové uspořádání vlastnických vztahů a půdní držby, i když nebyly v tomto případě identifikovány měřitelné úspory na nákladech. Opatření na ochranu složek životního prostředí byla projektována odbornými firmami standardní metodikou, proto je možné jejich realizaci považovat za úspěšné naplnění odpovídajících cílů v ochraně půdy (např. snižování eroze), vody (snižování rizika vniknutí ornice a živin do vod) a živé přírody (budování nových stanovišť výsadbou dřevin). Řada opatření vede také k fixaci CO₂ (např. v dřevinách, travním porostu). Vzhledem k rozsahu opatření na národní úrovni, lze považovat pozemkové úpravy za velmi významné opatření, které přispělo k naplnění řady cílů PRV a současně většina opatření jsou dlouhodobého až trvalého rázu. Z hlediska ekonomické efektivity lze říci, že opatření bylo velmi efektivní, neboť dodavatelé projektů i realizace společných zařízení prochází výběrovými řízeními, přičemž konkurence mezi dodavateli působí jako prevence nepřiměřených nákladů na pozemkové úpravy. Navíc ekonomickou efektivitu např. protierozní ochrany potvrdily také dříve provedené studie (příklad uveden výše). Efektivita je do jisté míry dána také pravidly práce projektantů, kteří postupují dle schválené metodiky. Posouzení efektivity bylo provedeno na základě analýz prezentovaných výše: na škále 1 až 10, je hodnocení 6 (škálování provedl hodnotitel), kdy 1=neefektivní; 10= velmi efektivní.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Relevantní, neboť mění pozitivně vzhled krajiny a snižuje rizika škod na majetku a životech obyvatel	
Hodnotící kritérium	Prokazatelné zlepšení atraktivity krajiny, snížení zátěže obce průjezdy zemědělské mechanizace, snížení rizik povodní a zejména škod na majetku a životech obyvatel	
Ukazatele	Dodatečný dopadový	Pozitivní změna vzhledu krajiny, úleva obce od průjezdů zemědělské mechanizace, snížení rizik povodní (kvalitativně)
	Dodatečný výsledkový	Nárůst ploch prvků v krajině, které zlepšují vzhled krajiny
Odpověď na evaluační otázku: V rámci pozemkových úprav bylo vybudováno množství nových krajinných prvků (např. biokoridory) na ploše 1 116,6 ha. Každý vysázený biokoridor, či skupina stromů představuje v české krajině jednoznačný přínos pro vzhled a estetickou hodnotu krajiny (nepřímý efekt). Navíc vysázené dřeviny podporují příznivé mikroklima ve svém okolí a pobyt v jejich blízkosti představuje pro obyvatele v okolí velký přínos (nepřímý efekt). Respondenti ocenili, že s budováním cestní sítě došlo k úlevě od zatížení obcí zemědělskou technikou (nepřímý efekt). Budování vodohospodářských opatření bylo mířeno primárně na prevenci povodní a měla tak významný vliv na bezpečnost obyvatel a majetku v případě přívalových dešťů. Jejich účinnost je dána nezbytným projektováním odbornými organizacemi, které ještě před samotnou realizací musí nastavit opatření tak, aby bylo efektivní.		

6.9.8 Závěry a doporučení

Závěry:

Opatření přineslo prokazatelné přínosy jak pro konkurenceschopnost, tak pro ochranu složek životního prostředí (ve značném rozsahu) a to s dlouhodobými účinky. Vedlejším efektem byla pozitivní změna v zatížení obcí zemědělskou technikou a zlepšení vzhledu krajiny.

Cíle opatření byly naplněny a některé i výrazně překročeny, rozpočet na toto opatření byl vzhledem k potřebám české krajiny a zemědělství vynaložen velmi účelně.

Racionalizace půdní držby a vlastnických vztahů byla považována zemědělci za přínosnou. Budování infrastruktury (cestní síť) vedla u zemědělců k úsporám nákladů (zvýšila se konkurenceschopnost) a občanům v některých obcích přinesla úlevu od průjezdů zemědělské techniky.

Protierozní opatření snížila odnos ornice z půdy a spolu se snížením utužení půdy (způsobeným zbytečnými přejezdy zemědělské techniky) v případě nezpevněných polních cest pomohla ochránit část půdy, jako faktoru produkce, čímž rovněž přispěla k zachování konkurenceschopnosti. Současně tato opatření snížila tlak na vodní zdroje – méně splachů ornice a živin do vod – a zachovala půdu jako přírodní zdroj s jejími celospolečenskými funkcemi (např. čištění prosakujících vod).

Vodohospodářská opatření přinesla nejen ochranu vodních toků, ale zejména ochranu před povodněmi.

Opatření na ochranu přírody a krajiny zvýšila atraktivitu krajiny, její druhovou různorodost (více stanovišť pro volně žijící organismy) a ekologickou stabilitu. Vysázené dřeviny fixovaly CO₂, zlepšovaly mikroklima v okolí a posilovaly malý oběh vody, který posiluje zachování vody v regionu.

Výsledky hodnocení ex-post podporují výsledky hodnocení průběžného, které identifikovalo stejné přínosy.

Vzhledem k principu návrhu a rozhodování o realizaci opatření lze s vysokou mírou jistoty tvrdit, že ekonomická efektivita opatření byla vysoká.

Doporučení

Jedná se o opatření se značnou variabilitou technických opatření a vysokou mírou vlivu místa na jejich účinnost, což znamená velmi obtížné měření efektů. Pro následující programovací období doporučujeme vést detailnější databázi o realizaci jednotlivých opatření, která by umožnila přesnější posouzení dopadů – zejména v případě společných zařízení směřovaných na složky životního prostředí.

Tam, kde lze předpokládat projektování efektů navrhovaných společných zařízení (např. stanovení eroze před zavedením opatření a po zavedení), vést v databázích i tyto údaje (opět to podpoří snadnější vyhodnocování efektů).

Provést studie, které by detailněji studovaly proces přípravy a realizace PÚ, aby bylo možné posoudit míru a důvody pro realizaci jen části navrhovaných opatření tak, aby bylo možné zdokonalit celý proces.

6.10 142 Seskupení producentů (I.2.1)

Z rozpočtu na PRV 2007-2013 byly hrazeny pouze závazky opatření z programového období 2004-2006, přičemž podpořeno bylo 375 subjektů.

Tabulka 6.9.8.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření 142	Kumulativní platby	Míra plnění
Alokace finančních prostředků	8 956	8 798	98%

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Odpovědi na otázky na úrovni OSY I

Shrnutí osy I bylo provedeno v plné míře v odpovědi na hodnotící otázky u průřezové otázky č. 5 Do jaké míry přispěl PRV ke konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?

Osa II

Opatření Osy II odrážejí identifikaci slabých stránek, uvedených ve SWOT analýze programového dokumentu v oblasti udržitelného hospodaření a životního prostředí. Platby za přírodní znevýhodnění adekvátně reagovaly na rozsah identifikovaných oblastí se znevýhodněním, které se odráží na ekonomice podniků. Na slabou stránku českého venkova v oblasti biodiversity a stability krajiny odpovídaly zejména opatření Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Agroenvironmentální opatření, stejně jako i na nedostatky v retenci vody v krajině, rizika eroze a dalších forem degradace půd a plošné znečištění vod. Jako další slabina byla v lesích identifikována nevhodná druhová struktura lesů z hlediska jejich stability a ochrany půdy (Lesnicko-environmentální platby, Platby v rámci Natura 2000 v lesích). Na časté škody vyvolané kalamitami, které mohou vést k dalším škodám v podobě narušení stability lesních porostů či ztráty funkčnosti drobných vodních toků reagovalo opatření Obnova potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření a Neproduktivní investice v lesích.

Také skladba a vyváženost opatření v této Ose dostatečně reflektovalo identifikovaná slabá místa v analýze SWOT a lze tedy odvodit, že osa naplňovala potřeby identifikované ve strategii PRV.

6.11 211, 212 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) (II.1.1)

6.11.1 Naplnění opatření – výstupy

Programový dokument PRV (2015) uvádí pro toto opatření následující cíle:

- Přispět k zemědělskému využívání půdy ve znevýhodněných oblastech.
- Trvale udržitelné využití zemědělské půdy.
- Zlepšení životního prostředí a krajiny.

Podpory na opatření „Méně příznivé oblasti“ jsou v ČR vypláceny na travní porosty, mají nejen charakter ekonomicko-sociálních podpor, směřujících k udržení příjmové stability zemědělců hospodařících v horších přírodních podmínkách, ale také povahu restrukturalizačního opatření, které podporuje chov skotu a dalších hospodářských zvířat, využívajících travní porosty.

Z uvedeného vyplývá, že podmínky pro hospodaření v méně příznivých oblastech představují riziko pro udržení zemědělského hospodaření s tím, že nejvíce jsou ohroženy travní porosty. Hlavním ukazatelem efektu jsou ekonomické ukazatele, naznačující velikost znevýhodnění ve srovnání s oblastmi mimo LFA a vývoj ploch opuštěné půdy a ploch travních porostů v LFA. Riziko opouštění půdy představuje hrozbu pro cenná stanoviště zejména na travních porostech a může přispívat k marginalizaci území.

Zdroj dat: Měření těchto ukazatelů se zabývaly studie, prováděné na ÚZEI v průběhu celého programového období, dalším zdrojem dat byly standardní výstupy FADN.

6.11.2 Kontext

Obecně bylo období 2007 až 2013 ve znamení velmi nízké inflace (index spotřebitelských cen, ISC) zejména ve své druhé polovině. Index cen vstupů do zemědělství a index cen zemědělských výrobců (CZV) sledovaly víceméně inflační trend. Ovšem s tím rozdílem, že ceny rostlinných komodit (CRV) požívaly velký růst, zatímco ceny živočišných komodit (CŽV) se jen pomalu vzpamatovaly z propadu v počátku období.

Vyšší nákladovost vykazují především farmy zaměřené na extenzivní ŽV, a to ve všech typech LFA a velikostních skupinách. Nejvyšší hodnota pak byla zaznamenána u větších podniků s extenzivní ŽV (nad 500 ha), kde je na 1 Kč produkce (bez dotací) vynakládáno v průměru více než 2 Kč nákladů (ÚZEI 2013).

6.11.3 Výstupy

V programovém dokumentu je uvedena očekávaná plocha TP, která vstoupí do opatření ve výši 850 000 ha. Ve výroční zprávě z roku 2015 se uvádí jako cíl rozloha 780 000 ha.

Podpora LFA patří mezi významná opatření v rámci PRV, zejména z hlediska velikosti rozpočtu.

Tabulka 6.11.3.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 211, 212	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků	834 310	1 988 707	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	22,8	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.11.3.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře znevýhodněných oblastí horských (LFA H) a znevýhodněných oblastí jiných než horských (LFA J), počty podpořených podniků a ploch

	Počet: Horská O28	Počet - Jiné než horské O30	Plocha - Horské (ha) 029	Plocha - Jiné než Horské (ha) 031
Cíl	4 200	6 200	360 000	420 000
Dosažení	5 955	9 434	380 194	466 992
Dosažení v %	142	152	106	111

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Do opatření vstoupilo 847 186 ha. Cíl byl překročen jak v oblastech horských, tak i v jiných než horských a očekávaná rozloha (uvedena v PRV) byla téměř dosažena. Vzhledem ke smyslu opatření - zachování hospodaření - lze již z těchto ukazatelů usuzovat, že účelu opatření bylo dosaženo a opatření zabránilo opouštění hospodaření a marginalizaci v těchto ohrožených oblastech.

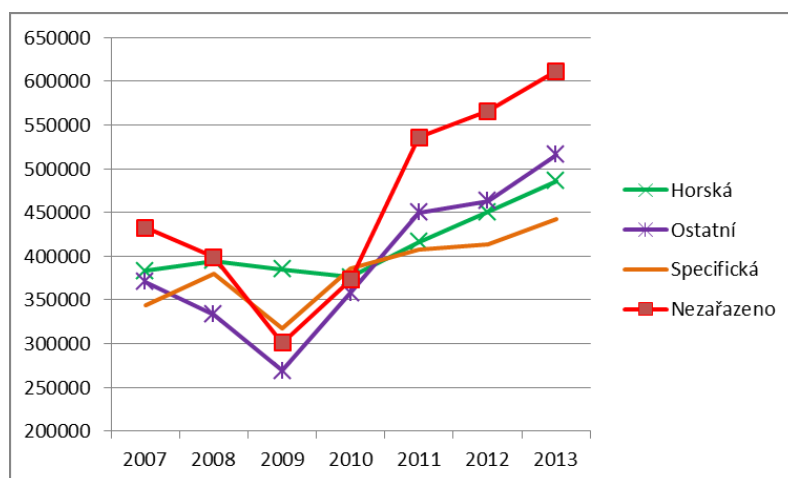
6.11.4 Výsledky a dopady

Opouštění půdy, vedoucí ke snižování zaměstnanosti v zemědělství, spojené s riziky v ochraně přírody a krajiny, je potenciální reakcí zemědělců na dlouhodobě nevýhodnou ekonomickou situaci v podniku. V tomto případě vyvolanou podmínkami pro hospodaření v oblastech LFA. Dle studií ÚZEI (2015) můžeme konstatovat, že: „Platby LFA **snižovaly rizikovost výroby**, zejména v horské oblasti. Eliminovaly dopady počasí i výkyvy na trhu. Kolísání ČPH na AWU bylo v horské oblasti nižší než v oblastech mimo LFA, v době nástupu hospodářské krize (zaznamenán silný pokles CZV) dokonce přesáhla ČPH na AWU v horské oblasti tento ukazatel za farmách mimo LFA“.

Vývoj ukazatele čistá přidaná hodnota (ČPH) na AWU znázorňuje následující graf.

Graf 6.11.4.1: Vývoj čisté přidané hodnoty v Kč na AWU

Zdroj: FADN 2007-2013, propočty ÚZEI (2015)

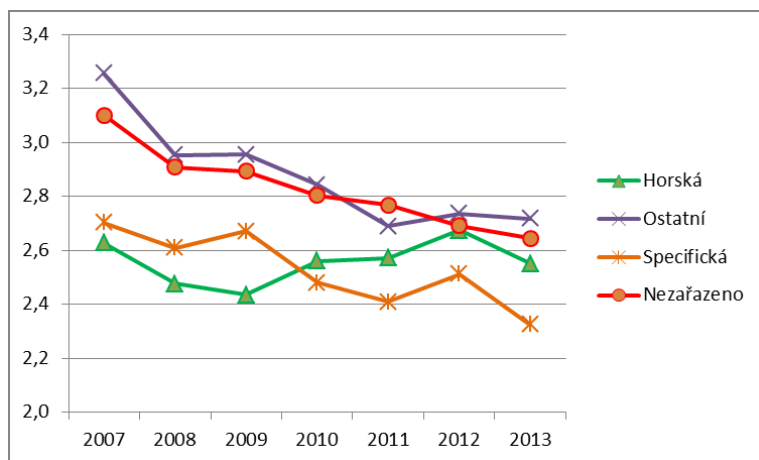
Pokud budeme posuzovat vliv plateb v LFA v porovnání s oblastmi mimo LFA, potom se z hlediska příjmu na AWU ukázalo, že se ke konci sledovaného období platby LFA kompenzovaly tento rozdíl nejméně v oblasti Specifická.

Efekty podpor jen na travní porosty posuzovala studie ÚZEI (2015), která konstatovala: „Platby LFA ve stávajícím PRV byly stanoveny nejen pro stabilizaci příjmu, ale i na zachování venkovské krajiny a podporu systémů šetrných k životnímu prostředí, podporu skotu na travních porostech v LFA. Protože jsou poskytovány jen na plochu travních porostů v LFA, vede to k velké nevyrovnanosti výše podpor pro jednotlivé farmy, přestože hospodaří v obdobně nevýhodných přírodních podmínkách.“

Vliv vývoje ekonomické situace na farmách na zaměstnanost, který také ukazuje na vliv podpor na rozvoj venkova, naznačuje, že podpory měly největší vliv v horské oblasti, kde byl pokles zaměstnanosti nejmenší. Zaměstnanost přitom klesala v zemědělství obecně, zejména s poklesem rozsahu živočišné výroby. Vzhledem k nastavení podpor v horské oblasti (minimální limit zatížení) a vzhledem extenzivitě hospodaření na TP, měly podpory stabilizující vliv, zatímco v oblastech s větším podílem produkce mléka se vliv stabilizace zaměstnanosti tolik neprojevil.

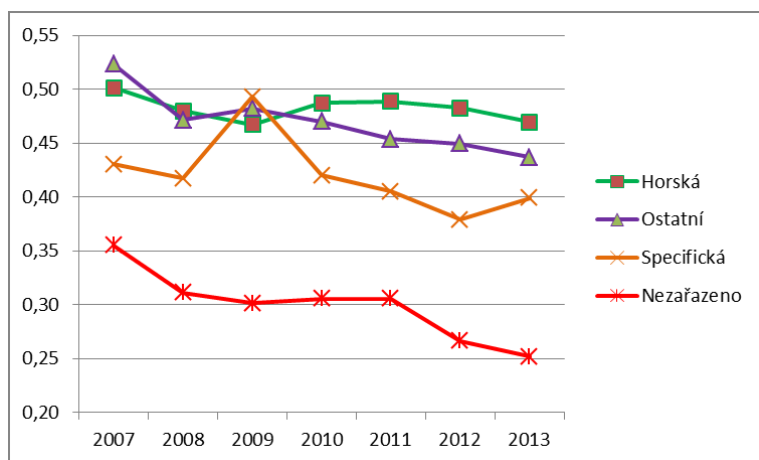
Graf 6.11.4.2: Vývoj pracovních sil podle LFA (AWU/100 ha z. p.)

Zdroj: FADN 2007 -2013, propočty ÚZEI (2015)

Největší stabilizace zaměstnanosti dosáhly podpory v LFA především v horské oblasti. LFA podpory velmi pravděpodobně brzdily rychlejší snižování zaměstnanosti i v jiných než horských oblastech.

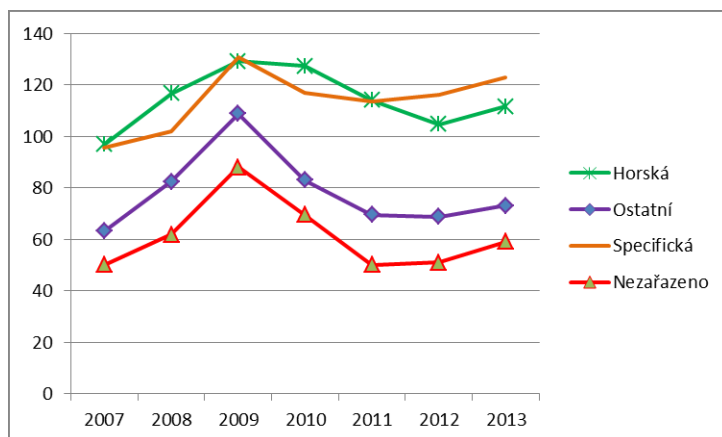
Graf 6.11.4.3: Vývoj hustoty hospodářských zvířat podle LFA (VDJ/ha z. p.)

Zdroj: FADN 2007 -2013, propočty ÚZEI (2015)

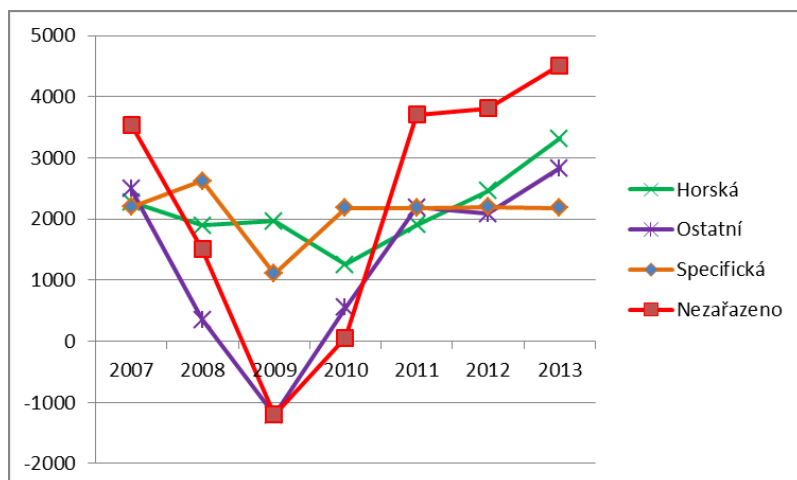
Graf 6.11.4.4: Podíl dotací na tvorbě ČPH (%)

Zdroj: FADN 2007 -2013, propočty ÚZEI (2015)

ČPH v horské oblasti a oblastech specifických je dlouhodobě tvořena výhradně dotacemi (ÚZEI 2015).

Graf 6.11.4.5: Vývoj důchodu ze zemědělské činnosti (Kč/ha)

Zdroj: FADN 2007 -2013, propočty ÚZEI (2015)

Rozdíly v důchodu ze zemědělské činnosti naznačují, že účinnost podpor v LFA se může v průběhu programovacího období výrazně měnit. S výjimkou období krize (a poklesu CZV) byl důchod v nezařazených oblastech vyšší, než v oblastech LFA.

Podpory v LFA tedy nejen stabilizují stavy hospodářských zvířat (pozitivní pro pestrost způsobů hospodaření, která podporuje biodiversitu), ale také spolupůsobí s dalšími typy podpor, které mají za cíl zlepšovat environmentální vliv zemědělství – podpory AEO. Zejména podpora ekologického zemědělství a podpora ošetřování travních porostů se překrývají do značné míry (90 %, respektive 89,7 %). Také podpora zatravňování byla v LFA oblastech výrazná (84,5 %). Spolupůsobení těchto

opatření zvyšuje jejich synergický efekt, bez kterého by se dalo očekávat, že by stabilizující vliv LFA plateb mohl být nižší (ÚZEI 2012).

Programový dokument uvádí, že je ohroženo opuštěním přibližně 7% zemědělských půd, je evidentní, že toto riziko bylo do značné míry eliminováno.

Podíl podniků se zápornou ČPH naznačuje ekonomický význam podpor LFA v těchto oblastech a současně ukazuje, že nejohroženější skupinou podniků jsou zejména malé a střední podniky (do 100 ha), (ÚZEI 2012). Nutno však podotknout, že pro podniky jen s TP (nebo ekonomika závislá jen na TP), je dlouhodobě nepříznivá u všech typů podniků. Proto je značná část podniků ohrožena zejména na travních porostech (ÚZEI, FADN 2016).

Studie ÚZEI se vyjadřovaly k průběhu řízení opatření: Řízení opatření bylo prováděno bez závažných nedostatků, v některých letech ale docházelo k opoždění plateb (Čámská et. al 2015).

Uvedená zjištění jsou v souladu s analýzou prezentovanou ve střednědobém hodnocení.

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Vzhledem k podílu oblastí, v kterých znevýhodněné podmínky k hospodaření ohrožují udržitelnou péči o přírodní zdroje, je zavedení tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelné zajištění nepřetržitého využívání zemědělské půdy v horských a jiných znevýhodněných oblastech	
Ukazatele	Dopadový	Udržení zemědělských a lesních oblastí s vysokou přírodní hodnotou (kvalitativní hodnocení)
	Výsledkový	Změna plochy užívaných travních porostů v oblastech LFA, Podíl ploch v LFA pod závazkem na cílech a očekávaném rozsahu
Odpověď na evaluační otázku: Cíle jak v počtu participujících subjektů, tak i v ploše oblastí LFA, byly výrazně překročeny. Současně s tímto lze dojít k jednoznačnému závěru, že travní porosty, které jsou nejvíce ohrožené opuštěním, byly obhospodařovány ve větším rozsahu, než bylo plánováno a tím bylo i zajištěno udržitelné používání těchto zranitelných ploch (nedošlo k poklesu). Rozloha ploch pod závazkem takřka dosáhla očekávané plochy, což jen potvrzuje výše uvedená tvrzení. Proto lze říci, že podpora ve znevýhodněných oblastech zásadním způsobem pomohla k udržení péče o zemědělskou půdu, která je ohrožená nedostatkem péče a tím i degradací přírodních hodnot. V případě opouštění půdy a zejména travních porostů by v těchto oblastech docházelo k zarůstáním dřevinami, které zde nejsou vzácné, a proto by ztráta travního porostu představovala mnohem větší ekologickou ztrátu než dlouhodobě přírůstek lesních ploch. Ještě více negativní dopad by bylo možné očekávat na travních porostech s vysokou přírodní hodnotou, které bývají nejméně produktivní a byly by ohroženy nejvíce. Na těchto plochách by docházelo s nálezem dřevin ke ztrátě vysokého stupně druhové různorodosti. Naprostá většina oblastí s vysokou přírodní hodnotou současně patří do oblastí s podporou LFA. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 9 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Vzhledem k podílu oblastí, v kterých znevýhodněné podmínky k hospodaření negativně ovlivňují ekonomické výsledky hospodaření, je zavedení tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelná podpora zaměstnanosti v horských a jiných znevýhodněných oblastech a odpovídajících příjmů	
Ukazatele	Specifický dopadový	Vliv na zaměstnanost (kvalitativně)
	Výsledkový	Vliv podpor na důchod z hospodaření
Odpověď na evaluační otázku: Podpory ve znevýhodněných oblastech do jisté míry kompenzovaly obecný trend v poklesu zaměstnanosti v zemědělství, který by se jinak mohl projevit výrazněji, hlavně z důvodu znevýhodněného hospodaření v těchto oblastech. Nejzřetelnější vliv byl v horských oblastech, kde byl pokles zaměstnanosti zpomalen výrazněji, zatímco v jiných než horských byl pokles udržen alespoň v mezích poklesu v celém zemědělství. Podpurným argumentem je také vliv podpor na důchod, který byl zejména v horské a specifické oblasti kompenzován i v době hospodářské krize, zatímco v ostatních LFA podpory vliv krize		

kompenzovat nedokázaly.
Bez podpor by mělo více než 40% podniků zápornou čistou přidanou hodnotu. Vzhledem k výsledkům výše uvedených analýz nelze předpokládat negativní vliv na nepodpořené podniky. Stabilizace zaměstnanosti v zemědělství v oblastech LFA částečně přispěla i ke stabilizaci zaměstnanosti na místní úrovni.

6.11.5 Závěry a doporučení

Podpora v LFA zajistila stabilizaci péče o travní porosty ve znevýhodněných oblastech tím, že stabilizovala příjmy zemědělců (projevilo se např. v době poklesu cen zemědělských výrobců). Stabilizace příjmů se projevila méně zejména ve specifické oblasti. V synergii s dalšími opatřeními, směřovanými do péče o životní prostředí byl tento efekt ještě posílen. Bez podpor by mělo přibližně 40% podniků zápornou ČPH. Vzhledem k vývoji ploch travních porostů lze tvrdit, že nedocházelo k jejich opouštění a tím ani k rizikům pro životní prostředí, které by z takového vývoje mohlo plynout (např. ztráta cenných lokalit na TP).

Současně LFA podpory zmírňovaly ekonomické tlaky na snižování stavů hospodářských zvířat (zejména v horské oblasti) a zaměstnanců v zemědělství (zpomalování poklesu, ne jeho zastavení).

Je tedy možné stanovit, že následující cíle PRV byly naplněny.

Cíl	Splnění	Vysvětlení
Přispět k udržitelnému zemědělskému využívání půdy ve znevýhodněných oblastech.	ANO	Podpory přispěly k zabránění marginalizace cílových oblastí.
Zlepšení životního prostředí a krajiny	ANO	Stabilizací užívání území byla eliminována rizika pro ŽP vyplývající z opouštění půdy, podpory spolupůsobily s dalšími opatřeními (např. zatrávňování) a tím přispěly i ke zlepšení ŽP

Podpory v LFA splňují vzhledem k výše uvedenému kritérium účelnosti. Z hlediska ekonomické efektivity je nutno podotknout, že byla významná zejména u menších zemědělských podniků a klesala s velikostí podniků. U všech je nezbytné připomenout, že na travních porostech je dosahována dlouhodobě ztráta z hospodaření, to znamená, že i v případě velkých podniků byla podpora opodstatněná.

6.12 Opatření 213 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (II.1.2)

6.12.1 Naplnění opatření – výstupy

Tabulka 6.12.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 213	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků	3 437	1 988 707	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,09	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.12.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně - 1. 1. 2007 – 31. 12. 2015)

	Žádosti (ks)	v tis. EUR
Proplacené	362	3 437

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.12.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře zemědělského hospodaření v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě (1. 1. 2007 – 31. 12. 2015)

	O32 - Počet podpořených podniků v oblastech soustavy Natura 2000	O30 - Plocha zemědělské půdy, na kterou byla poskytnuta podpora (ha)
Cíl	300	4 000
Dosažení	362	4 367
Dosažení v %	120	109

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

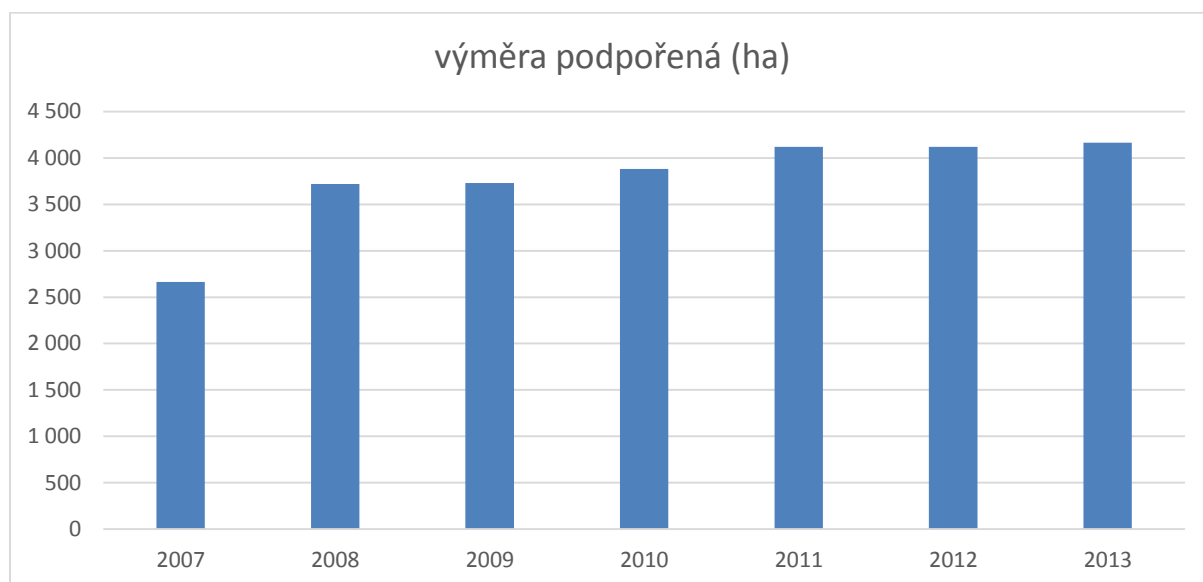
6.12.2 Výsledky a dopady

Výměra podpořených ploch vykazuje od začátku programové období vzestupnou tendenci, kdy v roce 2007 bylo podpořeno 2 664 ha, v roce 2008 to bylo 3 720 ha, v roce 2009 výměra travních porostů činila 3 729 ha, v roce 2010 to bylo 3 883 ha, v roce 2011 to bylo 4 119 ha, v roce 2012 to bylo 4 122 ha a v roce 2013 pak 4 166 ha. Podpořená výměra na konci programového období (tj. 2013) tedy představuje 104,15% stanovené cílové hodnoty podpořené výměry (4000 ha) uvedené v PRV, pro

celé programovací období. Přestože že opatření překročilo cílovou hodnotu a předčilo tak očekávání, je vhodné v kontextu rozsahu opatření zmínit, že celková výměra potenciálně způsobilých hektarů zemědělské půdy (TTP) pro podporu činila do konce programového období 4406 ha.

Graf 6.12.2.1: Indikace nárůstu výměry zařazené, resp. podpořené v jednotlivých letech programového období.

Zdroj: IS SZIF, Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

6.12.3 Zodpovězení hodnotících otázek

Opatření se skládá ze dvou podopatření II.1.2.1. Platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě a II.1.2.2. Platby související se směrnicí Rady 2000/60/ES. Podopatření II.1.2.2. nebylo do konce programovacího období implementováno.

Primárním cílem opatření je podpora biodiverzity a ochrana složek životního prostředí, které se však v kontextu vlastního designu zaměřuje na předcházení opouštění půdy a podporu udržitelného obhospodařování i v oblastech s relativně přísnějším a omezeným způsobem obhospodařované půdy. Cenná stanoviště biotopů a ptačích lokalit vznikala právě v důsledku extenzivního zemědělského hospodaření v průběhu dlouhých let a jeho úloha pro zachování těchto oblastí je klíčová. V případě zanechání šetrných způsobů hospodaření by tyto cenné biotopy čelily tlaku jiných, agresivnějších druhů. V této souvislosti jsou největším nebezpečím především nepůvodní invazní druhy rostlin. Další hrozbou je vytlačení bylinných společenstev dřevinou vegetací, která může být pro příslušné stanoviště přírodě vzdálená (např. rozšiřování náletových porostů smrku pichlavého, nebo borovice vejmutovky).

Vliv tohoto podpůrného opatření na životní prostředí tedy není přímo svázán s jeho nastavením, ale vychází z obecného legislativního rámce, který je na jedné straně tvořen předpisy společenství ošetřující problematiku oblastí Natura 2000 a na straně druhé národními právními předpisy, kterým

je především zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v platném znění a jeho prováděcí předpisy. Mírou příspěvku tohoto opatření k ochraně krajiny a životního prostředí je tedy úroveň absorpce tohoto opatření a udržení stálého obhospodařování vymezených ploch a tím předcházení opouštění půdy s jeho negativními dopady. Základním paradigmatem je tedy předpoklad naplňování přísných zákonných omezení na plochách pod závazkem, kde se díky tomuto opatření zajišťuje udržitelnost.

Mezi výše uvedená zákonná omezení hospodaření patří například:

- povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- vstupovat mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků,
- měnit současnou skladbu a plochu kultur, nevyplyvá-li změna z plánu péče o národní park,
- hnojit, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady
- měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany
- hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch,
- používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu,
- zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice.

Výše uvedené příklady tvoří obecný rámec ochrany životního prostředí, který je dále doplněn bližšími ochrannými podmínkami v prováděcích předpisech ve vztahu k významným evropským lokalitám a ptačím oblastem a tato základní opatření a omezení aktivit slouží jako referenční úroveň pro stanovení kompenzační platby v tomto opatření.

Dle dostupných podkladů bylo v tomto dotačním titulu v průběhu programového období identifikováno celkem 361 žadatelů. Jako nejvhodnější metoda sběru kolaterálních dat byla stanovena metoda elektronického formuláře. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v příloze

Míra příspěvku opatření k ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000 byla posuzována v několika rovinách. Při posouzení poměru půdy podpořené a celkové zemědělské půdy příjemců byly potvrzeny závěry stanovené v rámci střednědobého hodnocení, kdy vyplynulo, že u právnických osob je průměrné zastoupení podporovaných ploch v rozsahu do 10 % celkové rozlohy zemědělské půdy žadatele, u fyzických osob je tento poměr výrazně vyšší a dosahuje přibližně dvojnásobku. Tato skutečnost jednoznačně souvisí s průměrnou velikostí hospodářství žadatelů a tento princip se významně nezměnil ani v dalším průběhu programového období. Je tedy zřejmé, že pokud je podpora obecně vztažena na relativně menší výměry farem (vůči jejich celkové rozloze) nehraje tato podpora zásadní roli v celkové ekonomice a tudíž nebude klíčovým faktorem při ochraně hospodaření v oblastech Natura 2000. Je ale zjevné, že u fyzických osob představují podporované plochy v tomto opatření významnější část celkové užívané rozlohy zemědělské půdy oproti osobám právnickým.

Z pohledu míry zastoupení travních porostů (které jediné byly v rámci opatření podporovány) na celkové výměře zemědělské půdy jednotlivých příjemců, bylo již ve střednědobém hodnocení zjištěno, že u fyzických osob se zastoupením travních porostů nad 50 % zemědělské půdy daného hospodářství dosahuje průměrné zastoupení podporovaných ploch 22 % z celkové rozlohy. V případě právnických osob s hospodářstvím se zastoupením travních porostů nad 50 % zemědělské půdy podniku dosahuje rozloha podpořených travních porostů 11 % z celkové zemědělské půdy podniku.

Na problematiku významnosti plateb pro žadatele lze nahlížet i z pohledu míry zastoupení travních porostů na celkové výměře zemědělské půdy jednotlivých příjemců, jak bylo již dříve analyzováno v rámci střednědobého hodnocení. U hospodářství - fyzických osob se zastoupením travních porostů v rozsahu méně než 50 % z celkové výměry zemědělské půdy daného hospodářství dosahuje průměrné zastoupení ploch, na které bylo požádáno v rámci opatření, 9 % z celkové rozlohy daného hospodářství (průměrná velikost těchto hospodářství dosahuje 217 ha). Naopak hospodářství s převažujícím zastoupením travních porostů vůči jejich celkové výměře z.p. (nad 50 %) vykazují průměrné zastoupení půdy, na kterou je žádáno z tohoto opatření v rozsahu 22 % z celkové rozlohy hospodářství (průměrná velikost této skupiny hospodářství je 103 ha).

V případě právnických osob s hospodářstvím se zastoupením travních porostů v rozsahu méně než 50 % vůči celkové výměře zemědělské půdy daného podniku dosahuje rozloha půdy, na kterou bylo požádáno v rámci opatření, 3 % z celkové zemědělské půdy podniku. Průměrná velikost těchto podniků je 1 895 ha.

V případě právnických osob s hospodářstvím se zastoupením travních porostů v rozsahu více jak 50 % zemědělské půdy daného podniku dosahuje rozloha půdy, na kterou bylo požádáno v rámci opatření, 11 % z celkové zemědělské půdy podniku. Průměrná velikost těchto podniků je 707 ha.

Pro účely posouzení ekonomického vlivu plateb byla v rámci střednědobého hodnocení porovnána výše plateb s ročním hospodářským výsledkem před zdaněním. Nejucelenější soubor hospodářských výsledků podniků před zdaněním byl získán z veřejně dostupných zdrojů (www.portal.justice.cz) pro celkem 46 subjektů ze 70 žadatelů z řad právnických osob (informace o fyzických osobách nejsou zahrnuty). Poměr výše ročního příspěvku kalkulovaného na základě sazby poskytované na 1 ha (vynásobeného počtem hektarů) vůči celkovému hospodářskému výsledku podniku před zdaněním dosahuje v průměru 3,75 %. Význam plateb mírně narůstá u podniků s převažujícím zastoupením travních porostů (tedy v rozsahu nad 50 % z celkové výměry zemědělské půdy podniku), kde tento poměr činí 4,71 %. Naopak u podniků v opačné kategorii činí pouze 2,52 %. Tento trend byl potvrzen i pro další část programového období.

Ačkoliv zaměření Ex-post hodnocení a nastavení evaluačních otázek nevyžaduje širší záběr ověřování aspektů spojených s daným opatřením, přesto se hodnotitel rozhodl zopakovat dotazníkové šetření i v roce 2015, kde do značné míry využil zacílení otázek, jež byly použity v rámci střednědobého hodnocení, aby se případně daly sestavit paralelní komparace v průběhu období. Nevýhodou tohoto typu šetření je obtížnost sběru informací od původních respondentů ze střednědobého hodnocení, avšak i přesto lze na určitém vzorku demonstrovat vývoj, či stagnaci v názorovém spektru příjemců podpory.

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Vzhledem k tomu, že ochranná omezení hospodaření negativně ovlivňují ekonomické výsledky a tím ohrožují udržitelnou péči o předmětné přírodní zdroje, je zavedené tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelné zajištění nepřetržitého využívání zemědělské půdy v oblastech Natura 2000 způsobem zohledňujícím ochranu agroekosystémů.	
Ukazatele	Dopadový	Zemědělská půda v oblastech Natura 2000 na níž je zajištěn odpovídající způsob hospodaření
	Výsledkový	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k zabránění marginalizace a opouštění půdy
	Doplňkový výsledkový	vývoj podpořených ploch u podpořených subjektů vůči celkové ploše těchto podniků
Odpověď na evaluační otázku: Opatření dosáhlo do konce programového období 104,15 % operativního cíle ve vztahu k výměře podpořené plochy a z hlediska počtu podpořených žadatelů se cíl naplnil na 120 %. U právnických osob je průměrné zastoupení podporovaných ploch v rozsahu 7,8 % celkové rozlohy zemědělské půdy žadatele, u fyzických osob poměr dosahuje 20,5 %. Skutečnost souvisí s velikostí hospodářství: u fyzických osob v průměru 118 ha; u právnických osob 1149 ha. U právnických osob platba představuje 2,52 – 4,71 % celkového hospodářského výsledku před zdaněním. Pro fyzické osoby informace nebyla dostupná. V kontextu výše uvedených analýz a výsledků dotazníkového šetření je hodnotitel toho názoru, že s ohledem na vysokou míru akceptace a naplňování stanovených cílů je implementace opatření důležitým elementem komplexní intervenční logiky navzdory faktu, že má relativně nízký vliv na celkovou ekonomiku příjemců podpory. Bez realizace tohoto typu kompenzačních plateb by docházelo k významné distorzi intervence v oblasti ochrany biodiverzity a složek životního prostředí. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 9 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Vzhledem k tomu, že ochranná omezení hospodaření negativně ovlivňují ekonomické výsledky, je zavedené tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelné zajištění nepřetržitého využívání zemědělské půdy v oblastech Natura 2000 způsobem zohledňujícím ochranu agroekosystémů.	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Významnost kompenzační podpory vůči příjmu subjektů hospodařících v oblastech Natura 2000
Odpověď na evaluační otázku: U právnických osob platba představuje 2,52 – 4,71 % celkového hospodářského výsledku před zdaněním. Pro fyzické osoby informace nebyla dostupná. V průměru lze tedy říci, že z hlediska celkových příjmů nebyla podpora příliš významná, avšak vzhledem k velikosti podniků právnických a fyzických osob byl ekonomický dopad omezení hospodaření v oblastech Natura 2000 výrazně větší u fyzických osob, než u právnických (menší průměrný podíl celkových ploch v oblasti Natura 2000, viz výše). Proto lze předpokládat, že pro fyzické osoby jsou kompenzace v těchto oblastech významnější, než pro právnické. V některých oblastech a v jednotlivých případech může být dopad značný i u právnických osob (např. v Bílých Karpatech). Současně lze i tvrdit, že zejména pro fyzické osoby může představovat neúčast na tomto opatření významný negativní ekonomický dopad. Vzhledem k charakteru a rozsahu podpor se nepředpokládá, že by podpory měly významný pozitivní/negativní vliv na zemědělské podniky mimo území Natura 2000. V případě větší rozlohy oblasti Natura 2000 může mít podpora významný stabilizační vliv také na lokální úrovni. Jak zmíněno výše, bez realizace tohoto typu kompenzačních plateb by docházelo k významné distorzi intervence v oblasti ochrany biodiverzity a složek životního prostředí.		

6.12.4 Závěry a doporučení

Opatření je využíváno ve vysoké míře a v roce 2012 a 2013 překračuje stanovený operativní cíl stanovený zpracovatelem PRV na úrovni 102%, resp. 104,15% v roce 2013.

Zastoupení půdy podpořené v opatření 213 ve srovnání s celkovou výměrou příslušné farmy je výrazně vyšší u žadatelů z řady fyzických osob (20,5 %) oproti žadatelům z řad právnických osob (7,8 %), které většinou vykazují obecně výrazně vyšší výměry zem. půdy v rámci podniku. To ilustruje rostoucí význam plateb opatření 213 spíše pro menší podniky. Tato skutečnost jednoznačně souvisí s průměrnou velikostí hospodářství žadatelů z řad fyzických osob, která dosahuje hodnoty 118 ha (průměrná plocha, na kterou žadatelé – fyzické osoby žádají, je 8 ha). U právnických osob je pak průměrná velikost hospodářství 1149 ha; průměrná velikost plochy, na kterou je žádáno, je pak u právnických osob 34 ha. Z těchto hodnot je pak rovněž patrná významnost podpory ve vztahu k celkové ekonomické síle jednotlivých kategorií příjemců.

Podpory přispěly k udržení hospodaření na těchto chráněných lokalitách.

Doporučení:

- V systému FADN navýšit počet subjektů hospodařících na způsobilé půdě tohoto opatření pro možnost posouzení příspěvku opatření k zachování ekonomické životaschopnosti alespoň na úrovni 5% vzorku žadatelů v tomto opatření.
- Doporučujeme zvážit úpravu definice vymezení způsobilé půdy v rámci tohoto opatření tak, aby mohla být zohledněna i podpora dalších ploch, které dle národní legislativy vyžadují vysoký stupeň ochrany.

6.13 214 Agroenvironmentální opatření (II.1.3)

6.13.1 Naplnění opatření – výstupy

Toto opatření se skládá ze tří podopatření:

- Podopatření II.1.3.1 Podopatření postupy šetrné k životnímu prostředí
- Podopatření II.1.3.2 Podopatření ošetřování travních porostů
- Podopatření II.1.3.3 Podopatření péče o krajinu

Tabulka 6.13.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 214	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků	1 099 787	1 988 707	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	29,9	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013,, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.13.1.2: Úroveň čerpání prostředků (v tis. EUR)

Kumulativní platby	Míra plnění
1 099 594	100 %

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Pro vysvětlení rozdílných částek v alokaci nutno uvést následující: rozpočet celého opatření z PRV 2007-2013 byl v průběhu roku 2014 dočerpán a následně byly k 2. 5. 2014 zahájeny výplaty žádostí z rozpočtu PRV 2014-2020 (z opatření Agroenvironmentálně-klimatická opatření a Ekologické zemědělství). K 2. 5. 2014 byla tehdejší alokace na dané opatření ve výši 1 101 239 tis. EUR vyčerpána. Do konce roku 2015 se vyčerpaná částka snížila v důsledku připsaných finančních částek z vratek a sankcí na 1 099 700 tis. EUR. S ohledem na tuto skutečnost bylo v rámci 12. modifikace provedeno snížení alokované částky na 1 100 072 tis. EUR.

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.13.1.3: Stupeň dosažení cílů a výstupů v AEO

	O34 - Počet podniků s agroenvironmentální podporou	O35 - Celková podpořená plocha v AEO (ha)	O36 – Skutečně podporovaná plocha v AEO (ha)	O37 – Celkový počet závazků
Cíl	12 000	1 650 000	1 000 000	18 000
Dosažení	13 290	1 485 844	1 076 273	20 764
Dosažení v %	111	90	108	115

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

6.13.2 Výsledky a dopady

Konkrétní vyjádření výsledků a jejich posouzení formou kvantifikovaného hodnocení je součástí níže uvedené kapitoly 6.13.3 u vlastního zpracování hodnotící otázky, které pracuje s výsledkovými indikátory (včetně doplňkových indikátorů). Z hlediska dopadů lze obecněji konstatovat, že agroenvironmentální opatření (AEO) jsou komplexní soubor podopatření a managementů, který svým charakterem celkově podporuje zachování udržitelných systémů zemědělského hospodaření z hlediska ochrany přírody a krajiny a tím se významně podílí na naplňování intervenční logiky PRV a naplňování stanovených cílů. Bližším způsobem jsou pak dopady shrnuty v průřezové otázce, týkající se působení intervence PRV v oblasti ochrany životního prostředí. Znečišťování vodních zdrojů vyplavování živin a reziduí prostředků na ochranu rostlin nebo jejich průnikem přes půdní profil ze zemědělské půdy je problémem na většině území EU. Momentálně nejvíce sledovaným aspektem je vyplavování dusíku. Kontaminace vod dusíkem ze zemědělské výroby je charakterizována mírou a potenciálem vyplavování. AEO se zaměřují na tyto charakteristiky a snaží se je ovlivnit zejména

prostřednictvím snižování vstupů dusíkatých hnojiv, udržováním extenzivního zatížení půdy hospodářskými zvířaty a změnou struktury pěstovaných plodin (provázenou snižováním dávek aplikovaných hnojiv, prostředků na ochranu rostlin).

Půda patří mezi obtížně obnovitelné přírodní zdroje a je tedy nutné k ní z tohoto pohledu přistupovat. Půda je multifunkční, slouží mimo jiné jako stanoviště a prostředí pro rostliny, je filtračním a kumulačním prostředím pro vodu, působí jako pufrační médium, zprostředkovává výměnu energie a plynů, stabilizuje prostředí, probíhají v ní syntetické a rozkladné procesy apod. Hlavním problémem z hlediska kvality a ochrany půdy v ČR je eroze. Jak je patrné z níže uvedené tabulky, více než 28 % půd na území České republiky je silně ohroženo erozí půdy, kdy povrchový odnos přesahuje hodnotu 4,6 tun zeminy na hektar za rok. Některá opatření mají významný potenciál k ovlivnění tohoto fenoménu.

Tabulka 6.13.2.1: Stupeň ohrožení zemědělské půdy vodní erozí v ČR

Stupeň ohrožení	Povrchový odnos (t/ha a rok)	% zemědělské půdy
Velmi slabé	< 1,5	3
Slabé	1,6 – 3	26
Střední	3,1 – 4,5	25
Silné	4,6 – 6	17
Velmi silné	6,1 – 7,5	11

Zdroj: Atlas půd České republiky, 2009.

V sektoru zemědělství se v České republice sledují a inventarizují v ČR emise dvou skleníkových plynů – metanu a oxidu dusného, v souladu s dokumentem „IPCC Good Practices Guidance“. Přestože příspěvek AEO k zmírnění klimatických změn není v rámci CMEF reportován, lze u některých podopatření/titulů vysledovat určitý vliv na redukci emisí skleníkových plynů, případně kvantifikovat jejich potenciál přispívající k udržení úrovně emisí na stávající úrovni.

Zemědělství spolu s lesnictvím patří mezi odvětví určující vzhled a charakter kulturní krajiny. Chápání role zemědělce jako hospodáře a zároveň tvůrce krajiny, je i chápáním multifunkční úlohy zemědělství ve vztahu k venkovské krajině. V tomto pro-environmentálním přístupu je sám zemědělec zodpovědný za zachování a zlepšení krajiny a jejích vlastností, přičemž nástroje Programu venkova, a zejména AEO mu v této roli významným způsobem napomáhají.

Nemalým přínosem podpor AEO je zvýšení celkového bohatství ČR, neboť za podporu zemědělci poskytují společnosti veřejné statky. většina z nich by nebyla bez podpor realizována. Jedná se např. o vzhled krajiny, druhovou různorodost, ochranu před erozí nad rámec běžné praxe, ochrana vod na rámec běžné praxe. Např. v případě péče zemědělců o krajinu tuto veřejnou službu ocenila česká veřejnost ve výši 3,2 mld. Kč/rok (medián) a 3.37 mld. Kč/rok (průměr). Hodnocení bylo provedeno ochotou přispívat na údržbu krajiny (Majerová, Pražan 2011).

6.13.3 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Design AEO je multifunkční a tudíž je schopen ovlivňovat, v souladu s cíli programu, širokou škálu parametrů spojených s udržitelností agro-ekosystémů.	
Hodnotící kritérium	- Snížení vstupů na zemědělské půdě - Snížení emisí skleníkových plynů - Míra působnosti opatření na ochranu zdrojů vod v zájmových oblastech - Míra působnosti opatření na ochranu půdy v zájmových oblastech - Míra působnosti opatření na ochranu biodiverzity a zlepšení druhové rozmanitosti	
Ukazatele	Dopadový 04	Změna trendu při snižování biodiverzity měřeno populacemi vybraných druhů ptactva
	Dopadový 05	Změny ve vysoce hodnotných přírodních oblastech (kvalitativní měření)
	Výsledkový R6	Nárůst oblastí s úspěšným hospodařením s půdou přispívající k biologické rozmanitosti (16 062 ha)
	Výsledkový R6	Nárůst oblastí s úspěšným hospodařením s půdou přispívající ke zlepšení kvality vody (1 170 635 ha)
	Výsledkový R6	Nárůst oblastí s úspěšným hospodařením s půdou přispívající ke zlepšení kvality půdy (1 485 844 ha)
	Výsledkový R6	Nárůst oblastí s úspěšným hospodařením s půdou přispívající k zamezení marginalizace (794 255 ha)
	Doplňkový výsledkový	Redukce vstupů dusíkatých hnojiv do půdy (t)
	Doplňkový výsledkový	Míra pokrytí působení relevantních opatření v rámci zájmových oblastí k ochraně vody (%)
	Doplňkový výsledkový	Míra pokrytí působení relevantních opatření v rámci zájmových oblastí k ochraně půdy (%)
	Doplňkový výsledkový	Zlepšení biologické rozmanitosti působením relevantních systémů hospodaření (kvalitativní hodnocení)
	Doplňkový výsledkový	Míra pokrytí působení odpovídajících managementů v rámci zájmových oblastí k ochraně biodiverzity (%)
	Doplňkový výsledkový	Redukce N ₂ O emisí (Gg CO ₂ eq.) Sekvestrace uhlíku (Gg CO ₂ eq.)
Odpověď na evaluační otázku: V souvislosti s uplatňováním opatření B, C1 a C2 se redukovaly vstupy dusíkatých hnojiv za celé programové období v řádu 92,43 tis. tun dusíku. Z hlediska působnosti opatření B a C1 ve zranitelných oblastech dle (91/676/EHS) z analýz vyplývá, že přibližně 36 % výměry AEO managementů je realizováno v rámci zranitelných oblastí dusičnanů. Realizace opatření B je ze 74,3 % své výměry situováno do oblastí/kategorií se střední a vyšší mírou zranitelnosti vyplavování dusičnanů, zatímco titul C1 z 66,4 %. V případě obou opatření však výměra pod závazkem v oblastech/kategoriích A (nejméně zranitelné) nepřesáhla 10 %. Potenciál opatření k redukci N₂O emisí ze zemědělství se pohybuje za programové období v řádu 998,6 Gg CO₂ eq. Vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství představuje redukční potenciál AEO míru snížení na úrovni 0,62 % až 2,39 % v závislosti na podpořené výměře AEO během programového období. V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty) je odhadován příspěvek opatření k redukci CO₂ emisí v řádu 587,5 Gg CO₂ za programové období oproti scénáři bez implementace opatření. Botanický monitoring: Z uváděných hodnot za sledované období vyplývá, že na plochách s managementy ošetřování travních porostů obecně narůstá počet tzv. „lučních“ druhů a dochází ke stagnaci počtů druhů tzv. „plevelných“. Mění se i vzájemný poměr těchto dvou skupin a to ve prospěch druhů „lučních“. Co do počtu druhů, celou dobu jednoznačně dominují druhy „luční“. Pokryvnost „lučních“ druhů více méně stagnuje, což platí i pro druhy „plevelné“. Ze studie dále plyne, že díky implementovaným změnám se po celou dobu realizace objevují nové tzv. „luční“ druhy, přičemž neubývá ani druhů tzv. „plevelných“. Důsledkem je celkové výrazné obohacování fytocenóz lučních porostů a růst druhové diverzity rostlin s příslušnými managementy. I v případě tzv. „nadvstavbových“ managementů je patrný setrvalý růst druhové početnosti na monitorovaných plochách a průměrná pokryvnost „lučních“ i „plevelných“ druhů zůstává víceméně konstantní. Průměrný počet „lučních“ i „plevelných“ druhů během sledovaného období rostl, avšak růst dominantních „lučních“ druhů nebyl ke konci sledovaného období tak výrazný na rozdíl od druhů „plevelných“. Z uvedeného vyplývá, že v důsledku pokrytí naprosté většiny cenných stanovišť travních porostů nadvstavbovými tituly v chráněných oblastech, byly vymezené oblasti s vysokou přírodní hodnotou obhospodařovány se prokazatelným efektem (kvalitativní hodnocení dopadového ukazatele 05). Režim hospodaření v sadech ovlivňuje druhové složení rostlin, přičemž ekologické a integrované sady hostí vyšší počet druhů rostlin než sady konvenční. Nepodařilo se však prokázat, že bio režim umožní výskyt vzácných druhů.		

Ornitologický monitoring: Z výsledků vyplývá, že relevantní opatření jsou uplatňována adekvátním způsobem. Biotopy jsou v dobrém stavu a v případě chřástalů jsou podporované plochy ve větší míře opakovaně ptáky využívány. V případě bahňáků je však dlouhodobě doložen výskyt jen asi na 50 % monitorovaných půdních bloků. Výsledky potvrzují poznatek, že realizace managementů na osamělých malých půdních blocích není příliš vhodná.

Dále bylo potvrzeno (viz detailní informace v přílohové části), že na sledovaných lokalitách byl zaznamenán pokles počtu řádů hmyzu oproti předchozímu roku (prvnímu roku monitoringu). Ačkoliv více řádů hmyzu bylo v obou letech nalezeno na území ekotonů, rozdíly nejsou významné. Z detailního monitoringu sadů a vinic (EZ, IP) plyne, že v případě vinic je hlavním faktorem ovlivňujícím biodiverzitu soubor klimaticko-pedologických podmínek a způsob hospodaření je až na druhém místě. Nicméně, celkový počet druhů nalezených v konvenčních vinicích je poměrně stabilní, zatímco u IP a EZ vinic může dosáhnout až dvojnásobku oproti vinicím konvenčním. Z dosavadních rozborů však nelze stanovit jednoznačný pozitivní vliv na výskyt sledovaných bezobratlých některé varianty obhospodařování vinic. V případě konvenčních vinic lze říci, že byly ve většině ukazatelů chudší, nicméně nelze obecně konstatovat, že by vykazovaly nejnížší kvantitativní hodnoty. U sadů se ukazuje, že zejména ekologické sady vykazují v případě některých řádů vysokou druhovou diverzitu nebo početnost druhů (např. motýli, žížaly, mnohonožky, stonožky), zatímco u střívků, nebo pancířníků se obecně vliv různých způsobů hospodaření na diverzitu výrazně neprojevil. Studie však zmiňuje, že šetrně obhospodařované sady mohou mít vliv na výskyt některých vzácnějších druhů půdních bezobratlých původně vázaných jen do lesostepních oblastí.

U všech sledovaných složek životního prostředí (voda, půda, biodiverzita i vliv na klimatickou změnu) byl tedy prokázán pozitivní vliv zavedeného opatření.

Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 9 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	V závislosti na rozloze, s kterou podniky vstupovaly do AEO, představovala podpora pro některé podniky značnou část příjmů, proto je tato otázka relevantní.	
Hodnotící kritérium	Významnost podpory pro zemědělské podnikatele.	
Ukazatele	Doplňkový výsledkový	Významnost podpory pro obyvatelstvo a podniky z pohledu socio-ekonomického, jako forma diversifikace příjmů (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku: AEO má nejen značný vliv na samotné složky životního prostředí, ale také jako vedlejší efekt je přínosem pro obyvatelstvo. Na místní i národní úrovni lze předpokládat sociální pozitivní efekt např. v oblasti snížení rizik eroze (spojený s ohrožením obyvatel a jejich majetku), udržení kulturního dědictví (např. zachování starých sadů, tradičních cenných luk), které jsou oceňovány obyvatelstvem, příklad ocenění péče o krajinu poskytovanou zemědělci je uveden výše. Další vedlejší efekt podpor v AEO je stabilizační vliv AEO na ekonomiku příjemců. Platba má kompenzační charakter, a nedá se tedy považovat za typickou komerční činnost. Vliv plateb na podniky byl rozdílný dle typu podopatření a podílu/rozsaahu ploch, kterými se podniky AEO účastnily. Např. u zatravnění se jedná o zpravidla menší rozlohy a význam je především v podpoře finančně náročné změny způsobu obhospodařování orné půdy. Na druhou stranu u Ošetřování travních porostů se často jednalo o značné rozlohy a ekonomický význam podpory byl pro podnik nezanedbatelný. Ve všech případech měla účast na AEO pro podnik formu diversifikace příjmů, neboť za podpory poskytovaly veřejné statky tím, že se vzdali určitých postupů v hospodaření (např. intenzity hospodaření, nebo zaměření produkce v případě zatravnění orné půdy či zasetí biopásů), přičemž odpovídající ztráta/zvýšení nákladů bylo kompenzováno. Vzhledem k výkyvům na trzích zemědělských komodit, lze tedy kontrakt zemědělce se státem o poskytování veřejných statků vzhledem k délce kontraktu považovat za stabilizační faktor.		

Snížení vstupů na zemědělské půdě

Podopatření B: Ošetřování travních porostů

Opatření hraje významnou roli ve snižování vstupů dusíkatých hnojiv na travních porostech. Toto podopatření je členěno na několik dotačních titulů, z nichž některé mají ve svém designu snížení dávek dusíku a některé aplikaci dusíkatých hnojiv jednoznačně zakazují – viz následující tabulka.

Tabulka 6.13.3.1: Indikace maximálních dávek dusíku pro jednotlivé tituly podopatření B (ošetřování travních porostů)

Dotační titul	Omezení
Louky	max. 60 Kg/ha
Mezofilní a vlhkomilné louky	max. 60 Kg N/ha (ve formě org. hnojiv), nebo 0 Kg N/ha
Horské a suchomilné louky	max. 60 Kg N/ha (ve formě org. hnojiv), nebo 0 Kg N/ha
Trvale podmáčené a rašelinné louky	0 Kg N/ha
Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště bahňáků	0 Kg N/ha
Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště chřástala polního	0 Kg N/ha
Pastviny	max. 80 Kg N/ha (včetně N dodané pastvou zvířat - nepřímé omezení VDJ/ha)
Druhově bohaté pastviny	max. 40 Kg N/ha (lze dodat pouze pastvou – nepřímé omezení VDJ/ha a zákaz aplikace minerálních hnojiv)
Suché stepní trávníky a vřesoviště	max. 30 Kg N/ha (lze dodat pouze pastvou – nepřímé omezení VDJ/ha a zákaz aplikace minerálních hnojiv)

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Vzhledem k tomu, že obvyklá dávka dusíkatých hnojiv na travních porostech je 80 Kg N/ha, jak uvádí Program rozvoje venkova, lze tedy simulovat modelovou situaci redukce vstupů a odhadnout kvantifikovanou míru, jakou toto opatření může přispět ke snížení potenciálu vyplavování prostřednictvím snižování vstupů N do půdy. V některých oblastech je aplikace dusíkatých hnojiv omezena zákonnými podmínkami (např. některé plochy podél vodních zdrojů v rámci vymezení zranitelných oblastí dusičnany, ochranná pásma vod, apod.), a tudíž by žadatelé v některých případech museli omezovat aplikaci hnojiv bez ohledu na uplatňování výše uvedených dotačních titulů. V tomto ohledu má tedy simulace omezenou vypovídací schopnost.

Pro zohlednění faktu, že uplatňování některých dotačních titulů bylo lokalizováno v oblastech se zákonnými omezeními, byly ze simulace vyloučeny výměry těch titulů, které jsou přímo zacíleny do zvláště chráněných území se zákazem hnojení (některé managementy titulů B2 a B3).

Výsledky simulace, ze kterých lze kvantifikovat příspěvek podopatření ve vazbě na množství aplikovaných N vstupů v hodnoceném období ilustruje níže uvedený graf, přičemž souhrnný potenciál pro snížení vstupů za celé období činí 64,46 tis. tun dusíku.

Graf 6.13.3.1: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na travních porostech při scénáři aplikace a neaplikace příslušného podopatření B.

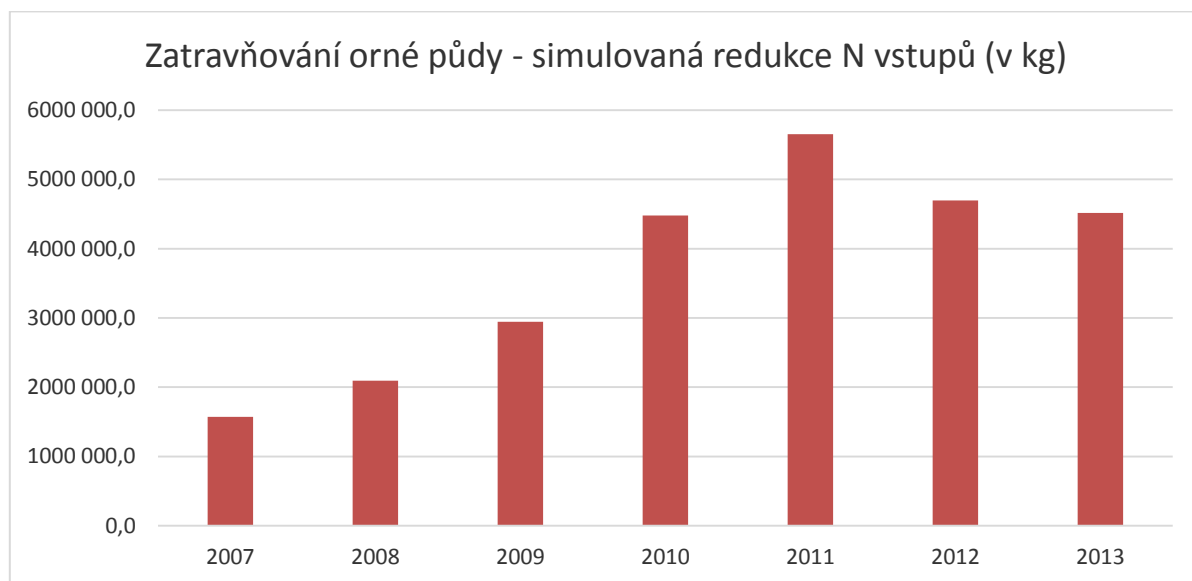
Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF, výročních zpráv MZe a kalkulační z průběžného hodnocení PRV.

Dalším podopatřením, které má určitý vliv na míru a potenciál vyluhování dusíku, je Péče o krajinu. Zejména se jedná o tituly zatravnění orné půdy a biopásy.

Travní porosty jsou obecně méně hnojené než plodiny na orné půdě. Pro porovnání snížení N vstupů u titulu zatravnění orné půdy byl zvažován vážený průměr dávek dusíku na hektar pro hlavní komerční plodiny pěstované v ČR reprezentující cca výměru 75 % veškeré orné půdy (96,3 kg N/ha). Vzhledem k tomu, že předepsaný management nedovoluje na zatravněných plochách během pětiletého závazku aplikaci dusíkatých hnojiv, lze vyjádřit předpoklad, že tento titul snížil množství aplikovaného dusíku v hodnoceném období o 26,3 tis. tun dusíku oproti orné půdě, jak ilustruje následující graf.

Graf 6.13.3.2: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na zemědělské půdě při scénáři aplikace a neaplikace příslušného titulu podopatření C (Zatravnění zemědělské půdy).

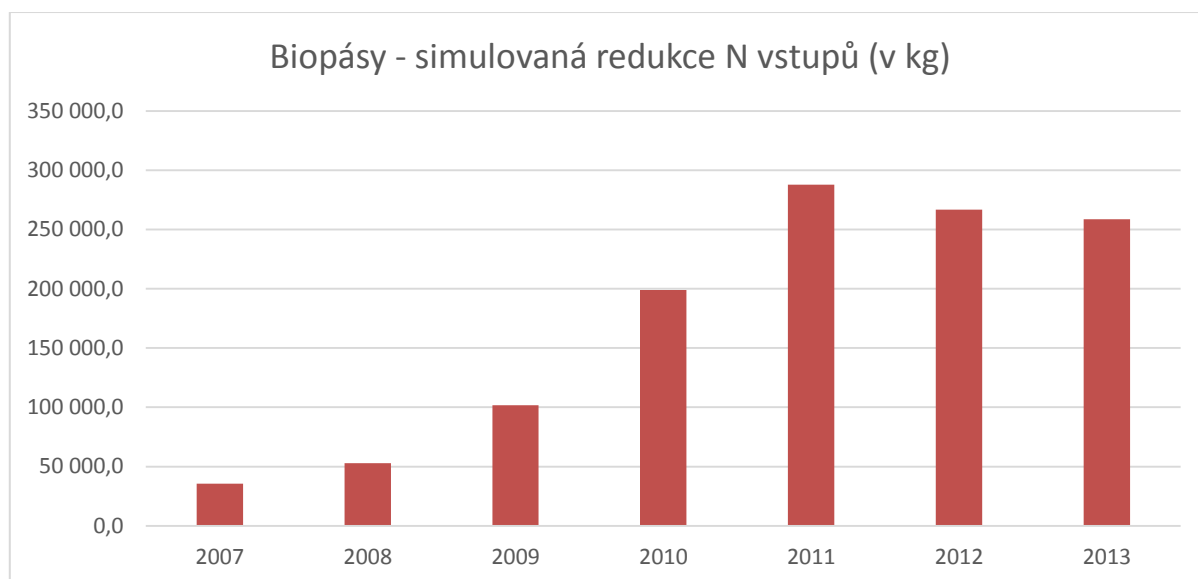

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF, výročních zpráv MZe a kalkulace z průběžného hodnocení PRV.

V případě titulu biopásy není vyloučena aplikace hnojiv, ale jelikož z porostu biopásu není komerční užitek, obvykle tyto plochy orné půdy nejsou z ekonomických důvodů hnojené. I zde lze stanovit odhad příspěvku tohoto titulu ke snižování N vstupů do půdy za programové období, který činil přibližně 1,2 tis. tun dusíku oproti orné půdě, jak ilustruje následující graf.

Graf 6.13.3.3: Výsledky kontrafaktuálního porovnání vstupu dusíku na zemědělské půdě při scénáři aplikace a neaplikace příslušného titulu podopatření C (Biopásy).

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF, výročních zpráv MZe a kalkulace z průběžného hodnocení PRV.

Dalším dotačním titulem, který může ovlivnit míru vyluhování dusíku, jsou meziplodiny. Jejich působení spočívá v tom, že jsou schopny po sklizni hlavní plodiny vázat do svých struktur dusík, avšak při odumírání a rozkladu částí rostlin dochází k mineralizaci a dusík je opět uvolňován do půdy. Z tohoto důvodu není titul zařazen do simulace.

Mezi dotační tituly, které dílčím způsobem mohou mít vliv na kvalitu vod je rovněž Ekologické zemědělství, kde je zakázáno používat minerální hnojiva, která v dusičnanové a amoniakální formě rychleji migrují půdním profilem v porovnání se statkovými hnojivy.

Oba tituly zároveň významně ovlivňují i smyv reziduí prostředků na ochranu rostlin. V rámci ekologického zemědělství je používání jakýchkoliv pesticidů zakázáno. V integrované produkci mohou zemědělci používat jen vybrané prostředky, které jsou svým charakterem v jistých ohledech šetrnější k životnímu prostředí a zároveň u řady z nich jsou stanovena omezení koncentrací aplikovaných formulí.

Míra pokrytí působení relevantních opatření v rámci zájmových oblastí k ochraně vody – zranitelné oblasti dusičnany/zranitelnost prostředí

Jedním z pilířů legislativního rámce EU pro ochranu vodních zdrojů před znečištěním ze zemědělské činnosti je směrnice (91/676/EHS). Podmínky z této směrnice se pak dále promítají i do tzv. zákonných požadavků na hospodaření, které jsou kontrolovány v systému kontroly většiny významných podpor z I. i II. pilíře SZP (tzv. cross compliance). V ČR je směrnice ukotvena v § 33 vodního zákona (zákon č. 254/2001 Sb.) a prováděcím předpisem je nařízení vlády č. 262/2012 Sb.,

o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů (zkráceně NV č. 262/2012 Sb.).

Logicky pak zacílení relevantních titulů AEO, právě do tzv. zranitelných oblastí dusičnany, je důležitým aspektem zaručené efektivity působení těchto opatření a smysluplného využití veřejných zdrojů PRV.

V tomto směru se tedy hodnocení zaměřilo na statistické vyhodnocení zacílení působnosti relevantních opatření do těchto oblastí pro závěrečné dva roky programového období 2012 a 2013.

Tabulka 6.13.3.2: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti ZOD v roce 2012

Management AEO	% výměry titulu realizované v ZOD	% výměry titulu realizované mimo ZOD
B1	42,4	57,6
B2 (0 kg N povoleno)	19,9	80,1
B2 (60 kg N povoleno)	18,8	81,2
B3 (0 kg N povoleno)	16,8	83,2
B3 (60 kg N povoleno)	4,9	95,1
B4	7,5	92,5
B5	60,3	39,7
B6	6,4	93,6
B7	28,9	71,1
B8	8,1	91,9
B9	27,4	72,6
C1	46,7	53,3

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Tabulka 6.13.3.3: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti ZOD v roce 2013

Management AEO	2013	
	% výměry titulu realizované v ZOD	% výměry titulu realizované mimo ZOD
B1	42,4	57,6
B2 (0 kg N povoleno)	19,9	80,1
B2 (60 kg N povoleno)	17,5	82,5
B3 (0 kg N povoleno)	16,8	83,2
B3 (60 kg N povoleno)	4,9	95,1
B4	7,4	92,6
B5	59,6	40,4
B6	6,4	93,6
B7	28,9	71,1
B8	8,2	91,8
B9	27,4	72,6
C1	46,1	53,9

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Ve světle výše uvedených výsledků je však třeba uvést, že zmíněné podopatření B není primárně zaměřeno do oblastí zranitelných dusičnanů (designováno k cílené ochraně vodních zdrojů) a tudíž se zde jedná o doprovodný efekt opatření v oblasti ochrany vod, který logicky navazuje na případovou studii ze střednědobého hodnocení, která se snažila popsat potenciál působení AEO v oblasti ochrany vod na konkrétní enklávě řeky Želivky a nádrže Švihov.

I přes nastavená opatření akčního programu (nitrátová směrnice) a působení opatření AEO však v některých oblastech ZOD nedochází ke zlepšení dusičnanového znečištění ve vodách. Je zřejmé, že účinnost uplatňovaných opatření závisí na přírodních podmínkách území i na jeho antropogenním ovlivnění. V tomto ohledu byl v uplynulém období řešen projekt Výzkumným ústavem vodohospodářským T. G. Masaryka, kde byla pozornost zaměřena na způsob hodnocení zranitelnosti přírodního prostředí z hlediska možnosti znečištění povrchových a podzemních vod nitráty. Hodnocení bylo cíleno na faktory, které mají vliv na průnik dusičnanů do povrchových i mělkých podzemních vod, protože dochází k jejich vzájemnému ovlivnění. Dosud jsou opatření akčního programu nastavena z hlediska přírodních podmínek podle klimatických regionů a podle vlastností půdních jednotek. Nově navržené hodnocení se zaměřuje i na další faktory a zpochybňuje rozdělení plochy republiky do 5 kategorií zranitelnosti prostředí z hlediska potenciálního šíření dusičnanů do povrchových a podzemních vod (od A do E – barevné škále pak od zelené - nejnížší zranitelnost - po červenou - nejvyšší zranitelnost). Bližší informace k metodice vymezení výše uvedených kategorií jsou uvedeny v příloze.

Hodnocení se tedy v tomto směru rovněž pokusilo analyzovat zacílení působnosti relevantních opatření AEO do těchto kategorií pro závěrečné dva roky programového období 2012 a 2013.

Tabulka 6.13.3.4: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v roce 2012.

2012	Kategorie a alokace výměry AEO v dané kategorii v %				
Management	A	B	C	D	E
B1	9,6	20,1	22,2	41,4	6,6
B2 (0 kg N povoleno)	7,8	19,2	21,7	31,8	19,5
B2 (60 kg N povoleno)	4,6	11,9	23,2	40,1	20,3
B3 (0 kg N povoleno)	5,4	17,4	26,6	25,1	25,5
B3 (60 kg N povoleno)	1,4	5,2	18,6	31,6	43,2
B4	7,6	9,6	27,8	35,8	19,1
B5	42,1	29,1	9,1	18,3	1,4
B6	5,5	10,1	10,9	41,6	31,9
B7	6,8	16,3	21,2	44,9	10,8
B8	8,4	15,3	23,0	30,2	23,2
B9	2,3	13,2	21,9	32,1	30,5
C1	9,1	24,6	29,2	33,1	3,9

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Tabulka 6.13.3.5: Poměr zastoupení výměry jednotlivých titulů podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v roce 2013.

2013	Kategorie a alokace výměry AEO v dané kategorii v %				
Management	A	B	C	D	E
B1	9,6	20,2	22,2	41,4	6,6
B2 (0 kg N/ha povoleno)	7,9	19,2	21,6	31,8	19,5
B2 (60 kg N/ha povoleno)	4,6	11,9	23,3	40,0	20,2
B3 (0 kg N/ha povoleno)	5,4	17,4	26,6	25,1	25,4
B3 (60 kg N/ha povoleno)	1,5	5,3	18,8	31,9	42,5
B4	7,7	9,0	28,8	36,3	18,2
B5	42,7	29,2	9,3	17,5	1,4
B6	5,6	10,3	10,9	41,2	32,1
B7	6,9	16,3	21,2	44,9	10,8
B8	8,4	15,3	23,0	30,1	23,1
B9	2,4	14,7	21,0	30,1	31,7
C1	9,2	24,3	29,9	32,7	3,8

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

V kontextu výše uvedených výsledků kvantitativní analýzy je třeba opět uvést, že snižování vstupů dusíku a návazně ochrana vodních zdrojů před znečištěním není u všech titulů podopatření B (ošetřování travních porostů) akcentována stejným způsobem a navíc je třeba rovněž zmínit, že působení podopatření B je nutno obecně chápat v tomto ohledu jako doplňkové. Naproti tomu opatření zatravňování (C1) je v tomto směru svým designem mnohem relevantnější opatření, přestože má přesah i do jiných oblastí, jako je například prevence před erozí půdy.

Přesto však je větší relativní výměra podopatření B situována do oblasti se střední nebo vyšší mírou zranitelnosti k vyplavování dusičnanů než je tomu u titulu C1, a to zhruba o 8 %, jak ilustruje níže uvedená souhrnná tabulka.

Tabulka 6.13.3.6: Poměr zastoupení výměry podopatření B a titulu C1 v rámci zájmové oblasti jednotlivých kategorií zranitelnosti prostředí k znečištění nitráty v letech 2012 a 2013.

AEO/kategorie zranitelnosti	A	B	C	D	E
B	8,1	17,5	21,9	40,3	12,2
C1	9,2	24,5	29,6	32,9	3,9

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Míra pokrytí působení relevantních opatření v rámci zájmových oblastí k ochraně půdy

Pro stanovení vlivu opatření na erozi půdy byla provedena analýza poskytnutých geografických informací z LPIS za roky 2012 a 2013 a datových vrstev popisujících ohroženost půdy vodní erozí v ČR.

Tyto vrstvy byly reprezentovány rozsahem silně erozně ohrožených ploch (SEO) a mírně erozně ohrožených ploch (MEO) v souvislosti s vymezením pro uplatňování protierozního standardu GAEC v rámci cross compliance. Výsledek vlivu opatření na kvalitu půdy byl vyjádřen stanovením míry možného ovlivnění eroze půdy prostřednictvím titulů agroenvironmentálních opatření (AEO) ve smyslu jejich příhodné lokalizace a rozměru vzájemného překrytí s erozně ohroženými plochami. Konkrétně byly hodnoceny tituly C1 – Zatravňování orné půdy.

Rozsah erozně ohrožených ploch (SEO a MEO) vychází z vrstvy erozní ohroženosti půd ČR vodní erozí, vzniklé pro potřeby dodržování standardů GAEC a vychází z analýzy Maximálních přípustných hodnot faktoru ochranného vlivu vegetace (Cp). V ČR bylo ve sledovaných letech 2012 a 2013 vymezeno 10 766 ha silně erozně ohrožených ploch a 253 895 ha mírně erozně ohrožených ploch zemědělské půdy evidované v LPIS. Při analýze vzájemné korelace vymezených ploch erozní ohroženosti a v rámci titulu C1 – zatravňování orné půdy docházíme k následujícímu potenciálu působení tohoto titulu:

Tabulka 6.13.3.7: Zastoupení výměry zemědělské půdy potenciálně způsobilé pro podporu v titulu C1 v rámci zájmové oblasti silně a mírně ohrožených ploch v letech 2012 a 2013.

Rok	vhodné k zatravnění SEO (ha)	vhodné k zatravnění MEO (ha)
2012	9 589,3	227 907,6
2013	9 488,0	227 560,7

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Z výše uvedeného vyplývá, že samotný design opatření C1 skýtá vysoký potenciál k ovlivnění/eliminaci vodní eroze v důsledku zatravnění, neboť lokalizace způsobilých ploch pro aplikaci opatření se téměř z 90 % překrývá s vymezením erozně ohrožených ploch.

K posouzení vlastního efektu skutečné realizace titulu C1 byla ještě provedena analýza překryvu erozně ohrožených plochy s plochami skutečně podpořenými v rámci C1, což ilustruje níže uvedená tabulka.

Tabulka 6.13.3.8: Výměra podpořené zem. půdy (orné půdy) v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v roce 2012.

2012/titul AEO	C1 (ha) na SEO plochách	C1 (ha) na MEO plochách	C1 (ha) na erozně neohrožených plochách
C1-A	566,02	7 604,41	23 936,26
C1-A-V	102,37	2 271,17	12 324,57
C1-B	33,36	332,39	944,00
C1-B-V	8,29	158,77	669,81

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

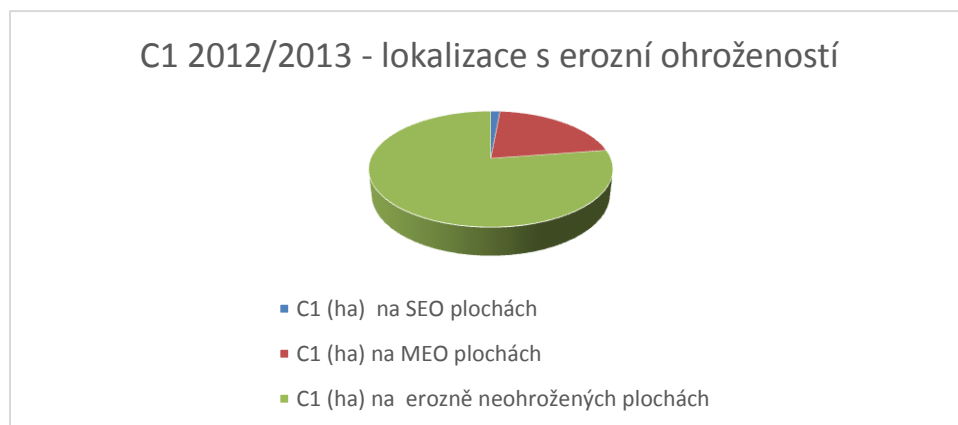
Tabulka 6.13.3.9: Výměra podpořené zem. půdy (orné půdy) v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v roce 2013.

2013/titul AEO	C1 (ha) na SEO plochách	C1 (ha) na MEO plochách	C1 (ha) na erozně neohrožených plochách
C1-A	575,23	7 392,46	22 789,19
C1-A-V	117,49	2 224,38	11 620,73
C1-B	33,91	350,47	958,44
C1-B-V	7,61	156,37	656,84

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF

Z výše uvedených hodnot v souhrnu vyplývá, že navzdory poměrně významnému zacílení titulu C1 – zatravňování orné půdy do oblastí s deklarovanou mírou ohroženosti vodní erozí, si žadatelé nakonec ve větším měřítku vybírali pro realizaci tohoto opatření plochy mimo SEO/MEO a řešili tím jiné aspekty (cíle) v designu tohoto titulu (jako např. pokryv silně propustných vrstev půdy k eliminaci migrace živin a agrochemikálií půdním profilem do povrchových či podzemních zdrojů vod). Relativní vyjádření je pak rovněž výrazným způsobem ovlivněno tím, že k zatravnění s podporou byla potenciálně způsobilá i jakákoliv orná půda v méně příznivých oblastech. Vymezení LFA pak v ČR reprezentuje více než 1,7 mil. zemědělské půdy, přičemž orná půda v těchto oblastech reprezentuje více než 985 tis. ha.

Graf 6.13.3.4: Poměr zastoupení výměry zemědělské půdy (orné půdy) podpořené v titulu C1 v rámci jednotlivých kategorií erozní ohroženosti v letech 2012 a 2013.

Zdroj: graf vytvořený hodnotitelem na základě dat IS SZIF

Zlepšení biologické rozmanitosti působením relevantních systémů hospodaření (kvalitativní hodnocení)

Nedílnou součástí hodnocení tématu biodiverzity v souvislosti s uplatňováním AEO jsou výsledky studií, které byly pro účely evaluace zpracovány dle zadání MZe. Jednalo se o Monitoring vlivů AEO na biodiverzitu a Zpracování monitoringu biologické rozmanitosti vinic a sadů v systému integrované produkce (IP).

Studie „Monitoring vlivů AEO na biodiverzitu“ zkoumá, zda existují příčinné vazby mezi uplatňováním AEO a vývojem biodiverzity. Studie prezentuje výsledky a hodnotí změny biodiverzity od zahájení AEO na daných půdních blocích již v předcházejícím programovém období.

Cílem studie „Zpracování monitoringu biologické rozmanitosti vinic a sadů v systému integrované produkce (IP) bylo na různě obhospodařovaných typech vinic (konvenční, ekologické a v systému IP) podchytit druhové složení a zároveň početnost přítomných druhů u vybraných monitorovaných skupin organismů. Monitoring byl prováděn u vyšších rostlin, denních motýlů a vřetenušek, střevlíkovitých brouků a na půdním edafonu.

Poměrně rozsáhlé výsledky těchto dvou studií, ve smyslu působení opatření na biodiverzitu, jsou pak stručně sumarizovány v příloze a jejich shrnutí pak součástí zodpovězení evaluační otázky.

Zacílení opatření na vybrané přírodní fenomény

Ve vazbě na obdobnou, avšak komplexnější analýzu posuzování působení AEO na biodiverzitu v rámci střednědobého ohodnocení PRV, bylo v rámci Expost hodnocení přistoupeno k vyhodnocení zacílení AEO (ve vztahu k některým přírodním fenoménům, ovlivňujícím udržitelnost biologické rozmanitosti v agro-ekosystémech) formou překryvu vrstvy relevantních stanovišť (nelesní typy přírodních stanovišť dle Směrnice Rady 92/43/EHS) z mapování biotopů České republiky s vrstvou půdních bloků LPIS, na nichž byly v závěrečné fázi programového období uplatňovány managementy podopatření Ošetřování travních porostů. Výstupem překryvu je pak matice míry působení jednotlivých titulů/managementů AEO na jednotlivých stanovištích (Tabulku s klíčem kódů naleznete v příloze). Pro analýzu byly vybrány následující typy přírodních stanovišť:

Tabulka 6.13.3.10: Přehled typů přírodních stanovišť a druhů rostlin a živočichů vybraných pro analýzu

1340	Vnitrozemské slané louky
5130	Formace jalovce obecného (<i>Juniperus communis</i>) na vřesovištích nebo vápnitých travních
6150	Silikátové aplínské a boreální trávníky
6190	Panonské skalní trávníky (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	Polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnitých podložích (<i>Festuco-Brometalia</i>)
6230	Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech)
6240	Subpanonské stepní trávníky
6250	Panonské sprašové stepní trávníky
6410	Bezkolencové louky na vápnitých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>)
6430	Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně
6440	Nivní louky říčních údolí svazu <i>Cnidion dubii</i>
6510	Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i> , <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>)
6520	Horské sečené louky

Zdroj: *Nomenklatura mapování biotopů, AOPK*

V následném kroku byly identifikovány relevantní hrozby a tlaky z číselníku ohrožení a tlaků, který je uveden v Dodatku E směrnice o stanovištích. Vybraným typům přírodních stanovišť byly následně přiřazeny uvedené ohrožující faktory a tlaky. Přiřazení jednotlivých ohrožujících faktorů a tlaků k jednotlivým stanovištím je uveden v příloze.

I na konci programového období se potvrzuje zjištění ze střednědobého hodnocení, jak vyplývá z agregovaných údajů níže uvedené tabulky, že ve většině případů je výměra sledovaných stanovišť lokalizována mimo evidovanou zemědělskou půdu v LPIS a tudíž na nich nelze uplatňovat žádný z relevantních titulů/managementů AEO, a proto zde tímto nástrojem není možné řešit korespondující tlaky a hrozby. Určitou výjimkou jsou pouze stanoviště 6140, 6440, 6510 a 6520, u nichž se více jak 50% celkové výměry nachází na zemědělsky užívané půdě.

Oproti střednědobému hodnocení se však v převážné většině pozitivně vyvíjí míra pokrytí většiny stanovišť konkrétními tituly/managementy AEO ke konci programového období a zároveň proti tomu progresivně klesá relativní výměra stanovišť v evidenci LPIS, kde AEO nebylo realizováno. Tento fakt je však třeba vnímat v kontextu snižující se výměry stanovišť mimo evidenci LPIS, čímž se posiluje celkový potenciál působení AEO v těchto oblastech.

Je však třeba zmínit, že design jednotlivých titulů a managementů nebyl zpracovatelem navržen s úmyslem kopírovat přesně uvedená indikátorová stanoviště a tak se musí k výsledkům analýzy přistupovat.

Tabulka 6.13.3.11: Srovnání potenciálu AEO k ošetření hrozeb a tlaků na vybraných indikátorových stanovištích

Stanoviště	% výměry stanovišť pokrytých AEO (EX post hodnocení)	% výměry stanovišť pokrytých AEO (Střednědobé hodnocení)	% výměry stanovišť nepokrytých AEO (způsobilé k podpoře v AEO) (EX post hodnocení)	% výměry stanovišť nepokrytých AEO (způsobilé k podpoře v AEO) (Střednědobé hodnocení)	% výměry stanovišť mimo zemědělskou půdu (nezpůsobilé k podpoře v AEO) (EX post hodnocení)	% výměry stanovišť mimo zemědělskou půdu (nezpůsobilé k podpoře v AEO) (Střednědobé hodnocení)
5130	26,43	8,83	4,89	12,49	68,68	78,68
6150	0	0	0	0	100	100
6190	2,39	0,81	1,3	2,47	96,31	96,72
6210	16,55	9,67	11,02	14,87	72,43	75,46
6230	43,20	17,46	5,05	21,17	51,75	61,37
6240	1,19	1,58	9,36	9,21	89,45	89,21
6250	0,08	0,77	0,46	2,18	99,46	97,05
6410	38,82	15,88	11,83	27,99	49,35	56,13
6430	21,52	8,09	3,59	11,43	74,89	80,48
6440	16,48	17,15	53,27	49,88	30,25	32,97
6510	61,09	27,91	8,09	37,02	30,82	35,07
6520	73,32	34,74	3,87	29,64	22,81	35,62

Zdroj: GIS analýzy hodnotitele EX post a výsledky analýzy střednědobého hodnocení PRV 2007-2013

Kromě výše uvedeného srovnání potenciálu působnosti AEO v „zájmových oblastech“ stanovišť byly v rámci tohoto hodnocení posuzovány i podíly ploch jednotlivých stanovišť a druhů ohrožených různými hrozbami a tlaky v opatřeních, které těmto hrozbám brání, jak tomu bylo i ve střednědobém hodnocení. Pro konkrétní hrozbu/tlak a pro každé AEO byla spočítána rozloha všech stanovišť, které dané opatření chrání a daný tlak ohrožuje, a tato rozloha byla vydělena celkovou rozlohou daného opatření. Výsledky takového srovnání pak indikují, do jaké míry se konkrétní titul/management podílí na ochraně jednotlivých stanovišť.

Do níže uvedených výsledků se promítají nejen vývoj realizace jednotlivých titulů a managementů AEO na konkrétních plochách v čase, ale rovněž se zde projevují určité metodické odchylky v přístupu k definování některých stanovišť a v důsledku i jejich lokalizace a průmět těchto změn do prováděných geografických analýz. Z tohoto pohledu je tedy obtížné např. najít klíč k porovnání s výsledky ze střednědobého hodnocení.

Celkový efekt opatření ovlivňuje do značné míry cílení jednotlivých titulů. Stupeň cílení byl také posouzen tak, že byly porovnány plochy cenných TP, které byly pod závazky nadstavbových titulů (cílenější způsob péče odpovídající typu stanoviště) s celkovou plochou těchto stanovišť (tedy těch v chráněných územích a mimo chráněná území). Porovnání ukazuje, že např. v roce 2013 pokrývaly nadstavbové tituly 80 % cenných stanovišť v chráněných územích (včetně Natura 2000), (zdroje: ÚZEI 2014, výstupy jednání pracovní skupiny č. 6 Přírodní zdroje pro přípravu PRV 2014-2020). Což lze považovat za velmi uspokojivý výsledek. Je zde však stále prostor pro cílenější péči na dalších přibližně 200 tis. ha cenných TP, které leží mimo chráněná území. Na těchto plochách je péče zajišťována zpravidla základními tituly (Louky B1, Pastviny B7). I s vědomím závažných institucionálních bariér lze uvažovat o rozšíření nadstavbových managementů právě na tato území.

Studie monitorující výskyt ptáků na podporovaných biopásech prokazatelně ukázala vyšší výskyt ptáků na biopásech ve srovnání s kontrolními stanovišti mimo lokality se specifickým managementem (ČSO, 2007). Současně studie ÚZEI indikovala důvody nedostatečného zájmu žadatelů o tento titul. Zejména se jednalo o rizika přejezdů pásů/nemožnost je přejíždět, zaplevelení okolí a zajištění stanovené směsi osiva (Čámská et. al 2015).

Tabulka 6.13.3.12: Míra pokrytí tlaku/hrozby příslušným titulem/managementem AEO ve vazbě na relevanci daného stanoviště.

Management Hrozba/tlak	Stanoviště chráněná daným opatřením						Relativní rozloha
B1							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			14,46%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		14,49%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			14,19%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	14,47%
B2-HN							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			25,82%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		25,35%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			25,42%

Management Hrozba/tlak	Stanoviště chráněná daným opatřením						Relativní rozloha
t171	h6510	h6520					25,23%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	25,82%
B2-HP							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			21,73%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		21,53%
t141	h5130	h6150	h6190	h6210	h6230	h6240	
	h6250	h6510	h6520				21,65%
t171	h6510	h6520					21,13%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	21,74%
B2-NN-PS							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			34,95%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		34,88%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			34,17%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	34,99%
B2-NN-S							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			25,37%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		25,32%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			24,88%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	25,39%
B3-HN-S							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			37,15%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		34,47%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			36,86%
t171	h6510	h6520					34,46%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	37,16%
B3-HN-P							
neřeší žádnou hrozbu (tlak)							
B3-NN-PS							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			39,69%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		38,37%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			39,55%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	39,75%
B3-NN-S							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			42,82%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		38,30%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			42,32%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	42,86%
B4							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			26,81%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		25,08%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			24,87%
t800	h6230	h6410	h6430	h6440			7,74%

Management Hrozba/tlak	Stanoviště chráněná daným opatřením						Relativní rozloha
t810	h1340	h6430					1,94%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	26,84%
B5							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			10,54%
t120	h5130	h6410	h6440	h6510	h6520		17,54%
t140	h6150	h6230	h6510	h6520			9,86%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	10,54%
B8							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			23,86%
t141	h5130	h6150	h6190	h6210	h6230	h6240	23,93%
	h6250	h6410	h6510	h6520			
t171	h6510	h6520					21,99%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	23,92%
B9							
t102	h6230	h6430	h6510	h6520			50,19%
t141	h5130	h6150	h6190	h6210	h6230	h6240	62,62%
	h6250	h6510	h6520				
t171	h6510	h6520					43,16%
t954	h5130	h6150	h6230	h6430	h6510	h6520	50,19%

Zdroj: GIS analýza hodnotitele

V případě ochrany stanovišť jsou, z pohledu relativní rozlohy na konci programového období, nejúčinnější opatření na suchých stepních trávnících a vřesovištích (pokrytí téměř 50 %) a horských a suchomilných nepasených loukách (pokrytí okolo 40 %). V tomto směru se potvrzují výstupy ze střednědobého hodnocení, přičemž právě horské a suchomilné louky vykazují navýšení potenciálu působení oproti roku 2010 o cca 10 procentních bodů. Mírné navýšení relativní rozlohy oproti střednědobému hodnocení lze v celku vypočítat i u trvale podmáčených a rašelinných luk.

Naproti tomu však dochází k snížení relativního pokrytí některých hrozeb/tlaků zejména v případě ptačích lokalit bahňáků a u některých typů mezofilních a vlhkofilních luk.

V kontextu výše uvedené analýzy je však třeba zmínit, že výsledky této geografické analýzy nelze napřímo srovnávat s výsledky analýzy ze střednědobého hodnocení, neboť za uplynulé roky došlo k poměrně významnému metodickému posunu mapování, což se nakonec projevilo i do datových sad, ze kterých byla tato GIS analýza prováděna a rozdíly v relativním pokrytí konkrétních hrozeb/tlaků tak nemusí vždy vycházet ze změny výměr či lokalizací jednotlivých managementů/titulů v rámci AEO. Vliv AEO na biodiverzitu tak nebylo možné (stejně jako v případě střednědobého hodnocení) podchytit v dostatečně detailním stupni rozlišení, které je pro pochopení jejich účinku nezbytně nutné. Zjištěné souvislosti mezi jednotlivými stanovišti, druhy, opatřeními a hrozbami tak nezachycují měřitelné dopad, avšak vyjadřují potenciál pozitivního působení.

Problematika redukce skleníkových plynů - N₂O emisí a sekvence uhlíku

V sektoru zemědělství se v souladu s dokumentem „IPCC Good Practices Guidance“ sledují a inventarizují v ČR emise dvou skleníkových plynů – metanu a oxidu dusného. Přestože příspěvek AEO k zmírnění klimatických změn není v rámci indikátorů CMEF v tomto programovém období reportován, lze u některých podopatření/titulů vysledovat určitý vliv na redukcí emisí skleníkových plynů, případně kvantifikovat jejich potenciál přispívající k udržení úrovně emisí na stávající úrovni – vzhledem k charakteru opatření se jedná o oxid dusný. Součástí hodnocení je rovněž zhodnocení příspěvku opatření k sekvenci uhlíku.

Pro zohlednění vlivu tohoto opatření na problematiku změny klimatu byly posuzovány tituly Zatravňování orné půdy (C1) a Biopásy (C3) a dále podopatření Ošetřování travních porostů (B) – to znamená opatření, kde dochází k snižování aplikace dusíku. Je však třeba zdůraznit, že opatření hrají v tomto ohledu různou roli. Zatímco tituly C1 a C3 svou povahou skutečně mohou přispět k redukcí emisí, podopatření B spíše přispívají do určité míry ke stabilizaci stávající úrovně (nezvyšování) emisí N₂O ze zemědělské půdy. Jejich vliv je blíže vysvětlen v příloze č. 6.13.1.1.

Tabulka 6.13.3.13: Zatravňování orné půdy (C1) – redukce emisí N₂O

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
N ₂ O přímé emise z půd (Gg CO ₂ eq.) - redukce	12,99	17,3	24,3	36,9	46,7	38,8 + 5,9	37,3+7
N ₂ O nepřímé emise z půd (kat. Zemědělství) (Gg CO ₂ eq.) - redukce	6,51	8,67	12,2	18,5	23,4	19,4 + 2,4	18,7 + 2,9

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF, výročních zpráv MZe a kalkulační z průběžného hodnocení PRV.

Tabulka 6.13.3.14: Biopásy (C3) – redukce emisí N₂O

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
N ₂ O přímé emise z půd (Gg CO ₂ eq.) - redukce	0,29	0,43	0,84	1,64	2,38	2,20	2,14
N ₂ O nepřímé emise z půd (kat. Zemědělství) (Gg CO ₂ eq.) - redukce	0,15	0,22	0,42	0,82	1,19	1,10	1,07

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF, výročních zpráv MZe a kalkulační z průběžného hodnocení PRV.

Tabulka 6.13.3.15: Ošetřování travních porostů (B) – redukce emisí N₂O

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Snížení N ₂ O přímých emisí z půd (Gg CO ₂ eq.)	18,4	20,0	61,7	64,6	68,0	67,3	66,9
Snížení N ₂ O nepřímých emisí z půd (kat. Zemědělství) (Gg CO ₂ eq.)	13,9	15,1	46,6	48,8	51,3	50,9	50,5

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF a kalkulační PRV

Zatravňování orné půdy – sekvestrace uhlíku (LULUCF)

Tabulka 6.13.3.16: Zatravňování orné půdy (C1) – redukce emisí CO₂ v důsledku změny užívání

Rok	meziroční nárůst výměry	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	ha	redukce emisí CO ₂ (Gg) – kumulativně						
2007	16 332,70	32,9						
2008	21 752,00		43,9					
2009	30 591,40			61,7				
2010	46 497,90				93,8			
2011	58 704,30					118,4		
2012	(48 752,60)						118,4	
2013	(46 883,10)							118,4
Redukce celkem (Gg)		587,5						

Zdroj: Kalkulace hodnotitele na základě dat z monitorovacího systému SZIF a výročních zpráv MZe

Při zohlednění výše uvedených hodnot lze vyjádřit příspěvek opatření za celé programové období na úrovni 998,6 Gg CO₂ eq. v redukci oxidu dusného a dále na úrovni 587,5 Gg CO₂ v důsledku změny způsobu užívání půdy v porovnání se scénářem, že by tento titul daném rozsahu uplatňován.

V rámci tohoto Ex-post hodnocení je nutné rovněž upozornit na některé další evaluační aktivity z předchozích let. Zejména se jedná o studii na téma mitigačního potenciálu některých opatření Osy II, kterou MZe zadalo v roce 2010. Tato studie se zaměřila na dlouhodobější dopady vybraných opatření – zejm. spojené se zalesněním (v horizontu až 30 let).

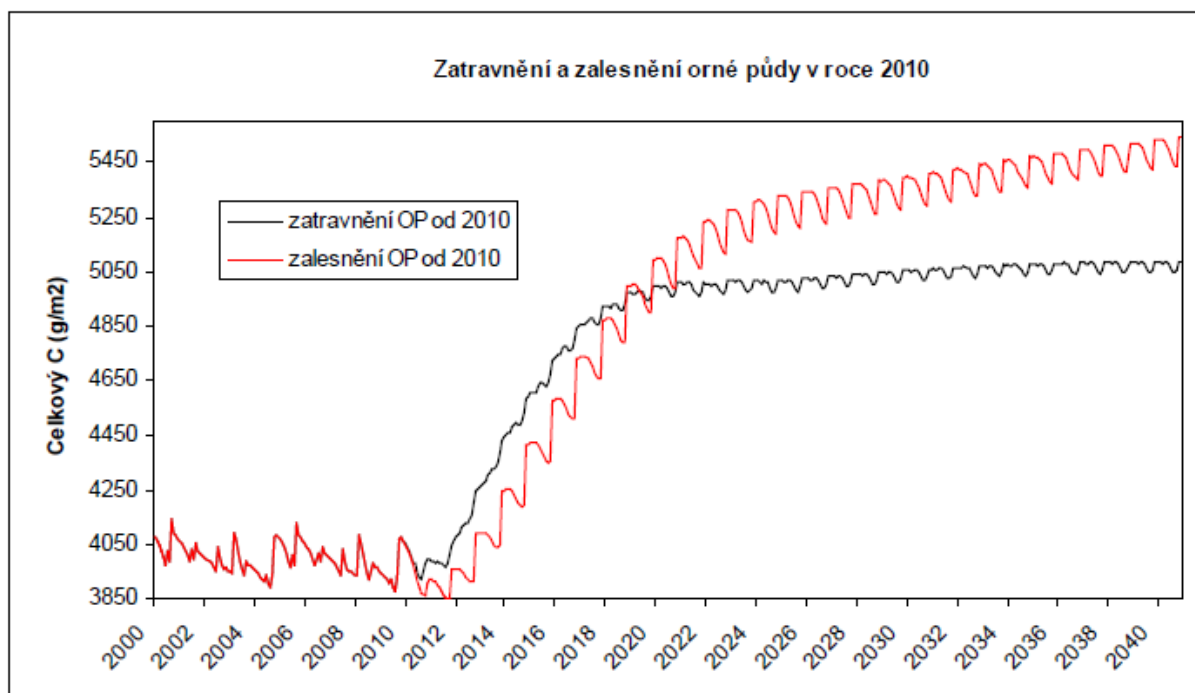
Kromě srovnání analýz půdních vzorků se studie rovněž zabývala modelováním změny zásob organického uhlíku v delším časovém horizontu a to prostřednictvím modelu SW CENTURY (verze 5.0). Model simuluje dlouhodobou dynamiku nejen uhlíku, ale i dusíku, fosforu a síry pro různé systémy půda – rostlina. Systémy travních porostů, orné půdy a lesa jsou spojeny společným submodelem humusu (půdní organické hmoty). Submodel humusu simuluje tok uhlíku skrze rostlinný opad a skrze zásoby různých organických a anorganických forem (pools) v půdě a je parametrizován k simulaci změn v půdní organické hmotě do hloubky 20 cm.

Model CENTURY byl využit pro projekce změn zásob celkového uhlíku v důsledku zalesnění jednak travních porostů, ale i zalesnění a zatravnění orné půdy.

Po stanovení baseline obsahu celkového uhlíku v orné půdě byl modelován trend změny jeho obsahu po zalesnění a zatravnění (viz níže uvedený graf).

Graf 6.13.3.5: Simulace vývoje ukládání uhlíku v rámci titulu AEO Zatravnění orné půdy (a jiného opatření PRV – Zalesňování zemědělské půdy)

Zdroj: Vliv programů rozvoje venkova a zvláště agro-environmentálních opatření a zalesňování na zmírňování změn klimatu, R. Kovář, 2010

Výstupy studie ilustrují složitost determinace vlivu opatření na změny zásob uhlíku v půdě. Je zřejmé, že skutečné dopady opatření na změny zásob C v půdě se mohou lišit nejen v závislosti na specifických podmínkách lokalit, ale rovněž na základě interpretací různých metodických přístupů.

V roce 2013 zadalo MZe zpracování druhé studie v této oblasti s názvem „Vliv vybraných opatření osy II programu rozvoje venkova na změny zásob půdního uhlíku ve vztahu ke změně klimatu“. Projekt byl řešen prostřednictvím terénních experimentálních měření na souboru půdních bloků s definovaným způsobem obhospodařování a známou historií využití vybraných titulů AEO. Pro účel hodnocení to byly tituly „Zatravnění orné půdy“, „Zalesňování zemědělské půdy“ a „Ekologické zemědělství“. Dále byl součástí řešení i aspekt podmáčení.

Na vybraných pozemcích byly standardizovaným postupem odebrány vzorky půdy a v nich stanovena celková koncentrace organického uhlíku a další parametry. U opatření zatravnění a zalesňování byla dále orientačně vypočtena zásoba uhlíku v biomase. Na základě všech provedených šetření byly vypočítány celkové zásoby organického uhlíku vztažené k jednotce plochy. Ke každému půdnímu

bloku (s aplikací opatření) byla paralelně identickým způsobem testována párová kontrolní plocha (půdní blok) ležící co nejbližší a v obdobných stanovištních podmínkách. Celkem bylo pro všechny řešené otázky sledováno 100 párů půdních bloků.

Na každém půdním bloku byly lokalizovány tři vzorkovací plochy. Půdní bloky byly vybírány v různých oblastech ČR rozmístěných v rámci celého státu tak, aby soubor reprezentoval rozsah reálných přírodních podmínek. Projekt specifikuje dvě hlavní subtémata, z nichž pro toto hodnocení jsou souvztažná zejména následující dvě:

- 1) Popis časové závislosti zásoby půdního uhlíku (vč. části zásoby v biomase a opadu) na době trvání opatření zatravňování (či zalesňování)
- 2) Kvantifikace vlivu ekologického obhospodařování orné půdy na zásobu půdního uhlíku.

Souhrnné výsledky studie dle opatření:

- a) Zatravňování orné půdy: Koncentrace uhlíku na plochách s aplikací opatření činila 2,09 %, (průměr), resp. 2,07 % (medián). Na párových srovnávacích plochách činily tyto hodnoty 1,70 %, resp. 1,66 %. Nárůst koncentrací při aplikaci opatření činil 0,38 % (průměr), resp. 0,29 % (medián) hmotnostní koncentrace C. Vypočtená průměrná roční změna v koncentraci uhlíku činila 0,07 % (průměr), resp. 0,05 % (medián). Absolutní velikost zásoby (I) uhlíku ve vrstvě 0 – 20 cm činila 49,1 t/ha (průměr), resp. 46,6 t/ha (medián), při zohlednění rozdílu objemové hmotnosti půdy (zásoba 2) byly tyto hodnoty 49,6 t/ha, resp. 47,2 t/ha. Změna zásoby uhlíku ve vrstvě půdy 0 – 20 cm činila 1,8 t/ha/rok (průměr), resp. 1,0 t/ha/rok (medián) i při zohlednění rozdílu objemové hmotnosti půdy.
- b) Ekologické zemědělství: Koncentrace uhlíku na plochách s aplikací opatření činila 1,89 %, (průměr), resp. 1,81 % (medián). Na párových srovnávacích plochách činily tyto hodnoty 1,82 %, resp. 1,70 %. Nárůst koncentrací při aplikaci opatření činil 0,08 % (průměr i medián) hmotnostní koncentrace C. Vypočtená průměrná roční změna v koncentraci uhlíku činila 0,01 % (průměr i medián). Absolutní velikost zásoby (I) uhlíku ve vrstvě 0 – 20 cm činila 44,4 t/ha (průměr), resp. 42,2 t/ha (medián), při zohlednění rozdílu objemové hmotnosti půdy (zásoba II) byly tyto hodnoty 46,2 t/ha, resp. 43,0 t/ha. Změna zásoby (I) uhlíku ve vrstvě půdy 0 – 20 cm činila -0,1 t/ha/rok (průměr), resp. 0,0 t/ha/rok (medián). Při zohlednění rozdílu objemové hmotnosti půdy (zásoba II) pak změna činila 0,3 t/ha/rok (průměr), resp. 0,2 t/ha/rok (medián).

Výsledky dotazníkového šetření (viz příloha č. 7)

Výstupy z dotazníkového šetření je třeba vnímat jako informaci vycházející z výrazně zjednodušeného pojetí dotazů a tedy zdroj informací s limitovanou vypovídací hodnotou z několika důvodů:

- Dotazníkové šetření bylo, po dohodě se zadavatelem, realizováno formou e-dotazníků, pro oslovení nejširší masy respondentů, což však vyžadovalo vyšší míru zjednodušení dotazů, aby nebyli respondenti odrazení hned v prvopočátku od spolupráce.

- Vlastní design AEO je sám o sobě poměrně složitý a hloubkové rozpracování otázek do detailního zaměření by při použití e-sběru dat mohlo vést ke zmatení respondentů, což by v důsledku spíše působilo kontraproduktivně a zatížilo výsledky větší chybou.
- Názory zemědělců na změny v životním prostředí je nutno brát s rezervou, neboť jsou velmi subjektivní a zemědělcům zpravidla chybějí pro posouzení exaktní informace, a proto ukazují především vnímání zemědělců daného tématu.
- Přirozeně zobecnění/zjednodušení dotazů pak určitou měrou deformuje výstupy z dotazníků, což se projevuje u dotazů zacílených např. na problematiku mrtvé váhy, nebo celkové performance opatření. Tento aspekt je patrný zejména u těch respondentů, kteří byli zařazení jen v malém počtu opatření/titulů AEO (nebo v úzkém profilu titulů u širšího podopatření – jako je například „Ošetřování travních porostů – podopatření B“), a tedy některé aspekty hodnocení performance nebo mrtvé váhy nemohou posoudit v komplexním měřítku celého opatření a proto výsledek šetření může sloužit jen jako indikativní podklad.

Ačkoliv počet respondentů v dotazníkovém šetření dosáhl jen 4,4 % z celkového počtu beneficiantů v AEO, přesto přinesly výsledky tohoto šetření výstupy, které je třeba v rámci posuzování efektivity opatření na tomto místě zmínit a okomentovat, ačkoliv jsou zde i aspekty, které zatěžují interpretaci/porozumění odpovědí určitou mírou nejistoty (viz komentář za statistickým zhodnocením). Při zastoupení respondentů v poměru 3:1 ve smyslu fyzických osob vs. právnických osob účastnících se závazků AEO vyplývá, že:

- a) téměř 75 % respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že AEO přispívají k udržení, resp. zlepšení kvality půdy, zatímco zbylá čtvrtina si myslela opak,
- b) téměř 50 % respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že AEO nemělo vliv na objem spotřebovaných minerálních N hnojiv, u více než 30 % však spotřeba klesla a cca u 17 % se převážně vyskytovala odpověď, že AEO nemohlo u nich ovlivnit spotřebu minerálních hnojiv, neboť jsou zároveň zařazení v režimu ekologického zemědělství a tento typ hnojiv používat stejně nesmějí,
- c) více než 70 % respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že AEO nemělo vliv na objem spotřebovaných statkových hnojiv, u téměř 10% však spotřeba klesla a cca u 14% údajně spotřeba stoupla,
- d) 55 % respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že v důsledku aplikace AEO se zvyšuje biodiverzita na ošetřovaných plochách, 41 % neshledalo žádnou změnu a 4% soudí, že biodiverzita v důsledku uplatňování AEO klesla. (Téměř 36 % ze všech respondentů však nedokázalo situaci posoudit)
- e) 56% respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že v případě ukončení realizace AEO by omezili dosavadní hospodaření na předmětných plochách, u 34 % by k změně v takovém případě nedošlo a u necelých 10 % by to znamenalo ukončení zemědělské činnosti,

- f) téměř 49 % respondentů deklarovalo, že by některý z prováděných managementů AEO uplatňovalo i bez AEO podpor, zatímco 35 % tvrdilo, že nikoliv a více než 16% nedokázalo situaci posoudit. Největší skupina z těch (80 %), kteří by dále pokračovali, hospodaří na travních porostech, ale velká část z nich by hospodaření bez podpory významně zredukovalo (78,5%). V ostatních podopatřeních byla ochota realizovat stejná opatření bez finanční kompenzace indikována jen u velmi nízkého počtu respondentů (např. u C1 6 %, u EZ takřka 10 %),
- g) poměrně překvapivě více než 20 % respondentů (kteří byli schopni situaci posoudit) deklarovalo, že AEO přispělo k udržení stávajících pracovních míst a dokonce 7 % respondentů tvrdilo, že díky AEO u nich nová pracovní místa vznikla. Celkově se udrželo nebo vzniklo v důsledku aplikace AEO více než 470 pracovních míst.

6.13.4 Závěry a doporučení

Od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2013 bylo v rámci závazků PRV celkem vyplaceno 19 630 mil. Kč (773 mil. EUR) a byla podpořena plocha o výměře 1 484,8 tis. ha. Dále bylo v rámci tohoto opatření vyplaceno celkem 5 497 mil. Kč (209 mil. EUR) na staré závazky HRDP na výměru 1 668 tis. ha.

Od počátku programového období bylo v rámci PRV bez dvojího započítávání podpořeno 13 120 žadatelů na celkovou plochu 1 484,8 tis. ha (fyzicky podpořená plocha pak činí 1 075,2 tis. ha). Celkem bylo od počátku programového období vyplaceno 25 127 mil. Kč (982 mil. EUR).

Co se týká konkrétně AEO, pak rozpočet celého opatření z PRV 2007-2013 byl v průběhu roku 2014 dočerpán a následně byly zahájeny výplaty žádostí z rozpočtu PRV 2014-2020 (z opatření Agroenvironmentálně-klimatická opatření a Ekologické zemědělství).

V rámci AEO bylo plánováno podpořit 12 tis. podniků (žadatelů), dále dosáhnout celkově 1 650 tis. ha kumulované podpořené plochy a 1 000 tis. ha skutečně podporované plochy v AEO. Z uvedených údajů tedy vyplývá, že cíl vztahující se k počtu žadatelů k 31. 12. 2013 byl naplněn ze 109 %. Cíl vztahující se k podpořené ploše na více než 90 % operativního cíle (u plochy skutečně podpořené je to téměř 108 %).

Doporučení:

- V případě IP titulů dáváme ke zvážení rozšíření/větší akcentaci postupům ochrany spočívající v nulové aplikaci účinných látek založených na toxicitě dané látky – zejména pak posílení metod preventivní ochrany před škodlivými činiteli. Doporučujeme také udržet flexibilitu v případě, že počasí umožní prostředky ochrany neaplikovat (zdroj. Případová studie v příloze).
- U titulů B1 a B7 zvážit větší diverzifikaci termínů sečí na dobrovolné bázi, neboť to jsou tituly aplikované na největších výměrách v celém podopatření Ošetřování travních porostů.

- Z hlediska nadstavbových managementů podopatření B bylo vhodné rozšířit geografickou působnost/zacílení na větší výměry Natura 2000 – zejména pak do EVL (zdroj: Pracovní skupina č. 6 Přírodní zdroje 2012 - analýzy).
- Přestože zacílení na ptačí lokality v rámci podopatření B bylo relativně zjevné, měli by autoři těchto managementů zpracovat review úspěšnosti některých managementů a zvážit jak posun v designu, tak možné zacílení ve smyslu lokalizace, případně kultury zemědělské půdy – toto je zejména relevantní pro titul směřující na podporu bahňáků.
- Poměrně velký potenciál je v úpravě managementů podopatření B pro specifické (prioritní) druhy bezobratlých (výsledky diskusí v rámci pracovní skupiny přípravy PRV 2014-2020 - analýzy).
- Dáváme ke zvážení, zda by extenzifikační parametry hospodaření u podopatření B (jako např. zatížení, apod.) neměly lépe korespondovat s konkrétní výměrou pod vlastním AEO závazkem (a nikoliv jen napříč celou farmou bez zjevného zacílení).
- Doporučujeme zvážit umístění Biopásů během celého pětiletého závazku na stejném místě, čímž se dosáhne maximálního účinku pro volně žijící živočichy. Docílí se tím zejména přežití larev i dospělých jedinců hmyzu, které jsou důležitým potravním zdrojem polního ptactva a jedním ze základních článků potravního řetězce ve volné krajině. Měl by se využít potenciál opatření na podporu bezobratlých, kteří pozitivně přispívají k zemědělské produkci – v tomto smyslu pak zejména na opylovače. Víceleté umístování biopásu na jednom místě by mělo být dobrovolné (na základě konzultace se Českou společností ornitologickou).
- Výměra ploch, na nichž je uplatňován titul Biopásy je poměrně nízká. Doporučujeme zvážit zpřístupnění opatření zemědělcům např. osvětou zaměřenou na pochopení účelu a snížení rizik neplnění závazků, (jako jednoho z důvodů nízkého zájmu), hlubší zjištění důvodů nízkého zájmu žadatelů a přezkoumání stanovení výše platby na hektar.
- V oblasti ochrany půdy před erozí a snižování vyplavování živin by bylo vhodné zvážit zpřístupnění titulu zatravňování orné půdy/navrhnout další varianty zatravňování, jako např. zatravnění drah soustředěného odtoku, doporučujeme provést cílenou vysvětlovací kampaň, případně podpořenou poradenstvím s cílem napravit nesprávné chápání účelu titulu (Čámská et. al 2015).
- Pro hodnocení jakosti vody ve vztahu k posouzení vlivů AEO v této oblasti by bylo vhodné zpracovat hlubší analýzu, která by se opírala o podrobná data, charakterizující co možná největší počet potenciálních faktorů ovlivňujících kvalitu vody (např. účinnost ČOV a doba její případné rekonstrukce, způsob odvádění a skladování splaškových vod v intravilánech, počty DJ v pastevních areálech a způsoby ustájení a pastvy zvířat, informace o zemědělském hospodaření - přibližné osevní postupy a dávky hnojiv, informace o rybnickém hospodaření, atd.) a následně zpracovat systémový model, který by dokázal s těmito faktory pracovat. Tento model by měl rovněž integrovat dopady zpracovaných plánů povodí.

- Obecně platí, že administrativa spojená s žádostmi o dotace je jedním z aspektů, které by bylo vhodné redukovat.
- Doporučujeme zvážit provádět pro příští proces hodnocení soustavný monitoring dopadů na jednotlivé složky životního prostředí.

6.14 221 Zalesňování zemědělské půdy (II.2.1)

6.14.1 Naplnění opatření – výstupy

Cílem opatření bylo:

- Rozšíření lesních porostů na zemědělské půdě
- Trvale udržitelné využití lesní půdy
- Zlepšení životního prostředí a krajiny

221 – podopatření První zalesnění zemědělské půdy (II.2.2.1)

Cílem podopatření bylo:

- posílení biodiverzity krajiny rozšířením zalesněných ploch
- zlepšení ekologické rovnováhy krajiny
- stabilizace hydrologických a klimatických podmínek v krajině
- ochrana půdy
- ochrana vod
- zvýšení absorpce atmosférického CO₂ a tím přispět ke zmírnění klimatických změn

Mechanismus působení opatření zalesnění zemědělské půdy (vzniká les a ZPF je převeden na PUPFL) je vznik lesního porostu, což mění využití půdy a současně tím i radikálně mění vlivy hospodaření na složky životního prostředí, např. se zvýší druhová různorodost (dřevinné a bylinné patro). Stromy představují překážku pro zrychlený odtok vody z půdy (prevence eroze a povodní). Protože se jedná o dlouhodobý nárůst dřevní hmoty, která se po smýcení může dlouhodobě používat (např. nábytek, stavební dřevo), tak je ukládání C do dřeva dlouhodobé a představuje u nově zalesněných ploch čisté ukládání C v biomase ale i v půdě. Přínosy pro druhovou různorodost jsou zajištěny právními předpisy, podle nichž musí být porost založen s minimálním podílem MZD, které současně plní i další funkce ochrany životního prostředí (např. ochrana lesní půdy). Projekt zalesňování podléhá schvalovacímu procesu, který je také zárukou přínosů zalesňování pro složky životního prostředí.

V rámci opatření 221 byla v programovém období 2007-2013 rovněž poskytována dotace na péči o lesní porost založený v letech 2004 – 2006 z podpory HRDP. Rok 2010 byl posledním rokem pětiletého závazku pro žadatele, kteří vstoupili do opatření Lesnictví v roce 2006. Od roku 2011 mohli

žadatelé podávat v rámci závazků HRDP pouze žádosti na náhradu za ukončení zemědělské činnosti. Platby byly realizovány v průběhu celého programového období 2007-2013 (2014).

Tabulka 6.14.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 221	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků (národní + EU) v tis. €)	20 146	1 988 706	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,55	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.14.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře zalesňování zemědělské půdy

	Počet příjemců podpory (O43)	Plocha zalesněné půdy (O44)
Cíl	2 300	3 000
Dosažení	1 495	3 115
Dosažení v %	65	104

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Plánovaný rozsah indikátoru (O43) Počet příjemců podpory byl naplněn z 65 %.

Plánovaný rozsah indikátoru (O44) Plocha zalesněné půdy byl tedy naplněn ze 104 %.

6.14.2 Výsledky a dopady

Možný a očekávaný rozsah

Možný a očekávaný rozsah zalesnění v ha

Dle programového dokumentu byl možný rozsah v ha stanoven na 20 000 ha.

Očekávaný rozsah dle programového dokumentu byl stanoven na 5 000 ha. Kvantifikovaný cíl zalesňování byl 3000 ha a tento byl dosažen na 104%.

Souhrnně tedy můžeme tvrdit, že cíl byl naplněn ve značném rozsahu. Pro posouzení stupně naplnění potřeb je nutné vzít v úvahu potenciální rozlohu pro zalesňování v ČR, která je v programovém dokumentu vyčíslena na 20 000 ha. I ve světle této rozlohy je možné dosažení vzhledem k dlouhodobosti a finanční náročnosti zalesňování považovat za významné.

Česká republika má poměrně velkou lesnatost, dosahuje přibližně 33 %. Z dat ČSÚ bylo zjištěno, že v průběhu programového období došlo k mírnému nárůstu z 33,6 % na 33,8 %. Celková výměra lesní půdy byla na konci programovacího období 2 666 376 ha.

Výměra lesních pozemků vzniklých z opatření vzhledem k celkové výměře lesních pozemků v ČR sice nepředstavuje velký nárůst (nárůst 0,1 %), ale vzhledem k očekávané rozloze zalesňování se jednalo o významný pokrok.

Celkový přírůst lesní půdy za programovací období v ČR činil 17 226 ha, přírůst lesní půdy z opatření za programovací období se podílel 18 %. Z hlediska celkových dopadů opatření na plochu lesní půdy v ČR je míra příspěvku poměrně nízká. Avšak vzhledem k možnému rozsahu zalesnění je příspěvek PRV poměrně významný (vůči možnému rozsahu 20 000 ha).

Dalším indikátorem pro posuzování stavu je Průměrný roční přírůst. Ten byl za programovací období vypočten na 2 153 ha. Při porovnání s plochou zalesněnou v jednotlivých letech, vyplynulo, že ani v jednom roce nedosáhl této hodnoty, nejvíce se jí přiblížil v roce 2008 kdy tvořil 30 % z celkového ročního přírůstu.

Výsledky panelové diskuze

Za účelem zjištění kvalitativního hodnocení tohoto opatření byla provedena panelová diskuze s odborníky - Focus group v oboru lesnictví metodou MAPP.

Odborníci se vyjadřovali k vlivům jednotlivých opatření na vybrané indikátory.

Přehled indikátorů z oblasti životního prostředí:

- Zlepšení vodního režimu
- Vázání uhlíku (zmírňování změny klimatu)
- Ochrana půdy
- Ochrana biodiverzity

Pro hodnocení byla nastavena škála od 1 do 5:

1. žádný nebo negativní vliv
2. marginální pozitivní vliv
3. střední vliv, ale jen v délce trvání programu
4. významný vliv, se střednědobým dopadem
5. významný vliv s dlouhodobým dopadem

Z diskuze focus group vyplynulo, že opatření má významný vliv s dlouhodobým účinkem na zlepšení vodního režimu, ochranu půdy a vázání uhlíku (zmírňování klimatické změny) a významný vliv se střednědobým účinkem na ochranu biodiverzity, pokud srovnáváme s ornou půdou. Pokud však srovnáváme s loukou (zde je však potřeba zohlednit, o jaký způsob obhospodařování louky se jedná) pak se odborníci shodli, že má na biodiverzitu střední vliv.

Změna klimatu – sekvestrace CO₂

Zalesnění zemědělské půdy je jediné z Osy II, které je primárně uvažováno jako opatření na prevenci změny klimatu, která je jedním z hlavních dopadů tohoto opatření, dalšími jsou pak snížení eroze, zvýšení zadržení vody v půdě, zlepšení stavu krajiny a zvýšení biodiverzity, zejména v oblastech s nízkou lesnatostí.

Tabulka 6.14.2.1: Výměra zalesnění a úroveň sekvestrace CO₂ (Gg) v jednotlivých letech

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Roční výměra zalesnění, ha	546	659	381	377	347	388	417
Sekvestrace CO ₂ kumulovaně, Gg	0,93	2,1	3,2	4,5	6	8,4	9,7

Zdroj: Osmá průběžná zpráva průběžného hodnocení (2013), propočty roku 2013 dle metodiky průběžného hodnocení. Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, za rok 2015

Indikátorem prevence změny klimatu (mitigace) je sekvestrace CO₂ podpořenými lesními porosty.

Při zalesnění plochy 3 115 ha (kumulovaně za období) dochází dlouhodobě k ukládání 34,9 Gg. CO₂ (dle „IPCC Good Practices Guidance“).

Snížení eroze

Efekty působící na zmírnění **degradace půdy** a pozitivní efekty na **vodní režim** lze považovat za adaptační efekty tohoto opatření vůči změnám klimatu

Z degradačních procesů, na které má zalesnění zmírňující vliv, vybíráme jako nejzávažnější erozi (zde je také nejsnáze identifikovatelná příčinná vazba na zalesnění). K pozitivním efektům lze také např. počítat dlouhodobé zvyšování obsahu humusu v půdě. Omezená dostupnost dat neumožňovala stanovit erozní smyv na jednotlivá stanoviště, a proto byla redukce smyvu odhadnuta.

Zalesněním zemědělské půdy dochází k významnému snížení erozního smyvu – odnosu půdy (ornice) z pozemku. Při průměrné hodnotě erozního smyvu 5 t/ha, by opatření přispělo k omezení eroze v rozsahu přibližně 15 575 tun půdy za hodnocené období.

Finanční ocenění dopadů

Náklady na navrácení splavené ornice lze rozdělit na dvě části, podle toho zda se jedná o náklady spojené s navrácením ornice, která je usazena na pozemcích níže nebo na náklady na odstranění splavené ornice z vodních toků.

Do nákladů na navrácení splavené ornice zpět na půdní blok, je potřeba zahrnout do výpočtu tyto položky:

- náklady na shrnutí
- naložení
- odvezení a rozhrnutí smyté ornice na půdě.

Tyto náklady se velmi liší dle specifických podmínek. Na základě šetření VÚT (Vysoké učení technické v Brně) vyplývají následující náklady (v cenách roku 2012), výsledky odpovídají i předchozím studiím např. Polešáková a kol. (2008):

• průměrné náklady na shrnutí (třída těžitelnosti 3):	94,14 Kč/t zeminy,
• odvoz do vzdálenosti 1 km:	2 Kč/t zeminy
• rozhrnutí:	103,3 Kč/t zeminy

Celkové náklady na navrácení splavené ornice zpět na půdní bloky jsou ve výši 199,44 Kč/t v cenách roku 2012, respektive 203,65 Kč/t zeminy v cenách roku 2015.

Náklady na navrácení splavené ornice do vodních toků vycházely z následujících položek:

• Náklady na vytěžení sedimentů (dle realizovaných projektů a ceníku AOPK)	259,5,-Kč/t
• Náklady na dopravu	13,5 Kč/t
• Náklady na skládkování	377,-Kč/t

Náklady na navrácení splavené zeminy z vodních toků se pohybují přibližně 650,-Kč/t.

Variantní zhodnocení

Varianta č. 1

Pokud by byla splavená ornice vrácena na pozemek z níže položených pozemků (dle výsledků laboratorních testů půdních vzorků a platné legislativy by se tato zemina dala znovu zemědělsky využívat) pohybovaly by se ušetřené náklady z celkově zalesněné plochy z opatření v rozsahu 3 171 tis. Kč (za celé programovací období 2007 - 2013).

Varianta č. 2

Pokud by se splavená ornice dostala do vodních toků (dle výsledků laboratorních testů půdních vzorků a platné legislativy by se tato zemina dala znovu navrátit na zemědělskou půdu) ušetřené náklady na navrácení této ornice z plochy zalesněné z opatření by se dosahovaly výše 10 123 tis.Kč. (Zdroj: *adaptan.net, Ekonomické souvislosti dopadů klimatické změny na zemědělské hospodaření*)

Voda a krajina

Lesní porosty mají vyšší schopnost zadržovat vodu v půdě než zemědělsky obhospodařovaná půda. Co se týká evaporace - lesy mají relativně velice nízký podíl neproduktivního výparu, průměrně kolem 10 % z celkového výparu (louky 25 %, pole 45, obnažená půda 100 %).

Lesní porosty mají schopnost zadržovat také srážky v korunách stromů a následný výpar z povrchu vegetace - intercepce, což je rozdíl spadu srážek na volné ploše a pod porostem.

Průměrně se hodnoty intercepce v lesních ekosystémech pohybují kolem 30 %, u lučních společenstev kolem 25 %, u polních 15 %.

Z výše uvedeného vyplývá, že lesní porosty mají vyšší schopnost zadržet vodu (v půdě, v korunách stromů) než orná půda, případně louky. Zalesnění zemědělské půdy tedy jednoznačně přispělo k zadržení vody na dotčených plochách. Vliv zalesnění je ale nejen v oblasti kvality, ale i kvantity: kromě obsahu plavenin a splavenin je voda odtékající z různě zalesněných povodí charakterizována i různým množstvím rozpuštěných látek.

Trvalé porosty dřevin také vytváření příznivé mikroklima, které je vyhledávané člověkem a podporuje malý oběh vody (podporuje srážky v regionu). Avšak tyto efekty nebyly dosud uspokojivě měřeny a jejich kvantifikace tedy zatím není dostupná.

V dotčených podnicích byly zalesněny plochy, které by v některých případech mohly být ohroženy nedostatkem péče (k zemědělství nevhodná půda) a současně je vzniklý les zdrojem příjmů navíc – diversifikace produkce v podnicích (potenciál v budoucnosti). Současně v oblastech s menší rozlohou lesů představuje zalesněná plocha přínos jak pro estetickou hodnotu krajiny – zvyšuje její pestrost, tak možnými vedlejšími efekty i do rozvoje turistiky.

Výsledky ex-post hodnocení potvrdily zjištění prezentovaná ve střednědobém hodnocení v tom, že zalesnění zemědělských půd má pozitivní vliv na složky životního prostředí, zejména na snížení eroze půdy a zlepšení biodiverzity, avšak dopad je neměřitelný a spíše lokálního charakteru. Opatření přispívá k sekvestraci uhlíků, která se bude s rostoucím věkem a nárůstem dřevní hmoty nově založených lesních porostů zvyšovat.

6.14.3 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Opatření je relevantní, cílem tohoto opatření je zlepšení životního prostředí a krajiny. Opatření přispívá k prevenci změny klimatu prostřednictvím vázání uhlíku v porostech, zalesněná zemědělská půda vykazuje nižší erozní smyv než intenzivně zemědělsky obhospodařovaná půda a zlepšuje vodní režim krajiny. V souladu s platnou legislativou (lesní zákon) dochází po zapojení lesního porostu (ve vyšším věku) ke zlepšení mikroklimatu a zlepšení vzhledu krajiny.	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo ke zvýšení propadů CO ₂ , snížení eroze a zlepšení vodního režimu na zalesněných plochách a posílení biodiverzity	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Zvyšování propadů CO ₂ , snížení eroze (kvalitativně)
	Výstupový	Výměra nově zalesněné půdy v ha (O44) – 3 115 ha, počet příjemců dotace bylo 1 495 osob
	Výsledkový	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k příznivé změně klimatu. Podíl zalesněné plochy z možné rozlohy

	Doplňkový výsledkový	Zamezení opouštění zemědělské půdy, trvalé využití lesní a zemědělské půdy, diverzifikace příjmů výroby na venkově
Odpověď na evaluační otázku: Cílem opatření bylo zalesnit 3 000 ha zemědělské půdy, zalesnilo se celkem 3 115 ha zemědělské půdy. Cíl byl naplněn z 104 %. Cílem opatření bylo 2 300 žadatelů o dotaci, celkem bylo 1 495 úspěšných příjemců podpory, cíl byl naplněn ze 65 %. Plocha zalesněné půdy ve srovnání s minulým programovacím obdobím vzrostla o 1221 ha (cíl byl 1 tis. ha) a cíl byl tedy dosažen na 122 % (v rámci HRDP se jednalo o 1 654 ha a v rámci OP RVMZ o 240 ha). Opatření má pozitivní vliv na zlepšení situace v životním prostředí Dle expertních odhadů přispělo k propadům CO₂ při zalesnění plochy 3 115 ha dochází dlouhodobě k ukládání 34,9 Gg. CO₂. Současně také dochází k poklesu uvolňování CO₂ a N₂O tím, že se nadále nehospodaří na orné půdě a nejsou aplikována hnojiva a POR. Opatření přispělo k omezení půdní eroze, dle analýzy přispělo opatření k omezení eroze přibližně v objemu 14 300 tun půdy a plní tak půdoochrannou funkci. Co se týká biodiverzity, zalesněná plocha v pozdějších letech, kdy dojde k zapojení porostu, vykazuje větší druhovou různorodost než zemědělsky obhospodařovaná půda (zejména ve srovnání s ornou půdou). Lesní porosty mají vliv na vodní režim v krajině, dle studií mají vyšší schopnost zadržovat vodu v půdě, v korunách stromů a díky filtrační funkci lesní půdy mají pozitivní vliv na fyzikální a chemické vlastnosti půdy. Celkový přírůstek lesní půdy za programovací období 2007-2014 v ČR činil 17 226 ha, přírůstek lesní půdy z opatření za programovací období se podílel 18 % (3 115 ha). Z hlediska celkových dopadů opatření na plochu lesní půdy v ČR není míra příspěvku vysoká, avšak vůči potenciální rozloze zemědělské půdy k zalesnění je poměrně významná. Vzhledem velikosti nově zalesněné plochy nebyl význam toho opatření na zlepšení situace v životním prostředí významný v kontextu celého území ČR, ale významné vůči možnému rozsahu a velmi významné na lokální úrovni. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 9 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Otázka je relevantní, protože vedlejší efekty jsou významné zejména v místě působení opatření	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo k rozšíření typů výroby, zvýšilo estetickou hodnotu krajiny a zlepšilo prostředí pro člověka	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Vliv na mikroklima, zvýšení estetické hodnoty krajiny, posílení diversifikace – dalších příjmů v budoucnosti (kvalitativně)
	Výsledkový	Z opatření bylo 3 115 ha zalesněno z možného rozsahu 20 000 ha (tj. 15,5 % z možného rozsahu).
	Doplňkový dopadový	Posílení malého oběhu vody v regionu (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku: Podpora tohoto opatření je cílena na zalesnění zemědělské půdy a tedy na rozšíření lesních porostů, kde zejména v méně lesnatých oblastech zvyšuje estetickou hodnotu krajiny. Zalesněné plochy vykazují nižší erozi a lepší hospodaření s vodou. Dalším cílem je trvale udržitelné hospodaření na půdě, což toto opatření naplňuje a přispívá tak zároveň k diverzifikaci příjmů a výroby dřeva ve venkovských oblastech. Zalesněná plocha podporuje zlepšení mikroklimatu v okolí (vyhledáváno člověkem – návštěvy lesa) a také malý oběh vody, což podporuje srážky na regionální úrovni. Zalesnění mělo tedy významný regionální vliv, který však nebylo dosud možné měřit, avšak mechanismy působení jsou známy.		

6.14.4 Závěry a doporučení

Závěry:

Opatření splnilo svůj účel. Cíl - výměra nově zalesněné půdy - byl naplněn ze 104 %.

Opatření na dotčených plochách mělo prokazatelný pozitivní vliv na životní prostředí (mitigace/adaptace na klimatickou změnu, ochrana půdy a vody) i na prostředí pro člověka (zvýšení estetické hodnoty krajiny, zlepšení mikroklimatu na místní úrovni) a současně umožnilo zemědělcům diversifikovat svoji produkci.

Prostřednictvím tohoto opatření dochází k omezení rizika opuštění půdy na půdách méně vhodných pro zemědělské hospodaření.

Vzhledem k celkové rozloze zemědělské půdy není rozsah velký tak, aby radikálně měnil sledované parametry na národní úrovni.

Doporučení:

I když byl indikátor naplněn ze 104 %, doporučujeme lepší cílení opatření z hlediska vhodnosti pozemků k zalesnění, aby nedocházelo k zalesnění např. cenných travnatých ploch. Pro zlepšení hodnocení tohoto opatření hodnotitel doporučuje možnost vedení podkladů v IS – např. rozdělení zalesnění dle dřevin a dle kultur, které byly nahrazeny lesem. V rámci zlepšení procesu hodnocení tohoto opatření hodnotitel doporučuje možnost vedení podkladů v IS – např. rozdělení zalesnění dle dřevin a dle kultur, které byly nahrazeny lesem.

6.15 224 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (II.2.2)

6.15.1 Naplnění opatření – výstupy

Cílem opatření bylo:

- Řešení specifického znevýhodnění vlastníků lesa
- Zvýšení environmentální hodnoty lesů
- Trvale udržitelné využití lesní půdy
- Zlepšení životního prostředí a krajiny

Toto opatření bylo spuštěno až v roce 2008.

Podopatření 224 – Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu.

Cílem podopatření bylo zachování stávajícího lesního hospodářského souboru s bohatou biodiverzitou při vypracování lesního hospodářského plánu.

V porostních skupinách zařazených do podopatření byl zachován současný hospodářský soubor nebo hospodářský tvar lesa.

Příjemce podpory byl povinen dodržet u porostní skupiny zařazené do podopatření, v případě provedení obnovy lesa i po celou dobu trvání závazku, obnovní druhovou skladbu lesa nebo způsob obnovy pomocí výmladků.

Mechanismus působení opatření: opatření umožnilo ochránit cennou druhovou strukturu lesa tím, že umožnilo oddálit mýcení lesa (převažující způsob naplnění) nebo v případě smýcení a výsadby nového lesa podpořilo snahu zachovat stejnou druhovou skladbu, jako byla před smýcením. Tímto způsobem byla cenná druhová struktura lesa ochráněna před výsadbou se sníženou druhovou skladbou ve srovnání se stávající. Z logiky intervence vyplývá, že v případě, že je naplnění závazků opatření zajištěno odložením obmýtí, pokračuje mnohem intenzivnější ukládání uhlíku v dřevě, než by tomu bylo v případě nové výsadby. Tab. 6.15.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

Tabulka 6.15.1.1:

	Opatření č. 224	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků (národní+EU), tis. EUR	428	1 988 707	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,01	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.15.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře platby v rámci Natura 2000 v lesích

	Počet podpořených lesnických podniků (O49)	Podpořená plocha a lesa v ha (O44)
Cíl	100	3 000
Dosažení	21	1 541
Dosažení v %	21	51

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

6.15.2 Výsledky a dopady

Toto opatření bylo spuštěno až v roce 2008.

Výstupový indikátor (O49) počet podpořených lesnických podniků indikátoru byl naplněn z 21 %. Výstupový indikátor (O44) podpořená plocha lesa byl naplněn z 51%.

Z vývoje rozsahů cílů (i z rozhovorů se zástupci MZe) vyplývá, že zájem mezi lesníky nebyl o toto opatření dostatečný.

Možný rozsah

Celkový počet podpořených podniků v tomto opatření bylo 21, z toho 11 fyzických osob a 10 právnických osob. Dle programového dokumentu byl možný rozsah v ha stanoven na 7 300 ha.

Očekávaný rozsah

Očekávaný rozsah v ha byl stanoven na 5 000 ha. Pokud bychom porovnávali dosažení cíle s očekávaným rozsahem, byl by cíl naplněn z 30,8 %.

V rámci tohoto opatření se tedy nepodařilo naplnit určené indikátory výstupů.

Dle informací z ÚHÚL bylo možné zařadit do opatření 7 282 ha lesní půdy, do opatření vstoupilo 1 541 ha lesní půdy, tj 21 % z celkové výměry, která mohla do opatření vstoupit. Což je poměrně uspokojivý výsledek, vezmeme-li v úvahu jednak logiku podpor obecně (kompenzace za úpravu hospodaření) a zvláště specifika změn v rozhodování o hospodaření v lesích. Jedná se o poměrně závažný zásah do plánu hospodaření, který není myslitelný na velkém podílu ploch lesních podniků.

Dotazníkové šetření

Pro telefonické dotazníkové šetření bylo naplánováno oslovit všechny žadatele. V průběhu dotazování však bylo zjištěno, že to není možné, zejména u fyzických osob, které z různých důvodů, nejčastěji prodeje majetku, neměly zájem odpovídat na dotazy. Nakonec dotazník vyplnilo 60 % z celkového počtu žadatelů, tedy 14 respondentů.

Rozložení respondentů dle velikosti majetku bylo poměrně rovnoměrné, respondenti pokryli téměř všechny kategorie, nejvíce jich bylo v kategorii 51 - 199 ha a 200 - 499 ha. Co se týká rozdělení dle krajů, byli respondenti ze Středočeského kraje, Ústeckého kraje, Plzeňského kraje, Vysočiny, Jihomoravského kraje, Zlínského kraje, Moravskoslezského a Hradeckého kraje.

Skutečnost, že se lesní pozemky vlastníka nachází v oblastech Natura 2000, byla mezi respondenty vnímána spíše jako omezující faktor (celkem 8 z celkového počtu 14 dotázaných), zejména ve smyslu omezení lesnického hospodaření. Z těchto důvodů také většina odpověděla, že platbu za zachování HS vítají hlavně jako finanční kompenzaci za zvýšené náklady na hospodaření. Na druhou stranu však někteří respondenti uvedli, že by současný HS zachovali i bez dotace (celkem 8) a čtyři odpověděli, že by současný HS zachovali jen v některých porostech. Z výše uvedeného vyplývá, že je hospodaření vnímáno jako omezení většinou respondentů a zachování HS bez podpor by bylo velmi pravděpodobně omezené (např. na některé porosty).

Skutečnost délky závazku 20-ti let vnímali většinou neutrálně, 10 z celkového počtu oslovených odpovědělo, že 20 let není pro ně omezující, problémy, které někteří v této souvislosti uvedli, byly např. komplikace při prodeji části majetku a dodržování pravidel po tak dlouhou dobu.

Jako největší nedostatek většina uvedla, že je pro ně překážkou složitá administrace. Náročnost administrace je stejná bez ohledu na velikost majetku (velcí i malí vlastníci) a bez ohledu na objem vyplácených peněz. Všichni musí podstoupit, dle jejich názoru, „složitý administrativní proces“. Jedním z často jmenovaných nedostatků byla také dlouhá doba čekání na platbu (až 2 roky). Další

připomínka byla k příliš přísným kontrolám, jako příklad uváděli, že byly vyřazovány porosty, které jen velmi malou plochou ležely mimo oblast Natura 2000 a byly celé vyřazeny.

Velmi často bylo u větších vlastníků zdůrazňováno, že nemohou využívat podkladových dat LHP (se kterými běžně pracují a která jsou zpracovávána prostřednictvím certifikovaných taxačních kanceláří), ale pro potřeby tohoto opatření jsou plochy zaměřovány jinou metodikou, než se děje při běžných postupech lesnické taxace. Vzniklé rozdíly v plochách pak způsobují značné problémy zejména při obnově lesa, kdy se musí dodržet stanovaná výměra nebo při obnově LHP.

Jako další složitost v administrativě uváděli často fakt, že hlavně u větších majetků se objevuje každý rok porost, který by mohl být zařazen do programu, ale musí být vždy nová registrace (což se při větším množství může časem stát nepřehledné).

Byť na dotazníky odpověděla více než polovina úspěšných žadatelů, celkový počet respondentů byl natolik nízký, že je nezbytné posuzovat některé odpovědi s velkou mírou opatrnosti (např. ochotu zachovat HS i bez podpory).

Případové studie

V rámci případových studií byly navštíveny dva lesní majetky, jeden na Vysočině a druhý ve Východních Čechách. Jednalo se o větší majetky – cca 5 tis ha a cca 7 tis. ha. Vlastníci shodně uvádějí, že platbu vnímají jako kompenzaci újmy v hospodaření v oblastech Natura 2000. U jednoho z nich se porost, na který byla žádána dotace, nachází dokonce v bezzásahovém území a celý jeho majetek v oblasti ZCHÚ, takže je na určitá omezení zvyklý a platby tato omezení kompenzují.

Jako nedostatek dotazování uváděli složitou administraci, která se po čase zlepšila, oceňovali přístup místního platebního orgánu. Pokud jde o obnovu, způsobuje problémy dodržení požadavku zachovat plochu pod opatřením. Tak jako v dotazníkovém šetření, i zde se objevila kritika toho, že se nemohou používat podkladová data LHP, kterými se běžně řídí při vykazování ploch.

Studium žádostí

Ze studia žádostí vyplynulo, že na 78 % podpořené plochy nebyla provedena obnova lesa, na těchto plochách došlo k prodloužení doby obmýtí. Z hlediska zastoupení ploch dle kategorie porostních typů vykazovala nejvyšší zastoupení kategorie dubového porostního typu a nejnižší zastoupení naopak kategorie topolový a pak kategorie nízký les.

Výsledky panelové diskuze

Za účelem zjištění kvalitativního hodnocení tohoto opatření byla provedena panelová diskuze s odborníky - Focus group v oboru lesnictví metodou MAPP.

Odborníci se vyjadřovali k vlivům jednotlivých opatření na vybrané indikátory:

Přehled indikátorů z oblasti životního prostředí:

- Zlepšení vodního režimu
- Vázání uhlíku (zmírňování změny klimatu)
- Ochrana půdy
- Ochrana biodiverzity

Pro hodnocení byla nastavena škála od 1 do 5:

1. žádný nebo negativní vliv
2. marginální pozitivní vliv
3. střední vliv, ale jen v délce trvání programu
4. významný vliv, se střednědobým dopadem
5. významný vliv s dlouhodobým dopadem

Z diskuze focus group vyplynulo, že opatření má střední vliv na zlepšení vodního režimu a ochranu půdy a významný vliv na vázání uhlíku (zmírňování klimatické změny) a ochranu biodiverzity. Prodloužením obnovní doby porostů pod závazkem dochází k prodloužení doby vázání C, dalšímu nárůstu dřevní hmoty a ochraně biodiverzity, což je cílem tohoto opatření.

Vzhledem k tomu, že každý vlastník lesa je povinen dodržovat ustanovení lesního zákona (č. 289/1995 Sb.), lze konstatovat, že při dodržování tohoto zákona je zajištěno trvale udržitelné hospodaření v lesích (§ 1).

Při splnění pravidel dotace, tj. žadatel se zaváže, že po dobu 20 ti let zachová stávající HS a jelikož je dotace určena právě pro HS s bohatou biodiverzitou, lze usuzovat, že toto opatření přispívá k zachování trvale udržitelného hospodaření v lesích v oblastech Natura 2000 a zachování biodiverzity a mírou dosažení je ve skutečnosti rozloha, na které bylo opatření zavedeno.

Panel odborníků tedy kvalitativním posouzením potvrdil výsledky analýz, provedených pro posouzení dopadů tohoto opatření.

Výsledky ex-post hodnocení potvrdily zjištění uváděná ve střednědobém hodnocení, žadatelé i v dotazníkovém šetření uváděli jako největší překážku složitou administraci, zejména pro menší vlastníky (ze studia žádostí vyplynulo, že žádost o dotaci podalo 13 fyzických osob a 27 právnických osob). Tuto skutečnost uvádělo jako hypotézu i střednědobé hodnocení. Potvrdila se i skutečnost, že opatření přispívá ke zvýšení udržitelnosti obhospodařování lesní půdy.

6.15.3 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Otázka pro toto opatření je relevantní s tím, že cílem je zachovat stávající stav (environmentální hodnotu a životní prostředí a krajinu), ne zlepšit situaci.	
Hodnotící kritérium	Plocha lesa se zachovaným hospodářským souborem vysoké přírodní hodnoty	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Udržení vysoké hodnoty porostu (kvalitativně) Trvale udržitelné využití

		lesní půdy na podpořené ploše (kvalitativně)
	Výsledkový	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke zlepšení biodiverzity. Podpoření ploch lesa v oblastech Natura 2000 – 1 541 ha
Odpověď na evaluační otázku: komentář Cílem tohoto opatření bylo zvýšení environmentální hodnoty lesů – jak již z nastavení opatření vyplývá, došlo k zachování současné vysoké environmentální hodnoty na podpořené ploše lesa. Dalším cílem bylo trvale udržitelné využití lesní půdy – na podpořené ploše prokazatelně došlo k trvale udržitelnému hospodaření, jelikož se předpokládá, že projekty byly realizovány v souladu se zákonnými ustanoveními a národními podmínkami dotace – nejedná se však o zlepšení, ale o udržení stávající vysoké hodnoty a druhové rozmanitosti. Ve vztahu ke zlepšení životního prostředí a krajiny – opět nedošlo ke zlepšení, ale k zachování stávajícího stavu a závazku do budoucna. Tento druh péče o cenné lesy nebyl v předchozím období zaveden, proto nárůst plochy odpovídá ploše, na které bylo opatření uplatněno (1 541 ha). Cílem opatření nebylo zlepšení situace, ale na relativně významné ploše z celkové možné se podařilo cenné porosty zachovat. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 8 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?

Relevance	Otázka je relevantní – dalším efektem je podpora trvale udržitelné hospodaření v lesích a zachování životního prostředí a krajiny	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo k trvale udržitelnému lesnímu hospodaření	
Ukazatele	Dopadový	Na 1 541 ha bylo zajištěno trvale udržitelné hospodaření v lesích po dobu nejméně 20 ti let.
	Výsledkový	Výměra plochy lesa s trvale udržitelným lesním hospodářstvím v oblastech Natura 2000
Odpověď na evaluační otázku: Podpořená plocha z opatření přispěla k zachování stávajícího HS s bohatou biodiverzitou a zejména pak s velkým přírůstkem dřeva ve srovnání s novou výsadbou. Jak z podmínek dotace vyplývá, jednalo se o HS soubory s bohatou biodiverzitou, lze tedy konstatovat, že opatření přispělo k zachování bohaté biodiverzity na podpořené ploše v lesích v Natura 2000. Podmínky ochrany byly podporou dle beneficiantů přiměřeně kompenzovány a proto opatření prokazatelně přispělo k udržitelnosti hospodaření v těchto oblastech. Na ploše 1202 ha nebyl smýcen druhově bohatý les a bude po dalších 20 let zachován s větší mírou ukládání uhlíku, než u nově založeného lesa.		

6.15.4 Závěry a doporučení

Závěry

Cíl kompenzovat vlastníkům lesa zvýšené náklady na hospodaření v lesích soustavy Natura 2000, kdy musí respektovat určitá omezení, toto opatření splnilo a většina dotázaných to i takto chápala.

Náročnost administrace však většinou menší vlastníky odrazovala a byl to jistě jeden z důvodů, proč se opatření naplnilo jen z 21 % (počet podpořených podniků).

Efektivita tohoto opatření by byla vzhledem k plnění indikátorů nízká, pokud by byla posuzována z hlediska rozsahu celkové plochy zahrnuté do Natura 2000 na národní úrovni, ale vzhledem k možné

rozloze (plocha způsobilá pro zařazení do programu) však opatření bylo z hlediska svého účelu poměrně efektivní.

Doporučení

Příčinou nízkého čerpání dotace na toto opatření byla zejména složitá administrace (která je stejná pro všechny vlastníky bez ohledu na velikost majetku) a následná obava z kontrol při obnově lesa nebo při změně hospodářského plánu, kdy se složitě prokazovala podpořená plocha.

Nemožnost při vykazování výměr používat standardní podklady, které jsou zvyklí vlastníci lesa používat, tj. lesní hospodářský plán, byla jednou z nejvíce kritizovaných podmínek.

Doporučujeme provést mezi potenciálními příjemci šetření, které by umožnilo jak případnou úpravu administrace, tak lépe cílit podporu za účelem zvýšení zájmu o toto opatření (např. zvýšenou osvětou).

Doporučujeme provést mezi potenciálními příjemci šetření, které by umožnilo jak případnou úpravu administrace, tak lépe cílit podporu za účelem zvýšení zájmu o toto opatření (např. zvýšenou osvětou).

6.16 225 Lesnicko-environmentální platby (II.2.3)

6.16.1 Naplnění opatření – výstupy

Cílem opatření bylo:

- Zvýšení environmentální hodnoty lesů
- Trvale udržitelné využití lesní půdy
- Zlepšení životního prostředí a krajiny

Podopatření 225 – Zlepšení druhové skladby lesních porostů

Toto opatření bylo spuštěno až v roce 2009.

Cílem podopatření bylo:

- Posílení zastoupení dřevin, které se vyznačují vyšší tolerancí ke škodlivým činitelům a melioračními účinky na půdu
- Optimální využívání produkčního potenciálu stanoviště
- Zajištění, udržení a rozvoj biodiverzity lesních porostů

Mechanismus působení opatření vychází ze zvýšení stability lesních porostů, biodiverzity a odolnosti porostu proti škodlivým činitelům prostřednictvím navýšení podílu melioračně zpevňujících dřevin

nad rámec příslušné legislativy (vyhláška č. 83/1996 Sb. o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů, příloha č. 3). Z hlediska nároků na žadatele se jedná o náročné opatření, neboť může ovlivnit budoucí tržní hodnotu lesa.

Tabulka 6.16.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 225	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků (národní+EU) tis. EUR	718	1 988 706	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,04	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.16.1.2: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Lesnicko - environmentální platby

	Počet podpořených lesnických podniků (O51)	Podpořená plocha a lesa v ha(O52)	Počet závazků (O53)
Cíl	100	4 500	200
Dosažení	49	2 760	53
Dosažení v %	49	61	27

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

6.16.2 Výsledky a dopady

Toto opatření bylo spuštěno až v roce 2009.

Výstupový indikátor Podpořená plocha a lesa v ha (O52) byl naplněn z 61 %.

Výstupový indikátor Počet závazků (O53) byl naplněn z 27 %.

Z vývoje rozsahu cílů vyplývá, že zájem o toto opatření mezi lesníky nebyl dostatečný, zejména z pohledu počtu závazků (27 %), ale z pohledu podpořené plochy (61 %) je naplnění cílů významné.

Možný rozsah

Možný rozsah v ha byl dle programového dokumentu byl možný rozsah v ha stanoven na 200 000 ha.

Očekávaný rozsah

Očekávaný rozsah v ha byl dle programového dokumentu stanoven na 7 000 ha. Pokud bychom porovnávali dosažení cíle s očekávaným rozsahem, byl by cíl naplněn z 39 %.

Lze usoudit, že dosažení cílů vyžadovalo odpovídající působení řídicího orgánu na potenciální subjekty (zvyšování informovanosti o významu opatření a edukační působení na potenciální žadatele). Obecně platí, že čím větší je nutná změna v hospodaření pro naplnění závazků, tím větší nároky na změnu postojů potenciálních žadatelů jsou a tomu odpovídající nároky na implementaci opatření. Toto platí i v případě, že úhrada plnění závazků je stanovena správně, protože obvykle hospodařící subjekty čelí nejistotám na trhu, které mohou v budoucnu relativizovat výši podpory.

Dotazníkové šetření

Z celkového počtu podpořených podniků bylo osloveno 20 %. Většina dotázaných (90 %) uvedla, že podpora navýšení počtu MZD je pro ně motivující zejména z důvodů ekologické stability lesních porostů, jeden respondent dokonce uvedl, že tím současně vyřeší zdravotní problémy některých dřevin na majetku (např. odumírání smrku).

Většina respondentů (nejméně 75 %) uvedla, že by i bez podpory navýšila podíl MZD na svém majetku, neuvedli však již, jak velké navýšení by to bylo oproti minimálnímu podílu MZD daného legislativou. Třetina vlastníků by bez dotací realizovala uvedené činnosti jen omezeně v některých porostech.

Největším nedostatkem opatření, jak uvedla většina (80 %) respondentů, byla složitá administrace. Náročnost administrace je stejná bez ohledu na velikost majetku (velcí x malí vlastníci) i bez ohledu na objem vyplácených peněz. Všichni musí podstoupit dle svých slov "složitý administrativní proces", který není odpovídající výši vyplacené podpory.

Skutečnost délky závazku - 20 let, vnímaly ¼ neutrálně, ¼ délku závazku viděla jako problém, zejména to, že v průběhu platnosti závazku zpravidla proběhnou 2 cykly obnovy LHP (LHO) a je obtížné při těchto změnách udržet evidované plochy porostních skupin dle závazku v korektním stavu. Tento problém vnímají především větší vlastníci lesů, kteří se do programu přihlásili s více porostními skupinami a je pro ně tedy obtížné uhlídat a udržet 20letý závazek.

Velmi často bylo u těchto větších vlastníků zdůrazňováno, že nemohou využívat podkladových dat LHP (se kterými běžně pracují), ale pro potřeby tohoto opatření jsou plochy zaměřovány jinou metodikou, než se děje při běžných postupech lesnické taxace. Vzniklé rozdíly v plochách pak způsobují značné problémy.

Celkově však bylo toto opatření vnímáno velmi pozitivně. Interpretace výsledků šetření je limitována celkově nízkým počtem příjemců podpory a závěry je možné provádět jen v rámci triangulace (využití více informačních zdrojů).

Případové studie

V rámci případové studie byly navštíveny dva lesní majetky, jeden o velikosti 3,2 ha a druhý cca 7 000 ha. Oba lesní majetky se nacházejí ve Východních Čechách. Předmětem dotace byla v jednom případě 1 porostní skupina o výměře 0,73 ha a ve druhém případě cca 300 ha.

Dle slov vlastníků, zejména pokud jde o větší rozlohu je toto opatření administrativně náročnější. Jako komplikaci vnímali, při provádění obnovy musí zachovat samostatné vyznačení porostní skupiny (což při menším majetku není problém, ale u většího ano).

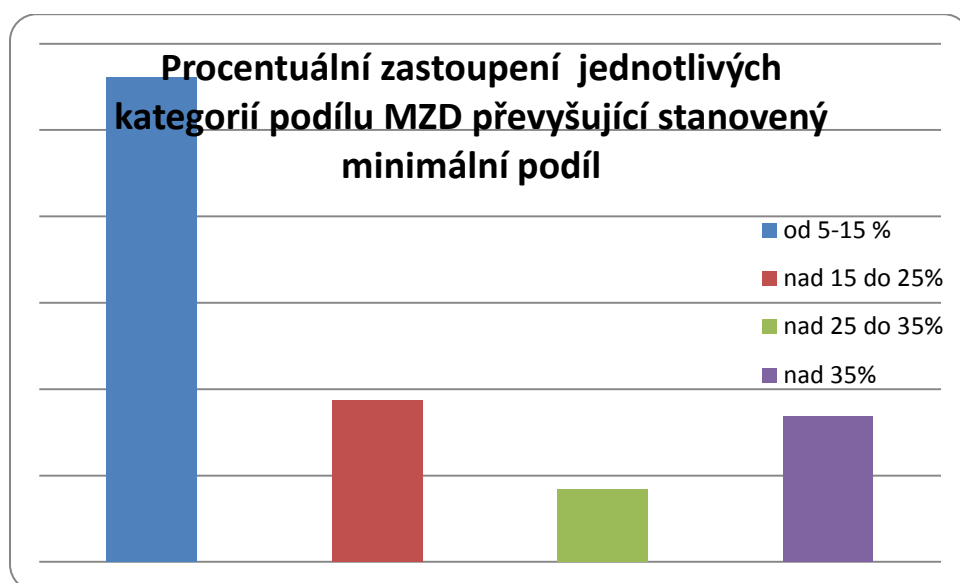
Nedostatky byly opět v oblasti administrace a dlouhých lhůt ve vztahu s vyplácením dotace.

Studium žádostí

Ze studia žádostí vyplynulo, že nejvíce byla zastoupena z hlediska jednotlivých kategorií navýšení minimálního podílu MZD první kategorii, tj. 5 – 15 %.

Z hlediska právní formy žadatelů byl větší zájem o podporu u právnických osob – 70 % z celkového počtu úspěšných žadatelů, z toho bylo 30 obecních a městských majetků.

Graf 6.16.2.1: Plošné zastoupení jednotlivých kategorií navýšení podílu MZD převyšující stanovený minimální podíl v %

Zdroj: IS SZIF

Fokusová skupina

Za účelem zjištění kvalitativního hodnocení tohoto opatření byla provedena panelová diskuze s odborníky - Focus group v oboru lesnictví metodou MAPP.

Odborníci se vyjadřovali k vlivům jednotlivých opatření na vybrané indikátory:

Přehled indikátorů z oblasti životního prostředí:

- Zlepšení vodního režimu
- Vázání uhlíku (zmírňování změny klimatu)

- Ochrana půdy
- Ochrana biodiverzity

Pro hodnocení byla nastavena škála od 1 do 5:

1. žádný nebo negativní vliv
2. marginální pozitivní vliv
3. střední vliv, ale jen v délce trvání programu
4. významný vliv, se střednědobým dopadem
5. významný vliv s dlouhodobým dopadem

Z diskuze focus group vyplynulo, že opatření má střední vliv na zlepšení vodního režimu a ochranu půdy a významný vliv na vázání uhlíku (zmírňování klimatické změny) a ochranu biodiverzity.

Výsledky tohoto hodnocení odpovídají výsledkům průběžného hodnocení (6. průběžná zpráva, 2012), které se mimo skutečnosti prezentované v ex-post hodnocení věnovala zvláště i prevenci eroze na plochách pod závazkem.

6.16.3 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Otázka je relevantní, cílem opatření je zvýšení environmentální hodnoty lesů a zlepšení životního prostředí a krajiny. Na podpořené ploše, kde byl navýšen podíl MZD se zlepšil stav půdy, vodní režim v lese, byla zvýšena stabilita lesních porostů a zvýšila se odolnost proti kalamitám	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo ke zlepšení stavu lesní půdy, vodního režimu v lese a stabilitě lesa a zvýšení biodiverzity v lesních porostech	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Zvýšení stability lesa, zlepšení stavu lesní půdy a vodního režimu v lese (kvalitativní ukazatel).
	Výsledkový	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá ke zlepšení biodiverzity. Podpořená plocha lesa se zlepšeným stavem lesní půdy, zvýšenou stabilitou lesních porostů - 2760 ha
Odpověď na evaluační otázku: Z analýz vyplývá, že na podpořené ploše 2 760 ha došlo ke zlepšení stavu lesní půdy, stability lesních porostů, zlepšení vodního režimu v lese a zvýšení odolnosti proti kalamitám. Tento typ opatření nebyl v předchozím období zaveden, proto nárůst plochy odpovídá ploše, na které lesníci do opatření vstoupili (2 760 ha).. Melioračně zpevňující dřeviny jsou kromě jedle listnaté dřeviny a opadem listů a jeho postupným rozkladem dochází pronikáním živin a organických látek do půdy a k zabraňování postupné degradaci lesních půd. Podílí se také na zlepšování vodního režimu lesních půd (kořenovým systémem zpevňují půdu a zabraňují tak vývrátům na podmáčených půdách). V dotčených porostech byla prokazatelně navýšena druhová různorodost stromů oproti požadavkům z právních předpisů a tím se zvýšila také ekologická stabilita porostů. Focus group odborníků se shodla, že opatření má na dotčených plochách významný vliv na ochranu složek životního prostředí. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 8 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?	
Relevance	Otázka je relevantní – vedlejší efekty jsou významné v místě působení opatření
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo odolnosti dotčených lesů vůči povětrnostním vlivům a tím snížilo riziko kalamit na podpořené ploše.

Ukazatele	Dopadový	Zvýšení stability a odolnosti lesních porostů na podpořené ploše – kvalitativní ukazatel.
	Výsledkový	Výměra lesní půdy s vyšším podílem melioračně zpevňujících dřevin – 2 760 ha
Odpověď na evaluační otázku: Na podpořené ploše 2 760 ha byla významně zpevněna kostra lesního porostu a zvýšila se tak odolnost proti povětrnostním vlivům (větrům, námraze), vytvořilo se příznivější mikroklima v lesních porostech. Opatření snížilo náchylnost porostů ke kalamitám způsobených škůdci (známé případy smrkových monokultur napadených kůrovcem). Tyto efekty vycházejí již z povahy působení druhů stromů, jejichž podíl byl v porostech navýšen. Na této ploše došlo celkem k navýšení podílu MZD v minimální míře o 5 % nad hodnotu minimálního stanoveného podílu dle platných právních předpisů.		

6.16.4 Závěry a doporučení

Závěry

Cíl opatření zlepšit druhou skladbu lesa prostřednictvím navýšení podílu melioračně zpevňujících dřevin toto opatření splnilo (61 %) z pohledu podpořené plochy. Opatření tak přispělo ke stabilitě lesních porostů a zlepšení druhové skladby lesa navýšením podílu listnatých dřevin a jedle bělokore na ploše 2 760 ha. Na této ploše došlo ke zvýšení biodiverzity (což je dlouhodobý cíl, který vyplývá i z Národního lesnického programu) a zlepšení stavu půd. Dále na této ploše byly posíleny ochrana půd a vodní režim a v neposlední řadě také stabilita a odolnost porostů ke kalamitám. Pro nepřesvědčené lesníky se ukázalo opatření jako velmi náročné a neatraktivní (dle vstoupivší plochy), zatímco přesvědčeným přispělo k jejich záměrům ozdravit les.

Efektivita tohoto opatření by byla vzhledem k plnění indikátorů nízká, pokud by byla posuzována z hlediska počtu příjemců podpory vůči původním cílům a potenciálnímu rozsahu. Vzhledem k plánované rozloze, však opatření bylo z hlediska svého účelu poměrně efektivní.

Ekonomická efektivita má jistý prostor pro zvýšení, neboť část beneficiantů uvedla, že by podíl MZD navýšila i bez podpory, avšak současně je zřejmé, že by navýšení MZD nebylo provedeno na takové rozloze a v takové míře. Proto lze odvodit, že mrtvá váha nebyla tak významná (navíc se opírá především o názory příjemců podpory).

Doporučení

Příčiny ne příliš vysokého čerpání dotace z pohledu počtu příjemců na toto opatření byla zejména složitá administrace (která je stejná pro všechny vlastníky bez ohledu na velikost majetku) a následná obava z kontrol při obnově lesa nebo při změně hospodářského plánu, kdy se dle vyjádření respondentů složitě prokazovala podpořená plocha.

Nemožnost při vykazování výměr používat standardní podklady, které jsou zvyklí vlastníci lesa používat, tj. lesní hospodářský plán, byla jednou z nejvíce kritizovaných podmínek.

V rámci procesu zjednodušení administrace zejména ve vztahu k žadateli hodnotitel doporučuje zvážit elektronizaci celého procesu a zajištění administrativního prostředí umožňujícího přesnější a

flexibilnější poskytnutí podkladových údajů žadateli. Jednalo by se rovněž o zrychlení administrace a zlepšení implementaci lesnických plošných podpor.

Doporučujeme provést mezi potenciálními příjemci šetření, které by umožnilo případnou úpravu administrace, a následně v příštím období lépe cílit podporu za účelem zvýšení zájmu o toto opatření (např. zvýšenou osvětou/přesvědčováním), neboť opatření má značný potenciál přinášet celospolečenské hodnoty (veřejné statky).

6.17 226, 227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (II.2.4)

6.17.1 Naplnění opatření – výstupy

Cílem opatření bylo:

- Obnova lesního potenciálu po kalamitách a/nebo zavedení preventivních opatření v lesích
- Trvale udržitelné využití lesní půdy
- Neproduktivní investice v lesích
- Zlepšení životního prostředí a krajiny

Opatření se skládá ze dvou podopatření:

- 226 - Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření
- 227 - Neproduktivní investice v lesích

Tabulka 6.17.1.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 226	Opatření 227	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků (národní+EU) tis. EUR	22 548	7 054	1 988 706	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,6	0,2	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

6.17.2 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření (226)

226 - Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření

Cílem tohoto podopatření bylo podpořit realizaci opatření pro zamezení, resp. zmírnění škod způsobených extrémními situacemi, zejména rekonstrukci poškozených lesních porostů a obnovu lesa po kalamitných těžbách a provádění preventivních protipovodňových opatření na drobných

vodních tocích a v jejích povodích a protierozní opatření na lesních půdách. Z hlediska logiky intervence vedlo opatření k rychlejší obnově hodnot lesa a současně představovalo adaptační opatření, zejména snižováním rizik dalších škod způsobených extrémními projevy počasí (např. povodně nebo eroze půdy přívalovými dešti). Les poškozený kalamitou představuje také riziko pro návštěvníky lesa, což znamená, že zrychlený proces obnovy je také prevencí úrazů návštěvníků lesa.

Cíle podopatření byly:

- Obnova lesního potenciálu po kalamitách a/nebo zavedení preventivních opatření v lesích
- Trvale udržitelné využití lesní půdy
- Zlepšení životního prostředí a krajiny

Mechanismus působení podopatření byla rychlejší obnova v porostech postižených kalamitou, snížení dalších škod na kalamitních plochách, zabránění šíření hmyzích škůdců a odstranění škod po povodních v lese a protipovodňová prevence.

Toto opatření bylo spuštěno až v roce 2008.

Podopatření je rozděleno na dva záměry:

- a) Obnova lesního potenciálu po kalamitách
- b) Zavádění preventivních opatření v lesích a odstraňování škod způsobených povodněmi

Tabulka 6.17.2.1: Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů

Opatření 226, záměr a)	Počty (Ks)
Registrované	464
Doporučené/schválené	234
Schválené	86

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015)

Tabulka 6.17.2.2. Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů

Opatření 226, záměr b)	Počty (Ks)
Registrované	126
Doporučené/schválené	66
Schválené	42

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015)

Tabulka 6.17.2.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Obnova lesního potenciálu po kalamitách

	226	
	Počet realizovaných preventivních /nebo obnovních aktivit (O54)	Podpořená plocha lesa v ha (O55)
Cíl	600	15 000
Dosažení	485	7 340
Dosažení v %	81	48

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2015)

6.17.3 Výsledky a dopady

Výstupový indikátor (O54) Počet realizovaných preventivních /nebo obnovních aktivit byl naplněn z 81 %. Jelikož se toto opatření skládá ze dvou záměrů, jedná se o součet akcí za obě opatření.

Výstupový indikátor (O55) plánovaná podpořená plocha lesa byl naplněn z 48 %.

Souhrnně tedy můžeme tvrdit, že byl cíl (počet aktivit) naplněn nadprůměrně. Z hlediska indikátoru podpořená plocha je potřeba upozornit, že se jedná o součet za obě opatření, přičemž z opatření 227 se v některých případech vykazuje podpořená plocha v některých délka v km (úprava drobných vodních toků). I tak, ale tento indikátor nenaplnil očekávaný cíl. Na druhou stranu je nutno vzít v úvahu velmi obtížné navrhování cílů v případě výskytu kalamit, který je charakterizován vysokou mírou nejistoty. V tomto případě hodnocení dosažení cílů nemá takovou vypovídací hodnotu jako u ostatních opatření PRV.

Záměr a) Obnova lesního potenciálu po kalamitách

Dotace mohla být poskytnuta na mimořádná opatření při kalamitách způsobených abiotickými vlivy.

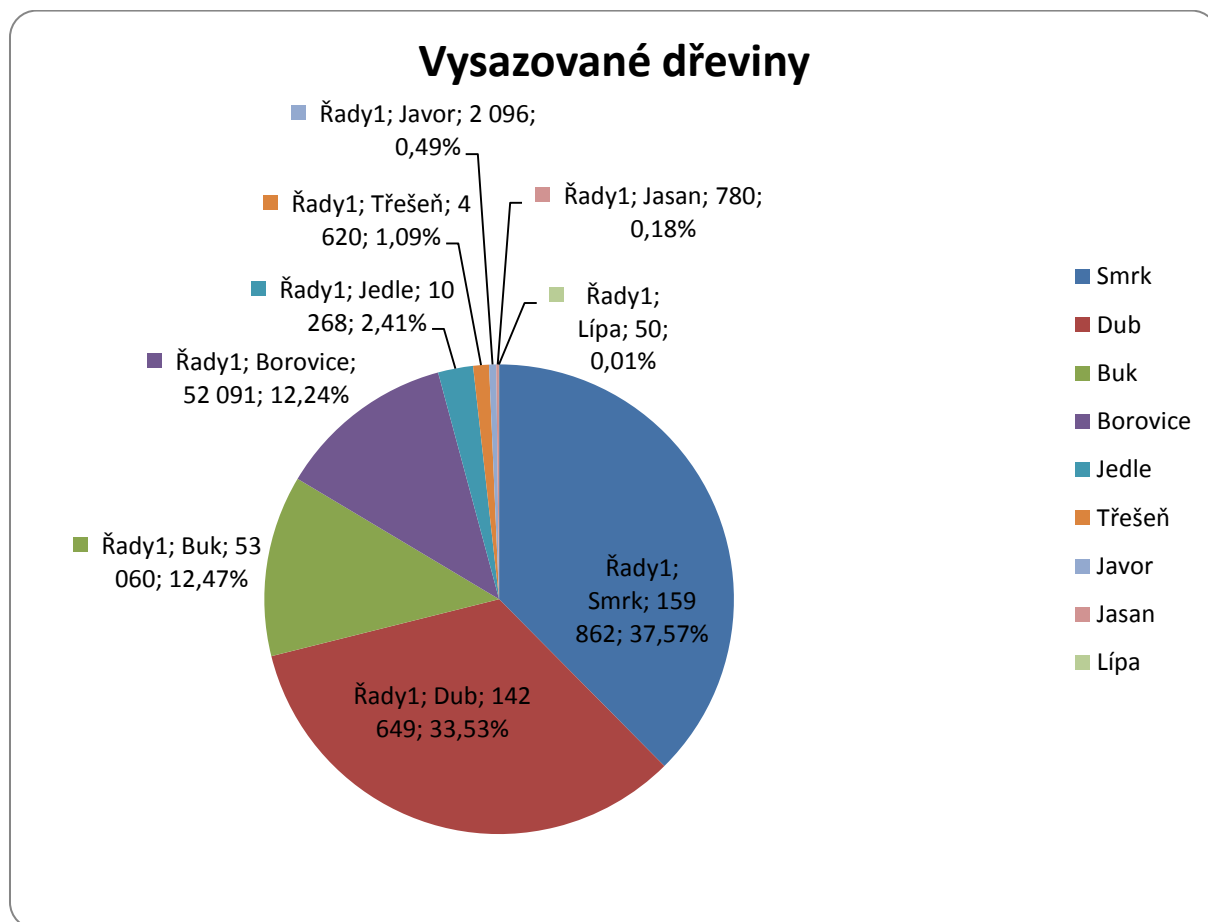
U kalamit abiotického charakteru není evidována plocha poškozeného lesního porostu (pouze m³ lesního porostu) na rozdíl od cílů v programu, takže nelze porovnat plochu lesa z opatření s celkovou plochu zasaženou kalamitou abiotického charakteru (vítr, sníh, námraza).

Největší kalamity abiotického charakteru (měřeno m³) byly evidovány v Jihočeském kraji, kdy bylo schváleno 34 žádostí oproti Středočeskému kraji, kde bylo schváleno 183 žádostí.

Ze studovaného vzorku žádostí (85 %) přesáhla kalamitní těžba nad 300 % ročního etátu. Všichni žadatelé požadovali dotaci na umělou obnovu lesa a téměř všichni na přípravu půdy po kalamitní těžbě, naopak nejméně na odstraňování poškozených lesních porostů ve stáří do 40 let po kalamitách určených k rekonstrukci před sadbou.

Graf 6.17.3.1: Složení zalesnění dle dřevin (ze vzorku studovaných žádostí)

Zdroj: studované žádosti

Dle vzorku studovaných žádostí vyplývá, že i když největší podíl vysazované dřeviny je smrk (38 %), tak podíl ostatních listnatých dřevin (meliorační a zpevňující funkce) je 50 % (při odečtení SM a BO).

Dotazníkové šetření

V rámci hodnocení bylo provedeno telefonické dotazníkové šetření mezi žadateli. Ve většině případů se jednalo o kalamitní situaci abiotického charakteru v porostech nad 40let.

Až na výjimku se jednalo o kategorii lesa hospodářský, kromě Vojenských lesů a statků s. p., kde se jedná o kategorii les zvláštního určení (veřejný zájem).

Na otázku, jak by postupovali bez dotace, žadatelé odpověděli, že by na řešení kalamitní situace většinou použili prostředky z krajských dotací (v případě, že by na ně „dosáhli“) nebo vlastní prostředky. O odklad zalesnění by požádali 3 žadatelé.

Téměř všichni (90 %) využili dotaci na lepší podmínky pro obnovu lesa, jednalo se zejména o vyšší hektarové počty, obalované sazenice, kvalitnější sazenice a přípravu půdy. Všichni žadatelé použili

vyšší podíl MZD. Souhrnně lze říci, že podpora umožnila úpravu a pokryv půdy, což urychlilo snižování rizik degradace lesní půdy, případně smyvu půdy.

Největším přínosem dotace pro vlastníky lesa byla skutečnost, že mohli řešit obnovu lesa na kalamitních plochách rychleji a také to, že podpora byla často řešením jejich nepříznivé existenční situace, způsobené kalamitou, aniž by se dostali do rozporu se zákonem (povinnost zalesnit holinu do 2 let od jejího vzniku dle zákona o lesích č. 289/1995 Sb., § 31, odst. 6). Kalamita abiotického charakteru vedla rovněž k znehodnocení dřevní hmoty (zlomy, roztříštění a následné přemnožení kůrovce, modráni dřeva u borovice, apod.) a následně přebytku dřeva na trhu, což mohlo negativně ovlivnit příjmy lesnických subjektů. V roce 2007 byla výše kalamity abiotického charakteru 9 mil m³ dřeva a v roce 2013 byla „jen“ 1,2 mil m³ dřeva. Není v tom započítána kalamita biotického charakteru.

Největším nedostatkem dotace bylo kromě složité administrace také často zmiňováno nefinancování některých, z pohledu žadatele podstatných, nákladů. Jednalo se zejména o oplocenky a práce vlastními zaměstnanci – to se týkalo větších majetků, které mají vlastní zaměstnance a museli si najímat na práce služby, které proplaceny být mohly. Což vyvolává otázku ohledně udržení zaměstnanosti ve venkovských oblastech.

Dotace je sice řešením pro drobné vlastníky lesa, kteří se mohou dostat do nepříznivé finanční situace v důsledku rozsáhlé kalamity na majetku, ale neřeší problém s potřebou předfinancování nákladů, většinou na delší dobu, vzhledem k délce schvalování dotace.

V některých případech byly kritizovány kontroly pracovníky platebního orgánu v terénu, jak z hlediska nedostatečného technického vybavení, ale hlavně volba doby kontroly (např. kontrola zalesňování pod sněhovou pokrývkou).

Celkově bylo však opatření hodnoceno pozitivně, žadatelé doporučovali tento titul zařadit i v dalším programovacím období.

Panelová diskuze

Za účelem zjištění kvalitativního hodnocení tohoto opatření byla provedena panelová diskuze s odborníky - Focus group - v oboru lesnictví metodou MAPP.

Odborníci se vyjadřovali k vlivům jednotlivých opatření na vybrané indikátory.

Přehled indikátorů z oblasti životního prostředí:

- Zlepšení vodního režimu
- Vázání uhlíku (zmírňování změny klimatu)
- Ochrana půdy
- Ochrana biodiverzity

Pro hodnocení byla nastavena škála od 1 do 5:

1. žádný nebo negativní vliv
2. marginální pozitivní vliv
3. střední vliv, ale jen v délce trvání programu
4. významný vliv, se střednědobým dopadem
5. významný vliv s dlouhodobým dopadem

Z diskuze focus group vyplynulo, že opatření má významný vliv s dlouhodobým účinkem na zlepšení vodního režimu, vázání uhlíku (zmírňování klimatické změny) a ochranu biodiverzity. Na ochranu půdy má významný vliv s dlouhodobým účinkem. Čím dříve se kalamitní ploch zalesní, tím dříve dojde k pokryvu půdy a tedy snížení půdní eroze.

Jak vyplývalo již z výsledků průběžného hodnocení (Osmá průběžná zpráva, 2013), naprostá většina žadatelů byly fyzické osoby, malé a střední podniky. Jen velmi malý podíl na projektech byly škody způsobené požáry, v naprosté většině se jednalo o kalamity způsobené větrem.

Záměr b) zavádění preventivních opatření v lesích a odstraňování škod způsobených povodněmi

Cílem tohoto opatření je odstraňování škod způsobených povodněmi na drobných vodních tocích, sanace natrží, erozních rýh a hrazení a stabilizace strží a podpořit preventivní protipovodňová opatření na drobných vodních tocích a jejich povodích a protierozní opatření a preventivní ochranná opatření pro zamezení zmírnění škod způsobených kalamitami v lesích.

Dotazníkové šetření

V rámci hodnocení bylo provedeno dotazníkové šetření mezi žadateli, byli osloveni všichni žadatelé, celkem 31 (z toho 29 právnických osob a 2 fyzické osoby). Z hlediska velikosti majetku bylo rozdělení poměrně rovnoměrné, nejvíce žadatelů (9) hospodaří na majetku větším než 1 000 ha a v kategorii 200 - 499 ha lesa. Většinou se jednalo o obce a města (14) a společnosti s ručením omezeným (11). Nejvíce projektů bylo zrealizováno na Zlínském kraji, celkem 10 žadatelů a pak ve Středočeském kraji (8 žadatelů). Žádalo se většinou na odstraňování škod způsobených povodněmi, méně pak na provádění preventivních opatření.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 10 % vlastníků lesa by tato opatření provedla v plném rozsahu i bez dotace, 42 % z nich by je provedla alespoň v omezeném rozsahu a 50 % by je omezila jen na nezbytné minimum. Jako největší překážku uvedli složitou administraci (50 %), dalšími nedostatky byla např. krátká doba na podání žádosti, krátký termín na realizaci, dlouhá doba schvalování dotace a nedostatek vstupních informací. Největším přínosem pro žadatele bylo, že díky příspěvku byli schopni rychleji odstranit škody způsobené povodněmi, tím zlepšit prevenci dalších škod a zlepšit vodní režim v lese. Šetření naznačilo poměrně nízkou mrtvou váhu.

Celkově bylo toto opatření vnímáno mezi žadateli velmi pozitivně.

Výsledky potvrdily zjištění uváděné ve střednědobém hodnocení, které se u záměru a) týkalo příspěvku opatření k vytváření kvalitních a trvalé udržitelných lesních porostů – 87 % respondentů v dotazníkovém šetření uvedlo, že při obnově použili lepší podmínky pro obnovu lesních porostů (příprava půdy, vyšší ha počty, obalovaná sadba a další). Přetrval ale i nedostatek opatření, zmiňovaný žadateli a to neuznatelnost nákladů na oplocenky, což většina dotázaných považovali za důležitou položku. Na druhou stranu se potvrdila potřebnost tohoto opatření, neboť podpora pomohla k rychlejšímu řešení kalamitní situace a u drobnějších vlastníků i řešení jejich existenční situace. Jak vyplývalo již z výsledků průběžného hodnocení (Osmá průběžná zpráva, 2013), naprostá většina žadatelů byly právnické osoby. Většina projektů byla u záměru b) spojena s popovodňovými aktivitami.

6.17.4 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Otázka je relevantní – opatření přispělo ke zlepšení životního prostředí a krajiny prostřednictvím podpořených ploch lesa, na které byla realizována ochranná a mimořádná opatření způsobená kalamitou a plochy lesa, na kterých byly realizovány preventivní a protipovodňová opatření	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo k zlepšení životního prostředí a krajiny poškozené přírodní kalamitou	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Odstranění následků kalamity v lese, rychlejší obnova lesa a realizace preventivních a protipovodňových opatření (velikost takto obnovené plochy).
	Výsledkový	Nárůst plochy území se způsobem hospodaření, který přispívá k ochraně půdy a ostatních složek životního prostředí. Realizována opatření na podpořené ploše lesa – 7 340 ha
Odpověď na evaluační otázku: Opatření přispělo k zlepšení situace v životním prostředí prostřednictvím 7 340 ha obnovené plochy po kalamitách a ploch, na který byla realizována protipovodňová a preventivní opatření. Počet realizovaných opatření - 485. Zejména u kalamit většího rozsahu je dopad na životní prostředí a stabilitu lesního porostu vyšší. Odpovídající opatření byla uplatněna v rámci OP RVMZ na ploše 144 ha, jedná se tedy o nárůst o 7196 ha. U vybraného vzorku žadatelů bylo u 66 % vyšší kalamitní plocha než 1 ha. Včasné zpracování kalamity zabraňuje přemnožení hmyzích škůdců v lese, vznik rizika požárů a dalších škod např. na lesní půdě. Úpravy po povodních a projekty na prevenci povodní se podílely na snižování rizika dalších škod způsobených extrémními projevy počasí. Posouzení ekonomické efektivity dle výše využitých ukazatelů: na škále 1 až 10, je hodnocení 8 (škálování provedl hodnotitel na základě výše uvedených analýz).		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Otázka je relevantní, protože vedlejší efekty jsou významné v místě působení opatření	
Hodnotící kritérium	Opatření prokazatelně přispělo k posílení biodiverzity, zlepšení vodního režimu krajiny a estetické hodnoty krajiny	
Ukazatele	Dopadový	Na podpořené ploše lesa byla realizována opatření, která vedla k zvýšení biodiverzity, zlepšení vodního režimu krajiny a estetické hodnoty krajiny (kvalitativně)
	Výsledkový	Na 7 340 ha plochy lesa byla realizována opatření
Odpověď na evaluační otázku: Opatření mělo jako vedlejší efekt posílení biodiverzity (zvýšení podílu MZD) a obnovu vodního režimu v lese. Samotná preventivní a protipovodňová opatření přispívají k zlepšení vodního režimu v lese a zvyšují jeho odolnost vůči projevům extrémních projevů počasí (posilují adaptaci lesa na klimatickou změnu). Včasné řešení kalamitní situace obnovuje estetickou hodnotu krajiny a bezpečnost návštěvníků lesa. Včasné zalesnění, zejména po zapojení porostu snižuje množství odpařené vody z půdy, čímž také přispívá k zlepšení vodního režimu v místě realizace a snižuje ohrožení půdní erozí,		

zejména při velkoplošném výskytu kalamity.

U vybraného vzorku žadatelů bylo u 66 % vyšší kalamitní plocha než 1 ha.

6.17.5 Závěry a doporučení

Závěry

Opatření bylo žadateli hodnoceno velmi pozitivně, opatření přispělo k rychlejšímu řešení přírodních kalamit a v některých případech také k řešení existenční situace vlastníka lesa. Žadatelé využívali pro obnovu lepší podmínky pro obnovu lesa a zvýšený podíl MZD, což je zárukou, že nový porost bude stabilnější a více odolný vůči škodlivým činitelům. Projekt je vždy zpracováván odborným lesním hospodářem, což by také měla být záruka na volbu vhodných dřevin v rámci hospodářského souboru. Nemožnost podpory stavby oplocenek byla velmi mezi žadateli často zmiňována, což by zlepšilo ochranu proti zvěři, na jejíž stavy často vlastník lesa nemá žádný vliv.

Efektivita

Posouzení tohoto kritéria je komplikováno faktem, že každý lesník vždy obnoví les po kalamitě. Ale rizika pro složky životního prostředí i pro samotný les plynou z nedostatku kapacit podniků provést obnovu dostatečně rychle (zejména, pokud je rozsah škod značný). Efektivita tohoto opatření byla tedy vzhledem k plnění indikátorů nadprůměrná (např. z hlediska počtu realizovaných akcí), a to zejména vzhledem k nevysoké mrtvé váze. Významná část podniků sice uvedla, že by realizovala i bez opatření, ale ne v odpovídající kvalitě a v tak krátkém čase. Důvodem pro výroky lesníků naznačující zdánlivě vysokou míru mrtvé váhy je skutečnost, že provést obnovu lesa je vlastník povinen na základě platné legislativy.

Doporučení

Pro zvýšení účinnosti opatření lze doporučit zjednodušení administrace (dle názoru beneficiantů) a zkrátit dobu pro vyplácení podpory.

6.17.6 227 Neproduktivní investice v lesích (II.2.4.2)

Cílem tohoto podopatření bylo:

- Usměrnovat návštěvnost lesa tak, aby byly sníženy negativní dopady na lesní prostředí
- Eliminace negativního dopadu návštěvnosti na lesní prostředí
- Budování objektů k zajištění bezpečnosti návštěvníků

6.17.7 Naplnění opatření – výstupy

Tabulka 6.17.7.1: Alokace finančních prostředků v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření 227	Osa II	PRV
Alokace finančních prostředků (národní + EU) v tis. EUR)	7 054	1 988 706	3 666 544
V procentech (%) rozpočtu PRV	0,2	54,2	100

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016), Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.17.7.2: Porovnání počtu žádostí a počtu skutečně realizovaných projektů

Opatření 227	Počty (Ks)
Registrované	298
Doporučené/schválené	48
Schválené	38

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Tabulka 6.17.7.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

	227	
	Počet podpořených lesnických podniků (O56)	Celkový objem investic (O57) v tis. EUR
Cíl	80	6 500
Dosažení	61	6 890
Dosažení v %	76	106

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

6.17.8 Výsledky a dopady

Výstupový indikátor tohoto podopatření - Počet podpořených lesnických podniků (O56) byl naplněn z 76 %

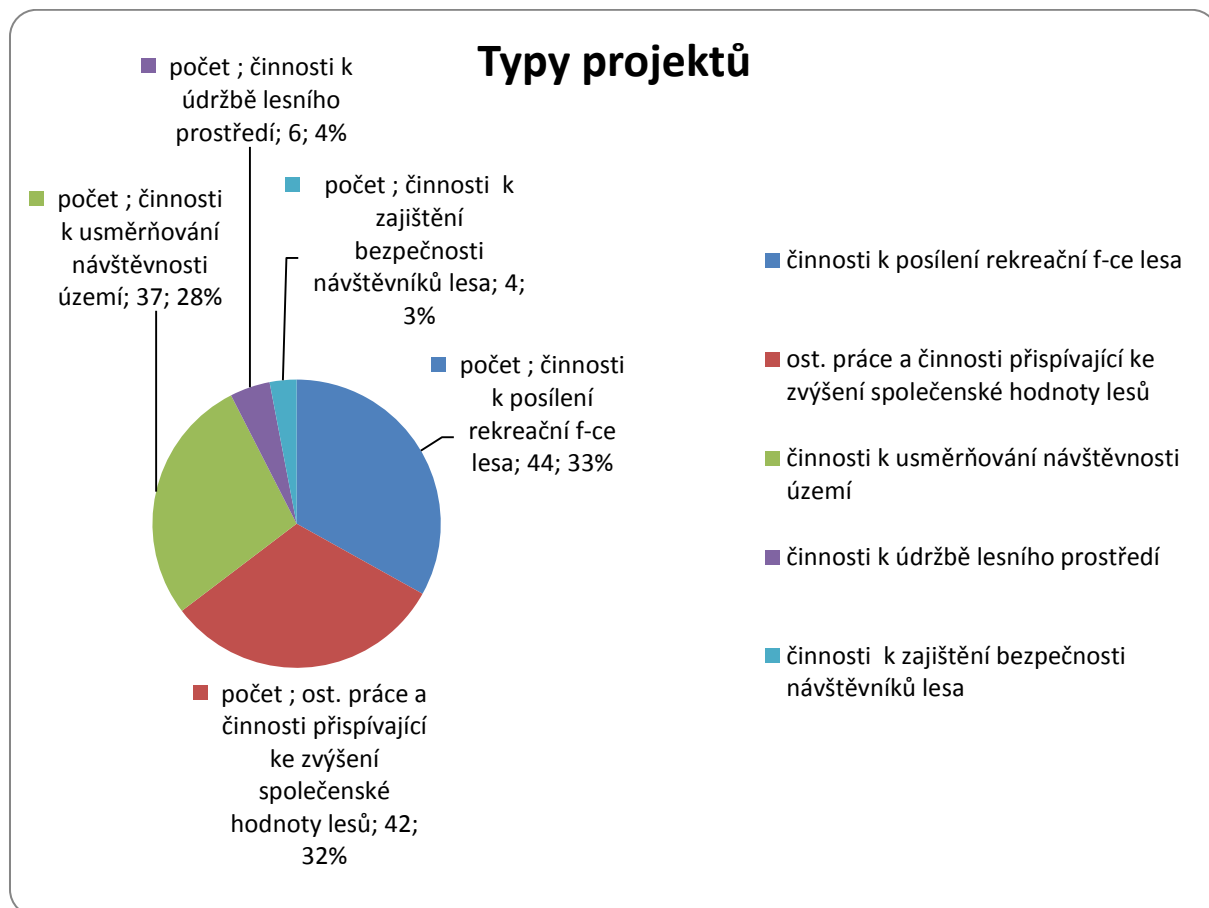
Indikátor celkový objem investic (O57) byl naplněn ze 106 %.

Souhrnně lze konstatovat, že cíl byl překročen, zejména z hlediska objemu investic, a to i s přihlédnutím ke skutečnosti, že investice nepředstavovaly pro žadatele bezprostřední ekonomický přínos. Z hlediska počtu podpořených podniků by cíl naplněn do značné míry. Z rozhovorů s odborníky vyplynulo, že o opatření byl největší zájem ze strany obecních lesů a Lesů České republiky s.p., Vojenských lesů a statků, s.p. U fyzických osob již takový zájem nebyl.

Projekty byly rozděleny dle typu do následujících skupin (viz následující tabulka). Toto rozdělení je však jen orientační, akce byly často kombinovány, např. turistická stezka a informační tabule, altán a úprava lesní cesty, apod.

Graf 6.17.8.1: Rozdělení jednotlivých projektů do skupin dle typu

Zdroj: analýza podpořených projektů

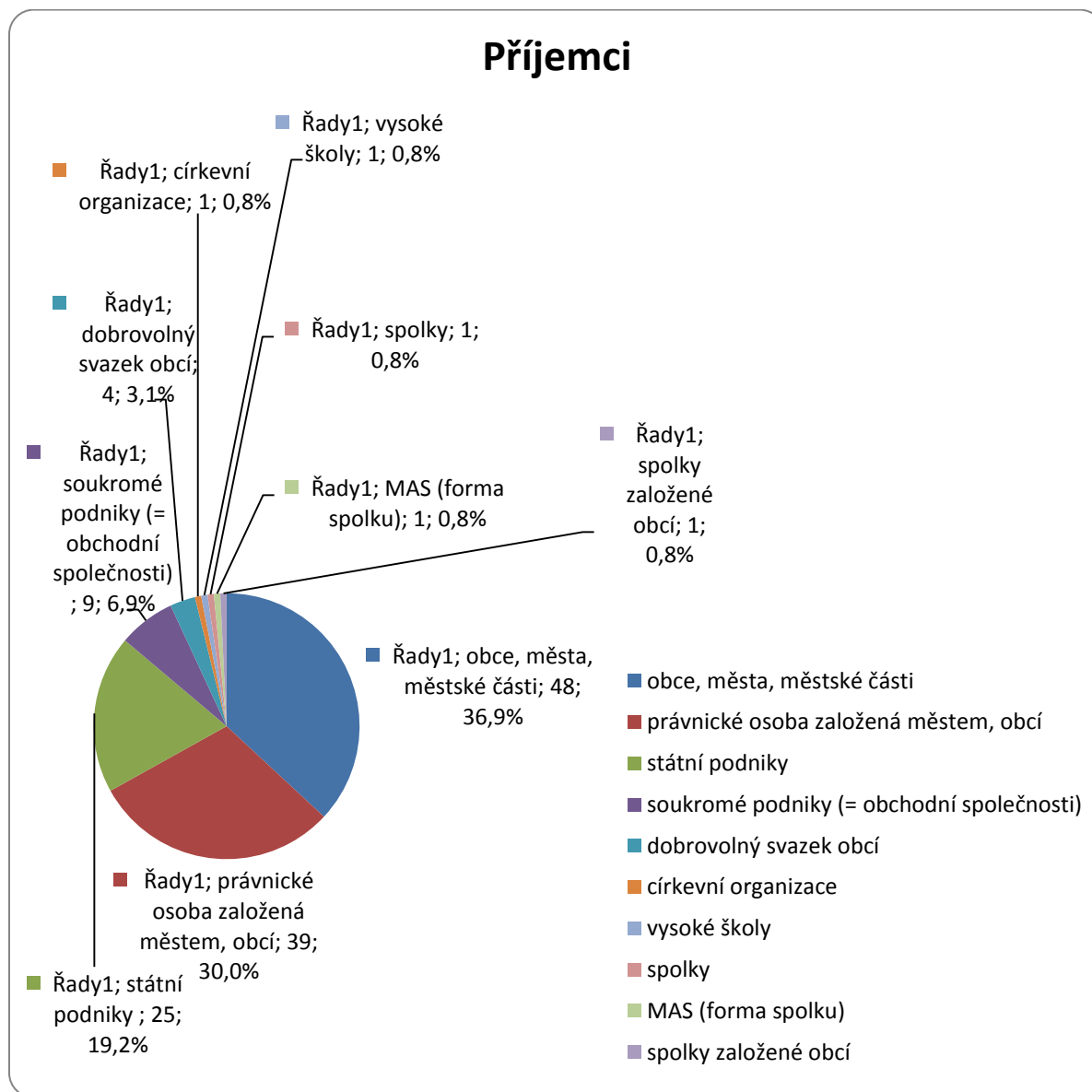
Celkové zhodnocení

Největší zájem o realizaci bylo o :

- činnosti k posílení rekreační funkce lesa, typu jako stezky, cyklostezky, lyžařské trasy, zpřístupnění lesa
- ostatní práce a činnosti přispívající ke zvýšení společenské hodnoty lesů (lesoparky, arboreta, areály, příměstské parky, ekoparky)
- činnosti k usměrňování návštěvnosti území (přístřešky, altány, odpočinková místa, informační systémy, informační tabule, rozhledny, oprava maleb, studánek)

Graf 6.17.8.2: Přehled příjemců podpory

Zdroj: analýza podpořených příjemců

Nejúspěšnějším žadatelem byly obce a města, právnícké osoby založené městem nebo obcí a Lesy České republiky s.p.

Nejvíce proplacených projektů bylo v Královéhradeckém kraji (34), pak v Jihočeském kraji (21) a kraji Vysočina (12).

Nejméně proplacených projektů bylo v Moravskoslezském kraji (3).

Dotazníkové šetření

V rámci tohoto opatření bylo provedeno telefonické šetření mezi žadateli. Bylo osloveno celkem 20 % žadatelů. V kategorii vlastníka lesa s majetkem nad 1 000 ha bylo 50 % příjemců podpor. Nejvíce projektů mělo za cíl posílit rekreační funkci lesa a zároveň usměrnit návštěvníky lesa. Impulsem k realizaci byli většinou občané, zastupitelé obcí (75 %), kde se projekt realizoval. Z 90 % se jednalo o akce, které navazovaly již na existující investice (cyklostezka, přírodní nebo kulturní zajímavost, atd.). V případě, že by žadatelé neobdrželi dotaci, by projekt realizovali, ale jen omezeně, v jednom případě by nerealizovali bez dotace nic (naznačuje to relativně nízkou mrtvou váhu). Z 90 % se jednalo o lesy v kategorii lesa zvláštního určení, příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí, což je logické neboť za tuto skutečnost žadatel obdržel 40 bodů při hodnocení. Jako největší nedostatek považovali složitou administraci a délku schvalování dotace. Největším přínosem byla možnost realizovat akce, které zvýší rekreační funkci lesa a v některých případech současně usměrní návštěvníky do míst, kde nedojde k poškození lesa zvýšeným pohybem lidí.

Vzhledem k vysoké pestrosti různých akcí a tím i jejich efektů nebylo možné kvantitativně posoudit jejich vedlejší dopady.

Případové studie

V rámci tohoto opatření byly provedeny 3 případové studie. Jednalo se o realizaci stezky pro pěší, naučnou stezku a opravu studánky. Cílem bylo přitáhnout návštěvníky do regionu, nabídnout občanům místo k procházkám a sportu a zvýšení atraktivity území. Všechny lokality jsou dobře dostupné, vybavené informačními tabulemi.

Ve dvou případech se jednalo o navázání na již stávající projekty (cyklostezka, turistická stezka) v jednom případě jde o pilotní projekt, který má ambice dále pokračovat ať již z vlastních prostředků nebo prostřednictvím PRV v dalším programovacím období.

Z terénního šetření a rozhovoru s realizátory akce vyplynulo, že realizované akce jsou hojně využívány obyvateli.

V rámci hodnocení byl vyhotoven vzorek žádostí, celkem 34 žádostí. Většina studovaných žádostí byla zaměřena na činnosti přispívající ke zvyšování společenské hodnoty lesů, činnost k zajištění bezpečnosti návštěvníků lesa, činnost k posílení rekreační funkce lesa. Často se jednalo o kombinaci několika cílů. Ze studovaných projektů jen 8 % nenavazuje na již stávající projekty realizované za tímto účelem nebo jiné vybavení a většinou se jedná o turistické trasy nebo cyklostezky.

Panelová diskuze

Za účelem zjištění kvalitativního hodnocení tohoto opatření byla provedena panelová diskuze s odborníky - Focus group - v oboru lesnictví metodou MAPP.

Odborníci se v diskuzi vyjadřovali k vlivům jednotlivých opatření na vybrané indikátory.

Přehled indikátorů z oblasti životního prostředí:

- Zlepšení vodního režimu
- Vázání uhlíku (zmírňování změny klimatu)
- Ochrana půdy
- Ochrana biodiverzity
- a indikátor vliv na rozvoj lesní infrastruktury.

Pro hodnocení byla nastavena škála stupnice od 1 do 5:

1. žádný nebo negativní vliv
2. marginální pozitivní vliv
3. střední vliv, ale jen v délce trvání programu
4. významný vliv, se střednědobým dopadem
5. významný vliv s dlouhodobým dopadem

Z diskuze focus group vyplynulo, že opatření má střední vliv na rozvoj lesní infrastruktury – zpřístupnění pro rekreaci, z opatření se realizují cyklostezky a turistické stezky. Na zlepšení vodního režimu má toto opatření pouze marginální pozitivní vliv, např. z pohledu obnovy studánek. Na ochranu půdy a ochranu biodiverzity má toto opatření také jen marginální pozitivní vliv.

Výsledky potvrdily zjištění uváděné ve střednědobém hodnocení, které se týkalo účinnosti čerpání prostředků. Bylo provedeno dotazníkové šetření a případové studie u náhodně vybraných příjemců a lze konstatovat, že prostředky byly čerpány účinně.

6.17.9 Zodpovězení hodnotících otázek

16. Jak a do jaké míry opatření přispělo ke zlepšení situace v životním prostředí?		
Relevance	Otázka je relevantní - opatření prostřednictvím usměrnění návštěvnosti, má vliv na ochranu biologické rozmanitosti a přispívá ke zlepšení situace v životním prostředí	
Hodnotící kritérium	Snížení negativních dopadů návštěvnosti	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Redukce negativních dopadů návštěvnosti lesa na složky životního prostředí – kvalitativní vyjádření (kvalitativně)
	Výsledkový	Počet realizovaných projektů, jejichž dopadem byla eliminace negativních dopadů, počet podpořených podniků, které realizovaly projekty - 61
Odpověď na evaluační otázku: Opatření podporuje realizaci projektů, jejichž cílem je usměrnění návštěvnosti lesa, tak aby se koncentrace návštěvníků cíleně vyhýbala místům, která mají vysokou biologickou hodnotu. Mezi tyto akce patří zejména činnosti k usměrňování návštěvnosti území a zajištění bezpečnosti návštěvníků (přístřešky, altány, odpočinková místa, informační systémy, informační tabule, rozhledny, oprava maleb, studánek). Analýza projektů a posouzení odborníky prokázaly marginální pozitivní vliv na ochranu druhové různorodosti, lesní půdy a vody. Kvantifikace těchto dopadů na životní prostředí není vzhledem k charakteru možná, často se jedná o kombinaci více akcí.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)?		
Relevance	Otázka je relevantní opatření má efekt v místě realizace	
Hodnotící kritérium	Opatření přispělo k zachování / zvýšení turistiky, k zvýšení bezpečnosti návštěvníků a ochraně lesa.	
Ukazatele	Doplňkový dopadový	Snížení rizika negativních dopadů na les, úrazů návštěvníků, zvýšení informovanosti návštěvníků a tím i vliv na turistiku (kvalitativně)
	Výsledkový	Počet podpořených podniků a projektů
Odpověď na evaluační otázku: Vzhledem k vysoké pestrosti efektů různých akcí nebylo možné kvantitativně posoudit jejich vedlejší efekty a bylo nutno kvalitativně posoudit efekty z povahy typů projektů. Případové studie ukázaly, že vybudovaná zařízení jsou hojně navštěvována obyvateli, proto lze tvrdit, že opatření mělo pozitivní vliv na turistiku a mělo užitek pro obyvatele, neboť budování stezek, rozhleden atd. patřilo k nejhojnějším typům projektů (včetně posílení informovanosti návštěvníků). Současně z povahy opatření (struktura a typy projektů) lze odvodit, že vybudovaná zařízení měla pozitivní vliv na bezpečí návštěvníků (zpevněné stezky) i pro ochranu samotného lesa (altánky a zpevněná odpočívadla, stezky i lesní cesty). Pro návštěvníky byla také zvýšena atraktivita některých míst zvyšováním společenské hodnoty lesů. Odpovídající aktivity patřily také k nejhojnějším (např. lesoparky, arboreta, ekoparky).		

6.17.10 Závěry a doporučení

Závěry:

Opatření prokazatelně posílilo ochranu lesa (půdy, vody a druhové různorodosti), na prevenci rizik úrazů jeho návštěvníků, podpořilo turistiku a šíření informací o hodnotách lesa. Protože opatření nebylo cíleno na zvyšování druhové různorodosti a ostatních složek životního prostředí, ale na zvýšení společenské hodnoty lesa, byly cíle opatření naplněny. Dosažení cílů také dokládá vysoká návštěvnost míst, kde byly projekty realizovány. Opatření bylo vnímáno žadateli velmi pozitivně. Jediný nedostatek, který byl respondenty jmenován, byla složitá administrace, ale jen v některých případech.

Efektivita

Efektivita tohoto podopatření je poměrně vysoká, zejména z hlediska plánovaných investic a zejména z důvodu, že by většina projektů nebyla realizována v takovém rozsahu, nebo vůbec. Z hlediska počtu podpořených podniků/projektů v ČR je efekt nižší, než očekávaný. Souhrnnou kvantifikaci efektů nebylo možné provést vzhledem k vysoké pestrosti akcí.

Doporučení:

K tomuto podopatření nejsou žádné vážné připomínky, nebyly zjištěny ani při telefonických rozhovorech ani v případových studiích.

Jediné doporučení je zvýšit zájem čerpání u fyzických osob, které se do tohoto podopatření nehlásily a obecně zvýšit atraktivitu tohoto opatření.

6.18 Odpovědi na otázky na úrovni OSY II

Osa II – Zlepšování životního prostředí a krajiny se členila na tři priority, které měly podíl 55,65 % na celkové finanční alokaci PRV.

Jednalo se o tyto priority a opatření:

- **Priorita 2.1 Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou hodnotou a tradičních zemědělských krajín (86,7 % alokovaných prostředků Osy)**
- **Priorita 2.2 Ochrana vody a půdy (10,79 % alokovaných prostředků Osy)**
- **Priorita 3.3 Zmírňování klimatických změn (2,5 % alokovaných prostředků Osy)**
 - Opatření II.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění (kód 341)

Tři priority byly naplněny následujícími opatřeními (opatření vykazovala v efektech na priority značné překryvy):

- II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA), (211,212)
- II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/ES(WFD), (213)
- II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)
- II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)
- II.2.2 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (224)
- II.2.2.1. – Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu
- II.2.3 Lesnicko-environmentální platby (225)
- II.2.3. 1 – Zlepšování druhové skladby lesních porostů
- II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (226, 227)

Tabulka 6.17.10.1: Přehled dosažení výsledkových ukazatelů pro Osu II (ha)

	Pod/opatření (kód)	Odhad plnění	HRDP	PRV (2015)	Rozdíl
Zachování biodiverzity	II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech (211)	83 000	341 585	380 628	39 043
	II.1.1 Platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (212)		379 149	467 644	88 495
	II.1.2.1 Platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě (213)		1 099	4367	3 268
	II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)		7 513	16 062	8 549
	II.2.2 Platby v rámci NATURA 2000 v lesích (224)			1 541	1 541
	II.2.3 Lesnicko-environmentální platby (225)			2 760	2 760
	Celkem		729 346	873 002	143 656
Kvalitě vody	II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech (211)	26 000	341 585	380 628	39 043
	II.1.1 Platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (212)		379 149	467 644	88 495
	II.1.2.1 Platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě (213)		1099	4 367	3 268
	II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)		1 160 867	1 170 635	9 768
	Celkem		1 882 700	2 023 274	140 574
Zmírnění klimatických změn	II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)	1 000	1 654	3 115	1 461
Kvalitě půdy	II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (213)	21 000	1 099	4 367	3 268
	II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)		1 168 181	1 485 844	317 663
	II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221)		1 654	3 115	1 461
	Celkem		1 170 934	1 496 441	325 507
Předcházení marginalizace a opouštění půdy	II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech (211)	31 000	341 585	380 628	39 043
	II.1.1 Platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (212)		379 149	467 644	88 495
	II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214)		698 151	794 255	96 104
	Celkem		1 418 885	1 642 527	223 642

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 (2015), ÚZEI 2014

Ve všech oblastech došlo k výraznému překročení odhadu plnění.

16. Jak a do jaké míry přispěla opatření Osy II ke zlepšení situace v životním prostředí?

Jednotlivá opatření přispěla následujícím způsobem:

II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA), (211,212) představovaly významný stabilizační prvek v PRV, který zabránil opouštění zemědělské půdy/marginalizaci na značné rozloze travních porostů. Současně motivoval zemědělce zatravňovat zranitelné plochy orné půdy (zejména ochrana půdy). Mechanismus byl postaven na redukce efektů přírodního znevýhodnění na příjmy zemědělců, kteří by jinak mnohdy dlouhodobě nedosahovali ekonomické udržitelnosti. Opouštění půdy by bylo spojeno se značným rizikem ztráty zejména v biodiverzitě na travních porostech. Svojí rozlohou i rozpočtem se počítá mezi nejvýznamnější opatření.

II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/ES(WFD), (213) měly zásadní význam pro zachování hospodaření na plochách s významnými omezeními v hospodaření z důvodů ochrany přírody a krajiny. Bez podpory by nastalo riziko nedostatečné péče o tyto plochy a ztrátu druhové různorodosti na těchto plochách.

II.1.3 Agroenvironmentální opatření (214) toto opatření mělo dopady do všech tří priorit. Na biologickou rozmanitost byla zaměřena všechny podopatření, ale značný vliv měla zejména podpora: ekologického zemědělství a integrované produkce, péče o travní porosty (např. péče o druhově bohaté trávníky, ptáky) některé tituly zatravňování a biopásy. Pozitivní vliv se opíral např. o redukci vstupů, extenzivní péči o stanoviště, vysévání druhově bohatých směsí. Na půdu a vody měly vliv např. ekologického zemědělství a integrované produkce, zatravňování, meziploidy a biopásy. Působily redukcí vstupů, ale také vázáním dusíku a prevencí zhutnění půdy a eroze. Na klimatickou změnu měly vliv zejména tituly zatravňování, přičemž jejich rozsah můžeme počítat za významný pro mitigaci v rámci zemědělství (v rámci možností zemědělství).

II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy (221) mělo hlavní vliv na mitigaci klimatické změny tím, že výsadby váží v dřevě a půdě dlouhodobě uhlík. Rozloha nebyla absolutně velká, avšak v rámci kapacit zemědělství takovou ekosystémovou službu poskytnout byla významná.

II.2.2 Platby v rámci Natura 2000 v lesích (224). Zachováním hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu v chráněném území se dařilo udržet vysokou druhovou různorodost. Z možné plochy byl v opatření významný podíl.

II.2.3 Lesnicko-environmentální platby (225) mělo především efekt na zachování druhové různorodosti v chráněných územích. Opatření bylo také zaměřeno na zvyšování druhové různorodosti zejména tím, že byla výsadba obohacena komerčně méně atraktivními dřevinami, které však zvyšují druhovou pestrost porostu a současně jsou dlouhodobě prospěšné na ochranu lesní půdy/vody a zvyšují stabilitu/odolnost lesa.

II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů (226, 227). Opatření umožnilo urychlit obnovu lesa po kalamitách tak, aby nedocházelo k dalším degradacím lesní půdy. Současně opatření umožnilo investovat do adaptace na klimatickou změnu tím, že

zvyšovalo schopnost lesa odolat škodám vyvolaným přívalovými dešti. Další aktivitou byly neproduktivní investice, které umožnili snížit rizika škod působených návštěvníky lesa

Souhrnně můžeme říci, že PRV naplnilo zcela výsledkové cíle v ochraně životního prostředí:

Porovnáme-li účast ploch AEO v roce 2006 a v roce 2013 (v obou případech kulminovaly účasti), potom můžeme konstatovat, že plochy vzrostla celkem o 242 tis. ha (včetně překryvů).

V případě titulů, které jsou primárně k účelu druhové různorodosti (Ošetřování travních porostů) můžeme mluvit o nárůstu o 142 tis. ha (cíl byl navýšit 83 tis. ha). Navíc zde působí také opatření Natura 2000 na zemědělské půdy a v lesích a lesnicko-environmentální platby, které překročení cíle ještě navyšují.

Porovnáme-li podporu předcházení marginalizace, potom ve sledovaném období došlo ke zvýšení podpory o 221 tis. ha (porovnání roků 2006 a 2013) – cíl byl navýšit o 31 tis. ha.

Podpora zvýšení kvality půdy byl cíl nárůst o 21 tis. ha a bylo dosaženo 320 tis. ha nárůst. V případě ochrany vody došlo k nárůstu 131 tis. ha, přičemž cíl byl navýšení o 26 tis. ha.

V oblasti mitigace klimatické změny bylo zalesněno v roce 2013 o 1537 ha více ploch než v roce 2006. Což přesahuje cíl, tj. 1 tis. ha více ploch pro tento cíl.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci opatření v rámci této osy?

Jedním z významných dalších přínosů je stabilizace příjmů zemědělců, i když toto není mimo podpor v oblastech LFA a Natura 2000 cílem opatření. V ostatních opatřeních se jedná o formu diversifikace a stabilizace příjmů na dobu závazku (5-7 roků), na který se zemědělec do značné míry může spolehnout. Dalším významným přínosem je zvyšování estetické hodnoty krajiny (např. zatravněním, biopásy).

Osa III

Český venkov je charakteristický nepříznivou věkovou strukturou. Dále pak nedostatkem pracovních příležitostí/malým počtem nezemědělských mikro podniků, což jsou identifikované slabé stránky, na které byla cílena především opatření Diversifikace činností nezemědělské výroby, Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje a Podpora cestovního ruchu.

Na nízkou úroveň informovanosti a malé možnosti celoživotního vzdělávání byla mířena opatření Vzdělávání a informace a získávání dovedností, animace a provádění a Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova.

Další slabou stránkou je nedostatečná infrastruktura a vybavenost obcí (např. cestní síť, budovy, kanalizace a dodávka vody). Tato slabá stránka byla řešena opatřeními Obnova vesnic, občanské vybavení a služby a také Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova.

Opatření v rámci Osy III pokrývaly prakticky všechny klíčové slabiny identifikované ve SWOT analýze a jsou tedy v souladu s odpovídajícími potřebami.

6.19 311 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (III.1.1)

Podpora v rámci toho opatření byla zaměřena na rozvoj nezemědělských aktivit s cílem zajistit stálý příjem, udržet či vytvořit nová pracovní místa a tím zlepšit podmínky pro kvalitní život místních obyvatel a zajištění stability venkovského prostoru prostřednictvím motivace zemědělských podnikatelů tyto nezemědělské aktivity zakládat a provozovat. Byly podporovány průmyslové i řemeslné aktivity z oboru stavebnictví, velkoobchod a maloobchod, poskytování osobních služeb (truhlářství, tesařství, kovářství, krejčovství apod., opravárenské provozy pro automobily, domácí spotřebiče a elektroniku. Důležitou součástí tohoto opatření byla i podpora výstavby zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie - bioplynových stanic, kotelen a vytopen na biomasu a zařízení na výrobu tvarovaných biopliv.

6.19.1 Naplnění opatření – výstupy

Opatření 311 je členěno tematicky do čtyř záměrů, z nichž tři jsou zaměřeny na podporu využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE) a jeden na diverzifikaci dalších činností nezemědělské povahy dle podporovaných CZ NACE - a) diverzifikace činností nezemědělské povahy, b) výstavba a modernizace bioplynové stanice, c) výstavba a modernizace kotelen a vytopen pro biomasu včetně kombinované výroby tepla a energie, d) výstavba a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopliv.

Žádosti v tomto opatření byly předkládány celkem v sedmi výzvách. Podle údajů MZE a SZIF bylo na opatření alokováno 140 986 tis. EUR, k 31. 12. 2015 bylo vyčerpáno 140 014 tis. EUR, což představuje 99,3 % alokovaných prostředků. Většina žádostí byla podána v roce 2011 a 2013 v průběhu 13. a 18. kola (255 a 415 žádostí). V roce 2012 příjem žádostí o dotaci neprobíhal.

V rámci opatření 311 bylo plánováno podpořit 350 podniků³⁰, z toho 14 v rámci nových výzev Health Check, s celkovým objemem investic 296 359 tis. EUR. Dalším sledovaným indikátorem byl počet podpořených projektů bioplynových stanic. Za období 2007-2013 bylo plánováno podpořit 123 projektů na bioplynové stanice. K 31. 12. 2015 bylo realizováno a proplaceno 485 projektů, z toho 143 projektů zaměřených na podporu bioplynových stanic. Tyto projektové žádosti podalo celkem 374 zemědělských podniků, v částce dotace 3 603 mil. Kč (140 014 tis. EUR), tj. cca 99 % finanční alokace opatření. Naprostá většina (tj. cca 80 %) vyplacených finančních prostředků, byla směřována do podpor OZE. Podpora z PRV za celé období stimulovala v rámci opatření celkové investice ve výši 12 653 mil. Kč (cca 493 408 tis. EUR).

³⁰ Pozn.: Původní hodnota byla snížena v rámci modifikace PRV v roce 2012

V rámci implementace priorit Plánu evropské hospodářské obnovy a nových výzev Health Check (ERP/HC) byla k jejich naplnění posílena vybraná opatření, mimo jiné i III.1.1 Diverzifikace činnosti nezemědělské povahy, v rámci kterého bylo podporováno využívání obnovitelných zdrojů. Cílem této mimořádné podpory byla realizace 10 projektů zpracování zemědělské/lesní biomasy na výrobu elektrické energie – peletárny a 4 zařízení na výrobu OZE bioplynové stanice s celkovým objemem investic 893/9 467 tis. EUR. K 31. 12. 2015 bylo realizováno celkem 9 projektů, z toho 2 peletárny (20 %), celkový objem investic 438 tis. EUR (97 %) a 7 bioplynových stanic (214 %) s celkovým objemem investic 4 797 tis. EUR (214 %).

Tabulka 6.19.1.1: Struktura schválených/proplacených žádostí podle jednotlivých záměrů

Záměr	Schválené/proplacené žádosti	
	Počet	Podíl z celkového počtu v %
a) diverzifikace nezemědělských činností	263	54,2
b) modernizace a výstavba bioplynových stanic	143	29,5
c) kotelny, výtopny na biomasu	19	3,9
d) zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv - peletárny	60	12,4
CELKEM	485	100

Zdroj: vlastní zpracování databáze MZe

Tabulka 6.19.1.2: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 311	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	140 986	589 820	3 666 544
V procentech (%)	4	16	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.19.1.3: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	1067	235 862
Proplacené	485	140 014

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.19.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O58 – Počet příjemců	O – Počet projektů na BPS	O59n – Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	350	123	296 359
Dosažení	374	143	493 408
Dosažení v %	107	116	166

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Tabulka 6.19.1.5: Přehled výsledkových a dopadových indikátorů pro opatření III.1.1 (finanční hodnoty v tis. EURO)

Indikátor		Cílová hodnota	Dosažený stav	Míra plnění v %
Výstup	Počet příjemců podpory/ toho v rámci ERP/HC	350/14	374	107
	Celkový objem investic/ toho v rámci ERP/HC (tis. EUR)	296 359/10 360	493 408	243
	Počet projektů na bioplynové stanice/z toho v rámci ERP/HC	123/4	143	116
Výsledek	Zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích (tis. EUR)	2 200	6 638	301
	Hrubý počet vytvořených pracovních míst	400	481	120
	Celkový objem vyrobené elektrické energie (GWh)	490	3 741	763
Dopad	Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS (tis. EUR)	1 800	13 036	724
	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	380	405	107

Zdroj: cílové hodnoty: PRV ČR 2007-2013 září 2015, aktualizovaná verze programového dokumentu schváleného EK v prosinci 2015, dosažené hodnoty: Výroční zpráva PRV ČR 2007-2013 za rok 2015, MZe 2016, vlastní šetření

6.19.2 Výsledky a dopady

A) Indikátory výsledku, cíle a skutečně dosažené hodnoty

Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích

Podklady pro hodnocení hrubé přidané hodnoty vytvořené podpořenými podniky v opatření III.1.1. byly převzaty ze studie ÚZEI (2016)³¹. Protože hrubá přidaná hodnota byla počítána ze vzorku žadatelů, nikoli z celého základního souboru, jedná se tudíž o aproximovaný odhad. V roce 2016 proběhlo výběrové šetření ke zjištění indikátoru R7 – nárůst nezemědělské HPH. K poklesu HPH došlo v důsledku specifického ekonomického vývoje u souboru žadatelů, pro které byla hrubá přidaná hodnota sledována. Ze shromážděných dat je patrná relativně nízká % shoda mezi výběrovým a základním souborem, což nepříznivě ovlivňuje kvalitu odhadu hrubé přidané hodnoty³². Pro stanovení hodnoty monitorovacího indikátoru R7 – Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích (tis. EUR) byl použit kumulativní výpočet nezemědělské hrubé přidané hodnoty v opatření III.1.1. pro rok 2015 – 179 225 tis. Kč. Tato hodnota byla dále přepočtena na

³¹ Zjištění hodnoty monitorovacího indikátoru hrubá přidaná hodnota podniku pro výroční zprávu o pokroku Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 za rok 2015, TÚ 16/4213, výstup 2 – Výpočet hodnoty hrubé přidané hodnoty dle navržené metodiky.

³² Základní soubor byl tvořen 66 podniky z databáze Albertina, výběrová data byla získána vlastním šetřením zpracovatele.

EURO průměrným kurzem EUR/CZK vždy k 31. 12. každého roku sledovaného období. Po tomto přepočtu dosáhla hodnota sledovaného indikátoru 6 873 tis. EURO, což při srovnání s odhadem plnění za období 2003-2015 představuje 312 %. Indikátor výsledku R7 byl tedy naplněn a výrazně překročen.

Hrubý počet vytvořených pracovních míst

S ohledem na zaměření opatření je velmi důležitým ukazatelem výsledku hrubý počet vytvořených pracovních míst. V průběhu realizace podpořených projektů bylo vytvořeno celkem 481 nových pracovních míst. Tato pracovní místa byla vytvořena v rámci 165 podpořených projektů a jednalo se o cca 34 % projektů. V každém z těchto projektů bylo v průměru vytvořeno 2,9 pracovního místa. Šetření provedená v průběhu průběžného i ex-post hodnocení však prokázala, že příjemci vytvořili pracovních míst více, než se zavázali a smluvně potvrdili. Důvodem byly obavy příjemců dotace, z problémů vzniklých v souvislosti s povinností udržitelnost pracovních míst a možnými sankcemi. Cílová hodnota tohoto indikátoru stanovená programovým dokumentem byla 400, dosažená hodnota hrubého počtu vytvořených pracovních míst 481. Indikátor by naplněn, cílová hodnota byla naplněna na 120 %.

Celkový objem vyrobené elektrické energie

Podpořené projekty v záměrech opatření b), c) d), tj. výroba elektrické energie a tepla z obnovitelných zdrojů, byly z finančního hlediska nejnáročnější, a proto zaujímaly přibližně 80 % celé alokace na toto opatření. Tyto projekty zahrnovaly mimo jiné i 143 nových nebo modernizovaných bioplynových stanic, prostřednictvím kterých bylo v období realizace opatření vyrobeno 3 741 GWh. Dosažená hodnota výrazně přesáhla původně plánovaný cíl 490 GWh (tj. 763 % cílové hodnoty). Podpora modernizace a nová výstavba bioplynových stanic v rámci opatření III.1.1., na kterou bylo využito nejvyššího podílu alokovaných finančních prostředků, byla velmi úspěšná a ekonomicky efektivní. Jejím hlavním přínosem bylo zvýšení podílu elektrické energie získané ze všech bioplynových stanic na území ČR z hrubé výroby elektrické energie v ČR, který v roce 2015 dosáhl 3 %. Podstatně výrazněji se tato podpora projevila v ukazateli celkový podíl výroby elektrické energie ze zemědělských bioplynových stanic na celkové výrobě elektrické energie vyrobené ve všech bioplynových stanicích v ČR, který dosáhl v roce 2015 úrovně 37,3 %. Jednalo se zejména o podporu modernizace a nové výstavby bioplynových stanic vybudovaných v průběhu období 2007-2008 zemědělskými podniky. Zemědělský sektor se tak stal významným aktérem v oblasti výroby elektrické energie z netradičních zdrojů a současně významně přispěl k řešení klimatických změn, prostřednictvím významného příspěvku k ochraně a tvorbě životního prostředí (zpracování vedlejších produktů a odpadů zemědělské výroby).

Dotazníkové šetření a strukturované telefonické rozhovory

Výsledky průběžného hodnocení ukazují, že příjemci tohoto opatření mohou úspěšně diverzifikovat své aktivity a příjmovou strukturu jinými aktivitami, které jsou často napojeny na jejich hlavní činnost. Pravděpodobně nejlepším příkladem jsou bioplynové stanice a peletizační linky, kde může

zemědělský odpad sloužit jako vstup pro dodatečné aktivity. Rovněž tyto dodatečné aktivity mohou do jisté míry přispět k celkové ekonomické výkonnosti příjemců, v některých případech může podíl příjmu generovaným z těchto dodatečných aktivit dosáhnout až 30 %.

Přínosy a efekty realizovaných projektů byly hodnoceny zejména prostřednictvím dotazníkového šetření u skupiny úspěšných příjemců pomoci a dále v řízených strukturovaných telefonních rozhovorech s vybranými příjemci z Ústeckého a Jihomoravského kraje, kteří realizovali své projekty ve všech záměrech opatření III.1.1. (podrobné výsledky a závěry dotazníkového šetření, včetně grafické vizualizace jsou uvedeny v příloze).

B) Indikátory dopadů – očištěné hodnoty indikátorů výsledku, cíle a skutečně dosažené hodnoty

V rámci hodnocení dopadů evaluátor vycházel z hodnocení efektů, které mohou snížit nebo zvýšit využití výsledků dosažených s přispěním intervence z EAFRD. Jednalo se o následující efekty: pákový efekt (multiplikační efekt), efekt mrtvé váhy, vytěšňovací a substituční efekt. Přitom evaluátor porovnával situaci u podpořených a nepodpořených žadatelů. Dle odsouhlasené metodiky v Úvodní zprávě bylo porovnání provedeno na úrovni vybraných okresů. Pro výpočet mrtvé váhy bylo cílem vybrat nejintenzivněji podpořené okresy, tj. okresy, ve kterých bylo největší množství podpořených žadatelů a současně i velké množství nepodpořených podnikatelských subjektů. Takovými okresy jsou Třebíč, Žďár nad Sázavou, Ústí nad Orlicí a Brno – venkov. Pro výpočet dalších efektů potom bylo nutné vymezit také okresy „nejméně“ zasažené tímto opatřením PRV. Tímto způsobem byl vytvořen seznam podnikatelských subjektů, pro které byly získány data z databáze Magnus. Zjišťována byla přidaná hodnota a zaměstnanost v letech 2009 – 2014. Tyto údaje a časové období tvořily hlavní vstupy pro kontrafaktuální analýzu, při které bylo využito metody DiD. Následována byla zejména metodika „Approaches for assessing the impacts of the Rural Development Programmes in the context of multiple intervening factors“ (EC 2010).

Vyhodnocení dopadů intervence poskytnuté úspěšným žadatelům – příjemcům v rámci opatření III.1.1 jsou shrnuty do následujících tabulek.

Tabulka 6.19.2.1: Indikátor dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty – indikátor R7

R7 - Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích			tis. EUR	6 873	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1,066	1	1	1	1,239
Absolutní vyjádření	7 327	6 873	6 873	6 873	8 516
Nárůst/snížení	+454	0	0	0	+1 643
Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS*			13 036		

Zdroj: vlastní zpracování dat z databáze Magnus hodnotitelem

*Pozn. Byl využit směnný kurz 26,078, který reprezentuje průměrnou hodnotu kurzu ČNB v období 2007 – 2015 (průměrovány byly vždy kurzy k 31. 12. každého roku). Pro přepočítání PPS byla využita hodnota 17,9433 PPP.

Tabulka 6.19.2.2: Indikátor dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty – indikátor R8

R8 – Hrubý počet pracovních míst			Počet prac. míst	481	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1.066	1	1	0.536	1,239
Absolutní vyjádření	513	0	0	258	596
Nárůst/snížení	+32			-223	+115
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek					405

Zdroj: vlastní zpracování dat z databáze Magnusweb hodnotitelem

Tabulka 6.19.2.3: Výsledky dopadových indikátorů opatření III.1.1

Indikátor dopadu	Jednotka	Cílová hodnota	Dosažená hodnota	Hodnota po očištění - dopad	Plnění cílové hodnoty (k očištěné hodnotě) v %	Podíl dosažené hodnoty/očištěné hodnoty v %
Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS	tis. EUR	1 800	6 873	13 036	724	189
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	Počet prac. míst	380	481	405	101	84

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR, 2007-2013, vlastní výpočty podle zpracované metodiky

Konečnou hodnotu indikátoru dopadu (očištěného indikátoru výsledku) evaluátor stanovil součtem nárůstu/snížení hodnoty tohoto výsledkového indikátoru důsledkem jednotlivých efektů.

Postup očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty je detailně uveden v tabulkách č. 6.19.2.2 a 6.19.2.3. Použitý hlavní metodický přístup input-output modelu (I/O) má však dílčí omezení. Model zejména zcela nereflektuje adicionalitu prostředků, technologický pokrok a rozložení dopadu investic v čase. Vypočtené hodnoty použité pro očištění hodnot výsledkových indikátorů jsou souhrnně zpracovány v tabulce č. 6.19.2.1

Indikátory dopadu: Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS (tis. EURO) a Čistý počet pracovních míst na plný úvazek byly naplněny a v obou případech překročeny.

6.19.3 Zodpovězení hodnotících otázek

17. Jak a do jaké míry přispělo toto opatření k hospodářské diverzifikaci příjemců?		
Relevance	Relevantnost opatření je dobrá. Problémy byly správně formulovány, vychází z provedených analýz potřeb venkova (SWOT analýza) a reflektují je.	
Hodnotící kritérium	Rozsah zvýšení různorodosti zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, dopad na zvýšení kvality života ve venkovských oblastech, rozsah zmírnění negativních změn klimatu prostřednictvím využívání obnovitelných zdrojů energie.	
Ukazatele	Dopadový	Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS
	Dopadový	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
	Výsledkový	Zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích
	Výsledkový	Hrubý počet vytvořených pracovních míst
	Výsledkový	Celkový objem vyrobené elektrické energie
Odpověď na evaluační otázku: Opatření přispělo významnou měrou k hospodářské diverzifikaci venkova. Stanovené (plánované) indikátory výsledku, výstupu a dopadu byly v plné míře naplněny a ve všech případech překročeny, v řadě případů i několikrát (celkový objem investic, zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích, celkový objem vyrobené elektrické energie, čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS). Realizace opatření III.1.1. z hlediska objemu investičních prostředků spočívala především v záměru b) bioplynové stanice. Počet projektů přesáhl původně plánovaný cíl 123 BPS a dosáhl hodnoty 142 (109 %). Celkový objem vyrobené elektrické energie - 3 741 GWh (cíl 490 GWh). Celkový podíl vyrobené elektrické energie v zemědělských bioplynových stanicích na celkové výrobě elektrické energie z veškerých bioplynových stanic v ČR za období 2007-2015 byl 37 %. Tento podíl svědčí o důležitosti zemědělského sektoru při plnění závazků ČR při plnění závazků vyplývajících pro ČR ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Z té vyplývá pro Evropskou unii jako celek v roce 2020 cíl 20% podílu energie z obnovitelných zdrojů a cíl 10 % podílu energie z obnovitelných zdrojů v dopravě. Pro Českou republiku byl Evropskou Komisí stanoven minimálně 13 % podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie. Splnění tohoto cíle musí zároveň zajistit minimálně 10 % podíl obnovitelných zdrojů v dopravě. Většinu příjemců pomohla podpora rozšířit své podnikatelské aktivity a najít nové zdroje příjmů. Podpořené aktivity směřovaly do nejrůznějších nezemědělských aktivit a přispěly k rozšíření nabídky výrobků a služeb na venkově. Realizované projekty v rámci opatření III.1.1. přispěly mimo oblast obnovitelných zdrojů energie k rozvoji podniku příjemce dotace v následujících oblastech: zvýšení příjmů zemědělského podniku, zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců, uvedení nových produktů a služeb na trh, obnova a využití nevyužitých objektů. V důsledku realizace projektu došlo u 56 % podniků k zvýšení výnosů/příjmů z nových výrobků a služeb. Na základě zhodnocení všech uvedených faktů lze konstatovat, že intervence poskytnuté v rámci opatření III.1.1 významně přispěly k hospodářské diverzifikaci příjemců a alokované finanční prostředky byly využity efektivně.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Relevantnost opatření je dobrá. Problémy byly správně formulovány, vychází z provedených analýz potřeb venkova (SWOT analýza) a reflektují je.	
Hodnotící kritérium	Rozsah zvýšení různorodosti zemědělských aktivit ve směru nezemědělské produkce, dopad na zvýšení kvality života ve venkovských oblastech, rozsah zmírnění negativních změn klimatu prostřednictvím využívání obnovitelných zdrojů energie.	
Ukazatele	Dopadový	Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS
	Dopadový	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
	Výsledkový	Zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích
	Výsledkový	Hrubý počet vytvořených pracovních míst
	Výsledkový	Celkový objem vyrobené elektrické energie
	Dopadový	Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS

Odpověď na evaluační otázku:

Významným dopadem realizovaných projektů zaměřených na podporu malých a středních podniků v oblasti rozvoje řemesel a služeb bylo zvýšení kvality života lidí ve vesnických obcích zlepšením přístupu k službám, především zlepšením jejich dostupnosti pro občany ve venkovských obcích. Dalším neméně významným efektem dopadů opatření III.1.1. je pozitivní vliv na životní prostředí spočívající k posílení přechodu výroby elektřiny a tepla z fosilních zdrojů na obnovitelné zdroje na bázi biomasy a posílení plnění závazků ČR vůči EU v oblasti zvyšování podílu obnovitelných zdrojů v energetické bilanci ČR. Celkový podíl výroby elektrické energie ze zemědělských bioplynových stanic na celkové výrobě elektrické energie vyrobené ve všech bioplynových stanicích v ČR, dosáhl v roce 2015 úrovně 37,3 %. Zemědělský sektor se tak stal významným aktérem v oblasti výroby elektrické energie z netradičních zdrojů a současně významně přispěl k řešení klimatických změn, prostřednictvím významného příspěvku k ochraně a tvorbě životního prostředí (zpracování vedlejších produktů a odpadů zemědělské výroby). Jako velmi efektivní se ukázala vzájemná návaznost bioplynových stanic a linek na výrobu tvarovaných paliv, popř. kotelen a vytopen umožňující přechod celých obcí na vytápění lidských sídel ekologicky čistým bioplynem a redukcí lokálních topenišť na pevná paliva na minimum (např. obce Slatina nebo Klapý v Ústeckém kraji).

6.19.4 Závěry a doporučení

Všechny cíle výstupů opatření III.1.1. (počet příjemců pomoci, počet projektů na bioplynové stanice, celkový objem investic) byly dosaženy, ve všech případech výrazně překročeny. Rovněž se podařilo naplnit všechny výsledkové indikátory, tj. zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty u podpořených podniků, hrubá počet vytvořených pracovních míst a celkový počet vyrobené elektrické energie v bioplynových stanicích. V případě hrubé přidané hodnoty a celkového objemu vyrobené elektrické energie došlo k překročení cílové hodnoty více než dvojnásobně, což se promítlo následně i do dosažených hodnot dopadových indikátorů (čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS, čistý počet nových pracovních míst).

Opatření účinně přispělo k diverzifikaci aktivit podpořených příjemců a tím i značné části zemědělského sektoru, a zprostředkovaně podpořilo i rozvoj venkova. Úspěšná diverzifikace zemědělských aktivit umožnila zemědělským subjektům – příjemcům zvýšit jejich celkovou výkonnost a podpořit jejich ekonomickou stabilitu prostřednictvím dalších nezemědělských ekonomických činností, často napojených na hlavní činnost. Dobrým příkladem jsou vybudovaná zařízení na výrobu a využití OZE (bioplynové stanice, kotelny a vytopny na biomasu, peletárny na biopaliva) využívající surovin a odpadů ze zemědělské výroby, ale i další řemeslné provozy (truhlářství, dřevovýroba, kovovýroba, zpracování regionálních produktů apod.) a opravárenské provozy pro automobily a domácí stroje a zařízení, které se velmi efektivně doplňují s hlavní – zemědělskou činností. Výstavba zařízení využívající a produkující OZE má navíc pozitivní vliv na životní prostředí a zmírňování dopadů změn klimatu, což se kladně promítá do kvality života lidí. Podpora v rámci opatření III.1.1. a diverzifikace činností zemědělců do jiných oblastí příjemcům pomoci v řadě případů významně pomohla překonat a řešit problémy vyvolané celosvětovou krizí, zvyšování cen vstupů, snižování výkupních cen zemědělských produktů a poruchami jejich odbytu.

Doporučení pro navazující programové období vyplývající ze zkušeností příjemců z období 2007-2013:

- Při rozdělování alokace dotačních prostředků pro tuto oblast zohlednit strukturálně ohrožené regiony a reflektovat stav ekonomiky v těchto regionech, míru nezaměstnanosti demografické poměry a existenci vyloučených lokalit a toto promítnout výrazněji do preferenčních kritérií;

- Vytvářet podmínky pro pomoc zemědělským subjektům při získávání prostředků na spolufinancování investičních projektů formou odborných školení v oblasti dotačního managementu i v době udržitelnosti projektů (např. zajistit účinnou podporu příjemcům podpory při přípravě a realizace veřejných zakázek s cílem snížení chybovosti a následných finančních sankcí);
- Podpořit proces využívání příkladů dobré praxe a výměny zkušeností pro opakovatelnost projektů;
- Vypracování exaktní metodiky pro jednotný postup při zjišťování a sledování hrubé přidané hodnoty podpořených ale i nepodpořených podniků. Návazně na to dále stanovit jednotný postup při stanovení dopadových indikátorů (očišťování hodnot výsledkových indikátorů);
- Ve světle efektů mrtvé váhy podpořených projektů zvýšit úlohu komunitního projednávání problémů a potřeb území při zpracování Strategií komunitně vedeného místního rozvoje.

6.20 312 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (III.1.2)

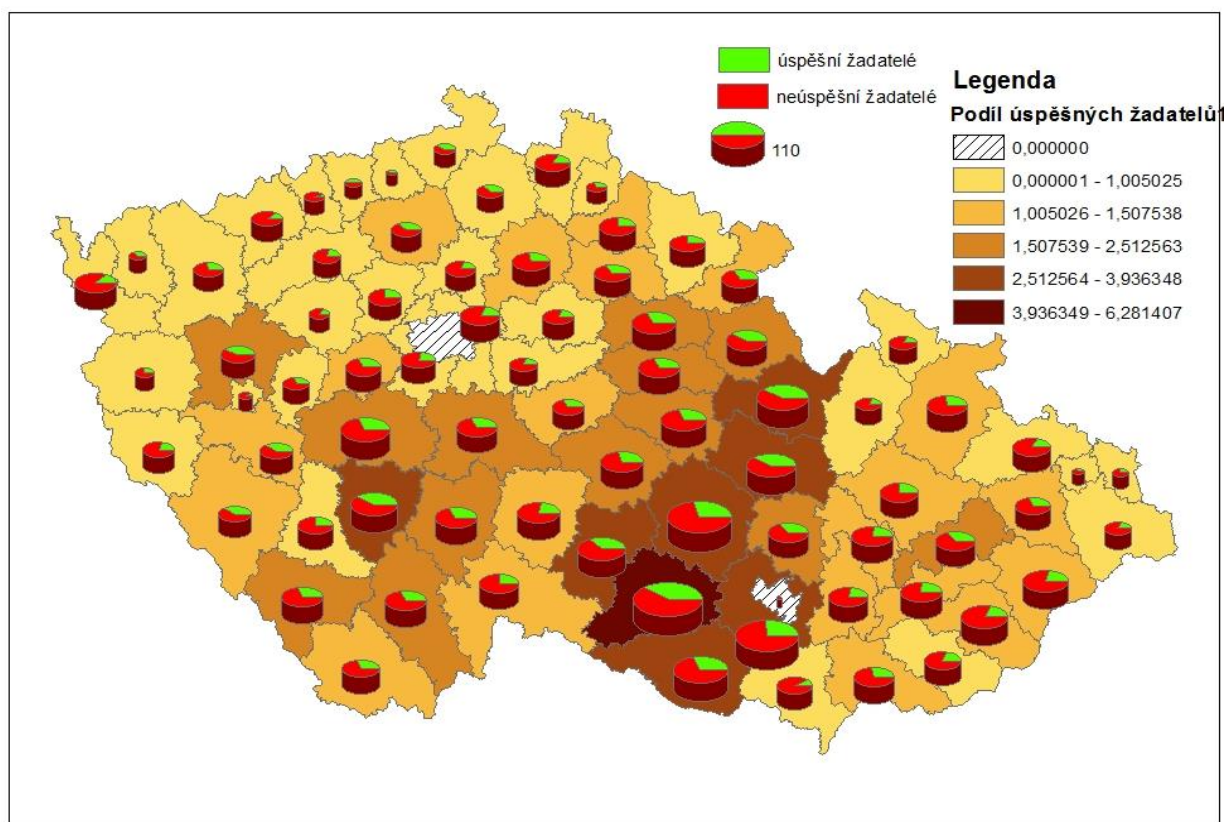
Opatření III.1.2 (podpora zakládání nových a rozvoje existujících podniků nejmenší velikosti – mikropodniků včetně nových živností v oblasti výroby a zpracování) mělo obdobný charakter jako opatření III.1.1. Základním smyslem bylo vytváření nových pracovních míst a rozvoj hospodářské struktury nezemědělských aktivit. Opatření bylo zaměřeno na podporu dvou tematických oblastí. Za prvé se jednalo o podporu zakládání nových a rozvoje existujících nezemědělských mikropodniků (tj. podniků do 10 zaměstnanců s ročním obratem do 2 mil. EUR) v oblasti řemesel a služeb pro venkovské hospodářství a obyvatelstvo. Za druhé bylo možné i v tomto opatření podporovat výstavbu jednotek tvrdé infrastruktury pro zpracování a využívání OZE. Z tohoto důvodu byla i u tohoto opatření stanovena geografická způsobilost pro lokalizaci intervence v obcích do 2000 obyvatel vyjma projektů zaměřených na OZE, které mohly být realizovány na území celé ČR mimo HI. m. Prahu.

6.20.1 Naplnění opatření – výstupy

V první části analýzy opatření III.1.2 byly v prostředí geografických informačních systémů (GIS) vyhodnoceny geografické nerovnoměrnosti a prostorové rozložení podpořených projektů a také diferenciací úspěšných a neúspěšných žadatelů a jejich poměru v jednotlivých okresech. Tato část byla důležitá jednak pro vymezení okresů, se kterými bylo pracováno v rámci kontrafaktuální analýzy, ale také pro celkovou interpretaci evaluačních otázek. Nejvyšší absolutní poptávka po dotacích z opatření III.1.2 byla zaznamenána v oblasti Vysočiny a částečně Jihočeského kraje. Konkrétně se jednalo o Třebíč, Žďár nad Sázavou a další. Rozdíly mezi okresy existovaly také z hlediska míry úspěšnosti (viz kartodiagram). Přirozeně byla nejvyšší poptávka v okresech s fragmentovanou sídelní strukturou, ve kterých je lokalizována nejvyšší část obcí do 2000 obyvatel.

Obrázek 6.20.1.1: Geografické rozložení žadatelů opatření III.1.2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat SZIF

Tabulka 6.20.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 312	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	110 341	641 828	3 666 544
V procentech (%)	3	18	100

Zdroj: Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Tabulka 6.20.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	4 146	303 509
Proplacené	1185	86 317

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.20.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O60 - Počet podporovaných podniků	O - Počet projektů na BPS	O - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	1 084	46	220 681
Dosažení	1035	24	223 307
Dosažení v %	95	57	101

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Po formální stránce (tj. z pohledu prostého čerpání finančních prostředků) se v rámci opatření III.1.2 podařilo dosáhnout plánovaných cílů (jelikož poptávka převyšovala možnosti opatření téměř čtyřnásobně). Celkový objem vyplacených finančních prostředků byl na úrovni 101 % původní alokace. Nejvyšší část alokace byla směřována na aktivity spojené se zakládáním a rozvojem nových mikropodniků (72 %). Cílem bylo podpořit 1085 nových podniků, ale tento cíl se nakonec podařilo naplnit na úrovni 95 % (1035 podpořených podniků). Z hlediska charakteru žadatelů se nejčastěji jednalo o živnostníky (OSVČ) nebo právnické subjekty (s.r.o.) V případě projektů zaměřených na výstavbu BPS bylo podpořeno celkem 26 projektů (tj. míra naplnění původního předpokladu je na úrovni 57 %). Celkově bylo realizováno 1185 projektů, přičemž celkový objem investic byl 223 307 tis. EUR. Klíčové dopadové indikátory vyjadřující zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích a hrubý počet vytvořených pracovních míst jsou interpretovány v další části.

6.20.2 Výsledky a dopady

Při zpětném zhodnocení je patrné, že intervence III.1.2 byla nakonec dominantně zaměřena zejména na rozvoj stávajících mikropodniků (87 % projektů) a jen okrajově přispěla ke vzniku zcela nových ekonomických subjektů ve venkovských obcích (17 %). Jednoznačně převažovaly řemeslné aktivity jako např. truhlářství, kovářství, drobná strojírenská výroba, ale i drobné maloobchodní služby. Z hlediska právní kategorizace se v 58 % jednalo o drobné živnostníky – fyzické osoby podnikající jako OSVČ (58 %) a zbývajících 42 % realizátorů projektů byly právnické osoby (zejména mikropodniky zřízené jako společnosti s ručením omezeným). V případě fyzických osob podnikajících významně dominují muži, kteří tvořili 90,5 % úspěšných realizátorů projektů. V případě fyzických osob lze potom také doložit, že se téměř výhradně jednalo o osoby ve věku 25 let a starší (96, 2 %). Tento deskriptivní přehled o charakteristikách lze vnímat pouze jako prvotní fázi hodnocení (ačkoliv nezbytnou), neboť v jejím kontextu budou dále interpretovány reálné přínosy, výsledky a širší efekty podpořených projektů v opatření III.1.2.

Jeden z důležitých a očekávaných efektů tohoto opatření je spojen s tvorbou a stabilizací pracovních míst ve venkovských obcích. Celkově bylo vytvořeno 2 149 pracovních míst (pozn. Jedná se o hrubý počet pracovních míst. Po výpočtu jednotlivých efektů podmiňujících počet pracovních míst je zřejmé, že čistý počet pracovních míst byl vyšší). Mnohem důležitější však je skutečnost, že cca 91 %

pracovních míst se daří udržet a v řadě případů došlo i k navýšení nad rámec závazků projektu. Byl tedy identifikován pozitivní kumulativní efekt, kdy podpora/rozšíření či obecně diverzifikace hospodářské činnosti vedla k rozvoji podniku, což si vyžádalo další nárůst pracovních míst. Dle reprezentativního vzorku (cca 25 %) dotazníkového šetření bylo v průměru vytvořeno 2,38 pracovních míst na projekt. Z hlediska kvantity a absolutního počtu se tedy nejednalo o zásadní intervence (až na několik případů skokového růstu firem), ale v relativním vyjádření byl efekt nesporný. Především došlo ke stabilizaci hospodářské činnosti a pracovních míst u již existujících podnikatelských subjektů (případně k drobnému navýšení). Nicméně z výsledků šetření je především patrné, že podpoření podnikatelů zdůrazňuje efekty a přínosy projektu v jiných oblastech než ve stabilizaci zaměstnanosti v obci. Z hlediska nárůstu/poklesu průměrných mezd u nově vytvořených pracovních míst nedošlo k zásadnímu navýšení ve srovnání se stávajícími místy (ale směrodatná odchylka ukazuje hodnotu 1,4 a mezi příjemci tak existovaly rozdíly).

Projekty a projektové aktivity opatření III.1.2 měly různé přínosy a efekty, a proto bylo snahou hodnotit kategoriální data formou histogramů. Příjemci měli možnost vyjádřit na škále 1-5 význam daného efektu a je proto podstatné hodnotit základní ukazatele variability v kontextu normálního (Gaussova) rozložení dat. Nejvýznamnější odchylky normálního rozdělení byly nalezeny v případě efektů „zlepšení pracovních podmínek výroby“ a „obnova nevyužitého objektu/stavby“. Tyto dva efekty vykazují krajně asymetrické rozložení dat a příjemci jim tedy přiřkládají největší význam. Projektové aktivity tak přispěly k využití různých staveb a objektů ve venkovských obcích, kde bylo možné zřídit novou nebo rozšířit stávající výrobu. Intervence proto přispěla k využití chátrajících nebo nevyužívaných prostor, které by ve střednědobém horizontu mohly představovat potenciální problém pro obce. V naprosté většině případů došlo k zavedení nových technologií do výroby, což mělo různé efekty. Jednak došlo k očekávané diverzifikaci výroby, tj. nové přístrojové vybavení a nové technologie umožnily vyrábět nové výrobky, které s původním vybavením provozoven nebylo možné vyrobit. V těchto případech došlo také k podstatnému navýšení příjmů mikropodniků. Druhým velmi častým přínosem bylo zvýšení produktivity práce a s tím spojený zvýšený objem produkce/výroby. Nové technologie často umožnily rychlejší a efektivnější výrobu a zlepšily podmínky pracovního procesu. Celkově však výnosy a příjmy podniků v důsledku realizace projektu takřka kopírují normální rozdělení a efekty v této oblasti nelze přeceňovat (vliv byl průměrný, ačkoliv lze nalézt případy mikropodniků se skokovým růstem příjmů). Obdobně lze hodnotit také efekt v oblasti inovací původních výrobků a služeb. Ve většině případů se jednalo o spíše drobná zlepšení při výrobě, případně možnost vyrábět nové druhy výrobků, ale nejednalo se o podstatné inovace. To však obecně odpovídá také reálným možnostem mikropodniků v ekonomice (kde reálným nositelem inovací jsou střední a velké firmy).

V souvislosti s podílem výnosů/příjmů nových výrobků či služeb vzniklých v důsledku realizace projektu na celkovém obratu mikropodniku byla specifická pozornost věnována rozdílu mezi zemědělskými a nezemědělskými subjekty. Analýza prostřednictvím kontingenčních tabulek odhalila rozdíly mezi oběma kategoriemi podniků. Ze samotného rozdělení je patrný mírně vyšší podíl výnosů/příjmů v důsledku realizace projektu u nezemědělských subjektů. Nicméně test dobré shody (chí-kvadrát test) nepotvrzuje signifikanci u tohoto rozdělení. Obecně proto nelze statisticky prokázat, že by podíl výnosů/příjmů nových výrobků byl u nezemědělských podnikatelů vyšší než u zemědělských.

Významně se také lišila motivace a snaha o získání dotace. V celé skupině příjemců lze nalézt jen 10 % podnikatelů, kteří by projekt realizovali zcela jistě i bez dotace. Dalších 6 % by to pravděpodobně realizovalo. Avšak 29 % příjemců by investici určitě nerealizovalo a pravděpodobnost u dalších 38 % žadatelů by byla menší než 50 %. Celkově je tedy evidentní, že program PRV inicioval investiční aktivitu zejména podnikatelů, kteří by o založení zcela nového podniku nebo diverzifikaci stávajících aktivit neuvažovali. Proto byla v dalším kroku provedena analýza podílu výnosů/příjmů nových výrobků vzniklých v důsledku realizace projektu na obratu mikropodniků dle motivace a ochoty realizovat projekt i bez PRV. Prvním významným výsledkem je, že u cca 22 % příjemců, kteří se jednoznačně vyjádřili, že by bez PRV projekt nikdy nerealizovali, tvořil podíl příjmů na současném obratu 80 – 100 %. Podpora z PRV tak měla zásadní impuls v rozvoji podnikatelských aktivit. Obecně byla velmi početná skupina příjemců, u kterých podíl výnosů/příjmů na obratu tvořil max. 20 % (což odpovídá reálné diverzifikaci aktivit). Překvapivé je, že u této skupiny nezáleželo na motivaci/ochotě projekt realizovat i bez PRV. Výsledky jsou velmi podobné a nárůst tak zaznamenali podnikatelé, kteří by projektový záměr realizovali i bez PRV stejně jako Ti, kteří by naopak bez podpory z PRV podobné aktivity nerealizovali.

V neposlední řadě byl hodnocen dopad projektu i na širší okolí, než jen na samotný mikropodnik. Obecně lze konstatovat, že u všech hodnocených dopadů jsou výsledky pouze průměrné resp. podprůměrné (respondenti hodnotili dopady na škále 1 – 5, kde 5 vyjadřoval zásadní přínos). Z výsledků plyne, že podpořené podniky přisuzují nejnížší váhu dopadům projektu na stabilizaci zaměstnanosti v obci. To koresponduje s výše uvedenou interpretací, která zdůrazňuje spíše relativní význam (resp. stabilizační roli) projektů na zaměstnanost. Navíc směrodatná odchylka je nejnížší a potvrzuje relativní shodu ve vyjádření respondentů. Nejvyšší dopad spatřují příjemci ve zvýšení dostupnosti služeb a zvýšení atraktivity obce. Ačkoliv podpořené podniky nejsou ve většině případů závislé pouze na místních odběratelích a dodávají výrobky po celém Česku případně i na nadnárodní úrovni, tak dopad pro místní obyvatele je značný. Význam lokální a mikroregionální poptávky byl navíc potvrzen také v rámci telefonických rozhovorů. Dopad na diverzifikaci ekonomických činností v obci je spíše podprůměrný, to je ale očekávané, jelikož se jedná o vyjádření jednotlivých příjemců. Obecně však opatření III.1.2 jako celek přispělo k celkové diverzifikaci hospodářských činností ve venkovských oblastech (pokud je na situaci pohlíženo jako na celkový příspěvek opatření na venkově).

Specificky byla pozornost zaměřena také na srovnání podpořených a nepodpořených žadatelů. V této souvislosti byly vypočítány efekty mrtvé váhy, vytěšňovací efekt a substituční efekt. Výsledky pro opatření III.1.2 odhalily, že v případě srovnání podpořených a nepodpořených subjektů v intenzivně zasažených regionech byl v období 2009 – 2014 růst přidané hodnoty vyšší u nepodpořených subjektů. Mrtvá váha je tedy 100 %. Ukázalo se, že podpora byla směřována na podniky, které by bez podpory vykazovaly ještě nižší růst přidané hodnoty než s realizovaným projektem. Obdobná situace se projevila také v tvorbě pracovních míst, kdy relativně významnější tvorbu pracovních míst vykazují nepodpořené subjekty.

Dále byl počítán vytěšňovací efekt, kde dochází k porovnání na úrovni dvou typů regionů s nejvyšší a nejnížší intenzitou podpory, kde v regionu s nejvyšší intenzitou podpory byl vypočítán růst HPH u příjemců. Dále byl vypočítán průměr za skupiny nepodpořených subjektů v nejvíce a nejméně podpořeném regionu. Rozdíl mezi růstem HPH příjemců v nejvíce podpořeném regionu a průměrem

růstu nepodpořených subjektů vyjadřuje efekt vytěsnění. Výsledná hodnota vytěšňovacího efektu je záporná a proto je patrné, že k vytěsnění v případě opatření III.1.2 nedošlo. V kontextu výše uvedeného efektu mrtvé váhy se naopak ukazuje, že byly podpořeny právě ty mikropodniky, které intervenci pro další diverzifikaci nutně potřebovaly.

Substituční efekt porovnává nepodpořené subjekty ve dvou regionech s nejvyšší a nejnižší intenzitou podpory. Substituční efekt byl počítán na absolutních číslech a výsledná hodnota substituce je 52 528 000,- Kč. V případě pracovních míst byl počítán substituční efekt jako rozdíl relativního růstu pracovních míst v obou typech regionů. Nepodpořené subjekty v intenzivně zasažených regionech zdvojnásobily počet pracovních míst (koeficient růstu 2,04), zatímco nepodpořené subjekty v nejméně zasažených regionech vykazovaly koeficient růstu 1,33.

Kvantifikace jednotlivých efektů ve vztahu ke zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty a k hrubému počtu pracovních míst v podpořených podnicích je uvedena v níže uvedené tabulce.

Indikátory dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty

Tabulka 6.20.2.1: Očištění hodnot indikátoru R7

R7 - Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích			tis. EUR	3 584	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1,212	1	1	1	1,239
Absolutní vyjádření	4 344	0	0	0	4 441
Nárůst/snížení	760	0	0	0	857
Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS*				7 557	

Zdroj: vyhodnocení dat databáze Magnusweb

*Pozn. Byl využit směnný kurz 26,078, který reprezentuje průměrnou hodnotu kurzu ČNB v období 2007 – 2015 (průměrovány byly vždy kurzy k 31. 12. každého roku). Pro přepočítání PPS byla využita hodnota 17,9433 PPP.

Tabulka 6.20.2.2: Očištění hodnot indikátoru R8

R8 – Hrubý počet pracovních míst			Počet prac. míst	2 149	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1,342	1	1	1	1,239
Absolutní vyjádření	2 884	0	0	0	2 663
Nárůst/snížení	735				514
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek				3 398	

Zdroj: vyhodnocení dat databáze Magnusweb

Tabulka 6.20.2.3: Dopadové indikátory – shrnutí

Indikátor dopadu	Jednotka	Výchozí hodnota	Skutečná hodnota	Plnění v %
Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS	tis. EUR	3 584	7 557	210
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	Počet prac. míst	2 149	3 398	158

Zdroj: vyhodnocení dat databáze Magnusweb

6.20.3 Zodpovězení hodnotících otázek

EQ17: Jak a do jaké míry přispělo toto opatření k hospodářské diverzifikaci příjemců?		
Relevance	Podpora zakládání nových a rozvoje existujících podniků nejmenší velikosti má přímý vliv na vytváření nových pracovních míst a rozvoj hospodářské struktury nezemědělských aktivit a tím přispívá k diverzifikaci ekonomických aktivit.	
Hodnotící kritérium	Infrastrukturní investice do stávajících podniků přispívají ke zvýšení produktivity práce a celkové produktivity firmy, diverzifikaci výrobků i k celkové diverzifikaci hospodářské činnosti příjemců. V případě nově založených podniků se jedná o celkový impuls k rozvoji podnikání ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) a hrubý počet pracovních míst
	Výstupový	Počet podporovaných podniků
	Výstupový	Počet projektů na BPS
	Výstupový	Celkový objem investic
Odpověď na evaluační otázku: Opatření III.1.2 bylo nakonec dominantně zaměřeno zejména na rozvoj stávajících mikropodniků (87 % projektů) a jen okrajově přispělo ke vzniku zcela nových ekonomických subjektů ve venkovských obcích (17 %). Jednoznačně převažovaly řemeslné aktivity jako např. truhlářství, kovářství, drobná strojírenská výroba, ale i drobné maloobchodní služby. Toto opatření iniciovalo investiční aktivitu zejména podnikatelů, kteří by o založení zcela nového podniku nebo diverzifikaci stávajících aktivit neuvažovali (cca 60 %). Současně právě tato skupina příjemců vykazuje poměrně zásadní dopady v podnikání (významný podíl výnosů z nových výrobků díky realizaci projektu na celkovém obratu). Projektové aktivity tak přispěly k využití různých staveb a objektů ve venkovských obcích, kde bylo možné zřídit novou nebo rozšířit stávající výrobu. Intervence proto přispěla k využití chátrajících nebo nevyužívaných prostor, které by ve střednědobém horizontu mohly představovat potenciální problém pro obce. V naprosté většině případů došlo k zavedení nových technologií do výroby, což mělo různé efekty. Jednak došlo k očekávané diverzifikaci výroby tj. nové přístrojové vybavení a nové technologie umožnily vyrábět nové výrobky, které s původním vybavením provozoven nebylo možné vyrobit. V těchto případech došlo také k podstatnému navýšení příjmů takových mikropodniků. Druhým velmi častým přínosem bylo zvýšení produktivity práce a s tím spojený zvýšený objem produkce/výroby. Nové technologie často umožnily rychlejší a efektivnější výrobu a zlepšily podmínky pracovního procesu. Čistý počet pracovních míst i čistá přidaná hodnota v podpořených podnicích jsou vyšší zejména díky pákovému efektu a multiplikačním efektům intervencí.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Podpora zakládání nových a rozvoje existujících podniků nejmenší velikosti má přímý vliv na vytváření nových pracovních míst a rozvoj hospodářské struktury nezemědělských aktivit a tím přispívá k diverzifikaci ekonomických aktivit.	
Hodnotící kritérium	Infrastrukturní investice do stávajících podniků přispívají ke zvýšení produktivity práce a celkové produktivity firmy, diverzifikaci výrobků i k celkové diverzifikaci hospodářské činnosti příjemců. V případě nově založených podniků se jedná o celkový impuls k rozvoji podnikání ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) a hrubý počet pracovních míst
	Výstupový	Počet podporovaných podniků
	Výstupový	Počet projektů na BPS
	Výstupový	Celkový objem investic

Odpověď na evaluační otázku:

Celkově bylo vytvořeno 2 149 pracovních míst (očistěná hodnota 3 312 pracovních míst). Významná je skutečnost, že cca 91 % pracovních míst se daří udržet a v řadě případů došlo i k navýšení nad rámec závazků projektu. Byl tedy identifikován pozitivní kumulativní efekt, kdy podpora/rozišení či obecně diverzifikace hospodářské činnosti vedla k rozvoji podniku, což si vyžádalo další nárůst pracovních míst. Dle reprezentativního vzorku dotazníkového šetření bylo v průměru vytvořeno 2,12 pracovních míst. Z hlediska kvantity a absolutního počtu se tedy nejednalo o zásadní intervence (až na několik případů skokového růstu firem), ale v relativním vyjádření byl efekt nesporný. Především došlo ke stabilizaci hospodářské činnosti a pracovních míst u již existujících podnikatelských subjektů (případně k drobnému navýšení). Nejvyšší dopad spatřují příjemci ve zvýšení dostupnosti služeb a zvýšení atraktivity obce. Ačkoliv podpořené podniky nejsou ve většině případů závislé pouze na místních odběratelích a dodávají výrobky po celém Česku případně i na nadnárodní úrovni, tak dopad pro místní obyvatele je značný. Podíl výnosů/příjmů nových výrobků na celkovém obrátu se statisticky neliší u zemědělských a nezemědělských podnikatelů.

6.20.4 Shrnutí

Opatření mělo významný vliv ve venkovských oblastech, kde přispělo ke stabilizaci ekonomických činností a současně v mnoha případech znamenalo i opravdový impuls výroby (diverzifikace nových výrobků, efektivnější proces výroby aj.) spojený s vytvářením zcela nových pracovních míst (nad rámec závazků PRV). Míra působení opatření byla v prostoru rozdílná, neboť opatření vykazovalo značnou regionální diferenciaci. Obecně bylo zjištěno, že opatření iniciovalo ekonomickou aktivitu zejména u podnikatelů, kteří by o takovém podnikatelském záměru neuvažovali. Kvantifikace efektů dopadových indikátorů navíc ukázala, že podpora byla směřována zejména na podniky, které by bez podpory vykazovaly ještě nižší růst přidané hodnoty než s realizovaným projektem. Současně bylo zjištěno, že byly podpořeny právě ty mikropodniky, které intervenci pro další diverzifikaci nutně potřebovaly. Opatření bylo mezi příjemci velmi oblíbené a kladně hodnocené z hlediska potřebnosti a přínosu pro podporu podnikání. Svědčí o tom, mj. také významně vyšší poptávka žádostí, než byly reálné možnosti programu resp. opatření.

6.21 313 Podpora cestovního ruchu (III.1.3)

Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu (kód 313)

6.21.1 Naplnění opatření – výstupy

Podpora v rámci tohoto opatření byla zaměřena na rozvoj doplňkové infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Dle intervenční logiky mělo toto opatření snahu podpořit různorodost ekonomických aktivit formou rozvoje nezemědělské produkce a podpořit zaměstnanost ve venkovských oblastech. Ve výsledku mělo dojít ke zatraktivnění venkovských oblastí a tím ke zvýšení kvality života na venkově.

Celkově byly na opatření III.1.3 vymezeny 2 % z celkové alokace Programu rozvoje venkova. V této souvislosti bylo podpořených a proplacených 581 žádostí, což představuje 55 % původního plánu. Poptávka však významně převyšovala reálné možnosti opatření. Celkově bylo registrováno 2069 žádostí. Podpořené projekty vyčerpaly 105 % alokace původních finančních prostředků. Dostupná

data a podkladové informace k tomuto opatření ukazují, že většina realizovaných projektů (84%) byla zaměřená na investiční záměry ve smyslu výstavby či rekonstrukce penziónů a ubytovacích kapacit a jen v omezené míře byly podporovány pěší trasy, vinařské stezky apod. (nejčastěji se jednalo o naučné stezky). Právě vysoký zájem o rekonstrukce a výstavbu malokapacitních ubytovacích zařízení způsobil, že nebylo možné podpořit původně plánovaný počet projektů. Investice tohoto charakteru jsou náročnější než výstavby pěších tras apod. Podpořené projekty tohoto charakteru přispěly k vybudování 455 km pěších stezek, 153 km hippostezek, 12 km vinařských stezek a 66 km dalších tematických stezek.

Tabulka 6.21.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření III.1.3	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	77 992	641 828	3 666 544
V procentech (%)	2	18	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

Tabulka 6.21.1.2: Přehled vývoje výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	2 069	210 900
Proplacené	581	61 598

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.21.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O61-Počet podporovaných nových činností cest. ruchu	O62- Celkový objem investic (v tis. EUR)
Cíl	1 050	144 765
Dosažení	581	151 899
Dosažení v %	55	105

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

6.21.2 Výsledky a dopady

S ohledem na dominující projekty zaměřené na výstavbu malokapacitních ubytovacích a stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení apod. byla hlavní pozornost věnována právě tomuto typu projektů. Aktivita v rámci takových aktivit opatření III.1.3 měly pro většinu příjemců doplňující význam z hlediska celkového obrátu a příjmů z podnikatelské činnosti. Nicméně ve vybraných případech došlo i k zásadnímu skokovému růstu.

Projekty lze obecně rozdělit do dvou kategorií. V prvním případě jsou projekty, kde došlo k modernizaci a revitalizaci stávajících ubytovacích kapacit a ve druhé skupině jsou projekty, které podpořily vznik zcela nových ubytovacích a pohostinských kapacit a služeb. Rozdíly mezi oběma skupinami nejsou významné z hlediska poptávky zákazníků (ačkoliv u nově vzniklých kapacit je náročnější marketing a růst poptávky je pomalejší). Většina poskytovatelů ubytovacích kapacit zažívá růst poptávky v posledních 6 letech, což je způsobeno zejména vnějšími vlivy (ekonomická a zahraničně-bezpečnostní situace), které způsobily zájem o tuzemskou turistiku. Průměrná využitelnost ubytovacích kapacit po realizaci projektu je cca 30 % (jedná se o průměr sezóny i mimo sezóny u obou typů projektů, tj. nově vystavené ubytovací kapacity i rozšířené/revitalizované kapacity). V případě projektů, které již provozovaly ubytovací kapacity i před intervencí z PRV (a je tedy možné provést komparaci) došlo k průměrnému nárůstu počtu přenocování o 113 % (velmi často se jednalo o rozšíření kapacit, což umožnilo další růst).

Příjemci dotací v rámci III.1.3 se také významně lišili z hlediska motivace a odhodlání realizovat investici i bez podpory z PRV. V rámci souboru příjemců je možné nalézt početnou skupinu podnikatelů, kteří by projekt realizovali i bez podpory PRV. Často se jednalo o projekty zaměřené na modernizaci či rekonstrukci stávajících ubytovacích a pohostinských kapacit a služeb, případně o projekty rozšiřující zemědělské farmy apod. (pozn. tj. situace, kdy podnikatel měl jasnou vizi a celý podnikatelský záměr měl rozdělený do několika etap, přičemž program PRV umožnil spolufinancovat jednu z těchto etap). Současně však byla identifikována i řada projektů, které by bez možnosti financovat investici z PRV nikdy projekt nerealizovaly (zejména z důvodu příliš velkých finančních nákladů a rizik finančních úvěrů). Současně téměř žádný z příjemců (resp. z reprezentativního vzorku) nežádal o jinou dotaci na daný investiční záměr než z PRV. Výsledky komparace obou skupin projektů (tj. ty, které by byly realizovány i bez PRV a projekty, které by bez PRV nikdy nebyly realizovány) přináší zajímavé výsledky. Jednoznačně se ukazuje, že příjemci, kteří by bez PRV podobný typ aktivit nikdy nerealizovali (dle jejich vyjádření) tvoří podíl příjmů nových služeb podstatnou část obrátu podniku. Naopak u příjemců, kteří byli rozhodnutí projektový záměr realizovat i bez PRV je podíl příjmů nových služeb na obrátu podstatně nižší. V těchto případech došlo k „opravdové“ diversifikaci ekonomických aktivit. Celkově 63 % příjemců má příjmy z nově provozovaných služeb max. 20 % na celkovém obrátu. To lze označit za ekonomickou diverzifikaci podnikatelských aktivit (pozn. 76 % všech příjemců vykazuje podíl příjmů na obrátu max. 40 %).

Vytváření nových pracovních míst nebylo hlavním cílem této intervence, ale i přesto se dařilo vytvářet nová pracovní místa (v rámci proplacených projektů se žadatelé zavázali k vytvoření 863 pracovních míst), přičemž dle reprezentativního vzorku telefonických rozhovorů se tato místa daří v 94 % také udržet. Navíc po vypočítání pákového a multiplikačního efektu je zřejmé, že celkový počet pracovních míst v ekonomice byl vyšší než uvedených 863. U vybraných projektů byly zaznamenány případy, kdy volnou pracovní pozici se nedaří obsadit i přes její veřejné propagování na Úřadu práce (v takových případech podnik funguje jako rodinná firma a zaměstnává z větší části pouze členy rodiny). V průměru vzniklo 2,12 pracovních míst na projekt (91 % z nich v oblasti cestovního ruchu a jen marginální zastoupení zaujímají pracovní pozice v oblasti maloobchodu nebo řemesel). Opatření nabídlo řadu pracovních pozic pro ženy. Dle provedeného reprezentativního dotazníkového šetření bylo 57 % nově vytvořených pracovních míst obsazeno ženami. Většina pracovních pozic pro ženy byla v segmentu pohostinství/cestovního ruchu, případně maloobchodu.

V případě opatření III.1.3 se výsledky realizovaných investic promítly částečně také do zvýšení kvality života lidí v obci/mikroregionu. V tomto případě lze rozlišit přímé efekty, kdy byly např. vybudovány pohostinské kapacity a došlo tedy k rozšíření nabídky služeb v dané lokalitě (jedná se o nejvýznamnější efekt projektů). Případně byly vybudovány hřiště či bylo zkvalitněno zázemí ubytovacích zařízení, které slouží také pro místní obyvatele. V neposlední řadě došlo ke zlepšení image obce/města díky rekonstrukcím a renovacím objektů, které jsou viditelné z veřejných prostranství (jedná se o druhý nejvýznamnější efekt). Neméně podstatné však byly i nepřímé efekty projektů. Jedná se zejména o podporu podnikatelských aktivit a služeb v obci díky zvýšené poptávce turistů, kteří využili např. ubytovací kapacity (podpořené z PRV) a dále nakupují ostatní služby v obci (např. maloobchod, stravování). Zvýšený zájem po ostatních službách jiných podnikatelů v obci byl zaznamenán v 60 % telefonických rozhovorů. Detailní statistiky a ukazatele variability efektů intervence na širší vztahy v území vyjadřuje níže uvedená tabulka. Nejnižší průměrný efekt byl zaznamenán v případě „stabilizace zaměstnanosti v obci“. To však není překvapivé, jelikož projekty v absolutních číslech negenerovaly takové množství pracovních příležitostí a z obecního či mikroregionálního pohledu se nejednalo o zásadní příspěvky k zaměstnanosti. Z mikrofiremního pohledu však projekty (dle telefonických rozhovorů) umožnily stabilizovat či mírně rozšířit pracovní pozice.

Podobně jako u opatření III.1.2 byla i zde pozornost specificky zaměřena také na srovnání podpořených a nepodpořených žadatelů a s tím související výpočty dílčích efektů (pákový efekt, efekt mrtvé váhy, vytěšňovací efekt a substituční efekt). Výsledky efektu mrtvé váhy se však liší ve srovnání s opatřením III.1.2. V případě opatření III.1.3 byl vypočítán efekt mrtvé váhy 26, 4 %. Podpořené podnikatelské subjekty vykazovaly významnější růst přidané hodnoty, než nepodpořené podnikatelé ve stejných regionech. Typy projektů byly u obou skupin téměř shodné (vždy se jednalo o modernizaci stávajících nebo vytvoření nových ubytovacích kapacit). V souvislosti s efektem mrtvé váhy lze následně interpretovat také vytěšňovací efekt, který vyšel kladný (0,197), tj. podpoření příjemci rostly téměř o 20 % rychleji než nepodpořené podnikatelé. K určitému efektu vytěšnění tedy u tohoto opatření došlo. Důvodem je především velké množství podnikatelů v oblasti poskytování pohostinských a ubytovacích kapacit v České republice celkově. Konkurence v jednotlivých regionech je tedy vysoká. Z tohoto důvodu podpora pouze vybrané skupiny podniků evidentně způsobila vytěšnění u nepodpořených podniků.

Substituční efekt byl počítán na absolutních číslech přidané hodnoty podnikatelských subjektů a výsledná hodnota substituce je – 60 268 000,- Kč. Důvodem záporné hodnoty je výrazný propad přidané hodnoty mezi 2009 – 2014 u nepodpořených subjektů v intenzivně zasažených regionech, tj. v regionech, kde bylo větší množství podpořených projektů, které ještě zvýšily konkurenci. Naopak nepodpořené podniky v nejméně dotčených regionech vykázaly mírný růst přidané hodnoty (dílní růst byl tedy zaznamenán v regionech, kde téměř nebyla konkurence ze strany příjemců PRV). V případě pracovních míst byl počítán substituční efekt jako rozdíl relativního růstu/poklesu pracovních míst v obou typech regionů. Nepodpořené subjekty v intenzivně zasažených regionech zaznamenaly pokles pracovních míst o 8 % a nepodpořené subjekty v nejméně zasažených regionech vykazovaly pokles o 13 %. Výsledný rozdíl je tedy cca 5 %.

Indikátory dopadu - Očištění hodnot výsledkových indikátorů o stanovené efekty

Tabulka 6.21.2.1: Očištění hodnot indikátoru R7

R7 - Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích			tis. EUR	2 700	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1,137	0,736	0,803	0,576	1,239
Absolutní vyjádření	3 149	2 039	2 224	1 596	3 432
Nárůst/snížení	379	-731	-546	-1 174	662
	Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS				1 976

Zdroj: zpracování dat databáze Magnusweb

*Pozn. Byl využit směnný kurz 26,078, který reprezentuje průměrnou hodnotu kurzu ČNB v období 2007 – 2015 (průměrovány byly vždy kurzy k 31. 12. každého roku). Pro přepočet PPS byla využita hodnota 17,9433 PPP.

Tabulka 6.21.2.2: Očištění hodnot indikátoru R8

R8 – Hrubý počet pracovních míst			Počet prac míst	863	
	Pákový efekt	Mrtvá váha	Vytěšňovací efekt	Substituční efekt	Multiplikační efekt
Úroveň efektu	1,364	1	1	1	1,239
Absolutní vyjádření	1 177	0	0	0	1069
Nárůst/snížení	314				206
	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek				1 383

Zdroj: zpracování databáze Magnusweb

Tabulka 6.21.2.3: Dopadové indikátory – shrnutí

Indikátor dopadu	Jednotka	Výchozí hodnota	Skutečná hodnota	Plnění v %
Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS	tis. EUR	2700	1 976	73
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	Počet prac. míst	863	1 383	160

Zdroj: zpracování databáze Magnusweb

6.21.3 Zodpovězení hodnotících otázek

EQ17: Jak a do jaké míry přispělo toto opatření k hospodářské diverzifikaci příjemců?

EQ17: Jak a do jaké míry přispělo toto opatření k hospodářské diverzifikaci příjemců?		
Relevance	Rozvoj doplňkové infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech přispívá k podpoře různorodosti ekonomických aktivit formou rozvoje nezemědělské produkce a podpoře zaměstnanosti.	
Hodnotící kritérium	Vybudování infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech mělo přímé efekty pro samotné podnikatelské subjekty, ale nepřímo lze sledovat efekty nejen na okolí (obec, veřejné prostranství), ale i další ekonomické subjekty v lokalitě/mikroregionu.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) a hrubý počet pracovních míst
	Výstupový	Počet podporovaných podniků
	Výstupový	Celkový objem investic
Odpověď na evaluační otázku: Projektové aktivity v rámci opatření III.1.3 mají pro většinu příjemců doplňující význam z hlediska celkového obrátu a příjmů z podnikatelské činnosti. Nicméně ve vybraných případech došlo i k zásadnímu růstu. U příjemců, kteří by bez PRV podobný typ aktivit nikdy nerealizovali (dle jejich vyjádření) tvoří podíl příjmů nových služeb podstatnou část obrátu podniku. U příjemců, kteří byli rozhodnuti projektový záměr realizovat i bez PRV, je podíl příjmů nových služeb na obrátu podstatně nižší. V těchto případech došlo k „opravdové“ diverzifikaci ekonomických aktivit. Celkově 63 % příjemců má příjmy z nově provozovaných služeb max. 20 % na celkovém obrátu (resp. 76 % všech příjemců vykazuje podíl příjmů na obrátu max. 40 %). Vytváření nových pracovních míst nebylo hlavním cílem této intervence, ale i přesto opatření přispělo ke stabilizaci zaměstnanosti na venkově. Dle reprezentativního vzorku telefonických rozhovorů se tato místa daří v 94 % také udržet. U vybraných projektů byly zaznamenány případy, kdy volnou pracovní pozici se nedaří obsadit i přes její veřejné propagování na Úřadu práce. V průměru vzniklo 2,12 pracovních míst na projekt (91 % z nich v oblasti cestovního ruchu a jen marginální zastoupení zaujímají pracovní pozice v oblasti maloobchodu nebo řemesel). Po výpočtu jednotlivých efektů je zřejmé, že intervence přispěla také podstatným způsobem k růstu zaměstnanosti i v návazných ekonomických aktivitách (např. maloobchod) v obcích.		

EQ20: Jaké další účinky, včetně těch, které souvisejí s jinými cíli / osami, jsou spojeny s implementací tohoto opatření (nepřímé, pozitivní / negativní dopady na příjemce, nepodpořené subjekty, lokální úroveň)?

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Rozvoj doplňkové infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech přispívá k podpoře různorodosti ekonomických aktivit formou rozvoje nezemědělské produkce a podpoře zaměstnanosti.	
Hodnotící kritérium	Vybudování infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech mělo přímé efekty pro samotné podnikatelské subjekty, ale nepřímo lze sledovat efekty nejen na okolí (obec, veřejné prostranství), ale i další ekonomické subjekty v lokalitě/mikroregionu.	
Ukazatele	Dopadový	Změna produktivity práce měřená hrubou přidanou hodnotou (HPH) a hrubý počet pracovních míst
	Výstupový	Počet podporovaných podniků
	Výstupový	Celkový objem investic

Odpověď na evaluační otázku:

Průměrná využitelnost ubytovacích kapacit po realizaci projektu je cca 30 % (jedná se o průměr sezóny i mimo sezóny u obou typů projektů, tj. nově vystavené ubytovací kapacity i rozšířené/revitalizované kapacity). V případě podnikatelů, kteří již provozovali ubytovací kapacity i před intervencí z PRV, došlo k průměrnému nárůstu počtu přenocování o 113 % (velmi často se jednalo o rozšíření kapacit, což umožnilo další růst). Většina poskytovatelů ubytovacích kapacit (ať již nově vzniklých nebo dříve existujících) zažívá růst poptávky v posledních letech, což je způsobeno zejména vnějšími vlivy (ekonomická a zahraničně-bezpečnostní situace) a návazným zájmem o tuzemskou turistiku. Nově podpořené ubytovací kapacity musejí však vynakládat větší prostředky na marketing a propagaci.

V případě opatření III.1.3 se výsledky realizovaných investic promítly částečně také do zvýšení kvality života lidí v obci/mikroregionu. V tomto případě lze rozlišit přímé efekty, kdy byly např. vybudovány pohostinské kapacity a došlo tedy k rozšíření nabídky služeb v dané lokalitě (jedná se o nejvýznamnější efekt projektů). Případně byly vybudovány hřiště či bylo zkvalitněno zázemí ubytovacích zařízení, které slouží také pro místní obyvatele. V neposlední řadě došlo ke zlepšení image obce/města díky rekonstrukcím a renovacím objektů, které jsou viditelné z veřejných prostranství (jedná se o druhý nejvýznamnější efekt). Neméně podstatné však byly i nepřímé efekty projektů. Jedná se zejména o podporu podnikatelských aktivit a služeb v obci díky zvýšené poptávce turistů, kteří využili např. ubytovací kapacity (podpořené z PRV) a dále nakupují ostatní služby v obci (např. stravování). Zvýšený zájem po ostatních službách jiných podnikatelů v obci byl zaznamenán v 60 % případů. Nejnižší průměrný efekt byl zaznamenán v případě „stabilizace zaměstnanosti v obci“. To však není překvapivé, jelikož projekty v absolutních číslech negenerovaly takové množství pracovních příležitostí a z obecního či mikroregionálního pohledu se nejednalo o zásadní příspěvky k zaměstnanosti. Z firemního pohledu však projekty (dle telefonických rozhovorů) umožnily stabilizovat či mírně rozšířit pracovní pozice.

6.21.4 Shrnutí

Opatření přispělo k diverzifikaci podnikatelských subjektů ve venkovských oblastech České republiky. Efekty opatření lze rozdělit na přímé a nepřímé. Empiricky bylo potvrzeno, že tři čtvrtiny příjemců vykazují podíl příjmů z nově vzniklých činností na celkovém obratu max. 40 %. Současně je nezbytné upozornit, že tyto intervence měly určitý vytěsňovací efekt (dále také substituční, pákový a efekt mrtvé váhy). S ohledem na vysokou koncentraci podnikatelů nabízejících služby v oblasti cestovního ruchu takřka ve všech regionech České republiky je nesporné, že podpora ve vybraném regionu způsobila určité „vytěsnění“ v oblasti příjmů a obratu u nepodpořených subjektů. Je tedy zřejmé, že část ekonomických subjektů byla zvýhodněna. Motivace k realizaci projektů se významně lišila stejně jako dosažené výsledky. Příspěvek k zaměstnanosti byl kvantifikován jak nově vzniklými místy u příjemců, tak i v návazných oborech. Celkový přínos opatření je spíše ve stabilizaci části zaměstnaných obyvatel. Větší přínos lze vnímat především v příspěvku opatření k diverzifikaci činností na venkově, v rozšíření nabídky služeb pro místní obyvatele a v úpravě prostranství v obci resp. kolem ubytovacích zařízení.

6.22 321 a 322 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby (III.2.1)

Opatření byly podporovány investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí a ostatní technické infrastruktury. Dále se podporovalo budování a obnova místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, zlepšení občanské vybavenosti a pořízování územních plánů. Toto opatření bylo rozděleno do dvou podopatření, tj. podopatření III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic (kód 322) a podopatření III.2.1.2. Občanské vybavení a služby (kód 321). **Cíle opatření** směřovaly na zlepšení základních služeb a rozvoj investic pro vyšší atraktivitu venkovských oblastí, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.

6.22.1 322 Obnova a rozvoj vesnic (III.2.1.1)

V podopatření III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic (kód 322) (z hlediska finanční alokace druhé nejvýznamnější v Ose III) byla podporována základní vodohospodářská infrastruktura a finančně méně náročné projekty budování či obnovy místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, např. úprava veřejných prostranství, a pořízení územních plánů a příslušné dokumentace. Z hlediska geografické způsobilosti byly podporovány obce do 500 obyvatel (místní komunikace, technická infrastruktura, územně plánovací dokumentace) a obce do 2000 obyvatel (aglomerace do 2000 E.O., tj. vodohospodářská infrastruktura, ČOV, kanalizace).

6.22.1.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány ve čtyřech kolech (2007, 2008, 2009 a 2011). Celkem bylo podle údajů SZIF podáno 2891 žádostí, z nichž bylo schváleno pro realizaci celkem 1120 projektů. Celková alokace na opatření 194 334 tis. EUR byla zcela vyčerpána (100 %). Pro hodnocení opatření byly definovány indikátory výstupů a výsledků, indikátor dopadů nebyl definován.

Tabulka 6.22.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření III.2.1.1	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	194 334	589 820	3 666 544
V procentech (%)	5	16	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.22.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Počet žádostí/projektů	tis. EUR
Zaregistrované	2 891	627 271
Proplacené	1 375	194 512
Realizované a dokončené projekty	1 120	194 512

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.22.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O65 - Počet vesnic, v nichž se konaly akce	O66 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	700	272 000
Dosažení	983	269 779
Dosažení v %	140	99

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

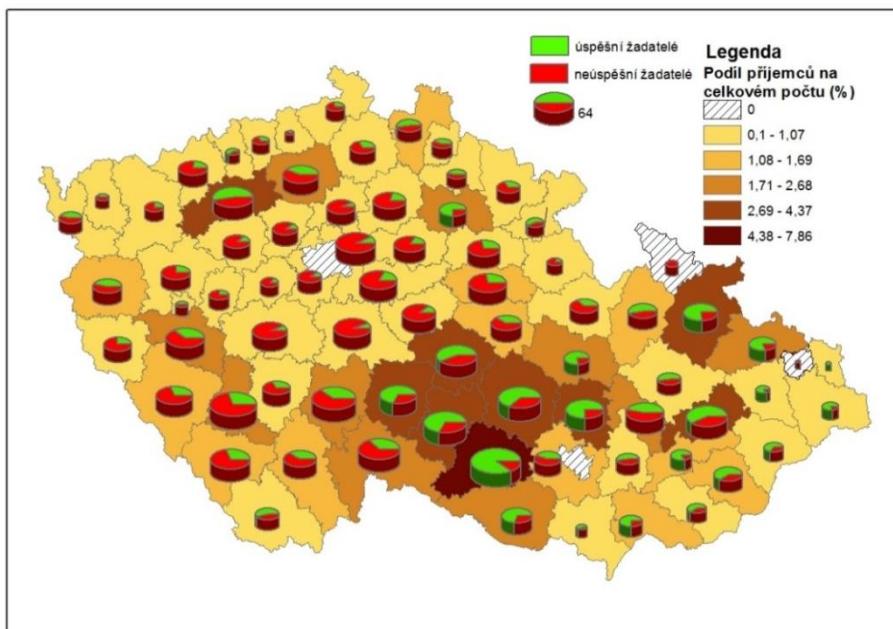
Tabulka 6.22.1.4: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře v přepočtu na vybrané hodnoty

Ukazatel	Stav k 31. 12. 2015
R10 - Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb (odhad plnění pro období 2007 – 2013 byl 200 000 obyvatel)	642 124
Počet podpořených akcí	1 120
Počet podpořených obcí	983
Průměrný počet osob využívajících zkvalitněné služby v rámci jednoho podpořeného projektu	573
Průměrný počet osob využívajících zkvalitněné služby v rámci jedné podpořené obce	653
Průměrná dotace na 1 projekt (v tis. EUR)	240,9
Průměrný objem investic na 1 obec	197,9

Zdroj: vlastní výpočty, Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Obrázek 6.22.1.1: Geografické rozmístění příjemců v opatření III.2.1.1 (kód 322) – podíl příjemců na jejich celkovém počtu (v %) a v grafech podíl vůči neúspěšným žadatelům dle okresů (LAU I)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MZe (2016)

Z hlediska výstupů a dosažených hodnot lze opatření III.2.1.1 hodnotit jako úspěšné, neboť byly výrazně překročeny původně plánované cílové hodnoty jednotlivých indikátorů. Celkově bylo podpořeno 1120 projektů v 983 obcích. Cílová hodnota počtu 700 podpořených venkovských obcí byla překročena o více než 40 %. Celkový objem investic činil 269,8 mil. EUR, což představuje téměř 99,2 % cílové hodnoty (tj. 272 mil. EUR). Podpora v tomto opatření měla vliv na 642 124 obyvatel venkovských obcí v ČR. Průměrný počet obyvatel v jedné podpořené obci byl 653. Přibližně 53 % z celkových investičních výdajů bylo směřováno do environmentální infrastruktury, které mohly být realizovány v obcích do 2000 EO. Specifikem opatření byla struktura podpořených projektů, z nichž 82 % bylo zaměřeno na revitalizaci dopravní infrastruktury, 17 % na skupinu projektů vodohospodářské infrastruktury a přibližně 1 % projektů bylo zaměřeno na zpracování územních plánů (celkem 13 projektů). V obr. č. 6.22.1.1 je uveden kartodiagram, který ilustruje rozmístění příjemců v rámci okresů (LAU I) v ČR a to z hlediska procentního podílu příjemců na jejich celkovém počtu. V grafech jsou znázorněny podíly příjemců a neúspěšných žadatelů na celkovém počtu žadatelů dle jednotlivých okresů. Je zcela evidentní dobré zacílení podpory tohoto opatření směrem do venkovských oblastí ČR, zejména v kraji Vysočina a zřetelné periferie státu v rámci Moravskoslezského kraje (zejména Bruntálsko) a částečně také v Jihočeském kraji (tj. Šumava a Jindřichohradecký okres).

6.22.1.2 Výsledky a dopady

V této kapitole je pozornost zaměřena na vyhodnocení výsledků a dopadů opatření III.2.1.1 a to v rámci tří dílčích oblastí, tj. kvalita života příjemců, kvalita života ve venkovských oblastech a hodnocení další efektů, které bylo možné identifikovat v rámci provedených šetření. Tato struktura hodnocení souvisí s relevantními evaluačními otázkami, na které je nutné odpovědět v rámci ex-post hodnocení.

Kvalita života příjemců - Hodnocení kvality života příjemců bylo provedeno z hlediska vlivu podpory přímo na podpořené obce a míry vlivu nové či rekonstruované infrastruktury přímo na obyvatele podpořených obcí. Toto je dále doplněno také výsledky provedeného dotazníkového³³ a telefonického³⁴ šetření ve smyslu hodnocení míry spokojenosti s novou či rekonstruovanou infrastrukturou ze strany představitelů přímo podpořených obcí. Podpořené venkovské obce realizovaly infrastrukturní projekty, které by bez podpory realizovaly jen s velkými obtížemi. Toto hodnocení se týká tzv. mrtvé váhy, která za celé opatření dosáhla úrovně 28,45 % při zahrnutí hodnocení i ze strany neúspěšných žadatelů. Nicméně existují velmi výrazné rozdíly mezi jednotlivými podporovanými záměry. V záměru „a“ (úpravy veřejných prostranství a místní komunikace) byla mrtvá váha na úrovni 27,2 %. Naopak v případě záměru „b“, tj. vodohospodářské infrastruktury, ČOV, kanalizace, dosáhla úroveň mrtvé váhy 17,3 %. Příjemci, kteří realizovali projekty tvorby územně plánovací dokumentace v záměru „c“ indikovali mrtvou váhu pouze na úrovni 6 %. Obecným závěrem dle provedeného telefonického šetření je, že v případě projektů vodohospodářské infrastruktury, ČOV a kanalizací se pro podpořené venkovské obce jednalo o zcela mimořádné investiční akce, které v obdobném rozsahu neprobíhaly v drtivé většině podpořených obcí za posledních 15 až 20 let. Přínos realizovaných projektů v opatření III.2.1.1 pro kvalitu života příjemců lze hodnotit za zcela zásadní.

Dle provedené analýzy žádostí o platbu vyplývá, že realizované infrastrukturní projekty zkvalitnily život více než 640 tis. obyvatel venkova ČR, přičemž cílová hodnota na úrovni programu byla stanovena na 200 tis. obyvatel. V těchto projektech bylo rekonstruováno či nově vybudováno celkem 736,5 km místních komunikací a provedeny parkové úpravy v obcích na ploše 165 ha. Dále bylo rekonstruováno nebo nově postaveno 108 ČOV, podpořeno 153 projektů zaměřených na kanalizace a 35 projektů na vodovody. Dle dotazníkového šetření vyplynulo, že nejvyšší podíl nově připojených osob byl v případě nově vybudovaných (72,9 %) nebo rekonstruovaných (69,4 %) kanalizací. V případě nové vodovodní sítě je tento podíl cca 60 %. Podíl osob bydlících v bezprostřední blízkosti nových komunikací nebo upravených veřejných prostranství dosahuje přibližně 50 % z celkového počtu obyvatel v daných obcích. Lze tudíž konstatovat, že 1/2 až 2/3 obyvatel v podpořených obcích se přímo zkvalitnil jejich život na venkově. Prostřednictvím realizovaných projektů se zlepšil endogenní

³³ V rámci dotazníkového šetření na úrovni příjemců opatření III.2.1.1 bylo vyplněno celkem 215 dotazníků z celkového počtu 967 oslovených subjektů, tj. návratnost ve výši 22,2 % (pozn.: někteří příjemci realizovali více projektů). Geografické rozložení respondentů přibližně odpovídá geografickému rozmístění všech příjemců v tomto opatření, existují jen mírné odchylky na úrovni krajů ČR (NUTS III). Výsledky dotazníkového šetření lze tudíž považovat za dostatečně vypovídající o vývoji, stavu a dopadech realizace podpory opatření III.2.1.1.

³⁴ V rámci telefonického šetření bylo osloveno celkem 50 příjemců, kteří se neúčastnili dotazníkového šetření a tím byla dále navýšena reprezentativita empirického šetření o dalších 5 %.

(vnitřní) potenciál obcí pro jejich další rozvoj. Naopak minimální dopady jsou hodnoceny v případě dopadů na nové podnikatelské aktivity či vznik nových pracovních příležitostí.

Kvalita života ve venkovských oblastech je hodnocena dle forem rozvoje ze strany příjemců i neúspěšných žadatelů a dle komparativní analýzy socioekonomického vývoje ve všech podpořených obcích a všech obcích neúspěšných žadatelů. Přibližně 55 % příjemců v dotazníkovém šetření potvrdilo fakt, že infrastrukturní projekt obci umožnil připravit podmínky pro novou výstavbu rodinných domů nebo bytů. Podle údajů ČSÚ za roky 2015 vs. 2009 se v příslušných obcích respondentů zvýšila zastavěná plocha o 1,4 %, zatímco u stejné skupiny 40 % neúspěšných žadatelů došlo ke zvýšení zastavěné plochy pouze o 0,7 %. Podobné výsledky byly i v případě skutečného zahájení nové výstavby bytů nebo rodinných domů. Celkově, tj. při porovnání všech úspěšných i neúspěšných žadatelů, však byl počet nově zahájených staveb vyšší u neúspěšných žadatelů. Toto zjištění vyplynulo z porovnání socioekonomické situace ve všech podpořených a nepodpořených obcích. Z této dílčí analýzy vyplynulo, že v průměru všechny podpořené obce dosahovaly horších hodnot ve vybraných socioekonomických ukazatelích ve srovnání se situací u obcí v roli neúspěšných žadatelů. Totéž platí i v dílčím porovnání za jednotlivé velikostní kategorie obcí nebo v rozdělení podle jednotlivých podporovaných záměrů opatření III.2.1.1. Důvody pro tyto výsledky spočívají v geografické lokalizaci obou porovnávaných skupin příjemců a neúspěšných žadatelů. Zatímco obce v roli příjemců byly lokalizovány v typicky venkovských a spíše strukturálně problémovějších oblastech, tak téměř zrcadlově se koncentrovaly neúspěšní žadatelé zejména v příměstských lokalitách nebo v ekonomicky stabilnějších okresech (viz také kartogramy a tabulky v příloze závěrečné zprávy). Projekty opatření III.2.1.1 byly realizovány ve skutečně potřebných a socioekonomicky slabších venkovských oblastech.

Jiným úhlem pohledu je hodnocení alternativní atribuce, tj. efekt dosažený jinou aktivitou či intervencí. Míru významu podpory infrastrukturních investic evaluátor hodnotil prostřednictvím dat dostupných z Centrálního registru dotací³⁵ (CEDR), jehož data přiřadil ke vzorku projektů příjemců, kteří se účastnili dotazníkového šetření. Celkově tvořila podpora z PRV podíl přibližně 37 % ze všech obdržených dotací (viz tab. č. 6.22.1.3). Z ostatních typů podpory tvořily dotace z národních zdrojů 47 % a významná je také 15 % podíl podpory z OPŽP. Na úrovni jednotlivých podporovaných záměrů jsou rozdíly velmi výrazné z hlediska míry atribuce PRV vůči rozvoji podporovaných obcí. Data CEDR potvrzují kvalitativní zjištění z provedených šetření, že v případě větších projektů environmentální infrastruktury dosahuje podíl PRV až 62 % na všech získaných dotacích a jednoznačně tak potvrzuje mimořádný finanční význam poskytnutých podpor. V případě úprav veřejných prostranství či místních komunikací (tj. záměr „a“) byly dotace z PRV druhé nejvýznamnější (22 %) za dotacemi z národních zdrojů (57 %). Finančně méně náročné projekty tvorby územně plánovací dokumentace (tj. záměr „c“) tvořily v podpořených obcích logicky jen marginální část 6 % na celkovém objemu obdržených dotací. Míra atribuce je nejvýraznější v případě projektů environmentální infrastruktury.

Podle výsledků provedeného dotazníkového a telefonického šetření vyplývají následující **nejvýznamnější další efekty, které měly realizované infrastrukturní projekty** mimo rámec výstupových a výsledkových indikátorů. V záměru „a“ (tj. úpravy veřejných prostranství a místní komunikace) se jednalo zejména o snížení prašnosti v obcích v důsledku rekonstruovaných povrchů

³⁵ Viz: <http://cedr.mfcr.cz/>

místních komunikací, řízené odvodnění lokalit (snížení problémů s dešťovou vodou) a výrazné zlepšení vzhledu podpořených venkovských obcí stále přispívá ke spokojenosti místních obyvatel (tj. drop-off efekt je nízký). Dále došlo ke zvýšení spolehlivosti systémů veřejného osvětlení, ke zvýšení bezpečnosti chodců v případě projektů zaměřených na výstavbu nových chodníků a byl umožněn další rozvoj obce prostřednictvím návaznosti projektů na nově budované cyklostezky financované z jiných zdrojů (např. MMR či kraj). V záměru „b“ (tj. vodohospodářská infrastruktura, ČOV, kanalizace) došlo ke stabilizaci podmínek pro rozvoj obce, neboť se jednalo většinou o socioekonomicky problémové venkovské obce se špatnou demografickou strukturou. Infrastrukturní projekty představovaly základ pro udržení základních podmínek rozvoje, přičemž sjednocení environmentální infrastruktury (zejména kanalizací) v podpořených obcích přispělo k celkovému zjednodušení fungování z hlediska úpravy splaškových a odpadních vod (ČOV). Logickým důsledkem je zlepšení kvality vodních toků, do kterých byly odváděny přímo či nepřímo splaškové vody. Nově vybudované vodovody stabilizovaly podmínky v obcích, které byly v roce 2015 výrazně dotčeny suchem a tím i snížení hladiny podzemních vod ve studnách. V záměru „c“ (tj. tvorba územně plánovací dokumentace) došlo k zlepšení systémového přístupu představitelů místních samospráv k územnímu rozvoji a k zpřehlednění situace o potenciálu i limitech územního rozvoje venkovských obcí.

6.22.1.3 Zodpovězení hodnotících otázek

18. Jak a do jaké míry přispělo opatření ke zlepšení kvality života příjemců?		
Relevance	Kvalita života příjemců byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské, vodohospodářské a technické infrastruktury, včetně úpravy veřejných prostranství a místních komunikací, přispělo ke zlepšení kvality života příjemců.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících z kvalitnější služby (cílová hodnota = 200 000)
	Doplňkový výsledkový	Nárůst počtu připojených obyvatel k ČOV Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených obcí (cílová hodnota = 700)
	Výstupový	Celkový objem investic (cílová hodnota = 272 tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Podpořené projekty v tomto opatření realizovaly jako příjemci pouze venkovské obce vymezené v programovém dokumentu. Z provedených šetření a statistických analýz vyplynulo, že podpořené venkovské obce by realizovaly infrastrukturní projekty bez podpory z PRV jen s velkými obtížemi. Toto hodnocení se týká tzv. mrtvé váhy, která za celé opatření dosáhla úrovně 28,45 % při zahrnutí hodnocení i ze strany neúspěšných žadatelů. Výrazné rozdíly ve schopnosti obcí realizovat podpořené projekty i bez dotace byly mezi jednotlivými podporovanými záměry (nejvyšší v záměru „a“ 27,2 %, v záměru „b“ 17,3 % a v záměru „c“ pouze 6 %). Z tohoto hlediska lze hodnotit přínos realizovaných projektů v opatření III.2.1.1 pro kvalitu života příjemců (tj. zejména obcí) za zcela zásadní. Podpořené projekty měly dopad na z kvalitnější život více než 640 tis. obyvatel venkovských obcí v ČR, bylo nově rekonstruováno či nově vybudováno celkem 736,5 km místních komunikací a provedeny parkové úpravy v obcích na ploše 165 ha. Dále bylo rekonstruováno nebo nově postaveno 108 ČOV, podpořeno 153 projektů zaměřených na kanalizace a 35 projektů na vodovody. Podle odhadu příjemců v provedeném šetření vyplynulo, že 1/2 až 2/3 obyvatel v podpořených obcích se přímo z kvalitnější jejich život na venkově. Příjemci pozitivně hodnotili zejména vyšší spokojenost obyvatel v obci s kvalitnější infrastrukturou, celkové zlepšení vzhledu obce a potenciálně i vyšší atraktivitu obce pro trvalé bydlení.		

19. Do jaké míry ovlivnilo toto opatření kapacitu příjemců na zlepšení ekonomické diverzifikace a kvalitu života ve venkovských oblastech?

Relevance	Kvalita života ve venkovských oblastech byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské, vodohospodářské a technické infrastruktury, včetně úpravy veřejných prostranství a místních komunikací, přispělo ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby (cílová hodnota = 200 000)
	Výstupový	Nárůst počtu připojených obyvatel k ČOV Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených obcí (cílová hodnota = 700)
Odpověď na evaluační otázku: V případě kvality života ve venkovských oblastech z hlediska hodnocení forem rozvoje se v šetření prokázalo, že pro 55 % příjemců umožnily infrastrukturní projekty připravit podmínky pro novou výstavbu rodinných domů nebo bytů. Toto hodnocení respondentů v dotazníkovém šetření bylo potvrzeno i jejich lokálními údaji dle ČSÚ za roky 2015 vs. 2009. Podobně vycházelo i porovnání v případě zahájení nové výstavby bytů nebo rodinných domů. Podle porovnání stavu rozvoje u všech příjemců a všech neúspěšných žadatelů vyplynulo, že v průměru dosahovaly všechny podpořené obce horších hodnot ve všech socioekonomických ukazatelích ve srovnání se situací u obcí v roli neúspěšných žadatelů. Totéž platí i v dílčím porovnání za jednotlivé velikostní kategorie obcí. Důvody spočívají v geografické lokalizaci obou porovnávaných skupin. Zatímco příjemci byli lokalizováni v typicky venkovských a spíše strukturálně problémovějších oblastech, tak obce v roli neúspěšných žadatelů se koncentrovaly zejména v příměstských lokalitách a v ekonomicky stabilnějších okresech. Nicméně velmi podobné výsledky socioekonomického rozvoje byly prokázány i kontrafaktuálním porovnáním v kraji Vysočina, ve kterém byl nejvyšší počet příjemců. Pouze v ukazatelích salda migrace a změny průměrného věku vykazují příjemci vyšších hodnot ve srovnání s neúspěšnými žadateli v tomto kraji. Tento výsledek potvrzuje zjištění dle provedených telefonických šetření, ve kterých představitelé podpořených obcí deklarovali vyšší rezidenční atraktivitu obce pro nové občany. Alternativní atribuce intervence je nejnižší v případě vodohospodářské a environmentální infrastruktury. Podle dat CEDR dosáhla průměrná úroveň podílu dotací PRV na celkovém objemu získaných dotací u těchto obcí více než 71 %.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)

Relevance	Kvalita života ve venkovských oblastech byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské, vodohospodářské a technické infrastruktury, včetně úpravy veřejných prostranství a místních komunikací, přispělo i k dalším efektům.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby (cílová hodnota = 200 000)
	Výstupový	Nárůst počtu připojených obyvatel k ČOV Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených obcí (cílová hodnota = 700)
Odpověď na evaluační otázku: V případě projektů podpořených v rámci záměru „a“ (tj. úpravy veřejných prostranství a místní komunikace) byly identifikovány další pozitivní efekty týkající se zlepšení životního prostředí (např. snížení prašnosti na místních komunikacích) a koordinované řešení problémů s dešťovou vodou na místních komunikacích. Zároveň se také zvýšila spolehlivost moderně upravených veřejných osvětlení a zlepšila se i bezpečnost v silničním provozu po výstavbě nových chodníků v obcích. V případě projektů podpořených v rámci záměru „b“ (tj. vodohospodářská infrastruktura, ČOV, kanalizace) další efekt spočíval ve stabilizaci podmínek pro rozvoj obcí lokalizovaných v problémových venkovských lokalitách se špatnou demografickou strukturou. Infrastrukturní projekty představovaly základ pro udržení základních podmínek rozvoje. Zásadním dalším efektem je zlepšení kvality životního prostředí, zejména kvality vodních toků. Nově vybudované vodovody stabilizovaly podmínky v obcích, které byly v roce 2015 výrazně dotčeny suchem. V případě záměru „c“ (tj. tvorba územně plánovací dokumentace) došlo zejména ke zlepšení systémového přístupu představitelů místních samospráv k územnímu rozvoji a k zpřehlednění situace o potenciálu i limitech územního rozvoje venkovských obcí.		

6.22.1.4 Závěry a doporučení

Shrnutí předchozích kroků hodnocení - účelnost a dosažení cílů

Podpořené projekty v opatření III.2.1.1 (kód 322) splnily plánované cíle v tomto opatření ve všech stanovených výstupových i výsledkových indikátorech. Ve většině případů došlo k výraznému převýšení plánovaných cílových hodnot. Dopad realizovaných podpor spočívá zejména ve stabilizačním účinku socioekonomicky problémových venkovských oblastí v ČR, které se dlouhodobě potýkají s úbytkem obyvatelstva (zejména mladých lidí), nižší intenzitou podnikatelských aktivit, stavebního rozvoje a vyšší mírou nezaměstnanosti. Většina neúspěšných obcí, které žádaly o dotaci v tomto opatření, je z hlediska své geografické polohy lokalizována v zázemí velkých metropolí, silně urbanizovaných okresech s dominantním průmyslovým zázemím. Dotace v opatření III.2.1.1 byly geograficky cíleny do socioekonomicky znevýhodněných venkovských oblastí, které nejsou atraktivní z hlediska pracovních příležitostí či rezidenční funkce.

Efektivita - dosažení výstupů a výsledků vůči vloženým finančním prostředkům

Vzhledem k tomu, že byly výrazně převýšeny cílové hodnoty výstupových indikátorů při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za velmi efektivní. Na úrovni příjemců měla podpora zejména vodohospodářské a environmentální infrastruktury nezastupitelnou roli, což bylo prokázáno dílčí analýzou týkající se alternativní atribuce. Z celkového objemu získaných dotací dosáhla podpora z PRV podílu 71 %. V případě úprav veřejných prostranství či místních komunikací (tj. záměr „a“) byly dotace z PRV druhé nejvýznamnější (22 %) za dotacemi z národních zdrojů (57 %). Finančně méně náročné projekty tvorby územně plánovací dokumentace (tj. záměr „c“) tvořily v podpořených obcích logicky jen marginální část 6 % na celkovém objemu obdržených dotací. Míra atribuce je nejvýraznější v případě projektů environmentální infrastruktury.

Posouzení kontextu a jeho vlivu na výsledky/dopady

Socioekonomický a geografický kontext podpořených obcí představuje hlavní kontextový faktor ovlivňující potenciál jejich dalšího rozvoje. Většina představitelů podpořených obcí v telefonickém šetření potvrdila, že poskytnuté dotační prostředky byly zcela zásadní pro zajištění základních výchozích potřeb fungování moderní obce a zejména pro vytvoření podmínek ke stabilizaci atraktivity podpořených obcí v geograficky znevýhodněných venkovských lokalitách. Tento kontextový faktor se promítá a bude i nadále promítat do standardních socioekonomických ukazatelů, které jsou evidovány Českým statistickým úřadem. Stabilizační prvky podpory se pozitivně projeví v podpořených obcích zejména v demografických ukazatelích salda migrace a mírného zlepšení průměrného věku obyvatel v kontrafaktuálním porovnání se situací u neúspěšných žadatelů (viz výsledky porovnání za kraj Vysočina). Tento výsledek potvrdil vyšší rezidenční atraktivitu obce pro nové občany, která se tudíž projevuje v obecných statistikách vyšší počtem přistěhovalých osob mladšího věku. Projekty opatření III.2.1.1 byly realizovány ve skutečně potřebných a socioekonomicky slabších venkovských oblastech.

Možné změny u skupin žadatelů, na úrovni osy či prioritní oblasti pomocí výsledkových ukazatelů

Na toto opatření již kontinuálně nenavazuje podpora v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, tudíž žádné změny u skupin žadatelů není nutné navrhnout.

Doporučení:

V této části je věnována pozornost hlavním zjištěním, která vyplynula z provedených šetření a analýz, a na která lze navázat doporučením ke zvýšení účinnosti opatření:

- Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat spolupráci obcí mezi sebou. V důsledku zvýšení dopravy se často vyskytují společné problémy, na které obce potřebují reagovat, tj. např. nutnost opravit, či obnovit staré (lesní, polní, turistické) komunikace mezi sousedními obcemi. Účelem propojení obcí prostřednictvím obnovení a údržby starých cest se mohou následně obyvatelé obcí, děti, turisté, výletníci přepravit z jedné obce do druhé, aniž by byli nuceni použít nebezpečné a frekventované silnice I. a II. tříd;
- Identifikované potřeby pro obnovu infrastruktury v obcích jsou stále velmi vysoké a v současném programovém období 2014 – 2020 zcela chybí návaznost obdobného dotačního titulu, který by byl financován např. z národních zdrojů, pokud to současný systém ESIF neumožňuje. Zvláštní důraz by měl být kladen na budování či rekonstrukce místních komunikací v intravilánech venkovských obcí (tj. ve starých zástavbách), aby se snížila vysoká prašnost v suchých obdobích.

6.22.2 321 Občanské vybavení a služby (III.2.1.2.)

Podopatření III.2.1.2 (321) Občanské vybavení a služby financovalo projekty v obcích do 500 obyvatel, a jednalo se zejména o rozvoj chybějícího občanského vybavení a služeb, např. školství, zdravotnictví, sociální, pečovatelské služby o seniory, obchodní infrastrukturu, objekty pro sportovní či kulturní aktivity, školící centra s využíváním ICT apod. Specificky pak byla rovněž podporována infrastruktura spojená se zavedením vysokorychlostního internetu. **Cíle opatření** směřovaly na zlepšení základních služeb a rozvojem investic zajistit vyšší atraktivitu a kvalitu života venkovských oblastí.

6.22.2.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány ve čtyřech kolech (2007, 2008, 2009 a 2011). Celkem bylo podle údajů SZIF podáno 1922 žádostí, z nichž bylo schváleno pro realizaci celkem 270 projektů. Ve srovnání s opatřením III.2.1.1 (kód 322) byl u tohoto opatření velmi výrazný převis žádostí nad schválenými projekty pro realizaci. Důvodem byla dřívější absence podobného nástroje podporujícího komplexním způsobem problematiku občanské vybavenosti a služeb na venkově v ČR. Celková alokace na opatření 49 351 tis. EUR byla zcela vyčerpána (100 %).

Tabulka 6.22.2.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření III.2.1.2	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	49 351	589 820	3 666 544
V procentech (%)	1,35	16	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.22.2.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Počet žádostí/projektů	tis. EUR
Zaregistrované	1 922	284 445
Proplacené	360	49 254
Realizované a dokončené projekty	270	49 254

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.22.2.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	Počet podpořených akcí	O66 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	280	72 000
Dosažení	270	72 438
Dosažení v %	96,4	100,61

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.22.2.4: Stupeň dosažení cílů vybraného výsledku v podpoře v přepočtu na vybrané hodnoty

Ukazatel	Stav k 31. 12. 2015
R10 - Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb (odhad plnění pro období 2007 – 2013 byl 150 000 obyvatel)	259 276
Počet podpořených akcí	270
Počet podpořených obcí	261
Prům. počet osob využívajících zkvalitněné služby v rámci 1 projektu	960
Prům. počet osob využívajících zkvalitněné služby v rámci 1 podpořené obce	993
Průměrná dotace na 1 projekt (v tis. EUR)	182,4
Průměrný objem investic na 1 obec (v tis. EUR)	277,5

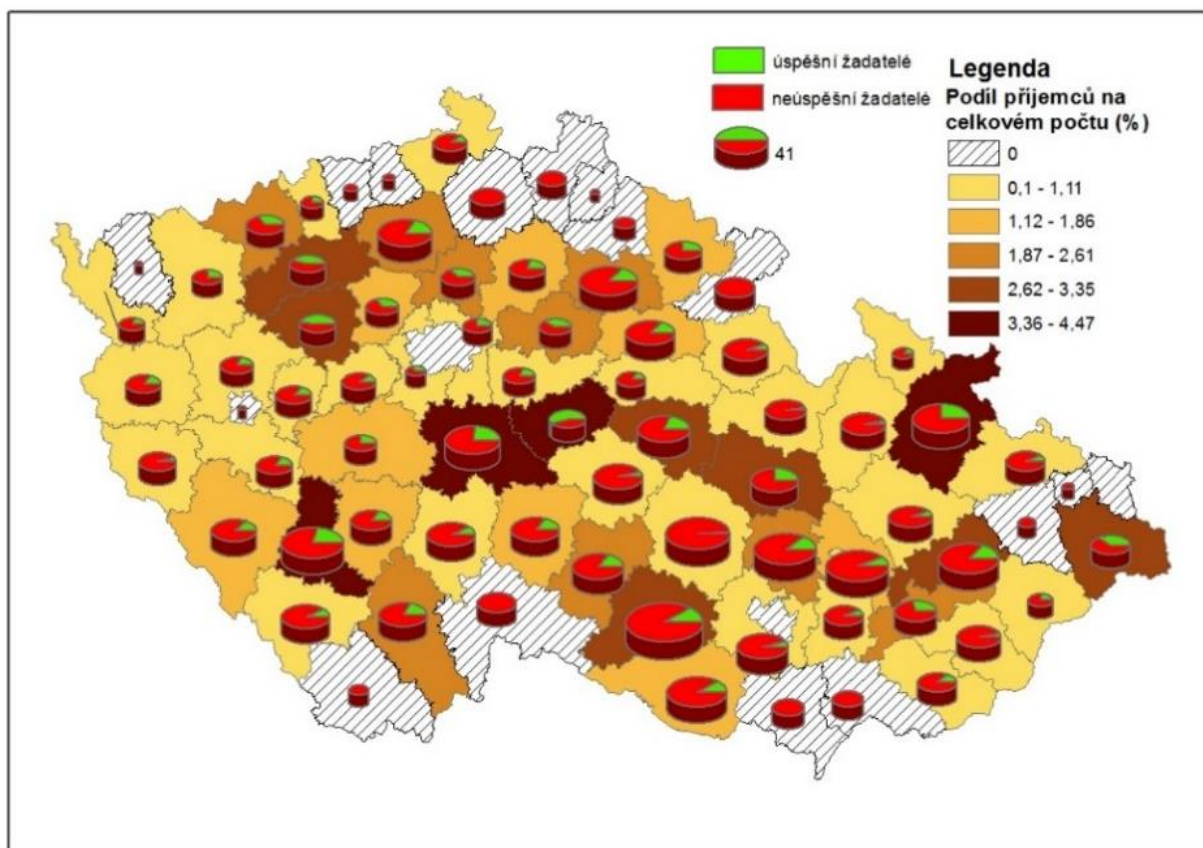
Zdroj: vlastní výpočty, Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Z hlediska výstupů a dosažených hodnot lze opatření III.2.1.2 hodnotit jako úspěšné, neboť byly alokované finanční prostředky zcela vyčerpány a celkově byl podpořen plánovaný počet projektů. Cílem bylo podpořit 280 projektů, nicméně byly schvalovány finančně rozsáhlejší projekty, tudíž k 31. 12. 2015 bylo podpořeno 270 projektů (96,4 % cílového hodnoty) v 261 obcích. Přibližně 97 % všech příjemců byly obce. Celkový objem investic činil 72,4 mil. EUR, což představuje 101 % cílové hodnoty. Podpora v tomto opatření měla vliv na 259 276 obyvatel venkovských obcí v ČR (tj. 173 % původně plánované cílové hodnoty indikátoru R10). Průměrný počet obyvatel v jedné podpořené obci byl 993. Téměř všechny projekty byly zaměřeny na stavební investice spojené s rekonstrukcí či výstavbou sportovních, víceúčelových a dětských hřišť, dále byly prováděny rekonstrukce obecních budov, včetně projektů zaměřených na zateplení budov či výměnu oken. Průměrná dotace na 1 projekt dosahovala 182,4 tis. EUR a průměrný objem investic v 1 obci činil 277,5 tis. EUR.

Obrázek 6.22.2.1: Geografické rozmístění příjemců v opatření III.2.1.2 (kód 321) – podíl příjemců na jejich celkovém počtu (v %) a v grafech podíl vůči neúspěšným žadatelům dle okresů (LAU I)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat MZe (2016)

Kartodiagram č. 6.22.2.2 ilustruje rozmístění příjemců v rámci okresů (LAU I) v ČR a to z hlediska procentního podílu příjemců na jejich celkovém počtu. V grafech jsou znázorněny podíly příjemců a

neúspěšných žadatelů na celkovém počtu žadatelů dle jednotlivých okresů. V rámci tohoto opatření nebyly vůbec pokryty některé příhraniční okresy a ostatní periferní oblasti (kromě několika výjimek, např. Osoblažska, Frýdecko-Místecká či některých částí Jihočeského kraje). Naopak zřetelný je vysoký podíl počtu přijatých projektů ve vnitrozemí státu, zejména okresy od tzv. Zahrady Čech (Lounsko, Litoměřicko, Mělnicko), přes severní okresy Středočeského kraje (např. Nymbursko) až po okresy Královéhradeckého kraje (Jičínsko). Ještě silnější je pás okresů vyskytujících se na tzv. vnitřní periférii státu, tj. okresy Benešov, Kutná Hora, Chrudim a Svitavy. Dále lze vymezit velmi úspěšné okresy Třebíč a Jihlava z hlediska počtu přijatých projektů v opatření III.2.1.2 (kód 321). S ohledem na nízkou finanční alokaci pro toto opatření lze hodnotit výsledné geografické rozmístění poskytnutých dotací za adekvátní ve vazbě na venkovský charakter příslušných oblastí.

6.22.2.2 Výsledky a dopady

I v případě opatření III.2.1.2 (kód 321) je možné přistoupit k hodnocení dopadu podpory na **kvalitu života příjemců** ze dvou hledisek, tj. vliv podpory přímo na podpořené obce a hodnocení míry vlivu nové či rekonstruované infrastruktury přímo na obyvatele podpořených obcí. Toto je dále doplněno také výsledky provedeného dotazníkového³⁶ a telefonického³⁷ šetření. S ohledem na průměrnou výši poskytnuté dotace (viz předchozí kapitola) by podpořené venkovské obce tyto investice realizovaly velmi obtížně. Při porovnání pravděpodobnosti realizace projektů u podpořených i nepodpořených žadatelů vychází velmi podobná úroveň mrtvé váhy, tj. 18,8 % u příjemců a 23,9 % u nepodpořených žadatelů. Průměrná mrtvá váha za celé opatření III.2.1.2 (kód 321) tak vychází 21,39 %, což znamená, že investice se realizovaly u přibližně každé páté nepodpořené žádosti. Z provedených řízených rozhovorů s vybranými příjemci vyplynulo, že tyto investice musí venkovské obce provést, aby si zajistily kvalitní podmínky pro život obyvatel v obci. Z tohoto důvodu představitelé venkovských obcí se snaží zajistit příslušné finanční prostředky a tyto investice realizovat částečně z vlastních zdrojů nebo úvěrů v případě, kdy nejsou úspěšní v rámci dotačního řízení. Intervence opatření III.2.1.2 tak výrazně tlumily negativní důsledky na hospodaření podpořených venkovských obcí a tím stabilizovaly socioekonomickou situaci ve venkovských obcích.

V opatření III.2.1.2 byly vymezeny dva výsledkové indikátory, tj. počet osob využívajících zkvalitněné služby, a dále zvýšení počet osob s přístupem k internetu. Pro indikátor počtu osob využívajících zkvalitněné služby byla stanovena cílová hodnota 150 000 obyvatel, přičemž k 31. 12. 2015 byla dosažena hodnota 259 276 obyvatel (tj. 172,8 % cílové hodnoty). Jednalo se zejména o infrastrukturní projekty zaměřené na kulturu, sportovní a volnočasové aktivity (vč. tělovýchovy), informační služby. Podíl obyvatel podpořených venkovských obcí, kteří aktivně využívají nově vybudovanou či rekonstruovanou infrastrukturu v oblasti občanského vybavení a služeb, byl nejvyšší

³⁶ V rámci dotazníkového šetření na úrovni příjemců opatření III.2.1.2 bylo vyplněno celkem 67 dotazníků z celkového počtu 257 oslovených subjektů, tj. návratnost ve výši 26,0 % (pozn.: někteří příjemci realizovali více projektů). Geografické rozložení respondentů přibližně odpovídá geografickému rozmístění všech příjemců v tomto opatření, existují jen mírné odchylky na úrovni krajů ČR (NUTS III). Výsledky dotazníkového šetření lze tudíž považovat za dostatečně vypovídající o vývoji, stavu a dopadech realizace podpory opatření III.2.1.2 (kód 321).

³⁷ V rámci telefonického šetření bylo osloveno celkem 13 příjemců, kteří se neúčastnili dotazníkového šetření a tím byla dále navýšena reprezentativita empirického šetření o dalších 5 %.

v případě kulturního zázemí (44 %) a dále také u sportovních a volnočasových aktivit (27 %). V případě hodnocení drop-off efektu, tj. potenciální snížení efektu intervence v čase, příjemci pozitivně hodnotí zejména fakt, že došlo k obnově nevyužitých staveb či částí objektů v obci (87 % respondentů). Mezi další významné přínosy, které v průběhu času spíše nabývají na významu je vysoká míra spokojenosti obyvatel s kvalitou nové občanské vybavenosti v obci, vytvoření podmínek pro nové pracovní příležitosti a celkově vyšší atraktivita obce pro občany z hlediska případného zájmu o trvalé bydlení v obci. Projekty občanské vybavenosti tak významně přispěly k zatraktivnění podpořených obcí a zlepšení podmínek pro běžné občanské aktivity. V případě neúspěšných žadatelů je situace od doby neschválení jejich žádostí hodnocena celkově za stagnující ve všech sledovaných faktorech.

Druhým indikátorem výsledku bylo zvýšení počtu osob s přístupem k internetu (cílová hodnota stanovena na úrovni 70 000 obyvatel). K 31. 12. 2015 byla dosažena hodnota 39 591 osob (57 % z cílové hodnoty). Celkově se jednalo o 101 projektů, které v žádostech o platbu indikovaly hodnoty počtu osob s přístupem k internetu. Nedosažení cílové hodnoty bylo způsobeno zejména tím, že přístup k internetu měl v podpořených projektech druhotný význam. Pro detailní hodnocení tohoto indikátoru evaluátor využil data Českého telekomunikačního úřadu (ČTÚ), které se týkají počtu přístupů k internetu v podpořených a nepodpořených obcích v tomto opatření. Z analýz vyplývá, že v podpořených obcích byl ve všech sledovaných letech 2010, 2013, 2014 a 2015 nižší počet osob připadajících na jeden internetový přístup ve srovnání se situací v nepodpořených obcích. Celkově údaje reflektují postupné zavádění internetu na celém území ČR, nicméně v podpořených obcích došlo k rychlejšímu snížení počtu osob bez přístupu k internetu ve srovnání se situací v roce 2010. Dynamika zavádění internetu v podpořených obcích byla k 31. 12. 2015 o 8,8 % vyšší v podpořených obcích ve srovnání s nepodpořenými obcemi. V podpořených obcích připadalo v průměru 5,32 obyvatel na jednu internetovou přípojku, v nepodpořených obcích byla hodnota 7,89 obyvatel na jednu internetovou přípojku dle údajů k 31. 12. 2015. Lepších hodnot dosáhly podpořené obce také z hlediska rychlosti připojení ve všech dostupných rychlostních intervalech.

V opatření III.2.1.2 byl vymezen jeden dopadový indikátor, tj. čistý počet pracovních míst (ČPM) na plný úvazek. V podpořených projektech opatření III.2.1.2 bylo vytvořeno celkem 187 pracovních míst. Evaluátor sestavil jednotlivé koeficienty pro očištění hodnoty dosažených pracovních míst, aby bylo možné spočítat výše uvedený dopadový indikátor. Výsledný počet ČPM dosáhl hodnoty 240,2. Tato hodnota je výrazně vyšší ve srovnání s cílovou hodnotou, tj. 20 ČPM. Je však nutné zdůraznit, že tato cílová hodnota byla změněna na základě zjištění v průběžném hodnocení PRV, které bylo realizováno v období hospodářské krize, a kdy se vývoj plnění příslušných vstupujících ukazatelů jevil jako nereálný vůči původní cílové hodnotě, která byla v programovém dokumentu v roce 2007 stanovena na 200 ČPM. Celkově lze tudíž hodnotit dopad opatření III.2.1.2 (kód 321) na zaměstnanost v podpořených venkovských obcích za velmi významný a efektivní v rozsahu možností poskytnuté finanční alokace.

Tabulka 6.22.2.5: Přepočtená čistá pracovní místa na plný pracovní úvazek – opatření III.2.1.2 (kód 321)

Dosažená hodnota k 31. 12. 2015	Leverage effect	Death effect	Displacem ent	Substitut ion	Multiplicat ion	Čistý počet pracovní ch míst
	17,90%	21,39%	28,34%	36,36%	23,8 %	
187	33,5	40,0	53,0	68,0	44,7	240,2

Zdroj: vlastní zpracování a výpočty dle údajů dotazníkového šetření IREAS (2016), ČSÚ (2016)

Kvalita života ve venkovských oblastech je v případě opatření III.2.1.2 (kód 321) rovněž hodnocena ze dvou úhlů pohledu, tj. hodnocení forem rozvoje a komparativní analýzy socioekonomického vývoje ve všech podpořených a nepodpořených obcích. Celkem 63 % příjemců v dotazníkovém šetření potvrdilo, že největší přínosy a dopady realizovaných projektů lze identifikovat ve zvýšení kvality poskytovaných služeb. Další významný vliv byl dále identifikován v případě zvýšení atraktivity podpořených obcí z pohledu turistů/návštěvníků (58 % respondentů). Velmi pozitivně, tj. 48 % respondentů, byl hodnocen i dopad na tvorbu nových pracovních míst. Intervence v tomto opatření měly zcela zanedbatelný vliv na rozvoj podnikání v podpořených i nepodpořených obcích. Z celkového porovnání socioekonomické situace ve všech podpořených a nepodpořených obcích dosahovaly podpořené obce v opatření III.2.1.2 jednoznačně lepších hodnot socioekonomického rozvoje v případě změny celkového počtu obyvatel, tj. +5,9 % při porovnání let 2015 a 2009. Naopak nepodpořené obce dosáhly růstu +4,7 %. Tento rozdíl byl zapříčiněn vyšší atraktivitou podpořených obcí, která se promítla do vyšších hodnot salda migrace (+1,2 %) ve srovnání s nepodpořenými obcemi (+1 %). Podpořené obce dosáhly rovněž k 31. 12. 2015 růstu počtu ekonomicky aktivních obyvatel o 1,2 % ve srovnání se situací u nepodpořených obcí, ve kterých EAO vzrostly pouze o 0,4 %. V ostatních socioekonomických ukazatelích byly hodnoty u podpořených i nepodpořených obcí téměř shodné bez výraznějších rozdílů.

Alternativní atribuce, tj. efekt dosažený jinou aktivitou či intervencí, byla hodnocena jednak dle dotazníkového a telefonického šetření, a dále také dle údajů CEDR. Z dotazníkového i telefonického šetření vyplynulo, že podpořené investice v obcích příjemců představovaly v drtivé většině případů významnou akci, které by obce byly schopné realizovat jen postupně v průběhu následujících let a to na úkor omezení výdajů na jiné rozvojové aktivity obce. Toto zjištění lze doložit i výsledky statistik dat CEDR, jehož data přiřadil evaluátor k reprezentativnímu vzorku projektů příjemců, kteří se účastnili dotazníkového šetření. Dotace PRV (resp. opatření III.2.1.2) tvořily 41 % z objemu veškerých dotací, které se v této databázi evidují. Je zcela evidentní, že míra alternativní atribuce je nízká.

Podle výsledků provedeného dotazníkového a telefonického šetření vyplynuly následující **nejvýznamnější další efekty intervence** - zlepšily se podmínky pro fungování stávajících subjektů zajišťujících občanské služby v podpořených venkovských obcích, zejména u malých venkovských obcích došlo k výraznému rozšíření možností volnočasových aktivit, obnovily se funkce starých, chátrajících a nevyužívaných budov prostřednictvím rekonstrukcí, došlo ke zlepšení fungování obecních úřadů venkovských obcí s rozšířením možností pro celoroční kulturní, volnočasové a sportovní aktivity. Podpořené obce dále zvýšily svou atraktivitu z hlediska cestovního ruchu, což

představitelé obcí potvrzovali zvýšením návštěvnosti v důsledku nových podmínek občanské vybavenosti a služeb a zvýšila se spokojenost obyvatel s kvalitou kulturního a společenského života v obci.

6.22.2.3 Zodpovězení hodnotících otázek

18. Jak a do jaké míry přispělo opatření ke zlepšení kvality života příjemců?		
Relevance	Kvalita života příjemců byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury občanské vybavenosti a služeb ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské infrastruktury přispělo ke zlepšení kvality života příjemců.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících z kvalitnějších služeb (cílová hodnota = 150 000)
	Doplňkový výsledkový	Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených akcí (cílová hodnota = 280)
	Výstupový	Celkový objem investic (cílová hodnota = 72 tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Kvalita života příjemců se v opatření III.2.1.2 (kód 321) týkala z 97 % případů obcí, kterých bylo k 31. 12. 2015 podpořeno celkem 261 a v nich bylo realizováno celkem 270 projektů. Celkový objem investic činil 72,4 mil. EUR, což představuje 101 % cílové hodnoty. Podpora v tomto opatření měla vliv na 259 276 obyvatel venkovských obcí v ČR, což představuje 173 % původně plánované cílové hodnoty indikátoru R10. Podíl obyvatel podpořených venkovských obcí, kteří aktivně využívají nově vybudovanou či rekonstruovanou infrastrukturu v oblasti občanského vybavení a služeb, byl nejvyšší v případě kulturního zázemí (44 %) a dále také u sportovních a volnočasových aktivit (27 %). Příjemci pozitivně hodnotí zejména fakt, že došlo k obnově nevyužitých staveb či částí objektu v obci (87 % respondentů). Druhým indikátorem výsledku bylo zvýšení počtu osob s přístupem k internetu, jehož cílová hodnota byla stanovena na úrovni 70 000 obyvatel. K 31. 12. 2015 byla dosažena hodnota 39 591 osob (57 % z cílové hodnoty). Nedosažení cílové hodnoty bylo způsobeno zejména tím, že podpora připojení venkovského obyvatelstva k internetu nebyla hlavní prioritou žadatelů. Podle analýzy dat ČTÚ vyplynulo, že dynamika zavádění internetu v podpořených obcích však byla v období 2010 až 2015 přibližně o 8,8 % vyšší v podpořených obcích ve srovnání s nepodpořenými obcemi. Lepších hodnot dosáhly podpořené obce také z hlediska kvality a rychlosti připojení. Projekty občanské vybavenosti tak významně přispěly k zatraktivnění podpořených obcí a zlepšení podmínek pro běžné občanské aktivity.		

19. Do jaké míry ovlivnilo toto opatření kapacitu příjemců na zlepšení ekonomické diverzifikace a kvalitu života ve venkovských oblastech?		
Relevance	Kvalita života ve venkovských oblastech byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury občanské vybavenosti a služeb ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské infrastruktury přispělo ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících z kvalitnějších služeb (cílová hodnota = 150 000)
	Doplňkový výsledkový	Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených akcí (cílová hodnota = 280)
	Výstupový	Celkový objem investic (cílová hodnota = 72 tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Největší přínosy a dopady realizovaných projektů pro kvalitu života ve venkovských oblastech byly identifikovány u 63 % respondentů ve zvýšení kvality poskytovaných služeb. Další významný vliv byl dále identifikován v případě zvýšení atraktivity podpořených obcí z pohledu turistů/návštěvníků (58 % respondentů). Naopak intervence v tomto opatření měly zcela zanedbatelný vliv na rozvoj podnikání. Podpořené obce, které uvedly pozitivní vliv projektu na zvýšení zájmu o trvalé bydlení v obci, dosahovaly lepších hodnot ve statistikách průměrného počtu dokončených bytů a rodinných domů ve srovnání s respondenty nepodpořených obcí. V rámci porovnání socioekonomické situace ve všech podpořených i nepodpořených obcích dosahovaly podpořené obce jednoznačně lepších hodnot socioekonomického rozvoje v případě změny celkového počtu obyvatel a také salda migrace. Podpořené obce dosáhly rovněž vyššího růstu počtu ekonomicky aktivních obyvatel ve srovnání se situací u nepodpořených obcí. Z finančního hlediska představovaly podpořené investice v obcích příjemců v drtivé většině případů významnou akci, které by venkovské obce byly schopné realizovat jen postupně v průběhu následujících let a to na úkor omezení výdajů na jiné rozvojové aktivity obce. Dotace		

PRV (resp. opatření III.2.1.2) tvořily 41 % z objemu veškerých dotací, které se evidují v databázi CEDR. Je zcela evidentní, že míra alternativní atribuce byla u tohoto opatření nízká.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)

Relevance	Kvalita života ve venkovských oblastech byla intervencemi tohoto opatření ovlivněna přímo prostřednictvím nově budované či rekonstruované infrastruktury občanské vybavenosti a služeb ve venkovských obcích.	
Hodnotící kritérium	Vybudování základní občanské infrastruktury přispělo ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby (cílová hodnota = 150 000)
	Doplňkový výsledkový	Dopad opatření na vybrané socioekonomické ukazatele
	Výstupový	Počet podpořených akcí (cílová hodnota = 280)
	Výstupový	Celkový objem investic (cílová hodnota = 72 tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Podpořené projekty v opatření III.2.1.2 (kód 321) měly další efekty v podobě zlepšení podmínek pro fungování stávajících subjektů zajišťujících občanské služby v podpořených venkovských obcích, v malých venkovských obcích došlo k výraznému rozšíření možností volnočasových aktivit, zejména pro mládež, ve srovnání se situací před realizací projektů. Velmi pozitivně bylo příjemci hodnoceno, že došlo k obnovení funkce starých, chátrajících a nevyužívaných budov prostřednictvím rekonstrukcí. Celkově se v rámci tohoto opatření podařilo zvýšit spokojenost obyvatel s kvalitou kulturního a společenského života. Projekty opatření III.2.1.2 měly dominantně stabilizační efekt na společenský život v podpořených obcích a částečně také i stimulační efekt pro rozvoj zcela nových aktivit. Podpořené projekty v opatření III.2.1.2 měly výrazně větší územní spádový dopad ve srovnání s infrastrukturními investicemi zaměřenými v opatření III.2.1.1 (kód 322).		

6.22.2.4 Závěry a doporučení

Shrnutí předchozích kroků hodnocení - účelnost a dosažení cílů

Projekty v opatření III.2.1.2 (kód 321) splnily plánované cíle. Ve většině případů stanovených výstupových i výsledkových indikátorů došlo k dosažení či převýšení cílových hodnot. Infrastrukturní projekty měly zásadní vliv v podpořených obcích na zvýšení spokojenosti obyvatel s kvalitou kulturního a společenského života, který v drtivé většině stabilizovaly a přibližně v 1/3 případů měly i stimulační efekt na rozvoj zcela nových společenských aktivit. V případě podpory připojení venkovského obyvatelstva k internetu sice nebyla naplněna cílová hodnota, nicméně podpořené obce vykazovaly vyšší dynamiku zavádění internetu ve srovnání s vývojem u nepodpořených obcí.

Efektivita - dosažení výstupů a výsledků vůči vloženým finančním prostředkům

Vzhledem k tomu, že byly stanovené cílové hodnoty výstupových indikátorů naplněny při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za efektivní. Nenaplnění počtu nově připojených osob k internetu má příčiny ve specifickém nastavení tohoto ukazatele. Na úrovni příjemců měla podpora infrastrukturních projektů občanské vybavenosti a služeb významnou roli, což bylo prokázáno dílčí analýzou týkající se alternativní atribuce. Z celkového objemu získaných dotací dosáhla podpora z PRV podílu 41 %.

Posouzení kontextu a jeho vlivu na výsledky/dopady

Socioekonomický kontext podpořených obcí představuje hlavní kontextový faktor ovlivňující potenciál jejich dalšího rozvoje. Podpořené obce vykazují v socioekonomických ukazatelích vyšší míru atraktivity z pohledu demografických ukazatelů (tj. celková změna počtu obyvatel, saldo migrace a počtu EAO) ve srovnání s nepodpořenými obcemi. Dle provedených šetření vyplývá, že k vyšší atraktivitě obcí výrazně přispívají i podpořené infrastrukturní projekty občanské vybavenosti a služeb.

Možné změny u skupin žadatelů, na úrovni osy či prioritní oblasti pomocí výsledkových ukazatelů

Na toto opatření již kontinuálně nenavazuje podpora v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, tudíž žádné změny u skupin žadatelů není nutné navrhopvat.

Doporučení:

Identifikované potřeby pro obnovu infrastruktury občanské vybavenosti v obcích jsou stále velmi vysoké a v současném programovém období 2014 – 2020 zcela chybí návaznost obdobného dotačního titulu, který by byl financován např. z národních zdrojů, pokud to současný systém ESIF neumožňuje. Zvláštní důraz by měl být kladen na obnovu nevyužívaných či slabě využívaných budov lokalizovaných v intravilánech venkovských obcí, aby se zvýšila atraktivita venkova v ČR.

6.23 323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (III.2.2)

Opatření III.2.2 bylo určeno na podporu architektonického a urbanistického rozvoje českých a moravských vesnic v souladu s požadavky na zachování a posílení jejich charakteristického vzhledu a hodnot, včetně zvýšení identity a pospolitosti místních obyvatel. Tento záměr byl v souladu s evropským zájmem o zachování jedinečnosti, specifik a místních tradic při rozvoji vesnic a posílení rozmanitosti Evropy. Podpora v obcích do 500 obyvatel byla určena na vypracování studií obnovy a využití kulturního dědictví, na zpracování programů regenerace památkově chráněných území a plánů péče o krajinné památkové zóny a na investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví, včetně budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu. **Cíle opatření směřovaly na rozvoj investic zajišťující vyšší atraktivitu venkovských oblastí, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikaci ekonomických aktivit.**

6.23.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány v pěti výzvách (2007, 2008, 2009, 2011, 2012). Celkem bylo podle údajů SZIF podáno 988 žádostí, z nichž se realizovalo a bylo dokončeno 654 projektů, přičemž celková alokace na opatření byla vyčerpána (VZ PRV 2015). Pro hodnocení opatření byly definovány indikátory výstupů, výsledků a dopadů.

Tabulka 6.23.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření III.2.2	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	54 687	641 828	3 666 544
V procentech (%)	1,5	18	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.23.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	988	80 578
Proplacené	695	54 672

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.23.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O67 - Počet podpořených akcí	O68 - Celkový objem investic (tis. EUR)
Cíl	700	59 742
Dosažení	654	67 591
Dosažení v %	93,4	113,1

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Indikátor „Počet podpořených akcí“ dosáhl 93,4 % původně stanovené hodnoty, naopak indikátor „Celkový objem investic“ převýšil stanovenou cílovou hodnotu o 13,1 %. V rámci opatření byly podpořeny investice na opravy kulturních památek, přičemž významného podílu dosahovaly sakrální památky, ať už kostely nebo drobné sakrální stavby umístěné v obcích i v krajině. Průměrná výše podpory dosáhla 83 596,3 EUR/projekt. Necelou polovinu projektů realizovaly církve a náboženské společnosti. Z hlediska skladby žadatelů o projekty jsou výrazné rozdíly mezi kraji České republiky. V Jihomoravském, Olomouckém, Moravskoslezském a v kraji Vysočina jsou více než 50 % zastoupeny církve a náboženské společnosti (zejména římskokatolická církev), což lze vysvětlit relativně vyšším podílem věřících obyvatel; výjimkou je v tomto smyslu Zlínský kraj. V ostatních krajích jsou to obce a sdružení obcí, příp. MAS. Významnější zastoupení neziskových organizací (mimo církve) je v kraji Plzeňském (21,7 %) a Středočeském (18,8 %) ³⁸. Z hlediska územního lze konstatovat, že nejvyšší počet projektů byl podpořen v RO Brno, nejméně v RO Opava. Tato skutečnost je ovlivněna sídelní strukturou, neboť opatření směřovalo do obcí do 500 obyvatel, a také stavem kulturního dědictví a

³⁸ Tato skutečnost souvisí mj. s tím, že vlastníci nemovitostí zakládali neziskové organizace (nadace) z důvodu možnosti čerpat dotace.

v neposlední řadě také aktivitou místních aktérů a jejich schopností předložit relevantní projekt³⁹, jak potvrdili také zástupci RO SZIF. Závěrem lze shrnout, že prostřednictvím definovaných indikátorů byly cíle tohoto opatření naplněny.

6.23.2 Výsledky a dopady

Jako indikátor výsledku tohoto opatření byl stanoven „Počet osob využívajících zkvalitněné služby“ s cílovou hodnotou 1 000 000 osob. Tento indikátor byl sledován prostřednictvím údajů uvedených v žádostech o projekt. Podle údajů SZIF (VZ 2015) byl indikátor naplněn na 76 % (759 tis. dotčených osob u realizovaných projektů⁴⁰). Tento indikátor byl původně podceněn (10 000 osob), při aktualizaci PRV v r. 2013 byl stanoven na 1 mil. osob, což se jeví jako nadhodnocené číslo. Při plánu 700 projektů to znamená, že průměrně na 1 projekt připadá cca 1428 obyvatel, což je ale vzhledem k tomu, že opatření je určeno obcím do 500 obyvatel, nereálné. Nicméně výsledná hodnota znamená 1160 osob na 1 projekt, což lze vysvětlit tím, že se jednalo velmi často o opravy kostelů, které slouží nejen obyvatelům dané obce, ale i dalších obcí, které spadají do příslušné farnosti.

Pro zhodnocení dopadů tohoto opatření bylo v červnu 2016 realizováno dotazníkové šetření⁴¹, které bylo doplněno v červenci 2016 telefonickým šetřením⁴². V něm bylo osloveno 32 respondentů, z toho 20 obcí, 9 farností/náboženských organizací a 3 neziskové organizace. Výsledky těchto šetření byly konzultovány s pracovníky RO SZIF.

V opatření III.2.2 (323) byl vymezen jeden dopadový indikátor, tj. čistý počet pracovních míst (ČPM) na plný úvazek s cílovou hodnotou 10 pracovních míst. Z údajů v žádostech o platby vyplývá, že jako přímý důsledek realizace projektu vzniklo minimálně 79 pracovních míst, což při realizaci 654 projektů znamená, že na jeden projekt připadá 0,12 pracovního místa. V telefonickém šetření pouze 25 % respondentů potvrdilo, že pracovní místa vznikla při realizaci projektu tak, jak bylo v žádosti uvedeno, a přetrvávají do současnosti (ostatní pracovní místa nevytvářeli). Celkem se jednalo o 13 pracovních míst. Udržení pracovních míst potvrdili také pracovníci RO SZIF, kteří provádějí ex-post kontrolu udržitelnosti projektů, včetně udržení pracovních míst. Lze tedy konstatovat naplnění tohoto indikátoru.

³⁹ Jeden z respondentů telefonického šetření uvedl, že se jim podařilo podporu získat až na potřeby.

⁴⁰ Guidance note I – Result Indicator Fiche definuje výsledkový indikátor R 10 jako počet lidí ve venkovských oblastech, který mají užitek ze zlepšených služeb a započítávají se sem obyvatelé oblastí podpořených v rámci tohoto opatření.

⁴¹ V dotazníkovém šetření bylo osloveno 577 příjemců dotace, odpovědělo 170 (na některé otázky však odpověděla jen část respondentů). Návratnost dotazníků činila 29,46 %.

⁴² Protože podíl respondentů dotazníkového šetření v rámci jednotlivých RO, kteří odpověděli na dotazník, odpovídal zhruba podílu schválených projektů podle RO SZIF, bylo telefonické došetření⁴² provedeno podle % klíče s přihlédnutím k územnímu rozložení v rámci RO podle jednotlivých okresů. Telefonické šetření proběhlo na přelomu července a srpna 2016.

Tabulka 6.23.2.1: Výsledky dopadového indikátoru opatření III.2.2 (323)

Dosažená hodnota k 31. 12. 2015	Leverage effect	Death effect	Displacement	Substitution	Multiplication	Čistý počet pracovních míst
	17,90%	21,39%	28,34%	36,36%	23,80%	
79	14,1	16,9	22,4	28,7	18,8	101,4

Pozn.: Postup sestavení těchto dopadových koeficientů je uveden u analýz opatření III.2.1.2 (321) a III.1.1 (311).

Výsledný počet ČPM dosáhl hodnoty 101,4. Tato hodnota cca 10krát převyšuje cílovou hodnotu stanovenou v programovém dokumentu, tj. 10 ČPM. Je však nutné zdůraznit, že tato cílová hodnota byla změněna na základě zjištění v průběžném hodnocení PRV, které bylo realizováno v období hospodářské krize, a kdy se vývoj plnění příslušných vstupujících ukazatelů jevil jako nereálný vůči původní cílové hodnotě, která byla v programovém dokumentu v roce 2007 stanovena na 100 ČPM. Hospodářský vývoj ke konci programového období pozitivně ovlivnil nejen dosaženou hodnotu hrubého počtu vytvořených pracovních míst, ale zejména také výši koeficientů, které jsou s tvorbou pracovních míst spojeny. Dalším důvodem této vysoké hodnoty je skutečnost, že vytvoření pracovního místa v projektu bylo jedním z preferenčních kritérií a zvyšovalo tedy šanci na získání dotace. Celkově lze hodnotit dopad opatření III.2.2 (323) na zaměstnanost v podpořených venkovských obcích za efektivní v rozsahu možností poskytnuté finanční alokace.

V dotazníkovém šetření byli respondenti dotázáni na pracovní místa, která vznikla v návaznosti na realizaci projektu (nikoliv přímo při realizaci projektu). Podle respondentů vzniklo 141,7 pracovních míst (0,22 pracovních míst na jeden projekt), z toho 55 v cestovním ruchu, 22 v řemeslech, 16,2 v maloobchodu a v 48,5 pracovních míst ostatních oborech⁴³. Respondenti telefonického šetření tyto údaje nepotvrdili, ale pracovníci RO SZIF ano, zejména v cestovním ruchu. Respondenti dotazníkového šetření dále hodnotili význam realizace projektů pro zvýšení zájmu o jejich obec/mikroregion z hlediska cestovního ruchu mírně nadprůměrně (tj. 3,05 na 5-bodové škále, kde 1-minimální význam, 5-maximální význam). Avšak pro zvýšení příjmů rozpočtů obcí a tržeb/obratu podnikatelských subjektů byl význam projektů minimální – průměr hodnocení 1,5, resp. 1,8 na 5 bodové škále (1-minimální význam, 5-maximální význam). V telefonickém šetření bylo toto hodnocení potvrzeno. Respondenti se shodli v nárůstu zájmu o obec/mikroregion z hlediska cestovního ruchu⁴⁴, nejvíce v kraji Zlínském a Karlovarském, v nichž také nejvýše ohodnotili vznik dalších ekonomických aktivit. Celkově je ale hodnocení vzniku dalších nových ekonomických aktivit (služby, cestovní ruch) podprůměrné. Respondenti telefonického šetření zdůrazňovali zlepšení vzhledu obcí, jimiž turisté projíždějí. Zástupci RO SZIF konstatovali, že v tomto opatření šlo primárně o záchranu a opravy historických památek bez vazby na rozvoj cestovního ruchu.

Dopady sociální a kulturní byly hodnoceny lépe. Podle respondentů dotazníkového šetření se mírně zvýšil zájem obyvatel o ochranu kulturního dědictví (průměr 3,4; 170 odpovídajících) a realizace

⁴³ Na tuto otázku sice odpovědělo celkem 67 respondentů, z toho ale pouze 55 uvedlo počty pracovních míst. Ostatní nedokázali posoudit, zda pracovní místo vzniklo nebo uvedli, že žádné pracovní místo nevzniklo.

⁴⁴ Hodnocené významu realizace projektů pro návštěvníky i zvýšení zájmu o obec/mikroregion z hlediska cestovního ruchu se jeví v porovnání s údaji o cestovním ruchu ČSÚ poněkud nadhodnocené.

projektu přispěla k oživení nebo rozšíření starých tradic (59 % respondentů ze 145⁴⁵, kteří odpověděli na tuto otázku), k rozvoji volnočasových aktivit pro děti (30 %), k rozšíření činnosti stávajících spolků (26 %), k vzniku nových tradičních akcí (např. jarmark), které se pravidelně (ročně) opakují (24 %). Pouze 6 % respondentů uvedlo vznik nových spolků a 19 % jiné akce, např. koncerty v kostele, noc kostelů, služby pro hendikepované. Tyto závěry potvrdilo i telefonické šetření. Odpovědi respondentů telefonického šetření se lišily podle žadatele (obec, církev nezisková organizace) a podle zaměření projektu. Zatímco obce více akcentovaly celkový význam realizace projektu pro všechny obyvatele obce, náboženské subjekty zdůrazňovaly význam projektů pro duchovní rozvoj, zejména věřících obyvatel, a kultivaci prostředí pro náboženské aktivity.

Respondenti zdůraznili význam realizace projektu shodně pro obyvatele a návštěvníky (3,5) a malý význam pro podnikatele (1,8). Míra pocitu sounáležitosti obyvatel s obcí/ mikroregionem po realizaci projektu, podle názoru respondentů, vzrostla jen velmi málo. Rozdíl před a po realizaci projektu činí cca 0,6 bodu. V telefonickém šetření opět byly tyto výsledky potvrzeny. Význam realizace projektu pro obyvatele nejvíce ocenili respondenti z Libereckého a Zlínského kraje s odstupem následovaní respondenty z Pardubického kraje. Pardubický a Liberecký kraj dosahují také nejvyšších hodnot při zhodnocení příspěvku realizace projektů k posílení pocitu sounáležitosti obyvatel s obcí. Naopak nízké hodnoty v obou otázkách vykazují kraje Karlovarský a Ústecký (RO Ústí nad Labem), jejichž území je dlouhodobě ekonomicky i sociálně problémové. Tuto souvislost potvrdili i pracovníci RO SZIF. Pro většinu respondentů, 98 % ze 169 odpovídajících, projekt naplnil či předčil očekávání, přičemž z šetření vyplývají zejména pozitivní dopady na komunitní život.

Celkem bylo v rámci opatření III.2.2 (323) podpořeno 542 obcí. Ve většině z nich (72,5 %) došlo k udržení či nárůstu počtu obyvatel (okresy Jihomoravského, Královéhradeckého, Středočeského a Ústeckého kraje). Pokles obyvatel podpořených obcí se projevuje v periferních oblastech při státních hranicích (např. okres Český Krumlov, Jeseník, Vsetín), ale také ve vnitřních periferiích (např. okres Svitavy, Třebíč). Realizace projektů neměla pozitivní dopad na migrační saldo. Migrační saldo v podpořených obcích ve všech krajích pokleslo. Zatímco v r. 2007 pouze v 10 % okresů podpořené obce vykazovaly celkově záporné migrační saldo, v r. 2013 to bylo již 34,3 % okresů.

Respondenti telefonického šetření byli navíc dotazováni, zda by byli schopni projekt realizovat bez podpory PRV. Odpovědi se velmi lišily podle subjektu, který projekt realizoval. Z 20 oslovených obcí jedenáct uvedlo, že by nebyly vůbec schopné bez podpory PRV projekt realizovat, a 3 respondenti si netroufli odhadnout pravděpodobnost realizace projektu bez podpory PRV. Pouze 3 respondenti odhadli pravděpodobnost realizace projektu na 20-30 % a tři respondenti na 50 %. Pokud jde o církve a náboženské společnosti, z devíti respondentů čtyři uvedli, že by vůbec nebylo možné projekt realizovat, další dva si netroufli odhadnout pravděpodobnost realizaci projektu bez podpory PRV. U dvou projektů byla šance na realizaci 10-20 %, pouze jednomu projektu přisoudil respondent 50% šanci. Dva ze tří respondentů z neziskových organizací prohlásili, že by nemohli projekt uskutečnit, pouze jeden uvedl 100% pravděpodobnost realizace projektu bez podpory PRV. Celková pravděpodobnost realizace projektu bez podpory PRV je 16,2 %, jak vyplývá z tabulky 6.23.2.2.

⁴⁵ Respondenti mohli označit více odpovědí.

Tabulka 6.23.2.2: Výpočet pravděpodobnosti realizace projektů bez podpory opatření III.2.2 (323)

Interval mrtvé váhy realizace projektu	Průměr intervalu	Počet respondentů	Násobek průměru a respondentů
a. Ze 100 %	100	1	100
b. Ze 75 – 99 %	87	0	0
c. Z 50 – 74 %	62	3	186
d. Z 25 – 49 %	37	3	111
e. Z méně než 24 %	12	2	24
f. Vůbec bychom v takovém případě tento typ aktivit nerealizovali	0	17	0
Celkem		26	421
Pravděpodobnost realizace projektu - mrtvá váha (průměr): 16,2			

Zdroj: telefonické šetření IREAS

Celkově lze shrnout, že z hlediska předkladatelů projektů toto opatření mělo zásadní význam pro zachování a obnovu kulturního dědictví v malých obcích do 500 obyvatel. Ekonomické dopady realizovaných projektů nebyly významné, mnohem větší roli opatření mělo pro sociální rozvoj komunit ve venkovských obcích.

6.23.3 Zodpovězení hodnotících otázek

18. Jak a do jaké míry přispělo opatření ke zlepšení kvality života příjemců?		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k rozvoji investic zajišťujících vyšší atraktivitu venkovských oblastí	
Ukazatele	Dopadový	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výstupový	Počet podpořených akcí
	Výstupový	Celkový objem investic (tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: V rámci této evaluační otázky je pozornost zaměřena na hodnocení vlivu dotací a jejich dopadů na obyvatele obcí, kteří byli v roli příjemců (cílových skupin) v realizovaných projektech na ochranu a rozvoj kulturního dědictví. Jednalo se zejména o opravy kostelů, kaplíček a dalších drobných sakrálních památek a také o opravy historických budov, které jsou dále využívány k různým účelům např. jako místní muzea. Dotace byly určeny pro obce do 500 obyvatel. Projekty byly v rámci ČR rozloženy nerovnoměrně, z hlediska počtu projektů i objemu finančních prostředků byly nejúspěšnější RO Brno a České Budějovice. Celkově se nejvíce na realizaci projektů podílely obce, dále církve a náboženské společnosti a nejméně pak neziskové organizace. Z provedených šetření vyplývá, že realizace projektů přispěla k zlepšení celkového vzhledu obce, k rozvoji sociálních a kulturních aktivit (oživení tradic, rozvoj volnočasových aktivit pro děti). Hodnocení ekonomickým dopadů pro rozvoj obce je na nižší úrovni, nicméně vznikla a byla udržena pracovní místa, která byla uvedena v žádosti o dotaci. Realizace opatření přispěla ke zlepšení kvality života příjemců prostřednictvím zlepšení vzhledu obcí a rozvojem společenských a kulturních aktivit. Specifický přínosem pro věřící obyvatele je opětovné využití opravených kostelů k náboženským obřadům (zlepšení dostupnosti náboženských služeb).		

19. Do jaké míry podpořilo toto opatření kapacitu příjemců na zlepšení ekonomické diverzifikace a kvality života ve venkovských oblastech?		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k zatraktivnění venkovské prostředí, což vedlo k diverzifikaci ekonomických činností a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	
Ukazatele	Dopadový	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výstupový	Počet podpořených akcí
	Výstupový	Celkový objem investic (tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Opatření bylo zaměřeno na ochranu a rozvoj kulturního dědictví v obcích do 500 obyvatel. Realizované projekty zatraktivnily venkovské prostředí. Dopady realizace těchto projektů na ekonomickou diverzifikaci mají spíše nepřímý charakter. Projekty přispěly prostřednictvím kultivace prostředí obcí ke zvýšení zájmu návštěvníků, ale neznamenaly výraznější nárůst ekonomických aktivit. Opatření přispělo ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech prostřednictvím rozvoje společenských a kulturních aktivit v obcích v návaznosti na realizaci projektů. Jednalo se zejména o oživení či vznik tradic a rozvoj volnočasových aktivit pro děti.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k posílení lidského kapitálu odborným vzděláváním a informační činností, což vedlo k diverzifikaci ekonomických činností a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech	
Ukazatele	Dopadový	Čistý počet pracovních míst na plný úvazek
	Výsledkový	Počet osob využívajících zkvalitněné služby
	Výstupový	Počet podpořených akcí
	Výstupový	Celkový objem investic (tis. EUR)
Odpověď na evaluační otázku: Opatření bylo zaměřeno na ochranu a rozvoj kulturního dědictví v obcích do 500 obyvatel. Vzhledem k tomu, že se jednalo zejména o opravy historických budov, kostelů a dalších sakrálních památek, lze jako další efekt tohoto opatření uvést rozvoj společenských a kulturních aktivit v opravených objektech. Ze šetření vyplývají také pozitivní efekty pro fungování venkovských komunit (zájem o projekt, zapojení do realizace projektu dobrovolnickou prací). V návaznosti na realizaci projektu vznikla pracovní místa, zejména v cestovním ruchu a dalších službách.		

6.23.4 Závěry a doporučení

Shrnutí předchozích kroků hodnocení - účelnost a dosažení cílů

Podpořené projekty v opatření III.2.2. (kód 323) naplnily plánované cíle v tomto opatření jen v některých stanovených indikátorech. Pokud jde o výsledkové indikátory, počet podpořených akcí dosáhl 93,4 % plánované hodnoty, zatímco celkový objem investic 113,1 % plánované hodnoty. Výsledkový indikátor „počet osob využívajících zkvalitněné služby“ s cílovou hodnotou 1 000 000 osob byl naplněn 76 %, v přepočtu na 1 projekt to znamená 1160 osob. Jako indikátor dopadu byl pro toto opatření určen „čistý počet pracovních míst na plný úvazek“ s cílovou hodnotou 10 pracovních míst. Vzhledem k tomu, že vytvoření místa bylo jedním z preferenčních kritérií, pracovní místa navržená v žádostech o projekt musela být vytvořena a udržena. Ze žádostí o platby vyplývá vytvoření min. 79 pracovních míst, při přepočtu podle zpracované metodiky vychází čistý počet pracovních míst na 101,4, což znamená desetinásobné překročení stanovené cílové hodnoty.

Dopad realizovaných podpor spočívá zejména ve stabilizaci venkovských oblastí v ČR. Nicméně došlo k poklesu počtu obyvatel v podpořených obcích mezi roky 2007 a 2013 v periferních oblastech při státních hranicích (např. okres Český Krumlov, Jeseník, Vsetín), ale také ve vnitřních periferiích (např. okres Svitavy, Třebíč). Opatření výrazně přispělo k zachování kulturního dědictví na venkově, zejména mělo velký význam pro opravy kostelů, kaplí a dalších drobných sakrálních památek jak v majetku církví, tak i obcí.

Efektivita - dosažení výstupů a výsledků vůči vloženým finančním prostředkům

Vzhledem k tomu, že byla převýšena cílová hodnota výstupového indikátoru celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupu jako efektivní. Na úrovni příjemců měla podpora ochrany a rozvoje kulturního dědictví velký význam, neboť směřovala do obcí do 500 obyvatel, které pro investice do kulturních památek nemají vlastní zdroje. Toto opatření ocenili také další žadatelé, zejména se jednalo o katolickou církev, která realizovala opravy kostelů, příp. klášterů, sloužících farnostem, které zahrnují více obcí. Pozitivem tohoto opatření je skutečnost, že v návaznosti na realizaci projektu se v obcích obnovily tradiční akce a zejména došlo ke zlepšení vzhledu památek a celkové kultivaci prostředí obcí.

Posouzení kontextu a jeho vlivu na výsledky/dopady

Socioekonomický a geografický kontext podpořených obcí představuje hlavní kontextový faktor ovlivňující potenciál jejich dalšího rozvoje. Většina respondentů v telefonickém šetření potvrdila, že poskytnuté dotační prostředky byly zcela zásadní pro zachování a obnovu kulturního dědictví na venkově. Představitelé obcí zdůrazňovali celkový význam realizace projektu pro všechny obyvatele obce, náboženské subjekty význam projektů pro duchovní rozvoj, zejména věřících obyvatel, a kultivaci prostředí pro náboženské aktivity. Celkem bylo v rámci opatření podpořeno 542 obcí (některé obce realizovaly více projektů). Ve většině podpořených obcí (72,5 %) došlo k udržení či nárůstu počtu obyvatel mezi roky 2007 a 2013.

Možné změny u skupin žadatelů, na úrovni osy či prioritní oblasti pomocí výsledkových ukazatelů

Na toto opatření již kontinuálně nenavazuje podpora v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, tudíž žádné změny u skupin žadatelů není nutné navrhovat.

Doporučení

Vzhledem k tomu, že toto opatření není zahrnuto do PRV 2014-2020, není nutné formulovat doporučení ke zvýšení účinnosti opatření. Na druhé straně ale z realizovaných šetření vyplynulo, že opatření splnilo svůj účel a realizace projektů přispěla i k rozvoji sociálních a kulturních aktivit v podpořených obcích. Z telefonického šetření vyplynula potřeba podpory tohoto typu opatření ve venkovských oblastech, zejména v malých obcích, jejichž finanční zdroje jsou omezené. V PRV 2014-2020 takovéto opatření nastaveno není a malé obce tím ztratily možnost udržovat a opravovat své

památky, protože mají problém s kofinancováním projektů. Jejich představitelé se obávají odsouvání potřebných oprav památek jako méně důležitých investic pro rozvoj obce a v důsledku toho postupného chátrání a devastace venkovských památek. Proto lze pro další období, pokud bude PRV koncipován, doporučit opětovné zařazení tohoto opatření.

6.24 331 Vzdělávání a informace (III.3.1)

Toto opatření bylo určeno na podporu vzdělávání a informování hospodářských subjektů, které působí nebo hodlají působit na venkově. Vzdělávání se zaměřovalo na možnosti diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoj mikropodniků, možnost uplatnění ve venkovském cestovním ruchu, ve službách pro obyvatelstvo a možnostech rozvoje dědictví venkova. **Cíle opatření** směřovaly na **posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb, zlepšení kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace ekonomických aktivit.**

6.24.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány ve třech výzvách (2007, 2008, 2009). Celkem bylo podle údajů SZIF podáno 181 žádostí, z nichž se realizovalo 99 projektů, přičemž celková alokace na opatření 2 354 tis. EUR byla zcela vyčerpána (100 %). Pro hodnocení opatření byly definovány indikátory výstupů a výsledků, indikátor dopadů nebyl definován.

Tabulka 6.24.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 331	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	2 354	641 828	3 666 544
V procentech (%)	0,1	18	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.24.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	181	4 584
Proplacené	99	2 354

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.24.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů v podpoře

	O69 - Počet podporovaných hospodářských subjektů	O70 - Počet dnů školení
Cíl	15 800	8 400
Dosažení	16 817	24 213
Dosažení v %	106	288

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Opatření ve všech indikátorech převýšilo stanovené hodnoty. Indikátor výstupu Počet účastníků podporovaných aktivit (Počet podporovaných hospodářských subjektů) dosáhl hodnoty 16 817 bez vícenásobné účasti, celkový počet pak byl podle údajů SZIF 17 971. Celkově bylo realizováno 1 251 vzdělávacích dnů. V přepočtu na počet dnů poskytnutého školení jednotlivým účastníkům se jedná o 24 213 vzdělávacích dnů, z toho 33,6 % vzdělávacích dnů v oblasti Řídící, správní (účetnictví) a marketingové dovednosti, 3,4 % Vzdělávání v oblasti informačních a komunikačních technologiích (IKT), 20,7 % Zachování a rozvoj krajiny a ochrana životního prostředí a zbytek, tj. 42,4 % ostatní vzdělávání (včetně např. ochrany kulturního dědictví, rozvoje cestovního ruchu, finanční gramotnosti). Podíl vzdělávacích dnů ve vzdělávání v oblasti IKT je relativně malý; důvodem může být, že ze strany účastníků nebyl o toto vzdělávání zájem, zejména u mladší generace, anebo toto vzdělávání nebylo ze strany realizátorů projektů nabízeno, např. z důvodu nedostatku vhodných školitelů. Vzhledem k tomu, že počítačová gramotnost je v současnosti velmi důležitá pro jakoukoliv činnost (včetně administrativy spojené s rozvojem podnikání), může být její nedostatečnost bariérou k rozvoji dalších ekonomických aktivit. Výdaje na vzdělávací den jednotlivých typů vzdělávacích aktivit se lišily podle tématu, viz následující tabulka:

Tabulka 6.24.1.4: Výdaje na vzdělávací aktivity

Typ vzdělávací aktivity	Veřejné výdaje celkem v tis. EUR	Cena za jeden vzdělávací den, v EUR
Řídící, správní (účetnictví) a marketingové dovednosti	610,95	75,2
Vzdělávání v oblasti IKT	99,67	121,5
Zachování a rozvoj krajiny a ochrana životního prostředí	498,29	99,4
Ostatní	1144,79	111,6
Celkem	2353,7	97,2

Zdroj: IS SZIF a MZe, vlastní dopočty

Z tabulky vyplývá, že podle očekávání bylo nejdražší vzdělávání v oblasti IKT (121,5 EUR/den), dále pak ostatní vzdělávání (111,6 EUR/den), krajina a životní prostředí (99,4 EUR/den) a nejlevnější řídicí

a marketinkové dovednosti (75,2 EUR/den). Pokud jde o územní rozdělení projektů a realizovaných finančních prostředků, nejvíce projektů i finančních prostředků bylo realizováno v RO Brno, naopak nejslabší hodnoty vykazuje RO Opava. Z údajů SZIF na krajské úrovni vyplývá, že na území Libereckého kraje nebyl realizován žádný vzdělávací projekt, v Karlovarském kraji 1 projekt, ve Zlínském pouze 2, stejně jako v Moravskoslezském kraji. Lze tedy konstatovat nerovnoměrné teritoriální zastoupení. Závěrem lze shrnout, že prostřednictvím definovaných indikátorů byly cíle tohoto opatření naplněny.

6.24.2 Výsledky a dopady

Jako indikátor výsledku byl stanoven „Počet účastníků, kteří úspěšně dokončili vzdělávání“. Stanovená cílová hodnota 14 430 účastníků byla překročena o 10 %, výsledný počet úspěšných účastníků je 15 820. To znamená, že úspěšnost účastníků byla 88 %⁴⁶. Při rozčlenění úspěšných účastníků podle pohlaví a věku, lze podle údajů SZIF konstatovat nižší podíl žen (44,7 %) než mužů (55,3 %). Podle věku je výrazné zastoupení osob starších 25 let - 81,7 % oproti 18,3 % osob mladších 25 let. Celkově byli nejvýznamnější skupinou muži starší 25 let (46,5 %).

Pro zhodnocení dopadů tohoto opatření bylo v červnu 2016 realizováno dotazníkové šetření, v němž bylo osloveno 78 respondentů z celkového počtu 99⁴⁷ příjemců dotace, návratnost činila 20,2 %^{48,49}. Dotazníkové šetření se zaměřilo na zjištění významu realizovaných vzdělávacích aktivit pro účastníky z hlediska ekonomických a sociálních dopadů. Pro ověření výsledků dotazníkového šetření proběhlo v červenci 2016 telefonické šetření. Vzhledem k počtu projektů v jednotlivých RO a vzhledem k návratnosti dotazníků byli telefonicky osloveni 2 respondenti z RO Brno, a po jednom z RO Ústí nad Labem, Olomouc a Opava. Projekty vybrané k telefonickému došetření byly rozdílné z hlediska realizátorů (MAS, vzdělávací agentury, rozvojová agentura) i typu vzdělávacích aktivit (kulturní dědictví, obnovitelné zdroje, finanční gramotnost, rozvoj venkova, management, administrativa a marketink). Z dotazníkového šetření vyplynulo, že opatření přispělo ke zvýšení znalostí a zlepšení dovedností účastníků v nezemědělských činnostech. Na škále 1-5 bylo průměrné hodnocení 4 (1 - minimální význam, 5 - maximální význam). Zájem úspěšných účastníků o zahájení vlastního podnikání na základě poznatků získaných ze vzdělávání hodnotili respondenti mírně nadprůměrně 2,7, podobně jako zájem zemědělců o rozšíření podnikání o činnosti nezemědělského charakteru (2,6). Lépe bylo posuzováno zvýšení zájmu úspěšných účastníků o rozšíření jejich vlastního podnikání (3,3). Tito lidé mají zkušenosti s podnikáním a obvykle představu o jeho dalším rozšíření. Vzdělávání jim umožnilo získat potřebné znalosti a dovednosti.

Celkově bylo hodnocení respondentů závislé na typu vzdělávací aktivity. Význam vzdělávání pro podnikání zdůrazňovali realizátoři projektů zaměřených na řemesla, obnovitelné zdroje energií nebo cestovní ruch. V telefonickém šetření respondenti hodnotili tuto otázku mírně pozitivně. I když

⁴⁶ Úspěšnost je vypočítána jako % podíl úspěšných účastníků na celkovém počtu, tj. včetně vícenásobné účasti

⁴⁷ Některé kontaktní osoby byly uvedeny u více projektů.

⁴⁸ Některé otázky však ponechali respondenti nevyplněné.

⁴⁹ Podle územní příslušnosti k RO SZIF byla nejlepší návratnost: Hradec Králové (42,9 % ze 7 oslovených), České Budějovice (27,2 % z 22 oslovených), Praha (25 % z 16 projektů). Z RO Opava neodpověděl žádný respondent.

nemají k dispozici statistiky, uvedli konkrétní příklady zahájení nebo rozšíření podnikání (v oblasti cestovního ruchu, obnovitelných zdrojů), o nichž věděli na základě osobních vazeb a kontaktů.⁵⁰

Hodnocení přínosu vzdělávání pro jednotlivé skupiny účastníků je závislé na typu vzdělávací aktivity.⁵¹ V oblasti řízení, administrativy a marketinku bylo vzdělávání nejpřínosnější pro osoby samostatně výdělečně činné – nezemědělce (OSVČ), 3,4, nejméně pro soukromé zemědělce (3,0). Nicméně rozdíly v hodnocení jsou velmi malé. Výraznější diferenciaci lze konstatovat ve vzdělávání v oblasti IKT, které je hodnoceno jako nejvýznamnější pro veřejnou správu (4,5), nejméně pro neziskové organizace (2,5). V oblasti ochrany přírody je největší přínos pro mikropodniky (4,0), s malým rozdílem následovanými neziskovými organizacemi a veřejnou správou, OSVČ a soukromými zemědělci (3,3). Rozdíly v hodnocení přínosů nejsou výrazné, podobně jako u jiných vzdělávacích aktivit, v nichž největší přínos shledávají respondenti pro soukromé zemědělce a veřejnou správu. Respondenti telefonického šetření zdůrazňovali význam vzdělávacích aktivit pro veřejnou správu a neziskové organizace. Pro podnikatele mělo vzdělávání význam, podle jejich názoru, v tom případě, že měli vytvořený svůj podnikatelský záměr a snažili se získat relevantní informace a dovednosti.

Pro zhodnocení míry spokojenosti a přínosu vzdělávacích aktivit a získání zpětné vazby se obvykle provádí jejich zhodnocení samotnými účastníky vzdělávání. Realizátoři projektů však neměli povinnost toto hodnocení provádět. Přesto 47 % z respondentů toto hodnocení provádělo. Podle jejich názoru byla spokojenost účastníků se vzděláváním nadprůměrná (3,7). Skutečnou míru spokojenosti a přínos vzdělávání pro účastníky však nelze v rámci ex-post hodnocení zpětně zjistit, protože by bylo potřeba získat informace přímo od účastníků. I když mají realizátoři projektů k dispozici seznamy školených osob, nemají jejich kontaktní mailové adresy tak, aby je bylo možno oslovit z hlediska získání podkladů o přínosech vzdělávání pro samotné účastníky těchto akcí.

Podle dotazníkového šetření realizace projektů neměla zásadní význam pro diverzifikaci ekonomických činností (hodnocení 2,7); tuto otázku hodnotilo pouze 75 % respondentů, ostatní nebyli schopni ji posoudit. Podle výsledků dotazníkového šetření realizace vzdělávacích projektů přispěla ke zvýšení zájmu obyvatel o řešení problémů obce/mikroregionu, ale lze pozorovat určité rozdíly vzhledem k typu realizovaných vzdělávacích aktivit.⁵² Z šetření vyplývají nejvýznamnější dopady vzdělávání v ochraně přírody (zvýšení zájmu účastníků nejvíce o občanskou vybavenost a služby a o obnovu a rozvoj vesnic). K podpoře podnikání přispělo nejvíce vzdělávání v oblasti řízení a ochrany přírody, což potvrzuje i výše uvedený přínos vzdělávání v oblasti ochrany přírody k diverzifikaci ekonomických činností. Hodnocení vlivu vzdělávání na posílení pocitu sounáležitosti obyvatel s územím bylo ovlivněno jednak typem příjemce podpory (vyšší u MAS, obcí a spolků

⁵⁰ Dva respondenti telefonického šetření uvedli konkrétní příklady, první ve vazbě na vzdělávání v oblasti managementu, administrativy a marketinku (výzva v r. 2008). Úspěšní účastníci tohoto projektu zahájili podnikání v cestovním ruchu. Druhý příklad se týkal vzdělávání v oblasti obnovitelných zdrojů. Respondent popisoval rozšíření podnikání zemědělců v nezemědělských činnostech; jednalo se o bioplynové stanice.

⁵¹ Průměr hodnocení pro jednotlivé skupiny je počítán podle počtu respondentů, kteří byli schopni na tuto otázku odpovědět. Hodnocení realizátorů projektů, v nichž probíhaly vzdělávací akce ve více oblastech, jsou započítány do všech relevantních oblastí vzdělávání.

⁵² Průměr hodnocení pro jednotlivé skupiny je počítán podle počtu respondentů, kteří byli schopni na tuto otázku odpovědět. Hodnocení realizátorů projektů, v nichž probíhaly vzdělávací akce ve více oblastech, jsou započítány do všech relevantních oblastí vzdělávání

vázaných na určité území), jednak typem vzdělávacích aktivit (nejlépe realizátoři vzdělávání v oblasti řízení či ochrany přírody - shodně 2,75, nejhůře v oblasti IKT - 2,0). Tato skutečnost byla potvrzena i telefonickým šetřením.

Podle většiny respondentů (90 %) projekty naplnily očekávání jejich realizátorů. V komentářích k této otázce jsou uvedeny pozitivní dopady projektů, jako je seznámení se s novinkami a trendy v oboru, ale také navázání kontaktů a spolupráce mezi jednotlivými účastníky. Všichni respondenti telefonického šetření zmiňovali význam nezemědělského vzdělávání pro obyvatele venkovských oblastí a nutnost finanční podpory těchto aktivit z veřejných zdrojů, protože cena vzdělávání ovlivňuje jeho dostupnost a ochotu lidí se vzdělávat. V telefonickém šetření bylo rovněž potvrzeno, že bez veřejné podpory lze tyto vzdělávací aktivity na venkově realizovat jen omezeně. Z územního hlediska nejsou mezi odpověďmi respondentů z jednotlivých RO, resp. jednotlivých krajů ČR, výraznější rozdíly.

6.24.3 Zodpovězení hodnotících otázek

18. Jak a do jaké míry přispělo opatření ke zlepšení kvality života příjemců?		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k posílení lidského kapitálu vzděláváním v nezemědělských činnostech, což přispělo ke zlepšení kvality života příjemců.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
	Doplňkový výsledkový	Rozdělení účastníků akcí podle pohlaví a věku
	Výstupový	Počet účastníků podporovaných aktivit/ Počet podporovaných hospodářských subjektů
	Výstupový	Celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům
Odpověď na evaluační otázku: V rámci této evaluační otázky je pozornost zaměřena na hodnocení vlivu dotací a jejich dopadů na účastníky vzdělávání, kteří byli v roli příjemců (cílových skupin) v realizovaných vzdělávacích aktivitách. Vzdělávací aktivity byly rozloženy v rámci ČR nerovnoměrně. Z hlediska počtu projektů i objemu finančních prostředků byly nejúspěšnější RO Brno a České Budějovice. Zcela minimální pokrytí vzdělávacími aktivitami bylo ve venkovských oblastech průmyslově orientovaného Moravskoslezského kraje) a menších periferních krajů (tj. Liberecký, Karlovarský, Zlínský). K realizátorům projektů patřily, vedle vzdělávacích a rozvojových agentur, zejména obce, dobrovolné svazky obcí a MAS, příp. různé spolky, což ovlivňovalo typ vzdělávacích aktivit a skladbu účastníků. Z provedených šetření vyplývá, že kvalita života příjemců (účastníků vzdělávání) byla podle počtu účastníků i vzdělávacích dnů ovlivněna získáním znalostí a zlepšení dovedností, nejvíce, v jiných vzdělávacích aktivitách (např. ochrany kulturního dědictví, rozvoje cestovního ruchu, finanční gramotnosti), dále v řízení, administrativě a marketingu a ochraně přírody, nejméně pak v IKT. V hodnocení přínosů vzdělávání pro jednotlivé skupiny účastníků podle vzdělávacích aktivit nejsou zásadní rozdíly, pouze v oblasti IKT je výraznější rozdíl mezi největším přínosem pro veřejnou správu a nejmenším pro neziskové organizace. Účastníci vzdělávání získali znalosti a dovednosti, jež mohou dále uplatnit ve svém soukromém životě, ve své profesi, případně v práci pro obec/ mikroregion. Význam tohoto opatření pro kvalitu života příjemců má tedy spíše nepřímý charakter.		

19. Do jaké míry zvýšilo toto opatření kapacitu příjemců na zlepšení ekonomické diverzifikace a kvality života ve venkovských oblastech?		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k posílení lidského kapitálu a ovlivnilo tak diverzifikaci ekonomických činností a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
	Výstupový	Počet účastníků podporovaných aktivit/ Počet podporovaných hospodářských subjektů

Výstupový	Celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům
Odpověď na evaluační otázku: Opatření bylo zaměřeno na podporu podmínek, na jejichž základě mohou vzdělávané osoby zahájit/rozšířit své podnikatelské aktivity v nezemědělských činnostech, zejména se jednalo o vzdělávání v oblasti ochrany přírody (obnovitelné zdroje energie), řízení administrativa a marketink a v jiných vzdělávacích aktivitách (např. cestovní ruch, finanční gramotnost) Tímto jsou zajištěny podmínky pro diverzifikaci ekonomických činností ve venkovských oblastech, ve kterých byly vzdělávací aktivity realizovány. Nejvíce se jednalo o venkovské oblasti RO Brno (Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina) a RO České Budějovice (Jihočeský a Plzeňský kraj). Pokud jde o hodnocení dopadů na kvalitu života ve venkovských oblastech, tak dopady tohoto opatření byly územně selektivní s nepřírodním dlouhodobým dopadem, který je obtížně kvantifikovatelný (viz předchozí odpověď na EQ18 k nerovnoměrnému územnímu rozložení). Přesto lze na základě provedených šetření konstatovat, že vzdělávání přispělo ke zvýšení zájmu obyvatel o dění v obci/mikroregionu (zejména pak vzdělávací aktivity realizovanými obcemi a MAS), což ovlivní míru a ochotu zapojovat se do rozvojových aktivit a tím přispět ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, v nichž vzdělávání bylo realizováno, zejména tedy ve venkovských oblastech výše uvedených krajů.	

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Vzhledem k rozsahu a typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly k dalším efektům týkajících se jiných cílů/os.	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání
	Výstupový	Počet účastníků podporovaných aktivit/ Počet podporovaných hospodářských subjektů
	Výstupový	Celkový počet vzdělávacích dnů poskytnutých účastníkům
Odpověď na evaluační otázku: Mezi další efekty realizace opatření patří zvýšení zájmu obyvatel o dění v obci/mikroregionu, a to zejména o občanskou vybavenost a obnovu a rozvoj vesnic (podle typu vzdělávací aktivity) a možnost zapojení se účastníků do rozvojových a dalších aktivit v obci/mikroregionu. V rámci vzdělávání došlo k seznámení a vzájemnému předávání kontaktů (vč. networking).		

6.24.4 Závěry a doporučení

Shrnutí předchozích kroků hodnocení - účelnost a dosažení cílů

Podpořené projekty v opatření III.3.1 (kód 331) splnily plánované cíle tohoto opatření ve všech stanovených výstupových i výsledkových indikátorech. Ve většině případů došlo k výraznému převýšení plánovaných cílových hodnot. Účastníci získávali znalosti a zlepšovali své dovednosti v nezemědělských oborech, a tím se vytvořily podmínky pro zahájení/rozšíření podnikatelských aktivit vzdělávaných osob v nezemědělských činnostech. Vzdělávací aktivity byly rozloženy v rámci ČR nerovnoměrně. Z hlediska počtu projektů i objemu finančních prostředků byly neúspěšnější RO Brno (Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina) a RO České Budějovice (Jihočeský a Plzeňský kraj). Zcela minimální pokrytí vzdělávacími aktivitami bylo ve venkovských oblastech průmyslově orientovaného Moravskoslezského kraje a menších periferních krajů (tj. Liberecký, Karlovarský, Zlínský).

Efektivita - dosažení výstupů a výsledků vůči vloženým finančním prostředkům

Vzhledem k tomu, že byly výrazně převýšeny cílové hodnoty výstupových indikátorů při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za

velmi efektivní. V rámci opatření bylo realizováno vzdělávání v oblasti ochrany přírody (obnovitelné zdroje energie), řízení administrativa a marketing a v jiných vzdělávacích aktivitách (např. cestovní ruch, finanční gramotnost). Tímto byly vytvořeny podmínky pro diverzifikaci ekonomických činností ve venkovských oblastech, ve kterých byly vzdělávací aktivity realizovány.

Posouzení kontextu a jeho vlivu na výsledky/dopady

Socioekonomický a geografický kontext podpořených území představuje hlavní kontextový faktor ovlivňující potenciál jejich dalšího rozvoje. Všichni respondenti telefonického šetření zdůraznili význam nezemědělského vzdělávání a nutnost finanční podpory, bez které lze vzdělávací aktivity na venkově realizovat jen omezeně. I když podpora byla z hlediska územního rozložena nerovnoměrně, v názorech respondentů (příjemců podpory) nebyly výraznější rozdíly.

Možné změny u skupin žadatelů, na úrovni osy či prioritní oblasti pomocí výsledkových ukazatelů

Na toto opatření již kontinuálně přímo nenavazuje podpora v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, tudíž žádné změny u skupin žadatelů není nutné navrhopvat.

Doporučení:

Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat zavedení povinného hodnocení vzdělávacích kurzů samotnými účastníky a zároveň ustanovit povinnost příjemcům poskytnout výsledky těchto hodnocení a také seznamy účastníků s kontakty (e-mail) pro potřeby ex-post hodnocení (možnost získat informace o přínosech vzdělávání přímo od účastníků).

6.25 341 Získávání dovedností, animace a provádění (III.4.1)

Opatření III.4.1 (341) bylo realizováno na základě doporučení z mid – term hodnocení a zaměřilo se na budování schopností místních komunit k vytváření místních partnerství k přípravě a realizaci místních rozvojových strategií venkovských regionů, na zpracovávání studií a rozborů a rozvíjení dovedností obyvatel venkova, kteří se chtějí aktivně podílet na příznivém rozvoji svého regionu, celkovém oživení a zvýšení životaschopnosti místní ekonomiky. Jednalo se o místní partnerství, které nebyla z různých důvodů podpořena v rámci opatření IV.1.1 Místní akční skupina nebo v době podávání žádostí do tohoto opatření neexistovala. **Cílem patření bylo „zavedení místní rozvojové strategie do systému programů rozvoje venkova a posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku a zajištění místních služeb“.**

6.25.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány v jedné výzvě (2013). Podle údajů MZe a SZIF bylo na opatření III.4.1 alokováno 920 tis. EUR, k 31. 12. 2015 bylo vyčerpáno 897 tis. EUR, což je 98 % alokovaných prostředků. Opatření bylo hodnoceno pomocí indikátorů výstupů a výsledků, indikátor dopadů nebyl pro toto opatření definován.

Tabulka 6.25.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 341	Osa III	PRV
Alokace finančních prostředků	920	641 828	3 666 544
V procentech (%)	0,03	18	100

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.25.1.2: Přehled vývoje výstupů a čerpání prostředků (kumulativně tis. EUR)

	Žádosti (ks)	tis. EUR
Zaregistrované	60	970
Proplacené/realizované projekty	56	897

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.25.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře

	O71 - Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí	O73 - Počet účastníků na akcích	O72 Počet podpořených místních partnerství
Cíl	100	1 000	50
Dosažení	1072	54 028	56
Dosažení v %	1072	5 403	112

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Celkový počet akcí byl výrazně vyšší než je stanovena cílová hodnota tohoto indikátoru, což ovlivnilo i navazující výstupové a výsledkové indikátory. Na celkovém počtu podpořených akcí se nejvíce podílela opatření k poskytování informací o oblasti a o strategii místního rozvoje (34,14 %) a propagační akce (30,14 %), dále pak vzdělávání zaměstnanců podílejících se na přípravě a provádění strategie místního rozvoje (17,72 %), studie týkající se dotyčných oblastí (12,5 %) a ostatní akce (5,22 %). Indikátor počet podpořených partnerství také přesáhl stanovenou cílovou hodnotu. S výjimkou počtu podpořených partnerství byly indikátory ve stanovených cílových hodnotách poněkud poddimenzovány. Prostřednictvím definovaných indikátorů byly cíle tohoto opatření naplněny.

6.25.2 Výsledky a dopady

Jako indikátor výsledku byl definován počet účastníků vzdělávacích akcí, který výrazně převýšil stanovenou cílovou hodnotu. Stanovená cílová hodnota 50 účastníků byla výrazně překročena (1242 účastníků). Pokud se zaměříme na účastníky na jednotlivých typech akcí, pak vzdělávací akce se podílejí 2,3 % na počtu všech účastníků. Nejvíce jsou s 64,5 % celkového počtu účastníků zastoupeny propagační akce spojené s činností MAS a vytvářením rozvojové strategie. Členění účastníků všech akcí podle věku a pohlaví má spíše informativní povahu. Lze konstatovat mírně nižší podíl žen (49,8 %) než mužů (50,2 %), podle věku je výraznější zastoupení osob starších 25 let - 60,2 % oproti 39,8 % osob mladších 25 let. Celkově byli nejvýznamnější skupinou muži starší 25 let (30,3 %).

Pro zhodnocení dopadů tohoto opatření bylo v červnu 2016 realizováno dotazníkové šetření, v němž bylo osloveno 57 příjemců. Dotazník vyplnilo 32 příjemců⁵³, tj. návratnost 56,1 % z celkového počtu oslovených respondentů. Podle územní příslušnosti respondentů k RO SZIF byla nejlepší návratnost: Hradec Králové (80 %), Brno (69 %) a Olomouc (55 %). V rámci telefonického došetření byli osloveni 4 respondenti, kteří neodpověděli na dotazník. Tito respondenti byli vybráni na základě územního principu z těch RO, u nichž byla návratnost dotazníků nižší než 50 %. Pro telefonické dotazování byla určena vždy 1 MAS z RO Opava (okres Nový Jičín), Praha (okres Kolín), České Budějovice (okres Jindřichův Hradec) a Ústí nad Labem (okres Karlovy Vary). Telefonické došetření zahrnovalo, vedle otázek z dotazníkového šetření, také otázky k ověření dopadů realizovaných projektů. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že v rámci tohoto opatření byly nejčastěji podpořeny MAS, které nebyly z různých důvodů, např. formálních, vybrány v rámci osy IV (42 %) nebo že místní partnerství v době příjmu žádostí do LEADER (opatření IV.1.1 (441) ještě neexistovalo (35 %).

Ke kritériím přijatelnosti projektů patřila spolupráce s minimálně jednou spolupracující zkušenou MAS. Z dotazníkového šetření vyplynulo velmi pozitivní hodnocení této spolupráce. Za účelem výměny zkušeností a příkladů dobré praxe došlo k prohloubení spolupráce i s dalšími partnerskými MAS a k zapojení podpořených MAS do sítě na celostátní či krajské úrovni. Hodnocení spolupráce se pohybovalo nad hodnotou 4 na škále 1-5 (1-minimální význam, 5-maximální význam). Toto kritérium se tedy ukázalo jako přínosné, jak pro nově vzniklé, tak pro existující MAS.

Z výsledků dotazníkového šetření také vyplývá, že realizace projektu přispěla k vytvoření aktivního místního partnerství (MAS), že došlo ke zlepšení spolupráce veřejného a soukromého sektoru a také k zapojení obyvatel do tvorby strategických rozvojových dokumentů. Podle realizátorů projektů se zvýšil zájem obyvatel o rozvoj jejich území (hodnocení těchto aspektů je na průměrné úrovni 3,6-4,1). Z telefonického došetření vyplynuly určité rezervy z hlediska zapojení obyvatel. I když se realizátoři projektů snažili aktivně oslovovat obyvatele, celkově hodnotili zapojení obyvatel jako slabší. V telefonickém šetření respondenti uváděli zapojení obyvatel do projednávání strategie v řádu max. stovek osob.⁵⁴ Realizace tréninkové výzvy v rámci projektu, v níž si MAS ověřila schopnost zorganizovat výběrové řízení, byla hodnocena spíše pozitivně (průměr 3,6). V telefonickém šetření respondenti potvrdili význam tréninkové výzvy zejména pro management MAS.

⁵³ Některé otázky však ponechali respondenti nevyplněné.

⁵⁴ Nejmenší z podpořených MAS, MS Brána Písecka, měla v r. 2015 10 928 obyvatel, největší, MAS Laško, 85 448.

Respondenti celkově zhodnotili realizované projekty jako přínosné pro zvýšení znalostí a dovedností v oblasti tvorby integrovaných rozvojových strategií i z hlediska příspěvku získaných dovedností a zkušenosti ke zvýšení kapacity managementu MAS i členů místního partnerství (průměrné hodnocení 3,7). V telefonickém šetření respondenti zdůrazňovali přínos zejména z hlediska pochopení obecných principů procesu tvorby rozvojové strategie.

MAS získaly díky zlepšení dovedností další dotace, 72 % z nich uvedlo, že se jednalo zejména evropské a krajské fondy. Z telefonického došetření vyplynulo, že v případě evropských fondů se jednalo zejména o dotace z OP TP na dokončení rozvojových strategií. Z MAS, které získaly evropské i krajské dotace bylo 5 nově vzniklých (50 % z celkového počtu 10 nově vzniklých, které odpovíděly na tuto otázku) a 5 již existujících (38,5 % z 13 existujících, které odpovíděly na tuto otázku). Úspěšnost v získávání dalších dotací byla evidentně pozitivně ovlivněna spoluprací se zkušenou MAS, neboť hodnocení spolupráce v dotazníkovém šetření dosahuje průměru 4. V telefonickém šetření se toto hodnocení potvrdilo, všichni oslovení respondenti zdůrazňovali spolupráci se zkušenou MAS a také zapojení do sítě MAS a výměnu zkušeností i s jinými MAS prostřednictvím této sítě.

Pro většinu respondentů (81 %) projekt naplnil očekávání a pro 16 % předčil očekávání⁵⁵. V komentářích k této otázce uváděli respondenti pouze pozitiva realizace projektů, např. rozvoj MAS, stabilizace kanceláře MAS, zlepšení povědomí o MAS, kvalitnější standardizace činností orgánů a managementu MAS, zahájení procesu komunitního strategického plánování. V průběhu realizace projektů došlo také ke zvýšení zájmu obyvatel o celkové dění v mikroregionu, nicméně v telefonickém šetření respondenti přiznali značné rezervy v zapojení obyvatel. Opatření tedy přispělo zejména k aktivizaci místních aktérů a k nastartování procesu strategického plánování prostřednictvím MAS, k profesionalizaci MAS a navázání spolupráce s ostatními MAS, ať přímou spoluprací se zkušenou MAS, což bylo jedním z kritérií přijatelnosti, tak i zapojením do sítě MAS. Z územního hlediska nejsou mezi odpověďmi respondentů z jednotlivých RO, resp. jednotlivých krajů ČR, výraznější rozdíly. V telefonickém došetření byly výsledky dotazníkového šetření potvrzeny. A zároveň z nich vyplynulo, že bez finanční podpory v rámci tohoto opatření by nebylo možné tyto aktivity, významné pro rozvoj MAS, realizovat, protože jim chyběly potřebné finanční prostředky na nastartování tohoto procesu. V současnosti mají MAS profesionální aparát, který je schopen zajistit pokračování tohoto procesu.

Celkově lze zavedení tohoto opatření v návaznosti na mid-term hodnocení považovat za vhodný a ze strany realizátorů projektů velmi dobře hodnocený nástroj k rozvoji venkova, k aktivizaci a rozvoji MAS. Nicméně nelze očekávat, že by zásadním způsobem ovlivnil rozvoj území, spíše k němu může různými podpůrnými nástroji přispět a to znamená, že dopady těchto aktivit bude možné zhodnotit s větším časovým odstupem. V současnosti lze konstatovat, že do rozvoje MAS mnohem významněji, než podpora v rámci PRV, zasahuje jejich poloha spolu s dostupností dopravních sítí, blízkost velkých měst, která tvoří socioekonomická centra ovlivňující vývoj svého spádového území apod.

⁵⁵ Pouze 1 respondent uvedl, že projekt nenaplnil původní očekávání, ale své hodnocení nezdůvodnil.

6.25.3 Zodpovězení hodnotících otázek

18. Jak a do jaké míry přispělo opatření III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění (341) ke zlepšení kvality života příjemců?		
Relevance	Vzhledem k typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly ke zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu, rozvoj místní ekonomiky a zajištění místních služeb	
Ukazatele	Dopadový	Není definován
	Výsledkový	Počet účastníků vzdělávacích akcí
	Doplňkový výsledkový	Rozdělení účastníků akcí podle pohlaví a věku
	Výstupový	Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí
	Výstupový	Počet účastníků na akcích
	Výstupový	Počet podpořených místních partnerství
Odpověď na evaluační otázku: Ze stanovených indikátorů a míry jejich naplnění vyplývá, že cíl opatření byl splněn. Realizované projekty nastartovaly proces strategického plánování formou komunitního plánu. Z kvalitativního empirického dotazníkového a telefonického šetření vyplynul příspěvek tohoto opatření ke zlepšení kvality života na venkově. V MAS byly zavedeny místní rozvojové strategie, jejichž cílem je formou komunitního plánování zapojit obyvatele tak, aby sami mohli ovlivňovat rozvoj svého území a tím i ovlivňovat kvalitu života na venkově. Aktivity realizované v rámci opatření III.4.1 (341) přispívají, díky zapojení obyvatel do komunitního plánování, k podpoře rozvoje a tím k vytváření podmínek pro zajištění potřebných služeb na venkově. Dále také pozitivně ovlivňují pocit sounáležitosti obyvatel s územím, který hraje významnou roli z hlediska míry jejich zapojení a schopnosti vytvářet své okolí. Dlouhodobým dopadem poskytnutých podpor v tomto opatření je nepřímé ovlivnění zlepšení kvality života na venkově prostřednictvím lepšího strategického plánování na místní a mikroregionální úrovni a větší míry občanské participace.		

19. Do jaké míry podpořilo toto opatření kapacitu příjemců ke zlepšení ekonomické diverzifikace a kvalitu života ve venkovských oblastech?		
Relevance	Vzhledem k typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly ke zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu, rozvoj místní ekonomiky a zajištění místních služeb.	
Ukazatele	Dopadový	Nebyl definován
	Výsledkový	Počet účastníků vzdělávacích akcí
	Doplňkový výsledkový	Rozdělení účastníků akcí podle pohlaví a věku
	Výstupový	Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí
	Výstupový	Počet účastníků na akcích
	Výstupový	Počet podpořených místních partnerství
Odpověď na evaluační otázku: Opatření III.4.1 (341) nebylo primárně zaměřeno na diverzifikaci ekonomických činností. Nicméně v rámci procesu vytváření rozvojových strategií byly provedeny různé studie a dílčí analýzy s cílem zmapovat území MAS, odhalit nedostatečné či chybějící služby na venkově, které zásadním způsobem mohou snižovat kvalitu obyvatel. Výsledky těchto studií slouží obyvatelům k rozvoji jejich podnikatelských aktivit v identifikovaných problémových oblastech a tím přispívají k diverzifikaci ekonomických činností na venkově. Opatření III.4.1 (341) tedy přímo nepodporovalo vznik nových služeb, ale jen vytváření strategických podmínek pro jejich vznik z hlediska koncipování místního a mikroregionálního rozvoje. Vzhledem k charakteru podporovaných aktivit lze očekávat výraznější dopady do území až v delším časovém období. Data za MAS dostupná na ČSÚ jsou z r. 2015, což je relativně brzy vzhledem k realizaci projektů, a navíc zde nejsou uvedena data o vybavenosti obcí službami (s výjimkou ubytovacích zařízení). Z telefonického došetření vyplynuly určité problémy, zejména časové - zpoždění související se zavedením a realizací rozvojových strategií a jejich podporou v rámci programovacího období 2014-2020. Pozitivní je snaha prostřednictvím různých typů akcí informovat a vzdělávat aktéry v území o možnostech dalšího rozvoje, včetně návaznosti na tvorbu strategických dokumentů území MAS a participaci obyvatel na jejich tvorbě.		

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)		
Relevance	Vzhledem k typu podporovaných aktivit je relevance tohoto opatření vůči nejdůležitějším potřebám v programové oblasti nepřímá.	
Hodnotící kritérium	Realizované projekty v rámci tohoto opatření přispěly ke zlepšení kvality života, posílení lidského potenciálu, rozvoj místní ekonomiky a zajištění místních služeb.	
Ukazatele	Dopadový	Nebyl definován
	Výsledkový	Počet účastníků vzdělávacích akcí
	Doplňkový výsledkový	Rozdělení účastníků akcí podle pohlaví a věku
	Výstupový	Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí
	Výstupový	Počet účastníků na akcích
	Výstupový	Počet podpořených místních partnerství
Odpověď na evaluační otázku: Opatření III.4.1 (341) bylo formulováno na základě doporučení z mid-term hodnocení s cílem podpořit ty MAS, které nebyly z různých důvodů podpořeny v rámci opatření IV.1.1 Místní akční skupina (441) nebo v době podávání žádostí do tohoto opatření MAS neexistovala. Opatření bylo realizováno v jedné výzvě. Jedním z kritérií přijatelnosti projektů byla spolupráce žadatele se zkušenou MAS, které sehrála roli kouče. Tato kritérium se ukázalo jako velmi přínosné a bylo pozitivně hodnoceno ze strany realizátorů projektu. Opatření zahrnovalo různé typy akcí s cílem aktivizovat místní partnery a obyvatele k zapojení do procesu vytváření společné rozvojové strategie na území MAS. Jak vyplynulo z dat SZIF, nejnavštěvovanější byly propagační akce spojené s tvorbou strategického dokumentu, nicméně z dotazníkového a telefonického šetření vyplynuly určité rezervy z hlediska zapojení obyvatel do procesu strategického plánování. I když se obyvatelé propagačních akcí účastnili, jejich zapojení do projednávání a schvalování strategie bylo výrazně nižší. Toto opatření svými aktivitami navazuje na cíle osy IV – LEADER, tj. zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově.		

6.25.4 Závěry a doporučení

Shrnutí předchozích kroků hodnocení - účelnost a dosažení cílů

Podpořené projekty v opatření III.4.1 (kód 341) splnily plánované cíle tohoto opatření ve všech stanovených výstupových i výsledkových indikátorech. Cílem opatření bylo nastartování procesu vytváření rozvojových strategií v MAS, které nebyly podpořeny v opatření IV.1.1 Místní akční skupina nebo v době podávání žádostí do tohoto opatření neexistovaly. Spoluprací se zkušenou MAS došlo k přenosu zkušeností a k aktivizaci místních partnerů a obyvatele území MAS.

Efektivita - dosažení výstupů a výsledků vůči vloženým finančním prostředkům

Vzhledem k tomu, že byly výrazně převýšeny cílové hodnoty indikátorů výstupů i výsledku, lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za velmi efektivní. V rámci realizace projektů proběhly různé akce spojené s činností MAS a vytvářením rozvojové strategie, které přispěly k zapojení místních partnerů a obyvatel MAS (vzdělávací, informační a propagační akce). Z provedených šetření vyplývá význam finanční podpory, která napomohla nastartovat procesy strategického plánování, ale i vytvoření funkčního a fungujícího systému řízení MAS.

Posouzení kontextu a jeho vlivu na výsledky/dopady

Podpora směřovala do MAS, které nebyly podpořeny v opatření IV.1.1 Místní akční skupina nebo v době podávání žádostí do tohoto opatření neexistovaly, to znamená, že jejich územní rozložení je v rámci ČR nerovnoměrné. Ke kritériím přijatelnosti projektů patřila spolupráce s minimálně jednou zkušenou MAS. Z provedených šetření vyplynulo, že došlo k prohloubení spolupráce i s dalšími partnerskými MAS. Podpořené MAS se také o sítě MAS na celostátní či krajské úrovni.

Možné změny u skupin žadatelů, na úrovni osy či prioritní oblasti pomocí výsledkových ukazatelů

Na toto opatření již kontinuálně přímo nenavazuje podpora v Programu rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020, tudíž žádné změny u skupin žadatelů není nutné navrhnout.

Doporučení:

Na základě provedených šetření lze doporučit pro realizaci podobných opatření zakomponování spolupráce mezi MAS za účelem výměny zkušeností a realizace společných aktivit.

6.26 Odpovědi na otázky na úrovni OSY III

Osa III - kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova se členila na tři priority, které měly podíl 15,48 % na celkové finanční alokaci PRV. Jednalo se o tyto priority a opatření:

- **Priorita 3.1 Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE**
 - Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (kód 311)
 - Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (kód 312)
 - Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu (kód 313)
- **Priorita 3.2 Podmínky růstu a kvalita života na venkově**
 - Podopatření III.2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic (kód 322)
 - Podopatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby (kód 321)
 - Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (kód 323)
- **Priorita 3.3 Vzdělávání**
 - Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace (kód 331)
- **Priorita 3.4 Posílení kapacit**
 - Opatření III.4.1 Získávání dovedností, animace a provádění (kód 341)

Zcela dominantní postavení z hlediska podílu na finanční alokaci Osy III měly první dvě priority, tj. priority 3.1 (48,86 %) a 3.2 (50,59 %). Priority 3.3 (0,40 %) a 3.4 (0,15 %) měly marginální finanční podíl, protože se jednalo o tzv. měkké projekty, které doplňovaly kontext intervencí Osy III.

17. Jak a do jaké míry přispěla opatření Osy III k hospodářské diverzifikaci příjemců?

Hospodářská diverzifikace příjemců byla podporována zejména v rámci opatření 311, 312 a 313. Zatímco **opatření 311** přispělo významnou měrou k hospodářské diverzifikaci venkova zejména prostřednictvím investic zaměřených na bioplynové stanice. Počet projektů přesáhl původně plánovaný cíl 123 BS a dosáhl hodnoty 142 (109 %). Celkový podíl vyrobené elektrické energie v zemědělských bioplynových stanicích na celkové výrobě elektrické energie z veškerých bioplynových stanic v ČR za období 2007-2015 byl 37 %. Tento podíl svědčí o důležitosti zemědělského sektoru při plnění závazků ČR při plnění závazků ČR vůči EU v rámci podpory využívání OZE. V případě **opatření 312** byly projekty zaměřeny zejména na rozvoj stávajících mikropodniků (87 % projektů) a jen okrajově podpory přispěly ke vzniku zcela nových ekonomických subjektů ve venkovských obcích (17 %). Jednoznačně převažovaly řemeslné aktivity jako např. truhlářství, kovářství, drobná strojírenská výroba, ale i drobné maloobchodní služby. Toto opatření iniciovalo investiční aktivitu zejména podnikatelů, kteří by o založení zcela nového podniku nebo diverzifikaci stávajících aktivit neuvažovali (cca 60 %). V naprosté většině případů došlo k zavedení nových technologií do výroby, což mělo různé efekty – zejména došlo k očekávané diverzifikaci výroby, k navýšení příjmů takových mikropodniků a zvýšení produktivity práce spojené se zvýšeným objemem produkce/výroby. Projektové aktivity v rámci **opatření 313** měly pro většinu příjemců doplňující význam z hlediska celkového obrátu a příjmů z podnikatelské činnosti. Nicméně ve vybraných případech došlo i k zásadnímu růstu. Čistý počet pracovních míst i čistá přidaná hodnota v opatřeních 311, 312 a 313 byly vyšší zejména díky pákovému efektu a multiplikačním efektům intervencí. Většině příjemců pomohla podpora rozšířit své podnikatelské aktivity a najít nové zdroje příjmů. Na základě zhodnocení všech uvedených faktů lze konstatovat, že intervence poskytnuté v rámci opatření 311, 312 a 313 významně přispěly k hospodářské diverzifikaci příjemců a alokované finanční prostředky byly využity efektivně.

18. Jak a do jaké míry přispěly opatření Osy III ke zlepšení kvality života příjemců?

Kvalita života příjemců byla hodnocena zejména v opatření 321 a 322, které dominantně realizovaly venkovské obce. Částečný vliv pak byl rovněž sledován i u opatření 323, 331 a 341. Infrastrukturní projekty v oblasti občanského vybavení a služeb v **opatření 321** měly vliv na 259 276 obyvatel venkovských obcí v ČR. Podíl obyvatel využívajících tuto novou infrastrukturu potřebnou pro oživení aktivit ve venkovských obcích byl nejvyšší v případě kulturního zázemí (44 %) a dále také u sportovních a volnočasových aktivit (27 %). Příjemci pozitivně hodnotili obnovu nevyužité stavby či části objektu v obci. V případě podpory přístupu k internetu ve venkovských obcích byla dosažena hodnota počtu osob 39 591. V analýzách dle dat ČTÚ bylo prokázáno, že dynamika v zavádění internetu v podpořených obcích však byla v období 2010 až 2015 přibližně o 8,8 % vyšší

v podpořených obcích ve srovnání s nepodpořenými obcemi. Lepších hodnot dosáhly podpořené obce také z hlediska kvality a rychlosti připojení. Projekty občanské vybavenosti tak významně přispěly k zatraktivnění podpořených obcí a zlepšení podmínek pro běžné občanské aktivity. V případě **opatření 322** měly podpořené projekty dopad na zkvalitnění života více než 640 tis. obyvatel venkovských obcí v ČR, bylo nově rekonstruováno či nově vybudováno celkem 736,5 km místních komunikací a provedeny parkové úpravy v obcích na ploše 165 ha. Dále bylo rekonstruováno nebo nově postaveno 108 ČOV, podpořeno 153 projektů zaměřených na kanalizace a 35 projektů na vodovody. Podle odhadu příjemců v provedeném šetření vyplynulo, že 1/2 až 2/3 obyvatel v podpořených obcích se přímo zkvalitnil jejich život na venkově. V případě **opatření 323** byl dopad na příjemce sledován na úrovni podpořených obcí. Jednalo se zejména o opravy kostelů, kapliček a dalších drobných sakrálních památek a také o opravy historických budov. Z provedených šetření vyplývá, že realizace opatření přispěla ke zlepšení kvality života příjemců prostřednictvím zlepšení vzhledu obcí a rozvojem společenských a kulturních aktivit. V případě **opatření 331** byly podporovány vzdělávací aktivity a kvalita života příjemců (účastníků vzdělávání) byla ovlivněna získáním a znalostí a zlepšení dovedností (např. ochrany kulturního dědictví, rozvoje cestovního ruchu, finanční gramotnosti), dále v řízení, administrativě a marketingu a ochraně přírody, nejméně pak v IKT. Význam opatření pro kvalitu života příjemců má spíše nepřímý charakter, s ohledem na potenciální budoucí uplatnění znalostí a dovedností v soukromém životě či profesi účastníků kurzů. V rámci **opatření 341** podpořené projekty nastartovaly proces strategického plánování formou komunitního plánu. Dlouhodobým dopadem poskytnutých podpor v tomto opatření je nepřímé ovlivnění zlepšení kvality života na venkově prostřednictvím lepšího strategického plánování na místní a mikroregionální úrovni a větší míry občanské participace.

19. Do jaké míry ovlivnilo toto opatření kapacitu příjemců na zlepšení ekonomické diverzifikace a kvalitu života ve venkovských oblastech?

V této evaluační otázce byly sledovány zejména dopady na kvalitu života ve venkovských oblastech v opatření 322 a 321. Podpořené projekty v **opatření 321** měly největší přínosy zejména ve zvýšení kvality poskytovaných služeb (63 % respondentů). V rámci porovnání socioekonomické situace ve všech podpořených i nepodpořených obcích dosahovaly podpořené obce jednoznačně lepších hodnot socioekonomického rozvoje v případě změny celkového počtu obyvatel a také salda migrace. Z finančního hlediska představovaly podpořené investice významnou akci, kterou by venkovské obce byly schopné realizovat jen postupně a to na úkor omezení výdajů na jiné rozvojové aktivity obce. V případě **opatření 322** vyplynulo z porovnání stavu rozvoje u všech příjemců a všech neúspěšných žadatelů, že v průměru dosahovaly všechny podpořené obce horších hodnot ve všech socioekonomických ukazatelích ve srovnání se situací u obcí v roli neúspěšných žadatelů. Totéž platí i v dílčím porovnání za jednotlivé velikostní kategorie obcí. Důvody spočívají v geografické lokalizaci obou porovnávaných skupin. Pouze v ukazatelích salda migrace a změny průměrného věku vykazují příjemci vyšších hodnot ve srovnání s neúspěšnými žadateli v tomto kraji. Tento výsledek potvrzuje vyšší rezidenční atraktivitu podpořených obcí pro nové občany. V případě **opatření 323** měly realizované projekty nepřímý vliv na ekonomickou diverzifikaci a kvalitu života ve venkovských oblastech. Projekty přispěly prostřednictvím kultivace prostředí obcí ke zvýšení zájmu návštěvníků,

ale neznamenal výraznější nárůst ekonomických aktivit. **Opatření 331** zajistilo prostřednictvím podpořených vzdělávacích aktivit podmínky pro diverzifikaci ekonomických činností ve venkovských oblastech, ve kterých byly vzdělávací aktivity realizovány. Vzdělávání přispělo ke zvýšení zájmu obyvatel o dění v obci/mikroregionu. **Opatření 341** nebylo primárně zaměřeno na diverzifikaci ekonomických činností. Nicméně v rámci procesu vytváření rozvojových strategií byly provedeny různé studie a dílčí analýzy s cílem zmapovat území MAS, odhalit nedostatečné či chybějící služby na venkově, které zásadním způsobem mohou snižovat kvalitu obyvatel. Výsledky studií slouží obyvatelům k rozvoji jejich podnikatelských aktivit a tím přispívají k diverzifikaci ekonomických činností na venkově.

20. Jaké další efekty, včetně těch, týkajících se jiných cílů/os, mají původ v implementaci tohoto opatření (nepřímé, pozitivní/negativní efekty na příjemce podpor, nepodpořené, místní úroveň)

V případě skupiny opatření 311, 312 a 313 došlo prostřednictvím realizovaných projektů ke zlepšení přístupu k službám, především zlepšením jejich dostupnosti pro občany ve venkovských obcích. Rovněž se projevil pozitivní vliv na životní prostředí spočívající k posílení přechodu výroby elektřiny a tepla z fosilních zdrojů na obnovitelné zdroje na bázi biomasy. V případě **opatření 312** byl identifikován pozitivní kumulativní efekt, kdy podpora/rozšíření či obecně diverzifikace hospodářské činnosti vedla k rozvoji podniku, což si vyžádalo další nárůst pracovních míst. Obecně došlo u podpořených podniků v opatřeních 311, 312 a 313 ke stabilizaci hospodářské činnosti a pracovních míst. V projektech zaměřených na cestovní ruch, tj. **opatření 313**, došlo k průměrnému nárůstu počtu přenocování o 113 % v důsledku rozšíření ubytovacích kapacit. Obecně také došlo ke zlepšení image obce/města díky rekonstrukcím a renovacím objektů, které jsou viditelné z veřejných prostranství. V rámci projektů v **opatření 321** došlo k výraznému rozšíření možností volnočasových aktivit, zejména pro mládež, ve srovnání se situací před realizací projektů. Projekty opatření 321 měly dominantně stabilizační efekt na společenský život v podpořených obcích a částečně také i stimulační efekt pro rozvoj zcela nových aktivit. Podpořené projekty v opatření 321 měly výrazně větší územní spádový dopad ve srovnání s infrastrukturními investicemi zaměřenými v **opatření 322**, ve kterém byly identifikovány další pozitivní efekty týkající se zlepšení životního prostředí (např. environmentální infrastruktura, snížení prašnosti na místních komunikacích) a koordinované řešení problémů s dešťovou vodou na místních komunikacích. Zároveň se také zvýšila spolehlivost moderně upravených veřejných osvětlení a zlepšila se i bezpečnost v silničním provozu. Infrastrukturní projekty představovaly základ pro udržení základních podmínek rozvoje. V rámci **opatření 323** byl jako další efekt identifikován rozvoj společenských a kulturních aktivit v opravených objektech. Ze šetření vyplývají také pozitivní efekty pro fungování venkovských komunit. **Opatření 331** pomohlo vzdělávacími aktivitami zvýšit zájem obyvatel o dění v obci/mikroregionu, a to zejména o občanskou vybavenost a obnovu a rozvoj vesnic (podle typu vzdělávací aktivity) a možnost zapojení se účastníků do rozvojových a dalších aktivit v obci/mikroregionu. Dalším efektem podpory v **opatření 341** bylo posílení spolupráce žadatele se zkušenou MAS, která sehrála roli kouče. Tento efekt se ukázal jako velmi přínosný a byl pozitivně hodnocen ze strany realizátorů projektu.

Osa IV

Jednou z významných slabin na venkově jsou nedostatečně rozvinuté partnerské vztahy, nedostatečně osvojené participační metody spolupráce a málo navázaných vztahů mezi mikroregiony/absence sítí. Všechna opatření Osy IV (Místní akční skupina, Realizace místní rozvojové strategie a Realizace projektů spolupráce) míří na tuto slabinu, která snižuje schopnost aktérů na venkově plně využívat místní potenciál. Současně absence vlastních prostředků Místních akčních skupin by bránila řízení odpovídajících aktivit na venkově a naplňování cílů zmíněných opatření, což se odráží v podpoře práce MAS.

Z perspektivy definovaných slabin v rámci SWOT bylo nastavení všech opatření adekvátní a odpovídalo identifikovaným potřebám.

6.27 Opatření 431 Místní akční skupina (IV.1.1)

Opatřením byly podporovány Místní akční skupiny, přičemž podpora byla určena MAS na provoz, administrativu a poradenství spojené s realizací Strategického plánu Leader. Tato podpora dále sloužila Místním akčním skupinám ke zpracování strategických dokumentů a studií, vzdělávání zaměstnanců a členů orgánů MAS a k informačním opatřením a propagačním akcím. **Cílem opatření byl „růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky, dále pak zavedení místní rozvojové strategie do systémů programu rozvoje venkova a uplatnění principů Leader“.**

6.27.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti v tomto opatření byly předkládány ve dvou kolech, a to nejprve v listopadu 2007 a poté v říjnu 2008. Celkem bylo předloženo 194 žádostí podporu, z nichž bylo realizováno 112. Na opatření IV.1.1 alokováno 32 766 tis. EUR, k 31. 12. 2015 bylo vyčerpáno 31 909 tis. EUR, což představuje 97 % alokovaných prostředků. Druhé kolo žádostí bylo vyhlášeno z důvodu vysokého zájmu MAS o podporu realizace SPL. Současně došlo i k navýšení cílových hodnot sledovaných indikátorů. Opatření bylo hodnoceno pomocí indikátorů výstupů a výsledků.

Tabulka 6.27.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 431	Osa IV	PRV
Alokace finančních prostředků	32 766 tis.	199 592 tis.	3 666 544 tis.
V procentech (%)	100 %	16,41 %	0,89 %

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.27.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)

	Počet žádostí	V EUR	V Kč
Zaregistrované	194	N/A	N/A
Proplacené	112	31 909 tis.	821 mil.

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.27.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře

Indikátor		cílová hodnota	dosažený stav	míra plnění
výstup	Počet podpořených akcí	910	10 234	1 125 %

Zdroj: IS SZIF a MZe

Počet podpořených Místních akčních skupin dosáhl hodnoty 112. Tato naplněnost odpovídá 100 % upravené cílové hodnoty. Z hlediska naplněnosti indikátorů lze tedy konstatovat, že cílová hodnota byla splněna beze zbytku. Přitom původní hodnota indikátoru byla stanovena na 70 podpořených MAS, nicméně s prvním kolem výzvy na předkládání žádostí byl zaznamenán velký zájem ze strany MAS. V obou termínech příjmu žádostí bylo předloženo celkem 194 žádostí o podporu. Bylo proto rozhodnuto o zvýšení počtu podpořených MAS na hodnotu 112, přičemž tato hodnota byla dosažena. Celkově tak lze výsledek opatření 431 hodnotit pozitivně, neboť vedl k aktivizaci aktérů ve venkovských oblastech a ke zformování velkého množství Místních akčních skupin, které vyvíjely a nadále vyvíjejí činnost ve venkovských regionech.

Cílová hodnota počtu realizovaných akcí byla stanovena na 910 za celé období realizace PRV 2007 – 2013. Výsledná hodnota byla nakonec mnohem vyšší, kdy bylo celkem podpořeno 10 234 akcí realizovaných MAS v rámci své činnosti. To představuje naplnění cílové hodnoty indikátoru na 1 125 %. Tento údaj svědčí o velmi dobré aktivitě MAS na venkově.

Tabulka 6.27.1.4: Realizace akcí z podpory opatření 431:

Typ realizované akce	% MAS, které realizovaly
studie (zpracování a aktualizace studií, strategických dokumentů)	63 %
vzdělávání zaměstnanců a členů orgánů MAS	95 %
informační opatření a propagační akce	98 %

Zdroj: dotazníkové šetření IREAS, 2016.

MAS se soustředily na hlavní cíl, kterým bylo informování a propagační akce, a na vzdělávání vlastních členů a orgánů. K vytváření a aktualizaci strategických dokumentů a studií využilo prostředky 63 % MAS. Tento výsledek považovat za pozitivní s ohledem na to, že v rámci běžné činnosti MAS vznikaly kromě SPL i další strategické dokumenty či studie pro rozvoj území.

6.27.2 Výsledky a dopady

Pokrytí venkovského prostoru MAS

V rámci příprav a průběhu PRV 2007 – 2013 požádalo o podporu celkem 194 Místních akčních skupin. Z tohoto počtu získalo podporu pro realizaci SPL 112 MAS.

Z hlediska pokrytí území a obyvatel činností MAS, které realizovaly SPL s podporou PRV lze konstatovat pozitivní trend. V průběhu realizace opatření 431 se působnost MAS rozrůstala, a to z původního stavu, kdy MAS působily na území 3 581 obcí, do stavu k 30. 6. 2015, kdy bylo činností těchto MAS pokryto již 4 205 obcí. To ve výsledku znamená nárůst počtu obcí o 17,42 %. Společně s nárůstem počtu obcí pokrytých MAS se zvýšil i počet obyvatel, kteří na území pokrytém MAS žijí. Z původního pokrytí 3 295 520 obyvatel se počet zvýšil k 30. 6. 2015 na 4 444 469 obyvatel. V případě obyvatel byl tedy nárůst pokrytí mezi původním stavem a polovinou roku 2015 ve výši 34,86 %. Podobně došlo i k nárůstu rozlohy území pokrytých MAS, a to o 17,12 %.

V pozdějších fázích se území působnosti MAS rozšiřovalo zejména o lidnatější obce. Kvalitativní průzkum formou řízených rozhovorů na vzorku 7 MAS vysvětlil tuto situaci různými očekáváními ze strany obcí. Zatímco menší obce bez patřičného administrativního zázemí viděly ve spolupráci s MAS možnost jednoduššího rozvoje a získání prostředků na rozvoj obce, větší obce se spoléhaly na své úředníky a schopnost zajistit rozvoj a dotace na něj vlastními silami. Neměly proto v počátku takovou motivaci do MAS vstoupit.

Počet členů MAS se zvýšil v průměru o 15,46 na jednu MAS, přitom větší nárůst zaznamenal počet členů ze soukromého sektoru. V mnoha případech do MAS vstupovali jako členové již existující svazky obcí. Jejich vstupem se de facto staly členy MAS všechny obce, které byly ve svazku obcí sdruženy, avšak de iure bylo členů z veřejného sektoru jen několik. Místním akčním skupinám se tak lépe plnila podmínka vyššího počtu členů ze soukromého sektoru. Celkově se v rámci 7 řízených rozhovorů představitelé MAS shodovali v tom, že zajištění členů MAS z řad soukromých subjektů bylo náročnější.

Z pohledu evaluátora lze na základě provedených kvalitativních a kvantitativních šetření konstatovat, že MAS aktuálně pokrývají velkou část venkovského prostoru v ČR, pro který zpracovaly Strategické plány rozvoje. V období realizace PRV 2007 – 2013 se mírně rozrostlo území pokryté MAS a stabilizovala se členská základna.

Aktivita MAS v území

Z dotazníkového šetření vyplývá, že s MAS aktivně spolupracuje 88 % krajů (8 respondentů) a 61 % obcí (465 respondentů). To ukazuje snahu MAS spolupracovat s místní samosprávou na území své působnosti. MAS se rovněž aktivně zapojují do tvorby strategických dokumentů krajů a obcí (100 % krajů a 52 % obcí dle dotazníkového šetření spolupracovalo s MAS na tvorbě rozvojových dokumentů).

I přes aktivní spolupráci s územní samosprávou se obce a kraje shodují v tom, že MAS nepředstavují dominantní sílu v území. Nejvýznamnějším nástrojem, který mohou MAS využít, jsou právě dotace z PRV a možnost je přerozdělovat v rámci území. To dává MAS potřebnou vyjednávací sílu a postavení v regionu. Bez této pravomoci by MAS byly jen jednou z mnoha dalších neziskových organizací působících na území.

MAS aktivně působí i mimo oblast osy IV PRV. Poskytují poradenství i v jiných oblastech a spolupracují na organizaci rozličných akcí, např. jarmarků, farmářských trhů, propagačních akcí, slavností apod. Významné bylo zavedení regionálních ochranných značek, které spojují a certifikují výrobce z daného regionu.

Z pohledu evaluátora a provedených šetření lze konstatovat, že místní akční skupiny vystupují v území aktivně a spolupracují s obcemi a kraji při směřování strategického rozvoje, přitom však nepředstavují dominantní sílu v daném území, ale pouze jeden z aktivních faktorů. MAS tak plní funkci, která se od nich očekává, tj. staly se partnerem veřejné správy při směřování území. Ačkoli nejsilnější stránkou MAS je její možnost rozhodovat o přidělení dotací na rozvoj území, snaží se MAS vystupovat aktivně i mimo tuto oblast své činnosti a zapojují se do organizace různých akcí propojujících aktéry a vedoucí k rozvoji území.

Zavádění principů Leader do praxe

Pouze méně než čtvrtina obcí (23 %) se domnívá, že vlivem činnosti MAS na jejich území došlo ke zlepšení řízení věcí veřejných v jejich obci. Negativně se k vlivu MAS na řízení obcí vyjádřilo 61 % respondentů. Na řízení kraje jakožto vyššího územně správního celku má činnost MAS vliv minimální.

Metodu Leader považuje za významnou formu zvyšování kvality života v obci celkem 45 % respondentů z řad obcí. V případě představitelů krajů se 62,5 % respondentů domnívá, že metoda Leader je spíše významnou formou zvyšování kvality života na venkově. Místní akční skupiny, které důsledně využívají přístupu Leader při strategickém plánování, svou činností a zapojením představitelů obcí do této činnosti přenášejí principy Leader i do řízení obcí. Jak však vyplynulo z řízených rozhovorů, jedná se o obecný trend na českém venkově, kdy v poslední době dochází k mnohem vyšší participaci veřejnosti na strategickém směřování a společenském životě ve venkovských obcích, než tomu bylo v minulosti. Nelze proto jednoznačně tvrdit, že tyto změny jsou způsobeny činností MAS a prosazováním principů Leader. Sami představitelé MAS spíše vnímají situaci tak, že svoji činností a prosazováním principů Leader podporují obecný trend a změny ve společnosti, které by nastaly i bez vlivu MAS.

65 % představitelů obcí se aktivně zapojilo do tvorby Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro roky 2014 – 2020.

Z hlediska zavádění principů Leader do praxe lze po provedených šetřeních konstatovat, že se omezeně daří prosazovat a aplikovat tyto principy ve strategickém řízení obcí a společenském životě na venkově. Přesto, že je aplikace těchto principů v praxi vyšší, než tomu bylo v minulosti, nejde primárně o důsledek činnosti vlivu MAS, ale spíše o obecné trendy ve společenském životě na venkově, které jsou s principy Leader v souladu.

Souhrn vybraných koeficientů hodnocení opatření:

Hodnocení ekonomické efektivity opatření na stupnici 1 až 10 (1=neefektivně využité prostředky bez smyslu, 10=prostředky plně využity pro dosažení maximálního možného efektu opatření)	10

6.28 411, 412, 413 Realizace místní rozvojové strategie (IV.1.2.)

V rámci opatření IV.1.2 (411, 412, 413) získaly místní akční skupiny prostředky na realizaci svého Strategického plánu Leader zpracovaného pro rozvoj daného území. Opatřeními byly podporovány projekty, které svým zaměřením odpovídaly projektům PRV, s výjimkou nárokových opatření osy II a opatření v ose I: Předčasné ukončení zemědělské činnosti a Seskupení producentů. Specifikem osy IV Leader byl výběr projektů směrem „bottom-up“, tedy zdola nahoru, kdy projekty byly vybírány a schvalovány na místní úrovni Místní akční skupinou. Z hlediska geografické způsobilosti byly podporovány projekty na území činnosti MAS. **Cílem opatření byl „růst konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a kvality života na venkově a diverzifikace ekonomiky, dále pak zavedení místní rozvojové strategie do systémů programu rozvoje venkova a uplatnění principů Leader“.**

6.28.1 Naplnění opatření – výstupy

Žádosti o podporu byly předkládány na základě výzev vyhlášených jednotlivými MAS, které následně přijímaly žádosti, posuzovaly je podle předem stanovených kritérií a schvalovaly, který projekt získá podporu. Žádost musela spadat do některé z fichí, které MAS stanovily pro realizaci SPL. Tyto fiche odpovídaly vždy jednomu, případně více opatřením PRV. Dohoda o poskytnutí dotace potom byla uzavřena přímo mezi Státním zemědělským intervenčním fondem a příjemcem, nicméně MAS dále spolupracovala s příjemcem na realizaci projektu a jeho vyhodnocení.

Žádosti do opatření IV.1.2 byly přijímány od V. kola příjmu žádostí od roku 2008 a následně až do 20. kola v březnu 2014. Z celkové alokace na opatření, která činila 147 410 tis. EUR, bylo k 31. 12. 2015 vyčerpáno v rámci 9 617 podpořených projektů celkem 147 167 tis. EUR, což představuje čerpání ve výši 99,84 % alokace.

Pro hodnocení opatření byly definovány indikátory výstupů, výsledků a dopadu.

Tabulka 6.28.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 41	Osa IV	PRV
Alokace finančních prostředků	147 410 tis.	199 592 tis.	3 666 544 tis.
V procentech (%)	100	73,86	4,02 %

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2013) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.28.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně v tis. EUR)

	Počet žádostí	V EUR
Zaregistrované	11 809	191 038
Proplacené	9 617	147 167

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.28.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře

Indikátor		cílová hodnota	dosažený stav	míra plnění
Výstup	O74 – Počet místních akčních skupin	112	112	100 %
	O76 – Celkový rozsah území pokrytých MAS (km ²)	43 000	51 278	119 %
	O77 – Celková populace na území pokrytém MAS	3 300 000	3 860 732	117 %
	O75A – Počet projektů financovaných v rámci MAS	7 000	9 617	137 %
	O75B – Počet příjemců	5 000	6 096	122 %
Výsledek	Počet nově vzniklých pracovních míst (vlivem metody LEADER)	400	367	92 %
Dopad	Tvorba pracovních míst (vlivem opatření os III a IV)	2 040 (osa III a IV)	458 (díky ose IV)	22 %

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Z hlediska dosažení cílů výstupů lze opatření hodnotit jako poměrně úspěšné, neboť se podařilo prostřednictvím metody Leader vyčerpat prakticky celou alokaci na jednotlivé projekty Strategického plánu Leader. Byla podpořena realizace 112 SPL na území podpořených MAS, a to prostřednictvím 9 617 projektů vybraných Místními akčními skupinami. Původní cílová hodnota 7 000 podpořených projektů SPL tak byla překonána o 37 %. Stejně tak byla překonána i cílová hodnota 5 000 příjemců, kdy bylo v rámci opatření IV.1.2 podpořeno celkem 6 096 individuálních příjemců. V praxi to znamená, že více než polovina (57 %) příjemců využilo možnosti požádat o podporu z opatření IV.1.2 více než jednou.

Vlivem metody Leader vzniklo 367 nových pracovních míst, z toho bylo dle dat MZe 186 pracovních nově vzniklých míst (tedy více než polovina) obsazeno ženami a 95 pracovních míst bylo obsazeno osobami mladšími 25 let. Indikátor výsledku, který nebyl pro příjemce ani pro MAS závazný tak nebyl naplněn na cílovou hodnotu 400 nově vzniklých pracovních míst, ale zůstal na 92 % naplněnosti. Důvodem pro nenaplnění indikátoru výsledku je fakt, že projekty v rámci SPL byly ve většině případů zaměřeny na jiné aktivity, než bylo vytváření udržitelných pracovních míst.

6.28.2 Výsledky a dopady

Hlavní opatření PRV byla co do počtu jednotlivými fichemi vyhlášenými MAS pokryta poměrně rovnoměrně. Největší podíl (19 %) vypsaných fichí odpovídalo opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby. Druhá a třetí nejčastější fiche, kterou MAS v rámci svého SPL vypisovaly, odpovídaly rovněž opatření osy III, konkrétně III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví (16,97) a III.1.3 Podpora cestovního ruchu s 16,05 %. Na opatření I.1.1 Modernizace zemědělských podniků reagovalo 14,76 % vypsaných fichí. Relativně hodně zastoupeny byly i fiche odpovídající opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje.

Absolutně nejvíc podpořených projektů směřovalo do opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, a to 58,38 %. Z hlediska objemu finančních prostředků to pak bylo ještě více, konkrétně 63,16 %. Projekty zaměřující se na obnovu a rozvoj vesnic tedy byly nejen nejčastěji podpořeny, ale v průměru byly i objemově největší. Nejčastěji se jednalo o budování a rekonstrukci veřejných prostranství, hřišť, škol či veřejných budov v majetku obce.

Druhým nejčastějším opatřením, na které projekty reagovaly, bylo opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova. Do tohoto opatření směřovalo téměř 12 % podpořených projektů a 12,35 % finančních prostředků. Jednalo se například o projekty rekonstrukcí církevních staveb (fary a kostely), které jsou do určité míry centry místního života a často trpí nedostatkem prostředků na obnovu a údržbu, případně o projekty obnovy drobných památek na území obce.

Do opatření osy I směřovalo dohromady jen zhruba 12 % projektů a 10 % finančních prostředků.

MAS se dominantně orientovaly na obce a jejich potřeby. Ze strany podnikatelských subjektů byl nízký zájem o předkládání projektů z důvodu malé znalosti prostředí dotací a s tím související nedůvěra ze strany menších venkovských podnikatelů a firem, relativně nízké a nejisté výši dotace s vysokým podílem spolufinancování a administrativní náročností společně se zavazujícími pravidly.

Naopak obce a neziskové organizace, které jsou dlouhodobě zvyklé využívat dotačních programů pro svůj rozvoj, projevovaly o osu IV Leader zájem vyšší

Z pohledu evaluátora tak lze konstatovat, že nejvíce byly z osy IV Leader podpořeny obce a neziskové organizace. Projekty přitom v největší míře směřovaly do obnovy veřejných prostranství, veřejných budov a kulturního dědictví.

Největší vliv měly projekty SPL na vzhled obcí a úpravu veřejného prostranství (73 % respondentů). S výraznějším odstupem potom představitelé obcí hodnotili jako přínosné opatření na ochranu a rozvoj kulturního dědictví (31 %), rozvoj cestovního ruchu a venkovské turistiky (27 %) a investice do infrastruktury obcí (24 %).

Z dotazníkového šetření u vzorku příjemců v opatření IV.1.2 vyplývá, že 16 respondentů ze 45 by svůj projekt realizovalo i v případě, že by podporu z PRV nezískali. Ukazuje se tak, že díky podpoře bylo realizováno 65 % projektů, které by jinak nevznikly. U podnikatelských subjektů je přitom počet projektů, které by byly realizovány i bez podpory, výrazně vyšší, a to 44,4 %. Naopak neziskové organizace a obce by bez podpory realizovaly jen 33,3 % projektů.

Vlivem metody Leader vzniklo 367 pracovních míst. Tvorba pracovních míst nebyla pro místní akční skupiny prioritou. Cílem MAS bylo pomoci žadatelům připravit kvalitní projekt, který by byl udržitelný a měl potenciál přinést pozitivní efekty. Povinnost udržet vytvořená pracovní místa po dobu následujících 5 let tak byla s ohledem na výši dotací poskytovaných prostřednictvím projektů SPL vnímána žadateli i představiteli MAS jako příliš riziková a pro žadatele potenciálně nebezpečná.

Ekonomický přínos projektů SPL byl minimální, neboť se většina projektů nezaměřovala na produktivní investice.

Z pohledu evaluátora lze na základě provedených šetření konstatovat, že v rámci opatření IV.1.2 Strategický plán Leader směřovala podpora do významného počtu obcí, ve kterých působí MAS. S ohledem na to, že velká většina projektů se zaměřovala na obnovu a rozvoj vesnic a obnovu kulturního dědictví, má z intervence největší přínos široká veřejnost. Obce spatřují přínos projektů SPL nejednoznačně, a to zejména vzhledem k tomu, že podpora z opatření IV.1.2 byla řádově mnohem nižší, než podpora, kterou obce získaly zejména z osy III, případně jiných programů.

Z principů Leader byl nejlépe implementován princip přístupu zdola nahoru. Největší podpora pro tento přístup byla v samotném způsobu implementace projektů osy IV Leader, kdy MAS měly plnou kontrolu nad tím, na jakou oblast zaměří své fiche a jaké jim přiřadí alokace. Za druhý nejlépe implementovaný princip považují MAS princip spolupráce. Z kvalitativních šetření vyplývá, že významným faktorem pro rozvoj spolupráce na místní úrovni je relativně nízká maximální výše projektů a jejich zaměření na veřejný zájem. Maximální velikost projektů SPL byla pravidly PRV stanovena na 2 mil Kč, nicméně řada MAS ve snaze podpořit co nejvíce žadatelů a projektů tuto hranici dále snížila. Docházelo tak k situacím, kdy dotace pokryla např. náklady na materiál, avšak náklady na práci musely být zajištěny mimo projekt, případně v rámci spolufinancování. V případě veřejně prospěšných projektů se tak formovala partnerství mezi veřejným sektorem, podnikatelským sektorem a neziskovým sektorem, která zajišťovala realizaci projektů. Partnerství, která byla v rámci realizace projektů na místní úrovni vytvořena, jsou většinou udržitelná a spolupráce mezi subjekty pokračuje i po skončení projektu SPL. Implementace principu partnerství veřejného a soukromého sektoru byl i proto hodnocen v dotazníkovém šetření jako poměrně dobře implementován. Jako nejlépe implementované jsou potom hodnoceny principy Vytváření sítí a Integrované víceodvětvové akce a Podpora využívání inovací. Z hlediska zaměření projektů SPL je slabší naplňování těchto principů pochopitelné, neboť v drtivé většině případů se jednalo o jednodušší investiční projekty zaměřené na vybudování nebo rekonstrukci veřejných prostranství či veřejných budov. Cílem těchto projektů bylo zejména zlepšení vzhledu obcí a kvality života obyvatel na venkově. Ačkoli bylo často při realizaci projektů využíváno spolupráce mezi venkovskými aktéry, nedocházelo k žádnému formálnímu vytváření sítí a partnerství. Projekty byly vesměs jednoduché, které nedávaly prostor víceodvětvovým akcím nebo vyššímu zapojení inovací.

Z pohledu evaluátora lze implementaci a šíření principů Leader hodnotit pozitivně. Ve venkovských územích došlo k většímu a intenzivnějšímu zapojení venkovských aktérů do strategického směřování regionu i do aktivní účasti na společenských akcích. Dochází mnohem častěji i k neformálnímu spojování a spolupráci mezi veřejným, neziskovým a ziskovým sektorem, přičemž tato spolupráce je dlouhodobějšího charakteru. Vliv MAS a projektů osy IV na zvýšení využívání těchto principů ve venkovských regionech je však minimální. Jedná se spíše o výsledek dlouhodobého

celospolečenského trendu, kdy se veřejnost aktivně zapojuje do strategického směřování regionu a společenských akcí. Projekty realizované v rámci SPL spíše pomohly dílčím způsobem při zlepšování podmínek pro společenský život v obcích.

Opatření IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie lze hodnotit jako poměrně úspěšné z hlediska zlepšení kvality života obyvatel na venkově a zachování kulturního dědictví. Při přípravě i vlastní realizaci SPL se projevil dominantní vliv a aktivita obcí, které jsou zvyklé využívat dotačních programů pro svůj rozvoj. Vliv opatření na podnikatelskou sféru lze hodnotit jako minimální, a to jak z pohledu prostředků, které směřovaly do podnikatelského sektoru prostřednictvím SPL, tak z hlediska jejich přínosů, které se pouze minimálně projeví ve formě zvýšení ekonomické výkonnosti a zvýšení zaměstnanosti.

Indikátory dopadů – očištěné hodnoty indikátorů výsledku, cíle a skutečně dosažené hodnoty

V rámci hodnocení dopadů intervence z opatření IV.1.2 evaluátor vycházel z hodnocení efektů, které mohou snížit nebo zvýšit využití výsledků dosažených s přispěním intervence z EAFRD. Metodika stanovení koeficientů je totožná s metodikou použitou u opatření osy III a využívá výsledků kontrafaktuálních analýz provedených pro jednotlivá opatření podporovaná osou IV LEADER. Kontrafaktuální analýzy byly provedeny za jednotlivá opatření, která byla podporována jak osou III, tak osou IV. Pro potřeby osy IV byly zjištěné koeficienty pro očištění hodnot vypočteny na základě koeficientů pro opatření v ose III s využitím vah podle objemu proplacených finančních prostředků. Použité váhy pro koeficienty zjištěné prostřednictvím kontrafaktuální analýzy jsou následující:

$$\text{Koeficient pro osu IV} = 0,0859 \cdot \text{I.1.1} + 0,0534 \cdot \text{III.1.2} + 0,0779 \cdot \text{III.1.3} + 0,6547 \cdot \text{III.2.1} + 0,1281 \cdot \text{III.2.2}$$

K očištění byly použity následující výsledné hodnoty.

Tabulka 6.28.2.1: Přepočtená čistá pracovní místa na plný pracovní úvazek – opatření IV.1.2

Dosažená hodnota k 31. 12. 2015	Leverage effect	Death effect	Displacement	Substitution	Multiplication	Čistý počet pracovních míst
	1,192	1,167	1,222	1,245	1,199	
367	70,5	61,3	81,5	89,9	73,0	457,6

Zdroj: vlastní výpočty hodnotitele

Výsledné dopady opatření osy IV Leader po očištění o sledované efekty shrnuje následující tabulka.

Tabulka 6.28.2.2: Výsledky dopadových indikátorů opatření IV.1.2

Indikátor dopadu	Jednotka	Cílová hodnota	Dosažená hodnota	Hodnota po očištění - dopad	Plnění očištěné hodnoty (k cílové hodnotě) v %	Podíl dosažené hodnoty/očištěné hodnoty v %
Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	Počet prac. míst	400	367	457,6	114,4 %	80,20 %

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR, 2007-2013 (2016), vlastní výpočty podle zpracované metodiky

Hodnota vytvořených čistých pracovních míst je vyšší než hodnota vytvořených hrubých pracovních míst o 90,6. Je to v důsledku velmi silně působícího pákového efektu, multiplikačního efektu a substitučního efektu.

Souhrn vybraných koeficientů hodnocení opatření:

Hodnocení ekonomické efektivity opatření na stupnici 1 až 10 (1=neefektivně využité prostředky bez smyslu, 10=prostředky plně využity pro dosažení maximálního možného efektu opatření)	7

6.29 421 Realizace projektů spolupráce (IV.2.1.)

Opatřeními byly podporovány projekty spolupráce mezi územími, a to jednak na národní úrovni, jednak na úrovni mezinárodní. Smyslem projektů bylo rozvinout spolupráci mezi územími, spolupracovat na řešení společných problémů a zajistit přenos dobré praxe, inovací a znalostí mezi jednotlivými MAS. Podporovanými územími v opatření 421 byly území působnosti MAS a partnerských MAS. **Cílem opatření byl „rozvoj a propagace spolupráce a nejlepších výsledků projektů, dále pak zavedení místní rozvojové strategie do systémů programu rozvoje venkova a uplatnění principů Leader“.**

6.29.1 Naplnění opatření – výstupy

Příjem žádostí do opatření 421 probíhal od roku 2008 vždy jednou za každý rok, s výjimkou roku 2014, kdy nebyla výzva k podávání žádostí do tohoto opatření vypsána. Celkem bylo podle údajů SZIF podáno 362 projektů, z nichž bylo k realizaci schváleno 202. Celková alokace opatření ve výši 19 416 tis. Eur byla vyčerpána z 99,40 %.

Pro hodnocení opatření byly definovány indikátory výstupů a výsledků, indikátor dopadů nebyl definován.

Tabulka 6.29.1.1: Alokace finančních prostředků na opatření v rámci osy a PRV (tis. EUR)

	Opatření č. 421	Osa IV	PRV
Alokace finančních prostředků	19 416 tis	199 592 tis.	3 666 544 tis.
V procentech (%)	100	9,73 %	0,53 %

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.29.1.2: Přehled výstupů a čerpání prostředků (kumulativně EUR)

	Počet žádostí	V EUR
Zaregistrované	362	35 789 tis.
Proplacené	202	19 300 tis.

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2013, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Stupeň dosažení cílů výstupů

Tabulka 6.29.1.3: Stupeň dosažení cílů výstupů a výsledků v podpoře

Indikátor		cílová hodnota	dosažený stav	míra plnění
výstup	O78A – Počet podpořených projektů spolupráce	140	202	144 %
	O78B – Počet spolupracujících MAS	100	205	205 %
výsledek	Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit	50 ročně		

Zdroj: IS SZIF a MZe

Z hlediska naplnění stanovených indikátorů výstupů a výsledků lze hodnotit opatření 421 jako úspěšné. Počet celkem podpořených projektů spolupráce překonal cílovou hodnotu o 44 %, kdy dosáhl počtu 202 podpořených projektů. Pozitivně lze hodnotit i zájem MAS realizovat projekty spolupráce, kdy bylo předloženo 362 žádostí o podporu.

Více než dvojnásobný oproti cílové hodnotě byl i počet spolupracujících MAS, kterých se do projektů spolupráce nakonec zapojilo 205. Z uvedeného počtu je 171 spolupracujících MAS z České republiky a 34 ze zahraničí. Větší zájem byl o spolupráci v rámci národních projektů spolupráce, kterých bylo realizováno 162, zatímco nadnárodních projektů spolupráce bylo realizováno 40.

6.29.2 Výsledky a dopady

Realizované projekty spolupráce byly zaměřeny zejména na společné akce při pořízení vybavení pro spolky a zájmová sdružení, úpravách veřejného prostranství, realizaci studií týkajících se kulturního dědictví, budování naučných stezek situovaných v regionech spolupracujících MAS

a realizaci vzdělávacích akcí v oblastech péče o krajinu, cestovního ruchu či regionálního značení výrobků.

Nejčastější počet projektů spolupráce byl mezi dvěma partnery z ČR (81 projektů), následně pak projekty spolupráce mezi 3 partnery (53 projektů). Vysoké počty spolupracujících MAS jsou typické pro poslední výzvu, která byla vypsána v roce 2015. V této výzvě bylo schváleno celkem 24 projektů národní spolupráce mezi českými MAS. Tato poslední výzva měla svoje cíle a reálné aktivity, nicméně představitelé MAS, se kterými byly vedeny rozhovory, rovněž uvítají i výzvu rovněž jako možnost zajištění prostředků na provoz do doby, než bude v rámci nového programového období schválena jejich Strategie komunitně vedeného místního rozvoje, ze které mohou následně čerpat prostředky na svoji činnost a provoz. Z hlediska kontinuity činnosti a působení MAS v územích tak lze tuto výzvu chápat jako pozitivní rozhodnutí, které vedlo k udržení činnosti MAS jako důležitého hráče v regionech a současně přispělo i ke zvýšení spolupráce mezi MAS.

Většina projektů (45 %) byla zaměřena na společnou realizaci měkkých akcí zaměřených na zvýšení soudržnosti obyvatel, lokální identity a mezilidských vztahů. MAS tímto částečně kompenzovaly nemožnost realizace měkkých aktivit v rámci projektů SPL. Druhou nejčastěji zastoupenou skupinou aktivit byly projekty zaměřené na rozvoj drobné venkovské ekonomiky neproduktivními investicemi – podpora venkovské turistiky a místní produkce (21 %). Většinou se v tomto případě jednalo o podporu místních producentů například formou jarmarků nebo rozvoje regionálních značek.

Podobně jako projekty SPL přispívaly projekty spolupráce spíše k dosažení cílů místní strategie, než k budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci. Projekty většinou nebyly zaměřeny ani na zlepšení místní správy.

Výsledky šetření příspěvku projektů spolupráce k implementaci principů Leader jsou prakticky analogické s přínosem projektů SPL s jediným rozdílem, a to že nejvíce je naplňován právě princip spolupráce. Vytváření sítí, integrované víceodvětvové akce a podpora využívání inovací jsou projekty spolupráce naplňovány minimálně.

Zástupci MAS se shodují v tom, že projekty spolupráce nejvíce přispěly ke zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova a dále pak ke zlepšení kvality života obyvatel a k posílení řídicích a administrativních schopností venkovských aktérů. Naopak nebyly projekty spolupráce zaměřeny na posílení ekonomického potenciálu venkova.

Partnerství navázaná v rámci projektů spolupráce jsou dlouhodobá a přesahují dobu trvání projektu.

Z hlediska implementace principů Leader do života společnosti ve venkovských oblastech se projekty spolupráce ukazují být efektivnější, neboť umožňují realizovat akce zapojující širokou veřejnost.

Intervenci opatření 421 tak lze z hlediska evaluátora považovat za přínosné ke zlepšení komunitního života a propojování jednotlivých aktérů ve venkovském prostoru.

Souhrn vybraných koeficientů hodnocení opatření:

Hodnocení ekonomické efektivity opatření na stupnici 1 až 10 (1=neefektivně využité prostředky bez smyslu, 10=prostředky plně využity pro dosažení maximálního možného efektu opatření)	8

6.29.3 Zodpovězení hodnotících otázek opatření Osy IV

21. Do jaké míry přispěl PRV 2007-2013 k budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci prostřednictvím programu LEADER?		
Relevance		
Hodnotící kritérium	Příspěvek PRV 2007-2013 k budování kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci prostřednictvím programu LEADER.	
Ukazatele	Dopadový	Zlepšení řízení ve venkovských oblastech
	Výsledkový	Počet nově vzniklých pracovních míst (vlivem metody LEADER)
	Doplňkový výsledkový	Role MAS ve vztahu k obcím
Odpověď na evaluační otázku: Projekty podporované v rámci osy IV byly dominantně zaměřeny na jiné oblast, než na budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci. Primárně podpora směřovala do obnovy vesnic a kulturního dědictví. Podpora podnikatelské sféry byla spíše minoritní. V průběhu realizace PRV byl rovněž zaznamenán nižší zájem o podporu projektů ze strany podnikatelské sféry, a to z důvodu nízké celkové výše dotace na projekt, vysoké míry spolufinancování a očekávání zvýšené administrativy spojené se zavazujícími podmínkami. Vlivem metody Leader bylo za dobu realizace PRV 2007 – 2013 vytvořeno 367 nových pracovních míst, z toho 16 % vytvořil veřejný a 6 % neziskový sektor. Z celkového počtu 9 617 projektů jich bylo pouhých 12 zaměřeno na zahájení činnosti mladých zemědělců, 91 projektů bylo zaměřeno na diverzifikaci činností nezemědělské povahy a 714 na Podporu zakládání podniků a jejich rozvoje. Celkově tak na zahájení a diverzifikaci podnikání bylo zaměřeno pouhých 8,5 %. Příspěvek PRV 2007 – 2013 k budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci tak lze hodnotit jako minimální.		

22. Do jaké míry přispěly MAS k dosažení cílů místní strategie a PRV 2007-2013?		
Relevance		
Hodnotící kritérium	Příspěvek MAS k dosažení cílů místní strategie a PRV 2007 – 2013	
Ukazatele	Dopadový	Uvolnění endogenního potenciálu
	Výsledkový	
	Doplňkový výsledkový	Příspěvek finančních prostředků do obcí Rozvojový potenciál v obcích
Odpověď na evaluační otázku: Leader pomohl uvolnit endogenní potenciál v obcích, které byly podpořeny z osy IV. Podpora se projevuje zejména na vzhledu obcí, do které putovalo nejvíce prostředků z opatření. Vedle veřejných prostranství byly prostředky využívány na obnovu společenských budov a kulturních památek, které slouží k propojování a setkávání lidí. Na uvolnění potenciálu území měla pozitivní vliv relativně nízká výše dotace, která stimulovala místní aktéry ke zvýšené spolupráci při realizaci projektů. Většina obcí uvádí, že dotační prostředky z programu Leader přispěly k rozvoji obce. Přesto nelze realizaci projektů Leader považovat za hlavní faktor rozvoje obcí. Jeho vliv je spíše doplňkový k prostředkům osy III, která je objemově výrazně větší, případně k dalším dotačním programům. Nejvýznamnější přínos projektů SPL lze spatřovat v rozhodování o realizaci projektů přímo na místní úrovni. Projekty Leader nicméně umožnily rozvoj partnerství na místní úrovni a vznik pravidelných akcí, které pomáhají zlepšit klima v obcích a přispívají k rozvoji společenského života.		

23. Do jaké míry byl implementován přístup LEADER?		
Relevance		
Hodnotící kritérium	Stav a míra implementace přístupu LEADER.	
Ukazatele	Dopadový	Zavedení víceodvětvových přístupů a podpora spolupráce

	Výsledkový	
	Doplňkový výsledkový	Míra aplikace principu partnerství na lokální úrovni Míra implementace principů v ostatních osách PRV
	Výstupový	O78A – Počet podpořených projektů spolupráce
	Výstupový	O78B – Počet spolupracujících MAS
	Výsledkový	Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit
Odpověď na evaluační otázku: V rámci osy IV Leader Programu rozvoje venkova 2007 – 2013 bylo podpořeno celkem 112 místních akčních skupin, které operovaly na území o velikosti 51 278 km². Populace na území, na kterém operovaly podpořené MAS, dosáhla 3 860 732 osob. Ukazuje se, že přístup Leader a jeho principy, zejména princip spolupráce a bottom up, jsou na konci období ve společnosti českého venkova mnohem pevněji integrovány a využívány, než tomu bylo na začátku období. Primárně však nejde o důsledek podpory osy IV Leader PRV 2007 -2013, ale existuje zde vliv v podobě silného celospolečenského trendu zvyšování účasti obyvatelstva a venkovských aktérů obecně na směřování českého venkova. Projekty osy IV Leader přispěly spíše menší měrou v podobě zajištění vybavení pro spolupráci aktérů na místní úrovni. Místí akční skupiny velmi dobře kooperují na společných projektech, přičemž spolupráce se neomezuje pouze na projekty opatření 421, ale existuje i nad jejich rámec, a to jak na formální, tak i neformální úrovni. K rozvoji spolupráce a vyššímu stupni implementace principů Leader se ukazují vhodnější projekty spolupráce, které umožňují podporovat neinvestiční akce. V rámci osy IV spolupracovalo 205 MAS (z toho 34 zahraničních) a bylo realizováno 202 projektů spolupráce. Projekty realizované v rámci osy IV nebyly prakticky vůbec zaměřeny na podporu využívání inovací a integrované víceodvětvové akce. Jednalo se primárně o projekty obsahově spadající do opatření III.2.1 obnova a rozvoj vesnic, kde jsou realizovány jednoduché projekty na zlepšení vybavení vzhledu obcí.		

24. Do jaké míry přispěla implementace přístupu LEADER ke zlepšení místní správy?		
Relevance		
Hodnotící kritérium	Příspěvek implementace přístupu LEADER ke zlepšení místní správy.	
Ukazatele	Dopadový	Zlepšení řízení ve venkovských oblastech
	Výsledkový	
	Doplňkový výsledkový	Míra zlepšení sociálního klimatu, v řízení obce a v přitažlivosti pro podnikatele a obyvatele
	Výstupový	O76 – Celkový rozsah území pokrytých MAS (km ²)
	Výstupový	O77 – Celková populace na území pokrytém MAS
Odpověď na evaluační otázku: Činnost MAS i zaměření realizovaných projektů Strategického plánu Leader se většinou zaměřuje na obce, se kterými úzce spolupracují. V období 2007 – 2013 bylo v rámci realizace místní rozvojové strategie finančně podpořeno 9 617 projektů o celkové podpoře 147 167 tisíc Eur. Těmito projekty bylo podpořeno 6 096 příjemců. Tři čtvrtiny (75 %) finančních prostředků prostřednictvím opatření IV.1.2 realizace místní rozvojové strategie směřovalo do opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby a III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví. Prioritní orientace MAS na obce vyplývá i z šetření ve vybraných MAS. Členy MAS se proto stávají svazky obcí, aby byla zachována podmínka vyššího počtu členů ze soukromého sektoru. Obce využívají primárně MAS k dofinancování menších projektů. Obce přiznávají, že ačkoli jsou MAS na svém území aktivní, skutečné postavení v regionu jim zajišťuje právě možnost rozhodovat o přidělení dotací. Obce ani kraje nepovažují MAS za dominantní sílu v území. Většina zástupců obcí se domnívá, že vlivem činnosti MAS nedošlo ke zlepšení řízení věcí veřejných v obcích. Spolupráce obcí a MAS se nicméně zintenzívnila, polovina obcí spolupracovala s MAS na tvorbě svých rozvojových dokumentů a téměř všechny obce spolupracovaly s MAS na tvorbě Strategie komunitně vedeného místního rozvoje. MAS se aktivně účastnily tvorby rozvojových dokumentů krajů.		

6.29.4 Závěry a doporučení

Shrnutí výsledků a dopadů

Podpora opatření osy IV Leader splnila cíle ve smyslu pokrytí území aktivně působícími místními akčními skupinami realizujícími Strategický plán Leader. Celkem bylo podpořeno 112 MAS, což představuje 100 % cílové hodnoty, která byla navýšena z původní hodnoty 70 po masivním zájmu MAS o podporu jejich SPL. Překonány byly indikátory celkového pokrytí území, na kterých působí podpořené MAS i celková velikost populace na území pokrytém MAS. Pozitivním trendem je

zvětšování území i populace, které jsou pokryty činností MAS. Místní akční skupiny jsou v území aktivní (indikátor počtu uskutečněných akcí byl přeplněn více než 11x), nicméně z hlediska veřejné správy nejsou považovány za dominantní sílu v území. Jejich postavení je dáno právě možností rozdělovat finanční podporu z osy IV Leader.

Významně byl překonán i indikátor počtu podpořených projektů a počtu příjemců, čemuž pomohla zejména snaha MAS, které stanovovaly podmínky pro poskytnutí podpory projektů, podpořit co největší počet projektů.

Výrazně nenaplněn zůstal nezávazný indikátor výsledku Počet nově vytvořených pracovních míst vlivem metody Leader, která dosáhla pouze 64 % cílové hodnoty. Hlavními důvody pro nenaplnění tohoto indikátoru bylo zaměření projektů na jiné aktivity, než tvorbu pracovních míst, a opatrnost příjemců dotace, která vyplývala z náročných podmínek udržitelnosti.

Dopad podpory lze spatřovat zejména v oblasti zlepšení života venkovského obyvatelstva, neboť tři čtvrtiny prostředků směřovaly do rozvoje vesnic a obnovy kulturních památek. Důvodem je silná orientace MAS na obce a veřejnou správu a malý zájem podnikatelského sektoru.

Implementace principů Leader

Implementace principů Leader byla podpořena zejména samotnou možností místního partnerství rozhodovat o využití podpory pro dané území. Tím byly silně posíleny principy rozhodování „bottom-up“ a místní rozvojové strategie. Princip partnerství veřejného a soukromého sektoru formou partnerství v MAS se podařilo implementovat pouze částečně, neboť v jednotlivých MAS existuje silná orientace na veřejný sektor (obce) a vliv obcí v MAS je dominantní oproti soukromému sektoru. Poměrně dobře byl implementován princip spolupráce, kde nízká absolutní výše dotace a zaměření na veřejně prospěšné projekty motivovala jednotlivé aktéry se sdružovat a sdílet zdroje při jejich realizaci. Nejhůře byly implementovány principy vytváření sítí, víceodvětvového přístupu a inovativnosti. Důvodem byla podpora relativně jednoduchých stavebních projektů na obnovu a rozvoj vesnic a kulturních památek.

Doporučení

Z provedeného šetření vzešla následující doporučení:

- Pro implementaci principů Leader je vhodné poskytovat projektům finančně nižší podporu, která pokryje náklady na materiál, technologické celky, případně odborné práce a současně bude motivovat příjemce spolupracovat na místní úrovni při zajištění realizace projektu, například sdílením zdrojů, techniky či brigádnické formy činnosti.
- Umožnit i nadále MAS svobodně rozhodovat o oblastech, kam je třeba směřovat podporu. Posuzování potřeb pro intervenci na místní úrovni se ukazuje jako dobrý způsob naplňování strategie místního rozvoje. MAS přitom mohou využít svoji znalost místního prostředí a směřovat na svém území podporu do nejvíce potřebných míst, nikoli podle „kvót daných shora“, jak je uplatňováno v novém programovacím období.

6.30 Odpovědi na otázky na úrovni OSY IV

Priorita: IV. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova, podílela se na finanční alokaci 5,52 %.

Cíl: Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství

Účelem osy IV LEADER bylo především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Osa IV kombinovala podporu většiny opatření z os I – III, přičemž však využívala posíleného principu subsidiarity, kdy byla posílena role místních partnerství při rozhodování o zaměření podpory z Programu rozvoje venkova. Osa IV Leader se dále členila na 3 opatření, která společně vytvářela logický celek:

Tabulka 6.30.1: Alokace jednotlivých opatření osy IV:

	Limity	Tis. EUR
Opatření IV.1.1 – Místní akční skupina	Max. 18,30 %	32 909 tis
Opatření IV.1.2 – Realizace místní rozvojové strategie	Min. 73,20 %	149 735 tis.
Opatření IV.2.1 – Realizace projektů spolupráce	9,77 %	19 757 tis
Osa IV celkem	100 %	202 401 tis.

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013, (2015) Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Stupeň dosažení cílů výstupů

Hlavní výsledky hodnocení

Hlavním přínosem osy IV Leader nebyly primárně vlastní investice do rozvojových projektů, ale spíše aplikace způsobu komunitně vedeného rozvoje oblasti a posílení rozhodování na místní úrovni.

V rámci opatření 431 Místní akční skupina bylo podpořeno 112 místních akčních skupin, které jsou založeny na partnerství veřejného a soukromého sektoru. V průběhu realizace PRV 2007 – 2013 se venkovské území pokryté činností MAS postupně rozrůstalo na katastry 4 205 obcí, což představovalo 51 278 km² území a 3 860 732 obyvatel. Hodnoty indikátory pokrytí území a populace tak byly mírně přeplněny.

Ačkoli MAS ve venkovském území působí aktivně (uspořádaly celkem 10 234 akcí, což představuje 1 125 % cílové hodnoty indikátoru), jejich hlavní činností bylo směřování podpory na projekty Strategického plánu Leader v rámci opatření 411, 412 a 413. V rámci těchto opatření bylo podpořeno celkem 9 617 projektů, které realizovalo 6 096 příjemců. Cílové hodnoty těchto indikátorů tak byly překonány přibližně o třetinu.

V praxi se ukázala velmi silná orientace MAS na veřejný sektor, zejména na obce, a to zejména z toho důvodu, že obce byly aktivní při rozhodování a činnosti MAS. Naopak postoj soukromých subjektů, zejména podnikatelských, lze označit za opatrný až rezervovaný. Výsledkem je, že téměř dvě třetiny finančních prostředků v rámci opatření 41x (63 %) odpovídalo aktivitám opatření III.2.1 Obnova a

rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby a dalších více než 12 % finančních prostředků směřovalo do opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova. Celkem tak bylo více než 75 % finančních prostředků určených na realizaci projektů SPL vynaloženo na neproduktivní investice do obnovy a budování venkovské infrastruktury. Na druhou stranu se jednalo o investice, které měly dopad na zlepšení kvality života velkého počtu obyvatel.

Produktivní investice byly ve výrazné menšině. I z tohoto důvodu se nepodařilo naplnit ekonomické indikátory výsledku, kdy bylo vlivem metody Leader vytvořeno 367 nových pracovních míst (cílová hodnota 400, naplnění 92 %). Po očištění o externí vlivy (mrtvá váha, pákový efekt, substituční efekt, vytěšňovací efekt a multiplikační efekt) dosahuje čistý indikátor dopadu osy IV hodnoty 457,6 čistých nově vytvořených pracovních míst.

Implementace principů Leader ve venkovském území byla pozitivně ovlivněna celkovým silným trendem zvyšování participace veřejnosti na rozhodování a směřování regionu. Ačkoli tedy bylo využití principů Leader výrazně vyšší, než na začátku implementace PRV 2007 – 2013, nelze tento výsledek přičítat působení MAS. Nejlépe byly implementovány principy rozhodování na místní úrovni (bottom-up), principy spolupráce a princip SPL. Naopak nejhůře byly implementovány principy inovativnosti a víceodvětvových přístupů.

K implementaci principů Leader více přispěly projekty spolupráce (opatření 421), které umožňovaly realizovat měkké aktivity, čehož MAS hojně využívaly. Díky těmto projektům docházelo ke sdružování a spolupráci obyvatel a dalších venkovských aktérů. Celkem bylo realizováno 202 projektů spolupráce, z čehož 40 projektů bylo mezinárodních. Nejčastějším partnerem českých MAS byly MAS ze Slovenska. Projektů spolupráce se účastnilo 205 místních akčních skupin, což představuje naplnění cílové hodnoty na 205 %.

Závěry

Podpora opatření osy IV Leader splnila cíle ve smyslu pokrytí území aktivně působícími místními akčními skupinami realizujícími Strategický plán Leader. Místní akční skupiny jsou v území aktivní (indikátor počtu uskutečněných akcí byl přeplněn více než 11x), nicméně z hlediska veřejné správy nejsou považovány za dominantní sílu v území. Jejich postavení je dáno právě možností rozdělovat finanční podporu z osy IV Leader.

Projekty opatření 41x jsou dominantně zaměřeny na rozvoj obcí. Mnohem méně projektů je zaměřeno na podnikatelský sektor, což je dáno i nižším zájmem podnikatelských subjektů o projekty z osy IV. Dopad podpory tak lze spatřovat zejména v oblasti zlepšení života venkovského obyvatelstva.

Implementace principů Leader byla podpořena zejména samotnou možností místního partnerství rozhodovat o využití podpory pro dané území. Tím byly silně posíleny principy rozhodování „bottom-up“ a místní rozvojové strategie. Princip partnerství veřejného a soukromého sektoru formou partnerství v MAS se podařilo implementovat pouze částečně, neboť v jednotlivých MAS existuje silná orientace na veřejný sektor (obce) a vliv obcí v MAS je dominantní oproti soukromému sektoru. Poměrně dobře byl implementován princip spolupráce, kde nízká absolutní výše dotace a zaměření

na veřejně prospěšné projekty motivovala jednotlivé aktéry se sdružovat a sdílet zdroje při jejich realizaci. Nejhuře byly implementovány principy vytváření sítí, víceodvětvového přístupu a inovativnosti.

6.31 Průřezové otázky

6.31.1 Otázka 1: Do jaké míry PRV přispělo k růstu celé ekonomiky venkova?

Odpověď byla odvozena na základě agregace hodnocení stanovených indikátorů:

- Zvýšení hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích
- Počet podniků zavádějících nové produkty nebo postupy
- Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích
- Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb
- Čistá přidaná hodnota
- Míra vlivu intervencí PRV na růst pracovních míst a přidané hodnoty (dle výsledků dotazníkových šetření).

Odpověď vycházela z agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)
- I.1.2.1 Lesnická technika (122)
- I.1.2.2 Technické vybavení provozoven (123)
- I.1.2.3 Lesnická infrastruktura (125)
- I.1.3 Přidávání hodnoty potravinářským produktům (123, 124)
- I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)
- I.1.1.2 Spolupráce na vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství (kód 124)
- I.1.3.2 Spolupráce na vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v potravinářství (kód 124)
- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (kód 311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (kód 312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (kód 313)
- III.2.1.2 Občanské vybavení a služby (kód 321)
- III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (kód 323)
- Osa IV - Leader

Z metodického pohledu bylo možné řadu ukazatelů exaktně kvantifikovat a pomocí kontrafaktuálního přístupu vyčíslit efekty na úrovni firem. Některá opatření musela být naopak evaluována pouze prostřednictvím kvalitativních metod a technik. V této hodnotící otázce je předmětem posouzení

příspěvku k růstu celé ekonomiky venkova. Z toho důvodu bylo ke zpracování přistoupeno jako k syntéze předchozích evaluačních zjištění (jak dílčích evaluací na úrovni opatření, tak i hodnocení průřezových otázek).

Východiska pro hodnocení ekonomického růstu na venkově v důsledku intervencí PRV

Program rozvoje venkova se snažil reflektovat hlavní potřeby venkovského prostoru v Česku, které byly vymezeny a zdůvodněny v analytické části programového dokumentu. Z pohledu ekonomiky se jednalo zejména o tematiku diverzifikace ekonomických aktivit (a to vše při respektování zásad udržitelného rozvoje a stavu životního prostředí). Obecně je tedy dlouhodobě nezbytné podporovat zvyšování diverzifikace ekonomických činností a tím podporovat zvyšování kvality života na venkově (včetně posílení atraktivity pro bydlení a podnikání). Program rozvoje venkova byl z pohledu zaměstnanosti dominantně konstruován na zaměření podpory pracovních příležitostí v oblasti diverzifikace zemědělských aktivit, tj. zejména diverzifikaci zemědělských aktivit, podporu zakládání podniků a podporu cestovního ruchu (opatření 311, 312 a 313). Podpora pracovních příležitostí se však předpokládala také i v případě infrastrukturních investic v oblasti občanské vybavenosti/služeb (opatření 321) a ochrany kulturního dědictví (opatření 323). Detailní analýza vlivu PRV na zaměstnanost je hodnocena dále v průřezové EQ 2.

V rámci Osy I (opatření 121 a 124) zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství byla pozornost zaměřena na podporu modernizace zemědělských podniků, kde je nedostatečná úroveň investic, jak stavebních tak technologických, v rostlinné i živočišné výrobě. Nízká úroveň investic dále ovlivňuje nákladovost a efektivitu zemědělské výroby, produktivitu, tvorbu přidané hodnoty a tím celkovou konkurenceschopnost zemědělské výroby. Proto se vybrané intervence z PRV zaměřily na rozvoj stávajících podniků (formou diverzifikace ekonomických nezemědělských aktivit) a celkovou změnu hospodářské struktury venkova. Společně s diverzifikací byla snaha přispět k tvorbě pracovních míst a s tím spojeného zlepšení kvality života na venkově. Tyto aktivity bylo nezbytné podporovat mj. kvůli očekávaným úbytkům pracovních příležitostí v zemědělství a na to navázaných sektorech.

Vybrané výsledkové indikátory

Zvýšení hrubé přidané hodnoty (v Ose I) i zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích (v Ose III) umožňují měřit celkovou výkonnost firem. Kvantitativním i kvalitativním přístupem bylo zjištěn růst objemu výroby u podpořených firem, ale také diverzifikace vyráběných produktů (zejména v Ose III) a zefektivnění výrobních procesů. Výsledkem je zvýšení hrubé přidané hodnoty firem. Program rozvoje venkova si kladl za cíl zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích na úroveň alespoň 4 300 tis. EUR. (u nezemědělské hrubé přidané hodnoty) a 18 000 tis. EUR u hrubé přidané hodnoty v Ose I. Dosažené výsledky obou indikátorů významně převyšují odhad plnění na období 2007 – 2013. Důležitým krokem bylo také očištění nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích prostřednictvím vypočítaných efektů. V případě nezemědělské hrubé přidané hodnoty je očištěná hodnota ještě vyšší, než byla dosažená hodnota. Důvodem je především efekt multiplikace a pákový efekt.

Specificky lze hodnotit situaci v Ose I. Z téměř dva a půl tisíce proplacených projektů byla naprostá většina zaměřena na zefektivnění výrobních procesů a snížení nákladů na výrobu-komodity. Kontrafaktuální analýza potvrdila pozitivní vliv podpor na zvyšování produkce a tvorbu přidané hodnoty u příjemců podpory, mobilizaci externího kapitálu (zvýšení úvěrové zadluženosti) u podpořených podniků a částečně na návratnost kapitálu. Zvyšování produkce v důsledku podpor bylo také indikováno v 63% odpovědí respondentů dotazníkového šetření. Mobilizace bankovních prostředků (úvěrů) podporuje názor, že došlo k adicionalitě (investicím nad rámec běžného investování).

Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb je dalším výsledkovým ukazatelem, který nepřímo poukazuje na podporu venkovské ekonomiky v Česku. Podpořené infrastrukturní projekty (zejména v Ose III) zaměřené na občanskou vybavenost a služby měly zásadní vliv v podpořených obcích na zvýšení spokojenosti obyvatel s kvalitou kulturního a společenského života, který v drtivé většině stabilizovaly a přibližně v 1/3 případů měly i stimulační efekt na rozvoj zcela nových společenských aktivit. Značné přínosy a dopady realizovaných projektů byly v 63 % respondentů identifikovány také ve zvýšení kvality poskytovaných služeb. To vše se zprostředkovaně odráží lokální ekonomice jednotlivých mikroregionů.

Tabulka 6.31.1.1: Vybrané výsledkové indikátory ve vazbě na ekonomiku venkova

	Jednotka	Odhad plnění za období 2007 - 2013	Stav k 31. 12. 2015	Míra plnění
R 2 - Zvýšení hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	tis. EUR	18 000	267 825	1 488 %
R 3 - Počet podniků zavádějících nové produkty nebo postupy	počet podniků	280	50	18%
R 7 - Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	tis. EUR	4 300	20 257	471 %
R 10 - Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb	počet osob	1 350 000	1 660 071	123 %
Čistá přidaná hodnota v PPS (R7)	tis. EUR	3 000	22 569	752 %
Čistá přidaná hodnota v PPS (R2)	tis. EUR	n/a	614 980	-

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016), vlastní výpočty podle zpracované metodiky

Specificky je nezbytné hodnotit program Leader. Projekty podporované v rámci osy IV byly dominantně zaměřeny na jiné oblasti, než na budování místních kapacit pro zaměstnanost a diverzifikaci. Primárně podpora směřovala do obnovy vesnic a kulturního dědictví. Podpora podnikatelské sféry byla spíše minoritní. V průběhu realizace PRV byl rovněž zaznamenán nižší zájem o podporu projektů ze strany podnikatelské sféry, a to z důvodu nízké celkové výše dotace na projekt, vysoké míry spolufinancování a očekávání zvýšené administrativy spojené se zavazujícími podmínkami. Z celkového počtu 9 617 projektů jich bylo pouhých 12 zaměřeno na zahájení činnosti

mladých zemědělců, 91 projektů bylo zaměřeno na diverzifikaci činností nezemědělské povahy a 714 na Podporu zakládání podniků a jejich rozvoje. Celkově tak na zahájení a diverzifikaci podnikání bylo zaměřeno pouhých 8,5 %.

Odpověď na průřezovou otázku: Do jaké míry PRV přispělo k růstu celé ekonomiky venkova?

Program rozvoje venkova byl z pohledu ekonomiky venkova dominantně konstruován na podporu diverzifikace a pracovních příležitostí, proto jim byla věnována také hlavní pozornost v této průřezové evaluační otázce. Příspěvek jednotlivých os a opatření k těmto efektům se lišil. Pracovní příležitosti vznikaly v rámci celého spektra aktivit jako např. v oblasti diverzifikace zemědělských i nezemědělských aktivit, podpory zakládání podniků, podpory cestovního ruchu, ale i v případě infrastrukturních investic v oblasti občanské vybavenosti/služeb a ochrany kulturního dědictví. Z hlediska diverzifikace lze potvrdit, že v řadě případů došlo k zavedení nových technologií do výroby, což mělo různé efekty. Jednak došlo k očekávané diverzifikaci výroby tj. nové přístrojové vybavení a nové technologie umožnily vyrábět nové výrobky, které s původním vybavením provozovat nebylo možné vyrobit. V těchto případech došlo také k podstatnému navýšení příjmů takových mikropodniků. Druhým velmi častým přínosem bylo zvýšení produktivity práce a s tím spojený zvýšený objem produkce/výroby. Nové technologie často umožnily rychlejší a efektivnější výrobu a zlepšily podmínky pracovního procesu. Čistá přidaná hodnota v podpořených podnicích byla vyšší zejména díky pákovému efektu a multiplikačním efektům intervencí. Možnosti relevantních opatření však byly omezené a poptávka po takových projektech čtyřnásobně převyšovala alokované prostředky.

Obecně nelze vliv PRV přeceňovat, jelikož na ekonomiku venkova a aktéry lokalizované ve venkovském prostoru působila v období 2007 – 2013 celá řada intervencí a vnějších vlivů. Jednak se jednalo o sektorové i regionální operační programy, ale svůj vliv měla i celá řada národních podpůrných schémat. Odfiltrovat vliv jednotlivých intervencí, resp. stanovit jejich různé váhy působení, je velmi obtížné. Proto je vhodné vliv PRV vnímat jako nezpochybnitelný doplněk ke zbylým intervencím podmiňujícím rozvoj venkovského prostoru a jeho aktérů. Efekt komplementarity je úměrný alokovaným finančním prostředkům programu.

6.31.2 Otázka 2: Do jaké míry PRV přispělo k růstu zaměstnanosti?

Odpověď byla odvozena na základě agregace hodnocení stanovených indikátorů:

- Hrubý počet vytvořených pracovních míst.
- Čistý počet vytvořených pracovních míst na plný úvazek.
- Míra vlivu intervencí PRV na růst pracovních míst (dle výsledků dotazníkových šetření).

Odpověď vycházela z agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (kód 311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (kód 312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (kód 313)
- III.2.1.2 Občanské vybavení a služby (kód 321)
- III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (kód 323)
- IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie (kódy 411, 412, 413)

Je nutné zdůraznit, že v případě opatření III.2.1.2 a III.2.2 nebyla v programovém dokumentu stanovena cílová hodnota pro indikátor hrubého počtu pracovních míst a byl vymezen pouze dopadový ukazatel čistého počtu pracovních míst. Evaluátor tudíž zahrnul do hodnocení této průřezové otázky i tato dvě opatření, která rovněž přispívala k růstu zaměstnanosti na venkově.

Východiska pro hodnocení růstu zaměstnanosti na venkově v důsledku intervencí PRV

Potřeba podpořit zaměstnanost ve venkovském prostoru ČR byla explicitně vymezena v analytické části programového dokumentu. Hlavní důvody pro podporu trhu práce na venkově byla nižší zaměstnanost obyvatel českého venkova ve službách ve srovnání s městskými oblastmi (cca o 26 % nižší). Z tohoto hlediska byl vyhodnocen reálný předpoklad potenciálu růstu zaměstnanosti v odvětvích služeb, kde kterých se postupně přesouvá zaměstnanost z primárního i sekundárního sektoru. Potenciál zaměstnanosti na venkově v ČR je však výrazně ovlivněn meziregionálními rozdíly v nezaměstnanosti v důsledku velmi různorodé hustoty zalidnění, přičemž nejhorší podmínky socioekonomického vývoje indikovaly vysídlené periferní oblasti. Program rozvoje venkova byl z tohoto důvodu dominantně zaměřen na podporu pracovních příležitostí v oblasti diverzifikace zemědělských aktivit, tj. zejména diverzifikaci zemědělských aktivit, podporu zakládání podniků a podporu cestovního ruchu (opatření 311, 312 a 313). Podpora pracovních příležitostí se však předpokládala také i v případě infrastrukturních investic v oblasti občanské vybavenosti/služeb (opatření 321) a ochrany kulturního dědictví (opatření 323).

Opatření v osách I-III byla doplňována průřezovou osou IV. V jejím případě docházelo k podpoře projektů nikoli plošně, ale pouze na území 112 MAS, jejichž Strategické plány Leader byly vybrány k podpoře.

Hrubý počet vytvořených pracovních míst.

V opatření III.1.1 (kód 311) bylo v průběhu realizace podpořených projektů vytvořeno celkem 481 nových pracovních míst. Tato pracovní místa byla vytvořena v rámci 165 podpořených projektů. V každém z těchto projektů bylo v průměru vytvořeno 2,9 pracovního místa. Šetření provedená v průběhu průběžného i ex-post hodnocení však prokázala, že příjemci vytvořili pracovních míst více, než se zavázali a smluvně potvrdili. Důvodem byly obavy příjemců dotace, z problémů vzniklých v souvislosti s povinností zajistit udržitelnost pracovních míst a možných sankcí. Cílová hodnota tohoto indikátoru stanovená programovým dokumentem byla 400, dosažená hodnota hrubého počtu vytvořených pracovních míst 481. Indikátor byl naplněn, cílová hodnota byla naplněna na 120 %.

Opatření III.1.2 (kód 312) bylo nejdůležitějším v Programu rozvoje venkova ČR 2007 – 2013 z hlediska stanovených cílových hodnot spojených s tvorbou a stabilizací pracovních míst ve venkovských obcích. Celkově bylo vytvořeno 2 149 hrubých pracovních míst.

Opatření III.1.3 (kód 313) bylo z hlediska cílových hodnot vytvořených hrubých pracovních míst vymezeno v programovém dokumentu jako druhé nejvýznamnější opatření, přesto však vytváření nových pracovních míst nebylo hlavním cílem tohoto opatření. Celkem se vytvořilo 863 nových pracovních míst.

V opatření III.2.1.2 (kód 321) nebyla vymezena cílová hodnota pro hrubý počet pracovních míst. Pouze byl vymezen jeden dopadový indikátor, tj. čistý počet pracovních míst (ČPM) na plný úvazek (viz následující část kapitoly). V podpořených projektech opatření III.2.1.2 bylo vytvořeno celkem 187 pracovních míst. Evaluátor stanovil jednotlivé koeficienty pro očištění hodnoty dosažených pracovních míst, aby bylo možné spočítat výše uvedený dopadový indikátor. Postup výpočtu je uveden dále v této kapitole. Hospodářský vývoj ke konci programového období byl v letech 2012 až 2015 pozitivní a česká ekonomika byla v konjunkturu. Tento vývoj pozitivně ovlivnil nejen dosaženou hodnotu hrubého počtu vytvořených pracovních míst, ale zejména také výši koeficientů pro očištění dopadů intervence, které jsou s tvorbou pracovních míst spojeny. Celkově lze tudíž hodnotit dopad opatření III.2.1.2 (kód 321) na zaměstnanost v podpořených venkovských obcích za velmi významný a efektivní v rozsahu možností poskytnuté finanční alokace.

Prostřednictvím realizace projektů v rámci opatření III.2.2 (kód 323) vzniklo minimálně 79 pracovních míst, což při realizaci 654 projektů znamená, že na jeden projekt připadalo 0,12 pracovního místa. V telefonickém šetření 75 % respondentů uvedlo, že přímo v projektu vznik pracovního místa nenavrhovali a ani nemají informace o tom, že by v návaznosti na realizaci projektu nějaké pracovní místo vzniklo. 25 % respondentů potvrdilo, že pracovní místa vznikla při realizaci projektu tak, jak bylo v žádosti uvedeno, a přetrvávají do současnosti. Opatření lze tudíž charakterizovat za marginální z hlediska míry příspěvku k zaměstnanosti na venkově.

V rámci osy IV bylo vytvořeno celkem 367 hrubých pracovních míst, což při realizaci 9 617 projektů představuje 0,038 pracovního místa na jeden projekt. Indikátor počtu nově vytvořených pracovních míst nebyl pro příjemce závazný, nicméně v případě, že byl uplatněn, bylo nutné zajistit udržitelnost takto vytvořených pracovních míst. Z tohoto důvodu byl závazek příjemců mírně nižší, než byl výsledný počet vytvořených pracovních míst. Cílová hodnota osy IV byla 400 vytvořených hrubých pracovních míst, což znamená, že indikátor byl naplněn na cca 92 %.

Čistý počet vytvořených pracovních míst na plný úvazek

V rámci ex-post hodnocení dopadů intervencí PRV evaluátor očistil dosažené hodnoty hrubého počtu nově vytvořených pracovních míst o koeficienty následujících efektů, které mohou snížit nebo zvýšit využití dosažených výsledků: pákový efekt, efekt mrtvé váhy, vytěšňovací, substituční a multiplikační efekt. Přitom evaluátor porovnával situaci u podpořených a nepodpořených žadatelů a specificky byly hodnoceny vybrané okresy s nejvyšší a nejnižší intenzitou podpory v daném opatření (metodický postup je uveden vždy u příslušného opatření). Zjištění z provedených analýz tvořily hlavní vstupy pro kontrafaktuální analýzu, při které bylo využito metody DiD. Následována byla zejména metodika „Approaches for assessing the impacts of the Rural Development Programmes in the context of multiple intervening factors“ (EC 2010). Dosažené hodnoty hrubých a čistých pracovních míst dle jednotlivých opatření jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 6.31.2.1: Výsledky dopadového indikátoru opatření 311, 312, 313, 321, 322, 323

Indikátory výsledku dle jednotlivých opatření	Cílová hodnota HPPM (R8)	Dosažená hodnota HPPM (R8)	Plnění cílové hodnoty HPPM (R8)	Cílová hodnota ČPPM	Dosažená hodnota ČPPM	Plnění cílové hodnoty ČPPM v %	Podíl opatření na celkovém dosaženém počtu ČPPM
III.1.1 (311)	400	481	120,2 %	380	405	106,6 %	6,8 %
III.1.2 (312)	1 400	2 149	153,5 %	800	3 398	424,8 %	56,7 %
III.1.3 (313)	900	863	95,9 %	830	1 383	166,6 %	23,1 %
III.2.1.2 (321)	N/A	187	N/A	20*	240	1 200,0 %	4,0 %
III.2.2 (323)	N/A	79	N/A	10*	101	1 010,0 %	1,7 %
Osa IV	400	367	91,8 %	n/a	457	114,5 %	7,7 %
CELKEM	2 700	4 126	152,8 %	2 040	5 984	293,3 %	100 %

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR, 2007-2013, vlastní výpočty podle zpracované metodiky

Pozn.: HPPM – Hrubý počet pracovních míst; ČPPM – Čistý počet pracovních míst

* Cílová hodnota pro indikátor ČPPM byla v polovině programového období 2007 – 2013 snížena na desetinu původní cílové hodnoty v kontextu doporučení Mid-term hodnocení a vývoje hospodářské krize.

Z tabulky vyplývá, že PRV měl za cíl podpořit vytvoření 2 700 nových hrubých pracovních míst, přičemž ve všech relevantních opatřeních bylo vytvořeno 4 126 pracovních míst, tj. naplnění více než 150 % cílové hodnoty. Alokované finanční prostředky tak lze hodnotit za efektivně vynaložené, neboť dosažená hodnota výrazně překračuje původní cílovou hodnotu. V případě ČPPM byla stanovena cílová hodnota 2040, přičemž dosažená hodnota k 31. 12. 2015 byla 5 984 ČPPM, tj. naplnění 293 % cílové hodnoty. Největší podíl na dosaženém počtu ČPPM mělo opatření 312, tj. 56,7 %. Druhé nejvýznamnější opatření, které přispělo k růstu zaměstnanosti na venkově, bylo opatření zaměřené na cestovní ruch (kód 313) s 23,1 %. Tato dvě opatření zahrnovala téměř 80 % veškerých ČPPM vytvořených v rámci intervencí PRV.

K 31. 12. 2015 existovalo v ČR podle údajů ČSÚ celkem 6253 obcí, z nichž 3442 obcí bylo ve velikostní kategorii do 500 obyvatel. V těchto obcích žilo 831 629 obyvatel, z toho ve věku 15 až 64 let 554 216 obyvatel. Podíl nezaměstnaných dosažitelných osob (nezaměstnanost) dosahoval v těchto obcích výše 6,22 %, přičemž dosažitelných uchazečů o zaměstnání bylo celkem 34 323 osob (k 31. 12. 2015). Program rozvoje venkova vytvořil v rámci intervencí v jednotlivých opatřeních celkem 5984 čistých pracovních míst. Pokud budeme abstrahovat od faktu, že některá opatření byla zaměřena i na obce do 2000 obyvatel, tak PRV zvýšil pracovní příležitosti pro 17 % nezaměstnaných osob ve venkovských obcích ve velikostní kategorii do 500 obyvatel. Vzhledem k tomu, že problematikou trhu práce se dominantně zabývá národní aktivní politika zaměstnanosti společně s dalšími intervencemi Evropského sociálního fondu, lze konstatovat, že míra příspěvku intervencí Programu rozvoje venkova k zaměstnanosti na venkově byla s ohledem na omezené finanční zdroje v programovém období 2007 – 2013 významná.

Míra vlivu intervencí PRV na růst pracovních míst (dle výsledků dotazníkových šetření)

V rámci **opatření III.1.1 (kód 311)** vznikl největší podíl nově vytvořených pracovních míst (77 %) v rámci zemědělského podniku příjemce pomoci, pouze 23 % nově vytvořených pracovních míst bylo realizováno v samostatných provozech mimo zemědělský podnik. Toto zjištění ukazuje na to, že

zemědělci realizovali své diverzifikační aktivity přímo na své farmě a velmi často k tomu využili nepoužívaných, nebo opuštěných objektů (redukce živočišné výroby). Provozovny budované mimo farmu jsou vždy investičně náročnější a jejich řízení a nezbytné operativní zajišťování jejich činnosti klade vyšší pracovní i časové nároky na podnikatele. Celkem 54 % HPPM bylo vytvořeno v oblasti řemesel a služeb, 46 % nově vytvořených pracovních míst vzniklo v oblasti obnovitelných zdrojů energie. V **opatření III.1.2 (kód 312)** se v provedených šetřeních a analýzách potvrdilo, že cca 91 % pracovních míst se daří udržet a v řadě případů došlo i k navýšení nad rámec závazků projektu. Byl tedy identifikován pozitivní kumulativní efekt, kdy podpora/rozšíření či obecně diverzifikace hospodářské činnosti vedla k rozvoji podniku, což si vyžádalo další nárůst pracovních míst. V důsledků intervencí PRV došlo především ke stabilizaci hospodářské činnosti a pracovních míst u již existujících podnikatelských subjektů (případně k drobnému navýšení).

V **opatření III.1.3 (kód 313)** nebylo vytváření nových pracovních míst hlavním cílem, ale i přesto opatření přispělo ke stabilizaci zaměstnanosti na venkově. Dle reprezentativního vzorku telefonických rozhovorů se tato místa daří v 94 % také udržet. U vybraných projektů byly zaznamenány případy, kdy volnou pracovní pozici se nedaří obsadit i přes její veřejné propagování na Úřadu práce. V průměru vzniklo 2,12 pracovních míst na projekt (91 % z nich v oblasti cestovního ruchu a jen marginální zastoupení zaujímají pracovní pozice v oblasti maloobchodu nebo řemesel). Po výpočtu jednotlivých efektů je zřejmé, že intervence přispěla také podstatným způsobem k růstu zaměstnanosti i v návazných ekonomických aktivitách (např. maloobchod) v obcích. Opatření nabídlo řadu pracovních pozic pro ženy. Dle provedeného reprezentativního dotazníkového šetření bylo 57 % nově vytvořených pracovních míst obsazeno ženami. Většina pracovních pozic pro ženy byla v segmentu pohostinství/cestovního ruchu, případně maloobchodu.

V **opatření III.2.1.2 (kód 321)** byl ze strany příjemců v provedených šetřeních identifikován největší přínos realizovaných projektů ve zvýšení kvality poskytovaných služeb a zvýšení atraktivity podpořených obcí z pohledu turistů/návštěvníků. Až na třetím místě byl hodnocen i dopad na tvorbu nových pracovních míst. Tento aspekt se však částečně projevil i v celkových statistikách míry nezaměstnanosti evidovanou Českým statistickým úřadem. Neboť obce, které identifikovaly neutrální až pozitivní vliv na tvorbu pracovních míst dosahovaly nižší úrovně míry nezaměstnanosti ve srovnání s nepodpořenými obcemi, tudíž intervence tohoto opatření částečně ovlivnily růst zaměstnanosti.

Opatření III.2.2 (kód 323) bylo z hlediska tvorby nových pracovních míst v PRV zcela marginální. Nejvíce pracovních míst vznikala v oblasti cestovního ruchu, řemesel a maloobchodu. Míra vlivu tohoto opatření na zaměstnanost byla nízká, neboť projekty se často zaměřovaly na rekonstrukce sakrálních památek (kostely a drobné stavby, opravy soch apod.), které měly význam spíše pro celkový vzhled obce a kultivaci jejího prostředí.

Opatření osy IV Leader přispělo vytvořením 367 hrubých pracovních míst Pro projekty osy IV nebylo vytváření pracovních míst hlavním cílem ani povinností. Ačkoli byla tvorba pracovních míst preferenčním kritériem při hodnocení projektů, byl ze strany příjemců malý zájem na vytvoření nových míst, a to zejména z důvodu povinné udržitelnosti, jejíž nesplnění bylo spojeno s vysokými sankcemi. Hloubkové rozhovory s vybranými představiteli MAS ukázaly, že cílem MAS byl zejména stabilní rozvoj území a budování důvěry u místních aktérů a z tohoto důvodu často MAS doporučovaly žadatelům nezavazovat se k tvorbě nových pracovních míst. Z tohoto pohledu tak lze dosažený výsledek považovat za dobrý.

Odpověď na průřezovou otázku č. 2: Do jaké míry PRV přispělo k růstu zaměstnanosti?

Program rozvoje venkova byl zaměřen na podporu pracovních příležitostí v oblasti diverzifikace zemědělských aktivit, podporu zakládání podniků a podporu cestovního ruchu. Podpora pracovních příležitostí se předpokládala také i v případě infrastrukturních investic v oblasti občanské vybavenosti/služeb a ochrany kulturního dědictví. Celkově měl PRV za cíl podpořit 2700 nových hrubých pracovních míst, přičemž ve všech relevantních opatřeních bylo k 31. 12. 2015 vytvořeno 4126 pracovních míst (tj. 150 % cílové hodnoty). Alokované finanční prostředky tak lze hodnotit za efektivně vynaložené. V případě ČPPM byla stanovena cílová hodnota 2040, dosažená hodnota k 31. 12. 2015 byla 5984 ČPPM (tj. 293 % cílové hodnoty). Největší podíl na dosaženém počtu ČPPM mělo opatření 312 a 313, která zahrnovala téměř 80 % veškerých ČPPM vytvořených v rámci intervencí PRV. Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve všech obcích ČR ve velikostní kategorii do 500 obyvatel bylo k 31. 12. 2015 celkem 34 323 osob. Pokud budeme abstrahovat od faktu, že některá opatření byla zaměřena i na obce do 2000 obyvatel, tak PRV zvýšil pracovní příležitosti pro 17 % nezaměstnaných osob ve venkovských obcích ve velikostní kategorii do 500 obyvatel. S ohledem na dominantní postavení národní aktivní politiky zaměstnanosti doprovázené dalšími intervencemi Evropského sociálního fondu, lze konstatovat, že míra příspěvku intervencí Programu rozvoje venkova k zaměstnanosti na venkově byla významná s ohledem na omezené finanční zdroje v programovém období 2007 – 2013.

6.31.3 Otázka 3: Do jaké míry PRV přispělo k ochraně a zlepšení přírodních zdrojů a krajiny, včetně druhové různorodosti a HNV zemědělství/lesnictví?

Kontext hodnocení působení PRV v oblasti životního prostředí

Současný stav a problémy krajiny souvisejí s tendencemi sociálního a ekonomického vývoje. Mezi nejzávažnější negativní důsledky patří snížení biologické rozmanitosti a početnosti populací volně žijících druhů, fragmentace krajiny, snížení ekologické stability krajiny, narušení vodního režimu krajiny a eroze především zemědělských půd, znečištění vodních zdrojů. Uvedené jevy a procesy pak zpětně negativně ovlivňují schopnost krajiny poskytovat hospodářské výnosy.

Mezi příčiny způsobující pokles ekologické stability, omezení funkčního propojení ekosystémů a snížení schopností krajiny zmírňovat nebo eliminovat dopady rizikových situací patří např. nesprávné agrotechnické postupy, nízký podíl ekostabilizačních prvků v krajině, odvodnění a rozorání přirozených míst rozlivu, ztráta kontinuity hospodaření původních hospodářů a zhoršený zdravotní stav lesů vlivem nevhodného hospodaření, působením imisí a škodami způsobovanými přemnoženou spárkatou zvěří. Dochází však také ke změně vzhledu krajiny (ztráta harmonických kombinací krajinných struktur vedla k monotónnímu vzhledu, ztráta krajinných dominant - památné stromy, aleje atd., opuštěné areály zemědělských podniků). V mnohých oblastech tak kleslo potenciální využití krajiny k rekreačním účelům.

Zemědělství vzhledem ke struktuře kultur přirozeně ovlivňuje zásadně charakter krajiny i její (ekosystémové) funkce, stav přírodního prostředí a biodiverzity. Estetická hodnota krajiny je obtížně vyčíslitelná, ale způsob hospodaření na půdě posledních 65ti let tuto hodnotu výrazně snížil. Hodnota péče o zemědělskou krajinu byla českou veřejností ohodnocena v rozpětí 3,2 mld. Kč/rok (medián) a

3,37 mld. Kč/rok (průměr). Hodnocení bylo provedeno posouzením ochoty daňových poplatníků přispívat na údržbu krajiny (Majerová, Pražan 2011). Naprostá většina České veřejnosti preferuje stávající způsob péče o krajinu (s podporou zemědělců). Zjištěné hodnoty představují jeden z veřejných statků, které české zemědělství poskytuje.

Dalšími veřejnými statky, poskytovanými zemědělci, jsou ochrana biodiversity a ochrana ostatních přírodních zdrojů, která jde nad požadavky právních předpisů (např. v ekologickém zemědělství).

Problémy popsané výše jsou řešitelné prostřednictvím zemědělsko-lesnických praktik do značné míry, avšak nikoliv plně. Zejména je možné ovlivnit do jisté míry strukturu využití krajiny i to, zda a do jaké míry bude využívána, nebo naopak nevyužívána. Program rozvoje venkova zahrnuje ošetřování krajiny a ochranu složek životního prostředí do značné míry. Zejména opatření AEO a leso-environmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy, opatření směřující k udržení vhodných hospodářských praktik v oblastech Natura 2000 jak na zemědělské tak lesní půdě, podpora Komplexních pozemkových úprav (KoPÚ) v rámci realizací společných zařízení a další opatření Osy II vykazují vysoký potenciál poskytovat nástroje k regulaci hospodářských praktik, ačkoliv kvantifikace je v tomto ohledu poněkud obtížná a harmonizace dopadů na úrovni celé Osy a programu poněkud složitě uchopitelná.

Vodní zdroje

Kompetence v oblasti vody jsou administrativně rozděleny mezi ministerstvo zemědělství a ministerstvo životního prostředí, což v podmínkách ČR jsou dvě suverénní instituce. Z toho důvodu ani PRV nemá a nemůže mít ambici řešit všechna témata v této oblasti, ale pouze ta, která se týkají hospodaření v zemědělství a lesnictví a v rozvoji venkova. Jedná se zejména o zpomalení odtoku vody z krajiny, snížení znečištění vod z nebudovových zdrojů, může též přispět ke zlepšení stavu vodních ekosystémů v drobných vodních tocích.

Množství vody/zrychlený (urychlený) odtok částečně řeší opatření, která podporují tvorbu přirozených zábran odtoku vody, jako jsou zejména opatření/podopatření PRV (AEO – zatravňování, ošetřování travních porostů a jejich údržba (LFA), ekologické zemědělství, zalesnění zemědělské půdy atd.).

Zejména lesní porosty mají obecně vyšší schopnost zadržovat vodu v půdě než zemědělsky obhospodařovaná půda, přičemž na tento aspekt míří opatření Zalesňování zemědělské půdy. Co se týká evaporace - lesy mají relativně velice nízký podíl neproduktivního výparu, průměrně kolem 10 % z celkového výparu (louky 25 %, pole s porostem 45 %, obnažená půda 100 %). Lesní porosty mají rovněž schopnost zadržovat srážky v korunách stromů a následný výpar z povrchu vegetace - intercepce. Podstatnou měrou o hodnotách intercepce rozhoduje i charakter vegetace, tj. konkrétně vzrůst, věk, hustota/zápoj, atd. Průměrně se hodnoty intercepce v lesních ekosystémech pohybují kolem 30 %, u lučních společenstev kolem 25 %, polních 15 %. Kulminují u lesních porostů ve 40 letech věku (borovice), 50 letech (dub) až 60 letech (smrk).

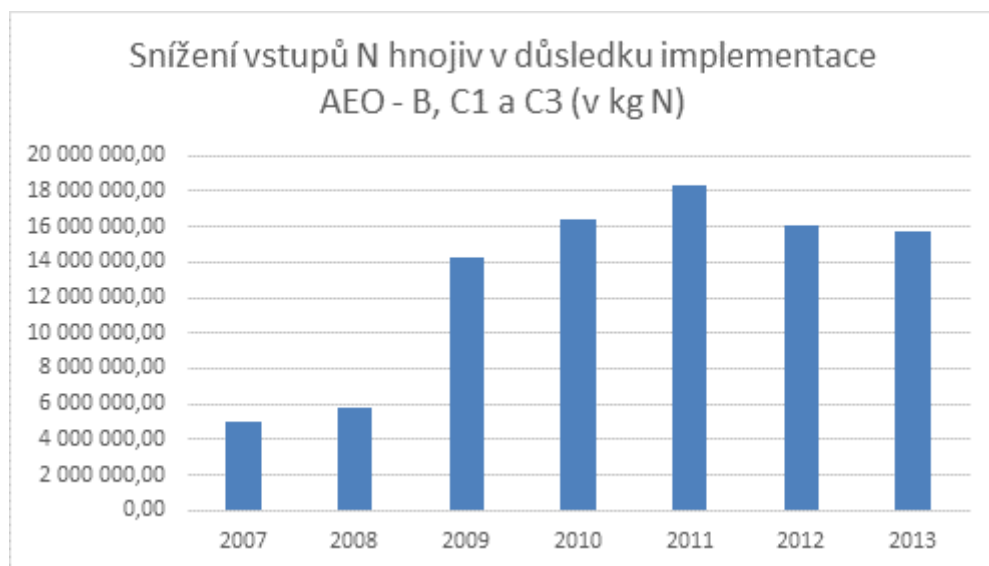
Jakost vody je cílena v PRV lépe. Nastavení některých titulů v AEO (ošetřování travních porostů, zatravňování orné půdy, pěstování meziplodin, ekologické zemědělství, Integrovaná produkce) ale

i opatření zalesňování zemědělské půdy a lesnická opatření směřující k stabilizaci lesních porostů (např. lesnicko-environmentální opatření) mají vliv na snižování intenzity hospodaření, jež v sobě implicitně zahrnují i snižování vstupů (zejména syntetické povahy) do agro-leso-ekosystémů.

V této souvislosti je důležité připomenout, že povrchové vody jsou dlouhodobě hodnoceny (podle ČSN 75 7221) škálou pěti tříd a většina významnějších toků je dnes ve třídě kvality 1-3 (1 neznečištěná, 5 nejvíce znečištěná). Dle hodnocení v souladu se Směrnicí 2000/60/ES pak cca 82% vodních útvarů povrchových vod nedosahuje dobrého ekologického stavu a 29% dobrého chemického stavu. Jakost vody je ovlivňována velkou řadou faktorů ať již přírodních, tak člověkem ovlivněných. Hlavními příčinami vstupu znečišťujících látek ze zemědělství a krajiny do povrchových vod je právě smyv a vyplavování živin/chemikálií z půd, či případné nevhodné nakládání/skladování v oblasti druhotných surovin z živočišné výroby (např. statková hnojiva).

Graf 6.31.3.1: Potenciál snížení vstupů dusíkatých hnojiv v rámci AEO v programovém období

Zdroj: Kalkulace hodnotitele

Jakost povrchových vod se postupně zlepšuje. Organické znečištění vod se od začátku 90. let minulého století snížilo přibližně o 90 %, současně s tím se však zmenšuje podíl biologicky rozložitelných látek v odpadních vodách. Pokud jde o znečištění anorganickými látkami, jejich produkce a vypouštění do povrchových vod po roce 2000 stoupá. I přes výrazné zlepšení jakosti povrchových vod, zejména v důsledku výstavby nových a modernizace stávajících ČOV, zůstávají mnohé toky na nevyhovující úrovni, zejména pro zvýšený obsah fosforu a dusíku.

Morfologie koryt vodních toků jsou v rámci PRV řešeny pouze okrajově, a to v rámci komplexních pozemkových úprav. Podpora investic, směřující zejména na budování skladů pro statková hnojiva postihuje především znečištění bodová, přičemž však opatření obnova a rozvoj vesnic – podpora ČOV v obcích do 2000 tis. ekv. obyvatel - zde poskytuje potenciál pro ošetření antropologických zdrojů znečištění mimo výše zemědělsko-potravinářsko-lesnického komplexu.

Změna tlaku vstupů živin na jakost vod se projevila změnou čistého bilančního přebytku dusíku mezi roky 2007 (62 kgN/ha/rok) a 2014 (46 kgN/ha/rok), což představuje pokles o 30 %, přičemž cíl byl pokles o 15 %. Pokud porovnáme roky 2007 a 2013, dostaneme snížení 8 kg (13 %), což naznačuje výkyvy ve spotřebě živin mezi roky.

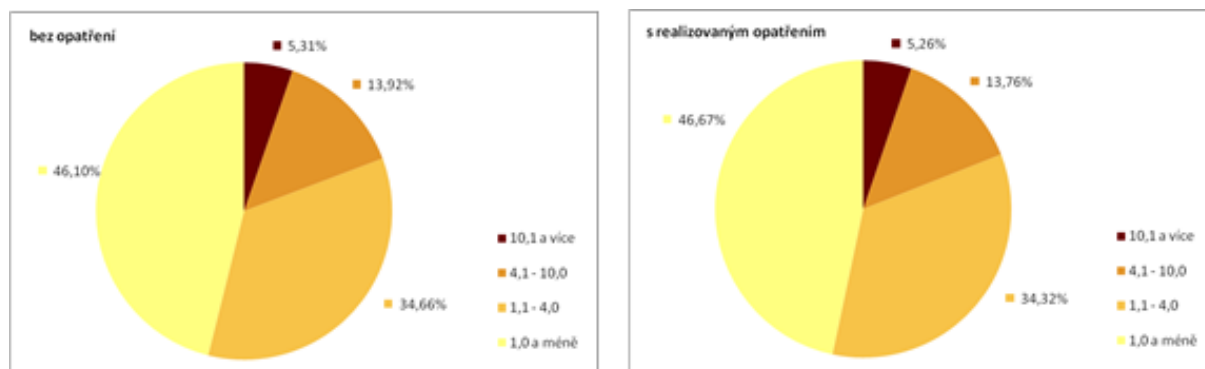
U fosforu byl bilanční přebytek v roce 2007 2 kgP/ha přičemž v roce 2014 již se jednalo o -1kgP/ha.

Půda

Těžiště potenciálu PRV v oblasti ochrany půdy je zaměřeno zejména na opatření/podopatření: Pozemkové úpravy, AEO (zatravňování orné půdy, pěstování meziplodin) a Zalesňování. Ačkoliv některá opatření nedisponují velkým objemem (např. zalesňování nebo zatravňování zem. půd představuje v součtu za celé období jen několik desítek tisíc podpořených hektarů), přesto jsou tato opatření svým designem významná v síle jejich dopadu.

Již předchozí hodnocení PRV indikovala např. působení některých AEO na prevenci smyvu půdy a vyčíslení souhrnné hodnoty takto ochráněného přírodního zdroje. Kupříkladu v roce 2009, kdy podpořená výměra titulu pěstování meziplodin a titulu zatravňování orné půdy souhrnně činila přibližně 110 tisíc hektarů, byla extrapolována hodnota přesahující 230 tisíc tun/rok ochráněné půdy před erozním smyvem, což představovalo hodnotu přesahující 46 mil. Kč/rok.

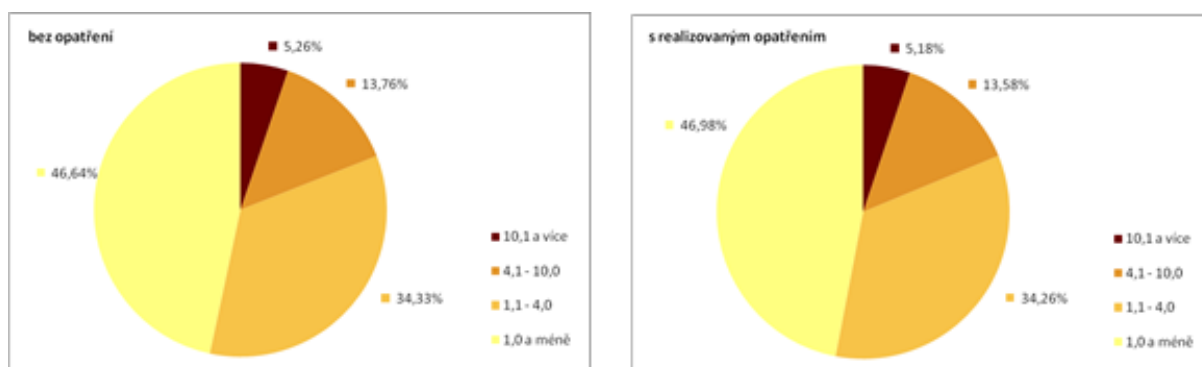
Graf 6.31.3.2: AEO-Zatravňování orné půdy - Statistiky kategorií dlouhodobého průměrného smyvu půdy v t.ha⁻¹.rok⁻¹ v roce 2009

Zdroj: Střednědobé hodnocení PRV

Graf 6.31.3.3: AEO-Zatravňování orné půdy - Statistiky kategorií dlouhodobého průměrného smyvu půdy v t.ha⁻¹.rok⁻¹ v roce 2009

Zdroj: Střednědobé hodnocení PRV

V tomto směru je tedy třeba připomenout, že vrcholu svého působení dosáhly tyto dva tituly (v součtu) v roce 2011, kdy jejich společná podporovaná výměra dosahovala bezmála 140 tisíc hektarů orné půdy, z čehož lze odvodit i významné navýšení potenciálu působení těchto dvou opatření v této oblasti blížící se k ochráněným 300 tisícům tun půdy za rok s hodnotou přibližně 60 mil. Kč/rok.

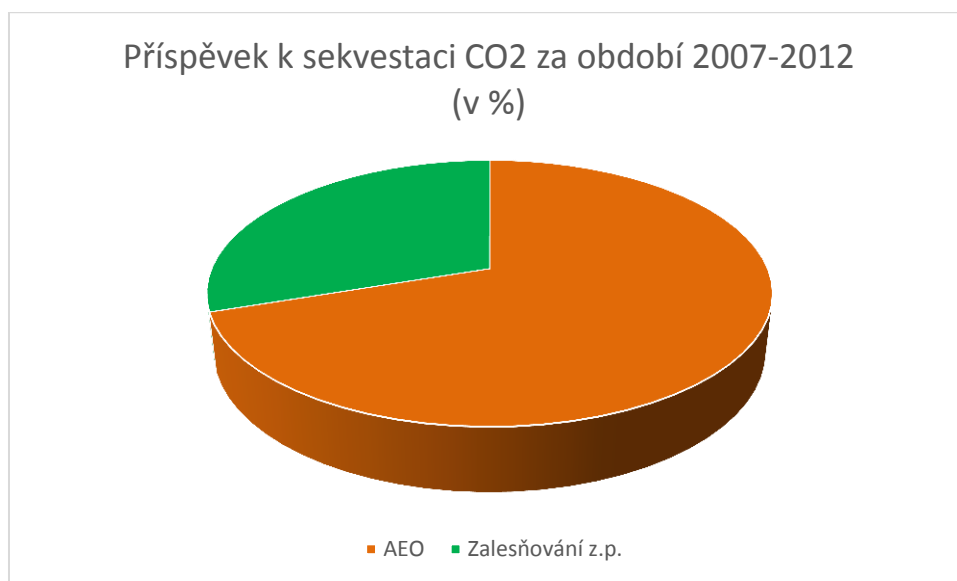
Ačkoliv design opatření Zalesňování zemědělské půdy nebyl primárně směřován na ochranu půdy před smyvem/erozí, jistě v tomto směru má své místo, navzdory významně nižším podpořeným výměrám (do roku 2012 to bylo 2 865 ha) oproti výše uvedeným titulům AEO. Při průměrné hodnotě erozního smyvu 5 t/ha, opatření přispělo k omezení eroze v rozsahu přibližně 14 300 tun půdy za hodnocené období.

Vlastní kategorií v tomto směru je pak působení designu podpory tzv. méně příznivých oblastí (LFA), kde v důsledku přísného směřování podpory výhradně do kultury trvalých travních porostů docházelo k zachování a rozšíření pokryvu povrchu travními porosty, které jednak zdaleka nevyžadují takovou míru vstupů hnojiv a pesticidů, ale rovněž jsou nejlepším způsobem protierozní ochrany půdy před smyvem a v dlouhodobém horizontu zvyšují organické složky v půdě, což se využívalo již dobách trojpolního hospodaření.

Netřeba dodávat, že způsob užívání půdy (případně jeho změna) hraje v zemědělství zásadní roli i z hlediska emisí skleníkových plynů, případně propadů vázaného uhlíku z ovzduší. V tomto směru mají opatření tzv. LFA spíše indiferentní pozici, ale mnohem aktivnější roli zde hrají travní a lesní porosty pod závazky AEO a opatření Zalesňování zemědělské půdy.

Graf 6.31.3.4: Míra příspěvku jednotlivých opatření PRV k sekvestraci oxidu uhličitého

Zdroj: Kalkulace hodnotitele

KoPÚ mají potenciál integrovat péči o přírodní zdroje a obnovovat ekosystémové funkce krajiny. Toto opatření přináší výsledky jen zvolna, neboť je finančně, časově a koordinačně velmi náročné. Z hlediska estetiky krajiny a podpory synergií udržitelnějšího využívání přírodních zdrojů je tedy značný potenciál pro zlepšení.

Biodiverzita a HNV

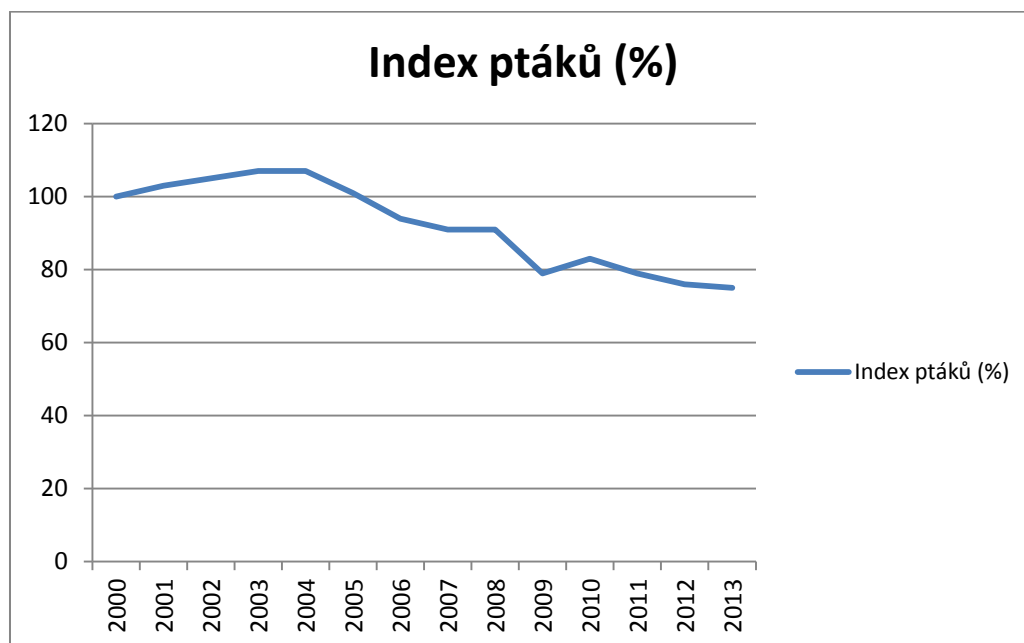
Vzhledem k rozdělení kompetencí mezi MZe a MŽP nemůže program rozvoje venkova sám o sobě otázku biodiverzity zcela vyřešit. Přesto však pro zachování biodiverzity na zemědělské půdě je, až na výjimky, PRV nejvhodnějším v současnosti dostupným nástrojem, zejména pokud se jedná o zachování hodnot v plném rozsahu (politika MŽP je soustředěna zejména na nejcenější a nejzranitelnější lokality, avšak většina ploch bude i nadále především pod vlivem PRV). Mnohdy je péče o tato druhově bohatá stanoviště ekonomicky neracionální, a proto je poskytování veřejných statků ze strany zemědělců/lesních hospodářů, v podobě dotovaných způsobů hospodaření, momentálně v zásadě nezastupitelné. V důsledku působení PRV tak vzniká každoročně nemalá hodnota v podobě zachované druhové různorodosti na zemědělské půdě a v lesích. Pokud budou opatření v PRV optimálně nastavena, potom budou mít značný potenciál situaci zlepšit. Důležitý je také fakt, že PRV umožňuje v některých opatřeních provádět aktivity, které mohou mít silný synergický efekt s ostatními politikami v oblasti ochrany životního prostředí.

Pozitivní efekty, v důsledku nastavení PRV (zejména pak AEO, lesnicko-environmentálních opatření a opatření podpory hospodaření v oblastech Natura 2000 na zemědělské i lesnické půdě), lze očekávat u řady travinných a lesních stanovišť a druhů, na orné půdě např. u koropty, čejky, skřivana nebo dropa, na travních porostech u chřástala, motýlů a dalšího hmyzu, různých druhů orchidejí aj. rostlin, v lesích pak u doupných druhů nebo druhů vázaných na podmáčené plochy apod., navzdory faktu, že

dlouhodobé statistiky v této oblasti nejsou povzbudivé. V dlouhodobém horizontu dochází k významnému poklesu některých ptačích druhů na zemědělských plochách.

Graf 6.31.3.5: Index ptáků zemědělské krajiny.

Zdroj: Studie ČSO, 2013

Nejsou to však jen ptačí druhy, které vykazují v dlouhodobém horizontu pokles v početnosti populací. Stavy savců vázaných na zemědělské i lesní ekosystémy také zaznamenávají dlouhodobě pokles. Až 20 % druhů savců považujeme dle Červených seznamů za ohrožené, či vymřelé. Např. zajíc polní zaznamenal od roku 1970 do roku 2009 pokles o cca 77 % (Statistická ročenka ŽP 2010, str. 354). Přímo závislý na zemědělské činnosti je také sysel obecný. V 90. letech se již vyskytoval pouze na několika desítkách lokalit. Biodiversitu ohrožuje také řada druhů nepůvodních a invazně se šířících.

Bohužel díky celoplošnosti aplikování AEO a mnohdy díky jejich nižší flexibilitě, nejsou opatření schopna reagovat na nová zjištění ohledně biodiverzity v krajině, případně na potřeby jednotlivých druhů ovlivněné přírodními podmínkami. Tyto faktory pak mohou mít u některých druhů vázaných na zemědělskou krajinu ambivalentní působení.

Kvantifikace působení PRV na biodiverzitu je poměrně obtížně uchopitelné a v tomto směru lze pro účely této průřezové otázky považovat za kvantifikaci popis zjištění z monitorovacích in-situ studií s vazbou na působení jednotlivých podopatření AEO v příloze k této zprávě a doprovodné informace v textu zodpovídajícím evaluační otázku pro Osu II PRV.

Odpověď na průřezovou otázku č. 3: Do jaké míry PRV přispělo k ochraně a zlepšení přírodních zdrojů a krajiny, včetně druhové různorodosti a HNV zemědělství/lesnictví?

V souvislosti s uplatňováním relevantních opatření PRV se vytvořil potenciál pro redukci vstupů dusíkatých hnojiv za celé programové období v řádu 93,73 tis. tun dusíku.

Z hlediska působnosti programu v oblasti ochrany vod lze konstatovat, že relevantní opatření (zaměřovaná na úpravu hospodaření na plochách zemědělské půdy s dopadem na odtok či průsak nežádoucích substancí – zejména dusíkatých hnojiv - do povrchových, případně podzemních zdrojů vod) z více jak 60 % své výměry jsou situovány do oblastí/kategorií se střední a vyšší mírou zranitelnosti vyplavování dusičnanů. Zároveň platí, že více než jedna třetina výměry relevantních opatření je situována do tzv. zranitelných oblastí dle (91/676/EHS). Cíl PRV ohledně poklesu bilance živin byla naplněn.

V oblasti ochrany půdy se program podílel zejména na úpravách hospodářských praktik směřující k zabránění smyvu půdy a předcházení vodní erozi půdy. V tomto ohledu pak PRV vládlo potenciálem ochránit výměru přesahující 140 tis. hektarů orné půdy s prevencí vodní eroze v řádu bezmála 315 tis. tun půdy v souhrnné hodnotě blížíci se 65 mil. Kč.

Potenciál AEO k redukci N₂O emisí ze zemědělství se pohybuje za programové období v řádu 998,6 Gg CO₂ eq. V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty či zalesnění) je odhadován příspěvek AEO a zalesňování zem. půdy k redukci CO₂ emisí v hodnotě přesahující 840 Gg CO₂ za programové období oproti scénáři bez implementace opatření.

Působení programu v oblasti zachování a podpory biodiverzity nelze snadno kvantifikovat jako některé jiné aspekty dopadů programu v oblasti ochrany složek životního prostředí a krajiny. V tomto případě se jedná o komplexní úroveň intervence, jejíž dopad je třeba vnímat v kontextu hodnocení opatření osy II – zejména pak v rámci příloh, jež se věnují výstupům *in-situ* monitoringu působení řady opatření programu, nebo se zabývají vhodností distribuce působení jednotlivých opatření v zájmových oblastech, případně je intervence programu indikována prostřednictvím výstupových (fyzických) indikátorů (hektarů), jež jsou pod vhodným monumentem, *a priori* se zde počítá s pozitivním dopadem na biodiverzitu, ačkoliv kvantifikace není vždy snadná, případně průkazná (80 % cenných ploch na ZP ve velkoplošných chráněných územích je pokryta nadstavbovým managementem v rámci AEO). Efektem PRV je však výrazné zvýšení ploch, které jsou obhospodařovány způsobem, který je cílený na ochranu biodiverzity a krajiny. Pokles počtů ptáků zemědělské krajiny se nepodařil úplně zvrátit.

Souhrnně lze tedy konstatovat, že v rámci možného rozsahu působení PRV (definováno v programovém dokumentu) bylo dosaženo velmi významného přispění k ochraně výše zmíněných přírodních zdrojů.

6.31.4 Otázka 4: Do jaké míry PRV přispělo k produkci obnovitelných zdrojů energie?

Odpověď byla odvozena na základě agregace hodnocení stanovených indikátorů a sledovaných parametrů:

- Počet podpořených bioplynových stanic;
- Celkový objem vyrobené elektrické energie z podpořených BPS (2007-2015);
- Tepelný a elektrický výkon podpořených zařízení;
- Míra vlivu intervencí PRV na produkci obnovitelných zdrojů energie (OZE) - dle výsledků vlastních výzkumů a dotazníkových šetření.

Odpověď vycházela z agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- Osa I

I.1.1. Modernizace zemědělských podniků (kód 121, 124)

- Podopatření I.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků (kód 121)
- Podopatření I.1.1.2 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství (kód 124)

- Osa III

III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (kód 311)

III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (kód 312)

Východiska pro hodnocení produkce OZE na venkově v důsledku intervencí PRV

EU stanovila pro oblast OZE velmi náročné cíle. Do roku 2020 by mělo být v rámci celé EU dosaženo 20 % podílu OZE na celkové spotřebě. Pro ČR cíl podílu OZE činí 13 %. Podpora využívání OZE bylo jednou z významných priorit Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013. Investiční podpory energetické biomasy byly poskytovány zejména ve formě podpor jejího zpracování. Podpory byly investovány do nové výstavby nebo modernizace zařízení, jakými jsou například peletárny, briketárny, kotle na biomasu, bioplynové stanice, kogenerační jednotky či další podobné technologické celky využívající primárně záměrně pěstovanou i zbytkovou a odpadní biomasu.

V rámci Osy I bylo relevantní opatření 121 (tj. podopatření I.1.1.1), ve kterém bylo možné realizovat projekty zaměřené na využití a zpracování biomasy pro vlastní potřebu. Této příležitosti však využilo jen velmi málo zemědělců. V oblasti využití a zpracování biomasy bylo podáno celkem 125 žádostí, schváleno/realizováno bylo 67 (1,4 %) projektů (26 podpořených podniků). Realizované projekty byly zaměřeny především na technologie vytápění biomasou, výstavbu a rekonstrukci kotelen a vytopen, peletovací linky, zpracování biomasy a bioplynu. Přestože byla podpora umožněna, tak nebyla využita pro rekonstrukce nebo výstavby bioplynové stanice. Veškeré přínosy a dopady se promítly do

vnitropodnikové ekonomiky, navenek se projevil snížením spotřeby tepla a elektrické energie, která byla zemědělskými podniky realizována nákupem od externích výrobců. V rámci opatření 124 (tj. podopatření I.1.1.2) měly být také částečně podporovány projekty v oblasti obnovitelných zdrojů a úspor energie v zemědělských provozech. Zájem žadatelů o podporu z tohoto opatření však byl velmi nízký a řada podaných žádostí byla vyřazena pro nedostatečnou inovativnost. Celkem bylo schváleno a realizováno 18 projektů. Žádný ze schválených projektů spolupráce se netýkal oblasti využití a zpracování biomasy pro vlastní potřebu.

Naopak opatření 311 v Ose III bylo z hlediska modernizace a výstavby bioplynových stanic, ale i dalších zařízení na využití OZE nejdůležitějším opatřením Programu rozvoje venkova 2007 – 2013 pro budování a modernizaci bioplynových stanic i dalších zařízení na využití obnovitelných zdrojů energie na bázi biomasy. V rámci tohoto opatření bylo plánováno podpořit 350 podniků⁵⁶, z toho 14 v rámci nových výzev Health Check, ve kterých cílily finanční prostředky pouze na OZE. Celkový objem investic dosáhl částky 296 359 tis. EUR. Dalším sledovaným indikátorem byl počet podpořených projektů bioplynových stanic. Za období 2007 – 2013 bylo plánováno podpořit 123 projektů na bioplynové stanice. K 31. 12. 2015 bylo realizováno a proplaceno 143 projektů zaměřených na podporu bioplynových stanic v částce dotace cca 112 000 tis. EUR.

V **opatření 312** bylo k 31. 12. 2015 realizováno a proplaceno 1185 projektů, z toho 26 projektů zaměřených na podporu bioplynových stanic. Proti cílovému stavu stanovenému programovým dokumentem je dosažený stav nižší (57 %). Tato skutečnost byla způsobena vymezením způsobilých příjemců v tomto opatření, tj. mikropodniky. Vzhledem k vyšším nákladům na výstavbu nebo modernizaci bioplynových stanic a požadavku na spolufinancování byl zájem mikropodniků, vzhledem k jejich ekonomické situaci a dostupnosti úvěrů) nižší. Z tohoto důvodu projeví žadatelé vyšší záměr o finančně méně náročnější záměry (tj. peletárny, kotelny a výtopny).

Celkový objem vyrobené elektrické energie z podpořených BPS (2007 - 2015)

Ze strany žadatelů v rámci opatření 311 byl velký zájem o podporu ze záměrů opatření b), c) d), zaměřených na výrobu elektrické energie a tepla z obnovitelných zdrojů (80 % celé alokace na toto opatření). Jednalo se o podporu výstavby a modernizace zařízení na využití OZE. Tyto projekty zahrnovaly mimo jiné i 143 nových nebo modernizovaných bioplynových stanic, prostřednictvím kterých bylo v období realizace opatření vyrobeno 3 741 GWh. Dosažená hodnota výrazně přesáhla původně plánovaný cíl 490 GWh (tj. 763 % cílové hodnoty). Podpora modernizace a nová výstavba bioplynových stanic v rámci opatření III.1.1., na kterou bylo využito nejvyššího podílu alokovaných finančních prostředků, byla velmi úspěšná a ekonomicky efektivní. Jejím hlavním přínosem bylo zvýšení podílu elektrické energie získané ze všech bioplynových stanic na území ČR z hrubé výroby elektrické energie v ČR, který v roce 2015 dosáhl 3 %. Podstatně výrazněji se tato podpora projevila v ukazateli celkového podílu výroby elektrické energie ze zemědělských bioplynových stanic na celkové výrobě elektrické energie vyrobené ve všech bioplynových stanicích v ČR, který dosáhl v roce 2015 úrovně 37,3 %. Tento podíl svědčí o důležitosti zemědělského sektoru při plnění závazků ČR při plnění závazků vyplývajících pro ČR ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Jednalo se zejména o podporu

⁵⁶ Pozn.: Původní hodnota byla snížena v rámci modifikace PRV v roce 2012

modernizace a nové výstavby bioplynových stanic vybudovaných v průběhu období 2007 - 2008 zemědělskými podniky. Zemědělský sektor se tak stal významným aktérem v oblasti výroby elektrické energie z netradičních zdrojů a současně významně přispěl k řešení klimatických změn, prostřednictvím významného příspěvku k ochraně a tvorbě životního prostředí (tj. zpracování vedlejších produktů a odpadů zemědělské výroby).

V rámci opatření 312 bylo v 26 vybudovaných bioplynových stanicích vyrobeno v sledovaném období 409 GWh. Proti cílovému stavu stanoveném v programovém dokumentu (184 GWh) znamenalo i při nesplnění plánovaného počtu nových nebo modernizovaných bioplynových stanic, splnění tohoto indikátoru na 222 %.

Pro ex-post hodnocení PRV byla zajištěna data týkající výroby elektřiny (GWh) za nové BPS vybudované v opatřeních 311 a 312 za roky 2009 až 2015. Z tohoto hlediska je tudíž počítán i dopadový indikátor týkající se nárůstu produkce obnovitelné energie (výroba energie z obnovitelných zdrojů a biopaliv). V roce 2009 byla celková produkce OZE z BPS vybudovaných v rámci PRV 87,1 GWh (data dle ERÚ), přičemž celková produkce OZE v ČR činila v roce 2009 celkem 5433 GWh (data dle MPO⁵⁷). Výchozí podíl produkce nových BPS na celkové produkci OZE činil 1,6 %. V roce 2015 dosáhla celková produkce OZE z BPS v rámci PRV 935,7 GWh, přičemž celková produkce OZE v ČR činila v roce 2015 celkem 11 058 GWh. Dosažený podíl produkce nových BPS na celkové produkci OZE činil 8,5 %. Rozdíl představuje nárůst produkce obnovitelné energie o 6,9 %.

Tepelný a elektrický výkon podpořených zařízení

Tabulka 6.31.4.1: Instalovaný tepelný a elektrický výkon, objem vyrobené elektrické energie v podporovaných BPS v období 2007-2015

Ukazatel (v kW _t , kW _e , GWh)	Opatření 311	Opatření 312	CELKEM
Instalovaný tepelný výkon	91 758	10 500	102 258
Instalovaný elektrický výkon	97 394	10 553	107 947
Objem vyrobené EE (2007-15)	3 741	409	4 150

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

V rámci osy III bylo v programovém období 2007 - 2013 (resp. do 31. 12. 2015 v rámci pravidla n+2) vybudováno nebo modernizováno 169 bioplynových stanic s celkovým instalovaným tepelným výkonem 102 258 kW_t a elektrickým výkonem 107 947 kW_e. Celkově bylo v těchto bioplynových stanicích v hodnoceném období vyrobeno 4 150 GWh elektrické energie.

⁵⁷ MPO (2016): Údaje o hrubé výrobě elektřiny z obnovitelných a ostatních zdrojů za 2007 až 2015. Dostupné on-line: <http://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/obnovitelne-zdroje-energie/>

Implementace priorit v rámci Plánu evropské hospodářské obnovy a nových výzev Health Check

Využívání obnovitelných zdrojů bylo podporováno v rámci opatření Diverzifikace činností nezemědělské povahy a Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje investicemi do zpracování biomasy za účelem výroby paliva (peletek) a investicemi do zařízení na výrobu obnovitelné energie z biomasy a z jiných obnovitelných zdrojů. Této prioritě bylo vyčleněno 19 % z dodatečného příspěvku EZFRV v rámci ERP/HC.

V rámci opatření 311 Diverzifikace činnosti nezemědělské povahy, byl stanoven cíl realizovat 10 projektů na zpracování zemědělské/lesní biomasy pro výrobu elektrické energie – 10 peletáren a 4 zařízení na výrobu OZE bioplynové stanice s celkovým objemem investic 893/9 467 tis. EUR. K 31. 12. 2015 byla podpora poskytnuta 9 podnikům, které realizovaly 2 peletárny (20 %) s celkovým objemem investic 868 tis. EUR (97 %) a 7 bioplynových stanic (214 %) s celkovým objemem investic 4 797 tis. EUR (214 %).

Pro opatření 312 Podpora zakládání a rozvoje podniků (mikropodniků) bylo cílem podpořit celkem 34 mikropodniků (30 peletáren a 4 bioplynové stanice) v celkovém objemu investic 4 108/6 252 tis. EURO. K 31. 12. 2015 byla podpora poskytnuta celkem 42 mikropodnikům, které realizovaly 28 peletáren a 14 bioplynových stanic s celkovým objemem investic 5 520 a 13 216 tis. EURO.

Celkem bylo k 31.12.2015 z obou opatření podpořeno 51 podniků. Bylo vybudováno či modernizováno 30 peletáren a 21 bioplynových stanic. Celkově bylo proinvestováno 18 736 tis. EUR (výše dotace - veřejné prostředky 5 375 tis. EUR). Dodatečné finanční prostředky alokované v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy a Health Check (ERP/HC) pro posílení stávajících opatření 311 a 312 výrazně přispěly k naplnění výzvy - podpora OZE, stanovené spolu s dalšími třemi výzvami při revizi Společné zemědělské politiky.

Odpověď na průřezovou otázku č. 4: Do jaké míry PRV přispělo k produkci obnovitelných zdrojů energie?

K zvýšení produkce OZE a naplňování náročných cílů EU i ČR v oblasti zvyšování podílu energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie do roku 2020 (EU- 20 %, ČR 14 %) nejvíce přispěly opatření Osy III PRV 2007-2013. Díky podporám v rámci osy III bylo v programovém období 2007-2013 vybudováno nebo modernizováno 169 bioplynových stanic s celkovým instalovaným tepelným výkonem 102 258 kW_t a elektrickým výkonem 107 947 kW_e. Celkově bylo v těchto bioplynových stanicích v hodnoceném období vyrobeno 4 150 GWh elektrické energie. V období, za které jsou dostupné údaje o produkci elektrické energie (tj. 2009 – 2015 dle ERÚ) došlo k nárůstu podílu produkce obnovitelné energie z nových BPS podpořených v PRV na celkové produkci elektřiny z OZE v ČR o 6,9 %. Celkový podíl výroby elektrické energie ze zemědělských bioplynových stanic na celkové výrobě elektrické energie vyrobené ve všech bioplynových stanicích v ČR, dosáhl v roce 2015 úrovně 37,3 %. Tento podíl svědčí o důležitosti zemědělského sektoru při plnění závazků ČR při plnění závazků vyplývajících pro ČR ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Hlavním dlouhodobým dopadem realizace těchto aktivit je snížení škodlivých exhalací s vytápění lidských sídel fosilními palivy, jejich

náhradou za biopaliva a tak významně přispět k ochraně a tvorbě životního prostředí a zvyšování kvality života venkovských obyvatel. Dodatečné finanční prostředky alokované v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy a Health Check (ERP/HC) pro posílení stávajících opatření 311 a 312 výrazně přispěly k naplnění výzvy - podpora obnovitelných zdrojů energie především výstavbou dalších zemědělských bioplynových stanic a tím zvýšení jejich celkového podílu na výrobě elektrické energie v ČR.

6.31.5 Otázka 5: Do jaké míry PRV přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?

Tato otázka odpovídá souhrnu analýz a hodnocení za Osu 1, jejímž cílem bylo zlepšit konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a posílit dynamiku podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Za tímto účelem bylo vynaloženo 24% všech prostředků PRV. Opatření lze rozdělit do 3 skupin, podle toho jaký kapitál pomáhají formovat.

1. Formování fyzického kapitálu

- I.1.1 Modernizace zemědělských podniků (121, 124)
- I.1.2 Investice do lesů (122, 123, 125)
- I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123, 124)
- I.1.4 Pozemkové úpravy (125)

2. Formování sociálního kapitálu

- I.2.1 Seskupení producentů (142)

3. Formování lidského kapitálu

- I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost (111)
- I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců (112)
- I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (113)
- I.3.4 Využívání poradenských služeb (114)

Rozdělení rozpočtu mezi jednotlivá opatření spolu s mapou vazby mezi národním a Evropským značením opatření je shrnuto v Tab. 6.28.5.1. Opatření I.2.1 nebylo nakonec vůbec spuštěno, dobíhaly jen závazky z předchozího programového období. V následující tabulce Tab. 6.28.5.2 jsou zaznamenány vazby mezi opatřeními, podle četnosti účasti příjemců ve dvou opatřeních (z řádku a sloupce). Tato ukazuje na určité doplňování se mezi opatřeními. Např. téměř 60% příjemců opatření modernizace zemědělských podniků I.1.1.1 (121) se zúčastnilo také opatření na podporu poradenských služeb I.1.3.4 (114). Opačně je to 30%. To říká, investoři do modernizace měli současně zájem o posílení svých znalostí. Nemůžeme sice tvrdit, že poradenství sloužilo daným modernizacím, nicméně můžeme z toho vyvozovat, že příjemci opatření Osy I chápali, že ke zlepšování konkurenceschopnosti vede více cest a to je nepochybně pozitivní jev. Bohužel, nelze tento obrázek

dokreslit i účastí na vzdělávání, neboť data o účastnících vzdělávacích a informačních akcích nebyla sbírána. Zajímavé jsou nepochybně vazby mezi opatřením I.1.3.1 (123 potravinářství) Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům: 36% účast v opatření I.3.4 ukazuje, že valná většina zemědělců, kteří modernizovali nebo zbudovali závod na zpracování zemědělské suroviny na farmě, také využila podporovaného poradenství. Navíc ¼ příjemců (což opět bude většina zemědělských účastníků) využila i podpory na modernizaci zemědělské produkce.

Jen necelá čtvrtina příjemců podpory na zahájení činnosti žádala (a dostala) investiční podporu v opatření I.1.1.1 (121).

Situace v zemědělství, potravinářství a lesnictví

Jak je uvedeno v úvodních kapitolách zprávy, ve sledovaném období (tj. období realizace RDP 2007-2013) české zemědělství víceméně stagnovalo. Objem produkce osciloval s meziročními výkyvy $\pm 7\%$ k průměru a HPH ve stálých cenách vykazovala větší relativní výkyvy $\pm 13\%$. Čistá přidaná hodnota představuje odměnu (důchod) faktorů použitých k produkci. I ta vykazovala stagnaci s významnými výkyvy $\pm 20\%$. Výraznější trend lze pozorovat u zaměstnanosti; do roku 2012 celkem signifikantní pokles a následně stagnaci. Produktivita práce v sektoru se zlepšila díky odchodu pracovní síly, ovšem celková produktivita faktorů (TFP) stagnovala, což znamená, že kapitál, který pracovní sílu nahradil, není využit dostatečně efektivně.

V sektoru potravinářství produkce vykazovala mírný pokles, který se zastavil až v roce 2013 a k oživení došlo až v roce 2015. Tento vývoj byl ovlivněn především poklesem poptávky v důsledku finanční krize a jen pomalého vzpamatovávání se z ní. Hrubá přidaná hodnota odvětví stagnovala, přesněji oscilovala kolem bodu stagnace.

Podobná situace byla i v lesním hospodářství. Hrubá přidaná hodnota sice výrazně vzrostla v r 2008 oproti předchozímu roku, ale v následujících dvou letech se propadla, vždy o 4%. Nicméně v roce 2011 se vrátila do úrovně roku 2008 a až do r. 2015 si podržela přibližně stejnou úroveň.

Dopad finanční a hospodářské krize 2008-2010, je nejlépe vidět na investiční aktivitě. Ta se v zemědělství, lesnictví propadla zejména v letech 2009-2011, potravinářství a v lesnictví tento propad trval déle. Všechna 3 odvětví vykazovala záporné čisté investice v době krize, to znamená, že se kapitál neobnovoval.

Tabulka 6.31.5.1: Podíl jednotlivých opatření na rozpočtu Osy I (současně vazba mezi českými a Evropskými kódy – zelená pole)

Podíl na rozpočtu Osy I (%)		Rozpočet	121	122	123	124	125	142	111	112	113	114
			Modernizace zem. podniků	Zvyšování hodnoty lesa	Přidávání hodnoty zem. a potr. prod.	Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií	Zlepšení a rozvoj infrastr. ve vazbě na zem. a lesnictví	Seskupení producentů	Další odborné vzdělávání a informační činnost	Zahájení činnosti mladých zemědělců	Předčasné ukončení zemědělské činnosti	Využívání porad. služeb
Rozpočet		k€ 874 425	41.60	3.13	13.41	4.79	22.62	1.02	1.37	6.37	4.23	1.47
I.1.1	Modernizace zemědělských podniků	41.98	41.60			0.39						
I.1.2	Investice do lesů	8.64		3.13	0.98		4.54					
I.1.3	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	16.83			12.43	4.40						
I.1.4	Pozemkové úpravy	18.09					18.09					
I.2.1	Seskupení producentů	1.02						1.02				
I.3.1	Další odborné vzdělávání a informační činnost	1.37							1.37			
I.3.2	Zahájení činnosti mladých zemědělců	6.37								6.37		
I.3.3	Předčasné ukončení zemědělské činnosti	4.23									4.23	
I.3.4	Využívání poradenských služeb	1.47										1.47

Zdroj: IS SZIF 2016

Tabulka 6.31.5.2: Vazby mezi opatřeními Osy 1

		121 I111	124 zem I112	122 I121	123 les I122	125 les I123	123 potr I131	124 potr I132	111 I31	112 I32	114 I34
121	I111	2501	0.3%	5.9%	0.5%	0.3%	6.2%	0.2%	0.0%	13.3%	57.9%
124 zem	I112	58.3%	12				8.3%				50.0%
122	I121	10.5%		1413	1.9%	10.1%	0.8%	0.1%		5.0%	24.3%
123 les	I122	8.2%		17.1%	158	2.5%	1.9%			3.2%	18.4%
125 les	I123	1.7%		35.7%	1.0%	401	0.2%		0.2%	0.7%	18.7%
123 potr	I131	24.9%	0.2%	1.8%	0.5%	0.2%	622	3.1%	0.2%	3.9%	32.2%
124 potr	I132	10.5%		2.6%			50.0%	38		2.6%	10.5%
111	I31	0.7%				0.7%	0.7%		136		5.1%
112	I32	24.5%		5.2%	0.4%	0.2%	1.8%	0.1%		1355	39.2%
114	I34	29.4%	0.1%	7.0%	0.6%	1.5%	4.1%	0.1%	0.1%	10.8%	4927

Zdroj: vlastní výpočet na základě IS SZIF 2016

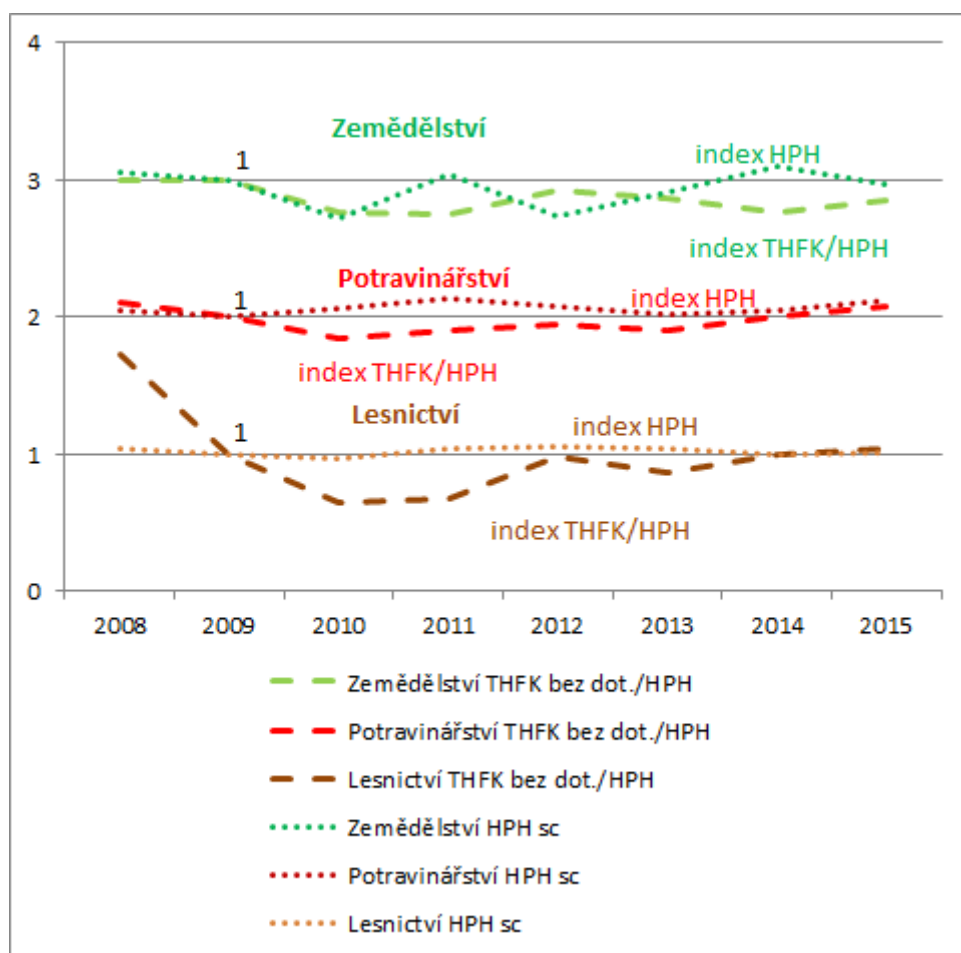
Vysvětlení: v rámečcích na diagonále jsou počty příjemců v opatření (ty se bohužel ne zcela vždy kryjí s čísly z Monitorovací zprávy 2016). V řádcích za nimi pak jsou podíly (%) účastí těchto příjemců na dalších opatřeních, např. 58% příjemců opatření I.1.1.1 (121) Modernizace zemědělských podniků se také zúčastnilo v opatření I.3.4 (114) Využívání poradenských služeb. Totéž udávají modrá čísla. Označena jsou různě, aby bylo patrné, že tabulka podílů není symetrická, na rozdíl od původní tabulky společných účastí (která samozřejmě symetrická je). Tedy 7 příjemců opatření I.1.1.1 (121) a I.1.1.2 (124 zem) představují podíl na příjemcích v opatření I.1.1.1 (121) 0.3%, ale na opatření I.1.1.2 (124 zem) 58%.

Vliv opatření Osy I na investiční aktivitu

Zásadní otázkou je, zda došlo k dodatečnosti (adicionality) podpor, tj. zda alespoň podpory vytvořily dodatečné zdroje pro financování rozvoje zemědělského, lesnického a potravinářského odvětví a posilování jeho konkurenceschopnosti. Relace k tvorbě čistého fixního kapitálu (tedy čistým investicím) je problematická, neboť tyto byly záporné v mnoha letech programového období zvláště pak v době finanční krize (detaily jsou uvedeny v příslušných analýzách hodnocení opatření 121, 122, 123). V této souhrnné části je analyzován význam investičních podpor z mírně jiného pohledu, než u jednotlivých opatření. Je zřejmé, že investice – tj. tvorba hrubého fixního kapitálu by měla být úměrná vývoji hrubé přidané hodnoty – tedy pokud se HPH vyvíjí dobře, podniky investují více a pokud se příjem podniku vyvíjí špatně, pak podniky investují méně.

Graf 6.31.5.1: Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK) bez podpor Osy I na hrubé přidané hodnotě (HPH) odvětví (index) ve srovnání s vývojem HPH příslušných odvětví v období realizace investičních opatření Osy 1.

Pozn. Pro lepší názornost, indexy jsou posunuty pro potravinářství o 1 a pro zemědělství o 2.

Zdroj: ČSÚ, IS SZIF, vlastní výpočty

Graf 6.31.5.2 ukazuje srovnání mezi vývojem vydání na investice (THFK) bez podpor v poměru k HPH a vývojem HPH. Indexy jsou počítány k roku 2009. Dalo by se předpokládat, že bude poměr buď konstantní, nebo také úměrný reálné HPH (proto jsme použili HPH ve stálých cenách). U zemědělství, je patrný soulad mezi vývojem HPH a vývojem vlastní investiční aktivity (THFK bez podpor/HPH) v prvních dvou letech (2008 a 2009), pak dochází ke zpožděné reakci investování k vývoji HPH (dá se ukázat, že o 2 roky). U potravinářského zpracování a u lesnictví dochází k poklesu vlastní investiční aktivity (THFK bez podpor/HPH), zatímco reálná HPH je víceméně konstantní. U potravinářského průmyslu by se dalo vysledovat tříleté zpoždění, ale investiční aktivita by zůstala nižší, než dovoluje vývoj HPH. U lesnictví se jedná o reakci na obecnou nejistotu vyvolanou finanční krizí, neboť HPH v běžných cenách rostla v 2010 a 2011 a dále stagnovala.

Z toho lze dovodit, že v zemědělství došlo k dodatečnosti investičních podpor (ale bez významnějšího pákového efektu). Přetrvávající ekonomická krize v ČR se projevila větším zpožděním investičních rozhodnutí. V obou dalších případech, není vlastní investiční dostatečná aktivita vysvětlitelná vývojem HPH (ekonomickou výkonností). Ze srovnání vývoje podpor a investiční aktivity není však nijak zřejmá jejich přímá vazba. V tabulce dole (Tab. 6.31.5.3) uvádíme vývoj změn prostředků PRV (opatření Lesnická technika (122) a Investice do lesní infrastruktury (125)) a změn užití jiných, především vlastních prostředků (THFK bez podpor PRV) pro investování do lesního hospodářství.

Tabulka 6.31.5.3: Změny podpory lesnických opatření 122 a 125 a změny THFK bez těchto podpor

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podpory	5608	-881	-968	1555	-2694	-8404	-2677
THFK bez podpor PRV	-68029	-13266	18401	34189	-12203	7414	3319

Zdroj: Vlastní výpočty, IS SZIF a ČSÚ

Dá se ukázat, že není statisticky signifikantní vazba mezi těmito dvěma řadami. Podobně to platí pro potravinářský průmysl. Je tedy možno konstatovat, že pokles vlastní investiční aktivity nebyl vyvolán prostředky PRV a tudíž, že došlo k navýšení zdrojů do odvětví prostředky PRV.

Tudíž lze uzavřít, že bez prostředků PRV by byl pokles investiční aktivity ještě větší a to jak v zemědělství tak potravinářství a lesnictví.

Produktivita práce-efektivnost využití faktorů produkce.

Kontrafaktuální analýza neprokázala statisticky významný vliv opatření 121 na produktivitu práce u příjemců. Produktivita práce v odvětví ovšem vzrostla asi o 50% v průběhu realizace PRV tj. až do roku 2015, především mezi lety 2007 až 2012, a to zejména v důsledku odchodu pracovníků ze zemědělství. Zřejmými faktory jsou důsledky finanční krize, modernizace zemědělství a v jistém malé míře i opatření 133 Předčasné ukončení zemědělské činnosti (PUZČ) (1.38 % bodu na růstu o 50% mezi lety 2007 až 2015, viz hodnocení opatření).

Modernizace zemědělství ovšem zdaleka nespočívala jen v realizaci opatření 121, významně se na ní podílel Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF), s jehož přispěním se modernizovala kolová technika (traktory, sklízecí stroje atd.). Finanční krize a s ní spojené obavy však vytvářely tlak na uvolňování neefektivně zapojené pracovní síly. To je také nejspíš důvod, proč kontrafaktuální analýza neprokázala signifikantní vliv opatření 121 na produktivitu práce. Proces uvolňování pracovní síly prostě probíhal pod tlakem finanční krize v celém odvětví ovšem různě nevyrovnaně. Bohužel není dostupná dostatečná analýza tohoto fenoménu, která by mohla problém osvětlit více.

To se projevilo především tím, že rozptyl odhadu efektů na produktivitě práce byl příliš veliký, aby se odhadnuté (pozitivní) hodnoty efektu mohly považovat za signifikantní.

Na druhou stranu, analýza žádostí o investiční podpory v opatření 121 indikuje zvýšení produktivity práce jako jeden z hlavních motivů a cílů podpořených projektů modernizací. To potvrzuje i šetření mezi příjemci podpory, téměř ¾ respondentů uvedlo, že se v důsledku podpořených investic zvýšila efektivnost jejich výroby.

Podobné problémy s indikací vlivu opatření PRV na produktivitu práce se ukázaly i v analýzách dopadů opatření 123b Přidávání hodnoty (123 potr, I.1.3.1). Nicméně, dá se vyzorovat a i statisticky podložit, že se zpožděním jednoho roku existuje vztah mezi investicemi v rámci opatření 123b (I.1.3.1) a produktivitou práce na úrovni odvětví. Opatření mělo tedy na efektivitu pozitivní vliv.

Expertní fokusní skupiny MAPP považovali vliv opatření 122 (I.1.2.1 Lesnická technika) na produktivitu práce a efektivnost produkce v lesnictví za významný. To také odpovídá výsledkům šetření mezi příjemci. Avšak tento přínos nebylo možno kvantitativně ověřit, neboť pořizované stroje měly jen částečný vliv na těžbu dřeva, jež prakticky jako jediná v podobě tržeb vstupuje do výkonů a tak i do HPH, zatímco zvyšování hodnoty lesa stojí stranou účetnictví.

Souhrnně vliv opatření na konkurenceschopnost

Pojem konkurenceschopnosti není jednoznačnou ekonomickou kategorií. I když na druhé straně existuje všeobecné pochopení tohoto termínu jako schopnosti konkurovat na trhu – tj. prodávat své výrobky za ceny, které zajistí uspokojivý příjem pro podnikatele, je nepochybné, že má tento termín různé podoby.

Jak ukázala šetření mezi příjemci opatření 121, 122 a 123, nejvíce respondentů (kolem 3/4) spatřuje přínos opatření ke konkurenceschopnosti v navýšení výrobních kapacit a až v druhém sledu je modernizace a inovace technologií (asi 2/3). Přitom první pojetí, které staví na předpokladu výnosů (ekonomiky) z rozsahu, vede také přirozeně k větší specializaci zemědělských podniků. Koncentrace zemědělské produkce umožňuje snižovat náklady a v určitých aspektech zvyšovat kvalitu produkce. Podobné trendy je možno vidět v potravinářském průmyslu, i když v opatření PRV se neúčastnily (nebo jen zřídka) opravu velké podniky. Se specializací jde ruka v ruce zájem o zlepšování technologií a to jak s cílem snižování nákladů, tak i s cíle zvyšování kvality.

Směřování ke koncentraci a specializaci umožňuje podnikům lépe využívat zdroje, ale hlavně využívat maximálně příznivou situaci na trhu. Na druhou stranu, koncentrace a specializace prohlubuje dopady propadu trhu a cen. Jak diskutuje analýza a hodnocení příspěvku PRV k restrukturalizaci

mléčného sektoru, podniky posílily svoji středně a dlouhodobou konkurenceschopnost díky koncentraci a novým technologiím, avšak nejsou dostatečně odolné krátkodobým šokům; pokud ovšem současně neprovedli určitou diversifikaci produkce do oborů se stabilnějšími trhy – např. do zpracování potravin, zpracování biomasy pro energetické využití a zejména do výroby elektřiny s využitím bioplynu (s garantovanou cenou). Tuto pozitivní změnu ve výrobní struktuře (diversifikaci) směrem k posílení odolnosti (resilience) podniků nepochybně ovlivnila opatření PRV včetně opatření Osy 3 Diversifikace zemědělských podniků (opatření 311). Ač jsme to nebyli schopni ověřit na větším vzorku, z případových studií a rozhovorů s experty plyne, že školení (opatření 111) také hrála v tomto směru pozitivní roli. Na druhou stranu, podpořené tematické poradenské služby (opatření 114) se týkaly diversifikace, optimalizace produkční struktury a energetického využití agrárních produktů jen velmi okrajově.

Jiným pohledem na konkurenceschopnost podniků (a odvětví) je jejich kapacita inovovat. V šetřeních mezi příjemci zhruba dvě třetiny respondentů uvádějí, že prostřednictvím projektu opatření 121, 122 a 123 usilovaly o zavedení inovací a zkoušení nových postupů. To je ovšem v kontrastu s malým zájmem především zemědělců o opatření na podporu spolupráce při vývoji nových produktů a postupů (124). Je tedy velmi pravděpodobné, že inovacemi respondenti rozuměli především nové postupy a produkty v podniku a již podstatně méně nová řešení v oboru či odvětví, nebo nové produkty na trhu.

Pozitivní na modernizaci podniků a odvětví je, že ve velké míře sledovala nejen snížení nákladů ale obecně plýtvání se zdroji; např. respondenti šetření mezi příjemci opatření 123 v potravinářském zpracování uvedli, že inovace vedly ke snížení ztrát ze skladování (58%) a ke snížení spotřeby energie (52%).

Podpořené poradenské služby (opatření 114) se v naprosto převážné míře týkaly křížové podmíněnosti a případně technologií v rostlinné a živočišné výrobě, tedy širších podmínek pro konkurenceschopnost, nebo přesněji vůbec možnosti hospodaření a vstupu na trh, ale jen marginálně se týkalo vyšších aspektů konkurenceschopnosti, jako je např. optimalizace produkce nebo inovace.

V analýzách a hodnocení opatření Osy I, byla věnována velká pozornost distribuci podpor. Ve všech klíčových opatřeních tj 121, 122, 123 a 114 byla velmi dobře pokryta kategorie velkých (velkých středních) podniků, zatímco malé, zejména mikro-podniky se účastnily v opatřeních jen malým podílem (na počtu podniků v kategorii, přičemž často představovaly největší skupinu potenciálních příjemců). Velcí příjemci také čerpali většinu podpor. To samozřejmě souvisí s pojetím konkurenceschopnosti stavěné na výnosech z rozsahu. Přitom mikro a malé podniky hrají specifickou roli ve venkovské (ale konec konců i urbánní) ekonomice, zejména svým bližším kontaktem se spotřebiteli a tak potenciálem oslovovat jejich specifické požadavky a přenášet „autentičnost“ produkce, tj. že produkty pochází z pole nebo stájí, že byly vytvořeny rukama lidí pracujících v zemědělství, lesnictví nebo potravinářství a nikoliv z velkoplošných obchodů, skladů a technologických linek. To představuje a vyžaduje jiný typ konkurenceschopnosti, zahrnující hledání a využívání tržních nik, inovaci produktů (včetně znovuoobjevování tradičních produktů), posilování malé tržní infrastruktury a poskytování informací spotřebitelům.

Opatření 112 sice umožnilo vstup asi 1300 mladých zemědělců při současném ukončení činnosti kolem 600 starších zemědělských podnikatelů, ovšem věkovou strukturu odvětví to ovlivnilo jen málo. Nepochybným přínosem je posílení individuálního podnikání v zemědělství a spíš menšího, jehož role i z hlediska konkurenceschopnosti odvětví je významná, jak bylo vysvětleno shora. Dále je třeba konstatovat a pozitivně ocenit, že u třetiny projektů opatření 121 Modernizace zemědělských podniků, bylo uplatněno preferenční kritérium „mladý zemědělec“ (tj. pod 40 let) s navýšením příspěvku z veřejných rozpočtů o 10 procentních bodů.

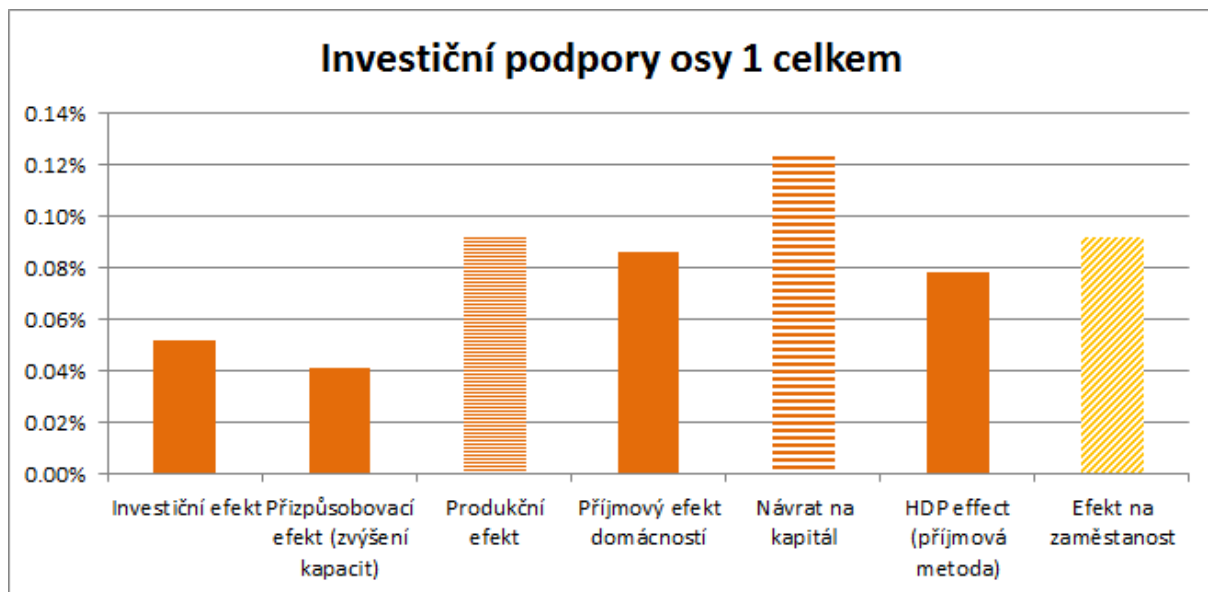
V rámci Osy I byl podpořen rozvoj infrastruktury – opatření 125 a to jak lesní infrastruktury (národní kód I.1.2.3) tak zemědělské infrastruktury, zde v rámci procesu pozemkových úprav (I.1.4). V obou případech šlo především o obnovu a rozvoj cest a u pozemkových úprav o další společná zařízení (např. na ochranu životního prostředí). To bude mít dlouhodobý pozitivní dopad na obě odvětví, neboť dobrý přístup k pozemkům je základní podmínkou podnikání v zemědělství a lesnictví.

Ekonomické přínosy opatření Osy I

Podobně jako při hodnocení jednotlivých investičních opatření, i pro celkové efekty Osy 1 (investiční opatření), byl použit input output model (IOM) pro zhodnocení dopadů na národní hospodářství. Na základě modelu se dá konstatovat, že se investiční podpory opatření Osy I projevily na domácí produkci vzrůstem o 0.09 % ročně. Odpovídající multiplikátor výstupu je přibližně 4, což znamená, že jedno euro investic se proměnilo na 4 eura produkce NH. Investiční podpory opatření Osy I se též promítly do růstu HDP o 0.08 % ročně (multiplikátor investiční podpory 1). Lze též ukázat, že 1 milion CZK (38 tis EUR) mohl vytvořit 1.62 pracovního místa v NH. Hodnoty relativní změny oproti základnímu scénáři (rok 2010 očištěný o podpory PRV) a multiplikátory jsou znázorněny v grafech Graf 6.31.5.2 a Graf 6.31.5.3. Opět platí, že jsou to výpočty lineárním modelem, který neumožňuje měnit produkční funkci. Tudíž jsou nadsazené, zejména v interpretaci v delším horizontu. Zda byly efekty plně realizovány v praxi záviselo na mnoha okolnostech, mimo jiné do jaké míry byly prostředky skutečně dodatečné, tak jak to je to v modelu předpokládáno.

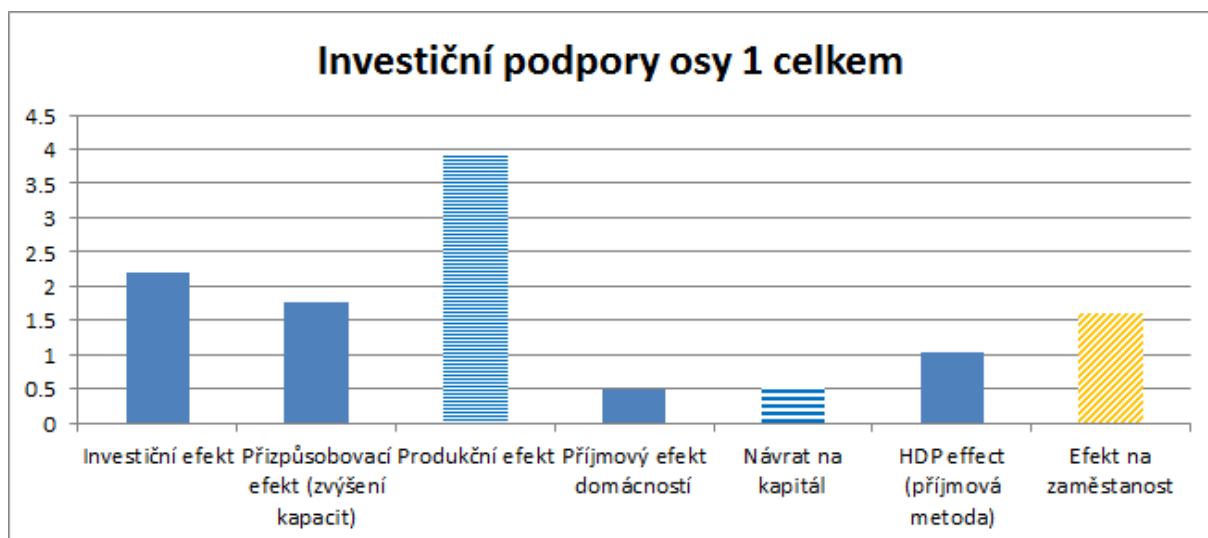
Graf 6.31.5.2: Relativní efekty investičních podpor Osy I na NH.

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat ČSÚ a IS SZIF 2016

Na základě modelových výpočtů byla spočítána efektivnost investičních dotací. Dodatečná ČPH, která vznikla v důsledku investičních podpor je odvozena z příjmového efektu podle odvětví a to za jeden rok. Tudíž získáme ČPH vázanou jen na zemědělství (odpovídající především novým kapacitám) a ČPH vytvořenou v ostatních odvětvích v důsledku nákupu investičního zboží.

Graf 6.31.5.3: Multiplikátory dopadu podpor opatření 121 ve vztahu k národnímu hospodářství

Pozn. model pracuje v CZK, což má vliv pouze na multiplikátor zaměstnanosti (efekt 1 mil. CZK na vytvoření „x části“ pracovního místa).

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ a IS SZIF 2016

Předpokládáme, že investice (nové kapacity) mají delší životnost, než jen po dobu realizace PRV, tj. 2007 až 2015. Pro zjednodušení jsme prodloužili průměrný roční efekt působení nových kapacit za období 2011 až 2015 o dalších 7 let. V Tab. 6.31.5.4 jsou shrnuty výsledky.

Tabulka 6.31.5.4: Efektivnost užití podpor Osy 1 v 15 letém působení ve stálých cenách 2010.

odvětví		Op. 121+124 (Zemědělství)	Op 122 + 125 (Lesnictví)	Op. 123+124 (Potravinářství)	Op. 112 (Zemědělství)	INV_Osa I (Zem., Les., Potr.)
HPH_Odv	tis. EUR	245 102	19 695	197 793	55 448	634 396
ČPH_NH	tis. EUR	331 127	40 857	190 006	76 276	974 493
Podpora	tis. EUR	370 006	74 657	145 119	54 903	874 425
Efektivnost 1	HPH_Odv/Podpora	0,66	0,26	1,36	1,01	0,73
Efektivnost 2	ČPH_NH/Podpora	0,89	0,55	1,31	1,39	1,11

Pozn. ČPH_odv: (odvětví zemědělství, lesnictví nebo potravinářství podle cílové skupiny příjemců) odpovídá efektu nových kapacit.

ČPH_NH zahrnuje jak efekt nákupu investic, tak efekt nových kapacit.

Dodatečné HPH v důsledků opatření osy 1 byly vyjádřeny za odvětví (zemědělství, lesnictví nebo potravinářství) podle cílové skupiny příjemců opatření. Ty odpovídají efektu nových kapacit. Vedle toho byly spočteny dodatečné ČPH na úrovni národního hospodářství (NH), které v sobě navíc zahrnují efekty nákupu investičního zboží a služeb. K těmto dvou typům přidané hodnoty jsme spočetli indexy efektivnosti: efektivnost 1 = HPH odvětví/Vyplacené podpory a efektivnost 2 = ČPH NH/Vyplacené podpory. Hodnota menší než 1 indikuje nízkou efektivnost (ČPH nepokryla vložené prostředky). Efektivnost 1 je uspokojující jen pro opatření v odvětví potravinářství a pro opatření 112 (Zahájení činnosti mladých zemědělců), efektivnost 2 pak jak v potravinářství 123 a 124) tak u zahájení činnosti mladých zemědělců (112) a u celé osy 1. Efektivnost 1 je relevantní úrovni podnikání a její nízká hodnota je varující i z hlediska toho, že stejnou návratnost mají vložené soukromé prostředky. Z hlediska naplnění cílů souhrnná dodatečná hodnota HPH za Osu 1 ve výši 634 mil. EUR překračuje cíl (18 mil. EUR) 35krát.

Efektivnost 2 odpovídá společenskému pohledu na účinnost programu a lze konstatovat, že prostředky byly efektivně využity v NH. Hodnota ČPH za Osu 1 (974 mil. EUR) přepočtena na PPS činí 1 350 mil. EUR.

Otázka 5: Do jaké míry PRV přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví?

PRV a zejména opatření v Ose I významně přispěly k modernizaci a restrukturalizaci českého zemědělství a lesnictví.

U zemědělství, je patrný soulad mezi vývojem HPH a vývojem vlastní investiční aktivity (THFK bez podpor/HPH) v prvních dvou letech (2008 a 2009), pak dochází ke zpožděné reakci investování k vývoji HPH (dá se ukázat, že o 2 roky). U potravinářského zpracování a u lesnictví dochází k poklesu vlastní investiční aktivity (THFK bez podpor/HPH), zatímco reálná HPH je víceméně konstantní. U potravinářského průmyslu by se dalo vysledovat tříleté zpoždění, ale investiční aktivita by zůstala nižší, než dovoluje vývoj HPH. U lesnictví se jedná o reakci na obecnou nejistotu vyvolanou finanční krizí, neboť HPH v běžných cenách rostla v 2010 a 2011 a dále stagnovala.

Z toho lze dovodit, že v zemědělství došlo k dodatečnosti investičních podpor (ale bez významnějšího pákového efektu). Je tedy možno konstatovat, že došlo k navýšení zdrojů do odvětví prostředky PRV. Tudíž lze uzavřít, že bez prostředků PRV by byl pokles investiční aktivity ještě větší a to jak v zemědělství tak potravinářství a lesnictví.

Produktivita práce v odvětví ovšem vzrostla asi o 50% v průběhu realizace PRV tj. až do roku 2015, především mezi lety 2007 až 2012 a to zejména v důsledku odchodu pracovníků ze zemědělství.

Modernizace zemědělství ovšem zdaleka nespočívala jen realizaci opatření 121, významně se na ní podílel Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF), s jehož přispěním se modernizovala kolová technika (traktory, sklízecí stroje atd.). Finanční krize a s ní spojené obavy však vytvářely tlak na uvolňování neefektivně zapojené pracovní síly. To je také nejspíš důvod, proč kontrafaktuální analýza neprokázala signifikantní vliv opatření 121 na produktivitu práce. Proces uvolňování pracovní síly prostě probíhal pod tlakem finanční krize v celém odvětví, ovšem různě nevyrovnaně.

Podniky posílily svoji středně a dlouhodobou konkurenceschopnost díky koncentraci a novým technologiím, avšak nejsou dostatečně odolné krátkodobým šokům; pokud ovšem současně neprovedly určitou diversifikaci produkce do oborů se stabilnějšími trhy.

Pozitivní na modernizaci podniků a odvětví v důsledku investičních podpor je, že ve velké míře vedla nejen snížení nákladů, ale obecně k redukci plýtvání se zdroji; např. respondenti šetření mezi příjemci opatření 123 v potravinářském zpracování uvedli, že investice vedly ke snížení ztrát ze skladování (58 %) a ke snížení spotřeby energie (52 %).

Vcelku uspokojivá je efektivnost měřená dodatečnou ČPH v případě potravinářství a u opatření zahájení činnosti mladých zemědělců (112). U ostatních opatření je v efektivnosti podpor jistá rezerva. Napovídá to, že dosud nebyla ukončena restrukturalizace resortu.

Větší míru efektivnosti mají v simulaci I-O modelem podpory PRV vůči národnímu hospodářství, kde jsou započítány efekty nákupu investičního zboží a služeb. Odhadovaná ČPH je za celé PRV uspokojivá.

6.31.6 Otázka 6: Jakým způsobem přispěla opatření PRV k restrukturalizaci sektoru mléka?

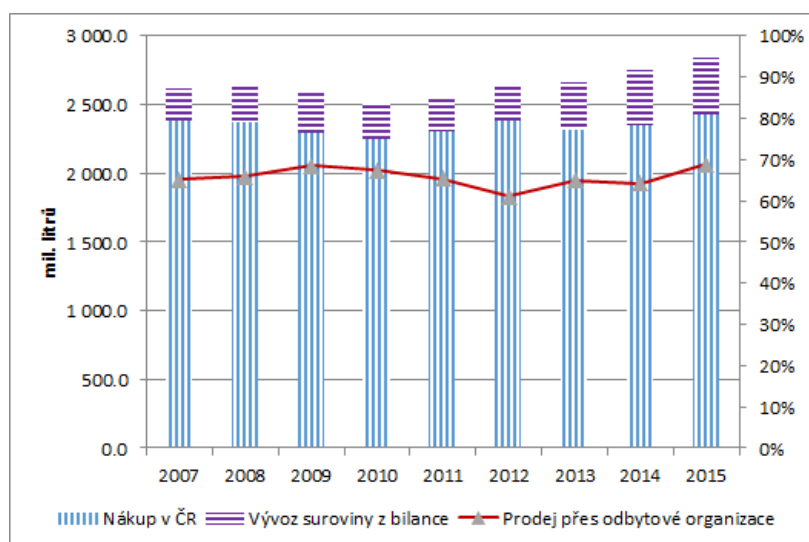
Kontext - vývoj sektoru produkce a zpracování mléka

Vývoj mléčného sektoru v programovém období 2007 až 2013 (tj. do roku 2015) včetně opatření politiky (mimo PRV) je shrnut v tabulce Tab. 6.31.6.1 Tabulka je rozdělena do tří částí. V levém bloku jsou shrnuty podmínky pro rozvoj sektoru dané světovými cenami, tržní politikou a přímými podporami evropské i národní politiky. V prostřední části je vývoj produkce, cen, exportu a ekonomiky mléčného sektoru. V první části je dokumentován strukturální vývoj.

Mléčný sektor zažil velké cenové výkyvy na světových trzích, které s postupným odbouráváním ochrany unijního trhu (vývozní dotace, produkční kvóty) čím dál více ovlivňovaly stabilitu evropského trhu a ten se stal více dynamickým. Období příznivá pro růst produkce byla střídána obdobími přetlaku mléka na trhu, ve kterých byly původní (striktní) politické reformy změkčovány dodatečnými opatřeními EK k podpoře finančních toků a odbytu produkce (mimořádné finanční pomoci, Mléčný balíček). V období nastaly tři cenové špičky (2007, 2011 a 2013) a cenové propady (2009 a 2012), resp. další propad následoval v roce 2015. Česká republika považovala sektor produkce mléka za stále zranitelný a uplatňovala přímé podpory v rámci národních doplňkových přímých plateb a článku 68.

Graf 6.31.6.1: Tržní produkce mléka a její rozdělení

Zdroj: ÚZEI (2016)

Tržní produkce mléka mírně poklesla v době krize, nicméně v zásadě mírně rostla po celé období (Graf 6.31.6.1). Domácí spotřeba mléčných výrobků stagnovala (v důsledku finanční a ekonomické krize/stagnace), ale byla čím dále více saturována výrobky z dovozu. Podíl dovozu na domácí spotřebě vzrostl z 37 % v r. 2007 na 43 % v roce 2015. Exporty sice vzrůstaly, ale zvyšoval se v nich podíl suroviny. (z 10% tržní produkce v r. 2007 na 17 % v letech 2014 a 2015). Vývoz suroviny pomohl udržet v ČR poměrně vysokou míru soběstačnosti, která ze 120 % v roce 2007 postupně vzrostla na 132 % v roce 2015. I přes mírný vzrůst produkce, národní vóta pro mléko nebyla ve sledovaném období vyčerpána ani v jednom roce. Zhruba dvě třetiny mléka jsou obchodovány skrze odbytová družstva.

Nákladová rentabilita (tj. bez zahrnutí podpor) byla negativní v celém období s výjimkou r. 2014. Dá se tvrdit, že sektor produkce mléka je rentabilní jen za vhodné kombinace vysokých cen a podpor, jak ukazuje sloupec rentability s dotacemi.

Stavy dojníc klesaly (k r. 2015 o 10 % k r. 2007), ale užitkovost rostla a rychleji, takže produkce mírně vzrostla (o 22%). Došlo také k odchodu slabších producentů z trhu (od produkce); počet podniků klesl o 30 %. Koncentrace produkce vzrostla z 156 dojných krav na podnik v r. 2007 na 201 v roce 2015. Od produkce mléka odstupovali nejen malí výrobci, ale také zemědělci v oblastech, kde jsou vhodné podmínky pro tržní plodiny a polní velkovýrobu a naopak chovatelé z výrazně méně příznivých oblastí, kde půdní potenciál nestačí na intenzivní mléčnou produkci. Právě v posledně jmenovaném případě se stalo pro chovatele alternativou přejít na extenzivní masnou produkci. Takže zatím co stavy dojníc klesaly (o 11 procent k roku 2015), stavy masných krav vzrostly za stejné období o 33 %.

Počet mlékáren nakupujících syrové mléko zůstal prakticky nezměněn. Je třeba poznamenat, že zásadní strukturální změny v potravinářském oboru zpracování mléka proběhly již před začátkem hodnoceného programového období a další probíhaly spíš skrytě (např. majetkové akvizice bez přímého slučování zpracovatelských podniků).

Tabulka 6.31.6.1: Přehled vývoje sektoru mléka

Rok	Světový trh / ceny	Tržní opatření a podpory EU/CZ	top up, 68, VCS (CZK)	Jedn.	Tržní prod. (mil. l)	Vývoz sur. mléka (%)	Pln. kvóty (%)	CZV (index)	nákl. rentab (%)	rentab. vč dotací (%)	stavy dojníc (tis.)	prvo-výrobci	mlék. Podn.
2007	vysoké	vývozní subvence nulové	2 549	VDJ přežv.	2 618	16	98	1	-2.7	11.1	409.8	2 613	41
2008		vývozní subvence nulové	1 669	VDJ přežv.	2 639	16.6	98.6	0.94	-3.8	8.5	402.5	2 480	41
2009	histor. min.	spuštěny subvence (pozdě), pro ČR 5,79 mil.EUR	1 461	VDJ přežv.	2 588	17.5	96.9	0.69	-25	-11.1	394.1	2 357	43
2010	růst	odbourávání zásob čl. 68, výplata ve 2011	1 310 2 444	VDJ přežv. kTPM dif.sazba	2 508	15.9	93.4	0.83	-7.4	9.36	378.4	2 209	45
2011	růst	bez subvencí, odlehčení int.skladů (vývoz) čl. 68, výplata ve 2012	1 394 2 371	VDJ přežv. kTPM dif.sazba	2 553	16.8	90.7	0.92	-8.73	8.43	373.7	2 224	45
2012	pokles cen	bez subvencí, dobrý vývoz	496 1 399	VDJ přežv. kTPM dif.sazba	2 629	19.8	92.4	0.86	-10.29	4.18	368.7	2 105	41
2013	hist. max.	bez subv., chladno, pomalejší růst prod.	127 1 504	VDJ přežv. kTPM dif.sazba	2 666	19.7	94.2	0.95	-0.82	13.14	372.7	1 895	42
2014	pád	bez subv., růst prod.před kon.kvót, slabé EUR	97 2 858	VDJ přežv. kTPM dif.sazba	2 753	20.6	94.5	1.05	11.81	31.62	370.7	1 815	44
2015	pokles	konec kvót, int.ná z nuly na vys.úroveň, pokles popt.z Číny CZ VCS	102 3 679	VDJ přežv. kTPM VCS	2 844	21.8	98.8	0.85	-7.49	14.84	368.2	1827	44
2016	pokles	mimoř. Platba na dojnice (NV 366/2015)	1 174	kTPM			x	0.73(1-8)					

Zdroj: Zprávy o stavu českého zemědělství

Opatření PRV relevantní cíli restrukturalizace sektoru produkce mléka

Právě ekonomická zranitelnost podniků produkujících mléko byla za mobilizací modernizační politiky směrem k restrukturalizaci mléčného sektoru, a to jak v národním designu Programu rozvoje venkova tak i za urgencí Evropské komise směrem k členským státům v rámci zdravotní prohlídky (Health Check), zejména v kontextu probíhající reformy tržního režimu (eliminace exportních podpor a zrušení kvót).

V rámci opatření 121 Modernizace zemědělských podniků bylo 61 % projektů zaměřeno do sektoru produkce mléka, na něj bylo čerpáno 55 % rozpočtu opatření.

Tabulka 6.31.6.2: Rozložení projektů se sektorovým zaměřením na skot podle oblastí a velikosti

% (Skot - počet projektů)	Horské oblasti	Znevýhodněné mimo horské	Ostatní oblasti	Celkem
Micro/malé	21.3	39.2	8.6	69.1
Střední	3.2	17.3	10.4	30.9
Celkem	24.6	56.4	19.0	

% (Skot - investice)	Horské oblasti	Znevýhodněné mimo horské	Ostatní oblasti	Celkem
Micro/malé	12.9	27.7	7.5	48.1
Střední	5.5	30.6	15.8	51.9
Celkem	18.3	58.3	23.4	

Zdroj: IS SZIF 2016, vlastní výpočty

Z rozložení podniků podle velikosti a oblastí znevýhodnění (Tab. 6.31.6.2) lze aproximovat rozložení mezi mléčným a masným skotem. Odhadujeme, že přibližně dvě třetiny projektů a investic se zaměřením na skot směřovaly do produkce mléka. V Tab. 6.31.6.3 je uveden odhad rozsahu podpory a realizace projektů se zaměřením na produkci mléka. Dá se předpokládat, že velká část těchto prostředků přímo umožnila restrukturalizaci produkce v podnicích (koncentraci produkce do moderních stájí, poskytujících významně zlepšenou pohodu zvířat ve všech kategoriích chovu, efektivnější chov, dojení a uchovávání mléka).

Tabulka 6.31.6.3: Odhad rozsahu podpořených investic v oblasti produkce mléka

	Počet projektů	Celkové investice	Veřejná podpora
		tis. EUR	tis. EUR
121 celkem	4 775	1 178 627	366 631
Zaměřením na skot	2 908	639 494	200 428
Mléčný skot	1 813	463 107	145 146

Zdroj: IS SZIF 2016, vlastní výpočty

Z databáze způsobilých výdajů byly využity údaje o investicích do stájí a technologií pro skot a podobným způsobem jako při posuzování předchozích opatření byl odhadnut rozsah investic do mléčného skotu (Tab. 6.31.6.4). Dá se tedy předpokládat, že čtvrtina investic podpořených z opatření 121 šla do ustájení a technologií pro mléčný skot a do celého restrukturalizačního procesu 40 %.

Tabulka 6.31.6.4: Odhad investičních aktivit přímo mířících na restrukturalizaci sektoru produkce mléka

Investiční aktivity	Jednotky	Proplacené investiční aktivity		
		počet	způsobilé náklady	podpora
Stáje skot mléčný skot	poč./tis.EUR	2 892	130 847	53 450
Technologie mléčný skot	poč./tis.EUR	1 916	89 947	33 911
Restrukturalizace sektoru mléka	poč./tis.EUR	4 808	220 794	87 361
podíl na opatření 121	%	25	24	24

Zdroj: IS SZIF 2016, vlastní výpočty

V rámci opatření 123b (I.1.3.1) Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům připadlo asi 16% projektů na podporu rozvoje oboru zpracování mléka, které vytvořily investiční hodnotu ve výši 63 milionů EUR. Zhruba polovina těchto projektů byla realizována malými podniky.

Tabulka 6.31.6.5: Rozložení účasti podniků v oboru zpracování mléka v opatření 123b Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

		Počet	Celkové výdaje projektu	Veřejná podpora
Podpořené projekty v oboru zpracování mléka	poč./tis.EUR	170	63045	23067
Podíl projektů podpořených v oboru zpracování mléka na opatření 123b	%	15.9	20.4	21.6
Podíl malých podniků na podpořených projektech v oboru zpracování mléka	%	51.9	32.9	30.7
Podíl středních podniků na podpořených projektech v oboru zpracování mléka	%	48.1	67.1	69.3

Zdroj: IS SZIF 2016, vlastní výpočty

V podílu na podporách i vytvořených investicích však dominovaly podniky střední (69 resp. 67 procent). Je však třeba si uvědomit, že 50 % tržeb oboru je generováno 5 největšími společnostmi, které se opatření 123b nezúčastnily. Jak je zmíněno v hodnocení opatření 123b, PRV mohl významněji podpořit rozvoj malých podniků a to platí i pro oblast restrukturalizace mléčného sektoru.

Pro řešení nových výzev stanovených při revizi Společné zemědělské politiky 2007 byly alokovány i dodatečné prostředky pro PRV 2007 až 2013. Ty ČR pak koncentrovala do čtyř z těchto nových výzev a mezi nimi i na podporu restrukturalizace sektoru mléka. Zhruba 31% z dodatečného příspěvku

EZFRV v rámci ERP/HC bylo věnováno právě na podporu restrukturalizace odvětví mléka a mléčných výrobků, a to v rámci opatření 121 - Modernizace zemědělských podniků a 123b - Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům, formou podpory investic v souvislosti s produkcí, zpracováním a uváděním na trh mléka a mléčných výrobků. V tabulce Tab. 6.31.6.6 jsou specifikovány cíle pro užití dodatečných prostředků i jejich naplnění.

Tabulka 6.31.6.6: Realizace dodatečných prostředků Health Check

		Opatření 121	Podíl na celkové podpoře zaměřené na mléko)	Opatření 123b	Podíl na celkové podpoře zaměřené na mléko)
Cíle	počet podpořených podniků	80		35	
	dotace (veřejné prostředky celkem) v tis. EUR	8 801		8 605	
	celkový objem investic v tis. EUR	18 780		14 940	
Realizace (proplaceno)	počet podpořených podniků	78	4%	62	36%
	dotace (veřejné prostředky celkem) v tis. EUR	8801	6%	8388	36%
	celkový objem investic v tis. EUR	28554	6%	23217	37%

Zdroj: IS SZIF, vlastní výpočty

Zatímco v zemědělství (opatření 121) směřovaly do mléčného sektoru podstatně vyšší prostředky než dodatečné prostředky ERP/HC (podíl jen 6 %), v sektoru zpracování mléka (opatření 123b) prostředky ERP/HC tvořily více než třetinu všech prostředků opatření. V analýze opatření 123b jsme ukázali, že prostředky PRV hrály významnou roli v období ekonomické krize (2010 až 2013). Totéž tudíž platí i pro dodatečné prostředky (jež byly implicitně zahrnuty do analýzy opatření 123b).

Hodnocení

Hodnocení bylo uděláno čtyřčlennou skupinou expertů s využitím metody MAPP. Skupina sestávala ze specialisty na komoditu mléko a mléčné výrobky Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) v Praze, ekonoma analytika specialisty na podnikovou ekonomiku a zemědělské podpory též z ÚZEI, ekonoma zemědělského podniku s významným chovem mléčných krav s vysokou užitkovostí, a hodnotitele ekonoma, se zkušenostmi s hodnocením zemědělské politiky. Zemědělský podnik, který byl zastoupen svým ekonomem, je současně členem Odbytového družstva JIH a členem Zemědělského svazu.

Experti se shodli na 12 indikátorech rozvoje odvětví produkce a zpracování mléka, které zahrnují strukturální, ekonomické a environmentální aspekty a pohodu zvířat.

Tabulky hodnotícího procesu MAPP jsou uvedeny v příloze.

Trendy

Experti se shodli, že situace se v sektoru zlepšovala v průběhu programového období jak v produkčních tak v ekonomických i environmentálních parametrech. Pro většinu ukazatelů nastal přechod na vyšší hladinu kolem roku 2011, kdy se zemědělství a částečně i národní ekonomiky vzpamatovaly z šoku finanční krize. Podle názoru expertů se významně zvýšila produktivita práce. To při limitované možnosti expanze dobrých podniků v krátkém čase a při odchodu slabých podniků z podnikání v produkci mléka vedlo ke ztrátě pracovních míst.

Vlivy politik

Matice vlivů ukazuje, že nejvíce působily na indikátory rozvoje odvětví a strukturálních změn investiční pobídky v oblastech ustájení zvířat, technologií krmení a chovu a technologií dojení a skladování mléka. Čtvrtým významnějším faktorem byly platby Pilíře I SZP, včetně křížové podmíněnosti. Experti soudili, že podpory opatření Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123b) nemělo zásadní vliv na rozvoj a strukturální změny v odvětví produkce a trhu se syrovým mlékem. Poznamenejme, že se v tomto ohledu experti soustředili na kontext reformy, která se především týká odbytu syrového mléka. Experti nepopírali pozitivní vliv opatření 123b na zkvalitnění produkce mléčných výrobků a na rozvoj menších zpracovatelů mléka (kteří ovšem nepředstavují významné zpracovatele syrového mléka).

Nejvíce byla opatřeními PRV a dalšími opatřeními a vývojem na trhu ovlivněna produkce mléka (množství a užitkovost) a kvalita mléka; zlepšené ustájení a sledování zvířat vedlo k jejich zlepšenému zdravotnímu stavu, zvýšení užitkovosti a tím celkové ekonomiky chovu. Dále byly velmi kladně oceněny vlivy opatření na životní prostředí (v kontextu s klimatickou změnou i naplňováním nitrátové směrnice) a na pohodu zvířat. Dle expertů se stává vysoká pohoda zvířat standardem v podnikání v oblasti produkce mléka.

Hodnocení - celkové

Experti hodnotili přínos opatření PRV veskrze velmi kladně. Slabinou bylo jen malý vliv na vytváření pracovních příležitostí. K tomu ovšem experti ještě dodávají, že je i častým jevem, že místa jsou, ale trh práce nenabízí dostatečně kvalitní pracovní sílu. Přitom platí, že např. v dojení je pracovní síla zatím nenahraditelná, protože kapacita dojících automatů nestačí na velká stáda, která jsou v ČR běžná (a kam vývoj spěje). Navíc jsou dojící automaty investičně i provozně náročné.

Experti se také shodli na tom, že opatření PRV dávala příležitost všem velikostním typům farem. Ovšem právě využití menšími podniky bylo nedostačující.

Třetím slabým místem v působení podpor PRV byl příjem farem. Experti konstatovali, že investice do stájí a technologií nezaručovaly příznivý efekt na příjmy: předně v krátkém horizontu velké investice neumožňují rychlé přizpůsobení výkyvům trhu a půjčky na ně (oceňovaná mobilizace kapitálu) představují významnou zátěž, jež se zejména projeví v tvorbě zisku. Ten je sice z hlediska společenského méně zajímavý, ale z hlediska vlastníků centrální. Experti se shodli, že v období

programu rozvoje venkova pro roky 2007 až 2013 se mnohé podniky rozhodly stabilizovat příjmovou situaci kombinací intenzivní produkce skotu s bioplynovou stanicí. Výroba energie z obnovitelných zdrojů má garantovanou cenu a příjem z ní (který může dosahovat 30 až 50 % všech tržeb) stabilizuje podnik, přičemž část vstupů a technologií (siláž kukuřice) jsou sdíleny.

Experti se také shodli na tom, že investiční podpory směřující do sektoru produkce a zpracování mléka vytvořily základ pro dlouhodobý rozvoj a tím i konkurenceschopnost. Sektor začíná být schopen naplňovat vysoké environmentální standardy a standardy v oblasti pohody zvířat. Sektor se také dostává do situace, kdy může zaručit vysokou kvalitu produkce a to jak mléka v prvovýrobě tak v následném zpracování.

Jak ukázala situace v roce 2009 a 2015/16, sektor je krátkodobě zranitelný z důvodů, jež již byly shora zmíněny. Proto se doporučuje, aby příjemci lépe zvážili, jakým způsobem budou nevyhnutelné tržní šoky (tzv. volatilitu cen) řešit v kontextu velkých investic.

6. Jakým způsobem přispěla opatření PRV k restrukturalizaci sektoru mléka?

V této otázce jde o zachycení strukturální změny. Strukturální změna je také už zmíněna v hodnotící otázce ke konkurenceschopnosti (5). Protože, ale nebylo dost statistických podkladů k zachycení strukturální změny, hodnocení bylo provedeno expertní skupinou. Závěry jsou:

- produkce syrového mléka se přesunula do nových stájí s vysokými standardy k životnímu prostředí a pohody zvířat. To se mimo jiné projevilo na zdravotním stavu zvířat s efektem na doživost a kvalitu mléka (ve všech ohledech)
- produkce se koncentrovala, ale opatření nediskriminovalo malé producenty, i když je zde prostor pro větší cílení podpor na tuto skupinu. položily se základy dlouhodobé konkurenceschopnosti (ekonomika z rozsahu), ale sektor je krátkodobě zranitelný, také pro nákladové zatížení spojené se splácením úvěrů,
- specifická diversifikace do bioplynových stanic se ukazuje jako životaschopná. Přispívá ke stabilizaci příjmů a přitom je úzce spjata s prvovýrobou.
- Pokračovala koncentrace zpracování mléka do velkých mlékáren. Současně vznikaly malé zpracovatelské kapacity, ty jsou však z hlediska sektoru zanedbatelné.

Vývoj na trhu s mlékem a mléčnými produkty zaznamenal v průběhu programového období velké vzrůsty cen a dramatické pády. Roli hrála především situace na světovém trhu. Tyto efekty je obtížné separovat od těch plynoucích z PRV. To omezuje kvantitativní posouzení ekonomických dopadů.

6.31.7 Otázka 7: Do jaké míry PRV přispělo k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu?

V rámci prevence a adaptace na klimatickou změnu bylo PRV zaměřeno především na nové technologie a ochranu zemědělské produkce proti projevům klimatické změny (extrémním projevům počasí).

Na mitigaci a adaptaci také působila opatření, která sice nebyla zařazena do opatření, která měla reagovat na nové výzvy Health Check, ale přispěla také k působení PRV v této oblasti. Jedná se

především o Agroenvironmentální opatření (214), zejména zatravňování zemědělské půdy a Zalesňování zemědělské půdy (221).

121. Modernizace zemědělských podniků: mechanismus působení tohoto opatření spočíval v modernizaci skladování statkových hnojiv (např. výstavba nebo rekonstrukce jímek, výstavba nebo rekonstrukce pevných hnojišť), zvyšování energetické účinnosti v zemědělství (např. zateplení stájí či skladů), a zavádění mechanismů pro předcházení nepříznivým dopadům mimořádných klimatických událostí (např. výstavba či rekonstrukce protikroupových sítí či fólií).

V případě zdokonalení skladování statkových hnojiv je cílem snižování úniků především amoniaku a případně dalších plynů do ovzduší (např. skladování je prováděno v uzavřeném prostoru). Příčinná vazba mezi opatřením a efektem je v tomto případě do jisté míry oslabená, neboť k částečnému úniku amoniaku může dojít i při provedené investici.

Dalším mechanismem je rekonstrukce/výstavba staveb, které vykazují nižší úniky energií, a tím se snižuje potřeba energií, jejichž produkce je spojena s úniky skleníkových plynů (např. spalováním fosilních paliv pro teplo a elektřinu je produkován CO_2). V tomto případě je příčinná vazba mezi operací a efektem poměrně silná – např. čím vyšší investice do zateplení, tím větší úspora energií. Efekty jsou méně citlivé na externí vlivy za předpokladu, že byla dodržena příslušná technologie.

Poslední skupinou operací podporovaných v rámci tohoto opatření jsou investice pomáhající zemědělcům se adaptovat na klimatickou změnu – např. na extrémní projevy počasí, jako je krupobití. U této operace lze předpokládat relativně silnou příčinnou vazbu mezi operací a efekty, opět za předpokladu, že je dodržena technologie.

123. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům: projekty vedoucí ke zvýšení energetické účinnosti.

Podpora byla mířena na: stavební a technologické investice vedoucí ke zvýšení energetické účinnosti při zpracování zemědělských a potravinářských produktů (např. použití materiálů snižujících tepelné ztráty při výstavbě a rekonstrukci zpracovatelských provozů nebo využití moderních energeticky úsporných technologií, ke skladování zpracovávaných zemědělských a potravinářských produktů či finální úpravě zpracovaných produktů).

I v tomto případě je mechanismus snižování emisí skleníkových plynů postaven na snižování ztrát energie, jejíž produkce je spojena s uvolňováním skleníkových plynů (např. CO_2 při spalování fosilních paliv). V tomto případě je příčinná vazba mezi operací a efektem poměrně silná – např. čím vyšší investice do zateplení, tím větší úspora energií. Efekty jsou méně citlivé na externí vlivy za předpokladu, že byla dodržena příslušná technologie.

Hodnocení se opíralo o databázi SZIF a Výroční zprávy o implementaci PRV a závěry staví na teorii změn (mechanismu působení intervencí). Dopady v podobě skutečné úspory energií nebo objemů redukce uvolněných skleníkových plynů nebylo možné z dostupných dat stanovit.

Výsledky

Výsledky jsou měřeny především počtem podpořených podniků/projektů/objemem investic, které naznačují stupeň naplnění cílů a nepřímo i rozsah působení operace. V rámci podpory projektů naplňujících nové výzvy Health Check bylo v rámci opatření 121 (Modernizace zemědělských podniků) podpořeno 85 podniků v případě skladování statkových hnojiv, což představovalo 100 % dosažení cíle PRV a 9 podniků v případě zvyšování energetické účinnosti (dosažení 90 % cíle). V případě podpory mechanismů pro předcházení nepříznivým dopadům klimatických změn (podpora adaptace) bylo podpořeno 10 podniků (dosažení 25 % cíle), avšak objem investic přesáhl cíl o 48 %.

V případě zlepšení skladování byla průměrná finanční náročnost jednoho projektu 532,7 tis. EUR, u zvýšení energetické náročnosti 423,6 tis. EUR a projekty adaptace na extrémní povětrnostní vlivy 695,7 tis. EUR. Jednalo se tedy ve většině případů o poměrně velké projekty se značným dopadem. Z hlediska počtu příjemců sice cíle nebylo dosaženo v případě mechanismů pro předcházení nepříznivým dopadům mimořádných klimatických změn, ale objem investic nepřímo indikuje, že cíle v oblasti adaptace bylo dosaženo.

U opatření 123 (Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům) bylo podpořeno 12 podniků (dosažení cíle 120%) a objem investic přesáhl cílovou hodnotu o 34 %.

Cílů v tomto opatření bylo dosaženo. V případě opatření 123 měl průměrný projekt velikost 946,5 tis. EUR, což představuje také projekt velkého rozsahu, který může představovat značné úspory energie.

U obou opatření byly cíle dosaženy a vzhledem k průměrné velikosti projektů mělo opatření v podnicích vzhledem k úspoře energií značný vliv. Pozitivní vliv investičních opatření Osy I na životní prostředí včetně klimatické změny (např. úspora energií) potvrdila kvalitativně také fokusní skupina za použití metody MAPP (viz příloha).

Agroenvironmentální opatření (214)

Působení AEO je zejména ve změně způsobů hospodaření (např. zatravnění orné půdy), které vede k redukci spotřeby hnojiv a prostředků na ochranu rostlin (emise spojené s výrobou a aplikací), snižování emisí N_2O a také vázání C v travním drnu.

Potenciál opatření k redukci N_2O emisí ze zemědělství se pohybuje za programové období v řádu 998,6 Gg CO_2 eq. Vůči celkovým emisím skleníkových plynů ze sektoru zemědělství představuje redukční potenciál AEO míru snížení na úrovni 0,62% až 2,39 % v závislosti na podpořené výměře AEO.

V důsledku změny užívání půdy (přeměny orné půdy na travní porosty) je odhadován příspěvek opatření k redukci CO_2 emisí v řádu 587,5 Gg CO_2 za programové období oproti scénáři bez implementace opatření.

Zalesňování zemědělské půdy (221).

Po zalesnění se dlouhodobě ukládá uhlík v dřevní hmotě. Při zalesnění plochy 2 865 ha dochází dlouhodobě k ukládání 34,9 Gg CO₂.

Hodnocení průřezové otázky bylo provedeno také v rámci **fokusní skupiny a to metodou MAPP**. Zúčastnili se jí zejména odborníci na klimatickou změnu a zemědělství a cílem bylo dojít ke shodě v bodovém hodnocení vlivu vybraných opatření s případným vysvětlením hodnocení.

Nejprve byl ve skupině vybudován kontext (skupina se shodla na trendech a v klíčových faktorech příspěvku zemědělství ke klimatické změně) a potom podle jednotlivých opatření dávala váhy jejich vlivu na klimatickou změnu (na škále 1-5).

Největší kumulativní bodové ohodnocení vůči vybraným typům vlivů zemědělství na klimatickou změnu dosáhly Zalesňování zemědělské půdy (10 bodů), Modernizace zemědělských podniků (9 bodů), které následovalo AEO a LFA se 7 body.

U zalesňování byl argument, že je jedno z mála opatření, které má jednoznačný vliv a které nemá případné kontroverzní a více směrné vlivy, které by se mohly navzájem rušit. Nejvíce byl vliv přisouzen: marginálně pozitivní u emisí skleníkových plynů z půdy a u emisí ze zemědělské techniky (méně operací na půdě), významný vliv se střednědobým dopadem byl identifikován v případě Hospodaření směřující k redukci skleníkových plynů a ukládání uhlíku (fixace C v dřevní hmotě) a mírně pozitivní vliv na rozvoj OZE.

U Modernizace zemědělských podniků bylo hlavním argumentem, že nové technologie jsou technologickým pokrokem vedeny k úsporám energií, takže obnova již zpravidla znamená efektivnější spotřebu energií. Toto opatření sice nevykazovalo vysoké hodnoty u žádného z vlivů, ale působilo v mnohých částečně pozitivně, takže celkový vliv byl relativně vysoký ve srovnání s ostatními opatřeními. Marginálně pozitivní vliv byl identifikován v případě: emise skleníkových plynů z živočišné výroby (enterická fermentace), emise skleníkových plynů z živočišné výroby (management statkových hnojiv), emise ze zemědělské techniky, a rozvoj OZE.

U AEO byl identifikován významný vliv v délce trvání programu u ukazatelů Emisí skleníkových plynů z půdy a u Hospodaření směřující k redukci skleníkových plynů a ukládání uhlíku.

U podpor LFA byl identifikován nepřímý marginálně pozitivní vliv na zachování travních porostů (Emise skleníkových plynů z půdy) a významný vliv na Hospodaření směřující k redukci skleníkových plynů a ukládání uhlíku (nepřímo motivovaly k zatravňování).

Odpověď na hodnotící otázku: Do jaké míry přispěl PRV k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu?

Souhrnně lze říci, že PRV v této oblasti naplnilo svoje cíle. U investičních akcí se podařilo podpořit plánovaný počet projektů, mířících zpravidla na změny, které vedly zřetelně k redukci emisí (zejména tam, kde byla příčinná vazba silná, jako byly např. izolace budov). Tyto investice vykazují vysoký efekt v redukci skleníkových plynů.

Významný vliv byl také u redukce emisí amoniaku investicemi např. do skladovacích kapacit statkových hnojiv, které jsou významným zdrojem tohoto plynu.

Velkou skupinou investic byly operace mířící na adaptaci na extrémní klimatické vlivy, způsobené klimatickou změnou – u těchto investic lze předpokládat vysoký efekt.

Kvalitativní hodnocení ukázalo, že Modernizace zemědělských podniků má na klimatickou změnu pozitivní vliv a to zejména redukcí emisí skleníkových plynů (např. ze zemědělské techniky či úspora energie u budov).

V rámci PRV je ještě několik opatření, jejichž pozitivní vliv na klimatickou změnu není nezanedbatelný. Jsou to zejména Zalesňování zemědělské půdy a AEO, které se podílejí na snižování emisí a současně na ukládání uhlíku.

Celkově lze konstatovat, že v rámci možného působení byl příspěvek PRV jak k mitigaci tak k adaptaci významný. Je nutné dodat, že v rámci celkových emisí a ukládání skleníkových plynů v zemědělství jsou možnosti příspěvku PRV k prevenci klimatické změny omezené.

6.31.8 Otázka 8: Do jaké míry PRV přispělo k lepšímu managementu vody (kvalita, užití, kvantita)?

Voda v zemědělství

Voda patří k základním složkám životního prostředí, které zemědělství využívá a současně má na ni vliv. Plodiny nemají výnosy, pokud není dostatek vláhy. Zemědělci využívají vodu na závlahy nebo k napájení zvířat a v neposlední řadě i v technologických procesech, jako je zpracování zemědělských komodit a výroba potravin. Voda v krajině je do značné míry závislá na způsobu využívání zemědělské půdy a na odpovídajících strukturách v krajině (např. podíl orné půdy a travních porostů, existence prvků v krajině bránících erozi nebo podporujících ekologickou stabilitu).

Program rozvoje venkova zahrnuje řadu opatření, která mají jako bezprostřední cíl právě množství a jakost vody a určitou skupinu, kde se jedná spíše o vedlejší efekty sledování jiného cíle. Opatření, které bylo Health checkem identifikováno, jako opatření s bezprostředním cílem na ochranu vod jsou operace v rámci Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům a Pozemkové úpravy.

Pro kontext lze zdůraznit, že např. v Jihomoravském kraji od roku 2002 do současnosti způsobily regionální povodně škody ve výši 1,7 mld. Kč, přičemž zejména škody způsobené lokálními povodněmi nebyly dosud vyhodnocovány. To znamená, že skutečný rozsah škod byl ještě vyšší.

Všechna zmíněná opatření byla hodnocena na úrovni opatření a dopady opatření na vodu byly v rámci tohoto hodnocení již zmíněny. Odpovídání na průřezovou otázku bude vycházet z těchto hodnocení a posoudí jejich společný efekt, přičemž dopady bude možné vzhledem k omezené dostupnosti detailních dat hodnotit jen kvalitativně na základě logiky intervence.

Jako přístup k hodnocení byla zvolena agregace výsledků hodnocení opatření

Opatření s hlavním cílem v ochraně vod

- 123, 124. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům a
- 125. Pozemkové úpravy.

Zdroj dat: zejména IS SZIF a výsledky hodnocení zmíněných opatření, dostupná data neumožňovala odlišit některá opatření tak detailně, aby bylo možné některé efekty posoudit odděleně (např. detailněji odlišit typy společných zařízení v rámci sledovaných skupin technických opatření u KoPÚ). Část dat byla doplněna případovými studiemi.

Mechanismus působení byl v případě opatření 123 (Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům) zvýšení účinnosti čištění odpadních vod podporou rekonstrukce/budování čistíren odpadních vod, které vznikají při zpracování a marketingu zemědělských a potravinářských produktů. Logika intervence ukazuje na velmi přímočaré a silné příčinné vazby mezi intervencí a efektem (čištění odpadních vod), což implikuje, že každá akce vedla ke zlepšení jakosti vypuštěných vod. Každé budování čistírny odpadních vod navíc podléhá povinnosti připravit projekt, který již analyzuje a obhazuje technologii i efekty čištění (jedná se o standardizovaný proces). Jinými slovy hodnocení staví na předpokladu, že každá investice do čištění odpadních vod, která zavádí schválenou technologii, přináší očekávané efekty. V rámci PRV nebyly cíleny podpory specificky na zavlažování a jiné formy užívání vody.

V rámci opatření 125 (Pozemkové úpravy) byla podporována vodohospodářská opatření sloužících ke zlepšení vodního režimu v krajině s cílem retence vody v krajině, snížení rizika eroze a povodní. Působení společných zařízení bylo následující: opatření proti erozi (meze, průlehy atd.) zpomalují povrchový odtok vody a převádějí jej na podpovrchový, a tím zajišťují akumulaci vod v krajině a současně působí jako prevence proti povodním. Další typy opatření zachycují přívalové deště a neškodně je odvádí mimo ohrožené lokality (např. obce), jedná se o zpevněné příkopy nebo suché nádrže. Také tato opatření přispívají k zadržení vody v krajině a zpomalení jejího odtoku. Externí vlivy, které mohou ovlivnit konečný dopad opatření, jsou v tomto případě především průběh počasí, tj. opatření nemusí mít dlouho vliv při absenci extrémních projevů počasí. Avšak procesy, na které opatření míří (např. eroze), jsou projektovány na dlouhodobý průměr (viz Wishmeierova rovnice na výpočet erozního smyvu) a průběh počasí ve střednědobém horizontu (v rámci programového období) nelze tedy plně brát v potaz při posuzování efektů opatření. Ve skutečnosti jsou technická opatření v rámci pozemkových úprav (meze, zatravnění, suché nádrže atd.) projektována tak, aby bylo možné prokázat a obhájit projektovaný efekt a jsou navrhována dle schválených metodik. Navíc např. u protierozní ochrany je příčinná vazba mezi opatřením a efektem natolik silná, že již zavedení opatření při dodržení doporučení v projektu dává silný předpoklad naplnění očekávaných efektů. Bohužel u databáze zahrnující aktivity opatření Pozemkové úpravy neobsahují efekty jednotlivých technických opatření a tyto jsou natolik pestré, že nebylo z hlediska kapacit možné provést měření každého efektu, včetně dopadů na vody. Proto je posouzení spíše kvalitativní a postavené především na teorii změn a provedených případových studiích. Případové studie prokázaly efekt zejména na

kritických místech, kde např. k erozi docházelo velmi často. Na místech s nižšími riziky bylo možné prokázat efekt jen modelově, tj. propočty, které jsou prováděny při návrzích společných zařízení.

Opatření, která by pro zlepšení managementu vody směřována, dosáhla svých cílů různou měrou.

Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (kód 123): V rámci investic do zpracování zemědělských produktů byly dosažené cíle na úrovni 60 % u počtu podniků a na úrovni 20% v objemu investic. Je zřejmé, že při přípravě PRV byla provedena analýza potřeb a navrhované cíle odrážely prostor pro zlepšení v tomto sektoru. Z tohoto hlediska lze považovat dosažení zlepšení za mírně nadprůměrné z hlediska počtu projektů a při tom za efektivní v případě podpořených projektů (nutný schválený projekt a jsou malé externí vlivy na efekt).

Pozemkové úpravy (125): V případě Pozemkových úprav byly cíle výrazně překročeny (160 % u počtu operací, 118 % u celkových investic). Také zde je silná příčinná vazba mezi realizovanými opatřeními a projektovaným efektem, neboť se opírají zpravidla o projekty odborných organizací a z externích vlivů se může projevit krátkodobě zejména průběh počasí, který je však dlouhodobě do značné míry eliminován odborně schválenými postupy projektantů. Se zahrnutím všech opatření s vodohospodářským charakterem (tedy i nad 20 projektů v rámci Health Check) byla opatření vybudována na ploše 228,5 ha. V případě, že všechny projekty představují nádrže (celkem 32 a z toho za Health Check 20), potom se jedná o poměrně značný podíl území s ochranou proti povodním (nejčastěji je budován jeden na katastr, jen tam kde jsou rizika značná, se jich realizuje více v jednom katastru). Objem investic v rámci Health Check představoval 4,5% celkových investic do provádění pozemkových úprav.

Vzhledem k dostupnosti finančních prostředků z veřejných národních zdrojů by sice řada společných zařízení byla v budoucnu vybudována, ale v mnohem dlouhodobějším horizontu. Tato okolnost umožňuje tvrdit, že zpomalení realizace společných zařízení by bylo zásadní a z hlediska efektu to znamená, že rozsah škod, který by mezitím nastal, by byl značný (viz škody povodněmi).

Významným příspěvkem ke zlepšení jakosti vod byla podpora budování ČOV (celkem 108 projektů) a 153 realizovaných projektů kanalizace v rámci opatření 321 a 323 (Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby). Nejedná se sice o opatření v rámci Health Check, ale význam příspěvku k zvyšování jakosti vod je tak značný, že je nutné jej zmínit.

Z hlediska snižování tlaku na jakost vod mělo značný význam také opatření AEO, které v řadě podopatření vedlo ke snižování spotřeby živin na zemědělské půdě.

Odpověď na hodnotící otázku: Do jaké míry přispělo PRV k lepšímu managementu vody?

Z hlediska reálně možného vlivu PRV na management vody v zemědělství, mělo PRV velmi významný vliv. Jistá rezerva se ukazuje v případě investic do čistíren odpadních vod v potravinářství (je zde jistý potenciál pro podporu většího počtu projektů), avšak vynaložené investice byly ekonomicky velmi efektivní a prokazatelně přispěly ke zlepšení jakosti vod.

Na druhé straně v rámci Pozemkových úprav bylo vybudováno značné množství vodohospodářských opatření, která mají na dotčené katastry zásadní vliv z hlediska ochrany před povodněmi a také pro zadržení vody v krajině (část vody je převedena do podpovrchového odtoku). Tato opatření prokazatelně přispěla k zadržení vody v krajině a tím měla i pozitivní vliv na objem vody v krajině.

Závěry a doporučení

Opatření **Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům** a **Pozemkové úpravy** využily velmi efektivně svůj potenciál zlepšit management vod v českém zemědělství (zejména přihlídneme-li k reálným možnostem těchto opatření). V obou případech byly investice ekonomicky velmi efektivní. Posouzení dopadů mohlo být provedeno jen kvalitativně (s podporou případových studií).

Pro detailnější posouzení dopadů investic na management vod by bylo žádoucí přesněji sledovat rozsah realizace dle jednotlivých technických opatření u Pozemkových úprav a kapacity budovaných ČOV v rámci opatření typu Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům.

6.31.9 Otázka 9: Do jaké míry PRV přispělo ke zlepšení kvality života na venkově a podpoře diverzifikace na venkově?

Odpověď byla odvozena na základě dopadového indikátoru:

- Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích
- Čistá přidaná hodnota v podpořených podnicích
- Míra vlivu intervencí PRV na změnu HPH a kvalitu života na venkově (dle výsledků dotazníkových šetření a dle podnikových ukazatelů podpořených firem).

Odpověď vycházela z agregace výsledků hodnocení následujících opatření:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy (kód 311)
- III.1.2 Podpora zakládání podniků jejich rozvoje (kód 312)
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu (kód 313)

Východiska pro hodnocení kvality života a podpoře diverzifikace na venkově v důsledku intervencí PRV

Program rozvoje venkova se snažil reflektovat základní urbanizační trendy a z toho plynoucí potřeby pro různorodé části českého venkova. Na straně jedné stále probíhá proces suburbanizace v zázemí velkých měst a s tím jsou spojeny zejména potřeby infrastrukturního dovybavení satelitních obcí. Současně jsou však patrné trendy spojené s odchodem ekonomicky aktivních obyvatel z vnitřních i vnějších periferií Česka a z dalších venkovských oblastí. V tomto případě je dlouhodobě nezbytné podporovat zvyšování diverzifikace ekonomických činností a tím podporovat zvyšování kvality života na venkově (včetně posílení atraktivity pro bydlení a podnikání). Proto se vybrané intervence z PRV zaměřily na rozvoj stávajících mikropodniků (formou diverzifikace ekonomických nezemědělských aktivit) a celkovou změnu hospodářské struktury venkova. Společně s diverzifikací byla snaha přispět k tvorbě pracovních míst a s tím spojeného zlepšení kvality života na venkově. Tyto aktivity bylo nezbytné podporovat mj. kvůli očekávaným úbytkům pracovních příležitostí v zemědělství a na to navázaných sektorech.

Hrubá přidaná hodnota

V opatření III.1.1 (kód 311) byla v průběhu realizace podpořených projektů vytvořena hrubá přidaná hodnota 6 873 tis. EUR, což představuje více než čtyřnásobek očekávané cílové hodnoty (2 200 tis. EUR). Většina příjemců zaznamenala bezprostřední pozitivní efekt investice na konkurenceschopnost svých podniků. Ta byla dána mj. nárůstem produkce, diverzifikací vyráběných produktů i zvýšením efektivity práce a vyráběných produktů. Výsledkem toho všeho byl růst přidané hodnoty v podpořených podnicích.

Opatření III.1.2 (kód 312) bylo ze své podstaty zaměřeno právě na podporu zakládání podniků a jejich rozvoje/diverzifikace. Opatření bylo zaměřeno na podporu dvou tematických oblastí. Za prvé se jednalo o podporu zakládání nových a rozvoje existujících nezemědělských mikropodniků (tj. podniků do 10 zaměstnanců s ročním obrátem do 2 mil. EUR) v oblasti řemesel a služeb pro venkovské hospodářství a obyvatelstvo. Za druhé bylo možné i v tomto opatření podporovat výstavbu jednotek tvrdé infrastruktury pro zpracování a využívání OZE. V této souvislosti byla kumulovaná hodnota hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích 3 584 tis. EUR (celkově bylo podpořeno 1 035 podniků na venkově).

Opatření III.1.3 (kód 313) bylo zaměřeno na rozvoj doplňkové infrastruktury cestovního ruchu ve venkovských oblastech. Dle intervenční logiky mělo toto opatření snahu podpořit různorodost ekonomických aktivit formou rozvoje nezemědělské produkce a podpořit zaměstnanost ve venkovských oblastech. Ve výsledku mělo dojít ke zatraktivnění venkovských oblastí a tím ke zvýšení kvality života na venkově. Celkově bylo podpořeno 581 projektů a kumulovaná hrubá přidaná hodnota v podpořených podnicích dosáhla 2 700 tis. EUR.

Zbýlá opatření osy III měla nepochybný vliv podporu a rozvoj aktivit zvyšujících kvalitu života v obcích, ale jejich přínos je obtížně kvantifikovatelný (exaktně měřitelný), a proto byla snaha podchytit tyto souvislosti alespoň v dotazníkovém šetření a řízených rozhovorech.

Čistá přidaná hodnota

Specificky byla pozornost zaměřena na srovnání podpořených a nepodpořených žadatelů. V této souvislosti byly vypočítány efekty mrtvé váhy, vytěšňovací efekt, substituční efekt, pákový efekt a multiplikační efekt. Evaluátor vždy porovnával situaci u podpořených a nepodpořených žadatelů a specificky byly hodnoceny vybrané okresy s nejvyšší a nejnižší intenzitou podpory v daném opatření (metodický postup je uveden vždy u příslušného opatření). Zjištění z provedených analýz tvořily hlavní vstupy pro kontrafaktuální analýzu, při které bylo využito metody DiD. Následována byla zejména metodika „*Approaches for assessing the impacts of the Rural Development Programmes in the context of multiple intervening factors*“ (EC 2010). Dosažené hodnoty hrubých a čistých pracovních míst dle jednotlivých opatření jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 6.31.9.1: Výsledky dopadových indikátorů opatření III.1.1, III.1.2, III.1.3

	Indikátor dopadu	Jednotka	Cílová hodnota	Dosažená hodnota	Hodnota po očištění - dopad	Plnění cílové hodnoty (k očištěné hodnotě) v %	Podíl dosažené hodnoty/očištěné hodnoty v %
III.1.1	Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	tis. EUR	2 200	6 873	8 970	407,7	130,5
III.1.2	Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	tis. EUR	1400	3 584	5 200	371,4	145,1
III.1.3	Zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích	tis. EUR	700	2700	1 360	194,3	50,4
Celkem		tis. EUR	4 300	13 157	15 530	361,2	118,0

Zdroj: Program rozvoje venkova ČR, 2007-2013, vlastní výpočty podle zpracované metodiky

Pozn.: Kvantifikace jednotlivých efektů, které byly vypočítány pro očištění hrubé přidané hodnoty, jsou uvedeny u analýz jednotlivých opatření závěrečné zprávy evaluace

Program rozvoje venkova si kladl za cíl zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích na úroveň alespoň 4 300 tis. EUR. Dosažená hodnota kumulativního nápočtu nezemědělské HPH v jednotlivých opatřeních je uvedena ve výše uvedené tabulce. Dosažené hodnoty ve všech případech převyšují odhad plnění na období 2007 – 2013. Nejvyšší podíl na dosažené hrubé přidané hodnotě mělo opatření III.1.1 a III.1.2. Důležitým krokem bylo očištění nezemědělské hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích prostřednictvím vypočítaných efektů. V případě opatření III.1.1 a III.1.2 je očištěná hodnota ještě vyšší než byla dosažená hrubá přidaná hodnota. Důvodem je především efekt multiplikace a pákový efekt. Naopak v případě opatření III.1.3 je očištěná hodnota HPH nižší než dosažená hodnota. Ale i v tomto případě je výsledná hodnota stále vyšší (1360 tis. EUR), než byl původní předpoklad a odhad plnění na období 2007 – 2013 (700 tis. EUR). U tohoto opatření byl nicméně identifikován efekt určitého vytěsnění. Důvodem je především velké množství podnikatelů v oblasti poskytování pohostinských a ubytovacích kapacit v České republice celkově. Konkurence v jednotlivých regionech je tedy vysoká. Z tohoto důvodu podpora pouze vybrané skupiny podniků evidentně způsobila vytěsnění u nepodpořených podniků.

Míra vlivu intervencí PRV na diverzifikaci a změnu přidané hodnoty podpořených podniků

Opatření III.1.1 mělo heterogenní charakter z hlediska podporovaných projektů, nicméně polovina z nich (56,3 %) byla zaměřena výhradně na diverzifikaci nezemědělských činností (263 projektů). Výsledky hodnocení prokázaly, že příjemci tohoto opatření mohou úspěšně diverzifikovat své aktivity a příjmovou strukturu jinými aktivitami, které jsou často napojeny na jejich hlavní činnost. Pravděpodobně nejlepším příkladem jsou bioplynové stanice a peletizační linky, kde může zemědělský odpad sloužit jako vstup pro dodatečné aktivity. Rovněž tyto dodatečné aktivity mohou do jisté míry přispět k celkové ekonomické výkonnosti příjemců, v některých případech může podíl příjmu generovaným z těchto dodatečných aktivit dosáhnout až 30 %. Podpora v rámci opatření III.1.1. a diverzifikace činností zemědělců do jiných oblastí příjemcům pomoci v řadě případů významně pomohla překonat a řešit problémy vyvolané celosvětovou krizí, zvyšování cen vstupů, snižování výkupních cen zemědělských produktů a poruchami jejich odbytu.

Opatření III.1.2 v naprosté většině případů přispělo k zavedení nových technologií do výroby (ať již u nových, ale zejména u existujících podniků), což mělo různé efekty. Jednak došlo k očekávané diverzifikaci výroby, tj. nové přístrojové vybavení a nové technologie umožnily vyrábět nové výrobky, které s původním vybavením provozoven nebylo možné vyrobit. V těchto případech došlo také k podstatnému navýšení příjmů mikropodniků (viz kontingenční tabulky v analýze III.1.2). Druhým velmi častým přínosem bylo zvýšení produktivity práce a s tím spojený zvýšený objem produkce/výroby. Nové technologie často umožnily rychlejší a efektivnější výrobu a zlepšily podmínky pracovního procesu. Celkově však výnosy a příjmy podniků v důsledku realizace projektu takřka kopírují „normální rozdělení“ (viz detailní analýzy opatření III.1.2) a efekty v této oblasti nelze přeceňovat (vliv byl průměrný, ačkoliv lze nalézt případy mikropodniků se skokovým růstem příjmů). Opatření III.1.2 iniciovalo investiční aktivitu zejména u podnikatelů, kteří by o založení zcela nového podniku nebo diverzifikaci stávajících aktivit neuvažovali. U cca 22 % příjemců, kteří se jednoznačně vyjádřili, že by bez PRV projekt nikdy nerealizovali, tvořil podíl příjmů na současném obratu 80 – 100 %. Podpora z PRV tak měla zásadní impuls v rozvoji podnikatelských aktivit. Obecně však byla velmi početná skupina příjemců, u kterých podíl výnosů/příjmů na obratu tvořil max. 20 % (což odpovídá reálné diverzifikaci aktivit).

Opatření III.1.3 podporovalo jednak projekty, kde došlo k modernizaci a revitalizaci stávajících ubytovacích kapacit, ale také ty, ve kterých byl podpořen vznik zcela nových ubytovacích a pohostinských kapacit a služeb. Jednoznačně se ukazuje, že u příjemců, kteří by bez PRV podobný typ aktivit nikdy nerealizovali, tvoří podíl příjmů nových služeb podstatnou část obratu podniku. Naopak u příjemců, kteří byli rozhodnutí projektový záměr realizovat i bez PRV je podíl příjmů nových služeb na obratu podstatně nižší. V těchto případech došlo k „opravdové“ diversifikaci ekonomických aktivit. Celkově 63 % příjemců má příjmy z nově provozovaných služeb max. 20 % na celkovém obratu. To lze označit za ekonomickou diverzifikaci podnikatelských aktivit (pozn. 76 % všech příjemců vykazuje podíl příjmů na obratu max. 40 %). Z hlediska poptávky zákazníků nejsou rozdíly mezi oběma skupinami významné (ačkoliv u nově vzniklých kapacit je náročnější marketing a růst poptávky je pomalejší). Většina poskytovatelů ubytovacích kapacit zažívá růst poptávky v posledních 6 letech, což je způsobeno zejména vnějšími vlivy (ekonomická a zahraničně-bezpečnostní situace), které způsobily zájem o tuzemskou turistiku. Průměrná vytiženost ubytovacích kapacit po realizaci projektu je cca 30 %. V případě projektů, které již provozovaly ubytovací kapacity i před intervencí z PRV (a je

tedy možné provést komparaci) došlo k průměrnému nárůstu počtu přenocování o 113 % (velmi často se jednalo o rozšíření kapacit, což umožnilo další růst).

Odpověď na průřezovou otázku: Do jaké míry PRV přispělo ke zlepšení kvality života na venkově a podpoře diverzifikace na venkově?

Opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3 účinně přispěla k diverzifikaci aktivit podpořených příjemců a tím i značné části zemědělského i nezemědělského sektoru, a zprostředkovaně podpořilo i rozvoj venkova. Úspěšná diverzifikace ekonomických aktivit umožnila jednotlivým subjektům – příjemcům zvýšit jejich celkovou výkonnost a podpořit jejich ekonomickou stabilitu prostřednictvím dalších nezemědělských ekonomických činností, často napojených na hlavní činnost. Dobrým příkladem jsou vybudovaná zařízení na výrobu a využití OZE (bioplynové stanice, kotelny a výtopny na biomasu, peletárny na biopaliva) využívající surovin a odpadů ze zemědělské výroby, ale i další řemeslné provozy (truhlářství, dřevovýroba, kovovýroba, zpracování regionálních produktů apod.) a opravárenských provozů pro automobily a domácí stroje a zařízení, které se velmi efektivně doplňují s hlavní – zemědělskou činností. Podpořené aktivity směřovaly do nejrůznějších nezemědělských aktivit a přispěli k rozšíření nabídky výrobků a služeb na venkově.

Opatření III.1.2 bylo specificky zaměřeno zejména na rozvoj stávajících mikropodniků (87 % projektů) a jen okrajově přispěla ke vzniku zcela nových ekonomických subjektů ve venkovských obcích (17 %). Projektové aktivity přispěly k využití různých staveb a objektů ve venkovských obcích, kde bylo možné zřídít novou nebo rozšířit stávající výrobu. Intervence přispěly k využití chátrajících nebo nevyužívaných prostor, které by ve střednědobém horizontu mohly představovat potenciální problém pro obce. V naprosté většině případů došlo k zavedení nových technologií do výroby, což mělo různé efekty. Jednak došlo k očekávané diverzifikaci výroby tj. nové přístrojové vybavení a nové technologie umožnily vyrábět nové výrobky, které s původním vybavením provozoven nebylo možné vyrobit. V těchto případech došlo také k podstatnému navýšení příjmů takových mikropodniků. Druhým velmi častým přínosem bylo zvýšení produktivity práce a s tím spojený zvýšený objem produkce/výroby. Nové technologie často umožnily rychlejší a efektivnější výrobu a zlepšily podmínky pracovního procesu.

Projektové aktivity v rámci opatření III.1.3 mají pro většinu příjemců doplňující význam z hlediska celkového obrátu a příjmů z podnikatelské činnosti. Nicméně ve vybraných případech došlo i k zásadnímu růstu.

6.31.10 Otázka 10: Do jaké míry PRV přispělo k povzbuzení inovačních aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví?

Inovace a transfer znalostí jsou viděny jako jedna z hlavních cest, jak zvýšit výkonnost zemědělství, zlepšit kvalitu produktů a oslovit efektivně problematický vztah mezi zemědělstvím a přírodními zdroji. V programovém dokumentu se uvádí: „V ČR bude (prostřednictvím PRV) podporován přenos znalostí, modernizace a inovace při produkci potravin, se zaměřením zvláště na malé a střední podniky ...“. Přenos znalostí není bez nákladů a inovace s sebou vážou nemalou míru nejistoty, zda nový proces a nové produkty přinesou očekávané ekonomické efekty. Vysoká rizika a náklady transferu znalostí a inovací mohou představovat příliš velkou zátěž pro malé a střední podniky a ty následně tendují inovovat méně. Proto byl při návrhu PRV kladen důraz na malé a střední podniky.

Inovační proces je mnohem komplikovanější, než lineární cesta od výzkumu do praxe. Tato cesta je součástí inovačního procesu, avšak takto lineárně ji můžeme chápat, až když inovace přejde do stádia „režimu“ (pozn. úroveň inovačního procesu). Na počátku inovátor řeší nějaký problém ve své praxi, který mu brání, aby naplnil své cíle nebo využil příležitosti. Obvykle na řešení sám nestačí pro nedostatek znalostí a hledá pomoc ve svých „znalostních“ sítích. Ne nutně musí být vždy osloven výzkum, ale často bývá výzkum důležitým nebo dokonce rozhodujícím činitelem v nalezení řešení. S pomocí znalostních sítí, inovátor nejen řeší problém, ale také tyto sítě dále šíří nabytou znalost spojenou s řešením. Nejprve se znalost uplatí v užší nice, pokud je ale inovace úspěšná, šíří se až k režimu (k běžnému převzetí znalosti do praxe). V tomto hodnocení se pokusíme posoudit, do jaké míry podpořila opatření PRV inovační procesy od podpory inovátorovi přes vytváření nik až k režimu.

Tabulka 6.31.10.1: Příspěvek opatření k inovačním aktivitám v zemědělství, lesnictví a potravinářství.

Opatření	121	122	123	124	111	114	311	Srovnání
Inovační aktivity	Modernizace zemědělství	Lesnická technika	Přidávání hodnoty ...	Spolupráce při vývoji...	Odborné vzdělávání ...	Využívání porad. služeb ...	Diversifikace zemědělství ...	zastoupení v potravin. průmyslu *)
pořízení strojů a zařízení	X	X	X	X			X	38%
uvádění inovací na trh			x					30%
pořízení jiných externích znalostí						x		8%
desing produktu			x					21%
externí výzkum				x				13%
vnitřní tj. vlastní výzkum								33%
školení a vzdělávání					x			25%

*) Šetření o inovacích (CIS) 2012, ČSÚ, respondent mohli označit více aktivit a tudíž součet nedává 100%

x) značí, že aktivita byla v daném opatření možná (velká X) a tučná, značí, že to byla jedna z hlavních aktivit)

Zdroj: vlastní shrnutí na základě výsledků hodnocení jednotlivých opatření.

V mnoha opatřeních Osy 1 respondenti výběrových šetření mezi příjemci indikovali zavedení nových procesů a nových produktů v důsledku podpor PRV. Změny v chování příjemců opatření Osy 1, výsledky a strukturální změny je třeba studovat v souvislosti i s opatřením Osy 3 Diversifikace do činnosti nezemědělské povahy (311). Zejména v souvislosti s budováním bioplynových stanic, jak je zmíněno u hodnocení restrukturalizace mléčného sektoru. Považujeme tedy za relevantní analyzovat, jak přispěla opatření 121, 122, 123, 124, 111, 114 a 311 k povzbuzení inovačních aktivit. Využijeme k tomu kategorizaci podle šetření o inovacích ČSÚ (což je evropské šetření „Community Innovation Survey“, CIS podle tzv. Oslo manuálu).

V tabulce shora (Tab. 6.31.10.1) ukazujeme, která opatření připívala ke které inovační aktivitě (označujeme „x“). Velké X a tučné značí náš soud, že příspěvek byl významný. Poznamenejme, že jde o kvalitativní hodnocení hodnotitele, na základě prostudování jednotlivých hodnocení příslušných opatření. Z tabulky je vidět, že inovační aktivity se především soustřeďovaly na budování kapacit, které byly nové v rámci podniku. Interní výzkum opatřeními PRV osloven nebyl (nebo k tomu není žádná evidence). V posledním sloupci je uvedena frekvence kladných odpovědí v šetření CIS za rok 2012 za potravinářský průmysl. Poznamenejme, že šetření o inovacích se neprovádí mezi zemědělskými a lesnickými podniky. Investiční aktivity jsou sice v potravinářském průmyslu nejfrekventovanější, ale nejsou zdaleka tak dominantní jako v realizaci PRV. To je částečně dáno formulací opatření PRV a vyhlášených kol soutěže, ale také volbou příjemců, na jaké účely podpory použili. Při hodnocení opatření, která měla zvlášť podpořit spektrum inovačních aktivit, jsme již konstatovali, že takto opatření 123, 124, 111 a zejména opatření 114 nefungovala.

Tabulka 6.31.10.2: Typy inovací prováděné příjemci v zemědělství, lesnictví a potravinářství v rámci realizace opatření PRV.

Opatření Typ inovace	121 Modernizace zem. ...	122 Lesnická technika	123 Přidávání hodnoty ...	124 Spolupráce při vývoji...	111 Odborné vzdělávání ...	114 Využívání porad. služ. ...	311 Diversifikace zem. ...	Srovnání v zastoupení v potravin. prům.
Zavedení nového produktu		x	X	x			X	75%
Zavedení nové služby			x	x		x	x	13%
Zavedení nových metod v logistice a distribuci			x	x				13%
Zavedení nové výrobní metody	X	X	X	X	x	x	X	25%
Zavedení nových podpůrných aktivit			x	x	x			13%

**) Šetření o inovacích (CIS) 2012, ČSÚ, respondent mohli označit více aktivit a tudíž součet nedává 100%*

x značí, že aktivita byla v daném opatření možná (velká X a tučná, značí, že to byla jedna z hlavních aktivit)

Zdroj: vlastní shrnutí na základě výsledků hodnocení jednotlivých opatření.

Obdobná tabulka byla udělána pro typy inovací (podobné s typy racionalizací v hodnocení opatření 124), zde však opět podle struktury statistického šetření o inovacích (CIS)) – Tab. 6.31.10.2. V našem hodnocení poukazujeme na dominantní směřování aktivit k inovaci výrobních procesů. Toto je možno doložit nejen šetřením mezi příjemci, ale hlavně analýzou způsobilých výdajů. Na rozdíl od tvrzení respondentů, uplatněné způsobilé výdaje obsahují málo aktivit, které by vedly k zavádění nových výrobků na trh. Z toho vyvozujeme, že nové linky a zlepšené procesy (technologie) mohly vést posléze i k novým produktům, což by pak odpovídalo, zejména u potravinářského průmyslu, k jejich vyššímu podílu na inovačních směrech, jak to indikuje šetření CIS za rok 2012. Ovšem přímou kauzalitu mezi podporami PRV a výrobními inovacemi nemůžeme předložit.

Jak bylo zmíněno v několika částech hodnocení (např. při hodnocení vlivu PRV na konkurenceschopnost zemědělství, lesnictví a potravinářství, nebo u hodnocení příspěvku PRV k restrukturalizaci mléčného sektoru), některá opatření vytvářela příznivou situaci k restrukturalizaci odvětví, zejména zemědělství, a to jak na úrovni podniků, tak celého odvětví. Jedná se především o zvyšování koncentrace za účelem dosahování efektů z rozsahu a o zvyšování specializace v zemědělské produkci, při současné výrazné diversifikaci produkce do nezemědělských činností až k téměř duální struktuře v rámci podniku (50% mléko, 50% energie z OZE). To je typ organizačních inovací.

V následující tabulce (Tab.6.31.10.3) shrnujeme jednak prostředky PRV (tis. EUR), které přispívaly k inovačním aktivitám u příjemců podpor a v odvětví zemědělství, lesnictví a potravinářství a jednak vyjadřujeme, jak tyto byly uplatněny pro inovace jen v rámci podniků (tedy s interním dopadem) a pro inovace překračující podnik, tj. nové produkty nebo technologie v rámci odvětví (tedy s externím dopadem). V tabulce je na základě analýzy dat IS SZIF, šetření mezi příjemci a případových studií jasně indikováno, že inovace měly charakter novosti především v rámci podniku a jen omezeně v kontextu odvětví nebo trhu. A to i v rámci opatření 124, i když zde indikujeme největší podíl (spolu se vzdělávacími akcemi - opatření 111). To pak v souhrnu znamená, že asi jen 5% prostředků vedlo k původním řešením s možností dalšího šíření a tak dopadu na ostatní producenty v odvětví. To je třeba hodnotit jako částečně nevyužitá příležitost a silně doporučit, aby inovacím přesahujícím podnik byla v dalším období věnována zásadní pozornost.

Také opatření 114 na podporu poradenských služeb bylo nedostatečně využito na podporu inovátorů (nebo alespoň o tom nejsou žádné záznamy v IS SZIF a v šetření mezi příjemci). To je třeba chápat, jako minulé příležitosti, neboť jak jsme zmínili na začátku, znalostní sítě jsou jedním z rozhodujících činitelů v inovačním procesu. To se týká zejména menších producentů, pro které jsou náklady na získávání znalostí příliš velké, a tak limitující jejich inovační aktivity. Na druhou stranu, šetření mezi příjemci opatření 114 svědčí o budování důvěry v akreditované poradce a tak o vytvoření poradenského potenciálu pro podporu inovačních aktivit v dalším programovém období.

Tabulka 6.31.10.3: Prostředky PRV (tis. EUR), které přispívaly k inovačním aktivitám u příjemců podpor a v odvětví zemědělství, lesnictví a potravinářství a jejich uplatnění podle typu inovací s interním a externím dopadem.

Opatření Typ inovace	121 Modernizace zem.	122 Lesnická technika	123 Přidávání hodnoty	124 Spolu:práce při vývoji	111 Odborné vzdělávání	114 Využívání porad. služ.	311 Diversifikace zem.	Celkem prostředky PRV
Rozpočet opatření (tis. EUR)	366 631	26 911	133 695	41 710	11 907	12 830	140 014	733 698
Investice do modernizace výrobních metod (inovace v rámci podniků) - podíl z rozpočtu	80%	60%	70%	80%			70%	73%
Ostatní inovační aktivity (s přesahem) – podíl z rozpočtu			15%	20%	20%	5%	5%	5%
Celkem s inovačním efektem, podíl z rozpočtu	80%	60%	85%	100%	20%	5%	75%	78%

Zdroj: vlastní shrnutí hodnotitele na základě výsledků hodnocení jednotlivých opatření.

10. Do jaké míry PRV přispělo k povzbuzení inovačních aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví?

V mnoha opatřeních Osy 1 respondenti výběrových šetření mezi příjemci indikovali zavedení nových procesů a nových produktů v důsledku podpor PRV. Změny v chování příjemců opatření Osy 1, výsledky a strukturální změny, je třeba studovat v souvislosti i s opatřením Osy 3 Diversifikace do činnosti nezemědělské povahy (311).

Inovační aktivity se především soustřeďovaly na budování kapacit, které byly nové v rámci podniku. U inovací v potravinářském průmyslu, kde máme nezávislá data ze statistického šetření, můžeme konstatovat, že investiční aktivity jsou mezi inovačními aktivitami obecně také nejfrekventovanější, ale nejsou zdaleka tak dominantní, jako v realizaci PRV. To tedy říká, že opatření 123, 124 stimulovala omezenější spektrum inovačních aktivit, než je tomu v potravinářském odvětví běžné.

Ukazuje se významný sklon aktivit k inovaci výrobních procesů. Toto je možno doložit nejen šetřením mezi příjemci, ale hlavně analýzou způsobilých výdajů. Na rozdíl od tvrzení respondentů, uplatněné způsobilé výdaje obsahují málo aktivit, které by vedly k zavádění nových výrobků na trh. Z toho vyvozujeme, že nové linky a zlepšené procesy (technologie) až posléze vedly i k novým produktům (to koresponduje u potravinářského průmyslu s výsledky statistického šetření o inovacích CIS).

Vliv opatření 311 je evidentní a váže s sebou reorganizaci a nové zaměření podniků, což můžeme vpravdě považovat za organizační inovaci. Ač je těžké postihnout proces šíření této inovace, kdy na počátku byly bioplynové stanice něčím neprozkoumaným a vyžadovaly značnou odvahu investorů, postupně přešly do režimu (pozn. úroveň inovačního procesu) a stávají se pevnou součástí jednoho směru výrobního programu v zemědělství.

Na základě analýzy dat IS SZIF, šetření mezi příjemci a případových studií je jasně indikováno, že inovace měly charakter novosti především v rámci podniku a jen omezeně v kontextu odvětví nebo trhu, a to i v rámci opatření 124. V souhrnu to znamená, že asi jen 5 % prostředků vedlo k původním řešením s možností dalšího šíření a tak dopadu na ostatní producenty v odvětví. To je třeba hodnotit jako důležitou lekci a silně doporučit, aby inovacím přesahujícím podnik byla v dalším období věnována zásadní pozornost.

Také opatření 114 na podporu poradenských služeb bylo jen omezeně využito na podporu inovátorů. Na jedné straně byla minuta významná příležitost, neboť poradenství je důležitý činitel v inovačním procesu, na druhou stranu šetření mezi příjemci opatření 114 indikuje budování důvěry v akreditované poradce a tak vytvoření potenciálu pro podporu inovačních aktivit v dalším programovém období. Význam poradenství (pro budoucnost) je třeba podtrhnout zejména pro menší producenty, pro které jsou náklady na získávání znalostí příliš velké a tedy limitující jejich inovační aktivity.

6.31.11 Otázka 11: Do jaké míry PRV podpořilo přístup k širokopásmovému internetu?

Česká republika po analýze prioritních potřeb obcí a projednání Monitorovacím výborem PRV využila flexibility v možnosti použít prostředky vyčleněné na podporu vysokorychlostního internetu k financování nových výzev, zejména ke zmírnění změny klimatu, restrukturalizaci odvětví mléka a mléčných výrobků, obnovitelné zdroje energie a vodní hospodářství. Prostředky z Evropského

hospodářského plánu obnovy byly v České republice využity pro naplňování jiných cílů, než je rozvoj širokopásmového internetu (*broadband*). Území České republiky je dobře pokryto *broadbandem* - viz také *Digital Competitiveness Report CZ* a pokrytí 85 % populace venkovských území, což je hodnota nad průměrem EU - 76,6 % pokrytí.

Syntéza výsledků a kontextu podpory přístupu k širokopásmovému internetu v rámci PRV

Odpověď na EQ 11 v této části závěrečné zprávy tudíž shrnuje hlavní zjištění a závěry, které byly identifikovány v rámci provedených analýz v případě opatření III.2.1.2 Občanské vybavení a služby (kód 321) a prostřednictvím celkového hodnocení kontextu problematiky přístupu k internetu v území.

Hlavním východiskem pro hodnocení této problematiky je výsledkový indikátor R11 Zvýšení přístupu k internetu ve venkovských regionech, jehož cílová hodnota byla stanovena na úroveň 70 000 osob. K 31. 12. 2015 byla dosažena hodnota 39 591 osob, tj. přibližně 57 % z cílové hodnoty. Celkově se jednalo o 101 projektů, které v žádostech o platbu indikovaly hodnoty počtu osob s přístupem k internetu. Nedosažení cílové hodnoty bylo způsobeno zejména tím, že podpora připojení venkovského obyvatelstva k internetu nebyla hlavní prioritou žadatelů. Většina podpořených projektů s vazbou na tento ukazatel se zaměřovala na rekonstrukce obecních domů, úřadů, kulturních domů, v jejichž rámci je možné se k internetu připojit. Nicméně hlavní smysl projektů byl zaměřen právě na rekonstrukci budov pro poskytnutí širokého spektra občanských služeb. Přístup k internetu měl v podpořených projektech druhotný význam. Tento fakt vyplývá i při porovnání situace nepodpořených žádostí, ve kterých bylo indikováno podpořit přibližně 81 000 osob s novým přístupem k internetu. S ohledem na nízkou finanční alokaci tohoto opatření bylo podpořeno jen 270 projektů, přitom ve velikostní kategorii do 500 obyvatel existuje v ČR cca 3 400 obcí. Pro detailní hodnocení tohoto indikátoru evaluátor využil data Českého telekomunikačního úřadu (ČTÚ), které se týkají počtu přístupů k internetu v podpořených a nepodpořených obcích v tomto opatření. K těmto údajům byly přiřazeny údaje MZE o počtu podpořených či plánovaných osob v daných obcích. Z analýz vyplynulo, že v podpořených obcích byl ve všech sledovaných letech 2010, 2013, 2014 a 2015 nižší počet osob připadajících na jeden internetový přístup ve srovnání se situací v podpořených obcích. Celkově údaje reflektují postupné zavádění internetu na celém území ČR, nicméně v podpořených obcích došlo k rychlejšímu snížení počtu osob bez přístupu k internetu ve srovnání se situací v roce 2010. Dynamika zavádění internetu v podpořených obcích byla k 31. 12. 2015 o 8,8 % vyšší v podpořených obcích ve srovnání s nepodpořenými obcemi. V podpořených obcích připadalo v průměru 5,32 obyvatel na jednu internetovou přípojku, v nepodpořených obcích byla hodnota 7,89 obyvatel na jednu internetovou přípojku dle údajů k 31. 12. 2015. Lepších hodnot dosáhly podpořené obce také z hlediska kvality a rychlosti připojení ve všech dostupných rychlostních intervalech (tj. do 30 Mbit/s, od 30 do 100 Mbit/s, a také v intervalu 100 Mbit/s a více).

Zhodnocení celkového kontextu přístupu k širokopásmovému internetu v rámci ČR – územní pohled

Informační a komunikační technologie se během programového období 2007 – 2013 staly integrální součástí běžného života téměř většiny obyvatel ČR. Na počátku programového období, tj. v roce 2007, existovalo podle ČSÚ (2015, str. 16)⁵⁸ v ČR celkem 40 % domácností s počítačem a pouze 26 % domácností mělo přístup k vysokorychlostnímu internetu. V roce 2015 mělo počítač celkem 73 % domácností a 70 % domácností mělo také i přístup k vysokorychlostnímu internetu. Z tohoto rozdílu je patrné, že rozvoj IT technologií byl v poslední dekádě velmi výrazný. V provedených šetřeních ČSÚ v roce 2015 byly identifikovány důvody pro absenci přístupu k internetu. Nejčastější důvod byl, že domácnosti internet nepotřebují (3/4 domácností bez připojení). Nicméně za zásadní zjištění lze považovat následující příčinu: „Více než 40 % domácností bez připojení uvedlo, že internet nemají, neboť s ním neumí pracovat. Zhruba čtvrtině domácností se zdály příliš vysoké pořizovací náklady na připojení k internetu a 17 % domácností uvedlo, že je vysoká i cena připojení“ [ČSÚ, 2015, str. 16].

Podle strategie Ministerstva průmyslu a obchodu „Digitální Česko v. 2.0 - Cesta k digitální ekonomice“ (MPO, 2013, str. 51)⁵⁹ jsou digitální gramotnost a elektronické dovednosti navzájem neoddělitelné a odpovídají celostní a nediskriminační definici začleňování do informační společnosti pro všechny. Vzhledem k tomu, že se v průběhu posledních let výrazně snížila nedostupnost přístupu k internetu i z územního hlediska v rámci ČR, tj. základní podmínka pro začlenění do informační společnosti, bude nezbytné se v dalších letech věnovat znalostem a schopnostem ovládat IT technologie spojené s využíváním internetu. Další problém, který bude nezbytné z územního hlediska (tj. město – venkov) sledovat, je problematika zajišťování digitálních veřejných služeb, ve kterých ČR zaostává za průměrem zemí EU-28. Toto zjištění vyplývá z indexu DESI 2016 (*The Digital Economy and Society Index*), který každoročně sleduje a vyhodnocuje Evropská komise. V meziročním porovnání vývoje tohoto indexu si ČR pohoršila z 15. na 17. místo mezi zeměmi EU. Podle závěru Evropské komise (2016)⁶⁰ „Česká republika celkově spadá do skupiny zaostávajících států, jejichž skóre je pod průměrem EU“.

⁵⁸ ČSÚ (2015): „Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci za období 2015“, Praha, listopad 2015, Český statistický úřad, Kód publikace: 062004-15, ISBN 978-80-250-2672-4

⁵⁹ Dostupné on-line: <http://www.mpo.cz/dokument127530.html>

⁶⁰ Dokument „Czech Republic country profile (native)“ je dostupný on-line: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/desi-2016-country-profiles>

Odpověď na průřezovou otázku: Do jaké míry PRV podpořilo přístup k širokopásmovému internetu?

V kontextu cílů HC nevymezila ČR prostředky pro naplňování cíle, který se týká rozvoje širokopásmového internetu (*broadband*). V rámci možné flexibility se zaměřila na financování nových výzev, zejména ke zmírnění změny klimatu, restrukturalizaci odvětví mléka a mléčných výrobků, obnovitelné zdroje energie a vodní hospodářství. Odpověď na tuto EQ tudíž evaluátor poskytuje v rámci celkového kontextu problematiky přístupu k internetu v území a trendů spojených se zaváděním a využíváním IT technologií. K 31. 12. 2015 byla dosažena hodnota 39 591 osob s přístupem k internetu prostřednictvím podpory z PRV. Z provedených analýz vyplynulo, že v podpořených obcích byl v letech 2010 až 2015 nižší počet osob připadajících na jeden internetový přístup ve srovnání se situací v nepodpořených obcích. V podpořených obcích došlo k rychlejšímu snížení počtu osob bez přístupu k internetu ve srovnání se situací v roce 2010. Z hodnocení celkového kontextu této problematiky vyplývají slabé stránky ČR zejména v digitální gramotnosti a elektronických dovednostech, přičemž z územního hlediska (tj. město – venkov) bude nutné sledovat zajišťování digitálních veřejných služeb, ve kterých ČR zaostává za průměrem zemí EU-28.

6.31.12 Otázka 12: Do jaké míry Celostátní síť pro venkov přispěla k naplnění cílů PRV?

Opatření bylo členěno na dvě podopatření:

- V.2.1 Struktury potřebné pro provoz Sítě
- V.2.2 Akční plán

Obecné cíle Sítě vycházející z Akčního plánu Celostátní sítě pro venkov (CSV, Sítě):

1. Seskupit organizace a státní správu zapojenou do podpory rozvoje venkova a zemědělství.
2. Vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem za účelem technické pomoci pro projekty národní a mezinárodní spolupráce.
3. Podpořit implementaci a hodnocení politiky rozvoje venkova a zemědělství sdružením expertů.
4. Sběr informací a údajů o nejlepší praxi, poznatcích a osvědčených postupech.
5. Organizace seminářů, setkání a pracovních sekcí týkajících se subjektů podílejících se na rozvoji venkova a zemědělství.
6. Vytvoření databáze expertů a poradců + systém certifikace poradců pro venkov a zemědělství osy III a IV PRV (cíl nebyl na rozhodnutí vedení Sítě po důkladné analýze naplňován).
7. Být komunikačním a marketingovým nástrojem Programu rozvoje venkova

Pro opatření CSV nebyly stanoveny explicitní/konkrétnější cíle a intervenční logika. Potřeby byly generovány v interakci s členy Sítě na národní a regionální úrovni (konstatováno ve studii i firmou NAVIGA 4). Hodnocení se tedy zaměří především na generování potřeb a účelnost vynaložených prostředků.

Pro posouzení opatření V2 byla využita data z výročních zpráv, zpráva organizace NAVIGA 4 a zjištění této firmy byly doplněny rozhovory se zástupci státní správy (dva) a jednoho z členů Sítě v regionu.

Kontext

Podpora spolupráce již existovala před rokem 2007, avšak pro posouzení výsledků a dopadů Sítě je nutné vzít v úvahu, že česká společnost je zatížena vysokou mírou nedůvěry jak obecné (mezi obyvateli) tak i obyvatel vůči veřejné správě. Tento faktor se mění jen velmi pomalu (v řádech desítek let) a v současnosti vykazují ukazatele důvěry o něco více než poloviční hodnoty než v EU 15 (Olivera 2013⁶¹). Tento faktor výrazně ovlivňuje výsledky zejména budování Sítě, neboť mnohé aktivity čelí této všeobecné podmínce a ovlivňují také vnímání funkce a efektů Sítě.

Implementace a ukazatelé výstupů

Tabulka 6.31.12.1: Opatření V.2 Zřízení a provoz CSV (kumulativně od 1. 1. 2007 – 31. 12. 2014)

Opatření V.2 Zřízení a provoz Celostátní sítě pro venkov	Celkem	
	Počet žádostí /projektů	Veřejné výdaje (tis. EUR)
Zaregistrované žádosti	204	2 394
Schválené žádosti	202	2 372
Podepsané Dohody	202	2 372
Žádosti ke schválení (v administraci)	0	0
Proplacené žádosti/realizované projekty	202	2 188

Zdroj: IS SZIF, Monitorovací zprávy MZe

Tabulka 6.31.12.2: Vývoj projektů a čerpání rozpočtu v rámci opatření V2 - CSV

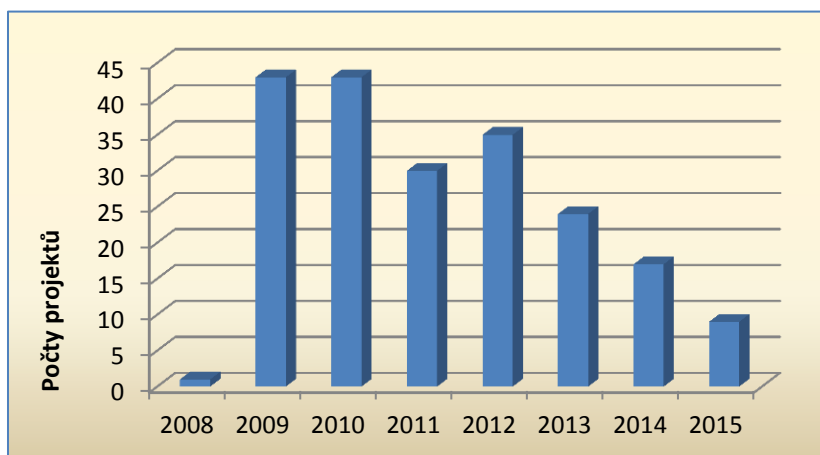
Rok	Počet projektů	Částka v Kč
2008	1	53 907,00
2009	43	11 738 512,00
2010	43	7 731 246,00
2011	30	8 997 515,00
2012	35	13 356 373,00
2013	24	10 551 445,00
2014	17	5 351 473,00
2015	9	3 172 241,00
Celkem	202	60 952 712,00
Průměr	25,25	7 619 089,00

Zdroj: statistiky MZe (2016)

⁶¹ Olivera, J. On general trust in Europe. 2013, Dublin 2013.

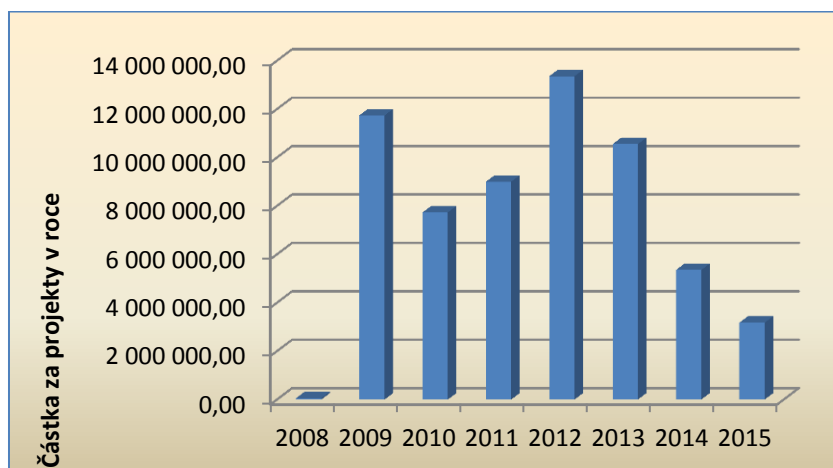

Graf 6.31.12.1: Vývoj počtů projektů opatření V.2 v letech 2008 až 2015

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Graf 6.31.12.2: Vývoj čerpání rozpočtu za opatření V.2 – CSV v letech 2008 - 2015

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Tabulka 6.31.12.3: Naplnění projektů a objem finančních prostředků za období:

Údaje v letech 2008 (2009) – 2015		
	Počet projektů	Celková částka
V.2.1	15	6 465 712,00
V.2.2	187	54 487 000,00
Celkem	202	60 952 712,00

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Přehled výstupů v rámci V.2:

1. bylo zrealizováno 1446 akcí (z toho 1329 konferencí a 117 exkurzí)
2. dle prezenčních listin se akcí zúčastnilo cca 217 tis. účastníků (účastníci konferencí a výstav nejsou zahrnuti). Další tisíce zájemců získávali informace na webu www.eagri/venkov a průměrná roční návštěvnost subportálu Venkov byla v letech 2010-2013 dle externích statistik cca 150 000 návštěvníků.
3. propagační předměty a materiály byly vyrobeny a distribuovány ve značném množství.

Tabulka 6.31.12.4: Statistika výstupů CSV

Konference	Exkurze	Účastníků	Publikace
1329	117	216 513	207 486

Zdroj: IS SZIF

Bližší popis typových aktivit realizovaných v rámci projektů z opatření V.2:

Podopatření V.2.1

1. technické zabezpečení ŘO CSV a sekretariátu CSV (vybavení jako jsou bannery, fotoaparáty atd. sloužící pro zajištění zázemí pracovníkům ŘO CSV)
2. analýzy, hodnocení implementace CSV
3. personální a mzdový aspekt v rámci aktivit ŘO CSV.

Podopatření V.2.2

1. setkávání partnerů Sítě, (výstupem bylo mimo jiné vyhodnocení akcí Sítě v daném regionu či návrhy ročních prováděcích plánů), semináře a vzdělávací aktivity zaměřené na sdílení zkušeností
2. exkurze za příklady dobré praxe a inspirativními realizovanými projekty pro potenciální žadatele o dotace
3. činnost odborných tematických pracovních skupin (4 regionální, 3 centrální)
4. konference na národní i regionální úrovni (např. pravidelně pořádaná konference VENKOV)
5. aktivity v rámci soutěže Vesnice roku, „Ocenění Oranžová stuha“,
6. provoz webového subportálu Venkov – databáze členů Sítě, databáze úspěšných projektů PRV, databáze MAS, publikace, tematické pracovní skupiny, kontakty, odkazy atd.)
7. příprava a distribuce tematického periodika Venkov
8. prezentace PRV, CSV a jejích partnerů na veletrzích a výstavách (např. Země živitelka, Regiontour, Techagro, Agrokomplex atd.)
9. vydávání info. brožur, publikací, letáků, DVD, CD atd.

Analýza výsledků hodnocení firmou NAVIGA 4 a výsledky rozhovorů

Firma NAVIGA 4 vycházela z rešerší dokumentů souvisejících s implementací sítě, rozhovorů s relevantními pracovníky MZe, analýza procesů implementace CSV, kvantitativního on-line šetření (oslovení všichni partneři Sítě), a identifikace kritických předpokladů úspěchu efektivního řízení implementace sítě.

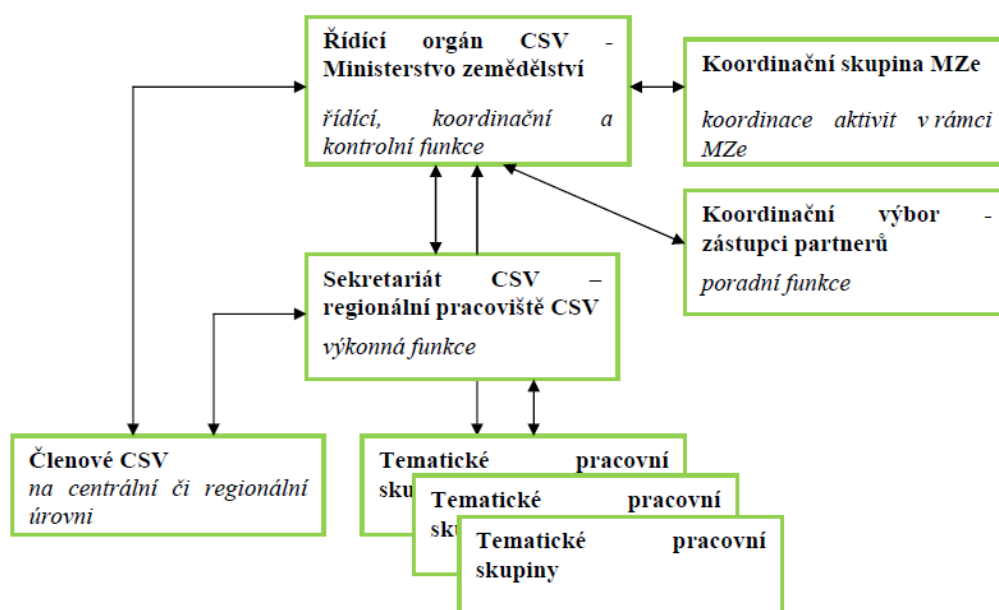

Studie navrhla: zvýšení efektivity implementace sítě, verifikace návrhů s partnery Sítě a návrh eliminace rizik.

Hodnotitel zaměřil rozhovory na způsoby identifikace potřeb pro zaměření aktivit sítě, způsob identifikace nejlepší praxe, způsob výběru témat pro aktivity v regionech, způsoby identifikace partnerů na regionální úrovni, možnosti zlepšení práce v regionech vůči stanoveným cílům Sítě, zda byla sledována vyváženost aktivit vzhledem k cílům CSV a vzhledem ke struktuře a potřebám implementace PRV a do jaké míry byla jednotlivým cílům věnována pozornost. Rozhovory se týkaly jen ŘO a jednoho regionu a sloužily především jako doplněk k výsledkům studie organizace NAVIGA 4. Přístup odpovídal kvalitativnímu průzkumu (např. dle pravidel případové studie), kde není cílem statistické vyhodnocení (provedla NAVIGA 4), ale zjištění fenoménů, zda existují (bez ohledu na četnost jejich výskytu). Tedy pokud existuje v nějakém regionu nedostatek v přístupu, znamená to, že systém toto umožnil, což je podklad pro hodnocení systému práce v Síti.

Dle slov zástupce MZe byla identifikace potřeb Sítě a nejlepší praxe postavena na principu práce zdola nahoru tak, aby nejlépe vyhovovala filosofii tohoto opatření.

Graf 6.31.12.3: Struktura Sítě

Zdroj: Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Vývoj organizace CSV (MZe 2016)

„Organizační struktura byla v průběhu let 2008-2015 přizpůsobena aktuálnímu organizačnímu vývoji v zemědělském sektoru.

Poradním orgánem Sítě je Koordinační výbor (max. 15 členů), který spolupracuje s Řídícím orgánem a sekretariátem Sítě na přípravě a koordinaci činností Sítě. Konzultuje a dává doporučení v otázkách

změny Akčního plánu a ročních prováděcích plánů a přispívá k výběru tematické činnosti, kterou Síť vykonává. Jeho první zasedání se konalo 6. dubna 2009. Členy jsou zástupci nevládních organizací, ostatních resortů a odborných institucí. Pro účel větší spolupráce s ostatními úseky Ministerstva zemědělství byla zřízena Koordinační skupina MZe (max. 15 členů) - členové tohoto seskupení jsou zástupci z jednotlivých sekcí MZe. Její první zasedání se konalo 21. listopadu 2013.

Zahájení činnosti a fungování Sekretariátu Sítě (naplňování Akčního plánu) v první polovině programového období zajišťovaly Agentury pro zemědělství a venkov, které měly funkci výkonnou. Jejich struktura byla tvořena 13 Krajskými agenturami pro zemědělství a venkov, jímž bylo podřízeno 63 regionálních koordinačních center na úrovni bývalých okresů (Agentury pro zemědělství a venkov). Agentury byly zařazeny plným rozsahem pod organizační strukturu MZe.

Tyto agentury zajišťovaly konkrétní aktivity Sítě v jednotlivých oblastech ČR a jako kontaktní body Sítě zajišťovaly přenos informací z centrálního orgánu ke konkrétním partnerům Sítě v regionech (kterých bylo cca 630) a opačně od partnerů z regionu získávaly zpětnou vazbu o dopadech rozhodnutí vrcholového resortního orgánu (MZe). Zajišťovaly mezisektorové provázání a integrovaný přístup k rozvoji venkova a zemědělství. Plán aktivit Sítě na daný rok byl připravován ve spolupráci s partnery a členy Sítě (např. starostové, zemědělci, odborné instituce, střední a vysoké školy, Místní akční skupiny, krajské úřady, svazy a sdružení a další).

V průběhu roku 2013 byla zahájena postupná transformace agentury Agentur pro zemědělství a venkov do organizační struktury Státního zemědělského intervenčního fondu, která byla ukončena v roce 2014. Tato skutečnost vyvolala změnu v organizační struktuře CSV. Výkonnou funkci Sekretariátu Sítě začala od 1. 1. 2015 plnit Regionální pracoviště Sítě, která byla ustanovena na úrovni NUTS 2 (7 pracovišť v rámci Regionálních odborů SZIF + 1 pracoviště na centrální úrovni – CP SZIF, které činnosti v regionu koordinovalo).“

Přehled faktorů úspěchu a současně nedostatečně využitého potenciálu naplňování cílů Sítě

Hodnocení naplňování cílů bylo ztíženo neexistencí monitorovacích ukazatelů a také faktem, že jednotlivé akce obvykle naplňovaly více cílů současně. Např. na výstavách probíhaly informační akce s cílem propagovat PRV a současně podporovat šířením brožur i implementaci PRV.

Aktivity naplňované Sítí byly relevantní a přispívaly k plnění cílů Sítě.

Zjištění zmíněné studie (NAVIGA 4, 2012) bylo verifikováno rozhovory a lze konstatovat, že mimo vytvoření databáze expertů a poradců jsou cíle Sítě plněny, což však nelze vzhledem k neexistenci monitorovacích ukazatelů prokázat měřitelnými veličinami.

Dle studie firmy NAVIGA 4: „Velmi kladně jsou vnímány webové stránky eAgri.cz. S informovaností o příkladech dobré a špatné praxe je spokojena mírná většina partnerů. Odborné poradenství Sítě někdy využila mírná většina partnerů, kteří byli s jeho kvalitou spokojeni. Obecně lze shrnout, že členství v Síti (a její aktivity) je užitečné a přínosné pro naprostou většinu partnerů.“

Potenciál Sítě naplňovat svoje cíle však nebyl plně využit (závěry studie NAVIGA 4 a šetření hodnotitelem).

Faktory úspěchu:

Pro cíl 1 a 2: V roce 2012 zahrnovala Síť zhruba 600 členů zastupující subjekty s různým zaměřením/posláním:

- **místní nebo regionální rozvoj** (obecní/krajské úřady, MAS, mikroregiony, občanská sdružení, spolky, obecně prospěšné společnosti apod.);
- **výkon státní správy a kontrol** (správy, inspektoráty, fondy, pozemkový úřad, AOPK, MMR, CRR);
- **podnikání v zemědělství a lesnictví** (podnikatelé, podniky);
- **profesní poradenství** (svazy, asociace, komory, informační střediska);
- **výzkum, vzdělání** (výzkumné/zkušební ústavy, školy).

Dle výsledků studie NAVIGA 4 byl počet tematických pracovních skupin (TPS) nízký (s celkově nízkým počtem a členů), zapojení partnerů v Síti nerovnoměrné a partneři v ní nejsou dostatečně aktivní (74 % partnerů je neaktivních nebo spíše neaktivních). Zejména by měl být větší zájem zapojit ve větší míře podnikatelské subjekty, výzkumné instituce a školy v regionech. Naopak větší míra zapojení byla na straně státní správy, poradenství a organizací místního a regionálního rozvoje.

Dle regionálního koordinátora byla definice role partnerů pro partnery v regionech nedostatečně zřejmá (nevěděli, jakou mají v Síti roli, co mohou dělat) a to brzdilo jejich iniciativu se aktivně zapojovat, a proto byl výsledek natolik závislý na aktivitě koordinátora (regionální koordinátor).

Zástupce MZe uvedl, že kontrolovali zapojení partnerů i procesy jednání o zaměření aktivit na regionální úrovni, avšak na regionální úrovni se stávalo (přinejmenším v některých regionech), že byla identifikace priorit pro akce závislá více na samotném koordinátorovi, než na konsensu partnerů (Zdroj: regionální koordinátor).

Příklad praxe v jednom z regionů: 1-2x ročně se sešli partneři Sítě a hlavními body programu bylo konstatování, jaké aktivity se podařilo naplnit. V tomto regionu se partnerství budovalo spíše aktivním jednáním koordinátora s jednotlivými partnery, kteří měli potenciál do spolupráce přinést odpovídající aktivitu. Partneři chodili s náměty na zaměření akcí jen výjimečně (nejčastěji žádali podporu propagace na výstavách atd.). Dle regionálního koordinátora nevzali partneři Síť za svou.

Takřka polovina partnerů Sítě (častěji podnikatelé a profesní svazy) projevila nespokojenost s činností Sítě (NAVIGA 4) a jejich charakteristiky byly zejména:

- Nebyli aktivní – účastnili se akcí pasivně
- Malá osobní zkušenost s akcemi Sítě
- Malé povědomí o akcích Sítě.
- Nedostatečně informování o dobré a špatné praxi a o práci tematických pracovních skupin (TPS) nebo je nepovažují za přínosné.
- Nejsou spokojeni s poradenstvím v rámci Sítě.

Do značné míry je dána nespokojenost obecná nedůvěra ve státní správu, což relativizuje hodnocení Sítě a nevyznívá tak kriticky k Síti samotné. Na druhé straně jednou z rolí Sítě by mělo být budovat

sociální kapitál, včetně důvěry mezi partnery a státní správou (Partnerství), což však nese výsledky v dlouhodobém horizontu a odpovídající dopad nelze očekávat v jednom programovacím období.

Poměrně pozitivní zkušenost partnerů byla s poradenství – více než polovina partnerů Sítě. Na druhé straně více než polovina partnerů byla spokojená s účastí v Síti a s její činností. Vzhledem k faktu, že partnerství se buduje obvykle dlouhou dobu a vezmeme-li v úvahu, že celý systém se v průběhu implementace Sítě učil, tak je nadpoloviční většina spokojených partnerů Sítě pozitivní jev. Obzvláště ve společnosti, kde je obecně důvěra velmi nízká (takřka poloviční, než ve starých členských státech EU).

Pro cíl 3: Do podpory implementace a hodnocení PRV byla investována poměrně značná část finančních prostředků opatření V1 a V2 mělo za cíl tvořit komplementární podporu. Celá administrace PRV nevykazovala závažné nedostatky s výjimkou opožděných plateb, tedy dodržení časového hlediska administrace a řízení celého procesu, což dává rámec a prostor pro aktivity Sítě na tomto poli. Lze tedy jako celek považovat podporu Sítě za doplňkovou a současně velmi obtížně posuzovatelnou.

Na druhé straně nebyla monitorována proporce cílení a naplňování akcí Sítě dle struktury a náročnosti implementace jednotlivých opatření a Os PRV (zdroj: zástupce MZe). A protože značná část sledování akcí byla z hlediska naplňování cílů Sítě agregovaná, není možné ani zpětně dostatečně přesně posoudit, jaká část aktivit Sítě byla mířena na kterou část PRV (jen orientačně).

Prostředky, jak podpořit implementaci PRV byly zejména semináře, workshopy, šíření brožur, sdílení správné praxe, informační kampaně atd., které byly součástí i ostatních cílů Sítě (popsány jinde).

Dalším z prostředků, jak asistovat v implementaci a hodnocení politiky bylo zřizování TPS, které měly následující strukturu:

Celostátní:

- PS „Publicita výstup PRV“,
- PS „Leader“,
- TPS „Komplexní pozemkové úpravy – efektivní presentace a propagace projektů“;

Regionální:

- TPS „Ochrana půdního fondu, vodních zdrojů a ochrana proti povodním“ (Středočeský kraj),
- TPS „Vliv činnosti člověka na krajinu českého venkova s důrazem na vodní režim a zadržování vody v krajině“ (Ústecký kraj),
- TPS „Eroze a voda v krajině“ (Pardubický kraj),
- TPS „Možnosti zachování plnohodnotného života v oblastech dlouhodobě postižených suchem“ (Jihomoravský kraj).

Práce TPS byla hodnocena poměrně pozitivně a povědomí bylo vyšší u celostátních a menší u regionálních (přirozený jev). Obecně NAVIGA 4 konstatovala, že byl počet TPS nízký. Stále je však

skupina partnerů, kteří nevnímali efekty TPS pozitivně, zejména podnikatelské subjekty, což naznačuje, že tito partneři zaměření TPS nevnímali jako pro ně prospěšné.

Obecně lze konstatovat, že je zde potenciál zvýšit účinnost akcí pro naplňování tohoto cíle při vědomí, že role Sítě v implementaci a hodnocení je doplňkové, přičemž odpovídající cíle byly již naplňovány v rámci Technické pomoci (opatření V.1).

Pro cíl 4: Zástupce MZe uvedl různé zdroje identifikace nejlepší praxe:

- SZIF.
- Koordinátoři Sítě.
- Partneři.
- Garanti opatření na MZe.
- Monitoring tisku – např. výběr farmáře roku.

Pro publikaci nejlepší praxe byla stanovena kritéria (plnění cílů PRV, komplexnější projekty, nebyly sankce, ochota se prezentovat). MZe uvedlo, že byla vytvořena zásoba příkladů nejlepší praxe.

Publikace dobré/špatné praxe je ovlivněna zejména tím, že je nutná určitá doba pro získání zkušeností s implementací, realizace projektů a následně je nezbytná doba na vyhodnocení co je a co není dobrá/špatná praxe. Tyto nároky se projevily do jisté míry do využití příležitosti podpořit PRV sdílením odpovídajících zkušeností. Studie NAVIGA 4 ukazuje, že zhruba polovina partnerů byla spokojena s šířením dobré a špatné praxe. Za plně informované se považovalo 41 % oslovených partnerů, zatímco zcela nespokojených s informovaností byla pouze pětina.

Sběr příkladů dobré praxe byl prováděn na principu zdola, žádoucí bylo větší vedení seznámením s pravidly pro identifikaci a vypracováním systému sběru příkladů dobré/špatné praxe (zdroj: regionální koordinátor), přičemž regionálním koordinátorům nebyla dostupná databáze, která by umožnila vybírat dle potřeb regionu odpovídající projekt pro demonstraci dobré praxe. Jinými slovy výběr ukázek nejlepší praxe nebyl dostatečně systematický a jeho možnosti nebyly zcela naplněny.

Způsob šíření nejlepší praxe nebyl dostatečně účinný formami prezentace. Hodnotitel navíc zjistil, že sběr a šíření příkladů nejlepší praxe nebyl dostatečně systematický (zástupce MZe i regionální koordinátor).

Vzhledem k tomu, že se systém postupně budoval a přihlédneme-li k podílu spokojených partnerů, tak lze považovat sdílení dobré/špatné praxe za úspěšný a hodnotný s tím, že je žádoucí využít potenciál k zefektivnění tohoto procesu.

Pro cíl 5: Nejvíce ceněné byly prakticky orientované akce (semináře, workshopy, pracovní setkání partnerů Sítě, exkurze atd.) na regionální úrovni a naopak nejméně ceněné byly celostátní akce (výstavy, Oranžová stuha, studie atd.). Důvodem bylo, že na regionální úrovni mohli částečně ovlivnit i zaměření akcí (vyšší míra participace) a také praktická orientace akcí (např. exkurze).

Obecně byla generována poptávka po zaměření akcí v regionech a promítala se do plánů na další rok. Lišily se však formy vzniku této poptávky. V některých regionech partneři ovlivnili obsah příštích akcí významně v jiných méně (zdroj: NAVIGA 4, rozhovory hodnotitele).

Ze zjištění firmy NAVIGA 4 vyplývá, že podoba síťování neodpovídala zcela poptávce odborné veřejnosti (klesala poptávka po informacích o PRV, ale byla vysoká po informacích o rozvoji venkova a po konkrétních/cílených informacích, jako jsou rady a postupy na rozdíl od obecných informací. Struktura informací tedy neodpovídala úplně struktuře poptávky (naopak více obecných informací).

Celkově lze konstatovat, že tato aktivita patřila k nejvíce využívaným a značná část z nich byla pozitivně partnery hodnocena. Je zřejmé, že jsou ještě rezervy pro zefektivnění odpovídajících aktivit.

Pro cíl 6: cíl 6 nebyl z rozhodnutí Řídícího orgánu implementován.

Pro cíl 7: Síť informuje partnery a ostatní zainteresovanou odbornou veřejnost prostřednictvím akcí a následujících informačních (a propagačních) nástrojů:

- Web eAGRI.
- Publikace.
- Časopis Venkov.
- Propagační materiály/předměty.
- Sborníky z konferencí.
- TV spoty/pořady
- CD/DVD např. o nejlepší praxi.
- Letáky.

Nejčastější zkušenost partnerů byla s webovými stránkami eAGRI, publikacemi, časopisem Venkov a s propagačními materiály/předměty. S ostatními nástroji komunikace se setkali méně a mají o nich menší povědomí. Za nejdůležitější informační nástroj Sítě považují partneři webové stránky eAgri (subportál Venkov). I když mnoho partnerů poukazuje na jejich neaktuálnost či nepřehlednost, zhruba tři čtvrtiny partnerů je považují za nejvíce užitečné a přínosné. S publikacemi (např. brožury) a časopisem Venkov se setkal prakticky každý partner a tyto poskytují často detailnější informace než webové stránky. Platí úměra, že čím je větší povědomí partnerů o nástroji tím více ho považuje za velmi přínosný. Propagační materiály však partnery nejsou vnímány jako přínosné i když je povědomí o nich nadpoloviční (NAVIGA 4).

Hospodárnost aktivit Sítě

Vzhledem k pestrosti aktivit, které byly navíc agregovány, nebylo možné posoudit hospodárnost plně dle dílčích typů akcí.

Nejvíce – zhruba třetina všech výdajů na aktivity Sítě – bylo vynaloženo na pracovní setkání partnerů na regionální/krajské úrovni a na odborné semináře a školení (30 %). Značná část alokace byla dále vyhrazena pro prezentace Sítě (prezentace PRV na výstavách a veletrzích; 24 %) a na konference k problematice zemědělství nebo venkova (14 %). Kladně lze hodnotit, že nejvíce výdajů směřovalo do nejdůležitějších aktivit (regionální setkání partnerů, odborné semináře).

Posouzení hospodárnosti bylo provedeno kvalitativně dotazováním zástupců státní správy a mělo doplnit, či potvrdit celková zjištění ve studii provedené NAVIGA 4.

Prokázalo se, že čím vyšší je podíl akcí na celkových výdajích, tím vyšší je podíl partnerů, kteří mají s daným typem akcí přímou zkušenost. Efektivněji se dařilo financovat především exkurze, konference, regionální pracovní setkání a semináře, u kterých je osobní zkušenost relativně vyšší než by se dalo předpokládat. Naopak jako méně efektivní se, zejména partnerům, jeví výdaje na prezentace Sítě a zpracování analýz. Přesto lze tyto výdaje považovat za odůvodněné.

Dotazovaný zástupce MZe hodnotil různé aktivity na škále 1-10 (1=zcela neefektivní využití prostředků, 10=plně využité finanční prostředky pro maximální efekt Sítě) a hodnocení se pohybovalo mezi 7-10. Nejméně bodů získala Oranžová stuha (7 bodů) a nejvyšší exkurze (10), které umožnili účastníkům mít zkušenost a možnost zjistit konkrétní informace o úspěšných projektech.

Regionální koordinátor hodnotil hospodárnost využití prostředků na úrovni 6 bodů. Zdůvodnil to tím, že docházelo k duplicitním akcím (nesladěny akce Sítě, KIS, ÚZEI), část podpory není cílená na nejpotřebnější témata a není cílena na největší rizika (např. s implementací PRV), marketingové akce nebývají vždy dost efektivní (např. stánky na celostátních akcích).

Nutno zdůraznit, že hodnocení dotazovaných zástupců bylo subjektivní a pro celkové hodnocení má doplňující hodnotu v rámci triangulace zdrojů dat a spíše vypovídá, jakou podobu mohly mít různé fenomény ovlivňující efektivitu, než by mělo kvantifikované hodnocení.

Odpovězení hodnotící otázky

12. Do jaké míry Celostátní síť pro venkov přispěla k naplnění cílů PRV?		
Relevance	Vzhledem k náročnosti zavádění a řízení PRV a vysoké komplexitě jednotlivých opatření, včetně vysokých nároků na znalosti a spolupráci aktérů v odpovídajících oblastech, bylo zavedení tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelná podpora implementace a přispívání k naplňování cílů PRV.	
Ukazatele	Výstupový	Počty projektů a vynaložených prostředků
	Výsledkový	Stupeň naplňování cílů Sítě (kvalitativně).
	Doplňkový výsledkový	Struktura zaměření aktivit na oblasti PRV
	Doplňkový výsledkový	Úroveň naplnění faktorů úspěchu podpory cílů Sítě (kvalitativně)
Odpověď na evaluační otázku: Rozsah aktivit v rámci Sítě je impozantní a dokazuje šíři, v jaké byli osloveni partneři sítě a obyvatelé venkova (více než 1300 konferencí, 117 exkurzí, s více než 216 tis. účastníků a desetitisíce publikací). Byly vyčerpány veškeré finanční prostředky dle upravených cílů. Cíle Sítě byly smysluplně naplněny, i když u některých byl stále prostor pro dosažení větších efektů, zejména se ukázaly rezervy v přípravě strategie Sítě (je žádoucí vybudování intervenční logiky i s konkrétními cíli) a v řízení Sítě. Na druhou stranu však představuje pro českou populaci tento nástroj značnou výzvu, neboť se potýká s výraznou slabinou a tou je nízká důvěra mezi lidmi a také vůči státní správě. Tento faktor představoval pro tzv. institucionální učení v rámci Sítě velkou výzvu a v tomto světle představovalo dosažení cílů významný efekt. Další zdokonalování práce Sítě bude vyžadovat zpřesnění strategického i operativního řízení, které není v rozporu s principem iniciativ přicházejících zdola.		

Závěry

Cíle Sítě byly naplněny, přičemž byl jistý potenciál pro dosažení větších efektů. Větší část partnerů oceňovala aktivity Sítě, přičemž viděla rozdíly mezi některými nástroji pro šíření informací a spolupráce, preferovali aktivity, v kterých mohli být aktivněji zapojeni – např. exkurze, jednání členů Sítě o budoucích prioritách.

Tabulka 6.31.12.5: Rozsah plnění cílů Sítě (NAVIGA 4, 2012)

Cíl	Rozsah plnění cílů Sítě (jak zjištěno firmou NAVIGA 4)
Cíl č. 1 Seskupit organizace a státní správu zapojenou do podpory rozvoje venkova a zemědělství.	Ke konci roku 2012 bylo do implementace Sítě zapojeno kromě nejvyšších státních institucí (MZe, SZIF...) zhruba 600 členů (partnerů), kteří zastupovali různé typy národních, regionálních i lokálních aktérů rozvoje venkova (např. Agrární komory, krajské úřady, MAS, obce aj.).
Cíl č. 2 Vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem...	Sít vytváří vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Soukromý (ale i veřejný) sektor má možnost stát se členem Sítě, a tím na jedné straně získávat/předávat poznatky, účastnit se akcí nebo spolupracovat s jinými subjekty, na druhé straně má možnost podávat náměty na akce a podílet se tak na implementaci Sítě.
Cíl č. 3 Podpořit implementaci a hodnocení politiky rozvoje venkova a zemědělství sdružením expertů	Experti jsou sdruženi v 7 tematických pracovních skupinách, které ale zahrnují pouze malý zlomek členů Sítě.
Cíl č. 4 Sběr a zpracovávání informací a údajů o nejlepší praxi	Šíření informací o dobré a špatné praxi probíhá různými formami: vydáváním odborných publikací a brožur, publikací článků na webových stránkách eAgri.cz, ale také na veletrzích, výstavách a během exkurzí. Měřítkem plnění tohoto cíle (dopadu) je míra vnímané informovanosti partnerů o příkladech dobré/špatné praxe.
Cíl č. 5 Organizace seminářů, setkání a pracovních sekcí, týkajících se subjektů podílejících se na rozvoji venkova a zemědělství.	Semináře a pracovní setkání jsou jedny z akcí, které Sít organizuje a financuje. Za účelem šíření informací o PRV, dostupném poradenství nebo problematice rozvoje venkova a zemědělství, zorganizovala Sít několik desítek akcí na národní nebo regionální úrovni (semináře, školení, konference, exkurze aj.).
Cíl č. 6 Vytvoření databáze expertů a poradců včetně systému certifikace poradců pro venkov a zemědělství osy III a IV PRV.	Na základě rozhodnutí vedení Sítě nebyla databáze expertů a poradců včetně systému certifikace poradců pro venkov a zemědělství osy III a IV PRV, obdobně jako v případě osy I a II PRV, realizována. Z tohoto důvodu nelze vyhodnotit rozsah plnění tohoto cíle.
Cíl č. 7 Být komunikačním a marketingovým nástrojem Programu rozvoje venkova	Sít informuje partnery a ostatní zainteresovanou odbornou veřejnost prostřednictvím řady akcí a informačních (a propagačních) nástrojů. Mezi nejdůležitější patří webový portál eAgri.cz, časopis VENKOV, publikace a brožury

Dle názoru regionálního koordinátora byly cíle naplněny na regionální úrovni v následujícím rozsahu (body na škále 1-10, kdy 1=nebyly naplněny, 10 naplněny zcela).

Tabulka 6.31.12.6: Plnění cílů v jednom z regionů

Cíl	Rozsah plnění cílů Sítě
Cíl č. 1 Seskupit organizace a státní správu zapojenou do podpory rozvoje venkova a zemědělství.	6
Cíl č. 2 Vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem...	5
Cíl č. 3 Podpořit implementaci a hodnocení politiky rozvoje venkova a zemědělství sdružením expertů	7
Cíl č. 4 Sběr a zpracovávání informací a údajů o nejlepší praxi	5
Cíl č. 5 Organizace seminářů, setkání a pracovních sekcí, týkajících se subjektů podílejících se na rozvoji venkova a zemědělství.	9
Cíl č. 6 Vytvoření databáze expertů a poradců včetně systému certifikace poradců pro venkov a zemědělství osy III a IV PRV.	Nehodnoceno
Cíl č. 7 Být komunikačním a marketingovým nástrojem Programu rozvoje venkova	7

Hodnocení vychází ze zkušenosti v jednom regionu (kde je velmi aktivní koordinátor) a nelze je zobecňovat na celou Síť, avšak současně může ukázat, jaké fenomény se mohou v Síti vyskytovat. Argumenty pro uvedená skóre byly uvedeny výše a v mnohém se shodovaly se zjištěními NAVIGA 4.

Relativně nízké skóre však neznamená nízké efekty práce Sítě, ale spíše naznačuje identifikované rezervy v efektivitě pro budoucí rozvoj Sítě.

Doporučení

Studie organizace NAVIGA 4 (2012) navrhla následná doporučení:

Fáze plánování:

- nastavit implementaci Sítě v souladu s tematickou i komunikační koncepcí MZe a PRV,
- zúžit počet cílů a tyto hierarchizovat,
- definovat monitorovací indikátory a tyto zanést do strategické dokumentace.

Fáze realizace:

- nastavit intervenční logiku Sítě,
- zaměřit aktivity na síťování, omezit komunikaci samotného PRV,
- z národní úrovně řešit pouze celostátní akce, odpovědnost za regionální akce převést na regionální a lokální aktéry rozvoje venkova,
- poskytovat primárně informace o přínosech, metodikách a radách, sekundárně informace o PRV,
- komunikovat povrchně všechna témata související s venkovem a podrobněji vybraná (prioritní) témata,

- jako informační nástroj využívat zejména webové stránky (s intranetovou sekcí) a doplňkově časopis Venkov, tištěné publikace aj.,
- do plánování cílů Sítě zapojit zástupce klíčových partnerů,
- posílit roli krajského koordinátora,
- optimalizovat organizační zajištění implementace Sítě především na regionální úrovni.

Hodnocení/monitoring:

- zavést pravidelný monitoring pokroku implementace Sítě,
- definovat indikátory výstupu a výsledku, kvantifikovat výchozí a cílové hodnoty indikátorů,
- zavést systém sběru zpětné vazby.

Zástupce MZe uvedl, že značná část těchto doporučení byla v následujícím programovém období zavedena do praxe, avšak pro zavedení úprav v období 2007-2013 již nebyl dostatečný prostor, což znamená, že zjištění firmou NAVIGA 4 i jejich doporučení byla platná pro celé období.

Závěry

Cíle Sítě byly naplněny, přičemž byl jistý potenciál pro dosažení větších efektů. Větší část partnerů oceňovala aktivity Sítě, přičemž viděla rozdíly mezi některými nástroji pro šíření informací a spolupráce, preferovali aktivity, v kterých mohli být aktivněji zapojeni – např. exkurze, jednání členů Sítě o budoucích prioritách. Někteří partneři nebyli do CSV dostatečně zahrnuti (např. podnikatelé, zemědělci). Obecně převládá pozitivní efekt, vyjádřený i respondenty při šetření a osobních rozhovorech.

Doporučení hodnotitele

Pro zvýšení efektu sdílení dobré praxe, šíření informací atd. je možné dále zdokonalit systém identifikace potřeb (již byl zajištěn pokrok v novém programovém období, vycházející ze studie provedené firmou NAVIGA 4). Systém by se měl opírat o identifikaci předpokládaných problémů a následně zavedení systému identifikace potřeb/problémů (lze i na základě teorie změny) na úrovni jednotlivých opatření. Pro každý problém by mohla být vypracována řada ukazatelů, dle kterých by bylo možné identifikovat příklady dobré praxe pro každý problém v rámci opatření.

Pro zvýšení efektivity vložených finančních prostředků by měla být provedena identifikace priorit řešení problémů tak, aby se TP soustředila na ty, jejichž řešení by přineslo největší efekt. Analýza příčin problému by také umožnila identifikovat nejvhodnější prostředek pro naplnění potřeb (např. způsob šíření zkušeností z nejlepší praxe). Takto by byla identifikace nejlepší praxe cílená na existující problémy a odpovídající finanční prostředky by byly využity co nejúčinněji. Dále je nezbytné koordinovat akce mezi partnery Sítě, aby nedocházelo k duplicitním akcím.

6.31.13 Otázka 13: Do jaké míry technická pomoc přispěla k naplnění cílů PRV?

Opatření bylo definováno popisem potřebných aktivit, definovaných na základě potřeb, které vycházely ze zkušeností z předchozího programového období a povinností v rámci implementace a řízení PRV. Specifické potřeby byly potom generovány v průběhu zavádění a řízení PRV na základě analýz odborných útvarů a na základě potřeb, identifikovaných Celostátní sítí pro venkov na regionální a národní úrovni.

Opatření Technická pomoc bylo zavedeno v roce 2008.

Předpokladem pro prokázání úspěšného naplnění tohoto opatření byla úspěšná implementace a řízení PRV, které mimo jiné vedlo k účelnému vyčerpání rozpočtu. Dalším podkladem pro posouzení příspěvku TP k cílům PRV bylo cílení rozpočtu dle opatření.

Opatření bylo zaměřeno na aktivity spojené: s přípravou, řízením, monitoringem, hodnocením, šířením informací a kontrolními činnostmi ve vztahu k realizaci Programu rozvoje venkova v období 2007-2013 a s přípravou realizace programového období 2014 – 2020. Značná část aktivit měla již pevně stanovená pravidla a tak nedávala příliš velký prostor pro směřování aktivit nebo zásadní ovlivňování efektivity využití rozpočtu (jedná se zejména o operativní řízení PRV a kontrolní aktivity SZIF). Některé aktivity byly podporovány tímto opatřením zcela, zatímco jiné představovaly doplněk k národnímu financování, zejména tam, kde by nebylo dostatečné (např. stabilizace pracovních sil). Bez odpovídajícího rozpočtu by zavedení, řízení a kontrola PRV nebyly možné a PRV by nemohlo přinést očekávaný přínos a Technická pomoc tedy přispěla částí do odpovídajícího rozpočtu pro řízení PRV. Některé aktivity umožňovaly větší cílení podpory a způsob jejího uplatnění měl větší vliv na účinnost tohoto opatření. Jedná se zejména o přípravu PRV, monitoring, hodnocení (také do jisté míry determinován pravidly) a šíření informací o PRV.

Významnými aktivitami byla pravidelná jednání monitorovacího výboru, jehož role je ověřovat účinnost provádění PRV na období 2007-2013 v souladu s čl. 78 Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 O podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a podílí se na přípravách PRV na období 2014-2020 za asistence klíčových zájmových skupin ČR.

Významným faktorem pro dosažení efektů opatření byl způsob identifikace potřeb pro směřování a formu odpovídajících aktivit mimo ty, které byly dopředu plánovány a vyžadovány závazky v rámci právních předpisů (např. hodnocení PRV). Hlavním zdrojem pro identifikaci potřeb v případě řízení PRV byly analýzy požadavků právních předpisů na celý proces přípravy, implementace, řízení a hodnocení PRV. Dalším zdrojem identifikace potřeb byl aktuální průběh zavádění jednotlivých opatření a jejich úspěšnost v průběhu celého programového období, který byl monitorován na úrovni odborných útvarů MZe a odpovídajících útvarů SZIF. Pro informační kampaň byly zdrojem dotazy zemědělské veřejnosti a analýzy průběhu implementace opatření. Následně byly prováděny úpravy odpovídajících opatření a jejich administrace a také poskytovány informace usnadňující zavedení úprav, nebo vysvětlení příslušného opatření potenciálním příjemcům. Ve všech případech byla prováděna analýza, která vedla k rozhodnutí, které aktivity bude provádět MZe/SZIF samy, a která bude nutné zadat externím dodavatelům. Jedním z klíčových zdrojů námětů na směřování technické

pomoci a současně zdrojem zpětné vazby byl monitorovací výbor PRV, který dohlížel na realizaci technické pomoci a na svých jednáních byl pravidelně informován o realizovaných a plánovaných aktivitách.

V opatření nebylo sledováno naplňování definovaných cílů, neboť tyto nebyly vzhledem k povaze opatření stanoveny, ale poměrně detailně bylo sledováno naplňování aktivit. Pro úspěšnost opatření je kritériem zejména úspěšné zavedení, řízení a hodnocení PRV. Zdaleka ne jediným a současně jen nepřímým ukazatelem úspěšnosti opatření Technická pomoc (neříká nic o velikosti efektů opatření) může být stupeň vyčerpání alokovaného rozpočtu PRV, přičemž rozpočet PRV byl takřka vyčerpán.

Tabulka 6.31.13.1: Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu („Technická pomoc“)

	Celkem	
	Počet žádostí /projektů	Veřejné výdaje (tis. EUR)
Zaregistrované žádosti	368	13 220
Schválené žádosti ⁶²	353	11 868
Podepsané Dohody	353	11 868
Proplacené žádosti/realizované projekty	353	10 955

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007-2013 za rok 2015

Struktura zaměření projektů, vyjádřená počtem zaregistrovaných žádostí a objemem způsobilých výdajů představuje následující tabulka.

Tabulka 6.31.13.2: Zaregistrované žádosti a způsobilé výdaje dle zaměření projektů (%)

Zaměření projektu TP	Projekty	Rozpočtu
Monitoring, hodnocení, analýzy	26,8	17,3
Propagace a publicita	22,3	4,7
Technické zabezpečení	31,6	38,3
Vzdělávání a stabilizace	16,1	39,3
Jednání pracovních skupin a MV	3,1	0,4
Celkem	100,0	100,0

Zdroj: Monitorovací zprávy MZe (za roky 2008-2015)

Z tabulky je zřejmé, že největší rozpočet byl věnován technickému vybavení (zejména počítačové sítě) a na druhém místě posilování lidských zdrojů (vzdělávání a stabilizace zaměstnanců), které měly posílit administraci celého PRV.

Rozpočet tohoto opatření nebyl vyčerpán a v rámci úprav PRV byla část rozpočtu využita v jiných opatřeních PRV (upravený rozpočet byl vyčerpán takřka na 100 %). Úspora rozpočtu byla příjemcem

⁶² U 11 projektů byla ukončena administrace z důvodu stažení žádosti

vysvětlena jako výsledek přísného posuzování smysluplnosti jednotlivých projektů a systematické používání výběrových řízení při zadávání prací externím dodavatelům.

Vynakládání rozpočet byl mířen na řadu plánovaných aktivit (např. Monitoring a hodnocení, technické zabezpečení, jednání pracovních skupin a MV) a část rozpočtu byl vynakládán na potřeby, které vyplývaly z analýz v průběhu implementace PRV, případně v reakci na průběh implementace PRV. Např. se předpokládalo, že část podkladů pro monitoring vývoje implementace PRV bude pocházet ze statistik administrace. Ukázalo se však, že je nezbytné zadávat značnou část odpovídající práce externě, což zvýšilo spotřebu rozpočtu na tuto aktivitu. Dalším nepředpokládaným výdajem byly studie, které byly zadávány v období krize, která omezovala možnosti některých žadatelů naplnit projekty, na které žádali o podporu. V tomto případě bylo provedeno dotazníkové šetření, které mělo zjistit rizika, zda žadatelé (např. zemědělci a obce) zvládnou investice provést.

Dalším příkladem byly projekty v lesích, na které reagovalo malé množství žadatelů. Na tuto situaci bylo nutné reagovat komunikační kampaní a poskytováním informací (bylo provedeno ve spolupráci s Celostátní sítí pro venkov).

Oproti původním předpokladům bylo nutné investovat více do monitorovacích studií u opatření s environmentálními cíli, neboť se ukázalo, že existující systém monitoringu není pro účely hodnocení PRV úplně vyhovující. Dále se ukázalo, že bylo nezbytné vypracovat výklad různých Nařízení vlády, implementujících opatření v rámci Osy II, a vydávat je každoročně. Samotná nařízení vlády se ukázala pro potenciální žadatele jako obtížně srozumitelná.

Zvláštní skupinou aktivit byla podpora pracovních míst a platů pracovníků MZe a SZIF a vzdělávání těchto pracovníků (v rámci přehledu čerpání rozpočtu v položce Vzdělávání a stabilizace). Jejich cílem bylo zajistit dostatek kvalifikovaných pracovních sil pro zavedení a řízení PRV. Ukázalo se, že pro úspěšné řízení PRV je nezbytné zajistit dlouhodobé působení odborných pracovních sil, které však podléhaly v MZe značné fluktuaci. Posílení počtu a zejména navýšení platů o přibližně 15 % zajistilo radikální redukci fluktuace. Např. v jednom z dotčených odborů se vystřídalo v období mezi 2004-2006 na jedné pozici pět pracovníků. Po zavedení podpory příjmů došlo k výměně jednoho pracovníka v průběhu období 2007-2014. Pracovníci MZe přisuzují snížení fluktuace právě této aktivitě.

Celkově bylo pomocí podpory mezd vytvořeno 12 pracovních míst ve dvou odborech MZe, které mají PRV v gesci. Z komunikace se zástupci dotčených odborů vyplynulo, že řízení PRV by bylo zajištěno i bez této podpory, avšak s vysokým rizikem zpoždění důležitých termínů (např. vydání nařízení vlády) a kvality práce. I při navýšení stavů pracovníků jsou tito dlouhodobě přetíženi. Zejména pracovníci na SZIF ocenili přínosy školení pro zlepšení řízení PRV.

Při dotazování na efektivitu vynaložených prostředků se pohybovalo skóre mezi 7 až 10, přičemž 1=znemahala neúčelně vynaložené prostředky a 10 zcela a plně využitě prostředky pro naplnění účelu opatření a PRV.

Struktura výdajů za celé období

Největší podíl rozpočtu byl věnován administraci PRV a stabilizaci příjmů příslušných pracovníků (74,75 %).

Na ostatní položky, které bylo možno přisoudit určitému opatření, ose či tématu, bylo vynaloženo 25,22 % rozpočtu za období (databáze z IS SZIF).

Tabulka 6.31.13.3: Struktura výdajů na opatření/osy

	Podíl na rozpočtu (%)
OSA II:	8,10
v rámci Osy II: AEO	7,25
v rámci Osy II: LFA	0,60
Hodnocení PRV	6,4
Diversifikace	0,28
LEADER	0,77
Modernizace podniků	0,73
Obce (pro OSU III)	0,63
Internet	0,39
Lesy	0,07

Z přehledu je zřejmé, že jako prioritní a nejvíce potřebné byly pro řízení PRV považována opatření Osy II a z toho zejména AEO a dále proces hodnocení programu. U AEO je vysvětlení zřejmé, neboť jeho implementace a řízení je z hlediska jeho vysoké komplexity náročné a pro zemědělce často obtížně pochopitelné – vyžaduje větší úsilí dobře opatření cílit a vysvětlovat zemědělcům závazky. Ostatní opatření nebo i celé osy nebyly podporovány významným podílem rozpočtu a zejména u Osy I je možné si vzhledem k jejímu významu představit větší podporu implementace a řízení.

Zodpovězení hodnotící otázky

13. Do jaké míry technická pomoc přispěla k naplnění cílů PRV?		
Relevance	Vzhledem k náročnosti zavádění a řízení PRV a vysoké komplexitě jednotlivých opatření, včetně vysokých nároků na informace a znalosti v odpovídajících oblastech, je zavedení tohoto opatření relevantní.	
Hodnotící kritérium	Prokazatelná podpora implementace a přispívání k naplňování cílů PRV.	
Ukazatele	Výstupový	Počty projektů a vynaložených prostředků
	Výsledkový	Stupeň naplňování aktivit technické pomoci (kvalitativně).
	Doplňkový výsledkový	Struktura zaměření aktivit na oblasti PRV
Odpověď na evaluační otázku: Značná část finančních prostředků a aktivit byla věnována administraci a řízení PRV, které nevykazovalo v rámci řízení zásadní nedostatky (nejčastější byly zpoždění některých kroků – např. plateb u plošných opatření), což je silným argumentem pro tvrzení, že prostředky byly využity účelně s očekávaným efektem a ekonomicky efektivně. Zbývající část rozpočtu byla využita na specifické potřeby implementace a řízení PRV u jednotlivých opatření (případně Os). Směřování aktivit a rozpočtu na specifické potřeby opatření bylo poměrně racionální (větší měrou směřovaná na významná a náročná opatření na řízení), i když u některých opatření by bylo možné očekávat větší intenzitu studií a akcí podporujících implementaci a řízení. Je možné zmínit např. Osu I, pro kterou byly specificky cílené prostředky ve srovnání se zbytkem rozpočtu poměrně nízké, což lze částečně vysvětlit tím, že odpovídající opatření mají již dlouhou historii a nevyžadují takový rozsah finančních prostředků pro řízení. Je možné souhrnně usoudit, že opatření přispělo značnou měrou k naplnění cílů PRV a bez ní by bylo nemožné implementovat a řídit PRV v odpovídajícím rozsahu a kvalitě.		

Závěry

Pro opatření Technická pomoc nebyla sestrojena intervenční logika (včetně cílů a ukazatelů), což dle MZe vyplývalo z povahy opatření a identifikované potřeby nebyly explicitně uvedeny v PRV, ale byly vyjádřeny v plánovaných aktivitách. Tento fakt ovlivnil přístup hodnocení.

Řada aktivit v řízení a hodnocení PRV jsou mandatorní a musely by být provedeny v každém případě (zejména zajištění implementace a řízení PRV). Využití rozpočtu v rámci Technické pomoci umožnilo zvýšit výkon a kvalitu řízení PRV tím, že posílilo rozpočet u aktivit, pro které bylo obtížné zajistit dostatečný rozpočet z národních zdrojů. Současně struktura aktivit technické pomoci působila jako vodítko pro směřování technické pomoci.

Členění rozpočtu částečně vyplývá z povinností, postavených na právních předpisech (např. monitoring nebo hodnocení nezávislým hodnotitelem). Mimo zajištění administrace a řízení PRV, které odčerpaly ¾ rozpočtu, bylo směřování rozpočtu poměrně racionální, neboť významná část byla věnována zejména opatřením v Ose II. Což odpovídá stupni složitosti odpovídajících opatření, jejich specifickým požadavkům a velikosti rozpočtu této osy. Zbývající opatření neměla výrazný podíl na rozpočtu. Distribuce rozpočtu mezi osami a opatřeními a výsledky rozhovorů podporují tvrzení, že zaměření opatření bylo relevantní a efektivní.

Rozpočet byl směřován významnou měrou na aktivity, které nemají v ČR v řízení zemědělské politiky dlouho tradici, jako je monitoring a hodnocení efektů PRV nebo cílené kampaně na podporu informovanosti příjemců podpor v rámci PRV.

Opatření bylo zavedeno a řízeno smysluplně a účelně.

Příjemce podpory ohodnotil ekonomickou efektivitu opatření velmi vysoko (výsledkem přísného posuzování projektů a uplatnění výběrových řízení u externích služeb) a to v rozpětí 7-10 (na 10ti bodové stupnici, kde 10 znamená nejefektivnější využití rozpočtu).

Doporučení: identifikovat více do hloubky potřeby pro uplatnění Technické pomoci dle jednotlivých opatření a priorit a provést alespoň SWOT analýzu administrativních kapacit pro detailnější predikci potřeb a odpovídajících výdajů s tím, že bude ponechán prostor pro operativní doplňování dalších potřeb dle vývoje implementace PRV (dle stávající praxe).

6.31.14 Otázka 14: Jak efektivně byly zdroje PRV využity ve vztahu k dosažení zamýšlených výsledků?

Program je ve svých cílech a opatřeních velmi pestrý s různorodou intervenční logikou, přičemž pro mnohá opatření je velmi obtížné měřit exaktně ekonomickou efektivitu generování dopadů. Jedná se zejména u opatření cílených na životní prostředí, znalosti, kulturní hodnoty atd.

Nejprve bylo posouzeno dosažení cílů na úrovni výstupů, následně výsledků a potom i kvalitativní posouzení ekonomické efektivity. Posouzení dosažení dopadových ukazatelů na úrovni programu je provedeno zvláště v kapitole 7. Závěry a doporučení, která se úrovní programu zabývá.

Tabulka 6.31.14.1: Přehled naplnění cílů na ukazatelích výstupů na úrovni opatření

Kód	Ukazatel výstupu	Stupeň dosažení	podíl na rozpočtu %
Osa I			
111	Počet účastníků školení	113	0,3
112	Počet mladých zemědělců, kterým se dostalo podpory	91	1,5
113	Počet příjemců (PUZČ)	257	1
114	Počet podporovaných zemědělců	59	0,3
121	Počet podniků, které obdržely investiční podporu	79	10
122	Počet podniků, které obdržely investiční podporu	143	0,7
123	Počet podporovaných podniků	89	1,6
124	Počet podpořených iniciativ spolupráce	24,5	0,55
125a	Počet podporovaných podniků	110	1,1
125b	Počet podporovaných podniků	107	4
Osa II			
211, 212	Podpořená plocha	108,5	22,8
213	Podpořená plocha	109	0,09
214	skutečně podpořená plocha	108	29,9
221	Plocha zalesněné půdy	104	0,55
224	Podpořená plocha	51	0,01
225	Podpořená plocha	61	0,04
226,227	Počet realizovaných aktivit, počet podpořených podniků	70	0,4
Osa III			
311	Počet podpořených projektů	116	4
312	Počet podporovaných podniků	95	3
313	Počet podporovaných nových činností	55	2
321	Počet podpořených akcí	96,4	1,35
322	Počet vesnic, v nichž se konaly akce	140	5
323	Počet podpořených akcí	93,4	1,5
331	Počet dnů školení	288	0,1
341	Počet získaných dovedností a uspořádaných akcí	1072	0,03
Osa IV			
431	Počet podpořených akcí	1125	1
411,412, 413	Celkový rozsah území pokrytých MAS	119	4
421	Realizace projektů spolupráce	202	0,5

Tabulka 6.31.14.2: Přehled naplnění cílů na ukazatelích výsledů na úrovni Os

Osa/ukazatel	Cíl	Dosažení (%)
Osa I		
HPH podpořených podniků (celá osa) (tis EUR)	18000	3524,4
Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili školení v oblasti zemědělství a potravinářství (tis.)	9,5	460,0
Počet podniků zavádějících nové produkty (ks)	280	17,9
Nárůst ploch s realizovanými pozemkovými úpravami (%)	8	210,0
Osa II		
Nárůst ploch území se způsobem hospodaření, který přispívá k:		
zlepšení biodiversity (tis. ha)	83	172,0
zlepšení kvality vody (tis. ha)	26	504,3
příznivé změně klimatu (tis. ha)	1	113,1
zlepšení kvality půdy (tis. ha)	21	1525,5
předcházení marginalizaci a opouštění půdy (tis. ha)	31	714,4
Osa III		
Zvýšení HPH vytvořené nezemědělskou činností (tis. EUR)	4300	471,0
Celkový hrubý počet nově vytvořených pracovních míst	2700	152,0
Nárůst počtu turistů ve venkovských oblastech (tis.)	300	48,0
Počet osob využívajících zkvalitněné služby (tis.)	1350	123,0
Zvýšený počet osob s přístupem k internetu (tis.)	70	57,0
Přírůstek obyvatelstva napojeného na veřejnou kanalizaci a ČOV	50	37,0
Počet účastníků, kteří úspěšně ukončili vzdělávání (tis.)	14,48	110,0
Osa IV		
Celkový počet nově vzniklých pracovních míst	400	80,2
Počet úspěšných výsledků vzdělávacích aktivit (ročně)	50	800

Osa I s výjimkou spolupráce vysoko překročila cíle stanovené v programovém dokumentu. Také Osa II vysoko překročila cíle výsledkových ukazatelů. S výjimkou zpřístupnění internetu a nárůstu počtu turistů byly cíle v Ose III také překročeny. V případě Osy IV cílů dosaženo nebylo, ale stupeň dosažení byl uspokojivý.

Bylo také provedeno kvalitativní posouzení efektivnosti na základě použitých kvantitativních i kvalitativních hodnocení na úrovni jednotlivých opatření (s využitím skóre), které provedli jednotliví hodnotitelé. U opatření, která podporují např. investice a jsou u nich dostupné kvantitativní ukazatele dopadů, nebo kde bylo možné měřit mrtvou váhu, byly použity kvantitativní v kombinaci s kvalitativními podklady pro definování skóre, zatímco jinde bylo nezbytné stavět na teorii změn, síle příčinné vazby mezi intervencí a dopady, spolehlivosti plnění závazků např. u plošných opatření, názory respondentů na mrtvou váhu (pro vysokou subjektivitu odpovědí bylo nutné posuzovat se značnou opatrností). Nejprve je prezentováno skóre za jednotlivá opatření a následně jsou prezentovány argumenty pro jeho stanovení.

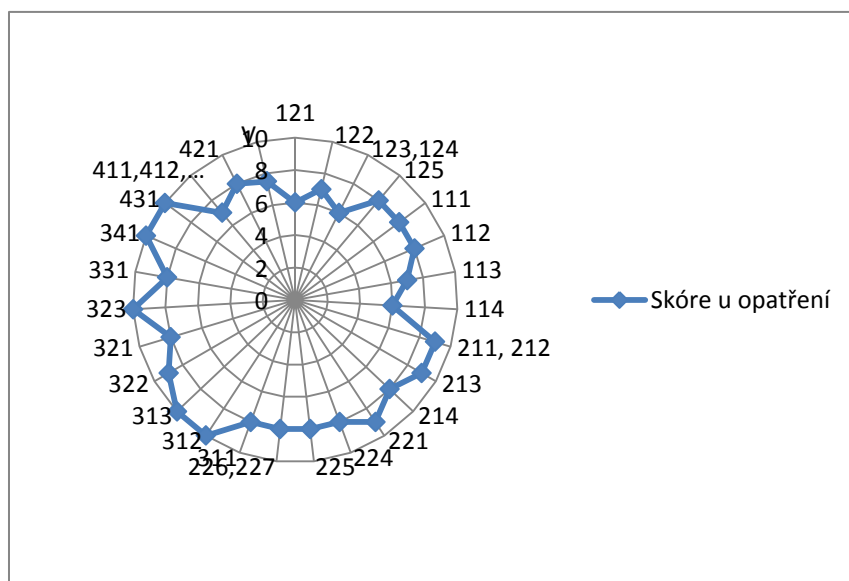

Tabulka 6.31.14.3: Kvalitativní posouzení ekonomické efektivnosti jednotlivých opatření (skóre efektivnosti: 1=neefektivní; 10=velmi efektivní)

Kód	Opatření/Osa	Skóre
Osa I		
111	Další odborné vzdělávání a informační činnost	8
112	Zahájení činnosti mladých zemědělců	8
113	Předčasné ukončení činnosti	8
114	Využívání poradenských služeb	7
121	Modernizace zemědělských podniků	6
122	Investice do lesů	7
123	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	7
124	Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství a potravinářství	7
125	Lesnická infrastruktura	7
125	Pozemkové úpravy	9
142	Seskupení producentů	-
Osa II		
211, 212	Platby a přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)	9
213	Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku	9
214	Agroenvironmentální opatření	8
221	Zalesňování zemědělské půdy	9
224	Platby v rámci Natura 2000 v lesích	8
225	Lesnicko-environmentální platby	8
226,227	Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	8
Osa III		
311	Diversifikace činností nezemědělské výroby	8
312	Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	10
313	Podpora cestovního ruchu	10
322	Obnova a rozvoj vesnic, občanského vybavení a služby	-
	Obnova a rozvoj vesnic	9
	Občanské vybavení a služby	8
323	Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	10
331	Vzdělávání a informace	8
341	Získávání dovedností, animace a provádění	10
Osa IV		
431	Místní akční skupina	10
411,412, 413	Realizace místní rozvojové strategie	7
421	Realizace projektů spolupráce	8
Osa V		
V.1	Technická pomoc	8
V.2	Celostátní síť pro venkov	7

Graf 6.31.14.1: Skóre stupně naplnění cílů jednotlivých os PRV

Zdroj: zpracováno hodnotitelem na základě posouzení jednotlivých opatření

Zdůvodnění posouzení ekonomické efektivity jednotlivých opatření pro naplnění cílů PRV

Osa I

111 Další odborné vzdělávání a informační činnost. Vynaložené prostředky byly považovány za vcelku efektivní s významným efektem na konkurenceschopnost (i životní prostředí) a aktivity zřetelně směřovaly ke zvoleným cílům. Byla identifikována jistá rezerva v efektivitě vynaložených prostředků, jejíž dosažení by však bylo doprovázeno poklesem zájmu o akce.

112 Zahájení činnosti mladých zemědělců – výrazně větší nárůst HPH než u odpovídajícího sektoru, přitahuje silný lidský kapitál.

113 Předčasné ukončení činnosti. Opatření vedlo k takřka zdvojnásobení rozlohy nových podniků, což lze považovat za výrazný efekt posilující konkurenceschopnost. Ekonomická efektivita byla částečně omezena mrtvou váhou, neboť k předání části podniků by později došlo i bez podpory. Na druhou stranu se ukázalo, že by k tomuto kroku došlo ve střednědobém horizontu, což naznačuje, že mrtvá váha nebyla tolik významná. Došlo také ke zlepšení vzdělanostní struktury a omlazení věkové struktury.

114 Využívání poradenských služeb. Opatření bylo efektivní pro rozšíření znalostí o cross-compliance, což vede druhotně ke zvyšování konkurenceschopnosti. Poradenství však nedostatečně pokrývalo některá důležitá témata (např. inovace, přenos nejnovějších technologií). Opatření vykazovalo poměrně nízkou mrtvou váhu.

121 Modernizace zemědělských podniků. Díky podpoře došlo k výrazné modernizaci a tím k zefektivnění výroby a snížení nákladů na výrobu. Došlo k expanzi výroby, k růstu přidané hodnoty i k růstu produktivity práce (avšak s nízkou průkazností), ne však k růstu celkové produktivity faktorů. Opatření tedy přispělo k růstu konkurenceschopnosti jen částečně, i když efekty podpor se mohou projevit až dlouhodobě. Mrtvá váha byla spíše nízká a podpory uspíšily investice a podržely restrukturalizační procesy v sektoru. Podpora umožnila zavedení nových technologií a produktů u značného podílu příjemců podpory. Vysoký podíl podpořených investic na THFK naznačují závislost rozvoje zemědělství na investičních podporách.

122, Investice do lesů. Podpory zlepšily nákladovou efektivnost, produkci a produktivitu. Podpory umožnily obnovit technický park a zvýšit hodnotu lesního majetku. Nelze však očekávat, že podpory vedly ke zvýšení tržeb a příjmů. Opatření podpořilo udržení pracovních míst.

123 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Jen malý podíl příjemců podpor by investovalo v tak velkém rozsahu, pokud by podpora nebyla poskytnuta. Avšak významná část by investovala byť v menším rozsahu. Mrtvá váha byla spíše nízká, neboť byl do značné míry mobilizován externí kapitál ve spojení s podporou. U vybraného segmentu zpracovatelů byl potvrzen růst produktivity, zatímco u jiných nebyl. Vlivem opatření došlo k významné modernizaci provozů a tím také naplňování povinných standardů. Po provedení investic bylo možné sledovat u podpořených podniků nárůst produktivity práce, avšak s nedostatečnou průkazností. V dřevozpracujícím průmyslu bylo prokázáno vytvoření/zachování pracovních míst. Jedno investované euro se proměnilo na 1,5 EURO v produkci národního hospodářství (multiplikátor 1,5).

124 Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělství a potravinářství. Velmi vysoké procento příjemců podpor realizovalo projekt, který vedl k inovaci, která zlepšila minimálně jeden produkt/službu a k inovaci technologie výroby/zpracování. Dominantní podíl investic byl do technologií či postupů a minoritní do samotné spolupráce s vědou a výzkumem. Z analýz lze předpokládat, že zvyšování ekonomické výkonnosti lze očekávat se značným zpožděním (obvykle více než tříletým).

125a Lesnická infrastruktura. Opatření přispělo k obnově infrastruktury. Investice měla spíše neprodukční/netržní charakter. Opatření vedlo spíše k udržení pracovních míst než k tvorbě. Na obnovu infrastruktury by byla potřeba více finančních prostředků.

125b Pozemkové úpravy. Většina společných zařízení s pozitivními efekty na konkurenceschopnost (sice jen okrajová) a životní prostředí (zásadní) by buď nevznikla, nebo s velkým opožděním (lze předpokládat nízkou mrtvou váhu). Zavedená společná zařízení měla prokazatelný pozitivní vliv na složky životního prostředí, neboť se opírala o standardizovaný projektový přístup k jejich navrhování.

Osa II

211,212 Platby a přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA). Podpora naplnila cíle v prevenci marginalizace, udržela hospodaření ve znevýhodněných oblastech i v době krize. Zachování hospodaření ve

znevýhodněných podmínkách vedlo k účinné prevenci před degradací přírodních zdrojů (např. druhové různorodosti vlivem zarůstání opuštěné půdy).

213 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku. Podpora naplnila cíle tím, že kompenzovala ztráty příjmů v oblastech s omezeným hospodařením, které patří k prioritním v ochraně druhové různorodosti. Zemědělské podniky byly méně vystaveny tlaku ekonomického rozhodování, zda dále travní porosty na takových lokalitách obhospodařovat.

214 Agroenvironmentální opatření. Takřka všechny cíle byly překročeny (např. v rozsahu ploch s cílenými operacemi ve prospěch složek životního prostředí). Opatření bylo efektivní v zachování oblastí s vysokou přírodní hodnotou, ve snižování rizik snižování jakosti vod a v ochraně půdy (např. zatravnění). Opatření také přispělo k mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu. Zůstává zde jistý prostor pro zvýšené cílení na cenná stanoviště.

221 Zalesňování zemědělské půdy. Opatření bylo velmi efektivní v ochraně půdy a dlouhodobě také v mitigaci a adaptaci na klimatickou změnu (ukládání uhlíku). Opatření mělo velký efekt a stanovené cíle byly překročeny.

224 Platby v rámci Natura 2000 v lesích. Cíl tohoto opatření byl naplněn jen zčásti, avšak s prokazatelným efektem na dotčených plochách (zachování stávajícího stavu – plochy lesa cenného z hlediska druhové různorodosti). Je zde jistý prostor pro větší účast žadatelů. Opatření bylo efektivní.

225 Lesnicko-environmentální platby. Opatření prokazatelně podpořilo zvýšení ploch s větší druhovou různorodostí v lesích, které současně mají vyšší stabilitu a odolnost vůči kalamitám. V opatření je jistý prostor pro větší účast žadatelů/ploch. Z hlediska účinnosti lze považovat opatření za efektivní.

226,227 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů. Opatření umožnilo rychlejší obnovu ploch po kalamitách a tím snížilo riziko vzniku dalších škod. Vybudovaná preventivní a protipovodňová opatření prokazatelně zvýšila prevenci škod vyvolaných např. přívalovými dešti. Opatření byla efektivní, neboť byla postavené na skutečné potřebě a projektové přípravě. V menší míře bylo možné identifikovat mrtvou váhu.

Osa III

311 Diversifikace činností nezemědělské výroby - Stanovené (plánované) indikátory výsledku, výstupu a dopadu byly v plné míře naplněny a ve všech případech překročeny, v řadě případů i několikrát (celkový objem investic, zvýšení nezemědělské HPH v podpořených podnicích, celkový objem vyrobené elektrické energie, čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS).

312 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje - v opatření III.1.2 se podařilo dosáhnout plánovaných cílů, nízká mrtvá váha.

313 Podpora cestovního ruchu - Projektové aktivity v rámci opatření III.1.3 mají pro většinu příjemců doplňující význam z hlediska celkového obrátu a příjmů z podnikatelské činnosti. V těchto případech došlo k „opravdové“ diversifikaci ekonomických aktivit.

322 Obnova a rozvoj vesnic, občanského vybavení a služby:

- 322 Obnova a rozvoj vesnic - Vzhledem k tomu, že byly výrazně převýšeny cílové hodnoty výstupových indikátorů při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za velmi efektivní. V záměru „a“ (úpravy veřejných prostranství a místní komunikace) byla mrtvá váha vyšší na úrovni 27,2 %.
- 321 Občanské vybavení a služby – Vzhledem k tomu, že byly stanovené cílové hodnoty výstupových indikátorů naplněny při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za efektivní.

323 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova - toto opatření mělo zásadní význam pro zachování a obnovu kulturního dědictví v malých obcích do 500 obyvatel. Ekonomické dopady realizovaných projektů nebyly významné, mnohem větší roli opatření mělo pro sociální rozvoj komunit ve venkovských obcích.

331 Vzdělávání a informace - Vzhledem k tomu, že byly výrazně převýšeny cílové hodnoty výstupových indikátorů při dodržení plánované úrovně celkového objemu investic (v EUR), lze hodnotit dosažení výstupů a výsledků za velmi efektivní. V rámci opatření bylo realizováno vzdělávání v oblasti ochrany přírody (obnovitelné zdroje energie), řízení administrativa a marketink a v jiných vzdělávacích aktivitách (např. cestovní ruch, finanční gramotnost). Tímto byly vytvořeny podmínky pro diverzifikaci ekonomických činností ve venkovských oblastech.

341 Získávání dovedností, animace a provádění - Realizované projekty nastartovaly proces strategického plánování formou komunitního plánu. Odpověď na tuto evaluační otázku nelze kvantifikovat, nicméně z použitých indikátorů a míry jejich naplnění vyplývá, že cíl opatření byl splněn.

Osa IV

431 Místní akční skupina – opatřením bylo podpořeno 112 MAS, které aktivně působí v území. Cíl byl naplněn na 100 %, přičemž průběžně narůstal počet členů MAS, počet obcí, velikost populace i rozloha území, které jsou pokryty činnostmi MAS.

411, 412, 413 Realizace místní rozvojové strategie – projevila se dominantní orientace MAS na obce a veřejnou správu, kdy 75 % finančních prostředků směřovalo do opatření III.2.1 a III.2.2. Dominantní výše podpory tak směřovala do neproduktivních investic, což se projevilo tím, že nebyly naplněny hodnoty výsledkových indikátorů nově vytvořených pracovních míst vlivem metody Leader. Z řad podnikatelských subjektů pak byl poměrně nízký zájem o realizaci projektů.

421 Realizace projektů spolupráce – Projekty spolupráce nastartovaly dobrou spolupráci mezi jednotlivými MAS, a to včetně zahraničních a nepodpořených MAS. Projekty umožnily propojování místních aktérů díky měkkým způsobům spolupráce, často se realizované akce staly tradicí.

V.1 Technická pomoc. Značná část finančních prostředků byla vynaložena na řízení PRV a na aktivity, které vyplývají ze závazků vyplývajících z právních předpisů. Část aktivit byla směřována na aktuální potřeby vyplývající z vývoje implementace PRV a vzhledem k výběrovým řízením na jednotlivé projekty byly vynaložené prostředky využity efektivně. Je zde jistý prostor pro hlubší přípravu směřování rozpočtu na vybrané aktivity.

V.2 Celostátní síť pro venkov. Opatření naplňuje svoje cíle s tím, že byly jisté rezervy v strategické přípravě opatření (např. vybudování intervenční logiky a stanovení cílů), jejich vypracováním by bylo možné efektivitu částečně zvýšit. Většina respondentů opatření oceňovala.

Shrnutí

Z posouzení jednotlivých opatření a zhodnocení skóre lze u celého programu konstatovat, že naprostá většina opatření vykazovala relativně vysoký stupeň ekonomické efektivity.

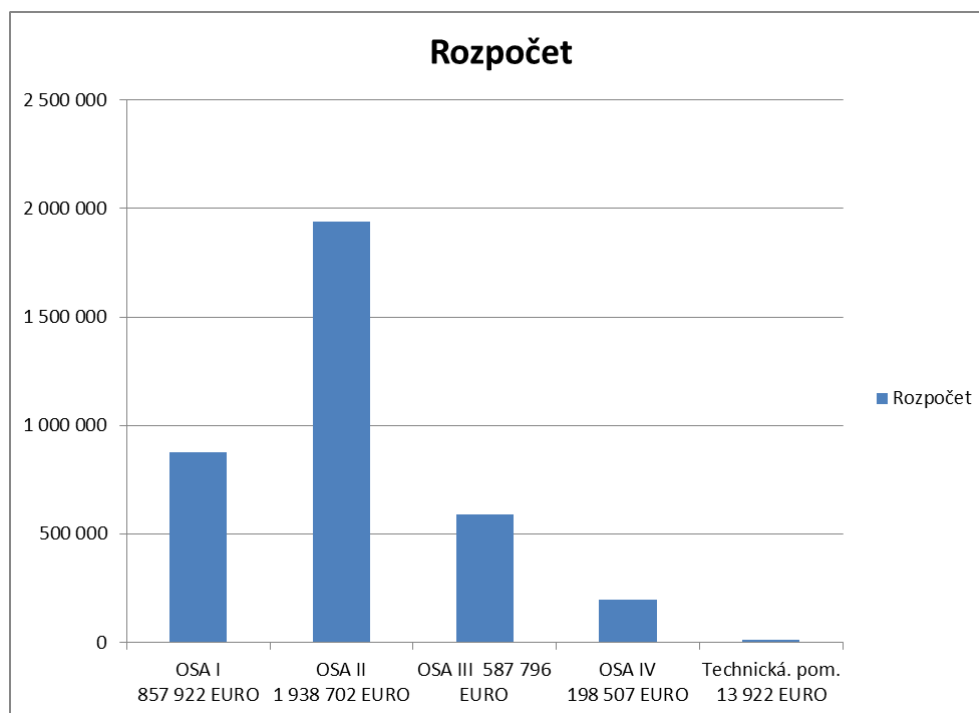
7 Závěry a doporučení

Závěry a doporučení byly uváděny při hodnocení každého opatření a shrnuty v rámci os případně průřezových otázek. V této kapitole budou uvedena především doporučení, která jsou obecnějšího charakteru a vztahují se k více osám nebo celému programu.

V programu nebyly identifikovány zásadní rozpory mezi působením opatření, naopak opatření se ve svých cílech zpravidla doplňovaly, často měly pozitivní vedlejší efekt na cíle ostatních opatření/Os (doloženo na úrovni Os).

Vzhledem k hlavním potřebám byla struktura PRV vcelku vyvážená a hlavní doporučení byla spíše na úrovni jednotlivých opatření, jejich implementace a řízení.

Graf 7.6.31.14.1: Struktura vynaloženého rozpočtu PRV

Zdroj: graf vypracovaný hodnotitelem na základě dat z Výroční zprávy o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016)

Jednotlivá opatření a aktivity v rámci nich odpovídaly navrženým cílům a vykazovaly tak vysokou soudržnost se sledovanými cíli. Vzhledem k identifikovaným potřebám a analýze problémů v zemědělství a v rozvoji venkova lze konstatovat, že struktura programu a rozpočtu jednotlivých os byla s identifikovanými potřebami konzistentní.

Značný podíl opatření vykazoval dosažení i překročení stanovených cílů PRV (výstupové v rozmezí 21 – 1125 %, výsledkové 51 – 5043%). Nadpoloviční většina (70%) opatření přesáhla buď výstupové,

nebo výsledkové cíle, přičemž nejméně polovina cílů výstupových a polovina cílů výsledkových u opatření přesáhla cílovou hodnotu. Naopak jen 3 výstupové a 1 výsledkový nedosáhl hodnoty 50%. Za celý program lze tedy konstatovat poměrně vysoký stupeň dosažení cílů.

7.1 Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007-2013: plnění cílů

Cíle národní strategie byly více než naplněny v oblasti přenosu znalostí (450 %), HPH (o 70 %), počet podniků, které zavedly inovace, dosáhl 29 % vytýčeného cíle. Zvýšení rozlohy ukončených pozemkových úprav bylo dosaženo více než dvojnásobně.

Cíle přisouzené Ose II v národní strategii byly překročeny, zejména v případě rozloh, které byly obhospodařovány přístupy, které přispívaly ke zlepšení biodiversity, kvality vody, příznivé změně klimatu, zlepšení kvality půdy a předcházení marginalizace. Dokladem je systematické překročení např. cílových rozloh u významných opatření Osy II (např. 211,212,214, 221.). Nepodařilo se však dosáhnout cíle změnit klesající trend v počtech ptáků zemědělské krajiny. Podařilo se však udržovat oblasti s vysokou přírodní hodnotou.

Tabulka 7.1.1: Dosažení cílů dle priority v trvale udržitelném využívání zemědělské a lesní půdy (zvýšení rozlohy v ha):

	Cíl	Dosaženo
Zachování biodiversity	83 000	143 646
Kvalita vody	26 000	140 574
Zmírnění klimatických změn	1 000	1 461
Kvalita půdy	21 000	325 507
Předcházení marginalizace	31 000	223 642

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci PRV ČR 2007 – 2014, (2016) Programový dokument PRV 2007-2013, (2015)

V rámci Osy III byla HPH zvýšena a dosáhla ve srovnání s cílem hodnoty 471 %. V porovnání s cílem v národní strategii nebylo dosaženo cíle v tvorbě nových pracovních míst (18 % cílové hodnoty). Počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb dosáhl 474 % vytýčeného cíle. Cíle ve zvýšení přístupu k internetu bylo dosaženo do výše 57 %. Cíl ohledně počtu absolventů vzdělávacích akcí byl překročen o 140 %.

Priority EU

Zaměření PRV a efekty, které přinesl, naplňovaly i priority EU pro programové období 2007-2013 i pro Health check. Výrazný příspěvek k cílům EU byl zejména v oblasti životního prostředí (včetně cíle HC – biodiversity, změny klimatu a managementu vody), bylo dosaženo významného pokroku v modernizaci zemědělství i v přenosu informací pro tento účel. Výrazných přínosů bylo dosaženo

v budování místních kapacit pro zaměstnanost a diversifikaci. V rámci diversifikace bylo dosaženo výrazného příspěvku k produkci obnovitelné energie. V menší míře bylo dosaženo pokroku v šíření inovací.

7.2 Indikátory dopadu PRV 2007 - 2013

Indikátory dopadu pro PRV 2007-2013 jsou kalkulovány na úrovni programu a měly by postihnout a zdůraznit dopady celého programu. Podle working paperu k hodnocení dopadů programů rozvoje venkova (viz European Communities, 2010, str. 11) se dopady rozumí efekty poskytnutých intervencí ve střednědobém až dlouhodobém časovém horizontu. Některé se projevují nepřímo (např. ve formě zvýšeného obratu podpořených podniků nebo spolupracujících firem), jiné se promítají do celkového makroekonomického prostředí daného státu (např. zlepšení image podporovaných oblastí). V tomto smyslu byly v průběhu této ex-post evaluace dodrženy příslušné metodické postupy, které se týkaly procesu očišťování dosažených hodnot. Detailní metodický popis procesu očištění hodnot je uveden v příloze této závěrečné zprávy.

Následující tabulka shrnuje cílové hodnoty dopadových indikátorů PRV 2007-2013 a zároveň uvádí i příslušné dosažené hodnoty. V následující části je pak věnována pozornost interpretaci dosažených hodnot z hlediska míry příspěvku různých priorit či opatření k dosažení příslušné hodnoty dopadového indikátoru. Dílčím způsobem je také popsán postup výpočtu a kontext z hlediska míry naplnění (resp. nenaplnění/přeplnění).

Tabulka 7.2.1: Dopady (celkové cíle Programu) / kvantifikace

Název indikátoru	Cíl	Hodnota
Dopad (01) Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS (EUR)	29 500 000	637 549 000
Osa I (EUR)		614 980 000
Osa III (EUR)		22 569 000
Dopad (02) Čistý počet pracovních míst na plný úvazek	2 020	5 984
Dopad (s) Čistý počet pracovních míst na plný úvazek vytvořených díky iniciativě LEADER	2040	457
Dopad (03) Změna v hrubé přidané hodnotě na pracovní místo na plný úvazek	EUR 2 870	EUR 44 753
Dopad (04) Změna trendu při snižování biodiverzity (měřeno populacemi vybraných druhů ptáků zemědělské krajiny)	107	79
Dopad (05) Změny v oblastech vysoké přírodní hodnoty (kvalitativní měření)	kvalitativní šetření	Pozitivní vliv
Dopad (06) Změny v čisté bilanci živin	-15,00%	-13,00%
Dopad (07) Nárůst produkce obnovitelné energie (výroba energie z obnovitelných zdrojů a biopaliv)	+ 7,00%	+ 6,90%

Zdroj: Programový dokument PRV 2007-2013 (verze 2015), výsledky šetření a ex-post hodnocení

Dopad (01) Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS

Čistá přidaná hodnota vyjádřená v PPS byla vypočítána zvlášť na úrovni Osy I a dále Osy III. V obou případech byla dostupná hodnota vyjadřující zvýšení hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích (zemědělských i nezemědělských). Hlavní práce evaluátorů spočívala v očištění těchto hodnot. Jednalo se o následující efekty: pákový efekt, efekt mrtvé váhy, vytěšňovací a substituční efekt a specificky byla konstruována input-output tabulka, ze které bylo možné stanovit hodnotu efektu multiplikace. V případě Osy I byla čistá přidaná hodnota počítána u opatření I.1.1 (121 a 124), I.1.2 (122 a 125), I.1.3 (123 a 124) a I.1.2 (122). Výsledná hodnota ČPH je odpovídá tvorbě ČPH PPS uvedených opatření (celkem 614 980 000 EUR). Největší hodnotu 58 % generovala opatření v zemědělství (121, 124 a 122), potom v potravinářství – 38 % (123, 124) a nejméně v lesnictví -4 % (122 a 125). V případě Osy III byla čistá přidaná hodnota počítána u opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3. Výsledná hodnota čisté přidané hodnoty v PPS 22 569 000 je součtem tří očištěných přidaných hodnot uvedených opatření. Nejvyšší podíl (57 %) z celkové čisté přidané hodnoty vykazuje opatření III.1.1, naopak marginální podíl (8,7 %) je tvořen opatřením III.1.3. Pro přepočet PPS byla využita hodnota 17,9433 PPP.

Dopad (02) Čistý počet pracovních míst na plný úvazek

Program rozvoje venkova byl dominantně zaměřen na podporu pracovních příležitostí v oblasti diverzifikace zemědělských aktivit, podpory zakládání podniků a podpory cestovního ruchu. Podpora pracovních příležitostí se předpokládala také i v případě infrastrukturních investic v oblasti občanské vybavenosti/služeb a ochrany kulturního dědictví. Nová pracovní místa byla také vykazována v opatřeních Osy IV LEADER. Přesný metodický postup výpočtu čistých pracovních míst je uveden v průřezové hodnotící otázce č. 2. V případě ČPPM na plný úvazek byla stanovena cílová hodnota 2020, dosažená hodnota k 31. 12. 2015 byla 5 984 ČPPM (tj. 293 % cílové hodnoty). Největší podíl na dosaženém počtu ČPPM mělo opatření 312 a 313, která zahrnovala téměř 80 % veškerých ČPPM vytvořených v rámci intervencí PRV. Podle dílčích výpočtů nezaměstnanosti k 31. 12. 2015 (dle ČSÚ) bylo v průřezové hodnotící otázce č. 2 potvrzeno, že PRV zvýšil pracovní příležitosti pro 16 % nezaměstnaných osob ve venkovských obcích ve velikostní kategorii do 500 obyvatel. S ohledem na dominantní postavení národní aktivní politiky zaměstnanosti doprovázené dalšími intervencemi Evropského sociálního fondu, lze konstatovat, že míra příspěvku intervencí Programu rozvoje venkova k zaměstnanosti na venkově byla významná s ohledem na omezené finanční zdroje v programovém období 2007 – 2013.

Dopad (s) Čistý počet pracovních míst na plný úvazek vytvořených díky iniciativě LEADER

Tento dopadový indikátor nebyl zcela naplněn z několika důvodů. Pro projekty osy IV nebylo vytváření pracovních míst hlavním cílem ani povinností. Ačkoli byla tvorba pracovních míst preferenčním kritériem při hodnocení projektů, byl ze strany příjemců malý zájem na vytvoření nových míst, a to zejména z důvodu povinné udržitelnosti, jejíž nesplnění bylo spojeno s vysokými sankcemi. Hlubkové rozhovory s vybranými představiteli MAS ukázaly, že cílem MAS byl zejména stabilní rozvoj území a budování důvěry u místních aktérů a z tohoto důvodu často MAS

doporučovaly žadatelům nezavazovat se k tvorbě nových pracovních míst. Z tohoto pohledu tak lze dosažený výsledek považovat za dobrý.

Dopad (03) Změna v hrubé přidané hodnotě na pracovní místo na plný úvazek

Změna v hrubé přidané hodnotě byla v rámci dalšího dopadového indikátoru přepočítána na pracovní místo. V tomto případě bylo pracováno s dosaženými hodnotami k 31. 12. 2015, tj. MI R2 267 825 tis. EUR a MI R7 20 257 tis. EUR. Součet obou hodnot byl dělen zjištěným a očištěným počtem pracovních míst na plný úvazek. Dosažená hodnota změny v hrubé přidané hodnotě na pracovní místo na plný úvazek (tj. EUR 44 753) je výrazně vyšší o několik řádů ve srovnání s cílovou hodnotou a to z důvodu celkové dosažené úrovně HPH v Ose I, která výrazně převyšovala cílovou hodnotu. V dílčím detailu byl vypočítán také podíl změny v hrubé přidané hodnotě v Ose III na pracovní místa vytvořená v rámci Osy III. V takovém případě je výsledný podíl 3385 Eur na vytvořené pracovní místo. Výsledná produktivita práce je celkově nižší na jednoho zaměstnance z důvodu celkově nižší přidané hodnoty, která byla vyprodukována v rámci Osy III (obecně však celkové množství investic bylo řádově nižší, než v případě Osy I). V obou případech však byla překročena očekávaná hodnota Řídícího orgánu (předpokládaná hodnota byla 2870 Eur na zaměstnance).

Dopad (04) Změna trendu při snižování biodiverzity, měřeno populacemi vybraných druhů ptactva

Vývoj biodiverzity je pro hodnocení velmi komplexní jev. Uvedený ukazatel (index populací ptáků zemědělské krajiny) má do jisté míry odrážet vývoj biodiverzity zemědělské krajiny, i když je zřejmé, že jen částečně. Současně je nutné si uvědomit, že ptáci zemědělské krajiny jsou ovlivňováni celou řadou faktorů, které nejsou ovlivnitelné rozhodováním zemědělců. Proto příspěvek opatření PRV představuje jen ovlivnění jisté části těchto faktorů, zatímco jiné mohou konečný vývoj stavů ptáků i dále zásadně ovlivnit. Podopatření AEO, zaměřená na vybrané skupiny ptáků (chrástal, bahňáci a ostatní ptáci vázaní na zemědělskou krajinu) mohou zajistit na omezených plochách zvýšenou ochranu při hnízdění (ponechání travního porostu neposečeného pro chrástala) a zajišťují pomocí biopásů potravu a úkryt pro drobné ptáky v době nedostatku nabídky potravy. V péči o stanoviště ptáků bylo dosaženo významného pokroku a může tak významně ovlivnit ty faktory, které jsou v moci zemědělců, avšak vlivy jako např. predace, ztráty ptáků při migraci, ztráta zdrojů potravy mimo zemědělskou půdu atd., které neumožňují lineárně provázat úspěch opatření v PRV s konečnými stavy ptáků zemědělské krajiny. Z těchto důvodů lze také odvodit, proč se nepodařilo zvrátit pokles ptáků zemědělské krajiny. Jedním z prostředků pro posílení vlivu PRV v této oblasti je další úsilí o rozšíření ploch, na kterých jsou ptáci zemědělské krajiny chráněni.

Dopad (05) Změny v oblastech vysoké přírodní hodnoty

Tento ukazatel má kvalitativní povahu a vychází z několika měřitelných ukazatelů. Především se jedná o podíl cenných vymezených ploch (zemědělská půda v chráněných územích s přírodě blízkými stanovišti), které vstoupily do podopatření s cíleným managementem, který byl vytvořen pro tato cílová stanoviště. PRV dosáhlo v tomto pomocném ukazateli vysokého stupně, neboť vymezených cenných ploch bylo pokryto tzv. nadstavbovými tituly 80 % ploch. Současně však existuje relativně

velká plocha poměrně cenných stanovišť na travních porostech, která je ve volné krajině a ta je zpravidla pokryta jen základním titulem péče o travní porosty v rámci AEO. Dalším zdrojem pro posouzení tohoto ukazatele jsou výsledky monitoringu biodiversity na plochách, které vstoupily do AEO. Výsledky ukazují, že společenstva se vyvíjejí směrem k lučním druhům a druhová pestrost je na dotčených plochách zachována, případně se zlepšuje. Výsledky jsou ještě zřetelnější ve vinicích a sadech s integrovanou nebo ekologickou produkcí. Pro celkové posouzení jsou ještě vzaty v úvahu negativní efekty současného efektivního zemědělství, které se nedaří na cenných plochách v rámci opatření PRV dostatečně eliminovat, jako je např. omezování populací hmyzu na loukách při sečení velmi výkonnou technikou.

Pro konečné posouzení tohoto ukazatele byla vytvořena jednoduchá škála vlivu: vysloveně negativní, žádný, slabý pozitivní, pozitivní, velmi pozitivní. Vzhledem k uvedeným podpůrným ukazatelům byl zvolena hodnotitelem hodnota „pozitivní“ vliv.

Dopad (06) Změny v bilanci živin

Pro posouzení vývoje zatížení prostředí živinami byl vybrán ukazatel tlaku na životní prostředí a tím je bilance živin, která vychází z bilance vstupů (např. spotřeba hnojiv v zemědělství) a odebráním živin z půdy se sklízenými plodinami. Ukazatel má svá omezení, neboť nedostatek dat jej neumožňuje vypracovávat regionálně (nebo na úrovni povodí), což znamená, že i při uspokojivé hodnotě tohoto ukazatele může jeho hodnota místně dosahovat alarmujících hodnot. Pro posouzení PRV byl vybrán především dusík, který je v prostředí velmi mobilní a současně představuje důležitý zdroj kontaminace vod. K jeho omezování může přispět několik podopatření AEO, jako např. zatravňování, omezování vstupů na travních porostech, ekologické a integrované zemědělství, pěstování meziplodin a z jiných opatření např. zalesňování. Významnou úlohu hrají také společná zařízení v rámci KoPÚ (tvorba mezí, zatravňování atd.).

Stanovení ukazatele má svá úskalí, neboť pro posouzení změny máme jen krátkou časovou řadu bilancí dusíku, přičemž meziroční výkyvy jsou značné (při porovnání s rokem 2014 by bylo snížení čisté bilance dusíku o 30 %). Navíc není možné použít dlouhou historii, neboť ta byla radikálně ovlivněna značnými výkyvy po roce 1990, které nepředstavovaly běžné hospodaření, vůči kterému by bylo možné ukazatel porovnávat. S vědomím omezené vypovídací schopnosti bylo tedy využito porovnání hodnoty bilance na začátku a na konci sledovaného období.

Dopad (07) Nárůst produkce obnovitelné energie (výroba energie z obnovitelných zdrojů a biopaliv)

Nárůst produkce obnovitelné zdroje energie byl nejvíce podporován v rámci opatření Ose III PRV 2007-2013. V Ose I bylo také možné realizovat projekty zaměřené na využití a zpracování biomasy, nicméně přínosy a dopady se promítly do vnitropodnikové ekonomiky. Podpory poskytnuté v Ose I nebyly využity pro rekonstrukce nebo výstavby bioplynových stanic. Z tohoto důvodu byla zajištěna data týkající se výroby elektřiny (GWh) za nové BPS vybudované v opatřeních 311 a 312 za roky 2009 až 2015. V roce 2009 byla celková produkce OZE z BPS vybudovaných v rámci PRV 87,1 GWh (data dle ERÚ), přičemž celková produkce OZE v ČR činila v roce 2009 celkem 5433 GWh (data dle MPO).

Výchozí podíl produkce nových BPS na celkové produkci OZE činil 1,6 %. V roce 2015 dosáhla celková produkce OZE z BPS v rámci PRV 935,7 GWh, přičemž celková produkce OZE v ČR činila v roce 2015 celkem 11 058 GWh. Dosažený podíl produkce nových BPS na celkové produkci OZE činil 8,5 %. Rozdíl představuje nárůst produkce obnovitelné energie o 6,9 %. Tento podíl svědčí o důležitosti zemědělského sektoru při plnění závazků ČR při plnění závazků vyplývajících pro ČR ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.

7.3 Dosažení cílů PRV dle jednotlivých os: závěry a doporučení

Osa I do značné míry dosahovala cílů posilovat konkurenceschopnost českého zemědělství/potravinářství a lesnictví. Zejména výrazně podpořila modernizaci českého zemědělství a nákladovou efektivitu, i když jsou jisté rezervy v posilování produktivity práce. Posílila také obměnu technologie a dokázala přitáhnout značné soukromé prostředky (značná adicionalita). Osa měla řadu pozitivních efektů na složky životního prostředí a pohodu zvířat. Alokované zdroje byly využity efektivně s jistými rozdíly mezi opatřeními a s možností většího efektu u produktivity faktorů.

Doporučení

- Věnovat pozornost distribuci podpor, např. podpořit větší účast malých zemědělců,
- Podporovat více šířitelnost inovací podporovaných z veřejných prostředků.

V Ose II byly překročeny cíle dané plochou, na které jsou zajištěny postupy hospodaření chránící vodu, půdu, druhovou různorodost a podporující mitigaci vůči klimatické změně. Odpovídající opatření způsobila výrazné snížení tlaků na složky životního prostředí (např. snížený bilanční přebytek živin na plochu, nebo ukládání CO₂), zachování biodiversity, i když se nepodařilo zvrátit pokles stavů ptáků zemědělské krajiny. Z tohoto pohledu byly zdroje využity efektivně.

Doporučení (zejména na agroenvironmentální opatření)

- Větší flexibilita závazků (např. termíny sečí)
- Zvážit preciznější cílení některých titulů.
- Zvážit rozšíření nadstavbových titulů do všech ploch Natura 2000.
- Extenzita hospodaření na travních porostech by měla lépe korespondovat s konkrétní výměrou pod každým podopatřením, vztahováno na celou plochu není dostatečně cílené.
- Zvážit zvýšení sazeb tam, kde je nízká účast žadatelů.
- Doporučeno navrhnout podporu péče o krajinné prvky.
- Zvážit opatření na omezování znečištění vod živinami a erozí (např. zpřístupnit více zatravnění).
- U všech opatření doporučujeme nechat detailněji sledovat klíčové ukazatele pro snadnější hodnocení.

Osa III měla za cíl posílit kvalitu života ve venkovských oblastech a diversifikovat hospodářství venkova. Překročila cíl v diversifikaci ekonomických aktivit. Jedním z převažujících projektů (v počtu) byl hlavně jeden záměr – výstavba bioplynové stanice, které se však ekonomicky staly pro dotčené podniky významné. Většina příjemců byla schopna rozšířit svoje podnikatelské aktivity a najít nové zdroje příjmů. Opatření také významně podpořily stabilizaci pracovních míst, vybavenost obcí, kulturní život v obcích. Alokované zdroje byly využity efektivně.

Doporučení

- Vytvářet podmínky pro pomoc zemědělským subjektům při získávání prostředků na spolufinancování investičních projektů formou odborných školení v oblasti dotačního managementu nejen v průběhu realizace projektů, ale také v období jejich udržitelnosti;
- Více podpořit proces využívání příkladů dobré praxe a výměny zkušeností pro opakovatelnost projektů;
- Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat spolupráci obcí mezi sebou;
- Pro zvýšení účinnosti podobných typů opatření je vhodné zakomponovat zavedení povinného hodnocení vzdělávacích kurzů samotnými účastníky.

Osa IV naplňovala zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova. Cílový počet projektů a cílová skupina příjemců byly výrazně překročeny a MAS splnila cíle ve smyslu pokrytí území aktivně působícími MAS realizujícími Strategický plán LEADER. MAS měla silnou orientaci na veřejný sektor, přičemž účast zemědělců a dalších podnikatelů byla spíše rezervovaná. Implementace principu LEADER byla silně ovlivněna trendem zvyšování participace veřejnosti. Hlavním efektem bylo zlepšování života na venkově, neboť ¾ prostředků směřovaly do rozvoje vesnic. Nejlépe byly implementovány principy spolupráce, rozhodování na místní úrovni a princip SPL, hůře pak principy inovativnosti a víceodvětvových přístupů.

Doporučení

- Pro implementaci principů Leader je vhodné poskytovat projektům finančně nižší podporu (horní hranice nestanovena), která bude motivovat příjemce spolupracovat na místní úrovni.
- Motivovat MAS k větší spolupráci se zemědělci a dalšími podnikateli v oblasti působení.
- Umožnit i nadále MAS svobodně rozhodovat o oblastech, kam je třeba směřovat podporu.

Doporučení k programu:

Obecně se hodnotitel v průběhu analýz identifikoval potřebu detailnějšího sledování některých dat (např. detailněji sledovaná společná zařízení na prevenci eroze) a doporučuje např. při sledování dat v průběhu řízení PRV neměnit kódy dat a jejich členění.

Hodnotitel doporučuje věnovat pozornost úvodním analýzám, které dávají podklady pro stanovení přiměřených cílů. Hodnotiteli je známo, že již pro období 2014-2020 byla této fázi příprav programu věnována velký pozornost.

V programu nebyly identifikovány rozpory mezi působením opatření, naopak opatření se ve svých cílech zpravidla doplňovala, často měla pozitivní vedlejší efekt na cíle ostatních opatření/Os (doloženo na úrovni Os).

Vzhledem k hlavním potřebám byla struktura PRV vcelku vyvážená a hlavní doporučení byla spíše na úrovni jednotlivých opatření, jejich implementace a řízení.

Koherence intervenční logiky:

Při posouzení slabých stránek ze SWOT analýzy a směřování odpovídajících opatření (shrnuje na začátku hodnocení opatření u každé Osy) a současně i dosažení cílů lze říci, že u naprosté většiny opatření i Os byla intervenční logika koherentní. Nebyla identifikována závažná slabina, která by nebyla zahrnuta v cílech některého z opatření, naopak často na mnohé slabiny mířilo více opatření (např. nízkou konkurenceschopnost). U opatření, kde nebylo dosaženo plánovaných cílů bylo zpravidla navrženo zdokonalit cílení (na odpovídající skupinu žadatelů – např. menší podniky u opatření 121) a intenzivněji oslovit informační kampaní potenciální příjemce podpor pro zvýšení účasti na opatření (např. lesní opatření v ose II).

Některých cílů nebylo dosaženo i přes dostatečnou koherenci intervenční logiky, neboť zde např. působily i další vlivy, než opatření PRV (např. vývoj stavů ptáků zemědělské krajiny).

8 Seznam zdrojů

- Čámská, K. a kol. (2015): Příprava hodnocení a příprava opatření pro životní prostředí pro PRV 2015-2020. Tematický úkol 11/2015, Ústav zemědělské ekonomiky a informací.
- Čámská, K. a kol. (2015): Hodnocení příčin účasti zemědělců v kontraktu agroenvironmentální politiky na příkladu titulů zatravňování orné půdy a biopásy. Závěrečná zpráva o výsledcích řešení interního výzkumného projektu (IVP č. 1284/2014). ÚZEI, Praha.
- ČSO (2007): Monitoring vlivu biopásů na diversitu a početnost ptáků v zemědělské krajině. Praha.
- ČSÚ (2015): *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci za období 2015*, Praha, listopad 2015, Český statistický úřad, Kód publikace: 062004-15, ISBN 978-80-250-2672-4
- DESI (2016): *The Digital Economy and Society Index (DESI) 2016 – Czech Republic country profile*. Dostupné on-line: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/desi-2016-country-profiles>
- DHV/TIMA (2010): *Průběžné hodnocení programu rozvoje venkova ČR za období 2007 – 2013: Zpráva o střednědobém hodnocení*. DHV CR, spol. s r.o. a TIMA Liberec, s.r.o., říjen/2010
- European Communities (2010): *Working paper on Approaches for assessing the impacts of the Rural Development Programmes in the context of multiple intervening factors*. Findings of a Thematic Working Group established and coordinated by The European Evaluation Network for Rural Development, March 2010
- Hošek, J., et.al (2013): Vliv vybraných opatření osy II Programu rozvoje venkova na změny zásob půdního uhlíku ve vztahu ke změně klimatu, Ekologické služby s.r.o. Hořovice.
- Kovář R. (2010): *Vliv programů rozvoje venkova a zvláště agro-environmentálních opatření a zalesňování na zmírňování změn klimatu*.
- KPMG (2015): *První dílčí průběžná zpráva o hodnocení - Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013*. Verze 23. 6. 2015.
- KPMG (2015): *Druhá dílčí průběžná zpráva o hodnocení - Průběžné a ex-post hodnocení Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013*. Verze 5. října 2015.
- Majerová, J., Pražan, J. (2011): *Identifikace a měření veřejných statků poskytovaných zemědělstvím*. Zpráva v rámci Výzkumného záměru ÚZEI MZE0002725101. ÚZEI, Praha.
- Metodika k provádění nařízení vlády č. 53/2009., o stanovení podmínek pro poskytování dotací na Lesnicko-environmentální opatření ve znění pozdějších předpisů

- Metodika k provádění plošných opatření osy II PRV v roce 2014
- Mezera, J, Špička, J. (2013): Economic effects of investment support of adding value to food products. *Agris on-line papers in Economics and Information*, 5(1):39-49
- MPO (2013): *Digitální Česko v. 2.0, Cesta k digitální ekonomice*. Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha, duben 2013. Dostupné on-line: http://www.mpo.cz/assets/cz/e-komunikace-a-posta/Internet/2013/4/Digital_esko_v.2.0.pdf
- MPO (2016): *Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných, druhotných a ostatních zdrojů v roce 2015 (GWh)*. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Ministerstvo průmyslu a obchodu, srpen, 2016. Dostupné on-line: <http://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/obnovitelne-zdroje-energie/hruba-vyroba-elektriny-z-obnovitelnych-a-ostatnich-zdroju-v-roce-2015--179589/>
- MZe (2015): *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013*. Ministerstvo zemědělství, Praha, září 2015. Dostupné on-line: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/program-rozvoje-venkova/programove-dokumenty/>
- MZe (2016): *Výroční zpráva o implementaci Programu rozvoje venkova za rok 2015*. Ministerstvo zemědělství, Praha, září 2016. Dostupné on-line: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/program-rozvoje-venkova/hodnoceni-a-monitoring/vyrocní-zprava-za-rok-2015.html>
- MZe/SZIF: data k implementaci Programu rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013
- MŽP (2011): Statistická ročenka ŽP 2010
- NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)
- NAŘÍZENÍ VLÁDY 298/2013 Sb., ze dne 18. září 2013
- NAŘÍZENÍ VLÁDY 53/2009 Sb., ze dne 9. února 2009 o stanovení podmínek pro poskytování dotací na lesnicko-environmentální opatření
- NAŘÍZENÍ VLÁDY 147/2008 Sb., ze dne 16. dubna 2008 o stanovení podmínek pro poskytování dotací na zachování hospodářského souboru lesního porostu v rámci opatření Natura 2000 v lesích
- NAŘÍZENÍ VLÁDY 239/2007 Sb., ze dne 29. srpna 2007 o stanovení podmínek pro poskytování dotací na zalesňování zemědělské půdy
- Olivera, J. (2013): *On general trust in Europe*. Dublin.
- Pracovní skupina č. 6 Přírodní zdroje (2012): *Souhrn z podkladových analýz za skupinu: Přírodní zdroje*. Praha (2012), nepublikováno.

- Pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013, Opatření II.2.4 – Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských lesů, Podopatření II.2.4.2 – Neproduktivní investice v lesích
- Štolbová, M. (2013): *Podpory pro podniky v méně příznivých oblastech*. Tematický úkol č. 7. ÚZEI, Praha 2013.
- Trantinová, M., Peterková, J. (2016): *Ekonomické souvislosti dopadů klimatické změny*. Technická zpráva v rámci projektu ADAPTAN (v rámci EEA grantu). Praha 2016.
- ÚZEI (2012): *Analýza LFA pro OS Grémia*. Podklad pro přípravu PRV 2014-2020.
- ÚZEI (2014): *Zpráva o stavu zemědělství za rok 2013*. Praha.
- ÚZEI (2016): *Zjištění hodnoty monitorovacího indikátoru Hrubá přidaná hodnota podniku pro Výroční zprávu o pokroku Programu rozvoje venkova za rok 2015*. Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha, květen 2016.
- Výsledky diskusí pracovní skupiny č. 6 Přírodní zdroje o rozlohách HNV oblastí v rámci přípravy PRV 2014-2020 (nepublikováno), Praha 2012.
- Webové stránky MZe (<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>) a SZIF (<https://www.szif.cz/cs>)

Využitá data z externích databází:

- Normativy pro zemědělskou a potravinářskou výrobu, 2016. Dostupné na on-line: <http://www.agronormativy.cz/>
- CEDR – Centrální registr dotací. Volně dostupná data byla využita pro ex-post hodnocení PRV.
- ČSÚ – Český statistický úřad. Volně dostupná socioekonomická data za na úrovni obcí (LAU II) byla využita pro ex-post hodnocení PRV.
- ČTÚ – Český telekomunikační úřad. Data pro ex-post hodnocení PRV poskytnuta na vyžádání Ministerstvem zemědělství.
- Data Agentury ochrany přírody a krajiny (vrstva mapování biotopů České republiky a nálezová databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR)
- Data IS VaVal - kolaborativní projekty řešené subjekty ze zemědělství a potravinářství.
- Databáze SIL.
- www.uhul.cz
- ERÚ - Energetický regulační úřad. Data pro ex-post hodnocení PRV poskytnuta na vyžádání Ministerstvem zemědělství.

- FADN CZ – Zemědělská účetní datová síť. Ekonomická a finanční data FO a PO, data o produkci, užití půdy a podporách.
- Informační základna ÚHÚL - informace o lesní infrastruktuře, lesní technice a jejím efektivním využití.
- LPIS – Veřejný registr půdy - identifikace dílů půdních bloků.
- Magnusweb/Albertina. Data pro ex-post hodnocení PRV byla nakoupena dle požadavku evaluátora.

9 Přílohy – v samostatném dokumentu